

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

2 juni 2017

WETSONTWERP

houdende vereenvoudiging, harmonisering, informatisering en modernisering van bepalingen van burgerlijk recht en van burgerlijk procesrecht alsook van het notariaat, en houdende diverse bepalingen inzake justitie

Wetsvoorstel betreffende het casuoverleg tussen dragers van een beroepsgeheim

Wetsvoorstel tot invoeging van een artikel 458ter in het Strafwetboek, teneinde het beroepsgeheim op te heffen bij kennis van informatie waaruit blijkt dat het gevaar voor terroristische misdrijven groot is

Wetsvoorstel tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek, teneinde in het gerechtelijk arrondissement Eupen de magistraten meer mobiliteit te garanderen

VERSLAG VAN DE EERSTE LEZING

NAMENS DE DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE
UITGEBRACHT DOOR
MEVROUW **Özlem ÖZEN** EN
DE HEREN **Stefaan VAN HECKE**
EN **Christian BROTCORNE**

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

2 juin 2017

PROJET DE LOI

portant simplification, harmonisation, informatisation et modernisation de dispositions de droit civil et de procédure civile ainsi que du notariat, et portant diverses mesures en matière de justice

Proposition de loi relative à la concertation de cas organisée entre dépositaires d'un secret professionnel

Proposition de loi insérant un article 458ter dans le Code pénal, levant le secret professionnel en cas de connaissance d'informations relatives au danger grave d'infractions terroristes

Proposition de loi modifiant le Code judiciaire, visant à assurer plus de mobilité pour les magistrats dans l'arrondissement judiciaire d'Eupen

RAPPORT DE LA PREMIÈRE LECTURE

FAIT AU NOM DE LA DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE
PAR
MME **Özlem ÖZEN** ET
MM. **Stefaan VAN HECKE**
ET **Christian BROTCORNEE**

**Samenstelling van de commissie op de datum van indiening van het verslag/
Composition de la commission à la date de dépôt du rapport**

Voorzitter/Président: Philippe Goffin

A. — Vaste leden / Titulaires:

N-VA	Sophie De Wit, Sarah Smeyers, Goedele Uyttersprot, Kristien Van Vaerenbergh
PS	Eric Massin, Laurette Onkelinx, Özlem Özen
MR	Gautier Calomne, Gilles Foret, Philippe Goffin
CD&V	Sonja Becq, Raf Terwingen
Open Vld	Egbert Lachaert, Carina Van Cauter
sp.a	Annick Lambrecht
Ecolo-Groen	Stefaan Van Hecke
cdH	Christian Brotcorne

B. — Plaatsvervangers / Suppléants:

Christoph D'Haese, Koenraad Degroote, Daphné Dumery, Wim Van der Donckt, Yoleen Van Camp
Paul-Olivier Delannois, Ahmed Laaouej, Karine Lalieux, Fabienne Winckel
Benoît Friart, Luc Gustin, Philippe Pivin, Stéphanie Thoron
Griet Smaers, Els Van Hoof, Servais Verherstraeten
Katja Gabriëls, Dirk Janssens, Sabien Lahaye-Battheu
David Geerts, Karin Jiroflée
Marcel Cheron, Benoit Hellings
Francis Delpérée, Vanessa Matz

C. — Niet-stemgerechtigd lid / Membre sans voix délibérative:

DéFI	Olivier Maingain
------	------------------

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
cdH	:	centre démocrate Humaniste
VB	:	Vlaams Belang
PTB-GO!	:	Parti du Travail de Belgique – Gauche d'Ouverture
DéFI	:	Démocrate Fédéraliste Indépendant
PP	:	Parti Populaire
Vuye&Wouters	:	Vuye&Wouters

Afkortingen bij de nummering van de publicaties:		Abréviations dans la numérotation des publications:	
DOC 54 0000/000:	Parlementair document van de 54 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer	DOC 54 0000/000:	Document parlementaire de la 54 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA:	Schriftelijke Vragen en Antwoorden	QRVA:	Questions et Réponses écrites
CRIV:	Voorlopige versie van het Integraal Verslag	CRIV:	Version Provisoire du Compte Rendu intégral
CRABV:	Beknopt Verslag	CRABV:	Compte Rendu Analytique
CRIV:	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)	CRIV:	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)
PLEN:	Plenum	PLEN:	Séance plénière
COM:	Commissievergadering	COM:	Réunion de commission
MOT:	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)	MOT:	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers	Publications officielles éditées par la Chambre des représentants
Bestellingen: Natieplein 2 1008 Brussel Tel. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.dekamer.be e-mail : publicaties@dekamer.be	Commandes: Place de la Nation 2 1008 Bruxelles Tél. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.lachambre.be courriel : publications@lachambre.be
De publicaties worden uitsluitend gedrukt op FSC gecertificeerd papier	Les publications sont imprimées exclusivement sur du papier certifié FSC

INHOUD	Blz.
I. Procedure	4
II. Inleidende uiteenzettingen	4
A. Wetsontwerp houdende vereenvoudiging, harmonisering, informatisering en modernisering van bepalingen van burgerlijk recht en van burgerlijk procesrecht alsook van het notariaat, en houdende diverse bepalingen inzake justitie (DOC 54 2259)	4
B. Wetsvoorstel tot invoeging van een artikel 458ter in het Strafwetboek, teneinde het beroepsgeheim op te heffen bij kennis van informatie waaruit blijkt dat het gevaar voor terroristische misdrijven groot is (DOC 54 1914)	14
C. Wetsvoorstel tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek, teneinde in het gerechtelijk arrondissement Eupen de magistraten meer mobiliteit te garanderen (DOC 54 2323)	14
D. Wetsvoorstel betreffende het casusoverleg tussen dragers van een beroepsgeheim (DOC 54 1910)	14
III. Algemene en artikelsgewijze bespreking	15
IV. Stemmingen	103
Bijlage - hoorzittingen van 7 en 14 februari 2017 en 25 april 2017	134

Zie:

Doc 54 2259/ (2016/2017):

001: Wetsontwerp.

Doc 54 1910/ (2015/2016):

001: Wetsvoorstel van de heer Terwingen c.s.

002: Advies van e Raad van State.

Doc 54 1914/ (2015/2016):

001: Wetsvoorstel van de heer Dallemagne.

002: Toevoeging indiener.

003: Verslag van de tweede lezing.

Doc 54 2323/ (2015/2016):

001: Wetsvoorstel van mevrouw Jadin.

SOMMAIRE	Pages
I. Procédure	4
II. Exposés introductifs	4
a. Projet de loi portant simplification, harmonisation, informatisation et modernisation de dispositions de droit civil et de procédure civile ainsi que du notariat, et portant diverses mesures en matière de justice (DOC 54 2259)	4
B. Proposition de loi insérant un article 458ter dans le Code pénal, levant le secret professionnel en cas de connaissance d'informations relatives au danger grave d'infractions terroristes (DOC 54 1914)	14
C. Proposition de loi modifiant le Code judiciaire, visant à assurer plus de mobilité pour les magistrats dans l'arrondissement judiciaire d'Eupen (DOC 54 2323)	14
D. Proposition de loi relative à la concertation de cas organisée entre dépositaires d'un secret professionnel (DOC 54 1910)	14
III. Discussion générale et des articles	15
IV. Votes	103
Annexe - auditions des 7 et 14 février 2017 et 25 avril 2017	134

Voir:

Doc 54 2259/ (2016/2017):

001: Projet de loi.

Doc 54 1910/ (2015/2016):

001: Proposition de loi de M. Terwingen et consorts.

002: Avis du Conseil d'État.

Doc 54 1914/ (2015/2016):

001: Proposition de loi de M. Dallemagne.

002: Ajout auteur.

003: Rapport de la deuxième lecture.

Doc 54 2323/ (2015/2016):

001: Proposition de loi de Mme Jadin.

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft dit wetsontwerp besproken tijdens haar vergaderingen van 17 januari, 7 en 14 februari, 14 maart, 25 april en 16 mei 2017.

I. — PROCEDURE

Tijdens haar vergadering van 17 januari 2017 heeft de commissie beslist om hoorzittingen te organiseren met toepassing van artikel 28 van het Reglement. Het verslag van deze hoorzittingen gaat als bijlage bij dit verslag.

II. — INLEIDENDE UITEENZETTINGEN

A. Wetsontwerp houdende vereenvoudiging, harmonisering, informatisering en modernisering van bepalingen van burgerlijk recht en van burgerlijk procesrecht alsook van het notariaat, en houdende diverse bepalingen inzake justitie (DOC 54 2259)

De heer Koen Geens, minister van Justitie, geeft aan dat dit wetsontwerp het laatste luik is van diverse maatregelen ter uitvoering van het regeerakkoord, zoals geconcretiseerd in het eerste Justitieplan. Het vormt het sluitstuk van alle maatregelen die werden aangekondigd in dit plan en bevat zeer diverse onderwerpen van in hoofdzaak burgerlijk procesrecht en rechterlijke organisatie.

In eerste instantie beoogt dit wetsontwerp de procedures voor binnenlandse adoptie en interlandelijke adoptie te harmoniseren op het vlak van de evaluatie van de geschiktheid van de kandidaat-adoptanten en dit op vraag van de gemeenschappen. Deze hervorming heeft tot doel de procedures inzake adoptie te vereenvoudigen en dezelfde garanties voor de beoordeling van de geschiktheid van de kandidaat-adoptanten en het belang van het kind in te schrijven ongeacht of het gaat om een binnenlandse dan wel interlandelijke adoptie. Sommige gemeenschappen hebben hun decretale wetgeving reeds in die zin aangepast (Vlaams decreet binnenlandse adoptie van 3 juli 2015). Concreet wordt de procedure houdende vaststelling van de geschiktheid tot adopteren waarin het Gerechtelijk Wetboek thans voorziet in het kader van de interlandelijke adoptie, uitgebreid tot de binnenlandse adoptie. Tegelijk wordt ook aandacht besteed aan een aantal praktische vraagstukken. Ten eerste laat het wetsontwerp, op vraag van de gemeenschappen, toe om het verslag bedoeld in het huidige artikel 1231-32 van het Gerechtelijk Wetboek (verslag na het geschiktheidsvonnis bedoeld voor de buitenlandse autoriteiten) op een efficiëntere wijze op

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné ce projet de loi au cours de ses réunions des 17 janvier, 7 et 14 février, 14 mars, 25 avril et 16 mai 2017.

I. — PROCÉDURE

Lors de sa réunion du 17 janvier 2017, la commission a décidé d'organiser des auditions en application de l'article 28 du Règlement. Le rapport des auditions se trouve en annexe du présent rapport.

II. — EXPOSÉS INTRODUCTIFS

A. Projet de loi portant simplification, harmonisation, informatisation et modernisation de dispositions de droit civil et de procédure civile ainsi que du notariat, et portant diverses mesures en matière de justice (DOC 54 2259)

M. Koen Geens, ministre de la Justice, indique que le projet de loi à l'examen constitue le dernier volet de mesures diverses prises en application de l'accord de gouvernement et concrétisées dans le premier plan Justice. Il forme la clé de voûte de l'ensemble des mesures annoncées dans le cadre de ce plan et touche à des matières très diverses, essentiellement en matière de procédure civile et d'organisation judiciaire.

Le projet de loi à l'examen vise en premier lieu à harmoniser les procédures d'adoption interne et internationale en ce qui concerne l'évaluation de l'aptitude des candidats adoptants, et ce, à la demande des Communautés. Cette réforme a pour objectif de simplifier les procédures d'adoption et de prévoir les mêmes garanties pour l'évaluation de l'aptitude des candidats adoptants et de l'intérêt de l'enfant, qu'il s'agisse d'une adoption interne ou d'une adoption internationale. Certaines Communautés ont déjà modifié leur législation décrétable en ce sens (décret flamand adoption nationale du 3 juillet 2015). Concrètement, la procédure en constatation de l'aptitude à adopter actuellement prévue dans le Code judiciaire dans le cadre de l'adoption internationale est étendue à l'adoption interne. Parallèlement, un certain nombre de problèmes pratiques ont également retenu l'attention. Premièrement, à la demande des Communautés, le projet de loi fait en sorte que le rapport visé à l'actuel article 1231-32 du Code judiciaire (rapport établi après le jugement d'aptitude pour les autorités étrangères) puisse être rédigé de manière plus efficace en collaboration avec les services des Communautés. En deuxième lieu, le projet de loi renforce également

te maken in samenwerking met de diensten van de gemeenschappen.

Ten tweede versterkt het wetsontwerp ook de strijd tegen de omzeiling van de interlandelijke adoptiewetgeving in het geval dat na een illegale overbrenging van het kind naar België een binnenlandse adoptieprocedure zou opgestart worden.

Het wetsontwerp verduidelijkt voorts welke verjaringstermijn van toepassing is op schuldvorderingen voor de levering van elektriciteit, gas, water, elektronische communicatiediensten en omroeptransmissie- en omroepdiensten. Na het arrest van het Hof van Cassatie van 8 januari 2015 is er in de rechtspraak onduidelijkheid ontstaan over deze termijn. Vóór dit arrest werd vrij algemeen aangenomen dat de verjaringstermijn van vijf jaar bedoeld in artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek van toepassing was voor zover deze schulden met perioditeitsvoorwaarden betaalbaar waren. Volgens het Hof van Cassatie is in bepaalde gevallen de verjaringstermijn van één jaar bedoeld in artikel 2272 van het Burgerlijk Wetboek van toepassing. In het belang van de rechtszekerheid en om alle praktische problemen die een korte verjaringstermijn van één jaar met zich meebrengt in deze sector te voorkomen, wordt verduidelijkt dat de vijfjarige verjaringstermijn bedoeld in artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek van toepassing is. De duur van de termijn werd zorgvuldig onderzocht rekening houdende met de eigenheden in de sector die bijzonder gereguleerd is o.a. wat betreft de meteropname en de facturatiemethode en het belang van de consument bij o.a. minnelijke schikkingen zoals een afbetalingsplan in het kader van de invordering.

Uitgaande van de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie en van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens wordt voorzien in een harmonisering van de bepalingen van het Wetboek van internationaal privaatrecht die respectievelijk de verwijzingsregels bevatten met betrekking tot de vaststelling van de naam en de voornamen, alsook de voorwaarden waaraan moet worden voldaan opdat een beslissing of een administratieve akte die een impact erop hebben, zouden worden erkend. In dat verband wordt de nadruk gelegd op de uitoefening van de wilsautonomie bij toekenning van de naam in geval van dubbele of meervoudige nationaliteit en in geval van een conflict tussen toekenning van de naam op basis van het nationaliteits- dan wel het verblijfplaatscriterium. Concreet zal daaruit voortvloeien dat een burger niet langer een verzoek tot naamsverandering zal moeten indienen om zijn naam te doen overeenstemmen met de naam die hem overeenkomstig het recht van een andere Staat

la lutte contre le détournement de la législation relative à l'adoption internationale au cas où une procédure d'adoption interne serait entamée après un déplacement illégal de l'enfant vers la Belgique.

Le projet de loi clarifie également le délai de prescription applicable aux créances pour la fourniture d'électricité, de gaz, d'eau, de services de communications électroniques et de services de radio-transmission ou de radio- et télédiffusion.

Après l'arrêt rendu par la Cour de Cassation le 8 janvier 2015, la jurisprudence relative à ce délai est devenue incertaine. Avant ledit arrêt, il était assez généralement admis que le délai de prescription de cinq ans prévu à l'article 2277 du Code civil était applicable, pour autant que ces créances étaient payables selon des conditions de périodicité. La Cour de cassation estime que le délai de prescription d'un an prévu à l'article 2272 du Code civil est applicable dans certains cas. Dans un souci de sécurité juridique et afin de prévenir tous les problèmes pratiques découlant de la brièveté d'un délai de prescription d'un an dans ce secteur, il est précisé que le délai de prescription de cinq ans prévu à l'article 2277 du Code civil est d'application. La durée du délai a été minutieusement examinée compte tenu des spécificités du secteur, particulièrement réglementé en ce qui concerne notamment le relevé des compteurs et la méthode de facturation, et l'intérêt du consommateur notamment lors d'arrangements amiables, tels qu'un plan de remboursement dans le cadre du recouvrement.

À la lumière de la jurisprudence de la Cour de justice et de la Cour européenne des Droits de l'Homme, les dispositions du Code de droit international privé, qui dictent respectivement les règles de conflit de lois relatives à la détermination du nom et des prénoms et les conditions à remplir pour qu'une décision ou un acte administratif qui affectent ceux-ci soient reconnus, sont harmonisées. L'accent est mis à cet égard sur l'exercice de l'autonomie de la volonté en cas d'attribution du nom dans une situation de double nationalité ou de nationalité multiple et dans une situation dans laquelle il existe un conflit entre l'attribution du nom sur la base du critère de nationalité et du critère de résidence. Il en résultera concrètement qu'un citoyen ne devra plus introduire une demande de changement de nom pour faire en sorte que son nom corresponde au nom qui lui a été attribué suivant le droit d'un autre État. Ainsi, 135 arrêts royaux de changement de nom en français (soit 28,24 % de l'ensemble des décisions francophones) et 81 en

is gegeven. In 2015 werden daartoe 135 koninklijke besluiten inzake naamsverandering ondertekend in het Frans (ofwel 28,24 % van alle Franstalige beslissingen) en 81 in het Nederlands (ofwel 20,61 % van alle Nederlandstalige beslissingen).

Bovendien wordt het Wetboek van internationaal privaatrecht aangepast overeenkomstig de internationale verbintenissen van België en met het oog op een maximale harmonisering en afstemming van het Belgisch recht ten opzichte van de Europese verordeningen op allerhande vlakken, zoals het successierecht, het echtscheidingsrecht, de onderhoudsverplichtingen en het verbintenissenrecht.

Hoewel zij al van kracht zijn, vergen die verordeningen een wijziging van het Wetboek van internationaal privaatrecht, aangezien het Europese instrument voorrang heeft op de nationale wet. Een wijziging van de bepalingen van het Wetboek is immers noodzakelijk om te voorkomen dat in het Wetboek bepalingen blijven bestaan die de rechtsbeoefenaars kunnen misleiden aangaande de normen die relevant zijn om een oplossing aan te reiken voor vraagstukken met een internationale dimensie.

Het wetsontwerp brengt ook een aantal verbeteringen van juridisch-technische aard aan in de materie van het familierecht en m.b.t. de familierechtbanken. Zo wordt bijvoorbeeld de verwijzing in artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek naar artikel 1257 van het Gerechtelijk Wetboek opgeheven omdat deze laatste bepaling zelf reeds is opgeheven. In hetzelfde verband worden vergetelheden rechtgezet (bijvoorbeeld in het naamrecht na adoptie, en inzake de territoriaal bevoegde rechtbank bij voor afstammingsgeschillen). Daarnaast worden een aantal inhoudelijke verduidelijkingen aangebracht die tot doel hebben voor rechtszekerheid te zorgen en familiale geschillen op een efficiëntere manier te behandelen. In die optiek zullen bijvoorbeeld alle geschillen inzake familierecht zoals m.b.t. de verkrijging van de Belgische nationaliteit en internationale vraagstukken van familierecht voortaan allemaal door de familierechtbank behandeld worden. Geschillen die betrekking hebben op de erkenning van de status van staatloze zullen in de toekomst behandeld worden door de familierechtbank die zitting houdt ter zetel van het hof van beroep in wiens rechtsgebied de verzoeker zijn woon- of verblijfplaats heeft. Op die manier wordt de specialisatie van bepaalde rechters verhoogd en kunnen de aanvragen binnen een redelijke termijn behandeld worden. De vrederechter zal, naar analogie met de regeling die reeds bestaat bij meerderjarige wilsonbekwamen, de ouders of de voogd van een minderjarig kind kunnen machtigen om een nalatenschap die toekomt aan dat kind zuiver te aanvaarden als de baten kennelijk de lasten van het

néerlandais (soit 20,61 % de l'ensemble des décisions néerlandophones) ont été signés à cette fin en 2015.

En outre, le Code de droit international privé est adapté à la lumière de nos obligations internationales et en vue d'une harmonisation et une adéquation maximales du droit belge avec les règlements européens dans diverses matières comme le droit successoral, le droit du divorce, les obligations d'entretien et le droit des obligations.

Bien qu'ils soient déjà entrés en vigueur, ces règlements nécessitent une modification du Code de droit international privé, puisque l'instrument européen a primauté sur la loi nationale. Une modification des dispositions du Code s'impose en effet pour éviter de laisser subsister dans le Code des dispositions susceptibles d'induire en erreur les praticiens sur les normes pertinentes pour apporter une solution à des questions ayant

Le projet de loi apporte également un certain nombre d'améliorations de nature juridico-technique dans les domaines du droit de la famille et des tribunaux de la famille. C'est ainsi qu'à l'article 301 du Code civil, le renvoi à l'article 1257 du Code judiciaire est supprimé, dès lors que cette dernière disposition a elle-même déjà été abrogée. Dans le même ordre d'idée, un certain nombre d'oublis sont corrigés, par exemple en ce qui concerne le droit du nom après l'adoption et le tribunal territorialement compétent pour les litiges en matière de filiation. Plusieurs corrections de fond sont également apportées afin de garantir la sécurité juridique et d'accroître l'efficacité du traitement des litiges familiaux. C'est dans cette optique que, par exemple, tous les litiges en matière de droit de la famille, tels que l'obtention de la nationalité belge et les questions internationales de droit de la famille, seront désormais traités par le tribunal de la famille. À l'avenir, les litiges relatifs à la reconnaissance du statut d'apatride relèveront de la compétence du tribunal de la famille qui est établi au siège de la Cour d'appel dans le ressort duquel le demandeur a son domicile ou sa résidence. La spécialisation de certains juges est ainsi améliorée et les demandes pourront être traitées dans un délai raisonnable. Par analogie avec les règles existant pour les majeurs incapables, le juge de paix pourra autoriser les parents ou le tuteur d'un enfant mineur à accepter purement et simplement une succession revenant à l'enfant si les bénéficiaires sont manifestement supérieurs aux charges du patrimoine hérité. Les frais superflus

geërfde vermogen overschrijden. Op die manier kunnen overbodige kosten van een boedelbeschrijving vermeden worden. Voorts wordt in het belang van de rechtszekerheid en uniformiteit, ook een regeling ingeschreven inzake de toestemming tot adoptie die volgt op een “kafala” uitgesproken in een land dat de figuur van de adoptie niet kent zoals bijvoorbeeld Marokko en Algerije. Zo wordt volledig tegemoet gekomen aan de wil van de wetgever bij de totstandkoming van de wet van 6 december 2005. Vandaag is de rechtspraak verdeeld over dit vraagstuk.

De afgelopen jaren werden er ongeveer een 1000-tal verzoeken tot voornaamswijzigingen per jaar ingediend. Een voornaamswijziging kan om eender welke reden worden gevraagd. Het motief is enkel belangrijk voor de kostprijs. Zo kost een voornaamswijziging zonder motief bv. 490 euro terwijl een voornaamswijziging ingegeven omwille van transseksualiteit of wegens een belachelijke voornaam slechts 49 euro kost. De behandeling van deze verzoeken duurt gemiddeld een drietal maanden. De toekenning gebeurt tot op heden bij ministerieel besluit.

Dit wetsontwerp maakt het mogelijk dat verzoeken tot voornaamswijziging in de toekomst volledig behandeld mogen worden door de gemachtigde van de minister van Justitie. Dit vermindert enerzijds de administratieve lasten voor de overheid en laat anderzijds toe dat het verzoek sneller wordt behandeld.

Het wetsontwerp heft ook de verplichting tot verkrijging van een machtiging van de minister van Justitie of de Koning voor de aanvaarding van legaten die worden vermaakt aan bepaalde rechtspersonen met een onbaatzuchtig doel op omdat de ratio legis van deze verplichting vandaag volledig achterhaald is. De controle op deze rechtspersonen wordt heden via andere wegen uitgeoefend. Dit betekent een werklastvermindering voor de overheid en minder administratieve lasten voor de burger. In 2014 werden er 318 verzoeken tot aanvaarding van een legaat ingediend en in 2015 waren dit er 388.

Er wordt ook voorzien in een betere tenuitvoerlegging, door de Belgische wetgeving, van de bepalingen die zijn vastgesteld bij Europese Verordening 2201/2013 (de zogeheten Verordening Brussel IIbis), die gaat over verzoeken in verband met grensoverschrijdende maatregelen inzake ouderlijke verantwoordelijkheid en de bescherming van de kinderen. Daartoe worden verduidelijkingen aangebracht, wordt de behandeling van dossiers inzake kindervervoeringen in Europa vergemakkelijkt en wordt de snelle behandeling van die dossiers door de rechtbanken bevorderd; tot slot

d'un inventaire peuvent ainsi être évités. Dans un souci de sécurité juridique et d'uniformité, une réglementation est également prévue en matière de consentement à l'adoption à la suite d'une “kafala” prononcée dans un pays qui ne connaît pas l'adoption, tel que le Maroc et l'Algérie. On rencontre ainsi parfaitement le souhait du législateur exprimé lors de l'élaboration de la loi du 6 décembre 2005. Pour l'heure, la jurisprudence est partagée à ce propos.

Au cours des dernières années, environ un millier de demandes de changement de prénoms ont été introduites par an. Un changement de prénoms peut être demandé pour n'importe quelle raison. Son motif n'est important qu'au regard du coût. C'est ainsi qu'un changement de prénoms sans motif coûte 490 euros, alors qu'un changement de prénoms pour cause de transsexualité ou pour cause de ridicule ne coûte que 49 euros. En moyenne, le traitement de ces demandes dure environ trois mois. Jusqu'à présent, le changement s'effectue par voie d'arrêté ministériel.

Le projet de loi à l'examen prévoit que les demandes de changement de prénom pourront être pleinement traitées à l'avenir par le délégué du ministre de la Justice. Cela réduira la charge administrative pour l'autorité publique, d'une part, et permettra, d'autre part, que les demandes soient traitées plus rapidement.

Le projet de loi vise également à supprimer les autorisations du ministre de la Justice ou du Roi requises actuellement pour les legs faits en faveur des personnes morales à but non lucratif car les raisons d'être de ces autorisations sont actuellement dépassées, le contrôle de ces personnes morales étant exercé par d'autres voies. Cette modification entraînera une diminution de la charge de travail pour l'autorité publique et des contraintes administratives pour le citoyen. En 2014, 318 demandes d'acceptation de legs ont été introduites, contre 388 en 2015.

La mise en œuvre par la législation belge des règles fixées par le Règlement européen 2201/2013, dit Règlement Bruxelles IIbis, qui traite des demandes concernant les mesures transfrontières relatives à la responsabilité parentale et la protection des enfants, est améliorée. À cet effet, des précisions sont apportées, le traitement des dossiers concernant des enlèvements d'enfants au sein de l'Europe est facilité, le traitement rapide de ces affaires par les tribunaux est favorisé et l'exécution à l'étranger des décisions rendues par les juridictions belges est facilitée. En 2015, 147 dossiers

wordt de uitvoering in het buitenland van de beslissingen van Belgische rechtscolleges vergemakkelijkt. In 2015 werden bij de centrale overheid 147 dossiers over kinderonvoeringen geopend.

Hierna volgen enkele voorbeelden van maatregelen die in het wetsontwerp aan bod komen.

— Er wordt gepreciseerd dat een verzoek tot terugkeer kan worden samengevoegd met een bij een andere Belgische rechtbank lopende procedure over ouderlijke verantwoordelijkheid, zodat beide zaken samen en sneller kunnen worden behandeld; anders blijft de zaak met betrekking tot het ouderlijk gezag immers opgeschort.

— De rechter die een definitieve beslissing over de terugkeer naar België van een kind moet nemen, moet voortaan rekening houden met de beweegredenen van het rechtcollege van de staat van toevlucht indien dat college bevolen heeft dat het kind tijdelijk niet mag terugkeren. Als bijvoorbeeld een kind van België naar Polen wordt overgebracht, en Polen weigert vervolgens de terugkeer van het kind te gelasten omdat een dergelijke terugkeer het kind zou blootstellen aan een mogelijk fysiek of psychisch ernstig gevaar, dan dient de Belgische rechter omtrent het gezag over het kind een definitieve beslissing te nemen die al dan niet de terugkeer van het kind inhoudt; ter zake moet de Belgische rechter voortaan rekening houden met de beweegredenen van de Poolse rechter om de terugkeer te weigeren.

— De rechter moet voortaan ook uitdrukkelijk aangeven waarom hij het kind in het kader van een terugkeerprocedure niet heeft gehoord. Die verplichting is er ook op gericht de beslissing te verduidelijken en de opmaak van de certificaten te vergemakkelijken, zodat een vlottere uitvoering in het buitenland mogelijk wordt van de beslissingen tot terugkeer die in België met toepassing van de Verordening zijn gewezen.

Het wetsontwerp concentreert alle bevoegdheden inzake de afhandeling van een nalatenschap in handen van de notaris. Voortaan kan de verklaring tot verwerping of tot aanvaarding van een nalatenschap onder voorrecht van boedelbeschrijving enkel nog voor de notaris gebeuren. De burger kan op die manier rekenen op een deskundig advies bij het maken van een keuze en wordt op een toegankelijke en laagdrempelige wijze begeleid bij de afhandeling van gans de nalatenschap. Dit zal ook leiden tot een aanzienlijke werklastvermindering voor de griffies van de rechtbanken van eerste aanleg die vandaag nog dergelijke verklaringen eveneens in ontvangst nemen. In 2015 werden er voor de griffies 12 818 verklaringen van verwerping en 2 552 verklaringen van aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving afgelegd. Bijzondere aandacht wordt besteed

ont été ouverts auprès de l'autorité centrale en matière d'enlèvement d'enfants.

Ci-après quelques exemples de mesures prises dans le projet de loi.

— Il est précisé qu'une demande de retour peut être jointe à une procédure en cours en matière de responsabilité parentale devant une autre juridiction belge afin que les deux affaires puissent être traitées ensemble et plus rapidement, sinon l'affaire relative à l'autorité parentale reste suspendue.

— Le juge qui doit rendre une décision définitive sur le retour en Belgique d'un enfant doit désormais prendre en considération les motifs invoqués par la juridiction de l'État de refuge qui a ordonné le non-retour provisoire de l'enfant. Par exemple, un enfant est déplacé de la Belgique vers la Pologne et la Pologne refuse d'ordonner le retour de l'enfant au motif qu'un tel retour exposerait l'enfant à un potentiel danger physique ou psychique grave. Il appartient alors au juge belge de rendre une décision définitive sur la garde de l'enfant, impliquant ou non le retour de l'enfant, et dans laquelle il doit désormais tenir compte des motifs invoqués par le juge polonais pour refuser le retour.

— Le juge doit désormais également motiver explicitement la raison pour laquelle il n'a pas entendu l'enfant dans le cadre d'une procédure de retour. Cette obligation vise également à clarifier la décision et à faciliter la rédaction des certificats afin de permettre une exécution plus aisée, à l'étranger, des décisions de retour rendues en Belgique en application du Règlement.

Le projet de loi à l'examen concentre toutes les compétences relatives au traitement des successions entre les mains du notaire. Dorénavant, la déclaration de renonciation ou la déclaration d'acceptation sous bénéfice d'inventaire ne pourra plus avoir lieu que devant un notaire. La citoyen pourra ainsi bénéficier de l'avis d'un expert lorsqu'il prendra sa décision, ainsi que d'un accompagnement facilement accessible lors du traitement de la succession. Cette modification entraînera également une diminution considérable de la charge de travail pour les greffes des tribunaux de première instance qui, à l'heure actuelle, reçoivent également ces déclarations. En 2015, 12 818 déclarations de renonciation et 2 552 déclarations d'acceptation sous bénéfice d'inventaire ont été effectuées auprès des greffes. Une attention particulière est accordée à

aan de verwerping van een deficitaire nalatenschap. Dit zal kosteloos kunnen gebeuren.

Er wordt tevens een centraal erfrechtregister opgericht waarin de akten en attesten van erfopvolging die zijn opgemaakt door de notaris, de akten houdende de verklaring van verwerping en de akten houdende verklaring waarbij een erfgenaam te kennen geeft dat hij deze hoedanigheid slechts onder voorrecht van boedelbeschrijving aanneemt, worden gegroepeerd. Het beheer en de organisatie van dit centraal register worden toevertrouwd aan de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat. Het erfrechtregister bijgehouden door de griffies zal geleidelijk aan uitdoven.

De dubbele bewaarplicht van notariële akten en van het eigenhandig en internationaal testament bij de rechtbank van eerste aanleg wordt opgeheven omdat ze geen meerwaarde meer biedt. De notaris rangschikt het testament en het proces-verbaal immers onder zijn minuten, in het Centraal Register worden alle gegevens over testaments bijgehouden en bovendien is de notaris verplicht een repertorium bij te houden van alle akten die hij verlijdt. De opheffing van de dubbele bewaarplicht zal leiden tot een aanzienlijke vermindering van de administratieve lasten voor de notarissen en de rechtbanken van eerste aanleg.

Bovendien zorgen een aantal technische wijzigingen aan de organieke wet op het notariaat voor verdere werklastverminderingen en een snellere afhandeling van gerechtelijke opdracht. Zo verduidelijkt een aanpassing van de wet dat bij de aanstelling van een notaris of een notarisassociatie in een gerechtelijke opdracht deze kan vervangen worden door een ander lid van de associatie zonder dat hiervoor een nieuw aanstellingsvonnis nodig is. Dit vermijdt oponthoud in de uitvoering van het gerechtelijk mandaat, bijkomende kosten en bijkomende werklast voor de rechtbank.

Het ontwerp schrijft in de organieke wet van het notariaat ook de mogelijkheid van en de procedure voor het verlijden van authentieke akten op afstand via videoconferentie.

Het wetsontwerp beoogt de terminologie van een aantal bepalingen op elkaar af te stemmen, sommige procedures te vereenvoudigen en eerder goedgekeurde bepalingen te verduidelijken. Het beperkt voorts het verzet tegen verstekvonnissen die in laatste aanleg zijn gewezen en waartegen beroep kan worden ingesteld.

Dit wetsontwerp behelst bovendien verscheidene wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek en van diverse wetten inzake de rechterlijke organisatie.

la renonciation à une succession déficitaire. Celle-ci pourra être gratuite.

Un registre successoral central est également créé. Il centralisera les actes et certificats d'hérédité établis par un notaire, les actes portant la déclaration de renonciation et les actes portant la déclaration d'un héritier indiquant qu'il entend ne prendre cette qualité que sous bénéfice d'inventaire. La gestion et l'organisation du registre central sont confiées à la Fédération Royale du Notariat belge. Le registre successoral tenu par les greffes disparaîtra progressivement.

La double obligation de conservation des actes notariés et du testament olographe et international auprès du tribunal de première instance est abrogée car elle n'a plus aucune plus-value. En effet, le notaire range le testament et le procès-verbal parmi ses minutes, toutes les données sur les testaments sont conservées dans le registre central, et le notaire est également obligé de tenir un répertoire de tous les actes qu'il reçoit. La suppression de la double obligation de conservation entraînera une diminution considérable de la charge administrative des notaires et des tribunaux de première instance.

De plus, plusieurs modifications techniques apportées à la loi organique du notariat réduiront également la charge de travail et accéléreront le traitement des mandats de justice. Une modification de la loi prévoit qu'après la désignation d'un notaire ou d'une association de notaires dans le cadre d'un mandat de justice, l'intéressé pourra être remplacé par un autre membre de l'association sans qu'un nouveau jugement le désignant soit requis à cette fin. Cela évitera le blocage de l'exécution des mandats de justice, des frais supplémentaires et une charge de travail supplémentaire pour le tribunal.

Le projet inscrit également, dans la loi organique du notariat, la possibilité de recevoir des actes authentiques à distance par vidéoconférence.

Le projet vise encore à harmoniser la terminologie de certaines dispositions, à simplifier certaines procédures ou encore à clarifier des dispositions adoptées antérieurement. Il limite également l'opposition à des jugements par défaut rendus en dernier ressort et contre lesquels un appel est possible.

Le présent projet comporte en outre différentes modifications du Code judiciaire et de diverses lois concernant l'organisation judiciaire.

Het wetsontwerp voorziet in meer mogelijkheden om terechtzittingen te laten plaatshebben in de gevangenis. Zo zullen de raadkamers en de kamers van inbeschuldigingstelling, in het kader van een overleverings- of een uitleveringsprocedure, waar zaken met grote veiligheidsrisico's worden behandeld, zittingen mogen organiseren in de gevangenis.

Ook de familie- en jeugdkamers, met inbegrip van de kamers voor minnelijke schikking, zullen zitting mogen houden op verplaatsing; dan kan ook in een andere provincie van het rechtsgebied, dichterbij de rechtzoekende.

Dit wetsontwerp maakt ook de tijdelijke verplaatsing van de zetel van een rechtbank, van een hof of van één van hun afdelingen mogelijk wanneer de behoeften van de dienst of gevallen van overmacht daartoe nopen, in navolging van de mogelijkheden die al werden gecreëerd voor de vredegerichten en de politierechtbanken.

Conform het wetsontwerp krijgen plaatsvervangende magistraten nu de mogelijkheid als alleenzettelend rechter op te treden in de hoven van beroep, zoals nu al gebeurt bij de rechtbanken van eerste aanleg. Het gaat hierbij om magistraten die wegens hun leeftijd in ruste zijn gesteld of die op eigen verzoek vóór de wettelijke leeftijd toegelaten werden tot pensionering, en daarbij gemachtigd werden tot het voeren van de eretitel van hun ambt.

Daarnaast zullen, zoals al het geval is voor de rechters in de rechtbank van eerste aanleg, raadsheren in uitzonderlijke gevallen mogen optreden als alleenzettelend magistraat wanneer ze niet aan de vereiste van één jaar benoeming voldoen.

Ook de toegang tot de magistratuur wordt ingrijpend gewijzigd. Enerzijds worden de voorwaarden voor deelname aan het examen inzake beroepsbekwaamheid en aan het toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage versterkt: voortaan zal 4 jaar ervaring nodig zijn om te mogen deelnemen aan het examen inzake beroepsbekwaamheid en 2 jaar voor het toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage; aan deze twee examens, die toegang geven tot de magistratuur, zal bovendien maar vijf keer mogen worden deelgenomen. Anderzijds wordt de gerechtelijke stage volledig hervormd. Het is belangrijk hoge eisen te stellen aan de toekomstige magistraten, teneinde een kwalitatief hoogstaande dienstverlening te garanderen. De uitdagingen zijn groot, vooral omwille van de vele verwachte pensioneringen in de magistratuur. Om de situatie het hoofd te bieden, moeten de toekomstige magistraten zo goed mogelijk worden

Le projet étend les possibilités de siéger en prison. Ainsi, les chambres du conseil et les chambres des mises en accusation pourront siéger en prison dans le cadre d'une procédure de remise ou d'extradition pour les affaires à risque élevé pour la sécurité.

Les audiences en déplacement sont aussi possibles pour les audiences des chambres de la famille et de la jeunesse, y compris pour les chambres de règlement amiable. Elles pourront siéger dans une autre province du ressort et être ainsi plus près du justiciable.

Le présent projet autorise également le déplacement temporaire du siège d'un tribunal, d'une cour ou d'une de leurs divisions en cas de nécessités du service ou de circonstances de force majeure à l'instar de ce qui est déjà possible pour les justices de paix et les tribunaux de police.

De même, conformément au projet, des magistrats suppléants peuvent désormais siéger seuls dans les cours d'appel, à l'instar de ce qui se fait déjà dans les tribunaux de première instance. Il s'agit en l'occurrence de magistrats qui ont été admis à la retraite en raison de leur âge ou, à leur propre demande, avant l'âge légal et qui ont été autorisés à porter le titre honorifique de leur fonction.

Par ailleurs, la possibilité est prévue pour les conseillers de tout de même siéger, dans des cas exceptionnels, en qualité de magistrat unique lorsqu'ils ne sont pas nommés depuis un an, comme c'est déjà le cas pour les juges au tribunal de première instance.

Des modifications importantes sont également apportées en ce qui concerne l'accès à la magistrature. D'une part, les conditions de participation à l'examen d'aptitude professionnelle et au concours d'accès au stage judiciaire sont renforcées. Une expérience de 4 ans est ainsi exigée pour s'inscrire à l'examen d'aptitude professionnelle et de deux ans pour s'inscrire au concours d'accès au stage judiciaire. Le nombre de participations à chacune de ces deux voies d'accès à la magistrature sera de plus limité à cinq. Le stage judiciaire fait d'autre part l'objet d'une réforme complète. Des exigences élevées doivent en effet être posées aux futurs magistrats afin de pouvoir réaliser un service de qualité. De nombreux défis sont à prévoir, principalement en raison du nombre élevé de départs à la retraite auxquels il faut s'attendre dans la magistrature. Pour remédier à la situation, il est nécessaire de former au mieux les futurs

opgeleid, om ze voor te bereiden op de taken die ze als magistraat zullen moeten vervullen.

Dit wetsontwerp heeft derhalve tot doel de gerechtelijke stage te hervormen. De bestaande onderverdeling tussen lange en korte stage verdwijnt; in de plaats daarvan komt voor alle stagiairs een gemeenschappelijke stage van twee jaar, die toegang geeft tot zowel het openbaar ministerie als de zetel. De gerechtelijke stagiairs worden tijdens hun stage gevolgd en geëvalueerd. Wie die stage met succes afrondt en aan alle stageverplichtingen heeft voldaan, krijgt een "getuigschrift van slagen"; dat getuigschrift is een voorwaarde om te kunnen worden benoemd als magistraat bij het openbaar ministerie of de zetel.

Een andere nieuwigheid doet zich voor na afloop van de stage, wanneer een stagiair weliswaar een getuigschrift heeft ontvangen maar niet als magistraat kan worden benoemd omdat er geen vacatures zijn waarvoor de betrokkene in aanmerking komt; hij/zij wordt dan ambtshalve benoemd tot gerechtelijk attaché bij een rechtbank of een parket. Het gaat om een nieuwe categorie van gerechtelijk personeel waardoor de stagiair recht krijgt op een statuut, en extra ervaring kan opdoen in afwachting van een benoeming.

Het wetsontwerp strekt er voorts toe de korpschefs die na afloop van hun mandaat de beoordeling "goed" hebben ontvangen, te kunnen benoemen of aanwijzen in of voor hogere functies dan die welke ze op basis van de vigerende bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek kunnen opnemen. De korpschef behoudt wel de mogelijkheid terug te keren naar de functie of het adjunct-mandaat van vóór zijn benoeming tot korpschef. De mogelijkheid om het op het moment van de benoeming tot korpschef uitgeoefende mandaat op te nemen, wordt daarenboven uitgebreid tot alle specifieke mandaten.

De bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek in verband met de vervanging van de leden van het College van hoven en rechtbanken en van het College van het openbaar ministerie worden eveneens aangepast, meer bepaald om de vervanging mogelijk te maken van een lid dat voortijdig zijn hoedanigheid van magistraat of korpschef verliest.

Het wetsontwerp bevat tevens verschillende aanpassingen in verband met het gerechtelijk personeel. Die aanpassingen zijn grotendeels louter technisch van aard; ze strekken er vooral toe de ontwikkelingen in de federale overheidsdienst uit te voeren.

magistrats de manière à les préparer aux tâches qui les attendent dans leur fonction de magistrat.

Le présent projet vise donc à réformer le stage judiciaire. L'actuelle subdivision entre stage long et stage court disparaît pour céder la place à un stage commun de deux ans pour l'ensemble des stagiaires, donnant accès tant au ministère public qu'au siège. Au cours de leur stage, les stagiaires judiciaires sont suivis et évalués. Ceux qui auront achevé ce stage avec fruit et auront accompli toutes les obligations du stage se verront délivrer un certificat attestant de leur réussite. L'obtention de ce certificat devient une condition de nomination comme magistrat du ministère public ou du siège.

Une nouveauté apparaît également à l'issue du stage lorsque le stagiaire qui a reçu son certificat ne peut être nommé magistrat, faute de place vacante pour laquelle il entre en ligne de compte: il est d'office nommé attaché judiciaire près d'un tribunal ou d'un parquet. Il s'agit d'une nouvelle catégorie de membre du personnel judiciaire qui permettra au stagiaire de bénéficier d'un statut et d'approfondir son expérience dans l'attente d'une nomination.

Le présent projet vise également à permettre qu'à l'issue de leur mandat les chefs de corps ayant obtenu une mention "bon" lors de leur évaluation puissent être nommé ou désigné à ou dans des fonctions plus élevées que celles qu'ils peuvent réintégrer sur la base des dispositions actuelles du Code judiciaire. Le chef de corps conserve cependant la possibilité de réintégrer la fonction ou le mandat adjoint qu'il exerçait au moment de sa désignation comme chef de corps. La possibilité de réintégrer le mandat exercé au moment de la désignation comme chef de corps est, de plus, élargie à tous les mandats spécifiques.

Les dispositions du Code judiciaire relatives au remplacement des membres du Collège des cours et tribunaux et du Collège du ministère public sont également adaptées, notamment pour permettre le remplacement d'un membre qui perd prématurément sa qualité de magistrat ou de chef de corps.

Le projet contient également diverses adaptations concernant le personnel judiciaire. Ces adaptations sont pour une grande part de nature purement technique et ont principalement pour objectif de mettre en œuvre les évolutions dans la fonction publique fédérale.

Bovendien stelt het wetsontwerp de vrijwillige mobiliteit van de personeelsleden van niveau A en B tussen de vredegerichten en de politierechtbanken in.

Voorts strekt het wetsontwerp ertoe een bezwaarprocedure in te stellen inzake de verkiezing van de leden van de Hoge Raad voor de Justitie. Niet-verkozen kandidaten zullen aldus een bezwaar kunnen indienen als ze vinden dat er zich tijdens de kiesverrichtingen onregelmatigheden hebben voorgedaan.

Het wetsontwerp omvat ook een hoofdstuk met een aantal bepalingen inzake het beroepsgeheim. Dit hoofdstuk is de parlementsleden niet onbekend.

De inhoud van dit hoofdstuk is geïnspireerd op het wetsvoorstel van de heer Terwingen betreffende het casusoverleg tussen dragers van het beroepsgeheim (DOC. 54- 1910), waarover de Raad van State zich reeds heeft uitgesproken.

Gelet op de evoluties op het terrein en de dringende nood om voor diverse overlegstructuren een sluitend wettelijk kader te ontwikkelen voor het delen van geheimen die door het beroepsgeheim of het geheim van het onderzoek worden beschermd, werd beslist om deze bepalingen op te nemen in voorliggend wetsontwerp.

De bepalingen opgenomen in dit wetsontwerp houden rekening met de opmerkingen die door de Raad van State werden geformuleerd.

Deze bepalingen werden eerder ook reeds uitgebreid besproken in de Commissie naar aanleiding van de "wet potpourri-IV" (DOC 54 1986), waaraan het bij wijze van amendement door de heer Terwingen werd toegevoegd, en werden de teksten zelfs in eerste lezing gestemd.

Gelet op de bijkomende vragen in tweede lezing, werd de tekst toen teruggetrokken en opgenomen in het huidige wetsvoorstel. De minister hoopt daarbij ook aan een aantal bedenkingen tegemoet te komen door enkele zaken nader te preciseren en beter af te bakenen, evenwel zonder afbreuk te doen aan de brede draagwijdte die voor een wetsbepaling die een algemeen wettelijk referentiekader wil scheppen, noodzakelijk is.

Concreet voorziet dit hoofdstuk vooreerst een verhoging van de strafmaat voor de schending van het beroepsgeheim.

Voorts wordt in een nieuw artikel 458ter van het Strafwetboek een wettelijke rechtvaardigingsgrond ingevoerd voor de schending van het beroepsgeheim in

Le projet instaure en outre la mobilité volontaire des membres du personnel de niveau A et B entre les justices de paix et les tribunaux de police.

Le projet introduit par ailleurs une procédure de réclamation en matière d'élection des membres du Conseil supérieur de la Justice. Les candidats qui n'ont pas été élus pourront ainsi introduire une réclamation s'ils estiment que des irrégularités ont été commises lors des opérations électorales.

Le projet de loi comporte aussi un chapitre contenant plusieurs dispositions concernant le secret professionnel. Ce chapitre est bien connu des parlementaires.

Ledit chapitre s'inspire de la proposition de loi de M. Terwingen relative à la concertation de cas organisée entre dépositaires d'un secret professionnel (DOC 54 1910 001) sur laquelle le Conseil d'État s'est déjà prononcé.

Vu les évolutions observées sur le terrain et l'urgence de développer un cadre légal adéquat pour différentes structures de concertation en vue du partage de secrets protégés par le secret professionnel ou par le secret de l'instruction, il a été décidé d'inscrire ces dispositions dans le projet de loi à l'examen.

Les dispositions figurant dans le projet de loi à l'examen tiennent compte des observations formulées par le Conseil d'État.

Ces dispositions ont déjà fait l'objet de discussions approfondies en commission à l'occasion de la quatrième loi "pot-pourri" (DOC. 54-1986), à laquelle elles avaient été ajoutées sous la forme d'amendements par M. Terwingen. Elles avaient même été adoptées en première lecture.

Eu égard aux questions supplémentaires posées en deuxième lecture, ce texte avait ensuite été retiré puis inséré dans le projet de loi à l'examen. Le ministre espère aussi à cet égard répondre à certaines remarques en précisant davantage certains éléments et en les circonscrivant mieux, sans toutefois restreindre la large portée que doit nécessairement avoir une disposition législative visant à créer un cadre de référence légal général.

Concrètement, ce chapitre prévoit tout d'abord une augmentation du taux de la peine en cas de violation du secret professionnel.

Ensuite, il insère un article 458ter dans le Code pénal instaurant une cause de justification légale pour la violation du secret professionnel dans le cadre d'une

het kader van een casusoverleg. Een wetgevend initiatief is hier dringend nodig om tegemoet te komen aan de noden en de verzuchtingen van het terrein.

Interdisciplinair en probleemoplossend samenwerken blijkt voor veel onveiligheidsvraagstukken immers van groot belang, maar wordt systematisch bemoeilijkt door het beroepsgeheim van de actoren dat, hoe belangrijk ook voor de relatie tot de cliënt, de broodnodige uitwisseling van informatie en derhalve de probleemoplossende samenwerking strafrechtelijk verhindert.

Vele projecten hebben dit in het verleden aangetoond en balanceerden op de rand van de wettelijkheid. Zo kan worden verwezen naar het "Protocol van moed" van 2012 in het gerechtelijk arrondissement Antwerpen met betrekking tot de aanpak van kindermishandeling, maar ook de projecten die voorlopers zijn van de *Family Justice Centers* inzake intrafamiliaal geweld, zoals het CO-3 project te Antwerpen, de Korte Keten in Mechelen of LINK in Limburg.

Gelijkaardige noden aan uitwisseling van geheime informatie stelt zich in functie van de openbare en de nationale veiligheid, bijv. in de strijd van radicalisme (cf. de Lokale Integrale Veiligheidscellen – LIVCs), of bijvoorbeeld ook om agressie tegen huisartsen en andere hulpverleners te kunnen voorkomen op basis van voorgaande incidenten. Er kan ook worden verwezen naar de oprichting van de referentiecentra tegen seksueel geweld (de SARCs) waar eveneens casusoverleg noodzakelijk zal blijken.

Met het nieuwe artikel 458ter zal een eenduidig kader worden geboden om al die gevallen van casusoverleg uit te werken, en dit zowel met de nodige garanties, zowel naar de dragers van het beroepsgeheim als naar de beroepsgeheimgerechtigden toe, als met de nodige flexibiliteit.

Voor proefprojecten, specifieke ad hoc-casussen en bepaalde structurele overlegstructuren zal het overleg met gedeeld beroepsgeheim immers steeds kunnen worden opgestart met gemotiveerde toestemming van de procureur des Konings, die de derhalve garantie zal bieden dat geen strafvervolgning wegens schending van het beroepsgeheim zal worden ingesteld.

De minister beklemtoont dat het aan de wetgever is om nu, en in navolgende wetten, verantwoordelijkheid te nemen, opdat de actoren in het veld met een gerust gemoed de interdisciplinaire samenwerking kunnen

concertation de cas. Une initiative législative était urgente en la matière en vue de répondre aux besoins et aux préoccupations du terrain.

Une coopération interdisciplinaire visant à résoudre les problèmes s'avère en effet essentielle dans le cas d'un grand nombre de problèmes d'insécurité, mais elle se heurte systématiquement au secret professionnel des acteurs qui, quelle que soit son importance pour la relation avec le client, empêche, pénalement parlant, les échanges d'informations indispensables, et, dès lors, une coopération permettant de résoudre les problèmes.

De nombreux projets, qui flirtaient avec les limites de la légalité, l'ont montré dans le passé. Il peut ainsi être renvoyé au "Protocole du courage" (*Protocol van Moed*) de 2012 dans l'arrondissement judiciaire d'Anvers en ce qui concerne la lutte contre la maltraitance des enfants, mais aussi aux projets précurseurs des *Family Justice Centers* en matière de violence intrafamiliale, comme le projet CO-3 à Anvers, le projet *Korte Keten* à Malines ou le projet LINK dans le Limbourg.

Des besoins similaires d'échange d'informations secrètes se posent en vue de garantir la sécurité publique et nationale, par exemple dans le cadre de la lutte contre le radicalisme (cf. les Cellules de sécurité locale intégrale – CSLI), ou pour éviter les agressions contre des médecins généralistes et d'autres dispensateurs de soins sur la base d'incidents ayant eu lieu précédemment. Il peut également être renvoyé à la création des centres de référence en matière d'agressions sexuelles (les SARC), dans le cadre desquels des concertations de cas s'avéreront également nécessaires.

Le nouvel article 458ter offrira un cadre univoque permettant d'organiser toutes ces concertations de cas, en offrant tant les garanties nécessaires aux dépositaires et aux bénéficiaires du secret professionnel que toute la flexibilité qui s'impose.

Dans le cadre de projets pilotes, de cas *ad hoc* spécifiques et de certaines structures de concertation structurelles, la concertation impliquant un partage du secret professionnel pourra en effet toujours être lancée avec l'accord motivé du procureur du Roi, qui garantira l'absence de poursuites pénales pour violation du secret professionnel.

Le ministre souligne qu'il appartient au législateur de prendre ses responsabilités, dès à présent mais aussi dans les lois subséquentes, afin que les acteurs de terrain puissent mettre sur pied cette coopération

uitbouwen. Dit is in het belang van de slachtoffers van gewelddaden, in het belang van de veiligheid van de burger in het algemeen en meerdere beroepsgroepen en in het belang van de hele maatschappij

B. Wetsvoorstel tot invoeging van een artikel 458ter in het Strafwetboek, teneinde het beroepsgeheim op te heffen bij kennis van informatie waaruit blijkt dat het gevaar voor terroristische misdrijven groot is (DOC 54 1914)

Er wordt verwezen naar de toelichting van het wetsvoorstel.

C. Wetsvoorstel tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek, teneinde in het gerechtelijk arrondissement Eupen de magistraten meer mobiliteit te garanderen (DOC 54 2323)

Mevrouw Katrin Jadin (MR) geeft aan dat het gerechtelijk arrondissement Eupen in vergelijking met de andere gerechtelijke arrondissementen een aantal eigen kenmerken vertoont. Om de goede werking van de diensten te kunnen garanderen, doet de nood zich voelen te voorzien in bijkomende en voor dat arrondissement specifieke mobiliteitsmogelijkheden voor de magistraten. Dit wetsvoorstel beoogt derhalve het Gerechtelijk Wetboek in die zin aan te passen.

D. Wetsvoorstel betreffende het casuoverleg tussen dragers van een beroepsgeheim (DOC 54 1910)

Er wordt verwezen naar de toelichting van het wetsvoorstel.

interdisciplinaire en toute sérénité, et ce, tant dans l'intérêt des victimes d'actes de violence, de la sécurité du citoyen en général et de plusieurs groupes professionnels, en particulier, que dans celui de l'ensemble de la société.

B. Proposition de loi insérant un article 458ter dans le Code pénal, levant le secret professionnel en cas de connaissance d'informations relatives au danger grave d'infractions terroristes (DOC 54 1914)

Il est renvoyé aux développements de la proposition de loi.

C. Proposition de loi modifiant le Code judiciaire, visant à assurer plus de mobilité pour les magistrats dans l'arrondissement judiciaire d'Eupen (DOC 54 2323)

Mme Katrin Jadin (MR) indique que l'arrondissement judiciaire d'Eupen présente des spécificités par rapport aux autres arrondissements judiciaires. Il apparaît donc nécessaire, pour assurer le bon fonctionnement des services, de prévoir des possibilités supplémentaires de mobilité pour les magistrats, spécifiques à cet arrondissement. La proposition de loi adapte donc le Code judiciaire en ce sens.

D. Proposition de loi relative à la concertation de cas organisée entre dépositaires d'un secret professionnel (DOC 54 1910)

Il est renvoyé aux développements de la proposition de loi.

III. — ALGEMENE EN ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

TITEL 1

Algemene bepaling

Art. 1

Dit artikel bepaalt de grondwettelijke bevoegdheidsgrondslag.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

TITEL 2

Wijziging van een aantal bepalingen van het Burgerlijk Wetboek en van het Gerechtelijk Wetboek, in het bijzonder met het oog op de invoering van een voorafgaand geschiktheidsvonnis in de procedure voor Binnenlandse adoptie

De heer Christian Brotcorne (cdH) merkt op dat uit de voorafgaande besprekingen bleek dat er verschillen inzake de wetgeving aangaande het maatschappelijk onderzoek opduiken tussen de Vlaamse Gemeenschap en de Franstalige Gemeenschap. Het idee bestaat erin om het maatschappelijk onderzoek verplicht te maken bij intrafamiliale adoptie zodat de bevoegde rechter op een exhaustieve wijze over de nodige informatie beschikt om een oordeel te vellen. Daarnaast verwijst *de spreker* naar een opmerking van de Raad van State ten aanzien van een verschil in behandeling tussen binnenlandse en interlandelijke adopties waarbij er afwijkingen worden voorzien ten aanzien van de verplichting van de evaluatie van geschiktheid in het kader van binnenlandse adopties. Hij vraagt zich af waarom de minister ervoor opteert om deze afwijking te behouden.

Mevrouw Özlem Özen (PS) heeft meerdere amendementen ingediend ten aanzien van deze bepalingen omwille van de afwijking op de automatische geschiktheids-screening bij adoptie. *De spreker* stelt vast dat er tevens vanuit de meerderheid een gelijkaardig initiatief is genomen.

De minister wijst erop dat de uitzondering wordt toegekend in het kader van een intrafamiliale adoptie binnen een nationaal kader. Aangezien de verwantschapsbanden binnen een intrafamiliale adoptie veel sterker zijn is een verplicht maatschappelijk onderzoek minder dwingend. In het kader van de onderhandelingen tussen de gemeenschappen is men tot de overeenkomst gekomen dat in dit kader een verplicht maatschappelijk

III. — DISCUSSION GÉNÉRALE ET DES ARTICLES

TITRE 1ER

Disposition générale

Art. 1

Cet article précise le fondement constitutionnel en matière de compétence.

Il ne fait l'objet d'aucune observation.

TITRE 2

Modification de certaines dispositions du Code civil et du Code judiciaire relatives à l'adoption, notamment en vue d'introduire un jugement d'aptitude préalable dans la procédure d'adoption interne

M. Christian Brotcorne (cdH) souligne que les discussions précédentes ont démontré que des différences existent entre les Communautés flamande et française en matière de législation relative à l'enquête sociale. L'idée consiste à rendre l'enquête sociale obligatoire pour les adoptions intrafamiliales afin que le juge compétent dispose de manière exhaustive des informations nécessaires pour rendre un jugement. Par ailleurs, l'intervenant renvoie à l'observation du Conseil d'État relative à la différence de traitement entre les adoptions internes et les adoptions internationales. Dans le cadre d'une adoption interne, il peut en effet être dérogé à l'obligation de procéder à l'évaluation de l'aptitude à adopter. Il se demande pourquoi le ministre a choisi de maintenir cette dérogation.

Mme Özlem Özen (PS) a présenté plusieurs amendements au sujet de ces dispositions en raison de la dérogation à l'évaluation d'aptitude à réaliser systématiquement dans le cadre d'une adoption. L'intervenante constate que la majorité a également pris une initiative similaire.

Le ministre indique que cette exception est accordée dans le cadre d'une adoption intrafamiliale dans un cadre national. Vu que les liens de parenté sont plus forts dans le cadre d'une adoption intrafamiliale, l'obligation de procéder à une enquête sociale est moins contraignante. Dans le cadre de leurs négociations, les Communautés sont parvenues à un accord sur le fait qu'une enquête sociale obligatoire n'était pas

onderzoek niet onontbeerlijk is en niet opweegt tegenover de kostprijs en de verhoging van de werkdruk.

De heer Christian Brotcorne (cdH) meent dat de kostprijs hier niet van belang is maar het belang van het kind centraal moet staan. De spreker verwijst trouwens naar een aantal tussenkomsten die het onderscheid tussen een intrafamiliale adoptie en de klassieke vormen van adoptie nuanceren en zelfs opmerkingen dat een verplicht maatschappelijk onderzoek bijkomende elementen kan aandragen die anders onopgemerkt blijven in het adoptieproces.

HOOFDSTUK 1

Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek

Art. 2

Dit artikel behelst het algemene beginsel inzake het verkrijgen van een voorafgaand geschiktheidsvonnis voor eenieder met gewone verblijfplaats in België die een kind wenst te adopteren dat zijn gewone verblijfplaats in België heeft. Het artikel voorziet evenwel in een afwijking van die regel voor de binnenlandse adopties die betrekking hebben op een "vertrouwd" kind voor de kandidaat-adoptant.

Het amendement nr 14 (DOC 54 2259/003), ingediend door de *heer Terwingen (CD&V) c.s.*, strekt ertoe om de voormalige partner toe te voegen.

De heer Raf Terwingen (CD&V) verwijst hierbij naar artikel 346-2 van het Burgerlijk Wetboek waarin deze toevoeging reeds bepaald is. Het voorliggende amendement beoogt de gelijkvormigheid te respecteren.

Art. 3

Dit artikel strekt ertoe om een nieuw artikel 346-1/2 toe te voegen aan het Burgerlijk Wetboek met het oog op de hergroepering van de bepalingen inzake het maatschappelijk onderzoek naar de geschiktheid van de kandidaten om een kind te adopteren.

Het amendement nr 103 (DOC 54 2259/003), ingediend door *mevrouw Özlem Özen (PS)*, strekt ertoe om alinea 3 van artikel 346-1/2 te schrappen.

indispensable pour ce type d'adoption, compte tenu, qui plus est, de son coût et de l'augmentation de la charge de travail qu'elle entraîne.

M. Christian Brotcorne (cdH) estime que ce n'est pas le coût, mais l'intérêt de l'enfant qui est la question centrale en l'occurrence. L'intervenant renvoie d'ailleurs à un certain nombre d'interventions qui nuancent la distinction opérée entre une adoption intrafamiliale et les formes classiques d'adoption, et à certaines observations selon lesquelles une enquête sociale obligatoire peut fournir des éléments complémentaires qui, à défaut, demeurent méconnus dans le processus d'adoption.

CHAPITRE 1ER

Modifications apportées au Code civil

Art. 2

Cet article pose le principe général de l'obtention d'un jugement d'aptitude préalable pour toute personne résidant habituellement en Belgique qui souhaite adopter un enfant qui réside également habituellement en Belgique. L'article prévoit toutefois une dérogation à cette règle pour les adoptions internes qui concernent un enfant "familier" du candidat adoptant.

L'amendement n° 14 (DOC 54 2259/003) de *M. Terwingen (CD&V) et consorts* tend à prévoir que la mesure vaut également pour l'ancien conjoint.

M. Raf Terwingen (CD&V) renvoie à cet égard à l'article 346-2 du Code civil, qui contient déjà cette précision. L'amendement à l'examen vise à respecter l'uniformité.

Art. 3

Cet article vise à insérer un nouvel article 346-1/2 dans le Code civil en vue de regrouper les dispositions relatives à l'enquête sociale sur l'aptitude à adopter des candidats adoptants.

L'amendement n° 103 (DOC 54 2259/003), présenté par *Mme Özlem Özen (PS)*, tend à supprimer l'article 346-1/2, alinéa 3.

Art. 4

Dit artikel strekt ertoe om de bepalingen inzake het maatschappelijke onderzoek te verplaatsen naar het nieuwe artikel 346-1/2.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 5

Dit artikel voorziet in de toevoeging van een nieuw artikel 346-2/1 in het Burgerlijk Wetboek om te voorzien in een gelijkaardige verplichting zoals die nu reeds opgenomen is in artikel 361-2 van het Burgerlijk Wetboek.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 6

Dit artikel strekt ertoe om het woord “interlandelijke” in artikel 361-1, te schrappen.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 7

Dit artikel behelst de aanpassing van artikel 361-2 om te verduidelijken dat ook de beslissingen van het Hof van Beroep en de beslissingen met betrekking tot de ongeschiktheid worden beoogd.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 8

Dit artikel voorziet in een nieuwe bepaling inzake de opstelling van het verdrag bedoeld in artikel 15 van het Verdrag van 's-Gravenhage van 29 mei 1993 inzake de internationale samenwerking en de bescherming van kinderen op het gebied van interlandelijke adoptie.

Het *amendement nr 107 (DOC 54 2259/003)*, ingediend door *mevrouw Özlem Özen (PS)*, voorziet in de vervanging van de tweede en derde alinea van het nieuwe artikel 361-2/1 van het Burgerlijk Wetboek.

Mevrouw Özlem Özen (PS) verwijst naar een opmerking van de Raad van State waarin de opmaak van het maatschappelijk verslag duidelijk omschreven wordt als een bevoegdheid van de gemeenschappen.

Art. 4

Cet article vise à transférer les dispositions relatives à l'enquête sociale vers le nouvel article 346-1/2.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 5

Cet article prévoit l'ajout, dans le Code civil, d'un nouvel article 346-2/1 afin de prévoir une obligation semblable à celle qui figure déjà à l'article 361-2 du Code civil.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 6

Cet article vise à abroger le mot “internationale” dans l'article 361-1.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 7

Cet article vise à adapter l'article 361-2 de manière à préciser que ce dernier article vise également les décisions de la cour d'appel ainsi que les décisions relatives à l'incapacité.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 8

Cet article prévoit une nouvelle disposition relative à la rédaction du rapport visé à l'article 15 de la Convention de La Haye du 29 mai 1993 sur la protection des enfants et la coopération en matière d'adoption internationale.

Mme Özlem Özen (PS) présente l'*amendement n° 107 (DOC 54 2259/003)*, qui tend à remplacer les alinéas 2 et 3 du nouvel article 361-2/1 du Code civil.

Mme Özlem Özen (PS) renvoie à l'avis du Conseil d'État, qui considère clairement que la rédaction du rapport social relève de la compétence des communautés.

Art. 9

Dit artikel voorziet in een noodzakelijke wijziging om te voldoen aan de bepalingen van artikel 16, a), van het Verdrag van Den Haag, dat niet vereist dat het verslag over het kind opgesteld door de centrale autoriteit van de Staat van herkomst, gegevens bevat over de levensbeschouwelijke opvattingen van zijn sociaal milieu.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 10

Dit artikel voorziet in twee wijzigingen. Aangaande de eerste wijziging wordt verwezen naar artikel 9. Betreffende de tweede wijziging blijkt een aanpassing van de verwijzingen naar de artikelen van het Gerechtelijk Wetboek noodzakelijk.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 11

Dit artikel behelst een verduidelijking die noodzakelijk is opdat de vrijwaringsmaatregel die in deze bepaling vervat zit, zijn nut zou behouden. Weinig staten van herkomst preciseren in hun wetgeving immers het verbod op dergelijke voorafgaande contacten.

Het *amendement nr 106* (DOC 54 2259/003), ingediend door *mevrouw Özlem Özen (PS)*, strekt ertoe om artikel 11 van het wetsontwerp te vervangen en artikel 363-1 van het Burgerlijk Wetboek aan te vullen met de expliciete verwijzing naar de bevoegde centrale autoriteit van het desbetreffende land.

Mevrouw Özlem Özen (PS) acht deze toevoeging noodzakelijk om heel duidelijk de bevoegdheid ter zake bij het land van oorsprong te expliciteren.

Het *amendement nr 2* (DOC 54 2259/003), ingediend door *de heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)*, strekt ertoe om de woorden “door de bevoegde overheid” te vervangen door “de bevoegde centrale gemeenschappelijke overheid”.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) geeft aan dat hij een gelijkaardige amendement als dat van mevrouw Özen heeft ingediend, zij het iets korter en legistiek iets beter.

Het *amendement nr 15* (DOC 54 2259/003), ingediend door *de heer Raf Terwingen (CD&V) c.s.*, strekt ertoe om de volgende bepaling, met name “, en dat in

Art. 9

Cet article prévoit une modification nécessaire pour se conformer à l'article 16, a), de La Convention de La Haye, qui n'exige pas que le rapport établi par l'autorité centrale de l'État d'origine sur l'enfant contienne des renseignements sur les conceptions philosophiques du milieu social de l'enfant.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 10

Cet article vise à apporter deux modifications. S'agissant de la première d'entre elles, il est renvoyé à l'article 9. Concernant la seconde modification, il s'avère nécessaire d'adapter les renvois aux articles du Code judiciaire.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 11

Cet article vise à apporter une précision nécessaire afin que la mesure de sauvegarde contenue dans cette disposition conserve toute son utilité. En effet, peu de pays d'origine précisent dans leur loi l'interdiction de ces contacts préalables.

L'*amendement n° 106* (DOC 54 2259/003), présenté par *Mme Özlem Özen (PS)*, vise à remplacer l'article 11 du projet de loi et à compléter l'article 363-1 du Code civil par le renvoi explicite à l'autorité centrale compétente du pays concerné.

Pour *Mme Özlem Özen (PS)*, cet ajout est indispensable afin d'explicitier très clairement la compétence en la matière dans le pays d'origine.

L'*amendement n° 2* (DOC 54 2259/003), présenté par *M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)*, tend à remplacer les mots “par l'autorité compétente” par les mots “par l'autorité centrale communautaire compétente”.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) indique qu'il présente un amendement semblable à celui de Mme Özen, même s'il est plus succinct et légèrement mieux rédigé du point de vue légistique.

L'*amendement n° 15* (DOC 54 2259/003), présenté par *M. Raf Terwingen (CD&V) et consorts*, tend à compléter l'article 363-1 du Code civil par les mots “, et,

dat laatste geval contact werd toegestaan door de bevoegde Belgische autoriteit.”, toe te voegen aan artikel 363-1 van het Burgerlijk Wetboek.

De heer Raf Terwingen (CD&V) geeft aan dat deze aanpassing gesuggereerd werd tijdens de hoorzittingen waarbij het wenselijk is om de bevoegde overheid expliciet in het artikel te specificeren.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) erkent dat de drie amendementen sterke gelijkenissen vertonen maar wijst toch op een belangrijk punt van verschil waarbij het amendement van zijn fractie heel duidelijk verwijst naar de gemeenschapsbevoegdheid terwijl de twee andere amendementen louter verwijzen naar de Belgische staat.

De minister verklaart, op basis van een opmerking van de Raad van State, dat men met een verwijzing naar de Belgische autoriteit niet noodzakelijkerwijs steevast verwijst naar de Belgische federale overheid.

De heer Christian Brotcorne (cdH) vraagt zich af of de bevoegdheden ter zake zich sowieso niet volledig bij de respectieve gemeenschappen situeren.

De minister geeft aan dat de residuaire bevoegdheden dienaangaande toegewezen zijn aan de federale overheid.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 113 (DOC 55 2259/004) in, tot vervanging van amendement nr. 15. Dit amendement strekt ertoe de tekst van amendement nr. 15 te verduidelijken: het contact werd immers toegestaan door de bevoegde centrale autoriteit van de gemeenschappen in België.

Art. 12

Dit artikel voorziet in de aanpassing van artikel 365-4 van het Burgerlijk Wetboek aan de praktijk van de federale centrale overheid.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

HOOFDSTUK 2

Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek

Art. 13

Dit artikel strekt tot de toevoeging van een algemene bepaling in het Gerechtelijk Wetboek om te verduidelijken dat geen enkele adoptiebeslissing kan worden

dans ce dernier cas, que ce contact ait été autorisé par l'autorité belge compétente”.

M. Raf Terwingen (CD&V) indique que c'est au cours des auditions qu'il avait été suggéré qu'il serait souhaitable de préciser explicitement l'autorité compétente dans l'article.

Reconnaissant que les trois amendements présentent de fortes similitudes, *M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)* relève néanmoins une différence importante, dès lors que l'amendement présenté par son groupe renvoie clairement à la compétence communautaire, tandis que les deux autres amendements renvoient simplement à l'État belge.

Se fondant sur une observation du Conseil d'État, *le ministre* explique qu'un renvoi à l'autorité belge ne vise pas systématiquement l'autorité fédérale belge.

M. Christian Brotcorne (cdH) se demande si les compétences en la matière ne relèvent de toute façon pas intégralement des différentes communautés.

Le ministre précise que les compétences résiduelles en la matière ont été confiées à l'autorité fédérale.

Mme Sonja Becq et consorts déposent l'amendement n° 113 (DOC 55 2259/004) qui remplace l'amendement n° 15. Cet amendement tient à clarifier le texte de l'amendement n° 15. Le contact est en effet autorisé par l'autorité centrale communautaire compétente en Belgique.

Art. 12

Cet article vise à adapter l'article 365-4 du Code civil à la pratique de l'autorité centrale fédérale.

Il ne donne lieu à aucune observation.

CHAPITRE 2

Modification du Code judiciaire

Art. 13

Cet article vise à insérer une disposition générale dans le Code judiciaire afin de préciser qu'aucune décision d'adoption ne peut être prononcée par un tribunal

uitgesproken door een Belgische rechtbank voor de afronding van de procedure tot erkenning van een buitenlandse beslissing inzake adoptie die aanhangig is gemaakt bij de federale centrale overheid en, in voorkomend geval, van de beroepsprocedure tegen een eventuele beslissing tot niet-erkenning van de in het buitenland gewezen adoptiebeslissing.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 14 tot 30

Deze artikelen omvatten de bepalingen inzake de procedure houdende de vaststelling van de geschiktheid om te adopteren en inzake de procedure tot verlenging van de termijn van geschiktheid om te adopteren die thans opgenomen zijn in een afdeling die betrekking heeft op de interlandelijke adoptie. Voorliggend ontwerp strekt ertoe de bepalingen zowel op de binnenlandse adoptie als de interlandelijke adoptie te doen toepassen.

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 31

Dit artikel strekt tot een aanvulling van artikel 1231-3 omwille van de aanpassing van de procedure van de binnenlandse adoptie aangezien het voorafgaandelijk verkrijgen van een geschiktheidsvonnis voortaan vereist is in het merendeel van de gevallen.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 32

Dit artikel voorziet in een toevoeging aan artikel 1231-4 van het Gerechtelijk Wetboek, enerzijds om de lijst van de bijlagen die bij het verzoekschrift eenvormig te maken, anderzijds om te voorzien in de verplichting van de griffie om aan de federale centrale autoriteit een afschrift te bezorgen van de verzoekschriften tot totstandkoming van een adoptie die worden neergelegd bij de familierechtbank.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 33

Dit artikel behelst een verduidelijking van artikel 1231-5 waarbij tegemoet gekomen wordt aan de opmerking

belge avant que la procédure de reconnaissance d'une décision étrangère d'adoption, initiée auprès de l'autorité centrale fédérale, et, le cas échéant, le recours contre une éventuelle décision de non-reconnaissance de la décision d'adoption prononcée à l'étranger, n'aient abouti.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 14 à 30

Ces articles contiennent les dispositions relatives à la procédure en constatation de l'aptitude à adopter et à la procédure en prolongation du délai d'aptitude à adopter, qui figurent actuellement dans une section relative à l'adoption internationale. Le projet à l'examen entend les rendre applicables tant à l'adoption interne qu'à l'adoption internationale.

Ils ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 31

Cet article vise à compléter l'article 1231-3 en raison de la nécessité d'adapter la procédure de l'adoption Interne, puisque l'obtention préalable d'un jugement d'aptitude sera désormais requise dans la plupart des cas.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 32

Cet article prévoit de compléter l'article 1231-4 du Code judiciaire afin, d'une part, d'uniformiser la liste des annexes qui doivent être jointes à la requête et, d'autre part, de prévoir l'obligation pour le greffe d'adresser à l'autorité centrale fédérale une copie des requêtes en établissement de l'adoption qui sont introduites devant le tribunal de la famille.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 33

Cet article précise l'article 1231-5, répondant ainsi à l'observation du Conseil d'état en précisant la nature

van de Raad van State doordat duidelijkheid wordt verschaft over de aard van het advies van het openbaar ministerie in het kader van de procedure tot totstandkoming van de adoptie.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 34

Dit artikel strekt tot de beoordeling van de geschiktheid van de kandidaat-adoptanten door de familierechtbank in de loop van de procedure tot totstandkoming van de adoptie, in plaats van voorafgaandelijk in het kader van de procedure houdende vaststelling van de geschiktheid om te adopteren.

Het amendement nr 104 (DOC 54 2259/003), ingediend door mevrouw Özlem Özen (PS), strekt tot het schrappen van de laatste zin in de alinea van het wetsontwerp dat de eerste alinea van artikel 1231-6 van het Gerechtelijke Wetboek vervangt.

Mevrouw Özlem Özen (PS) verwijst voor haar motivatie naar amendement nr 103.

Art. 35

Dit artikel strekt tot de verlenging van de termijn voor de neerlegging ter griffie van het verslag van het maatschappelijk onderzoek met twee maanden waardoor de termijn nu vier maanden bedraagt.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 36

Dit artikel voorziet in de verduidelijking van de woorden “verslagen van het openbaar ministerie” en de aanpassing van het artikel aan het feit dat de neerlegging van een verslag van het maatschappelijk onderzoek niet stelselmatig zal gebeuren.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 37

Dit artikel strekt ertoe de woorden “van beide verslagen” in artikel 1231-9 te vervangen, teneinde meer bepaald het advies van het openbaar ministerie en, voor de gevallen enkel bedoeld in artikel 1231-6, het verslag van het maatschappelijk onderzoek te omvatten.

de l’avis rendu par ministère public dans le cadre de la procédure en établissement de l’adoption.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 34

Cet article dispose que l’aptitude des candidats adoptants par le tribunal de la famille doit être appréciée au cours de la procédure d’établissement de l’adoption et non au préalable dans le cadre de la procédure en constatation de l’aptitude à adopter.

Mme Özlem Özen (PS) présente l’amendement n° 104 (DOC 54 2259/003), qui tend à supprimer la dernière phrase dans l’alinéa du projet de loi qui remplace l’article 1231-6, alinéa 1er, du Code judiciaire.

En guise de justification, Mme Özlem Özen (PS) renvoie à l’amendement n° 103.

Art. 35

Cet article vise à prolonger de deux mois le délai pour le dépôt au greffe du rapport de l’enquête sociale, ce délai étant dès lors porté à quatre mois.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 36

Cet article vise à préciser les mots “rapports du ministère public” et à adapter l’article 1231-8 au fait que le dépôt d’un rapport d’enquête sociale ne sera pas systématique.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 37

Cet article vise à remplacer, dans l’article 1231-9, les mots “des deux rapports”, de manière à inclure notamment l’avis du ministère public et, pour les cas visés à l’article 1231-6 uniquement, le rapport de l’enquête sociale.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 38

Dit artikel strekt ertoe een nieuw artikel 1231-18/1 toe te voegen aan het Gerechtelijk Wetboek teneinde te voorzien in de rechtstreekse verzending door de griffie aan de federale centrale overheid van een afschrift van de rechterlijke beslissingen waarbij een adoptie wordt uitgesproken en van de rechterlijke beslissingen waarbij wordt geweigerd een adoptie uit te spreken.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 39

Dit artikel voorziet in een nieuwe afdeling 1*bis* van het hoofdstuk betreffende adoptie, onder de titel "Bepalingen inzake de geschiktheid om te adopteren".

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 40

Dit artikel strekt ertoe om de verwijzingen naar de artikelen van het Gerechtelijk Wetboek aan te passen.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 41

Dit artikel strekt ertoe om de verwijzingen aan te passen ingevolge de opheffing van artikel 1231-32.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 42

Dit artikel strekt ertoe om de verwijzingen aan te passen naar de afdelingen van het Gerechtelijk Wetboek ingevolge het opnemen van een gemeenschappelijke onderafdeling betreffende de binnenlandse en de interlandelijke adoptie, met betrekking tot de procedure houdende vaststelling van de geschiktheid om te adopteren.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 38

Cet article vise à insérer un article 1231-18/1 dans le Code judiciaire afin de prévoir la transmission directe, par le greffe à l'autorité centrale fédérale, d'une copie des décisions judiciaires prononçant une adoption, ainsi que des décisions judiciaires refusant de prononcer une adoption.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 39

Cet article insère une section première *bis* du chapitre relatif à l'adoption sous le titre "Dispositions relatives à l'aptitude à adopter".

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 40

Cet article vise à adapter les renvois aux articles du Code judiciaire.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 41

Cet article vise à adapter les renvois suite à l'abrogation de l'article 1231-32.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 42

Cet article vise à adapter les renvois aux sections du Code judiciaire suite à l'intégration d'une sous-section commune à l'adoption interne et à l'adoption internationale, relative à la procédure en constatation de l'aptitude à adopter.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 43

Dit artikel behelst de verduidelijking dat de artikelen 1231-1/8, 1231-1/14 en 1231-18/1 ook van toepassing zijn op het hof van beroep.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

HOOFDSTUK 3

Slotbepalingen

Art. 44

Dit artikel strekt ertoe te verduidelijken op welke kandidaat-adoptanten voor binnenlandse adoptie de nieuwe verplichting inzake de beoordeling van de geschiktheid om te adopteren bedoeld in artikel 346-1/1 van het Burgerlijk Wetboek, van toepassing zal zijn.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 45

Dit artikel behelst de overgangsbepaling die de gevallen beoogt waarin het oorspronkelijke geschiktheidsvonnis werd uitgesproken door de jeugdrechtbank voor de inwerkingtreding van de wet van 30 juli 2013 betreffende de invoering van een familie- en jeugdrechtbank.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 46

Dit artikel voorziet in de tenuitvoerlegging van deze wet, mits voorafgaande goedkeuring van het samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat en de Gemeenschappen. De inwerkingtreding zal door de Koning worden bepaald wanneer het samenwerkingsakkoord is herzien en de decreten zijn aangepast.

Het *amendement nr 105* (DOC 54 2259/003), ingediend door *mevrouw Özlem Özen (PS)*, strekt ertoe dit artikel te vervangen opdat artikel 11, 13, 32 en 38 tien dagen na publicatie in het Staatsblad van kracht worden.

Mevrouw Özlem Özen (PS) wijst erop dat de aanpassing van artikel 363-1, alinea 1 van het Burgerlijk Wetboek geen aanpassing van de decreten van de Gemeenschappen vereist. Bijgevolg is het interessant om deze bepaling zo snel mogelijk in werking te laten treden.

Art. 43

Cet article vise à préciser que les articles 1231-1/8, 1231-1/14 et 1231-18/1 s'appliquent également au niveau de la cour d'appel.

Il ne donne lieu à aucune observation.

CHAPITRE 3

Dispositions finales

Art. 44

Cet article vise à préciser à quels candidats adoptants en adoption interne la nouvelle obligation relative à l'évaluation d'aptitude à adopter de l'article 346-1/1 nouveau du Code civil s'appliquera.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 45

Cet article concerne la disposition transitoire visant les cas où le jugement d'aptitude initial a été prononcé par le tribunal de la jeunesse avant l'entrée en vigueur de la loi du 30 juillet 2013 portant création d'un tribunal de la famille et de la jeunesse.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 46

Cet article prévoit la mise en œuvre de la présente loi, sous réserve de l'approbation préalable de l'accord de coopération entre l'État fédéral et les Communautés. L'entrée en vigueur sera fixée par le Roi lorsque l'accord de coopération aura été revu et les décrets adaptés

L'amendement n°105 (DOC 54 2259/003), présenté par *Mme Özlem Özen (PS)*, tend à remplacer cet article afin que les articles 11, 13, 32 et 38 entrent en vigueur le dixième jour qui suit la publication de la loi au *Moniteur belge*.

Mme Özlem Özen (PS) souligne que la modification de l'article 363-1, alinéa 1er, du Code civil ne requiert aucune modification des décrets des Communautés. Il serait dès lors intéressant de faire entrer cette disposition en vigueur le plus rapidement possible.

Het amendement nr 16 (DOC 54 2259/003), ingediend door de heer Raf Terwingen c.s. (CD&V), strekt ertoe de woorden “artikelen 13, 32 en 38” te vervangen door de woorden “artikelen 11,13,32 en 38”.

De heer Raf Terwingen (CD&V) geeft aan dat artikel 11 bij de andere opgesomde artikelen kan toegevoegd zodat de uitvoering van deze bepaling versneld kan plaatsvinden in plaats van op de voorziene datum van 1 januari 2020.

TITEL 3

Wijziging van artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek betreffende de schuldvordering voor de levering van elektriciteit, gas, water, elektronische communicatiediensten en omroeptransmissie- en omroepdiensten via communicatienetwerken

Art. 47

Dit artikel beoogt de wijziging van artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek zodat de schuldvorderingen voor de levering van gas, water, elektriciteit, elektronische communicatiediensten en omroeptransmissie- en omroepdiensten onderworpen zullen worden aan een identieke verjaringstermijn van 5 jaar.

Het amendement nr 108 (DOC 54 2259/003), ingediend door mevrouw Özlem Özen (PS), strekt ertoe het artikel aan te passen en de verjaringstermijn terug te brengen tot een termijn van twee jaar.

Mevrouw Özlem Özen (PS) meent dat deze bepaling helemaal niet gunstig is voor de consument maar net de positie van de betrokken leveranciers versterkt. De aanpassing van de termijn naar twee jaar is goed voor zowel de consument als de leverancier. Een verjaringstermijn van twee jaar stemt overeen met de verjaringstermijn voor goederen en medische diensten zoals voorzien in artikel 2277bis van het Burgerlijk Wetboek en werd trouwens ook voorgesteld door de vertegenwoordigers van Test-Aankoop en de Hoge Raad voor Justitie tijdens de hoorzittingen.

Het amendement nr 8 (DOC 54 2259/003), ingediend door mevrouw Annick Lambrecht (sp-a), strekt ertoe de woorden “na verloop van vijf jaren” te vervangen door de woorden “na verloop van twee jaar vanaf de datum van de factuur of indien een jaarlijkse afrekening wordt opgemaakt, vanaf de datum van de regularisatiefactuur”.

Mevrouw Annick Lambrecht (sp-a) geeft aan dat de keuze voor een verjaringstermijn van 5 jaar een gemakkelijksoplossing is. Zij erkent dat een termijn van één

L'amendement n°16 (DOC 54 2259/003), présenté par M. Raf Terwingen (CD&V) et consorts, tend à remplacer les mots “les articles 13, 32 et 38” par les mots “les articles 11, 13, 32 et 38”.

M. Raf Terwingen (CD&V) indique que l'ajout de l'article 11 à l'énumération des autres articles permet d'accélérer l'entrée en vigueur de cette disposition qui était initialement prévue le 1er janvier 2020.

TITRE 3

Modification de l'article 2277 du Code civil relatif aux créances pour la fourniture d'électricité, de gaz, d'eau, de services de communications électroniques et de services de radiotransmission ou de radio- et télédiffusion

Art. 47

Cet article tend à modifier l'article 2277 du Code civil afin que les créances pour la fourniture d'électricité, de gaz, d'eau, de services de communications électroniques et de services de radiotransmission ou de radio- et télédiffusion soient explicitement soumises à un délai identique de prescription de 5 ans.

L'amendement n°108 (DOC 54 2259/003), présenté par Mme Özlem Özen (PS), tend à modifier cet article et à ramener le délai de prescription à deux ans.

Mme Özlem Özen (PS) estime que cette disposition n'est absolument pas favorable aux consommateurs et qu'elle renforce justement la position des fournisseurs en question. Ramener le délai à deux ans est bénéfique tant pour les consommateurs que pour les fournisseurs. Un délai de prescription de deux ans correspond au délai de prescription prévu à l'article 2277bis du Code civil pour les biens et les services médicaux et a d'ailleurs été proposé par les représentants de Test-Achats et par le Conseil supérieur de la Justice lors des auditions.

L'amendement n° 8 (DOC 54 2259/003), présenté par Mme Annick Lambrecht (sp-a), tend à remplacer les mots “par cinq ans” par les mots “par deux ans, à compter de la date de la facture ou, si un décompte annuel est établi, à compter de la date de cette facture de régularisation.”.

Mme Annick Lambrecht (sp-a) indique que le choix d'un délai de prescription de cinq ans est une solution de facilité. Elle reconnaît qu'un délai d'un an est trop

jaar te kort is en stelt daarom voor om de verjaringstermijn, in navolging van Test-Aankoop en de Hoge Raad voor Justitie, te bepalen op 2 jaar.

Het amendement nr 3 (DOC 54 2259/003), ingediend door de heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen), strekt ertoe de woorden "5 jaar" te vervangen door de woorden "twee jaar vanaf de vervaldatum van de regularisatiefactuur".

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) sluit zich aan bij de overwegingen van zijn collega's en opteert eveneens voor een verjaringstermijn van twee jaar met weliswaar de heel duidelijk vermelding vanaf wanneer deze termijn begint te lopen.

Het amendement nr 66 (DOC 54 2259/003), ingediend door de heer Christian Brotcorne (cdH), strekt ertoe de woorden "jaar" te vervangen door de woorden "twee jaar" en het artikel te vervolledigen met de volgende toevoeging "te lopen van de vervaldatum van de jaarlijkse regularisatie, en indien het verbruik op maandelijks basis wordt vastgesteld, vanaf de vervaldatum van deze maandelijks factuur".

De heer Christian Brotcorne (cdH) wijst erop dat heel wat sprekers tijdens de hoorzittingen gepleit hebben voor een verjaringstermijn van twee jaar. Hij benadrukt ook het belang van een duidelijk startpunt voor de verjaringstermijn.

Mevrouw Carina Van Cauter (OpenVLD) geeft aan dat het voorliggend ontwerp het voordeel heeft van de duidelijkheid inzake de verjaringstermijn. De argumenten die aangehaald worden om te opteren voor een verjaringstermijn van 5 jaar zijn niet altijd duidelijk. Zo ziet zij de relatie niet tussen een verjaringstermijn van 5 jaar en de jaarlijkse opname/eindafrekening in het kader van de levering van nutsvoorzieningen.

Daarnaast ziet zij ook geen heil in het argument dat een langere termijn de mogelijkheid geeft om bijvoorbeeld afbetalingsplannen op te stellen, omdat er geen sprake meer is van verjaring op het ogenblik dat een schuld wordt vastgelegd, bijvoorbeeld in het kader van een schuldbemiddelingsprocedure.

Ten slotte ziet de spreker ook geen graten in het argument dat een lange verjaringstermijn voordelig is voor de consument zodat deze voldoende tijd heeft om mogelijke verkeerde facturatiegegevens aan te vechten. Indien de klant ter goeder trouw is gaat de spreker ervan uit dat de leverancier het niet verschuldigde bedrag gewoonweg terugbetaalt aan de klant en in het geval dat de klant ter kwader trouw handelt, gaat het om een misdrijf (bijvoorbeeld het illegaal aftappen van elektriciteit) en

court et propose dès lors de fixer le délai de prescription à deux ans, conformément aux propositions de Test-Achats et du Conseil supérieur de la Justice.

L'amendement n°3 (DOC 54/2259/003), présenté par M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen), tend à remplacer les mots "cinq ans" par les mots "deux ans à partir de la date d'échéance de la facture de régularisation annuelle".

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) fait siennes les considérations de ses collègues et opte également pour un délai de prescription de deux ans, assorti toutefois d'une mention très précise de la date de commencement de ce délai.

L'amendement n° 66 (DOC 54 2259/003), présenté par M. Christian Brotcorne (cdH), tend à remplacer les mots "cinq ans" par les mots "2 ans" et à compléter l'article 47 par les mots: "à dater de l'échéance de la facture de régularisation annuelle et, si la consommation est établie mensuellement, à l'échéance de cette facture mensuelle".

M. Christian Brotcorne (cdH) souligne que, durant les auditions, de nombreux orateurs ont plaidé pour un délai de prescription de deux ans. Il souligne aussi qu'il importe de prévoir une date de début claire pour le délai de prescription.

Mme Carina Van Cauter (OpenVLD) indique que le projet à l'examen a le mérite d'être clair à propos du délai de prescription. Les arguments invoqués en faveur de l'adoption d'un délai de prescription de 5 ans n'étant pas toujours clairs, elle ne voit pas le rapport entre ce délai de prescription de 5 ans et l'enregistrement ou le décompte final dans le cadre de la fourniture de services d'utilité publique.

En outre, elle ne voit pas non plus l'intérêt de l'argument selon lequel un délai prolongé permet d'établir des plans de paiement, par exemple, car il n'est plus question de prescription dès lors que la dette est établie, par exemple dans le cadre d'une procédure de médiation de dette.

Enfin, l'intervenante ne voit pas de raison de s'opposer à l'argument selon lequel un long délai de prescription est avantageux pour les consommateurs, à qui il donne suffisamment de temps pour contester d'éventuelles données de facturation erronées. L'intervenante estime que, si le client est de bonne foi, le fournisseur lui remboursera tout simplement le montant indu et que, si le client est de mauvaise foi, il s'agira d'une infraction (par exemple d'un détournement illégal d'électricité)

gelden dan weer andere verjaringstermijnen. De spreker stelt zich tot slot de vraag of een lange verjaringstermijn net geen laks facturatie- en invorderingsbeleid bij de leveranciers zal teweegbrengen.

Mevrouw Goedele Uyttersprot (N-VA) wijst eveneens op de uniformiteit in verjaringstermijnen die door dit wetsontwerp gerealiseerd wordt. De lange verjaringstermijn kan bijvoorbeeld bij een verhuis waarbij de nieuwe bewoner niet altijd gemakkelijk te traceren is, wel degelijk nuttig zijn.

De minister staat open om na te denken over een verlaging van de voorgestelde verjaringstermijn van 5 jaar maar wijst er wel op dat de normale verjaringstermijn 10 jaar bedraagt. Ten tweede situeert het probleem zich vooral bij rechtzettingfacturen waarbij de termijn tussen de gewesten verschilt en waarbij een kortere verjaringstermijn van twee jaar de invordering van verschuldigde meerverbruik onmogelijk kan maken omdat de schulden van de oorspronkelijke factuur reeds verjaard zijn. Ten derde wijst de minister op het risico dat de nutsbedrijven bij een kortere verjaringstermijn sterker geneigd zullen zijn om de klant te dagvaarden om op die manier het verschuldigde bedrag alsnog te kunnen recupereren. Tot slot is het startpunt van de verjaring duidelijk, met name de vervaldag van de betrokken factuur.

De heer Christian Brotcorne (cdH) stelt voor om de langstlopende verjaringstermijn voor de rechtzettingfactuur te verkiezen met name 36 maanden (Vlaams Gewest). Op die manier vermindert men de verjaringstermijn alsnog met twee jaar en kan men de heikele kwestie van de regionale verschillen omzeilen.

De minister stelt voor om tegen de volgende bespreking een technische nota op te stellen om dan op een grondige en goed geïnformeerde manier de discussie over de verjaringstermijn te kunnen voortzetten.

TITEL 4

Wijziging van het Wetboek van international privaatrecht

HOOFDSTUK 1

Namen en voornamen

Art. 48

Dit artikel strekt ertoe om artikel 37 van het Wetboek van international privaatrecht te herstructureren door

et d'autres délais de prescription seront alors d'application. L'intervenante se demande enfin si un délai de prescription prolongé ne favorisera pas l'adoption d'une politique laxiste en matière de facturation et de recouvrement chez les fournisseurs.

Mme Goedele Uyttersprot (N-VA) souligne également que le projet de loi à l'examen uniformise les délais de prescription. Un long délai de prescription peut par exemple s'avérer utile en cas de déménagement. En effet, dans ce cas, il n'est pas toujours facile d'identifier le nouvel occupant.

Le ministre ne s'oppose pas à un débat sur l'opportunité de réduire le délai de prescription proposé de cinq ans mais souligne toutefois que le délai de prescription normal est de dix ans. Deuxièmement, le problème se situe principalement au niveau des factures de rectification. En effet, le délai diffère entre les régions, si bien que la réduction du délai de prescription à deux ans pourrait empêcher le recouvrement de la consommation supplémentaire due au motif que les dettes de la facture initiale sont déjà prescrites. Troisièmement, le ministre souligne que si le délai de prescription est plus raccourci, les sociétés de distribution risquent d'assigner davantage les clients en justice afin de pouvoir encore récupérer le montant dû par ce biais. Enfin, la date du début de la prescription est claire: elle correspond à l'échéance de la facture concernée.

M. Christian Brotcorne (cdH) propose d'opter pour le délai de prescription le plus long pour les factures de rectification, à savoir trente-six mois (Région flamande). Cette solution permettra de réduire le délai de prescription de deux ans et de contourner la question délicate des différences régionales.

Le ministre propose de rédiger une note technique pour la prochaine discussion afin que le débat sur le délai de prescription puisse alors se poursuivre de manière approfondie à partir d'informations exactes.

TITRE 4

Modification du Code de droit international privé

CHAPITRE 1ER

Noms et prénoms

Art. 48

Cet article vise à restructurer l'article 37 du Code de droit international privé en y ajoutant un § 2 dans lequel

toevoeging van alinea 2 waarin een specifieke regel wordt vermeld inzake conflict van wet op grond waarvan het toepasselijke recht kan worden gekozen.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 49

Dit artikel strekt ertoe artikel 39 van het Wetboek van international privaatrecht te herschrijven teneinde het aan te passen aan de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie en van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

Het *amendement nr 4*, ingediend door *de heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)*, strekt ertoe drie wijzigingen aan te brengen aan paragraaf 1 van artikel 39. In het eerste en tweede punt worden de woorden “gekozen door deze persoon” elke keer geschrapt. Daarnaast wordt het tweede lid geschrapt en wordt bijgevolg in het derde lid de woorden “en 2” geschrapt.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) probeert aan de hand van dit amendement een antwoord te formuleren ten aanzien van de opmerkingen van de heer Fallon tijdens de hoorzittingen. De spreker verwijst hierbij naar de opmerkingen inzake de keuze van de nationaliteit bij het verkrijgen van de naam in het buitenland. Hij stelt eveneens vast dat het amendement van de meerderheid voor een stuk gelijklopend is.

Het *amendement nr 74* (DOC 54 2259/003), ingediend door *de heer Raf Terwingen (CD&V) c.s.*, strekt ertoe het tweede lid op te heffen en het vroegere derde lid, dat het tweede lid wordt, te vervangen door een nieuwe bepaling.

De heer Raf Terwingen (CD&V) geeft aan dat zijn amendement ingrijpt om de mogelijkheid te verschaffen aan de Belgische staatsburgers om bij wijziging van naam en/of voornaam een beroep te doen op de wetgeving van het land waarin men zijn verblijfplaats heeft. De huidige Belgische regelgeving voorziet niet in deze mogelijkheid. Daarenboven voorziet het amendement tevens in een termijn van 5 jaar waarbinnen een verklaring moet gebeuren volgend op de buitenlandse beslissing of het opstellen van de akte betreffende de vaststelling of de verandering van de naam of voornaam.

De minister erkent dat dit amendement ertoe strekt een nieuwe regeling te treffen die ervoor zorgt dat de Belgen en de buitenlanders op dezelfde manier behandeld worden en dat de naam en de voornaam erkend worden als deze werd toegekend bij toepassing van het

est énoncée une règle spécifique de conflit de lois qui permet de choisir le droit applicable.

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

Art. 49

Cet article vise à réécrire l'article 39 du Code de droit international privé en vue de l'adapter à la jurisprudence de la Cour de Justice de l'Union européenne et de la Cour européenne des droits de l'homme.

L'*amendement n° 4* présenté par *M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen)* tend à apporter trois modifications au paragraphe 1er de l'article 39. Dans les points 1° et 2°, les mots “choisi par cette personne” sont chaque fois supprimés. Par ailleurs, l'alinéa 2 est supprimé et les mots “aux alinéas 1er et 2” sont donc remplacés par les mots “à l'alinéa 1er”.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) entend ainsi répondre aux observations formulées par M. Fallon au cours des auditions. L'intervenant renvoie à cet égard aux remarques relatives au choix de nationalité exprimé en cas d'acquisition du nom à l'étranger. Il constate par ailleurs que son amendement présente des similitudes avec celui de la majorité.

L'*amendement n° 74* (DOC 54 2259/003) présenté par *M. Raf Terwingen (CD&V)* et consorts tend à supprimer l'alinéa 2 et à remplacer l'ancien alinéa 3, qui devient l'alinéa 2, par une nouvelle disposition.

M. Raf Terwingen (CD&V) indique que son amendement tend à permettre aux citoyens belges, en cas de modification de nom et/ou de prénom, de faire appel à la législation du pays de résidence. La réglementation belge actuelle ne prévoit pas cette possibilité. En outre, cet amendement prévoit également un délai de cinq ans pour faire une déclaration consécutive à la décision étrangère ou à l'établissement de l'acte qui détermine ou modifie le nom ou le prénom.

Le ministre reconnaît que cet amendement tend à introduire une nouvelle disposition en vertu de laquelle les Belges et les étrangers sont traités de la même manière et le nom et le prénom sont reconnus s'ils ont été attribués en application du droit de la nationalité d'un

recht van de nationaliteit van één van de betrokkenen of het recht van de gewone verblijfplaats op het tijdstip van de uitspraak of van de opmaak van de akte.

Het amendement zorgt er tevens voor dat de keuze van het toepasselijke recht facultatief wordt en niet verplicht, en eveneens voor diegenen die deze keuze voor de buitenlandse autoriteit niet konden maken. Het zorgt er tevens voor dat de keuze kan gemaakt worden tot op het tijdstip van de inschrijving in de Belgische registers en uiterlijk tot vijf jaar na de beslissing over de opmaak van de akte. Het voordeel voor de Belgen in het buitenland is dat men eerst met het kind naar België kan komen om het hier in te schrijven en het alsnog een andere naam te geven. Dezelfde termijnen zijn ook ingeschreven voor de verklaring van toekenning van de Belgische nationaliteit aan een kind geboren in het buitenland uit een Belg die zelf geboren is in het buitenland.

Ten slotte zorgt dit amendement ervoor dat dit ook geldt voor de overschrijving van een akte of een beslissing. De hypothese die hiermee wordt gevisieerd, is dat een kind, dat enkel een afstammingsband heeft met zijn moeder, enkel de naam van zijn moeder draagt en ingeschreven is in het bevolkingsregister. Het kind wordt vervolgens erkend in het buitenland en op dat ogenblik wordt hem van rechtswege een naam toegekend – een naam die verschilt van deze vermeld in zijn Belgische akte van geboorte – zonder keuzemogelijkheid en dit omwille van de toepasselijke regels van het internationaal privaatrecht. De ouders hebben dus niet de mogelijkheid gehad om op dat moment een verklaring van rechtskeuze te doen. Ze zullen deze keuze kunnen doen op het ogenblik van de erkenning en overschrijving van de akte van erkenning in België. Ze kunnen van deze gelegenheid ook gebruik maken om een naam te kiezen overeenkomstig het nieuwe artikel 335*quater* van het Burgerlijk Wetboek indien het kind Belg is.

HOOFDSTUK 2

Aanpassing van het Wetboek van internationaal privaatrecht aan verschillende Europese verordeningen

Art. 50

Dit artikel behelst een procedurele bepaling uit de “Rome III”-verordening die onder andere voorziet dat een rechtskeuzeovereenkomst inzake echtscheiding en scheiding van tafel en bed te allen tijde kan worden gesloten en gewijzigd, doch uiterlijk op het tijdstip waarop de zaak aanhangig wordt gemaakt.

des intéressés ou du droit de la résidence habituelle au moment du jugement ou de l'établissement de l'acte.

Cet amendement prévoit également que le choix du droit applicable est facultatif et non contraignant, y compris pour ceux qui n'ont pas pu faire ce choix devant l'autorité étrangère. Il permet également d'opérer le choix jusqu'au moment de l'inscription dans les registres belges et au plus tard cinq ans après la décision relative à l'établissement de l'acte. L'avantage pour les Belges à l'étranger est qu'ils peuvent venir en Belgique avec l'enfant afin de l'y inscrire et de lui donner un autre nom. Ces mêmes délais sont prévus pour la déclaration d'attribution de la nationalité belge à un enfant né à l'étranger d'un parent belge lui-même né à l'étranger.

Enfin, cet amendement fait en sorte que cela s'applique également à la transcription d'un acte ou d'une décision. L'hypothèse ainsi visée est celle d'un enfant qui n'a un lien de filiation qu'avec sa mère, qui ne porte que le nom de sa mère et qui a été inscrit dans le registre de la population. Par la suite, l'enfant est reconnu par un auteur à l'étranger et à ce moment-là un nouveau nom - nom qui diverge de celui qui est mentionné dans son acte de naissance belge - lui est attribué d'office, sans possibilité de choix et ce, en raison des règles de droit international privées applicables au cas d'espèce. Les parents n'ont donc pas eu la faculté d'effectuer une déclaration de choix de la loi applicable à cette occasion. Ils pourront le faire alors au moment de la reconnaissance et de la transcription de l'acte de reconnaissance en Belgique. Ils pourront aussi profiter de cette chance pour choisir un nom conformément au nouvel article 335*quater* du Code civil si l'enfant est belge.

CHAPITRE 2

Adaptation du Code de droit international privé à différents règlements européens

Art. 50

Cet article comporte une disposition d'ordre procédural figurant dans le règlement “Rome III” qui prévoit notamment qu'une convention désignant la loi applicable au divorce et à la séparation de corps peut être conclue et modifiée à tout moment, mais au plus tard au moment de la saisine de la juridiction.

Het amendement nr 5 (DOC 54 2259/003), ingediend door de heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen), strekt ertoe artikel 55 van dezelfde wet te verruimen tot andere wettelijke samenlevingsvormen dan enkel en alleen het huwelijk zoals thans vermeld wordt.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) benadrukt dat het voorgelegde amendement de suggestie omvat om deze bepaling niet enkel te beperken tot het huwelijk maar ook tot de wettelijke samenwoning.

De minister erkent de opmerkingen van de professoren IPR ter zake maar geeft aan dat er gekozen werd om de volledige aanpassing uit te stellen omdat een aantal cruciale bepalingen inzake van ontbinding van samenlevingsvormen gelijk aan het huwelijk ontbreken.

Art. 51

Dit artikel behelst de bevoegdheidsregels inzake onderhoudsverplichtingen die niet langer, omwille van het exhaustieve karakter van de betrokken verordening (Verordening (EG) nr. 4/2009 van de Raad van 18 december 2008), op residuele wijze kunnen worden toegepast.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 52

Dit artikel strekt ertoe de algemene regel in artikel 74 van het Wetboek van internationaal privaatrecht te wijzigen zodat het Haagse protocol van 23 november 2007 inzake het recht dat van toepassing is op de onderhoudsuitkeringen.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 53

Dit artikel strekt ertoe om artikel 75 van hetzelfde Wetboek te herschrijven.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 54 en 55

Deze artikelen strekken ertoe artikelen 77 en 78 te vervangen.

L'amendement n° 5 (DOC 54 2259/003), présenté par M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen), tend à étendre l'article 55 de la même loi aux autres formes de cohabitation légale que le seul mariage comme cela est actuellement mentionné.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) souligne que l'amendement présenté englobe la suggestion de ne pas limiter cette disposition au seul mariage mais de l'étendre à la cohabitation légale.

Le ministre reconnaît le bien-fondé des remarques des professeurs de DPI sur la question mais indique que l'on a choisi de reporter l'ensemble de la modification parce qu'un certain nombre de dispositions cruciales relatives à la dissolution des formes de cohabitation équivalentes au mariage font défaut.

Art. 51

Cet article comporte les règles de compétence relatives aux obligations alimentaires qui ne peuvent plus être appliquées de façon résiduelle en raison du caractère exhaustif du règlement concerné (Règlement (CE) n° 4/2009 du Conseil du 18 décembre 2008).

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

Art. 52

Cet article vise à modifier la règle générale prévue à l'article 74 du Code de droit international privé de telle sorte que le droit applicable à l'obligation alimentaire est déterminé par le protocole de La Haye du 23 novembre 2007 applicable aux obligations alimentaires.

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

Art. 53

Cet article vise à réécrire l'article 75 du même Code.

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

Art. 54 et 55

Ces articles visent à remplacer les articles 77 et 78.

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 56

Dit artikel strekt ertoe de artikelen 79 tot 84 van hetzelfde wetboek op te heffen. Deze artikelen zijn overeenigbaar geworden met de verordening.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 57

Dit artikel strekt ertoe artikel 98 paragraaf 1 van de wet van 16 juli 2004 houdende het Wetboek van Internationaal Privaatrecht te wijzigen.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Artikelen 58 en 59

Deze artikelen bevatten overgangsbepalingen om te voorkomen dat er een juridisch vacuum zou ontstaan.

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

HOOFDSTUK 3

Inwerkingtreding

Art. 60

Dit artikel voorziet in een voldoende lange periode voor de inwerkingtreding van de bepalingen omtrent naam en voornaam teneinde de ambtenaren van de burgerlijke stand de mogelijkheid te bieden zich vertrouwd te maken met de nieuwe toe te passen regels.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 56

Cet article vise à abroger les articles 79 à 84 du même code. Ces articles sont devenus incompatibles avec le règlement.

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

Art. 57

Cet article vise à modifier l'article 98, § 1er, de la loi du 16 juillet 2004 portant le Code de droit international privé.

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

Articles 58 et 59

Ces articles contiennent des dispositions transitoires destinées à éviter un vide juridique.

Ces articles ne donnent lieu à aucune observation.

CHAPITRE 3

Entrée en vigueur

Art. 60

Cet article prévoit une période suffisamment longue avant l'entrée en vigueur des dispositions relatives aux noms et prénoms afin de permettre aux officiers de l'état civil de se familiariser avec les nouvelles règles à appliquer.

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

TITEL 5

Diverse wijzigingen op het gebied van het familierecht en met betrekking tot de familierechtbank

HOOFDSTUK 1

Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek

Art. 61

Dit artikel strekt ertoe om de verwijzing te schrappen naar het vervallen artikel 1257 van het Gerechtelijk Wetboek.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 62 en Art. 62/1 (*nieuw*)

Artikel 62 strekt ertoe een vergetelheid te herstellen in de wet van 30 juli 2013 betreffende de invoering van de familie- en jeugdrechtbank.

Het *amendement nr 75* (DOC 54 2259/003), ingediend door *de heer Raf Terwingen c.s. (CD&V)*, strekt ertoe om een nieuw artikel 62/1 toe te voegen in lijn met amendement 74 en voorziet in de mogelijkheid voor de ouders om de naam van het kind te kiezen om het tijdstip van de verklaring van keuze van het toepasselijk recht.

Art. 63

Dit artikel strekt ertoe om duidelijkheid te scheppen met betrekking tot de regeling in verband met de toestemmingsvereiste in geval van toepassing van artikel 361-5 BW.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 64

Dit artikel voorziet in een wijziging zodat de regelingen van de artikelen 353-1 en 353-2 van het Burgerlijk Wetboek in overeenstemming worden gebracht.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 114 (DOC 55 2259/004). Dit amendement strekt ertoe de woorden "van de adoptant of van de echtgenoot of samenwonende" te vervangen door de woorden "van de

TITRE 5

Modifications diverses en matière de droit de la famille et relatives au tribunal de la famille

CHAPITRE 1ER**Modifications du Code civil**

Art. 61

Cet article vise à supprimer la référence à l'article 1257 du Code judiciaire, devenue caduque.

Cet article ne donne lieu à aucun commentaire.

Art. 62 et Art. 62/1 (*nouveau*)

L'article 62 vise à corriger un oubli de la loi du 30 juillet 2013 portant création d'un tribunal de la famille et de la jeunesse.

L'*amendement n° 75* (DOC 54 2259/003), présenté par *M. Raf Terwingen et consorts (CD&V)*, vise à ajouter un article 62/1 en conformité avec l'amendement 74 et prévoit la possibilité pour les parents de choisir le nom de l'enfant au moment de la déclaration de choix de la loi applicable.

Art. 63

Cet article vise à clarifier la règle concernant la condition du consentement en cas d'application de l'article 361-5 du Code civil.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 64

Cet article prévoit une modification permettant de mettre en concordance les régimes établis par les articles 353-1 et 353-2 du Code civil.

Mme Sonja Becq et consorts déposent l'*amendement n° 114 (DOC 55 2259/004)*. Il vise à remplacer les mots « de l'époux ou du cohabitant » par les mots « de l'époux, du cohabitant ou de l'ancien partenaire » et

adoptant of van de echtgenoot, van de samenwonende of van de voormalige partner”, alsook de woorden “voor de adoptant of de echtgenoot of samenwonende” te vervangen door de woorden “voor de adoptant of voor de echtgenoot, voor de samenwonende of voor de voormalige partner”.

De indienstverwijst naar de verantwoording.

Art. 65

Deze bepaling vervangt artikel 353-4bis van het Burgerlijk Wetboek met het oog op de aanpassing van het principe van eenheid van naam in het kader van de gewone adoptie.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) merkt op dat er tijdens de hoorzittingen vragen werden gesteld rondom de mogelijkheid om de eerste, oorspronkelijke naam in het kader van een kafala te behouden en dit bij een eenvoudige adoptie.

De minister geeft aan dat deze hervorming van de eenheid van naam tussen geadopteerde kinderen door dezelfde ouders in de richting gaat van een versoepeling van het principe. In beginsel geldt de naam toegekend aan geadopteerde kinderen ook voor de volgende kinderen tenzij de oorspronkelijke naam van het kind, voorafgegaan of gevolgd door een van de namen van de adoptanten, door hen gekozen, behouden blijft. In dat geval, aangezien het gaat om het behouden van een band met de oorspronkelijke afstamming, is het kind niet onderworpen aan het principe van de eenheid van naam. Niets belet dus dat dit geadopteerd kind een naam draagt die verschilt van de andere geadopteerde kinderen aan wie de naam van de adoptanten of van een van de adoptanten werd toegekend.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) vraagt nog bijkomende verduidelijking bij de regels die van toepassing zijn bij een kafala.

De minister verduidelijkt dat de kafala, volgens de rechtspraak, gelijkgesteld wordt met een voogdij of een officieuze voogdij. De toekenning van de naam is het gevolg van de vaststelling van een afstammingsband ten aanzien van het kind. Zelfs indien een kafala een voorafgaande voorwaarde aan de adoptie kan zijn, is het in dat geval de gerechtelijke uitspraak van een gewone of volle adoptie of de erkenningen van een buitenlandse rechterlijke beslissing betreffende een adoptie die de adoptanten toelaat een naam te kiezen voor de geadopteerde kinderen.

les mots « pour l'époux ou le cohabitant » par les mots « pour l'époux, le cohabitant ou l'ancien partenaire ».

Il est référé à la justification.

Art. 65

Cette disposition remplace l'article 353-4bis du Code civil en vue d'adapter le principe de l'unité du nom dans le cadre de l'adoption simple.

Monsieur Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) fait observer que des questions ont été posées lors des auditions concernant la possibilité de conserver, en cas d'adoption simple, le premier nom, le nom d'origine, donné dans le cadre d'une kafala.

Le ministre indique que la présente réforme de l'unité du nom entre enfants adoptés par les mêmes parents va dans le sens d'un assouplissement du principe. En principe, le nom attribué aux enfants adoptés s'impose aux suivants sauf lorsqu'il est question de conserver le nom de l'enfant d'origine, précédé ou suivi d'un des noms des adoptants, choisi par eux. Dans ce cas précis, puisqu'il est question de maintenir un lien avec la filiation d'origine, l'enfant n'est pas soumis au principe d'unité du nom. Rien n'empêche donc que cet adopté ait un nom distinct de celui des autres adoptés auxquels on aurait attribué le nom des adoptants ou d'un des deux adoptants.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) demande des précisions quant aux règles applicables à la kafala.

Le ministre précise que la kafala est assimilée, selon la jurisprudence, à une tutelle ou une tutelle officieuse. L'attribution du nom est la conséquence de l'établissement d'un lien de filiation à l'égard de l'enfant. Même si une kafala peut être un préalable à l'adoption, c'est le prononcé d'une adoption simple ou l'adoption plénière ou la reconnaissance d'une décision étrangère relative à l'adoption qui permet aux adoptants de choisir un nom pour les enfants adoptés.

Art. 66

Dit artikel behelst wijzigingen van praktische aard die rekening houden met de herziening van artikel 353-2 van het Burgerlijk Wetboek op grond van artikel 64 van het voorontwerp van wet.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 67

Dit artikel voorziet in de omzetting naar de niet-ontvoogde minderjarigen van de regeling van artikel 499/7, § 2, 5° van het Burgerlijk Wetboek, van toepassing op onbekwame meerderjarigen.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

HOOFDSTUK 2

Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek

Art. 68

Dit artikel behelst een technische bepaling waarbij de familierechtbank het bevoegde rechtscollege wordt om kennis te nemen van alle vorderingen betreffende de staat van personen.

De heer Christian Brotcorne (cdH) heeft een vraag over artikel 569 waarbij de Rechtbank van Eerste Aanleg nog steeds vermeld wordt. Hij vraagt zich af waarom en meent dat dat niet meer nodig is.

De minister neemt de opmerking van de heer Brotcorne mee en zal nagaan of het hier om een vergetelheid gaat en er dus al dan niet een correctie moet aangebracht worden in de voorliggende tekst.

Art. 69

Dit artikel behelst de invoering in het Gerechtelijk Wetboek van de bevoegdheidsoverdrachten naar de familierechtbank waarvan sprake is in artikelen 23, 27 en 31 van het Wetboek van internationaal privaatrecht, naar aanleiding van de inwerkingtreding van de wet van 30 juli 2013 betreffende de invoering van een familie- en jeugdrechtbank, of die zullen plaatsvinden na de inwerkingtreding van dit ontwerp van wet.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 66

Cet article prévoit des modifications d'ordre pratique qui tiennent compte de la révision de l'article 353-2 du Code civil sur la base de l'article 64 de l'avant-projet de loi.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 67

Cet article prévoit la transposition aux mineurs non émancipés du régime de l'article 499/7, § 2, 5°, du Code civil applicable aux incapables majeurs.

Il ne donne lieu à aucune observation.

CHAPITRE 2

Modifications du Code judiciaire

Art. 68

Il s'agit d'une disposition technique. Cet article prévoit que le tribunal de la famille devient la juridiction compétente pour connaître de l'ensemble des demandes relatives à l'état des personnes.

M. Christian Brotcorne (cdH) pose une question au sujet de l'article 569, où il est encore question du tribunal de première instance. Il demande pourquoi et estime que cette mention n'est plus nécessaire.

Le ministre prend note de l'observation de M. Brotcorne. Il vérifiera s'il s'agit d'un oubli et s'il convient éventuellement de corriger le texte à l'examen.

Art. 69

Cet article insère, dans le Code judiciaire, les transferts de compétences vers le tribunal de la famille mentionnés aux articles 23, 27 et 31 du Code de droit international privé par suite de l'entrée en vigueur de la loi du 30 juillet 2013 portant création d'un tribunal de la famille et de la jeunesse, ou qui auront lieu après l'entrée en vigueur du projet de loi à l'examen.

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

Art. 70

Dit artikel strekt ertoe enerzijds de bevoegdheden van de familierechtbank inzake nationaliteit en staatloosheid te verduidelijken en anderzijds bevestigt dit artikel de bevoegdheid van de familierechtbank inzake geschillen over onderhoudsverplichtingen, met uitzondering van deze die betrekking hebben op het leefloon.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) vraagt zich waarom men niet geopteerd heeft voor de arbeidsrechtbank in het kader van de terugvordering van het leefloon.

De minister bevestigt de keuze voor de familierechtbank omdat er slechts punctuele kwesties worden aangekaart waardoor het niet mogelijk was om de regeling rond het leefloon over te hevelen naar de arbeidsrechtbank. Hij meent dat er hierbij geen ernstige afbreuk wordt gedaan aan het principe van de natuurlijke rechter.

De heer Christian Brotcorne (cdH) herinnert zich tijdens de discussies over de bevoegdheden van de familierechtbank dat de arbeidsrechtbank rondom deze kwestie als bevoegde rechtbank werd naar voren geschoven. Deze tekst geeft aan dat men deze keuze niet meer maakt.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) vraagt zich af wat het argument is voor deze koerswijziging aangezien het klaarblijkelijk toch om meer gaat dan louter een technische wijziging.

De minister erkent de verwarring maar verduidelijkt dat terugvorderingen onder de drempel van 2500€ door de vrederechter worden behandeld. De rechtbank van eerste aanleg is dan weer bevoegd voor vorderingen die hoger liggen dan 2500€.

Artikelen 71, 72 en 72/1 (nieuw)

Deze twee artikelen bevatten een wijziging die vooral technisch van aard is. De twee artikelen voeren een materieel en territoriaal bevoegdheidsstelsel in dat eigen is aan de onderhoudsverplichtingen met betrekking tot het leefloon.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 115 (DOC 55 2259/004), tot vervanging van artikel 71, dat artikel 591, 14°, van het Gerechtelijk Wetboek betreft.

De indienstverwijst naar de verantwoording.

Art. 70

Cet article vise, d'une part, à clarifier les compétences du tribunal de la famille en matière de nationalité et d'apatridie et, d'autre part, à confirmer la compétence du tribunal de la famille en ce qui concerne les différends liés aux obligations alimentaires, à l'exception des différends concernant le revenu d'intégration.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) se demande pourquoi le tribunal du travail n'a pas été choisi pour le recouvrement du revenu d'intégration.

Le ministre confirme le choix du tribunal de la famille, expliquant que comme seules des questions ponctuelles étaient soulevées, il n'était pas possible de rendre le tribunal du travail compétent en ce qui concerne la réglementation relative au revenu d'intégration. À son estime, cela ne porte pas gravement atteinte au principe du juge naturel.

M. Christian Brotcorne (cdH) se souvient que lors des discussions sur les compétences du tribunal de la famille, il avait été suggéré que le tribunal du travail devait être compétent en cette matière. Le texte à l'examen montre que ce choix n'a finalement pas été retenu.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) se demande quel argument a justifié ce changement de cap, dès lors qu'il ne s'agit manifestement pas seulement d'une modification technique.

Le ministre reconnaît la confusion mais précise que les recouvrements pour un montant inférieur à 2 500 euros sont traités par le juge de paix, tandis que le tribunal de première instance est compétent pour les montants supérieurs à 2 500 euros.

Articles 71, 72 et 72/1 (nouveau)

Ces deux articles comportent une modification qui est surtout de nature technique. Ils établissent un régime de compétences matérielle et territoriale propre aux obligations alimentaires liées aux revenus d'intégration sociale.

Mme Sonja Becq et consorts déposent l'amendement n° 115 (DOC 55 2259/004). Il vise à remplacer l'article 71 qui concerne l'article 591, 14° du Code judiciaire.

Il est référé à la justification.

Het amendement nr 17, ingediend door de heer Raf Terwingen (CD&V) c.s., strekt ertoe een artikel 72/1 toe te voegen met een bepaling waarbij enkel de familierechtbanken in Brussel bevoegd zijn wanneer de belanghebbende zijn hoofdverblijfplaats niet of niet meer in België heeft.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) vraagt zich af of de zinsnede “niet meer in België” ook van toepassing is in de loop van de procedure. Wat gebeurt er wanneer iemand de procedure opstart terwijl hij in België woont maar tijdens de procedure naar het buitenland verhuist?

De heer Raf Terwingen (CD&V) gaat ervan uit dat de bevoegdheid wordt bepaald wanneer de procedure aanhangig wordt gemaakt. De spreker verwijst hierbij naar andere procedures.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) wijst erop dat de verwarring zich vooral concentreert op de zinsnede “niet meer” waarbij er een wijziging van de toestand wordt geïmpliceerd sinds het opstarten van de procedure.

De minister wijst erop dat de zinsnede “niet meer” reeds vermeld stond in het oorspronkelijke artikel 569, derde lid van het Gerechtelijk Wetboek.

Art. 73

Dit artikel strekt ertoe om twee aanpassingen aan te brengen. Vooreerst betreft het een aanpassing van een vergetelheid in wet van 30 juli 2013. Daarnaast is er een tweede aanpassing van taalkundige aard waarbij de vertaling van artikel 629bis, § 7 van het Gerechtelijk Wetboek werd herschreven.

Het amendement nr 18 (DOC 54 2259/003), ingediend door de heer Raf Terwingen (CD&V) c.s., strekt ertoe artikel 73 aan te passen waardoor artikel 629bis van het Gerechtelijk Wetboek wordt geamendeerd.

De heer Raf Terwingen (CD&V) verwijst in het kader van zijn amendement naar de hoorzittingen waarbij de suggestie werd gemaakt om de mogelijkheid te voorzien om steeds een beroep te kunnen doen op dezelfde rechter wanneer reeds een vordering voor persoonlijk contact aanhangig werd gemaakt bij de desbetreffende familierechtbank.

L'amendement n° 17, présenté par M. Raf Terwingen (CD&V) et consorts, vise à ajouter un article 72/1 comportant une disposition par laquelle les tribunaux de la famille de Bruxelles sont seuls compétents lorsque le demandeur n'a pas ou n'a plus sa résidence habituelle en Belgique.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) se demande si le membre de phrase “lorsque le demandeur n'a pas ou n'a plus sa résidence habituelle en Belgique” s'applique également au cours de la procédure. Que se passera-t-il si une personne entame la procédure tandis qu'elle réside en Belgique mais s'installe ensuite à l'étranger au cours de celle-ci?

M. Raf Terwingen (CD&V) estime que la compétence est déterminée lorsque la procédure est entamée. L'intervenant renvoie, à cet égard, à d'autres procédures.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) signale que la confusion porte surtout sur le membre de phrase “ou n'a plus”, qui implique un changement de situation depuis l'engagement de la procédure.

Le ministre indique que les mots “ou n'a plus” figurait déjà dans le texte initial de l'article 569, alinéa 3, du Code judiciaire.

Art. 73

Cet article vise à apporter deux modifications. La première remédie à un oubli dans la loi du 30 juillet 2013 et la seconde, de nature linguistique, vise à réécrire la traduction de l'article 629bis, § 7 du Code judiciaire.

L'amendement n° 18 (DOC 54 2259/003), présenté par M. Raf Terwingen (CD&V) et consorts, tend à amender l'article 73 prévoyant de modifier l'article 629bis du Code judiciaire.

Dans le cadre de son amendement, M. Raf Terwingen (CD&V) renvoie aux auditions au cours desquelles il a été suggéré de prévoir la possibilité de saisir toujours le même juge lorsqu'une demande de contacts personnels a déjà été introduite auprès du tribunal de la famille concerné.

Art. 74

Dit artikel strekt ertoe de bevoegdheid van de familierechtbanken gevestigd in de zetel van een hof van beroep uitdrukkelijk op te nemen in een nieuw artikel 632*bis* van het Gerechtelijk Wetboek.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) werpt hierbij ook de vraag op rondom de bepaling in het regeerakkoord om het statuut van de staatlozen te verbeteren. Hij vraagt zich af of dit amendement hiertoe strekt of dat er nog andere wetgevende initiatieven ter zake worden voorbereid.

De minister geeft aan dat het statuut van apatriden geen bevoegdheid is van Justitie maar wel van Vreemdelingenzaken. Dit artikel voorziet in de centralisatie van de geschillen met betrekking tot de procedure voor de erkenning van de status van staatloze.

Art. 75

Dit artikel strekt ertoe om een ongelukkige vertaling van de Franse tekst aan te passen.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 76

Dit artikel strekt ertoe een tegenstrijdigheid binnen artikel 49 van de wet van 19 oktober 2015 weg te werken door via de aanpassing uitdrukkelijk te verwijzen naar de verlengingstermijn.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 77

Dit artikel strekt ertoe een tekstwijzigingen en verduidelijkingen aan te brengen.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 78

Dit artikel strekt ertoe een aantal wijzigingen en tekstcorrecties aan te brengen.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 74

Cet article vise à inscrire explicitement la compétence des tribunaux de la famille situés au siège des cours d'appel dans un nouvel article 632*bis* du Code judiciaire.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) soulève également la question relative à la disposition de l'accord de gouvernement visant à améliorer le statut des apatrides. Il se demande si tel est l'objectif de l'amendement ou si d'autres initiatives législatives sont encore préparées.

Le ministre indique que le statut des apatrides n'est pas une compétence de la Justice, mais bien du contentieux des étrangers. L'article proposé vise à centraliser le contentieux relatif à la procédure de reconnaissance du statut d'apatride.

Art. 75

Cet article vise à adapter une traduction malencontreuse du texte français.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 76

Cet article vise à lever une contradiction dans l'article 49 de la loi du 19 octobre 2015 en renvoyant explicitement au délai prolongé.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 77

Cet article vise à apporter une modification au texte et des précisions.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 78

Cet article vise à apporter un certain nombre de modifications et de corrections de texte.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Artikelen 79, 79/1 (*nieuw*) en 79/2 (*nieuw*)

Dit artikel voorziet in een wijziging van artikel 1253ter/6 waarbij een verlenging van de termijn van het maatschappelijke onderzoek dat totstandkomt via bemiddeling van de bevoegde sociale dienst wordt verlengd.

Het amendement nr 6 (DOC 54 2259/003), ingediend door de heer Stefaan Van Hecke (*Ecolo-Groen*), voorziet in toevoeging van artikel 79/1 tot schrapping van het woord “voorlopig” in artikel 1254, § 1, 6° om verwarring te vermijden.

Het amendement nr 7 (DOC 54 2259/003), ingediend door de heer Stefaan Van Hecke (*Ecolo-Groen*), voorziet in toevoeging van artikel 79/2 tot schrapping van het woord “voorlopig” in artikel 1256, § 1, om verwarring te vermijden.

De heer Stefaan Van Hecke (*Ecolo-Groen*) verwijst hierbij naar een suggestie opgeworpen tijdens de hoorzittingen om de tekst hierop aan te passen.

De minister volgt de suggestie niet omdat het mogelijk is om een beroep te doen op een voorlopige maatregel zoals het georganiseerd is door artikel 1280 die de dringende en voorlopige maatregelen regelt.

De heer Stefaan Van Hecke (*Ecolo-Groen*) wijst erop dat het standpunt van de minister ter zake binnen de rechtsleer een minderheidsinterpretatie behelst.

Art. 80

Dit artikel strekt ertoe om de overgang tussen de echtscheiding door onderlinge toestemming en de echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting te bepalen.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 81

Dit artikel strekt ertoe een voorbijgestreefde procedureregel op te heffen.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 82

Dit artikel strekt ertoe de ontvangstmachtiging die kan worden verleend in het kader van een

Articles 79, 79/1 (*nouveau*) et 79/2 (*nouveau*)

Cet article vise à modifier l'article 1253ter/6 afin de prolonger le délai imparti pour l'enquête sociale réalisée par l'intermédiaire du service social compétent.

L'amendement n° 6 (DOC 54 2259/003), présenté par M. Stefaan Van Hecke (*Ecolo-Groen*), tend à insérer un article 79/1 afin d'abroger le mot “provisoires” dans l'article 1254, § 1er, 6°, en vue d'éviter toute confusion.

L'amendement n° 7 (DOC 54 2259/003), présenté par M. Stefaan Van Hecke (*Ecolo-Groen*), tend à insérer un article 79/2 afin d'abroger le mot “provisoires” dans l'article 1256, § 1er, en vue d'éviter toute confusion.

M. Stefaan Van Hecke (*Ecolo-Groen*) renvoie aux auditions au cours desquelles il a été suggéré d'adapter le texte sur ce point.

Le ministre ne suit pas cette suggestion, dès lors qu'il peut être recouru à une mesure provisoire organisée par l'article 1280, qui règle les mesures urgentes et provisoires.

M. Stefaan Van Hecke (*Ecolo-Groen*) fait observer que le point de vue du ministre à ce sujet traduit une interprétation minoritaire au sein de la doctrine.

Art. 80

Cet article vise à définir la passerelle entre le divorce par consentement mutuel et le divorce pour désunion irrémédiable.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 81

Cet article vise à abroger une règle de procédure désuète.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 82

Cet article vise à régler la délégation de sommes qui peut intervenir à l'occasion d'une procédure de

echtscheidingsprocedure te regelen in artikel 301, § 11 van het Burgerlijk Wetboek en artikel 1253ter/5, eerste lid, 6° van het Gerechtelijk Wetboek.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 83

Dit artikel voorziet in een overgangsmaatregel bij de herinvoering van het principe van de voorlopige binding van de familierechtelijke overeenkomst in het kader van een echtscheiding door onderlinge toestemming.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

HOOFDSTUK 3

Wijzigingen van het Wetboek van internationaal privaatrecht

Art. 84

Dit artikel strekt ertoe een aantal bepalingen in lijn te brengen tussen het vigerend nationaal recht en het internationaal recht.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 85

Dit artikel strekt ertoe om verduidelijkingen aan te brengen inzake de rechtsbevoegdheid bij instemming met adoptie in adoptieprocedures.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

HOOFDSTUK 4

Wijzigingen van het Consulair Wetboek

Art. 85/1 (nieuw)

Het amendement nr 76 (DOC 54 2259/003), ingediend door de heer Raf Terwingen c.s. (CD&V), voorziet in een nieuw artikel 85/1 waarbij een aantal technische aanpassingen worden aangebracht.

divorce aux articles 301, § 11, du Code civil et 1253ter/5, alinéa 1er, 6°, du Code judiciaire.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 83

Cet article prévoit une mesure transitoire concernant la réintroduction du principe selon lequel la convention de droit familial lie les parties à titre provisoire dans le cadre d'un divorce par consentement mutuel.

Il ne donne lieu à aucune observation.

CHAPITRE 3

Modification du Code de droit international privé

Art. 84

Cet article vise à harmoniser certaines dispositions de droit national et de droit international.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 85

Cet article vise à apporter des précisions en ce qui concerne la compétence juridique afférente au consentement à l'adoption dans le cadre des procédures d'adoption.

Il ne donne lieu à aucune observation.

CHAPITRE 4

Modifications du Code consulaire

Art. 85/1 (nouveau)

L'amendement n° 76 (DOC 54 2259/003) présenté par M. Raf Terwingen et consorts (CD&V) prévoit l'insertion d'un nouvel article 85/1 qui apporte un certain nombre d'adaptations techniques.

Artikelen 86 tot 88

Dit artikel strekt ertoe een aantal lacunes in de bestaande wetgeving ter zake op te vullen. Het betreft hierbij onder meer de bevoegdheid van de familierechtbank en de hervorming van het gerechtelijk arrondissement Brussel.

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

HOOFDSTUK 5

Wijzigingen van het Wetboek van de Belgische nationaliteit

Art. 89

Dit artikel strekt ertoe dat de familierechtbank het bevoegde rechtscollege wordt om kennis te nemen van alle vorderingen betreffende de staat van personen.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

TITEL 6

Naam- en voornaamsveranderingen

HOOFDSTUK 1

Wijzigingen van de wet van 15 mei 1987 betreffende de namen en voornamen

Art. 90

Dit artikel strekt ertoe twee wijzigingen aan te brengen aan artikel 3, lid 1 en 2 van de wet van 15 mei 1987 betreffende de namen en voornamen en beoogt de minister van Justitie toe te laten zijn bevoegdheid in het kader van de voornaamsveranderingen te delegeren aan de medewerkers van zijn administratie.

Artikelen 91 tot 95

Deze artikelen strekken ertoe de terminologie van de bepalingen betreffende de genomen beslissingen in verband met de voornaamsveranderingen aan te passen aan de wijziging die werd aangebracht aan artikel 1 van de wet van 15 mei 1987 betreffende de namen en voornamen.

Articles 86 à 88

Ces articles visent à combler certaines lacunes de la législation existante, notamment en ce qui concerne la compétence du tribunal de la famille et la réforme de l'arrondissement judiciaire de Bruxelles.

Ils ne donnent lieu à aucune observation.

CHAPITRE 5

Modification du Code de la nationalité belge

Art. 89

En vertu de cet article, le tribunal de la famille devient la juridiction compétente pour connaître de l'ensemble des demandes relatives à l'état des personnes.

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

TITRE 6

*Changements de nom et de prénoms*CHAPITRE 1ER**Modification de la loi du 15 mai 1987 relative aux noms et prénoms**

Art. 90

Cet article vise à apporter deux modifications à l'article 3, alinéas 1er et 2, de la loi du 15 mai 1987 relative aux noms et prénoms et visent à permettre au ministre de la Justice de déléguer sa compétence en matière de changement de prénoms à des agents de son administration.

Articles 91 à 95

Ces articles visent à adapter la terminologie des dispositions relatives aux décisions rendues en matière de changement de prénoms à la modification apportée à l'article 1er de la loi du 15 mai 1987 relative aux noms et prénoms.

HOOFDSTUK 2

**Wijzigingen van het Wetboek van registratie-,
hypotheek- en griffierechten**

Artikelen 96 tot 101

Deze artikelen strekken ertoe de terminologie van de bepalingen van het Wetboek met betrekking tot de registratie van de besluiten tot voornaams-verandering aan te passen aan de in het Hoofdstuk 1 ingevoerde mogelijkheid om de bevoegdheid in verband met de voornaamsveranderingen te delegeren aan de medewerkers van de administratie.

Art. 102

Dit artikel strekt ertoe om een legistische fout recht te zetten in de onderverdeling in afdelingen van het Hoofdstuk XVIII van Titel I van het Wetboek van registratie-, hypotheek- en griffierechten.

Het *amendement nr 77* (DOC 54 2259/003), ingediend door de heer Raf Terwingen (CD&V) c.s., strekt ertoe om titel 6, die de artikelen 90 tot 102 bevat, op te heffen.

De heer Raf Terwingen (CD&V) deelt mede dat de materie van de naams- en voornaamswijzigingen grondig zal hervormd worden in een afzonderlijk wetsontwerp.

TITEL 7

Legaten

HOOFDSTUK 1

Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek

Art. 103

Dit artikel strekt ertoe om artikel 910 van het Burgerlijk Wetboek te wijzigen zodat het niet meer van toepassing is op de testamentaire beschikkingen ten gunste van private rechtspersonen met onbaatzuchtig doel zoals de vzw's, de IVZW's en de stichtingen.

Het *amendement nr 19* (DOC 54 2259/003), ingediend door de heer Raf Terwingen (CD&V) c.s., strekt ertoe de woorden "de wet van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen" te vervangen door de woorden "de wet

CHAPITRE 2

**Modifications du Code des droits
d'enregistrement, d'hypothèque et de greffe**

Articles 96 à 101

Ces articles visent à adapter la terminologie des dispositions du Code relatives à l'enregistrement des autorisations de changement de prénoms à la mise en place, par le Chapitre 1er, de la possibilité de déléguer la compétence en matière de changement de prénoms à des agents de l'administration.

Art. 102

Cet article vise à corriger une erreur d'ordre légistique dans la subdivision en sections du Chapitre XVIII, Titre 1er, du Code des droits d'enregistrement, d'hypothèque et de greffe.

L'*amendement n° 77* (DOC 54 2259/003) de M. Raf Terwingen (CD&V) et consorts vise à abroger le titre 6, qui comprend les articles 90 à 102.

M. Raf Terwingen (CD&V) indique que la matière des changements de nom et de prénom sera réformée en profondeur par un projet de loi distinct.

TITRE 7

*Legs*CHAPITRE 1ER**Modification du Code civil**

Art 103

Cet article vise à modifier l'article 910 du Code civil afin qu'il ne soit plus applicable aux dispositions testamentaires au profit des personnes morales de droit privé comme les ASBL, les AISBL et les fondations.

L'*amendement n°19* (DOC 54 2259/003) de M. Raf Terwingen (CD&V) et consorts vise à remplacer les mots "la loi du 27 juin 1921 sur les associations sans but lucratif, les associations internationales sans but lucratif et les fondations" par les mots "la loi du 27 juin 1921 sur les associations sans but lucratif, les fondations, les

van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de stichtingen en de Europese politieke partijen en stichtingen”.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) begrijpt niet goed de ratio van het voorliggend wetsontwerp achter de wijziging van artikel 910.

De minister wijst erop dat de bepaling geen toegevoegde waarde heeft en zelf meer administratieve last met zich meebracht. Vandaar de voorgestelde wijziging voorzien in het wetsontwerp.

De heer Christian Brotcorne (cdH) wijst erop dat de voorgaande procedure twee veiligheidsrendels bevatte met name de notaris enerzijds en de medewerkers van de FOD Justitie anderzijds.

De minister verduidelijkt dat deze aanpassing enkel geldt voor de opgesomde verenigingen. Bovendien zijn de vzw's intussen het voorwerp geworden van bijkomende controlemechanismen (bijvoorbeeld neerleggen van de rekeningen bij de griffie of de Nationale Bank) waardoor de ministeriële machtiging, die trouwens bijna nooit werd geweigerd, een overbodige administratieve stap is.

De heer Christian Brotcorne (cdH) vraagt zich of de notarissen vragende partij zijn voor de tweede verificatie.

De minister wijst erop dat het vooral zijn administratie is die hiervoor vragende partij is en dat de notarissen noch voor, noch tegen zijn maar simpelweg hun taak vervullen. Hij herhaalt evenzeer dat het verlenen van de machtiging een pure formaliteit was geworden zonder meer.

HOOFDSTUK 2

Wijzigingen van het keizerlijk decreet van 18 februari 1809 betreffende de congregaties of huizen van ziekenverplegende vrouwen

Art. 104

Dit artikel strekt ertoe artikel 13 van het desbetreffende keizerlijk decreet te wijzigen zodat de koninklijke machtiging niet meer vereist is voor de legaten vermaakt aan deze congregaties of huizen.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) stelt vast dat er enkel een Franstalige versie van het keizerlijk decreet bestaat en verbaast er zich over dat hiervan geen Nederlandstalige versie bestaat. Daarnaast merkt de spreker op dat de machtiging na wijziging zal verleend

partis politiques européens et les fondations politiques européennes”.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) s'interroge sur la raison d'être de la modification de l'article 910 prévue par le projet de loi à l'examen.

Le ministre souligne que la disposition n'a aucune plus-value et qu'elle a même entraîné un accroissement de la charge administrative qui explique la modification proposée par le projet de loi.

M. Christian Brotcorne (cdH) signale que la procédure précédente prévoyait deux niveaux de sécurité, à savoir le notaire, d'une part, et les collaborateurs du SPF Justice, d'autre part.

Le ministre précise que cette modification ne vaut que pour les associations énumérées. En outre, dans l'intervalle, les ASBL ont été soumises à des mécanismes de contrôle supplémentaires (exemple: dépôt des comptes au greffe ou à la Banque nationale), de sorte que l'autorisation ministérielle, qui n'était d'ailleurs presque jamais refusée, est devenue une formalité administrative superflue.

M. Christian Brotcorne (cdH) se demande si les notaires sont demandeurs d'une deuxième vérification.

Le ministre indique que c'est surtout son administration qui est demandeuse, à cet égard, et que les notaires ne sont ni pour, ni contre mais exercent simplement leur tâche. Il rappelle également que l'octroi de l'autorisation était devenu une simple formalité.

CHAPITRE 2

Modification du décret impérial du 18 février 1809 relatif aux congrégations ou maisons hospitalières de femmes

Art. 104

Cet article vise à modifier l'article 13 du décret impérial précité, de manière à ce que l'autorisation royale ne soit plus requise pour les legs faits à ces congrégations ou maisons.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) constate que le décret impérial existe uniquement en version française et s'étonne que la version néerlandaise ne soit pas disponible. L'intervenant souligne par ailleurs qu'en vertu de la modification proposée, l'autorisation sera accordée

worden door de minister en niet langer via koninklijke machtiging. De spreker vraagt zich af wie eertijds de verantwoordelijk droeg; de koning in hoogsteigen persoon of de bevoegde minister? Tot slot vraagt de spreker zich af waarom de minister niet is ingegaan op de suggestie van de Raad van State om het volledige decreet te herschrijven.

De minister betreurt dat er nog steeds geen Nederlandstalige versie is van het desbetreffende decreet. Daarnaast merkt de minister op dat er een fout geslopen is in de memorie van toelichting omtrent de machtiging die wel degelijk steeds via de bevoegde minister werd verleend.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 116 (DOC 55 2259/004) in, dat ertoe strekt te voorzien in een Nederlandse tekst van artikel 13 van het keizerlijk decreet van 18 februari 1809.

HOOFDSTUK 3

Wijzigingen van het keizerlijk decreet van 6 november 1813 op de bewaring en beheer der goederen welke de geestelijkheid in verschillende delen van het keizerrijk bezit

Art. 105

Dit artikel strekt ertoe om artikel 67 van het desbetreffende keizerlijk decreet te wijzigen zodat de koninklijke machtiging niet meer vereist is voor de legaten vermaakt aan de seminaries.

Mevrouw Sonja Becq c.s. dient amendement nr. 117 (DOC 55 2259/004) in, tot vervanging van artikel 105. Het ligt in de bedoeling te voorzien in een Nederlandse tekst van artikel 67 van het keizerlijk decreet van 6 november 1813.

HOOFDSTUK 4

Wijzigingen van de wet van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale vereniging zonder winstoogmerk en de stichtingen

Het amendement nr 20 (DOC 54 2259/003), ingediend door de heer Raf Terwingen (CD&V) c.s., strekt ertoe het opschrift van hoofdstuk 4 als volgt te vervangen: "Wijzigingen van de wet van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de stichtingen en de Europese partijen en stichtingen".

par le ministre et non plus par le Roi. L'intervenant voudrait savoir qui en assumait la responsabilité jusqu'à présent: le Roi en personne ou le ministre compétent? Il demande enfin pourquoi le ministre n'a pas procédé à une réécriture du décret dans son ensemble, ainsi que l'avait suggéré le Conseil d'État.

Le ministre déplore qu'il n'existe toujours pas de version néerlandaise du décret en question. Il souligne par ailleurs qu'une erreur s'est glissée dans l'exposé des motifs: en effet, l'autorisation était toujours accordée par l'intermédiaire du ministre compétent.

Mme Sonja Becq et consorts déposent l'amendement n° 116 (DOC 55 2259/004) qui prévoit une version néerlandaise de l'article 13 du décret impérial du 18 février 1809.

CHAPITRE 3

Modification du décret impérial du 6 novembre 1813 sur la conservation et administration des biens que possède le clergé dans plusieurs parties de l'Empire

Art. 105

Cet article vise à modifier l'article 67 du décret impérial précité, de manière à ce que l'autorisation royale ne soit plus requise pour les legs faits aux séminaires.

Mme Sonja Becq et consorts déposent l'amendement n° 117 (DOC 55 2259/004) qui remplace l'article 105 en vue de prévoir une version néerlandaise de l'article 67 du décret impérial du 6 novembre 1813.

CHAPITRE 4

Modifications de la loi du 27 juin 1921 concernant les associations sans but lucratif, les associations internationales sans but lucratif et les fondations

M. Raf Terwingen (CD&V) et consorts présentent l'amendement n° 20 (DOC 54 2259/003), qui tend à remplacer l'intitulé du chapitre 4 par ce qui suit: "Modifications de la loi du 27 juin 1921 concernant les associations sans but lucratif, les fondations, les partis politiques européens et les fondations politiques européennes".

Art. 106

Dit artikel strekt ertoe om artikel 16 van de wet van 27 juni 1921 te wijzigen zodat voor de legaten ten gunste van deze private rechtspersonen de ministeriële machtiging niet meer vereist is.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 107

Dit artikel strekt ertoe om artikel 33 van de wet van 27 juni 1921 in dezelfde zin te wijzigen.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 108

Dit artikel strekt ertoe om artikel 54 van de wet van 27 juni 1921 in dezelfde zin te wijzigen.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

HOOFDSTUK 5

Overgangsbepaling

Art. 109

Dit artikel strekt ertoe dat voor de toepassing van artikelen 103 tot 108 in de tijd wordt rekening gehouden met de datum van het verzoek tot machtiging en dus niet met de datum van het opvallen van de nalatenschap.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

TITEL 8

Verzoeken betreffende de grensoverschrijdende maatregelen inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid en de bescherming van kinderen

Art. 110

Dit artikel beoogt de wijziging van artikel 633septies van het Gerechtelijk Wetboek, om rekening te houden met de wijziging die is aangebracht in artikel 1322decies bij artikel 113 van dit ontwerp van wet.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 106

Cet article vise à modifier l'article 16 de la loi du 27 juin 1921 de sorte que l'autorisation ministérielle n'est plus requise pour les legs faits en faveur de ces personnes morales de droit privé.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 107

Cet article vise à modifier l'article 33 de la loi du 27 juin 1921 dans le même sens.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 108

Cet article vise à modifier l'article 54 de la loi du 27 juin 1921 dans le même sens.

Il ne donne lieu à aucune observation.

CHAPITRE 5

Disposition transitoire

Art. 109

Cet article vise à faire en sorte que pour l'application dans le temps des articles 103 à 108, la date de la demande d'autorisation soit prise en compte, et non pas la date de l'ouverture de la succession.

Il ne donne lieu à aucune observation.

TITRE 8

Demandes concernant les mesures transfrontières relatives à la responsabilité parentale et la protection des enfants

Art. 110

Cet article vise à modifier l'article 633septies du Code judiciaire afin de tenir compte de la modification apportée à l'article 1322decies par l'article 113 du projet de loi à l'examen.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 111

Dit artikel strekt ertoe artikel 1322*sexies* te wijzigen gericht op een beter begrip van teksten die steeds vaker worden gehanteerd, daar de meeste kinderonvoeringen binnen Europa plaatsvinden.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 112

Dit artikel beoogt de verduidelijking van artikel 1322*nonies* zodat duidelijker blijkt dat er geen enkel rechtsmiddel kan worden aangewend tegen beslissingen houdende niet-terugkeer die gewezen zijn in België op grond van artikel 13 van het Verdrag van 's-Gravenhage van 1980 wanneer de verordening Brussel II*bis* van toepassing is.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 113

Dit artikel strekt ertoe artikel 1322*decies* te wijzigen in antwoord op de praktische moeilijkheden die gerezen zijn sinds de inwerkingtreding van de wet van 16 maart 2007.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 114

Dit artikel beoogt een verduidelijking van artikel 1322*duodeceis* zodat duidelijker zou blijken dat geen enkel rechtsmiddel kan worden aangewend tegen een beslissing houdende bepaling van maatregelen tot bescherming, gewezen met toepassing van artikel 11, 4 van de verordening van de Raad, bedoeld in artikel 1322*bis*, 3°.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

TITEL 9

Wijzigingen met betrekking tot de verklaring tot aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving of verwerping van een nalatenschap en invoering van een centraal erfrechtregister

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) is tevreden dat een register wordt gedigitaliseerd op voorwaarde dat de toegang daartoe vlot kan verlopen. Evenwel heeft de

Art. 111

Cet article vise à modifier l'article 1322*sexies* afin de clarifier des textes qui sont de plus en plus souvent utilisés, la majorité des enlèvements étant intra-européens.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 112

Cet article vise à clarifier l'article 1322*nonies* du Code judiciaire afin de faire apparaître plus clairement qu'aucun recours ne peut être exercé à l'encontre des décisions de non-retour rendues en Belgique sur la base de l'article 13 de la Convention de La Haye de 1980 lorsque le Règlement Bruxelles II*bis* est applicable.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 113

Cet article vise à modifier l'article 1322*decies* afin de répondre aux difficultés pratiques rencontrées depuis l'entrée en vigueur de la loi du 16 mars 2007.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 114

Cet article vise à clarifier l'article 1322*duodecies* du Code judiciaire afin de faire apparaître plus clairement qu'aucun recours ne peut être exercé à l'encontre d'une décision arrêtant des mesures protectionnelles rendue en application de l'article 11, 4, du Règlement du Conseil visé à l'article 1322*bis*, 3°.

Il ne donne lieu à aucune observation.

TITRE 9

Modifications relatives à la déclaration d'acceptation sous bénéfice d'inventaire ou à la renonciation à une succession et à la création d'un registre central successoral

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) se réjouit de la numérisation du futur registre, mais il faut toutefois en garantir la facilité d'accès. L'intervenant a cependant

spreker een aantal bedenkingen. Vooreerst vraagt hij zich af waarom er wordt gekozen voor een authentieke akte waardoor men zich zal moeten wenden tot een notaris en niet meer tot de griffie van de Rechtbank van Eerste Aanleg? Bovendien bestaat de vrees dat de keuze voor een notaris duurder zal uitvallen dan een verklaring bij de griffie.

Daarnaast zal een verwerping van een erfenis in het Staatsblad gepubliceerd worden. Dit betekent dat het formalisme groter wordt. De spreker merkt op dat de tekst niet ondubbelzinnig aangeeft dat de publicatieplicht ophoudt van zodra het register operationeel is.

Daarenboven vraagt de spreker zich af waarom de ontwikkeling van dit register wordt toevertrouwd aan de Koninklijke Federatie van Notarissen en niet aan de overheid?

Ten slotte rijzen er vragen rondom de toegang tot de informatie in het register. Dit is een bezorgdheid die ook door de advocatuur werd geuit. Daarnaast vraagt de spreker zich af of ook burgers gemakkelijk toegang zullen hebben tot het register.

Mevrouw Annick Lambrecht (sp-a) stelt zich vooral vragen bij de prominente rol die het notariaat krijgt toebedeeld in de opmaak van het register. Vooreerst omdat het huidige systeem waarbij de verwerping van een nalatenschap hoofdzakelijk ter griffie wordt neergelegd naar behoren functioneert en geen overdreven werklast inhoudt voor de betrokken rechtbanken. Bovendien zal de kostprijs hoger liggen aangezien er voortaan een authentieke akte zal moet worden opgesteld. Haar fractie stelt dan ook voor om de huidige keuzemogelijkheid te behouden en niet af te wijken van de huidige indexering van de sommen bij verwerping van de erfenis.

De heer Christian Brotcorne (cdH) vraagt zich af of deze wijziging wel noodzakelijk is en of de griffies hiervoor vragende partij zijn. Hij wijst ook op de monopoliepositie voor het notariaat met daarbovenop een kostprijs voor de burger. De spreker stelt zich vragen bij de ratio legis achter deze beslissing en vermoed dat het achterliggende idee erin bestaat om bijkomende besparingen door te voeren. Ten slotte kadert deze maatregel in de verdere privatisering van publieke diensten die typisch is voor de beleidskeuzes van deze meerderheid.

Mevrouw Carina Van Cauter (OpenVld) is eveneens opgezet met de komst van een digitaal erfenisregister dat toegankelijk zal gemaakt worden. De spreker heeft echter een aantal vragen. Vooreerst vraagt zij zich af waarom wordt de verwerping en de aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving weggehaald bij de

quelques remarques. Tout d'abord, il se demande pourquoi la renonciation à une succession doit désormais se faire dans un acte authentique auprès d'un notaire et plus auprès du greffe du tribunal de première instance. De surcroît, le recours à un notaire risque d'être plus onéreux que l'introduction d'une déclaration auprès du greffe.

Par ailleurs, toute renonciation à un héritage sera désormais publiée au *Moniteur belge*, ce qui accentue le formalisme. L'intervenant observe que le texte n'indique pas explicitement que l'obligation de publication s'éteindra dès que le registre sera opérationnel.

De plus, l'intervenant se demande pourquoi l'élaboration du registre sera confiée à la Fédération royale du Notariat belge et pas aux autorités publiques.

Enfin, l'accès aux informations contenues dans ce registre pose des questions. Le barreau a également fait part de ses préoccupations à cet égard. L'intervenant se demande en outre si les citoyens pourront aussi accéder facilement à ce registre.

Mme Annick Lambrecht (sp-a) se pose surtout des questions sur le rôle prépondérant attribué au notariat dans le cadre de l'élaboration du registre. Tout d'abord, parce que le système actuel, qui prévoit que la renonciation à une succession soit généralement déposée au greffe, fonctionne bien et n'entraîne pas une charge de travail excessive pour les tribunaux concernés. Par ailleurs, le prix des renoncations sera plus élevé, étant donné qu'un acte authentique devra désormais être rédigé. Son groupe propose dès lors de conserver la liberté de choix qui prévaut actuellement ainsi que l'indexation des sommes à verser en cas de renonciation à la succession.

M. Christian Brotcorne (cdH) se demande si cette modification est bien nécessaire et si les greffes y sont favorables. Il évoque également le monopole dont bénéficiera le notariat et les coûts qui en résulteront pour les citoyens. L'intervenant souhaite connaître la raison de cette décision et suppose que l'idée sous-jacente est de réaliser des économies supplémentaires. Enfin, cette mesure s'inscrit dans la volonté de la majorité de privatiser les services publics, volonté qui caractérise l'ensemble de ses choix politiques.

Mme Carina Van Cauter (OpenVld) se réjouit également de l'élaboration d'un registre successoral numérique qui sera accessible. L'intervenante a toutefois plusieurs questions. Premièrement, elle se demande pourquoi la renonciation et l'acceptation sous bénéfice d'inventaire ne seront plus du ressort des tribunaux. Le

rechtbanken? Sluit de mogelijkheid dat beide pistes open blijven de ontwikkeling van een digitaal register uit?

Daarnaast uit de spreker haar bezorgdheid ten aanzien van de oplopende kostprijs. Heden ten dage betaalt eenieder een forfaitair bedrag. In de toekomst zal dat bedrag vermoedelijk hoger liggen omwille van registratierechten en erelonen voor de notaris bij de opmaak van de authentieke akte. Quid van de verwerping van een erfenis in het kader van een erfenisprong?

Ten slotte vermoedt de spreker dat er kosten zullen gerekend worden bij het verlenen van toegang tot het digitale erfenisregister. Bijkomende kosten die er heden ten dage niet zijn.

De minister merkt op dat door een ingenieus inwerkingtredingssysteem in artikel 130 en 131 van de wet is het zo dat de voorlopige bepaling die te maken heeft met de publicatie in het Staatsblad automatisch wordt opgeheven op het ogenblik dat de koning de bepaling in werking laat treden met betrekking tot het register. De vrees dat de publicatie in het Staatsblad zal doorlopen ook na de inwerkingtreding van het digitaal erfenisregister is dus ongegrond. Het tweede lid van artikel 784 wordt opgeheven door een nieuw tweede lid op het moment dat de wet met betrekking tot het register zijn volle uitwerking vindt. Dat tweede lid krijgt een aparte inwerkingtreding ingevolge artikel 131 van het ontwerp.

Daarnaast gaat de spreker dieper in op de verdienste van de notaris. Hij vindt dat de ministeriële ambtenaar, die de notaris is, wel degelijk een belangrijke meerwaarde heeft indien hij niet te duur is aangezien de notaris meer advies verleent dat een medewerker van de griffie. Bovendien kan een notaris ook wijzen op een aantal stilzwijgende rechtsgevolgen waarvan de erfgenaam niet op de hoogte is en hem hierbij met raad en daad bijstaan.

Vervolgens wijst de minister erop dat het merendeel van de verwerpingen betrekking hebben op erfensissen met een netto-actief van minder dan 5 000 euro. Deze grote groep betaalt alvast geen griffierecht meer, dus 38 euro minder dan voorheen. Daarenboven is er vrijstelling van het registratierecht, vrijstelling van het recht op geschriften en geen kosten aan de notaris bij een netto-actief van minder dan 5 000 euro. Verwerpingen boven de 5 000 euro netto-actief zijn wel betalend maar dat gebeurt bijna nooit. De kostprijs hiervoor vandaag is 38 euro na invoering van dit wetsontwerp stijgt deze kostprijs omwille van 50 euro registratierecht, 7,50 euro recht op geschriften en kosten en ereloon van 75 euro. In totaal komt dit op 132,50 euro. een stijging van bijna 100 euro maar in ruil daarvoor alle voordelen verbonden aan de dienstverlening door een notaris. De kosten die

maintien des deux options exclut-il l'élaboration d'un registre numérique?

Par ailleurs, l'intervenante s'inquiète de l'augmentation des coûts. À l'heure actuelle, un montant forfaitaire est prévu. À l'avenir, ce montant sera probablement plus élevé en raison des droits d'enregistrement et des honoraires à verser au notaire pour la rédaction de l'acte authentique. Quid de la renonciation à une succession dans le cadre d'un saut de génération?

L'intervenant suppose enfin que des frais seront prévus pour l'accès au registre successoral numérique. Il s'agira de coûts supplémentaires, inexistantes à l'heure actuelle.

Le ministre souligne qu'un ingénieux dispositif d'entrée en vigueur inscrit aux articles 130 et 131 de la loi prévoit que la disposition transitoire relative à la publication au *Moniteur belge* sera automatiquement abrogée au moment où le Roi fera entrer en vigueur la disposition concernant le registre. La crainte que la publication au *Moniteur belge* puisse encore se poursuivre après l'entrée en vigueur du registre successoral numérique est donc non fondée. L'alinéa 2 de l'article 784 sera abrogé par un nouvel alinéa 2 lorsque la loi relative au registre produira ses pleins effets. Cet alinéa 2 entrera en vigueur à une date distincte en vertu de l'article 131 du projet de loi.

Le ministre revient ensuite sur les mérites du notaire. Il considère que l'officier ministériel qu'est le notaire offre bien une plus-value substantielle, s'il n'est pas trop cher, dans la mesure où il propose davantage de conseils qu'un collaborateur du greffe. De plus, le notaire peut également attirer l'attention sur une série de conséquences juridiques tacites dont l'héritier n'a pas connaissance, et l'assister et le conseiller à cet égard.

Le ministre souligne en outre que la plupart des renonciations concernent des successions portant sur un actif net de moins de 5 000 euros. Cet important groupe ne paie déjà plus de droits de greffe, soit 38 euros de moins qu'auparavant. Une exemption de droits d'enregistrement, de droits d'écriture et de frais de notaire s'applique par ailleurs lorsque l'actif net est inférieur à 5000 euros. Les renonciations supérieures à 5000 euros sont certes payantes, mais cela n'arrive presque jamais. Ce coût, qui est actuellement de 38 euros, sera majoré, après l'entrée en vigueur du projet de loi, de 50 euros de droits d'enregistrement, de 7,50 euros de droits d'écriture et de 75 euros d'honoraires. Le total s'élèvera à 132,50 euros, soit une hausse de près de 100 euros, mais avec en contrepartie tous les avantages liés au service d'un notaire. Les frais dus seront souvent déjà

verschuldigd zijn, zullen vaak reeds vervat zijn, in een andere akte zoals de erfrechtverklaring waardoor deze bijkomende kost vervalt.

Voor wat betreft de aanvaardingen onder voorrecht van boedelbeschrijving, dat zijn er ongeveer 2 000 per jaar, bedraagt 5 % nalatenschappen met een netto-actief van minder dan 5 000 euro. De kostprijs zal dus 132,50 euro bedragen maar in heel wat gevallen volgen hierbij nog notariële akten waarin reeds een bedoelbeschrijving is opgenomen.

Vervolgens gaat de minister dieper in op de vragen rondom de kostprijs van het ontwikkelen en onderhoud van het digitale centrale erfenisregister. Het notarieel fonds is een compensatiefonds waarbij de notarissen bijdragen naar rato van hun inkomsten. Bovendien worden zij terugbetaald voor de dossiers waarin zij een sociale tegemoetkoming doen aan de burger. Een disproportionele spreiding van de verwerpingen wordt op die manier gecompenseerd.

Ten slotte herhaalt de minister de uniciteit van het notariaat betreffende erfeniskwesties en wijst hij het idee van een duaal spoor (griffie en notaris) van de hand omwille van informaticatechnische redenen en de meerwaarde van het advies van een notaris.

Mevrouw Carina Van Cauter (OpenVLD) vraagt zich of de consultatie van het register kosteloos is zoals bijvoorbeeld ook het Staatsblad kosteloos raadpleegbaar is.

De minister bevestigt dat de raadpleging, ook door derden, gratis is.

De heer Christian Brotcorne (cdH) vraagt zich af of een andere publieke dienst de rol van de griffies niet had kunnen overnemen. Hij denkt hierbij aan de specifieke belastingdienst die de erfenisrechten int.

De minister meent dat toegang en de nabijheid van een notaris makkelijker is. Bovendien vraagt de minister zich af waarom er maar weinig vertrouwen gesteld wordt in de functie van de notaris terwijl die ter zake optreedt als een ministerieel ambtenaar waarvan de tussenkomst in de meeste gevallen gratis zal zijn.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) vraagt zich hoe de raadpleging van het register door de burger en de advocaat precies zal verlopen. De spreker kan zich inbeelden dat een advocaat via de reeds bestaande applicaties een recht van toegang krijgt. Maar hoe zit het dan precies in mekaar voor de modale burger?

inclus dans un autre acte, comme le certificat successoral, si bien que ce coût supplémentaire sera neutralisé.

En ce qui concerne les acceptations sous bénéfice d'inventaire, qui s'élèvent à environ 2 000 par an, 5 % des héritages comportent un actif net de moins de 5 000 euros. Les frais s'élèveront donc à 132,50 euros, mais dans de nombreux cas ceux-ci vont également de pair avec des actes notariaux qui incluent déjà un inventaire.

Le ministre examine ensuite de manière détaillée les questions relatives au coût de l'établissement et de la maintenance du registre central successoral numérique. Le fonds notarial est un fonds de compensation auquel les notaires contribuent proportionnellement à leurs revenus. Ceux-ci bénéficient, en outre, d'un remboursement concernant les dossiers dans lesquels ils interviennent en faveur des citoyens à titre social. C'est une façon de compenser la répartition disproportionnée des renonciations.

Enfin, le ministre rappelle l'unicité du notariat en matière de successions et rejette l'idée d'une double voie (greffe et notaire) pour des raisons techniques informatiques et eu égard à la plus-value apportée par le conseil du notaire.

Mme Carina Van Cauter (OpenVLD) se demande si le registre sera consultable gratuitement, à l'instar du *Moniteur belge*, par exemple.

Le ministre confirme que la consultation du registre est gratuite, pour les tiers également.

M. Christian Brotcorne (cdH) se demande si un autre service public n'aurait pas pu se substituer au greffe. Il pense, en particulier, à l'administration fiscale chargée de percevoir les droits de succession.

Le ministre estime qu'il est plus aisé de s'adresser à un notaire, qui offre aussi une plus grande proximité. Il se demande en outre pourquoi la fonction de notaire inspire moins confiance, alors que les notaires interviennent en la matière en tant qu'officier ministériel, généralement à titre gratuit.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) se demande comment se déroulera précisément la consultation du registre par le citoyen et l'avocat. L'intervenant peut s'imaginer qu'un avocat reçoive un droit d'accès par le biais des applications déjà existantes. Mais qu'en est-il précisément pour le citoyen lambda?

De minister geeft aan dat men het register online via e-ID zal kunnen raadplegen of via de papieren weg. Daarnaast geeft de spreker aan dat de belanghebbende algemene toegang krijgt net zoals dit het geval is bij het raadplegen van het Staatsblad. Bij de informatie-inwinning zal er evenwel gevraagd worden om het belang aan te geven met een postvak ter controle maar er zal geen “need to know access” voorzien worden en er is dus algemene toegang.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) vraagt bijkomende verduidelijking rondom de overgangsregeling in afwachting van de oplevering van het digitale register. Hij meent dat de bepalingen opgenomen in artikelen 130 en 131 geen ondubbelzinnige stop impliceren op de publicatie in het Staatsblad van zodra het register in werking treedt. Integendeel, hij meent dat de verplichting blijft aangezien er geen artikel is voorzien die deze bepaling opschort.

De minister doet op zijn beurt zijn interpretatie uit de doeken. Hij verwijst opnieuw naar het tweede lid van artikel 131 waarbij hij stipuleert dat wanneer deze bepaling in werking treedt het tweede lid van artikel 784 wordt vervangen waardoor de verplichte publicatie in het Staatsblad automatisch wordt stopgezet.

Le ministre indique que l'on peut consulter le registre en ligne via e-ID ou sur support papier. Il précise par ailleurs que l'intéressé bénéficie d'un accès généralisé, comme c'est le cas pour la consultation du *Moniteur belge*. Pour la collecte des informations il sera toutefois demandé de justifier de son intérêt en indiquant son code postal mais il n'y aura pas de “need to know access” et l'accès généralisé sera donc bien garanti.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) demande des précisions à propos du régime transitoire qui s'appliquera en attendant la mise en service du registre numérique. Il estime que les dispositions figurant aux articles 130 et 131 n'impliquent pas un arrêt sans équivoque de la publication au *Moniteur* dès que le registre entrera en vigueur. Au contraire, il estime que l'obligation persiste dès lors qu'aucun article suspendant cette disposition n'est prévu.

Le ministre donne à son tour son interprétation. Il renvoie à nouveau à l'article 131, alinéa 2, précisant que lorsque cette disposition entrera en vigueur, l'article 784, alinéa 2, sera remplacé, ce qui mettra automatiquement fin à la publication obligatoire au *Moniteur belge*.

HOOFDSTUK 1

Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek inzake de verklaringen van aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving en verwerping van een nalatenschap

Art. 115

Dit artikel beoogt de vervanging van artikel 784 van het Burgerlijk Wetboek. Het strekt ertoe te bepalen dat de verklaring van verwerping van een nalatenschap uitsluitend kunnen worden afgelegd ten aanzien van een notaris naar keuze.

Mevrouw Annick Lambrecht (sp.a) dient *amendement nr. 9* (DOC 54 2259/003) in, teneinde te bepalen dat de verklaring ook kan worden afgelegd bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg. Daarmee wordt beoogd om de bestaande praktijk te handhaven en te waarborgen dat de kosten niet uit de hand lopen voor de rechtsonderhorige: een notariële akte dreigt duurder uit te vallen dan een verklaring ter griffie.

Zij dient bovendien *amendement nr. 10* (DOC 54 2259/003) in, teneinde de voorziene driejaarlijkse indexering te vervangen door een jaarlijkse indexering. Voor het overige wordt verwezen naar de schriftelijke verantwoording bij het amendement.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) dient *amendement nr. 111* (DOC 54 2259/003) in, teneinde gevolg te geven aan de verklaring van de minister van Justitie die gesteld heeft dat de toegang tot het register gratis zal zijn. Dat moet ook wettelijk worden verankerd.

Voorts vestigt hij er de aandacht op dat er ten gevolge van de voorgestelde hervorming in de toekomst twee registers zullen bestaan: een papieren en een elektronisch. Wordt er niet voorzien in een (geleidelijke) integratie van beide registers? Zal men nu op twee plaatsen moeten zoeken?

De minister herhaalt waarom de regering ervoor opteert om de verklaring ten aanzien van een notaris te laten afleggen. Hij bevestigt eveneens opnieuw dat de toegang tot het register kosteloos zal zijn en meent dat dit kan worden geregeld in een koninklijk besluit. Anderzijds heeft hij evenmin een principiële bezwaar tegen een wettelijke regeling. De minister is van oordeel dat het verkieslijk is om een dergelijke regeling op te nemen in het ontworpen artikel 892/6 van het Burgerlijk Wetboek.

Voorts erkent hij dat er twee registers naast elkaar zullen bestaan. Hij wijst er evenwel op dat het papieren

CHAPITRE 1ER

Modifications du Code civil relatives aux déclarations d'acceptation sous bénéfice d'inventaire d'une succession et de renonciation à une succession

Art. 115

Cet article vise à remplacer l'article 784 du Code civil et prévoit que la déclaration de renonciation ne peut être faite que devant un notaire choisi par le justiciable.

Mme Annick Lambrecht (sp.a) présente l'*amendement n° 9* (DOC 54 2259/003) qui tend à prévoir que la déclaration peut également être faite auprès du greffe du tribunal de première instance. L'objectif est de maintenir la pratique existante et d'éviter tout dérapage des coûts pour le justiciable: un acte notarié risque d'être plus coûteux qu'une déclaration au greffe.

La membre présente en outre l'*amendement n° 10* (DOC 54 2259/003) en vue de remplacer l'indexation triennale prévue par une indexation annuelle. Pour le surplus, elle renvoie à la justification écrite de l'amendement.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) présente l'*amendement n° 111* (DOC 54 2259/003) qui tend à donner suite à la déclaration du ministre de la Justice, selon lequel l'accès au registre sera gratuit. Cette gratuité doit être ancrée dans la loi.

Il attire en outre l'attention sur le fait qu'à la suite de la réforme proposée, il existera désormais deux registres: un registre papier et un registre électronique. Ne prévoit-on pas une intégration (progressive) des deux registres? Faudra-t-il désormais faire ses recherches à deux endroits?

Le ministre rappelle les raisons pour lesquelles le gouvernement a choisi de faire faire la déclaration devant un notaire. Il réaffirme également que l'accès au registre sera gratuit, estimant que cette mesure peut être prise par voie d'arrêté royal. D'autre part, il ne s'oppose pas non plus à un ancrage légal. Le ministre estime qu'il est préférable d'insérer une telle règle dans l'article 892/6 en projet du Code civil.

Il reconnaît par ailleurs que deux registres coexisteront tout en soulignant toutefois qu'à terme, le registre

register op termijn zijn nut zal verliezen. Dit register zal echter geenszins worden vernietigd.

Mevrouw Lambrecht trekt, gelet op de uitleg van de minister, amendement nr. 9 in.

Art. 116

Dit artikel tot wijziging van artikel 793 van het Burgerlijk Wetboek voorziet erin dat de verklaring van aanvaarding van de nalatenschap onder voorrecht van boedelbeschrijving ten aanzien van een notaris wordt afgelegd.

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

HOOFDSTUK 2

Invoering van een centraal erfrechtregister

Art. 117 tot 122

Deze artikelen tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek beogen de invoering van een centraal erfrechtregister zoals uiteengezet tijdens de inleidende bespreking.

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

Art. 123

Dit artikel tot invoering van een artikel 892/6 in het Burgerlijk Wetboek de nodige uitvoeringsregels te bepalen in verband met het in te voeren erfrechtregister.

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) c.s. dient amendement nr. 112 (DOC 54 2259/004) in, tot vervanging van het ontworpen artikel 892/6 en dat ertoe strekt te bepalen dat de toegang tot het bedoelde register kosteloos zal zijn. Voor het overige wordt verwezen naar de schriftelijke verantwoording van het amendement.

Art. 124 en 125

Deze artikelen tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek beogen de invoering van een centraal erfrechtregister zoals uiteengezet tijdens de inleidende bespreking.

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

papier perdra son utilité. Ce registre ne sera néanmoins pas détruit.

Compte tenu des explications du ministre, Mme Lambrecht retire l'amendement n° 9.

Art. 116

Cet article, qui vise à modifier l'article 793 du Code civil, prévoit que la déclaration d'acceptation d'une succession sous bénéfice d'inventaire doit être faite devant un notaire.

Il ne donne lieu à aucune observation.

CHAPITRE 2

Introduction d'un registre central successoral

Art. 117 à 122

Ces articles, qui visent à modifier le Code civil, tendent à instaurer un registre central successoral, ainsi qu'il a été indiqué au cours de l'exposé introductif.

Ils ne donnent lieu à aucune observation.

Art. 123

Cet article, qui vise à insérer un article 892/6 dans le Code civil, précise les modalités d'exécution nécessaires quant au futur registre successoral.

Mme Sonja Becq (CD&V) et consorts présentent l'amendement n° 112 (DOC 54 2259/004) tendant à remplacer l'article 892/6 en projet afin de prévoir que l'accès au registre visé sera gratuit. Pour le surplus, il est renvoyé à la justification écrite de l'amendement.

Art. 124 et 125

Ces articles visent à modifier le Code civil en vue d'instaurer un registre central successoral, comme expliqué dans l'exposé introductif.

Ils ne donnent lieu à aucune observation.

HOOFDSTUK 3

Opheffing van artikel 1185 van het Gerechtelijk Wetboek inzake de verklaringen van verwerping van een nalatenschap

Art. 126

Dit artikel tot opheffing van artikel 1185 van het Gerechtelijk Wetboek houdt verband met de beoogde afschaffing van de mogelijkheid om de verklaring tot verwerping van de nalatenschap af te leggen ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) vestigt er de aandacht op dat het wetsontwerp niet voorziet in de opheffing van hoofdstuk, terwijl dit hoofdstuk uitsluitend het op te heffen artikel 1185 bevat.

De minister gaat akkoord met de opmerking van de heer Van Hecke en meent dat het hoofdstuk bij wege van wetgevingstechnische verbetering zou kunnen worden weggelaten.

De commissie gaat hiermee akkoord.

HOOFDSTUK 4

Kosteloze verklaringen van verwerping

Art. 127 en 128

Deze artikelen voeren de nodige wijzigingen door met het oog op de invoering van een kosteloze verklaring van verwerping. Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

HOOFDSTUK 5

Wijziging van de wet van 25 ventôse jaar XI tot regeling van het notarisambt

Art. 129

Dit artikel tot aanvulling van artikel 117, § 3, van de wet van 25 ventôse jaar XI tot regeling van het notarisambt voert een nieuwe regeling in ter compensatie van de notarissen die voortaan de akten tot verwerping van nalatenschappen kosteloos dienen te verlijden.

CHAPITRE 3

Abrogation de l'article 1185 du Code judiciaire relative aux déclarations de renonciation à une succession

Art. 126

Cet article qui abroge l'article 1185 du Code judiciaire, est lié à la suppression envisagée de la possibilité de faire la déclaration de renonciation à la succession au greffe du tribunal de première instance.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) souligne que le projet de loi à l'examen ne prévoit pas l'abrogation du chapitre, alors que le chapitre à l'examen comprend uniquement l'article 1185 à abroger.

Le ministre partage l'observation de M. Van Hecke et estime que ce chapitre pourrait être supprimé par le biais d'une correction législative.

La commission marque son accord.

CHAPITRE 4

Déclarations de renonciation gratuites

Art. 127 et 128

Ces articles apportent les modifications nécessaires en vue d'instaurer la gratuité de la déclaration de renonciation. Ils ne donnent lieu à aucune observation.

CHAPITRE 5

Modification de la loi du 25 ventôse an XI contenant organisation du notariat

Art. 129

Cet article complète l'article 117, § 3, de la loi du 25 ventôse an XI contenant organisation du notariat en vue d'instaurer de nouvelles règles pour compenser le manque à gagner que subiront les notaires qui devront désormais passer gratuitement les actes de renonciation à une succession.

Mevrouw Annick Lambrecht (sp.a) dient *amendement nr. 11* (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt dit artikel te doen vervallen. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

HOOFDSTUK 6

Overgangsbepaling

Art. 130

Dit artikel beoogt te bepalen welke verplichtingen van toepassing zijn op de diverse verklaringen tijdens de gefaseerde inwerkingtreding van de nieuwe regelingen.

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

HOOFDSTUK 7

Inwerkingtreding

Art. 131

Dit artikel regelt de inwerkingtreding, die gefaseerd zal geschieden.

TITEL 10

Notariaat

HOOFDSTUK 1

Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek

Art. 132 en 133

Deze artikelen tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek voorzien in de aanpassing van de artikelen 976 en 1008 aan de beoogde hervorming van het erfrecht.

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

HOOFDSTUK 2

Opheffing van de wet van 16 floréal jaar IV en van artikel 16 van Titel III van het decreet van 29 september en 6 oktober 1791

Art. 134 en 135

Deze artikelen beogen de opheffing van verouderde regelingen.

Mme Annick Lambrecht (sp.a) dépose l'*amendement n° 11* (DOC 54 2259/003) qui vise à supprimer cet article. Il est référé à la justification.

CHAPITRE 6

Disposition transitoire

Art. 130

Cet article vise à fixer les obligations applicables aux différentes déclarations au cours de l'entrée en vigueur phasée des nouvelles dispositions.

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

CHAPITRE 7

Entrée en vigueur

Art. 131

Cet article règle le phasage de l'entrée en vigueur.

TITRE 10

Notariat

CHAPITRE 1ER

Modifications apportées au Code civil

Art. 132 et 133

Ces articles modifiant le Code civil prévoient d'adapter les articles 976 et 1008 à la réforme envisagée du droit successoral.

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

CHAPITRE 2

Abrogation de la loi du 16 floréal an IV et de l'article 16 du Titre III du décret des 29 septembre et 6 octobre 1791

Art. 134 et 135

Ces articles visent à abroger des dispositions dépassées.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) verbaast er zich over dat de tekst van beide wetgevende teksten niet werd meegedeeld (ze ontbreken in de bijlagen bij het wetsontwerp, DOC 54 2259/002). Een opzoeking in de elektronische databanken van de FOD Justitie en de Raad van State leverde evenmin resultaat op.

De heer Koen Geens, minister van Justitie, legt uit dat de elektronische versie van de teksten niet beschikbaar is, maar dat de teksten wel degelijk opgenomen zijn in de *Pasinomie*. Vervolgens citeert hij de op te heffen teksten. Daaruit blijkt het verouderde karakter en dat zij niet meer ter zake doen.

TITEL 11

Diverse procedurele bepalingen

Mevrouw Özlem Özen (PS) geeft aan dat de afschaffing van het verzet in eerste aanleg geen juridisch debat is. Beroep is volgens de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens geen grondrecht. Die afschaffing is een politieke keuze, of zelfs een louter ideologische keuze, want ze berust op geen enkel objectief gegeven. In tegenstelling tot wat het geval is bij de strafrechtspleging, waar verstek kon worden aangewend om de verjaringstermijn te bereiken, heeft geen enkele persoon met wie een hoorzitting werd gehouden, getuigd over een dergelijke abusieve praktijk in het burgerlijk recht. Anders gesteld: het verzet in burgerlijke zaken speelt ten volle zijn rol, namelijk de partijen die om rechtmatige redenen niet op de terechtzitting aanwezig konden zijn, de mogelijkheid bieden geen aanleg te verliezen.

Het Gerechtelijk Wetboek voorziet trouwens nu al in uitzonderingen die verhinderen verzet te doen ondanks de afwezigheid van een partij. Het vonnis wordt geacht op tegenspraak te zijn indien bij een beschikking het tijdsverloop van de rechtspleging en de datum van de pleidooien werden vastgelegd (artikel 747) en indien de afwezige partij al op een vorige terechtzitting is verschenen en al conclusies heeft neergelegd (artikel 804).

Zoals het *Syndicat des avocats pour la démocratie* of de heer Pire in herinnering hebben gebracht, komt de vooronderstelling dat de afwezigheid noodzakelijkerwijs foutief is, neer op een volstrekte miskennis van de werkelijkheid:

— de dagvaardingstermijn voor een spoedeisend geachte zaak bedraagt twee dagen (tien dagen voor een gewone zaak);

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) s'étonne que ces deux textes législatifs n'aient pas été fournis (textes manquants dans les annexes du projet de loi, DOC 54 2259/002). Il n'a pas non plus été possible de les trouver dans les banques de données électroniques du SPF Justice et du Conseil d'État.

M. Koen Geens, ministre de la Justice, explique que la version électronique de ces textes n'est pas disponible mais que ces textes figurent bien dans la *pasinomie*. Il cite ensuite les textes visés. Cette lecture met en évidence le caractère dépassé de ces textes, qui ne sont plus d'actualité.

TITRE 11

Dispositions procédurales diverses

Mme Özlem Özen (PS) indique que la suppression de l'opposition en première instance n'est pas un débat juridique. L'appel n'est pas un droit fondamental selon la jurisprudence de la Cour européenne des Droits de l'Homme. Cette suppression est un choix politique, voire même un choix purement idéologique car il ne repose sur aucun élément objectif. Contrairement à la procédure pénale où le défaut pouvait être utilisé pour atteindre le délai de prescription, aucune personne auditionnée n'a témoigné d'une telle pratique abusive en droit civil. Autrement dit, l'opposition en matière civile joue pleinement son rôle: permettre aux parties qui n'ont légitimement pas pu être présentes à l'audience de ne pas perdre un degré de juridiction.

D'ailleurs, le Code judiciaire prévoit déjà des exceptions qui empêchent de faire opposition malgré l'absence d'une partie. Le jugement est réputé contradictoire si une ordonnance a fixé le calendrier de procédure et la date de plaidoirie (art. 747) et la partie absente a déjà comparu à une précédente audience et a déjà déposé des conclusions (art. 804).

Comme l'a rappelé le *Syndicat des avocats pour la démocratie* ou Monsieur Pire, présumer que l'absence est forcément fautive, revient à faire preuve d'une totale méconnaissance de la réalité:

— Le délai de citation pour une affaire réputée urgente est de 2 jours (10 jours pour une affaire normale);

— het is mogelijk dat de dagvaardingen niet bij de gedagvaarde persoon toekomen wegens een vergissing van de post (hetgeen vaak het geval is bij huurders);

— de gedagvaarde persoon kan met vakantie zijn of in het ziekenhuis zijn opgenomen, en dus pas bij zijn terugkeer kennis nemen van de dagvaarding;

— de betrokkene kan analfabeet zijn of de gehanteerde taal niet begrijpen;

— het is mogelijk dat de betrokkene niet beseft wat de draagwijdte van de dagvaarding is.

Men kan zich indenken hoe onrechtvaardig het door mensen wordt aangevoeld als zij vernemen dat zij werden veroordeeld tijdens een proces waarvan zij geen weet hadden en waarbij zij zich niet hebben kunnen verdedigen. Die onrechtvaardigheid zal des te schrijnender zijn omdat het vonnis in beginsel bij voorraad uitvoerbaar zal zijn, terwijl het verzet een schorsende werking zou hebben gehad.

Het ligt voor de hand dat die maatregel in de eerste plaats de maatschappelijk kwetsbaarste mensen zal treffen, die niet over toereikende middelen en/of kennis beschikken om hun recht te doen gelden. De regering trekt dus de lijn door van haar vorige maatregelen die de rechtsmiddelen van de rechtzoekenden afschaffen.

Opnieuw treedt de regering op om ten koste van de rechtzoekenden te bezuinigen. De vraag rijst hoeveel zij echt hoopt te besparen, vooral omdat bij verstek veroordeelden wellicht in beroep zullen gaan en omdat de Belgische Staat vaak de in gebreke blijvende partij is.

Tevens doet die afschaffing juridische vragen rijzen die door de gehoorde hoogleraren werden opgeworpen. Verzet is gewaarborgd bij veel bijzondere wetten, met name bij de faillissementswet (artikelen 14 en 112), en verboden bij de wet betreffende de continuïteit van de ondernemingen. *“Ces dispositions doivent-elles être interprétées comme des lois spéciales qui dérogeront à 1047 et maintiendront des régimes spécifiques d’opposition? Doivent-elles être interprétées a contrario comme maintenant l’opposition dans tous les cas qui ne sont pas visés par ces articles? Si la réponse est négative, un urgent travail de toilettage s’impose, pour éviter la naissance rapide de controverses. Si la réponse est affirmative, le risque qu’une discrimination injustifiée soit relevée est important. Pourquoi le failli pourrait-il faire opposition alors qu’une personne faisant l’objet d’une lourde condamnation au paiement d’une somme d’argent ne le pourrait pas, alors que*

— Les citations peut ne pas parvenir à la personne citée suite à une erreur postale (ce qui est fréquent notamment en matière locative);

— La personne citée peut être en vacances ou hospitalisée et donc ne prendre connaissance de la citation qu’à son retour;

— Elle peut être analphabète ou ne pas comprendre la langue utilisée;

— Elle peut ne pas saisir la portée de la citation;

On imagine le sentiment d’injustice vécu par une personne qui apprend qu’elle a été condamnée à un procès dont elle ignorait l’existence et où elle n’a pas pu se défendre. Cette injustice sera d’autant plus criante que le jugement sera en principe exécutoire par provision alors que l’opposition aurait eu un effet suspensif.

Il est évident que cette mesure va d’abord affecter les personnes les plus vulnérables socialement, qui ne disposent pas de moyens et/ou des connaissances suffisants pour faire valoir leur droit. Le gouvernement s’inscrit donc dans la continuité de ses précédentes mesures qui suppriment les voies de recours des justiciables.

Le gouvernement agit à nouveau pour réaliser des économies sur le dos des justiciables. On se demande combien il espère réellement économiser surtout que les personnes condamnées par défaut iront sans doute en appel et que l’État belge est souvent partie défaillante.

Cette suppression pose également des questions d’ordre juridique soulevées par les professeurs entendus. L’opposition est garantie dans de nombreuses lois spéciales, notamment dans la loi sur les faillites (article 14 et 112) et interdite dans la loi sur la continuité des entreprises. *“Ces dispositions doivent-elles être interprétées comme des lois spéciales qui dérogeront à 1047 et maintiendront des régimes spécifiques d’opposition? Doivent-elles être interprétées a contrario comme maintenant l’opposition dans tous les cas qui ne sont pas visés par ces articles? Si la réponse est négative, un urgent travail de toilettage s’impose, pour éviter la naissance rapide de controverses. Si la réponse est affirmative, le risque qu’une discrimination injustifiée soit relevée est important. Pourquoi le failli pourrait-il faire opposition alors qu’une personne faisant l’objet d’une lourde condamnation au paiement d’une somme d’argent ne le pourrait pas, alors que*

cette condamnation peut causer la saisie de tout son patrimoine et son insolvabilité?”¹.

Amendement nr. 71 beoogt de afschaffing van het verzet in eerste aanleg enigszins te milderen. Het biedt de mogelijkheid om, indien er “redelijke twijfel rijst” dat de verweerder de dagvaarding niet heeft ontvangen, hem opnieuw een gerechtsbrief toe te zenden “waarin hij op de hoogte wordt gebracht van de mogelijke gevolgen van zijn afwezigheid”. Dit amendement toont aan hoe hypocriet het wetsontwerp is aangezien het erkent dat er situaties bestaan waarin men de verweerder niet kan verwijten afwezig te zijn geweest. De meerderheid erkent dat die betreurenswaardige situatie voorkomt maar reikt daar slechts een zeer gedeeltelijk en onbevredigend antwoord voor aan. Ten eerste zijn, zelfs bij “redelijke twijfel”, noch de rechter, noch de eiser verplicht te vragen dat nogmaals een gerechtsbrief wordt verzonden. Voorts kan men er vast op aan dat in de meeste gevallen noch de rechter, noch de eiser beschikken over informatie die bij hen redelijke twijfel zou wekken.

Wijziging van artikel 806 van het Gerechtelijk Wetboek

Het wetsontwerp beoogt artikel 806 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen om de afschaffing van het verzet deels te “compenseren” door de rechter méér macht te geven wanneer een partij verstek heeft laten gaan. Er bestaat dan wel een “juridisch-gerechtelijk” debat over de echte draagwijdte van die wijziging, maar alle deskundigen zijn het erover eens dat zij uitermate beperkt is. Met andere woorden, die wijziging compenseert geenszins de afschaffing van het verzet en de rechter, die niet alwetend is, zal uiteraard geen middelen kunnen opwerpen waarvan hij niet in kennis is gesteld.

Via deze amendementen heeft de meerderheid een wijziging aangebracht in de procedure zoals die is gewenst door de nieuwe procureur-generaal bij het Hof van Cassatie:

1) door de arresten van het Hof kracht van gewijsde te verlenen, wordt met andere woorden het verwijzend rechtcollege gebonden, en zal het niet kunnen afwijken van het arrest van het Hof;

2) zij beogen het aantal zaken die worden doorverwezen naar het Hof te bepalen.

De Raad van State heeft over die hervormingen geen opmerkingen geformuleerd.

¹ Mening van de heer Dominique Mougenot, hoogleraar aan de UCL en voorzitter van de rechtbank van koophandel van Henegouwen.

cette condamnation peut causer la saisie de tout son patrimoine et son insolvabilité?”¹

L’amendement n° 71 vise à atténuer un peu la suppression de l’opposition en première instance. Il permet, “*lorsqu’il existe un doute raisonnable*” que le défendeur n’ait pas reçu la citation, de lui renvoyer un pli judiciaire dans lequel il est informé des conséquences de son abstention. Cet amendement démontre bien l’hypocrisie du projet puisqu’il reconnaît qu’il existe des situations où l’on ne peut pas reprocher au défendeur son absence. Mais tout en reconnaissant que cette regrettable situation existe, la majorité n’y apporte qu’une réponse très partielle et insatisfaisante. Tout d’abord, “*même en cas de doute raisonnable*”, ni le juge, ni le demandeur ne sont obligés de demander le renvoi d’un pli judiciaire. Ensuite, il y a fort à parier que dans la plupart des cas, ni le juge, ni le demandeur ne disposent d’information qui susciterait un doute raisonnable dans leur chef.

Modification de l’article 806 du Code judiciaire

Le projet modifie l’article 806 du Code judiciaire afin de “compenser” en partie la suppression de l’opposition en donnant plus de pouvoir au juge lorsqu’une partie est défaillante. S’il existe un débat “juridico-judiciaire” sur la portée réelle de cette modification, tous les experts s’accordent pour dire qu’elle est marginale. Autrement dit, elle ne compense en rien la suppression de l’opposition et le juge, qui n’est pas omniscient, ne pourra évidemment jamais soulever des moyens qui ne sont pas portés à sa connaissance.

Par ces amendements, la majorité a apporté une modification à la procédure voulue par le nouveau Procureur général près la Cour de cassation:

1) Donner l’autorité de la chose jugée aux arrêts de la cour, c’est-à-dire lier la juridiction de renvoi qui ne pourra pas s’écarter de l’arrêt de la cour.

2) Ils tendent à restreindre les cas de renvois de la Cour.

Le Conseil d’État n’a pas émis de remarque concernant ces réformes.

¹ Avis de Monsieur Dominique Mougenot, professeur à l’UCL et Président au tribunal de commerce du Hainaut

Tijdens zijn hoorzitting heeft eerste voorzitter Jean de Codt duidelijk uitgelegd waarom hij tegen die hervorming gekant is. Dit zijn daarvoor de belangrijkste argumenten.

Het besparingsargument telt hier niet, aangezien alleen het hof van beroep van Brussel een grote achterstand heeft. Dat is niet het geval voor de andere hoven van beroep noch voor de arbeidshoven. Bovendien worden de hoven van beroep niet door het Hof van Cassatie met zaken overladen. Daarenboven gaat van de arresten van het Hof van Cassatie een natuurlijk gezag uit; de gevallen waarin de hoven van beroep de arresten van het Hof van Cassatie betwisten, zijn hoogst zeldzaam. Als het gezag wordt aanvaard, waarom moet het dan worden opgelegd? Dat er zo weinig betwistingen zijn, toont aan dat een dergelijke hervorming nutteloos is. Voorts dagen de partijen, volgens de heer de Codt, na een verbreking niet noodzakelijk weer voor een hof van beroep op. In een toenemend aantal dossiers verkiezen de partijen er niet langer voor te pleiten maar tot een vergelijk te komen. Bovendien kan een tweede cassatieberoep gerechtvaardigd zijn omdat er verschillen kunnen bestaan tussen twee afdelingen van het Hof. De heer de Codt geeft eveneens aan dat het feit dat de gerechten op verwijzing niet worden gebonden, een uitvloeisel is van het verbod voor het Hof van Cassatie om kennis te nemen van de grond van de zaak, zoals dat is gewaarborgd door artikel 147 van de Grondwet. Zulks draagt bij tot het evenwicht en de wederzijdse controle tussen de feitenrechters en het Hof van Cassatie. De Grondwetgever heeft een almachtig Hof van Cassatie willen voorkomen, zoals dat in het Nederlandse bestel bestond. Ten slotte worden de verwijzingen al beperkt tot wat noodzakelijk is, maar slechts voor de gevallen waarbij verwijzing technisch onmogelijk is. Mocht dat beginsel bij wet worden uitgebreid, dan zou dat ingaan tegen artikel 147, dat het Hof verbiedt kennis te nemen van de grond van de zaak. Het behoort het Hof met andere woorden niet toe het recht toe te passen op de feiten, zelfs niet als de feiten vaststaan. Meer algemeen belichaamt die hervorming van de procedure voor het Hof van Cassatie, evenals de afschaffing van het verzet, volgens de spreker een ideologie die in strijd is met de filosofie van ons rechtssysteem. Dat systeem stoelt op de nodige dialectiek en op voortdurende dialoog. Voor nog méér duidelijkheid is ons rechtstelsel ook gebaseerd op een confrontatie van ideeën en van feiten. Uit die confrontatie komen vervolgens de meest relevante argumentering en de meest rechtvaardige beslissing naar voren.

Een gezagsinstantie heeft met andere woorden gelijk omdat zij heeft geantwoord op alle tegenargumenten die haar zijn voorgelegd. Zij ontleent haar aanspraak op de waarheid niet van nature aan haar statuut. Om die reden heeft het vonnis bij verstek tot dusver slechts

Le premier président Jean De Codt, lors de son audition, a expliqué clairement pourquoi il s'oppose à cette réforme. En voici les principaux arguments:

L'argument d'économie n'en est pas un car seule la cour d'appel de Bruxelles connaît un arriéré important. Ce n'est pas le cas des autres cours d'appel et des cours du travail. Et ce n'est pas la Cour de cassation qui charge les cours d'appel. En outre, l'autorité des arrêts de la Cour de cassation est naturelle et les cas où les arrêts de la cour de cassation sont contestés par les cours d'appel sont très rares. L'autorité est acceptée alors pourquoi l'imposer? La rareté des contestations démontre l'inutilité d'une telle réforme. Par ailleurs, selon M. de Codt, les parties ne retournent pas forcément devant une Cour d'appel après cassation. Dans un nombre croissant de dossiers, les parties choisissent de ne plus plaider mais de transiger. En outre, un second pourvoi peut être justifié parce qu'il peut exister des divergences entre deux sections de la Cour. M. de Codt indique aussi que le fait de ne pas lier les juridictions de renvoi est un corollaire de l'interdiction pour la Cour de cassation de connaître du fond garanti par l'article 147 de la Constitution. Cela participe à l'équilibre et au contrôle mutuel entre les juridictions du fond et la Cour de cassation. Le Constituant a voulu éviter la toute-puissance d'une Cour de cassation comme elle existait dans le régime néerlandais. Enfin, limiter les renvois à ce qui est nécessaire existe déjà mais pour des cas où le renvoi est techniquement impossible. Élargir par la loi ce principe serait méconnaître l'article 147 qui interdit à la Cour de connaître du fond des affaires. Cela signifie qu'il ne lui appartient pas d'appliquer le droit aux faits, même si les faits étaient établis. De façon plus générale, cette réforme de la procédure devant la Cour de cassation, tout comme la suppression de l'opposition, s'inscrit selon l'oratrice dans une idéologie contraire à la philosophie de notre système juridique. Celle-ci est fondée sur la nécessaire dialectique et le dialogue constant. Pour être plus clair, notre système juridique est fondé sur la confrontation des idées et des faits. Et c'est de cette confrontation qu'émerge l'argumentation la plus pertinente et la décision la plus juste.

Autrement dit, une autorité a raison parce qu'elle a répondu à tous les arguments contraires qui lui ont été présentés. Ce n'est pas son statut qui lui donne par nature accès à la vérité. C'est pour cette raison que jusqu'à aujourd'hui, le jugement par défaut n'a qu'une

een betrekkelijke waarde en hebben de hoven van beroep het recht de arresten van het Hof van Cassatie ter discussie te stellen.

De heer Christian Brotcorne (cdH) geeft aan dat de sleutelmaatregel van deze titel 11 de afschaffing van het verzet is, behalve in de gevallen waarin geen beroep tegen de beslissingen kan worden ingesteld. Een rechterlijke beslissing kan alleen maar goed zijn en worden aanvaard wanneer zij het resultaat is van een debat op tegenspraak. In een open en moderne beslissing is dat tegensprekelijk aspect een democratisch beginsel. Het vonnis bij verstek moet een uitzondering blijven. De regering wil misbruik bestrijden alsof het verzet te pas en te onpas werd toegepast. Nochtans zou tegen minder dan 10 % van de vonnissen bij verstek verzet worden ingesteld; in sommige gerechten zou het zelfs om minder dan 5 % van dat soort vonnissen gaan.

De minister verwijst naar het Franse voorbeeld. Nochtans zal in Frankrijk verzet mogelijk blijven ingeval het om een beslissing in laatste aanleg gaat en de dagvaarding niet aan de betrokkene kan worden betekend. Met dit wetsontwerp is dat niet het geval. Het is moeilijk in deze maatregel méér voordelen dan nadelen te zien. Dat iemand niet opdaagt, kan te wijten zijn aan onachtzaamheid, maar kan ook andere oorzaken hebben: de betrokkene bevindt zich mogelijk in het buitenland, kan in het ziekenhuis zijn opgenomen en bovendien kan de postbedeling vertraging oplopen. Daarenboven bestaat in ons land nog steeds analfabetisme. De kamers van beroep van de rechtbank van eerste aanleg dreigen méér zaken te moeten behandelen, wat indruist tegen de wil van de minister om het aantal beroepsprocedures te beperken zodat de hoven en rechtbanken zich op de meest prangende dossiers kunnen concentreren. Bovendien verdwijnt het opschortend effect van het beroep. Als gevolg daarvan zullen de sociale en financiële gevolgen in sommige situaties rampzalig zijn voor de persoon die niet de mogelijkheid heeft gehad zich in eerste aanleg te verdedigen.

Professor Van Drooghenbroeck heeft de vraag gesteld naar de vele bijzondere stelsels buiten het Gerechtelijk Wetboek. Heeft de in uitzicht gestelde bepaling een algemene strekking, of moet een hele rist andere wetten worden bijgewerkt?

De heer Brotcorne stelt voor dat het verbod op verzet niet plaatsvindt als blijkt dat de in gebreke blijvende verweerder niet persoonlijk bij dagvaarding of verzoekschrift werd beoogd. Daartoe strekt zijn amendement nr. 147.

Die bepalingen, in combinatie met die in het kader van het "wetsontwerp-potpourri I", gaan in de richting

valeur relative, et que les cours d'appel ont le droit de remettre en question les arrêts de la Cour de cassation.

M. Christian Brotcorne (cdH) indique que la mesure phare de ce titre 11 est la suppression de l'opposition, sauf là où les décisions ne sont pas susceptibles d'appel. Une décision de justice, pour qu'elle soit bonne et acceptée, doit être la conclusion d'un débat contradictoire. Dans une décision ouverte et moderne, ce contradictoire est un principe démocratique. Le jugement par défaut doit rester une exception. Le gouvernement veut lutter contre les abus comme si l'opposition était utilisée à tort et à travers. Pourtant, il y aurait moins de 10 % de défauts aujourd'hui qui font l'objet d'une opposition, et, pour certaines juridictions, on serait même sous le seuil de 5 %.

Le ministre se réfère à l'exemple français. Cependant, la France a prévu de maintenir l'opposition si la décision est en dernier ressort et que la citation n'a pas été délivrée à personne. Ce n'est pas le cas dans ce projet de loi. Il est difficile de trouver plus d'avantages que d'inconvénients à cette mesure. L'absence de la personne peut être due à une négligence, mais elle peut aussi être due à d'autres causes: la personne peut être à l'étranger, elle peut être hospitalisée, en outre, la poste peut causer des retards dans la communication du courrier. En outre, l'illettrisme est toujours existant dans notre pays. Il risque d'y avoir plus d'affaires devant les chambres d'appel du tribunal de première instance, ce qui est contraire à la volonté du ministre de limiter les appels pour permettre aux cours et tribunaux de se concentrer sur les dossiers les plus importants. En outre, le caractère suspensif de l'appel disparaît. Cela implique dans certaines situations, les conséquences sociales et financières seront dramatiques pour la personne qui n'aura pas été en mesure de se défendre en premier ressort.

Le professeur Van Drooghenbroeck a posé la question des nombreux régimes particuliers hors Code judiciaire. La disposition proposée est-elle générale ou faudra-t-il nettoyer toute une série d'autres législations?

M. Brotcorne propose que l'interdiction de l'opposition n'ait pas lieu s'il apparaît que le défendeur défaillant n'a pas été visé personnellement par citation ou requête. C'est l'objet de son amendement n° 147.

Ces dispositions, couplées à celles adoptées dans le cadre du projet de loi "Pot-pourri I", vont dans le sens

van een afkalking van de bescherming van de rechtszoekende die in het proces verweerder is.

Verjaring in burgerlijke zaken

De verjaringstermijn van vijf jaar lijkt erg lang. Een periode van twee jaar zou moeten volstaan om de leverancier de tijd te geven een definitieve schuldvordering op te stellen. Volgens FEBEC is die periode om technische redenen gerechtvaardigd. Voor de spreker moeten die technische redenen de verlenging van de termijn niet rechtvaardigen. Men zou de verjaringstermijnen daarentegen moeten herzien en ze onderling op elkaar afstemmen. De verjaring is er ook op gericht om, na een zekere tijd, de persoon te beschermen ten opzichte van een schuldeiser, gezien de moeilijkheden om de bewijzen voor de schuldvordering of die voor de betaling te verzamelen.

Voorziening in cassatie

Gelet op de diametraal tegenovergestelde standpunten tussen de eerste voorzitter en de procureur-generaal, vindt de heer Brotcorne het debat interessant, maar nog niet rijp.

De minister wijst erop dat traagheid ook bijdraagt tot een indruk van onrechtvaardigheid. Men mag dat niet veronachtzamen. De verweerder is niet altijd de zwakke partij; soms gaat het bijvoorbeeld om de Belgische Staat.

De wijze waarop de rol van de rechter in geval van verstek in wetsontwerp Potpourri I is beschreven, wordt nog verduidelijkt, aangezien men preciseert wat ambtshalve moet worden aangevoerd. Dat geeft aan het vonnis bij verstek het nodige belang. Het is niet omdat alleen de eiser aanwezig is, dat de rechter hem automatisch gelijk zal geven.

Het is normaal dat men nagaat of de verweerder er kan zijn. Als dat niet het geval is of als er twijfel is aangaande de dagvaarding, moet een nieuw exploit worden betekend. Bovendien schrijft de deontologie voor dat de advocaat van de eiser er alles aandoet dat de advocaat van de verweerder aanwezig is of geldig wordt vertegenwoordigd. Overigens is het wetsontwerp minder streng dan in Frankrijk, waar het verbod op verzet ook geldt voor niet-appellabele verstekvonnissen, van zodra de dagvaarding aan de persoon is betekend. Voorts staat de minister open voor amendementen die het hoger beroep tegen een beslissing bij verstek opschortend zouden maken.

Met betrekking tot de amendementen 21 tot 28 over de procedure voor het Hof van Cassatie hebben de

de l'appauvrissement de la protection du justiciable qui a la position de défendeur au procès.

Prescription en matière civile

Le délai de prescription de 5 ans semble fort long. Un délai de 2 ans devrait suffire pour laisser le temps au fournisseur d'établir une créance définitive. Selon la FEBEC, ce délai se justifie pour des raisons techniques. Pour l'orateur, ces raisons techniques ne doivent pas justifier l'allongement du délai. Au contraire, il faudrait revoir les délais de prescriptions et les harmoniser. La prescription vise aussi à protéger la personne à l'égard d'un créancier après un certain temps, eu égard aux difficultés pour réunir les preuves de la créance ou les preuves de paiement.

Pourvoi en cassation

M. Brotcorne est d'avis, vu les positions diamétralement opposées entre le premier président et le procureur général, que le débat est intéressant mais n'est pas encore mûr.

Le ministre souligne le fait que la lenteur contribue aussi à l'impression d'injustice. Il faut y être attentif. Le défendeur n'est pas toujours la partie faible, parfois il s'agit notamment de l'État belge.

La façon le rôle du juge en cas de défaut a été décrit dans le projet de loi Pot-pourri I est encore éclairci étant donné qu'on précise ce qui doit être invoqué d'office. Cela donne l'importance nécessaire au jugement par défaut. Ce n'est pas parce que seulement le demandeur est présent que le juge lui donnera automatiquement raison.

Il est normal qu'on vérifie si le défendeur peut être là. Si ce n'est pas le cas, ou qu'il y a un doute concernant la citation, un nouvel exploit doit être signifié. En outre, la déontologie des avocats impose que l'avocat du demandeur fasse tout pour que l'avocat du défendeur soit présent ou valablement représenté. D'ailleurs, le projet est moins sévère qu'en France où il y a interdiction d'opposition même pour les jugements par défaut qui ne sont pas susceptibles d'appel, dès qu'on a signifié la citation à la personne. En outre, le ministre se dit ouvert par rapport à des amendements qui rendraient suspensif l'appel contre une décision prise par défaut.

Concernant les amendements n°s 21 à 28 sur la procédure devant la Cour de cassation, le premier

eerste voorzitter en de procureur-generaal beide aangegeven dat in de praktijk het Hof van Cassatie thans niet doorverwijst naar het hof van beroep als duidelijk is dat die verwijzing niets aan de grond van de zaak zelf zal bijbrengen, omdat er over de grond van de zaak niets meer te beslissen valt. Er wordt aan die bestaande praktijk dus alleen maar een juridische basis gegeven, en uitsluitend voor het geval “daartoe aanleiding bestaat”.

Voorts geeft de minister in verband met de maatregel om de arresten van Cassatie vanaf de eerste cassatie kracht van gewijsde te geven aan dat sinds 1990 er meer dan 16 000 nieuwe uitspraken door een hof van beroep na cassatie zijn geweest. Een tweede cassatie was maar in twee gevallen noodzakelijk. De eerste voorzitters van de hoven van beroep zullen zich dus alleen maar kunnen verheugen over deze innovatie, die een aanzienlijke besparing zal mogelijk maken. De voorgestelde maatregel is dus nuttig zonder voor de belangen van de verdediging of het recht nadelig te zijn.

HOOFDSTUK 1

Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek

Art. 136 tot 140

Deze artikelen strekken ertoe wijzigingen aan het Gerechtelijk Wetboek aan te brengen.

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

Art. 141

Dit artikel strekt ertoe artikel 747 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) c.s. dient amendement nr. 118 (DOC 54 2259/006) in. Er wordt verwezen naar de schriftelijke verantwoording.

Art. 142 en 143

Deze artikelen strekken ertoe respectievelijk de artikelen 748 en 775 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen.

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

président et le procureur-général ont tous deux indiqués qu'en pratique, à l'heure actuelle, la cour de cassation ne renvoie pas à la cour d'appel dès lors qu'il est clair que ce renvoi n'apportera rien sur le fond de l'affaire elle-même, puisque quant au fond, il n'y a plus rien à juger. On ne fait donc que donner une base légale à cette pratique existante, et uniquement pour les cas où "il y a lieu".

Par ailleurs, concernant la mesure visant à donner aux arrêts de cassation l'autorité de chose jugée dès la première cassation, le ministre indique que depuis 1990, on compte plus de 16 000 nouveaux jugements par une cour d'appel après cassation. Une deuxième cassation n'a été nécessaire que dans 2 cas. Les premiers présidents de cour d'appel ne pourront donc que se réjouir de cette innovation qui permettra une belle économie. La mesure proposée est donc utile sans nuire aux intérêts de la défense ou du droit.

CHAPITRE 1ER

Modifications du Code judiciaire

Art. 136 à 140

Ces articles visent à apporter des modifications au Code judiciaire.

Ils ne font l'objet d'aucune observation.

Art. 141

Cet article vise à modifier l'article 747 du Code judiciaire.

Mme Carina Van Cauter et consorts déposent l'amendement n° 118 (DOC 54 2259/006). Il est référé à la justification écrite.

Art. 142 et 143

Ces articles visent à modifier respectivement les articles 748 et 775 du Code judiciaire.

Ils ne font l'objet d'aucune observation.

Art. 143/1 (*nieuw*)

De heer Christian Brotcorne (cdH) dient amendement nr. 67 (DOC 54 2259/003) in. Er wordt verwezen naar de schriftelijke verantwoording. Het amendement wordt vervolgens ingetrokken en vervangen door amendement nr. 146 (DOC 54 2259/006), dat ertoe strekt artikel 803 van het Gerechtelijk Wetboek aan te vullen. Er wordt verwezen naar de schriftelijke verantwoording en naar de algemene bespreking van titel 11.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 119 (DOC 54 2259/006) in. Het vervangt amendement nr. 71 (DOC 54 2259/003), dat wordt ingetrokken, en strekt ertoe artikel 803 te vervangen. Er wordt verwezen naar de schriftelijke verantwoording.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) begrijpt de redenering van de Raad van State. Toch wil ze zich ervan vergewissen dat het niet de bedoeling is dat, in elk dossier waarbij een partij verstek laat gaan, de eiser verplicht is opnieuw te dagvaarden, maar dat dit enkel zo is wanneer er sprake is van twijfel, bijvoorbeeld in geval van een recente verandering van adres van een persoon die de echtelijke woonst heeft verlaten. Deze dubbele dagvaarding mag geen automatisme zijn, omdat dit zeer hoge kosten zou veroorzaken.

De minister antwoordt dat er sprake moet zijn van een redelijke twijfel bij de rechter dat de inleidende akte de verstek gevende verweerder in staat heeft gesteld zich te verdedigen. Het komt dus de rechter toe een afweging te maken. In geval van dagvaarding aan de persoon, geeft de minister als voorbeeld een geval van aan de rechter ter ore gekomen overmacht dat de verstekmaker zou kunnen hebben belet te verschijnen, zoals een ongeval op de weg naar de rechtbank. Als de dagvaarding anders dan aan de persoon wordt betekend, wat steeds vaker voorkomt, kan de rechter niet uitgaan van het principe dat er enkel om die reden redelijke twijfel bestaat. De twijfel kan inderdaad ontstaan wanneer een persoon ijlings de echtelijke woonst heeft verlaten en op een nieuw adres verblijft.

De heer Christian Brotcorne (cdH) denkt dat deze formulering zal leiden tot interpretatiemoeilijkheden bij de magistraten. Het begrip "redelijke twijfel", dat in het strafrecht de beschuldigde ten goede komt, mist hier duidelijkheid. Zal er systematisch sprake zijn van redelijke twijfel wanneer er geen dagvaarding aan de persoon is? Het begrip "redelijke twijfel" zou duidelijk moeten worden omschreven.

De minister bevestigt dat de rechter beoordelingsmarge heeft, zoals dat het geval is voor het begrip in het strafrecht. Bovendien komt dit amendement

Art. 143/1 (*nouveau*)

M. Christian Brotcorne (cdH) dépose l'amendement n° 67 (DOC 54 2259/003). Il est référé à la justification écrite. Il est ensuite retiré et remplacé par l'amendement n° 146 (DOC 54 2259/006) qui vise à compléter l'article 803 du Code judiciaire. Il est référé à la justification écrite et à la discussion générale du titre 11.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 119 (DOC 54 2259/006). Il remplace l'amendement n° 71 (DOC 54 2259/003) qui est retiré et il vise à remplacer l'article 803. Il est référé à la justification écrite.

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) comprend le raisonnement du Conseil d'État. Cependant, elle veut s'assurer que l'intention n'est pas que, dans chaque dossier où une partie fait défaut, le demandeur soit obligé de citer à nouveau, mais que ce soit uniquement dans les cas où il y a doute, par exemple en cas de changement récent d'adresse d'une personne qui aurait quitté le domicile conjugal. Cette double citation ne doit pas être un automatisme, sous peine d'engendrer des coûts très importants.

Le ministre répond qu'il faut un doute raisonnable dans le chef du juge que l'acte introductif ait mis le défendeur défaillant en mesure de se défendre. Il y a donc une appréciation du juge. En cas de citation à personne, le ministre prend l'exemple d'un cas de force majeure dont le juge a connaissance, par exemple un accident sur la route vers le tribunal. Si la citation est signifiée autrement qu'à personne, ce qui est de plus en plus courant, le juge ne pourra pas partir du principe qu'il y a doute raisonnable uniquement pour cette raison. Le doute pourra en effet naître dans le cas où une personne a quitté le domicile conjugal précipitamment et réside à une nouvelle adresse.

M. Christian Brotcorne (cdH) pense que cette formulation va conduire à des difficultés d'interprétation de la part des magistrats. La notion de doute raisonnable, qui en droit pénal profite à l'accusé, manque ici de clarté. Y aura-t-il doute raisonnable systématiquement en cas d'absence de citation à personne? Il faudrait encadrer la notion de "doute raisonnable".

Le ministre confirme qu'il peut y avoir une marge d'appréciation d'un juge, comme c'est le cas pour la notion en droit pénal. En outre, cet amendement

tegemeet aan de verzuchtingen van de hoogleraren Van Drooghenbroeck en Mougenot. De rechtspraak zal zich kunnen inspireren op de rechtspraak inzake artikel 1058 van het Gerechtelijk Wetboek waarbij het hof van beroep een zelfde bevoegdheid heeft als in dit geval.

Art. 144 tot 148

Deze artikelen strekken ertoe wijzigingen aan te brengen aan het Gerechtelijk Wetboek.

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

Art. 149

Dit artikel heeft tot doel het derde lid van artikel 1039 op te heffen.

De heer Christian Brotcorne (cdH) dient amendement nr. 68 (DOC 54 2259/003) in. Dit amendement strekt ertoe artikel 149 weg te laten. Er wordt verwezen naar de schriftelijke verantwoording.

Art. 150

Dit artikel sterkt ertoe in artikel 1047, eerste lid, de woorden "ieder verstekvonnis" te vervangen door de woorden "ieder verstekvonnis dat in laatste aanleg is geweest".

De heer Christian Brotcorne (cdH) dient amendement nr. 69 (DOC 54 2259/003) in, tot weglating van dit artikel. Het recht op verzet moet volgens de spreker immers onverkort worden gehandhaafd. Voor het overige wordt verwezen naar de verantwoording.

Amendement nr. 12 (DOC 54 2259/003) van mevrouw Annick Lambrecht (sp.a) strekt ertoe dit artikel te vervangen. Het wordt ingetrokken ingevolge het advies van de Raad van State.

Art. 151 tot 153

Deze artikelen strekken ertoe wijzigingen aan te brengen in het Gerechtelijk Wetboek.

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

rencontre les préoccupations des professeurs Van Drooghenbroeck et Mougenot. La jurisprudence pourra s'inspirer de la jurisprudence de l'article 1058 du Code judiciaire où la cour d'appel reçoit une même compétence qu'en l'espèce.

Art. 144 à 148

Ces articles visent à apporter des modifications au Code judiciaire.

Ils ne font l'objet d'aucune observation.

Art. 149

Cet article tend à abroger l'article 1039, alinéa 3.

M. Christian Brotcorne (cdH) dépose l'amendement n° 68 (DOC 54 2259/003). Cet amendement vise à supprimer l'article 149. Il est référé à la justification écrite.

Art. 150

Cet article vise à remplacer, à l'article 1047, alinéa 1er, les mots "Tout jugement par défaut" par les mots "Tout jugement par défaut rendu en dernier ressort".

M. Christian Brotcorne (cdH) dépose l'amendement n° 69 (DOC 54 2259/003) qui tend à supprimer cet article. Le droit d'opposition doit en effet être maintenu totalement selon l'orateur. Il est référé à la justification pour le surplus.

L'amendement n° 12 (DOC 54 2259/003) de Mme Annick Lambrecht qui vise à remplacer cet article est retiré suite à l'avis du Conseil d'État.

Art. 151 à 153

Ces articles visent à apporter des modifications au Code judiciaire.

Ils ne font l'objet d'aucune observation.

Art. 153/1 tot 153/6 (*nieuw*)

De heer Raf Terwingen (CD&V) c.s. dient de amendementen nrs. 21 tot 26 (DOC 54 2259/003) in, die ertoe strekken de artikelen 153/1 tot 6 (nieuw) in te voegen. Het is de bedoeling dat de procedure voor het Hof van Cassatie, zoals voorgesteld door de procureur-generaal bij dat Hof tijdens zijn installatierede, te optimaliseren. Er wordt verwezen naar de hoorzittingen met de eerste voorzitter en met de procureur-generaal (bijlage), evenals naar de schriftelijke verantwoording.

Art. 154 tot 156

Deze artikelen strekken ertoe wijzigingen aan te brengen in het Gerechtelijk Wetboek.

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 157

Dit artikel strekt ertoe wijzigingen aan te brengen in artikel 1397 van het Gerechtelijk Wetboek

De heer Raf Terwingen (CD&V) c.s. dient amendement nr. 72 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt artikel 1397 weg te laten. Er wordt naar de verantwoording verwezen.

De heer Raf Terwingen (CD&V) c.s. dient amendement nr. 120 (DOC 54 2259/006) in, als subamendement op amendement nr. 72, dat ertoe strekt tegemoet te komen aan een opmerking van de Raad van State.

Art. 158 tot 161

Deze artikelen strekken ertoe wijzigingen aan te brengen in het Gerechtelijk Wetboek.

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

HOOFDSTUK 2

Wijziging van het Burgerlijk Wetboek

Art. 162

Dit artikel strekt ertoe wijzigingen aan te brengen in artikel 2244 van het Burgerlijk Wetboek.

Art. 153/1 à 153/6 (*nouveaux*)

M. Raf Terwingen et consorts déposent les amendements n°s 21 à 26 (DOC 54 2259/003) qui visent à insérer les articles 153/1 à 6 (nouveaux). Ces articles visent à optimiser la procédure devant la Cour de cassation comme suggéré par le procureur-général près la Cour de cassation lors de son discours d'installation. Il est référé aux auditions du premier président et du procureur-général (annexe) ainsi qu'à la justification écrite.

Art. 154 à 156

Ces articles visent à apporter des modifications au Code judiciaire.

Ils ne font l'objet d'aucune observation.

Art. 157

Cet article vise à apporter des modifications à l'article 1397.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 72 (DOC 54 2259/003) qui vise à remplacer l'article 1397. Il est référé à la justification.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 120 (DOC 54 2259/006) qui est un sous-amendement à l'amendement n° 72 et qui vise à tenir compte d'une remarque du Conseil d'État.

Art. 158 à 161

Ces articles visent à apporter des modifications au Code judiciaire.

Ils ne font l'objet d'aucune observation.

CHAPITRE 2

Modification du Code civil

Art. 162

Cet article vise à apporter des modifications à l'article 2244 du Code civil.

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

HOOFDSTUK 3 (NIEUW)

Wijziging van het Wetboek van strafvordering

De heer Raf Terwingen (CD&V) c.s. dient amendement nr. 27 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt een nieuw hoofdstuk 3 in te voegen.

Art. 162/1 (nieuw)

De heer Raf Terwingen (CD&V) c.s. dient amendement nr. 28 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt een artikel 162/1 in te voegen, dat artikel 435 van het Wetboek van strafvordering wijzigt. Er wordt naar de verantwoording verwezen.

Art. 162/2 (nieuw)

De heer Raf Terwingen (CD&V) c.s. dient amendement nr. 73 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt artikel een 162/2 in te voegen, waarbij artikel 440 van het Wetboek van strafvordering wordt opgeheven. Er wordt naar de verantwoording verwezen.

TITEL 12

Wijziging van de wet van 25 ventôse jaar XI op het notarisambt en van diverse wetten met het oog op de modernisering en de werklastvermindering van justitie

Mevrouw Özlem Özen (PS) geeft aan dat ze over deze afdeling geen specifieke opmerkingen heeft. Toch kan een vraag worden gesteld over het gebruik van de videoconferentie: moeten de notaris en zijn cliënt zich aan dezelfde zijde van het scherm bevinden? Deze vraag is niet onbelangrijk, omdat een cliënt vóór de ondertekening van een akte in vertrouwen met zijn notaris moet kunnen overleggen.

De minister bevestigt dit. De notaris en zijn cliënt zullen samen zitten. De notaris zal zijn cliënt dus ter plekke raad kunnen geven.

Il ne fait l'objet d'aucune observation.

CHAPITRE 3 (NOUVEAU)

Modification du Code d'instruction criminelle

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 27 (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer un nouveau chapitre 3.

Art. 162/1 (nouveau)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 28 (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer un article 162/1 qui modifie l'article 435 du Code d'instruction criminelle. Il est référé à la justification.

Art. 162/2 (nouveau)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 73 (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer un article 162/2 qui abroge l'article 440 du Code d'instruction criminelle. Il est référé à la justification.

TITRE 12

Modification de la loi du 25 ventôse an XI contenant organisation du notariat et des lois diverses en vue de la modernisation et la réduction de la charge de travail de justice

Mme Özlem Özen (PS) indique que cette section n'appelle pas de commentaire particulier de sa part. Une question peut toutefois être posée sur l'utilisation de la vidéoconférence: est-ce que le notaire et son client doivent être du même côté de l'écran? Cette question a son importance puisqu'un client doit avoir la capacité de s'entretenir confidentiellement, avant la signature d'un acte, avec son notaire.

Le ministre confirme cela. Le notaire et son client seront au même endroit. Le notaire pourra donc conseiller son client sur place.

HOOFDSTUK 1

Wijzigingen van de wet van 25 ventôse jaar XI tot regeling van het notarisambt

Art. 163 en 164

Deze artikelen strekken ertoe respectievelijk de artikelen 2 en 4 van de wet van 25 ventôse jaar XI tot regeling van het notarisambt te wijzigen.

Art. 165

Dit artikel strekt ertoe artikel 6 van dezelfde wet aan te vullen.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 29 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt het begrip meerstandplaatsenkantoor in de notariswet in te voeren. Voor het overige wordt verwezen naar de verantwoording.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) dient amendement nr. 70 (DOC 54 2259/003) in, dat een subamendement is op amendement nr. 29 en beoogt punt 3°weg te laten. Volgens haar zou het te kort door de bocht zijn een verbod op het gebruik van cheques als wettig betaalmiddel in te stellen, al dient uiteraard zorgvuldig te worden omgegaan met cheques.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 121 (DOC 54 2259/006) in, dat een louter technisch subamendement is op amendement nr. 29, ingevolge het advies van de Raad van State.

Art. 166 tot 172

Deze artikelen strekken ertoe wijzigingen aan te brengen in de artikelen 9 en volgende van de wet van 25 ventôse jaar XI tot regeling van het notarisambt.

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 172/1 tot 172/5 (*nieuw*)

De heer Raf Terwingen c.s. dient de amendementen nrs. 36 tot 40 (DOC 54 2259/003) in, die ertoe strekken de nieuwe artikelen 172/1 tot 175/5 in te voegen.

De amendementen nrs. 36 en 37 betreffen het behalen van een bekwaamheidscertificatie voor de kandidaat-notaris die zijn kwalificaties in het buitenland

CHAPITRE 1ER**Modifications de la loi du 25 ventôse an XI contenant organisation du notariat**

Art. 163 et 164

Ces articles visent à modifier respectivement les articles 2 et 4 de la loi du 25 ventôse an XI contenant organisation du notariat.

Art. 165

Cet article vise à compléter l'article 6 de la même loi.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 29 (DOC 54 2259/003) qui vise à remplacer cet article en vue d'introduire dans la loi du notariat la notion d'études à résidences multiples. Il est référé à la justification pour le surplus.

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) dépose l'amendement n° 70 (DOC 54 2259/003) qui est un sous-amendement à l'amendement n° 29 et tend à supprimer le 3°. Selon l'oratrice, c'est en effet aller trop vite en besogne que d'interdire l'utilisation des chèques comme moyen de paiement légal, même s'il convient de les utiliser avec circonspection.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 121 (DOC 54 2259/006) qui est un sous-amendement purement technique à l'amendement n° 29 suite à l'avis du Conseil d'État.

Art. 166 à 172

Ces articles visent à apporter des modifications aux articles 9 et suivants de la loi du 25 ventôse an XI contenant organisation du notariat.

Ils ne donnent lieu à aucun commentaire.

Art. 172/1 à 172/5 (*nouveaux*)

M. Raf Terwingen et consorts déposent les amendements n°s 36 à 40 (DOC 54 2259/003) qui visent à insérer les articles 172/1 à 172/5 (nouveaux).

Les amendements n°s 36 et 37 concernent l'obtention d'un certificat d'aptitude pour le candidat-notaire qui a acquis ses qualifications à l'étranger et la procédure à

heeft verworven, alsook de te vervullen procedure om een dergelijk certificaat te verkrijgen. Voor het overige wordt naar de verantwoording verwezen.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 122 (DOC 54 2259/006) in, dat een subamendement op amendement nr. 37 is, ingevolge het advies van de Raad van State.

De amendementen nrs. 38 tot 40 betreffen wijzigingen aan de artikelen 38, 39 en 43, en vloeien voort uit de amendementen nrs. 36 en 37. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Art. 173 tot 175

Deze artikelen strekken ertoe wijzigingen aan te brengen in de artikelen 44, 47 en 49, van dezelfde wet.

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

Art. 175/1 (*nieuw*)

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 30 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt een artikel 175/1 in te voegen. Dit artikel wijzigt artikel 50 van dezelfde wet opdat een notarisassociatie enkel zou kunnen worden aangegaan door notarissen van wie de standplaats in hetzelfde gerechtelijk arrondissement is gelegen en die tevens lid zijn van hetzelfde genootschap. Voor het overige wordt naar de verantwoording verwezen.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 123 (DOC 54 2259/006) in, dat een technisch subamendement op amendement nr. 30 is.

Art. 176

Dit artikel strekt ertoe artikel 51 van dezelfde wet te wijzigen.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 31 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt bepaalde wijzigingen aan te brengen in het ontworpen artikel 51. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Art. 177

Dit artikel strekt ertoe artikel 52 van dezelfde wet te vervolledigen met de paragrafen 4 en 5.

accomplir pour obtenir un tel certificat. Il est référé à la justification pour le surplus.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 122 (DOC 54 2259/006) qui est un sous-amendement à l'amendement n° 37 suite à l'avis du Conseil d'État.

Les amendements n°s 38 à 40 concernent des modifications des articles 38, 39 et 43 et découlent des amendements n°s 36 et 37. Il est renvoyé à la justification.

Art. 173 à 175

Ces articles visent à apporter des modifications respectivement aux articles 44, 47 et 49 de la même loi.

Ils ne font l'objet d'aucun commentaire.

Art. 175/1 (*nouveau*)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 30 (DOC 54 2259/003) qui vise à introduire un article 175/1. Cet article modifie l'article 50 de la même loi de telle sorte qu'une association de notaires ne puisse être conclue que par des notaires dont la résidence est située dans le même arrondissement judiciaire et qui sont membres de la même compagnie, cumulativement. Il est référé à la justification pour le surplus.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 123 (DOC 54 2259/006) qui est un sous-amendement technique à l'amendement n° 30.

Art. 176

Cet article vise à modifier l'article 51 de la même loi.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 31 (DOC 54 2259/003) qui vise à apporter certaines modifications à l'article 51 proposé. Il est référé à la justification.

Art. 177

Cet article vise à compléter l'article 52 de la même loi par les paragraphes 4 et 5.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 124 (DOC 54 2259/006) in, dat amendement nr. 32 (DOC 54 2259/003) vervangt. Amendement nr. 124 strekt ertoe het ontworpen artikel 52 te vervangen ingevolge het advies van de Raad van State. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Art. 178

Dit artikel strekt ertoe artikel 53 te wijzigen.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 125 (DOC 54 2259/006) in, dat amendement nr. 33 (DOC 54 2259/003) vervangt. Amendement nr. 125 strekt ertoe het ontworpen artikel 53 te wijzigen ingevolge het advies van de Raad van State. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Art. 178/1 (nieuw)

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 34 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt een artikel 178/1 in te voegen. Dit artikel beoogt wijzigingen aan te brengen in artikel 55 van dezelfde wet teneinde het verbod op te heffen om het onroerend goed waarin het notariskantoor is gevestigd onder te brengen in de professionele notarissenootschap. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Art. 179 tot 189

Deze artikelen strekken ertoe wijzigingen aan te brengen in dezelfde wet.

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

HOOFDSTUK 2

Andere wijzigingen

Art. 190 en 191

Deze artikelen strekken ertoe respectievelijk de artikelen 19 en 20 van de wet van 6 mei 2009 houdende diverse bepalingen te vervangen.

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 124 (DOC 54 2259/006) qui remplace l'amendement n° 32 (DOC 54 2259/003). L'amendement n° 124 vise à remplacer l'article 52 proposé suite à l'avis du Conseil d'État. Il est référé à la justification.

Art. 178

Cet article vise à modifier l'article 53.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 125 (DOC 54 2259/006) qui remplace l'amendement n° 33 (DOC 54 2259/003). L'amendement n° 125 vise à modifier l'article 53 proposé suite à l'avis du Conseil d'État. Il est référé à la justification.

Art. 178/1 (nouveau)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 34 (DOC 54 2259/003) qui vise à introduire un article 178/1. Cet article vise à apporter des modifications à l'article 55 de la même loi en vue d'abroger l'interdiction de mettre l'immeuble où se situe l'étude notariale dans la société professionnelle notariale. Il est référé à la justification.

Art. 179 à 189

Ces articles visent à apporter des modifications à la même loi.

Ils ne font l'objet d'aucun commentaire.

CHAPITRE 2

Autres modifications

Art. 190 et 191

Ces articles visent à remplacer respectivement les articles 19 et 20 de la loi du 6 mai 2009 portant des dispositions diverses.

Ils ne font l'objet d'aucun commentaire.

Art. 192

Dit artikel strekt ertoe artikel 25 van dezelfde wet te wijzigen.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 78 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt het ontworpen artikel 25 te wijzigen om technische redenen.

Art. 193 tot 196

Deze artikelen beogen een aantal technische wijzigingen in de wetgeving aan te brengen. Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

HOOFDSTUK 3

Opheffingsbepaling

Art. 197

Dit artikel strekt tot opheffing van artikel 38 van de wet van 10 juli 2006 betreffende de elektronische procesvoering.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

HOOFDSTUK 4

Overgangsbepalingen

Art. 198

Dit artikel beoogt te bepalen dat de nieuwe bepaling van artikel 117 van de wet van 25 ventôse jaar XI op het notarisambt, zoals gewijzigd bij artikel 187, 1°, van deze wet, zal gelden voor alle akten die worden verleden nadat deze wet in werking is getreden. De akten die worden verleden vóór de inwerkingtreding ervan zijn nog steeds onderworpen aan de oude reglementering.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 126 (DOC 54 2259/006) in, tot vervanging van amendement nr. 35 (DOC 54 2259/003). Amendement nr. 126 strekt tot aanvulling van het ontworpen artikel 198, ingevolge het advies van de Raad van State.

Art. 192

Cet article vise à remplacer l'article 25 de la même loi.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 78 (DOC 54 2259/003) qui vise à modifier l'article 25 proposé pour des raisons techniques.

Art. 193 à 196

Ces articles visent à apporter certaines modifications d'ordre techniques à la législation et ne font l'objet d'aucun commentaire.

CHAPITRE 3

Disposition abrogatoire

Art. 197

Cet article vise à abroger l'article 38 de la loi du 10 juillet 2006 relative à la procédure par voie électronique.

Il ne fait l'objet d'aucun commentaire.

CHAPITRE 4

Dispositions transitoires

Art. 198

Cet article prévoit que la nouvelle disposition de l'article 117 de la loi du 25 ventôse an XI contenant organisation du notariat, tel que modifié par l'article 187, 1°, de la présente loi, s'appliquera à tous les actes conclus après l'entrée en vigueur. Les actes conclus avant l'entrée en vigueur restent soumis à l'ancienne réglementation.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 126 (DOC 54 2259/006) qui remplace l'amendement n° 35 (DOC 54 2259/003). L'amendement n° 126 vise à compléter l'article 198 proposé suite à l'avis du Conseil d'État.

HOOFDSTUK 5

Inwerkingtreding

Art. 199

Dit artikel strekt ertoe te bepalen dat de artikelen 171, 2°, 182, 5° tot 7°, 188 en 189 in werking zullen treden op een door de Koning te bepalen datum en uiterlijk op 1 januari 2020.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

TITEL 13

Wijziging van het Wetboek van strafvordering

Art. 200

Dit artikel wijzigt artikel 334 van het Wetboek van strafvordering teneinde de niet meer ter zake doende verwijzing naar het hoofd van de jury, op te heffen.

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

Art. 201

Dit artikel voorziet in een retroactieve inwerkingtreding van artikel 200.

De heer Christian Brotcorne (cdH) wil weten waarom men ervoor opteert om artikel 200 met terugwerkende kracht in werking te laten treden.

De minister legt uit dat dit nodig is om rechtszekerheid te bieden in lopende assisenprocessen.

TITEL 14

Opheffing van artikel 84, tweede lid, van het Strafwetboek

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 127 (DOC 54 2259/006) in, tot vervanging van het opschrift van titel 14, teneinde daarin de wijziging van artikel 33 van het Strafwetboek op te nemen (zie artikel 201/1).

CHAPITRE 5

Entrée en vigueur

Art. 199

Cet article prévoit que les articles 171, 2°, 182, 5° à 7°, 188 et 189 entrent en vigueur à une date à déterminer par le Roi et au plus tard le 1er janvier 2020.

Il ne fait l'objet d'aucun commentaire.

TITRE 13

Modification du Code d'instruction criminelle

Art. 200

Cet article modifie l'article 334 du Code d'instruction criminelle afin de supprimer la référence au chef du jury, qui n'a plus cours en la matière.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 201

Cet article prévoit l'entrée en vigueur rétroactive de l'article 200.

M. Christian Brotcorne (cdH) demande pourquoi on a choisi de faire entrer l'article 200 en vigueur avec effet rétroactif.

Le ministre explique que cette mesure est nécessaire pour assurer la sécurité juridique dans les procès d'assises en cours.

TITRE 14

Abrogation de l'article 84, alinéa 2, du Code pénal

M. Raf Terwingen et consorts présentent l'amendement n° 127 (DOC 54 2259/006) qui vise à remplacer l'intitulé du titre 14 pour y viser la modification de l'article 33 du Code pénal (voir article 201/1).

Art. 201/1 (*nieuw*)

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 128 (DOC 54 2259/006) in, tot invoeging van een artikel 201/1 (nieuw), teneinde artikel 33 van het Strafwetboek aan te vullen. Er wordt verwezen naar de schriftelijke verantwoording.

Art. 202

Dit artikel voorziet in de opheffing van artikel 84, tweede lid, van het Strafwetboek teneinde het coherent te maken met een eerdere wijziging van het strafrecht.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 203

Dit artikel strekt ertoe de inwerkingtreding van artikel 202 te bepalen.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 129 (DOC 54 2259/006) in, teneinde de datum van inwerkingtreding van de artikelen 202 en 201/1 te bepalen. Deze artikelen treden in werking op de dag dat de wet in het Belgisch Staatsblad wordt bekendgemaakt.

TITEL 15

Omzetting in Belgisch recht van de richtlijn 2013/40/EU van het Europees Parlement en van de Raad van 12 augustus 2013 over aanvallen op informatiesystemen en ter vervanging van Kaderbesluit 2005/222/JBZ van de Raad

HOOFDSTUK 1

Onderwerp

Art. 204

Dit artikel strekt tot omzetting van Richtlijn 2013/40/EU.

Art. 201/1 (*nouveau*)

M. Raf Terwingen et consorts présentent l'amendement n° 128 (DOC 54 2259/006) qui vise à insérer un article 201/1 (nouveau) complétant l'article 33 du Code pénal. Il est renvoyé à la justification écrite.

Art. 202

Cet article prévoit l'abrogation de l'article 84, alinéa 2, du Code pénal afin d'assurer la cohérence avec une modification antérieure du droit pénal.

Il ne donne lieu à aucune observation.

Art. 203

Cet article détermine l'entrée en vigueur de l'article 202.

M. Raf Terwingen et consorts présentent l'amendement n° 129 (DOC 54 2259/006) qui détermine l'entrée en vigueur de l'article 202 et de l'article 201/1. Ces articles entrent en vigueur au jour de la publication de la loi du Moniteur belge.

TITRE 15

Transposition en droit belge la Directive 2013/40/UE du Parlement européen et du Conseil du 12 août 2013 relative aux attaques contre les systèmes d'information et remplaçant la décision-cadre 2005/222/JAI du Conseil

CHAPITRE 1ER**Objet**

Art. 204

Cet article prévoit la transposition de la directive 2013/40/EU.

HOOFDSTUK 2

Wijzigingen van het Strafwetboek

Art. 205 tot 207

Deze artikelen strekken tot wijziging van respectievelijk de artikelen 259*bis*, 314*bis* en 550*bis* van het Strafwetboek.

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 208

Dit artikel strekt tot aanvulling van artikel 550*ter*, § 1, met een derde lid.

Mevrouw Sophie De Wit c.s. dient amendement nr. 151 (DOC 54 2259/006) in. Er wordt verwezen naar de verantwoording van het amendement.

TITEL 16

Wijzigingen van de uitleveringswet van 15 maart 1874

Art. 209 en 210

Deze artikelen strekken respectievelijk tot aanvulling van artikel 3 van de uitleveringswet van 15 maart 1874 en tot opheffing van artikel 11 van dezelfde wet.

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

TITEL 17

*Wijziging van de wet van 9 december 2004 betreffende de internationale politieke verstrekking van gegevens van persoonlijke aard en informatie met gerechtelijke finaliteit, de wederzijdse internationale rechtshulp in strafzaken en tot wijziging van artikel 90*ter* van het Wetboek van strafvordering*

Art. 211

Dit artikel voorziet in een nieuwe procedure die derde belanghebbenden toelaat hun rechten te doen gelden ten aanzien van voorwerpen die in beslag werden genomen naar aanleiding van de uitvoering van een internationaal rechtshulpverzoek tot uitvoering van een

CHAPITRE 2

Modifications du Code pénal

Art. 205 à 207

Ces articles visent à modifier respectivement les articles 259*bis*, 314*bis* et 550*bis* du Code pénal.

Ils ne font l'objet d'aucun commentaire.

Art. 208

Cet article tend à ajouter un troisième alinéa à l'article 550*ter*, § 1er.

Mme Sophie De Wit et consorts présentent l'amendement n° 151 (DOC 54 2259/006). Il est renvoyé à la justification.

TITRE 16

Modifications de la loi du 15 mars 1874 sur les extraditions

Art. 209 et 210

Ces articles visent respectivement à compléter l'article 3 de la loi du 15 mars 1874 sur les extraditions et à abroger l'article 11 de la même loi.

Ils ne font l'objet d'aucun commentaire.

TITRE 17

*Modification de la loi du 9 décembre 2004 sur la transmission policière internationale de données à caractère personnel et d'informations à finalité judiciaire, l'entraide judiciaire internationale en matière pénale et modifiant l'article 90*ter* du Code d'instruction criminelle*

Art. 211

Cet article prévoit une nouvelle procédure qui permet aux tiers intéressés de faire valoir leurs droits vis-à-vis des objets qui ont été saisis dans le cadre de l'exécution d'une demande d'entraide judiciaire internationale dans laquelle il a été demandé qu'il soit procédé à une

huiszoeking in België. Met het oog daarop wordt voorzien in een wijziging van artikel 6 van de genoemde wet van 9 december 2004.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) vestigt er de aandacht op dat de Raad van State opmerkingen had bij het feit dat het niet langer mogelijk zal zijn om een cassatievoorziening in te stellen tegen het arrest van de Kamer van Inbeschuldigingstelling. De vraag rijst of dit verenigbaar is in het licht van het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel.

De minister legt uit de keuze om het arrest van de Kamer van Inbeschuldigingstelling niet open te stellen voor een voorziening in cassatie verantwoord is in het licht van de wet van 14 februari 2014 met betrekking tot de rechtspleging voor het Hof van Cassatie in strafzaken (zie in het bijzonder DOC 53 3065/001). Internationale rechtshulp in strafzaken wordt beheerst door internationale verdragen en overeenkomsten en interne wetgeving met een *sui generis* karakter. Het sleutelkenmerk van de internationale rechtshulp in strafzaken is dat de aangezochte Staat hulp verleent aan de verzoekende staat door de door deze laatste gevraagde bewijsmiddelen te bezorgen. De aangezochte staat is dus niet bevoegd is om uitspraak te doen over de inhoud van de buitenlandse strafvervolgning of over de (straf)procedure die in de verzoekende staat wordt gevoerd. De procedure die slechts tot doel heeft een buitenlands rechtshulpverzoek uit te voeren is zelf geen procedure in de zin van artikel 6 EVRM. Het gaat om de loutere uitvoering van een buitenlandse rechterlijke beslissing.

TITEL 18

Rechterlijke organisatie

Mevrouw Kristien Van Vaerenbergh (N-VA) komt terug op het statuut van gerechtelijk attaché. Op de hoorzittingen vreesden sommigen dat dit statuut de gerechtelijke stage minder aantrekkelijk zou maken en vooral zou dienen om te bezuinigen. De spreekster begrijpt deze kritiek en onderkent het risico dat er een "subcategorie" zou kunnen ontstaan, waar sommigen in zouden kunnen blijven steken. Deze hervorming heeft echter ook het voordeel dat een oplossing wordt aangereikt voor de niet benoemde stagiaires. Bovendien zorgt dit statuut ervoor dat de ervaring en de expertise van de gerechtelijke stagiaires niet verloren gaan. Daarenboven voorziet een amendement in een bijkomende garantie, namelijk een jaarlijkse evaluatie van het statuut van gerechtelijk attaché. De spreekster ziet dus meer voor- dan nadelen in de maatregel.

perquisition en Belgique. À cet effet, il est prévu de modifier l'article 6 de la loi précitée du 9 décembre 2004.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) souligne que le Conseil d'État a formulé des observations au sujet du fait qu'il ne serait plus possible de se pourvoir en cassation contre l'arrêt de la chambre des mises en accusation. Le tout est de savoir si cela est conciliable avec le principe constitutionnel d'égalité.

Le ministre explique que le choix de ne pas rendre l'arrêt de la chambre des mises en accusation susceptible de pourvoi en cassation se justifie à la lumière de la loi du 14 février 2014 relative à la procédure devant la Cour de cassation en matière pénale (voir plus particulièrement DOC 53 3065/001). L'entraide internationale en matière pénale est régie par les traités et accords internationaux et la législation nationale ayant un caractère *sui generis*. La caractéristique essentielle de l'entraide internationale en matière pénale est que l'État requis aide l'État requérant en lui fournissant les preuves qu'il a demandées. L'État requis n'est donc pas habilité à se prononcer sur la teneur des poursuites pénales étrangères ou sur la procédure (pénale) menée dans l'État requérant. La procédure visant uniquement à exécuter une entraide judiciaire étrangère n'est même pas une procédure au sens de l'article 6 de la CEDH. Il s'agit de la simple exécution d'une décision judiciaire étrangère.

TITRE 18

Organisation judiciaire

Mme Kristien Van Vaerenbergh (N-VA) revient sur le statut d'attaché judiciaire, dont certains lors des auditions ont craint que cela rende le stage judiciaire moins attractif et que cela vise surtout à faire des économies. L'oratrice est sensible à ces critiques et au risque d'apparition d'une "sous-catégorie" dans laquelle certains seraient coincés. Cependant, cette réforme a aussi l'avantage de trouver une solution pour les stagiaires non nommés. De plus, ce statut fait en sorte que l'expérience et l'expertise des stagiaires judiciaires ne soient pas perdues. En outre, un amendement prévoit une évaluation annuelle du statut d'attaché judiciaire, ce qui constitue une garantie supplémentaire. L'oratrice voit donc plus d'avantages que d'inconvénients à la mesure.

Mevrouw Özlem Özen (PS) geeft aan dat de HRJ van oordeel is dat inzake de tijdelijke groepering van rechtsgebieden de mogelijkheden van de uitvoerende macht veel te ruim zijn. Ondanks het woord “tijdelijk” leidt dit hoofdstuk tot veel ongerustheid bij de betrokkenen. Het opheffen van de rechtsgebieden zal toegestaan zijn en, ten behoeve van de budgettaire bezuinigingen, zal men de afstand tussen de rechtsonderhorige en het gerecht almaar groter worden. Ondanks de vele kritiek heeft de regering deze tekst niet geamendeerd; de spreekster acht haar vrees daarom gerechtvaardigd.

Mandaat van de korpschefs

De spreekster kan niet anders dan zich aansluiten bij de vele kritiek op deze maatregel. De maatregel vindt steun bij geen enkele magistratenvereniging, noch van het parket, noch van de zetel, noch van de HRJ of de adviesraden. Allemaal hebben ze gezegd dat dit het beroep van magistraat niet aantrekkelijker gaat maken, maar integendeel de rechters en de parketmagistraten gaat ontmoedigen, omdat ze – ondanks hun wezenlijke kwaliteiten – geen carrièreperspectieven meer zullen hebben.

Bij het arbeidshof van Brussel zullen bijvoorbeeld niet minder dan vier verschillende korpschefs nagenoeg automatisch worden benoemd. Dat betekent dat iemand die geen korpschef is, geen enkele mogelijkheid heeft om tot dit hof toe te treden. Het goede beheer van justitie is er absoluut niet mee gebaat met dat men een raadsheer vijf tot tien jaar op voorhand benoemt.

Bovendien zorgt het beginsel van de *primus inter pares* (dat de grond vormt voor de terugkeer van de magistraat naar zijn oorspronkelijke betrekking) voor een positieve dynamiek bij het beheer van de korpschefs. De korpschef zal zich immers des te billijker opstellen als hij weet dat hij in de toekomst in de schoenen van de andere zal staan.

Dat belet niet dat men die vijf of tien jaar ervaring kan benutten. Het is inderdaad jammer dat de door een magistraat verworven managementvaardigheden plots niet meer ten dienste van de gemeenschap staan.

Men kan zich alles bij elkaar afvragen waarom – of voor wie – de regering haar maatregel ondanks alles wil doordrukken. Bijzondere situaties oplossen via algemene bepalingen getuigt nooit van goed bestuur.

De beslissing een vergelijkend toelatingsexamen te organiseren

Momenteel is de beslissing een vergelijkend toelatingsexamen te organiseren voor de gerechtelijke

Mme Özlem Özen (PS) indique, concernant le regroupement temporaire des juridictions, que le CSJ est d'avis que cette possibilité laissée au pouvoir exécutif est beaucoup trop large. En dépit du mot “temporaire”, ce chapitre suscite de nombreuses inquiétudes de la part des personnes concernées. La suppression des juridictions va être permise, et, au nom de l'austérité budgétaire, cela éloignera de plus en plus le justiciable de la justice. Le fait que ce texte ne soit pas amendé par le gouvernement en dépit des nombreuses critiques prouve que ces craintes sont justifiées.

Mandat des chefs de corps

L'oratrice ne peut que rejoindre le concert de critiques sur cette mesure. Pas une seule association de magistrats, qu'il s'agisse du parquet ou du siège, du CSJ, ou des conseils consultatifs ne soutient cette mesure. Tous l'ont dit: plutôt que de valoriser la profession de magistrat, cette mesure va décourager les juges et membres du parquet qui, en dépit de leurs qualités intrinsèques, feront face à un mur dans l'évolution de leur carrière.

Par exemple, à la cour du travail de Bruxelles, ce n'est pas moins de quatre chefs de corps différents qui y seront quasi-automatiquement nommés. Autrement dit, aucune possibilité pour un non chef de corps d'accéder à cette cour. La nomination de 5 à 10 ans en avance d'un conseiller est un non-sens total en termes de gestion saine de la justice.

Et le principe du *primus inter pares*, qui justifie le retour du magistrat à son poste d'origine, crée une dynamique positive dans la gestion du chef de corps. Celui-ci aura une attitude d'autant plus équitable s'il sait que demain, il se retrouvera dans la position inverse.

Cela n'empêche pas de valoriser l'expérience acquise lors de ces 5 ou dix années. Il est en effet regrettable que les compétences de gestionnaire acquises par un magistrat ne soient plus, du jour au lendemain, mises au service de la collectivité.

Au final, on est en droit de se demander pourquoi – ou pour qui – le gouvernement maintient sa mesure envers et contre tout. Régler des situations particulières via des dispositions générales ne relève jamais de la bonne gouvernance.

La décision d'organiser un concours d'admission

Actuellement, la décision d'organiser un concours d'admission au stage judiciaire relève de la compétence

stage een bevoegdheid van de HRJ. Sinds de oprichting van de HRJ heeft men het vergelijkend examen altijd jaarlijks georganiseerd. Volgens het wetsontwerp zou het vergelijkend examen in de toekomst worden georganiseerd op vraag van de minister van Justitie of van zijn afgevaardigde, met de mogelijkheid om de HRJ te verzoeken om, naargelang van de behoeften in het veld, tijdens hetzelfde gerechtelijk jaar een tweede vergelijkend examen te organiseren.

De HRJ is geen voorstander van dit voorstel. Het is niet redelijk de minister van Justitie de discretionaire bevoegdheid te verlenen al dan niet vergelijkende toelatingsexamens voor de gerechtelijke stage te organiseren. Er zijn momenteel niet genoeg magistraten voor de invulling van de bij wet bepaalde personeelsformaties, en er is in de magistratuur een pensioneringsgolf op til. Er zijn met andere woorden magistraten tekort. Derhalve is het niet raadzaam het aan de uitvoerende macht over te laten om te beslissen of al dan niet gerechtelijke stagiaires in dienst moeten worden genomen. De HRJ laat zich niet om de tuin leiden. De regering zorgt niet voor een volledige personeelsbezetting en geeft zichzelf de mogelijkheid om het tekort aan magistraten in de hand te werken. Dat vormt mogelijk een inbreuk op de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht.

De gerechtelijk attaché (artikel 239)

Mevrouw Özen deelt de mening van de HRJ hieromtrent. De instelling van het statuut van gerechtelijk attaché terwijl de personeelsbezetting onvolledig is, laat geen enkele twijfel bestaan over de bedoelingen van de regering. De regering creëert een "sub-magistratenstatuut". De regering legt justitie de strop om de hals, en doet echt magistratenwerk verrichten door mensen die voldoen aan alle voorwaarden hiervoor, maar wel minder kosten en een veel minder zeker statuut hebben.

De rechtsbedeling "sous l'arbre"

De socialistische fractie kan geen steun verlenen voor deze maatregel, die direct voortvloeit uit de aan justitie opgelegde budgetverminderingen en uit de afschaffing van de vrederechters door de regering. De federale regering wentelt aldus haar bezuinigingen af op de gemeenten, die op financieel vlak beslist niet op gelijke voet te staan. De logica achter dit amendement is gevaarlijk, want ze leidt ertoe het gerecht toegankelijker te maken voor de rechtsonderhorigen van rijke gemeenten. Het is integendeel het budget van de Federale Staat dat de gelijkheid van de burgers het gerecht moet garanderen.

Voorts vraagt de spreekster zich af of een dergelijke verhuizing technisch haalbaar is. Niet alleen de rechter

du CSJ. Depuis la mise en place du CSJ, le concours a toujours été organisé sur une base annuelle. Selon le projet de loi, à l'avenir, le concours devrait, à l'avenir, être organisé à la demande du ministre de la Justice ou de son délégué avec la possibilité de demander au CSJ l'organisation d'un deuxième concours au cours de la même année judiciaire en fonction des nécessités du terrain.

Le CSJ n'est pas favorable à cette proposition. Confier au ministre de la Justice le pouvoir discrétionnaire d'organiser ou non des concours d'admission au stage judiciaire n'est pas raisonnable. Les cadres légaux des magistrats ne sont actuellement pas remplis et une vague de départs à la retraite est annoncée au sein de la magistrature. En d'autres termes, on manque de magistrats. Il n'est donc pas indiqué de confier au pouvoir exécutif le soin de décider de l'opportunité de recruter, ou non, des stagiaires judiciaires. Le CSJ n'est pas dupe. Le gouvernement qui ne remplit pas les cadres se donne les moyens d'organiser la pénurie de magistrats. C'est une possibilité d'atteinte à l'indépendance du pouvoir judiciaire.

L'attaché judiciaire (art 239)

Mme Özen rejoint l'avis du CSJ sur ce point. La création du statut d'attaché judiciaire alors que les cadres sont incomplets ne laisse planer aucun doute sur les intentions du gouvernement. Le gouvernement crée un sous-statut du magistrat. Dans un contexte d'étranglement de la justice, le gouvernement s'offre des véritables magistrats qui ont rempli toutes les conditions requises mais à moindre coût et au statut beaucoup plus précaire.

La justice sous l'arbre

Le groupe socialiste ne peut pas soutenir cette mesure qui découle directement des réductions budgétaires imposées à la Justice et la suppression, par le gouvernement, des juges de paix. Le gouvernement fédéral fait reposer ainsi ses économies sur les finances des communes qui ne sont certainement pas égales à ce niveau-là. La logique de cet amendement est dangereuse puisqu'elle aboutit à rendre la justice plus accessible pour les justiciables des communes les plus riches. Au contraire, c'est le budget de l'État fédéral qui doit assurer l'égalité des citoyens devant la justice.

Par ailleurs, l'oratrice s'interroge sur la faisabilité technique d'un tel déménagement. En plus du juge,

en het personeel moeten zich verplaatsen, maar ook de dossiers en al het materiaal moeten wekelijks worden meegesleurd.

De heer Christian Brotcorne (cdH) betwist niet dat de mogelijkheid bestaat om zittingen *sous l'arbre* te organiseren. Men moet afwachten wat dat geeft in de praktijk.

De spreker maakt zich zorgen over de artikelen 213 en 214 van het wetsontwerp, die bepalen dat de Koning de zetel van de hoven en rechtbanken tijdelijk kan verplaatsen bij overmacht of wanneer de behoeften van de dienst zulks verantwoorden. Bij de hervorming van het gerechtelijk landschap en de oprichting van de rechtbanken van eerste aanleg op provinciaal niveau werd bij de onderhandelingen beslist een procureur des Konings voor Bergen-Doornik en één voor Charleroi aan te wijzen. Op politiek vlak werd beslist dat de zittingsplaatsen zouden worden behouden. Dit wetsontwerp stelt echter de ontmanteling van dat politiek *acquis* in uitzicht; de rechtbanken met zetel in Doornik zouden aldaar voortaan immers geen zitting meer mogen houden. Dat zou haaks staan op de consensus waarop de hervorming van het gerechtelijk landschap berust. Er doen al geruchten de ronde dat de zetels in Doornik zou worden opgeheven. De spreker vindt het onbegrijpelijk dat de Franstalige leden van de meerderheid in dat verhaal zijn meegegaan.

Met betrekking tot het statuut van gerechtelijk attaché geeft *de minister* aan dat de HRJ niet ertoe kan worden verplicht kandidaten aan de minister voor te dragen. Los van de kwestie van de personeelsformatie kan men nooit zeker zijn dat alle kandidaten zullen worden benoemd. Aangezien de attachés moeilijk kunnen worden benoemd op verplichte voordracht van de HRJ, lijkt het logisch dat voor de anderen in een statuut wordt voorzien. Deze laatsten kunnen zich nog steeds kandidaat stellen; men wil bovenal voorkomen dat een gerechtelijk stagiair niet wordt benoemd. Dit statuut werkt een juridische leemte weg. Bovendien wordt aan de rechtscolleges meer verantwoordelijkheid gegeven. Tot slot geeft de minister aan dat de meerderheid een amendement zal indienen om dat statuut te evalueren.

Wat de korpschefs betreft, heeft het parlement tijdens de vorige zittingsperiode beslist dat een korpschef slechts twee opeenvolgende mandaten mag vervullen. Momenteel klagen bepaalde korpschefs dat ze vervolgens naar hun korps moeten terugkeren. Men wil hen die faciliteit verlenen omdat ze recht hebben gehad op twee volledige mandaten. De minister geeft aan dat hij voorstander is van een ont koppeling van de titel en de functie. Een promotie moet niet noodzakelijk gepaard gaan met het vertrek naar een hogere instantie; men moet tevens voorkomen dat de lagere instanties leeglopen.

c'est le personnel, les dossiers et tout le matériel qui devrait participer à cette transhumance hebdomadaire.

M. Christian Brotcorne (cdH) ne conteste pas les possibilités d'organiser des audiences sous l'arbre. Il faudra voir ce que cela donne en pratique.

L'orateur fait part de ses inquiétudes concernant les articles 213 et 214 du projet de loi. Le Roi peut modifier le siège temporaire des cours et tribunaux si les nécessités du service le justifient ou en cas de force majeure. Lors de la réforme du paysage judiciaire et la création des tribunaux d'instance au niveau provincial, il a été décidé dans le cadre de la négociation d'avoir un procureur du Roi pour Mons-Tournai et un procureur du Roi pour Charleroi. Il a été politiquement acquis que les lieux d'audience seraient maintenus. Le projet de loi envisage le détricotage de cet acquis politique. En effet, demain, les tribunaux siégeant à Tournai pourraient ne plus pouvoir le faire. Cela serait contraire au consensus qui a présidé à la réforme de ce paysage judiciaire. Il y a déjà des rumeurs disant qu'on pourrait supprimer les lieux d'audience de Tournai. L'orateur ne comprend pas comment les francophones de la majorité ont pu accepter une telle mesure.

Le ministre indique, concernant le statut d'attaché judiciaire, qu'on ne peut pas obliger le CSJ à proposer des candidats au ministre. En dehors de la question des cadres, on ne peut jamais être certains que tous les candidats sont nommés. Dans la mesure où les attachés peuvent difficilement être nommés sur présentation obligatoire du CSJ, il semble logique qu'on prévoit un statut pour les autres. Ces personnes pourront toujours continuer à présenter leur candidature. On veut surtout éviter qu'on stagiaire judiciaire ne soit pas nommé. Ce statut remplit un vide juridique. En outre, on donne plus de responsabilités aux collègues. Enfin, le ministre souligne qu'un amendement de la majorité prévoira une évaluation du statut.

Concernant la question du chef de corps, le parlement a décidé lors de la législature précédente qu'un chef de corps n'a droit qu'à deux mandats consécutifs. Actuellement, certains chefs de corps se plaignent du fait qu'ils doivent rentrer dans leur corps ensuite. On veut leur donner cette faculté dans la mesure où ils ont eu droit à deux mandats pleins. Le ministre indique qu'il est partisan d'une déconnexion du titre et de la fonction. Il n'est pas nécessaire que promotion signifie aller vers une instance supérieure. Il faut aussi éviter de dépeupler les instances inférieures.

Het examen wordt overgelaten aan de beoordeling van de minister van Justitie; hij moet kunnen beslissen wanneer dat examen plaatsvindt, teneinde rekening te houden met de noden in het veld.

De artikelen 213 en volgende inzake de tijdelijke verplaatsing van de zetel van de hoven en rechtbanken bij overmacht of wanneer de behoeften van de dienst zulks verantwoorden, zijn van dezelfde aard als artikel 72 van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de vrederechten en de politierechtbanken.

Volgens de minister is het niet nodig in alle hoofdsteden van de voormalige arrondissementen over zeer grote gebouwen te beschikken. In sommige provincies zijn er nu al gebouwen gesloten. Over deze bepaling zal worden overlegd in de Ministerraad. Het ligt in de bedoeling bescherming te bieden tegen feitelijke situaties die zich al hebben voorgedaan, veeleer dan te dreigen met een verdwijning.

De heer Christian Brotcorne (cdH) geeft aan dat men zich niet zo zeer zorgen maakt om de gebouwen, maar wel om de zetel. Nu al wordt beslist sommige soorten van rechtscolleges af te schaffen, terwijl er gebouwen beschikbaar zijn, om ze elders te groeperen. De minister wil zich opwerpen als de vrijwaarder van het behoud van de zittingsplaatsen; dat is precies waarop de hervorming van de gerechtelijke arrondissementen berustte.

De minister antwoordt dat er een bepaling bestaat inzake de verdeling van de zaken, die de mogelijkheid aanreikt om de gulden middenweg te vinden tussen nabijheid en efficiëntie. De gebouwenkwesitie is tevens een zaak van prestige. De minister heeft alleen willen aangeven dat hij het niet nodig acht een nieuw gerechtshof in Doornik op te trekken. Op termijn zal men het concept "gerechtshof" zelf moeten herijken.

HOOFDSTUK 1

Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek

Art. 211/1 (nieuw)

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 41 (DOC 54 2259/003) in, tot invoeging van een artikel 211/1, teneinde artikel 66 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen. Dit amendement bepaalt de beginselen van de zittingsplaatsen *sous l'arbre*. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 130 (DOC 54 2259/006) in, als subamendement op

Concernant l'examen, il faut donner de la discrétion au ministre de la Justice. Celui-ci doit pouvoir décider du moment de l'examen afin de répondre aux besoins du terrain.

Concernant les articles 213 et suivants sur le déplacement du siège temporaire des cours et tribunaux si les nécessités du service le justifient ou en cas de force majeure, les dispositions prévues sont du même type que l'article 72 du Code judiciaire pour les justices de paix et les tribunaux de police.

Le ministre est d'avis qu'il n'est pas nécessaire d'avoir de très grands bâtiments dans toutes les capitales des anciens arrondissements. Dans certaines provinces, il y a déjà actuellement des abrogations de fait. La disposition sera délibérée en conseil des ministres. Il s'agit d'une protection contre des situations de fait qui se sont produites plutôt qu'une menace.

M. Christian Brotcorne (cdH) indique que la vraie inquiétude n'est pas tant le bâtiment mais bien le siège. Des décisions se prennent déjà aujourd'hui pour supprimer certains types de juridictions, alors que les bâtiments existent, pour les regrouper ailleurs. Le ministre veut se montrer comme le garant du maintien des lieux d'audience, c'est ce qui a présidé à la réforme des arrondissements judiciaires.

Le ministre répond qu'il y a une disposition sur le règlement de la distribution des affaires qui peut être fait. C'est le moyen pour trouver le juste milieu entre la proximité et l'efficacité. La question des bâtiments est une question de prestige aussi. Le ministre a uniquement voulu dire qu'à son sens, il n'est pas nécessaire de construire un nouveau palais de justice à Tournai. A terme, il faudra repenser l'idée même d'un bâtiment de justice.

CHAPITRE 1ER

Modifications du Code judiciaire

Art. 211/1 (nouveau)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 41 (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer un article 211/1 modifiant l'article 66 du Code judiciaire. Cet amendement détermine les principes des lieux d'audience "sous l'arbre". Il est référé à la justification.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 130 (DOC 54 2259/006) qui est un

amendement nr. 41, ingevolge het advies van de Raad van State. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Art. 211/2 (*nieuw*)

De heer Raf Terwingen (CD&V) c.s. dient amendement nr. 42 (DOC 54 2259/003) in, tot invoeging van een artikel 211/2, dat ertoe strekt artikel 71 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen. Dat amendement luidt als volgt: "Naargelang van de behoeften van de dienst geeft de voorzitter van de vrederechters en rechters in de politierechtbank aan een plaatsvervangende vrederechter die daarmee instemt, opdracht om zijn ambt bijkomend uit te oefenen in een ander kanton van het arrondissement.". Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Dezelfde indieners dienen ingevolge het advies van de Raad van State en als subamendement op amendement nr. 42 *amendement nr. 131 (DOC 54 2259/006) in. Er wordt verwezen naar de verantwoording.*

Art. 211/3 (*nieuw*)

De heer Raf Terwingen (CD&V) c.s. dient amendement nr. 43 (DOC 54 2259/003) in, tot invoeging van een artikel 211/3, dat ertoe strekt artikel 72ter van het Gerechtelijk Wetboek aan te vullen. Dat amendement wordt ingetrokken.

Art. 212

Dit artikel strekt tot wijziging van artikel 76 van het Gerechtelijk Wetboek, dat betrekking heeft op de mogelijkheid zittingen van de raadkamer in de gevangenis te doen houden als het gaat om overleverings- of uitleveringsprocedures.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) dient amendement nr. 102 (DOC 54 2259/003) in, tot weglating van dit artikel. De voorwaarden die het Grondwettelijk Hof in zijn arrest van 14 januari 2014 heeft gesteld, onderwerpen die mogelijkheid immers aan twee voorwaarden die in dezen niet in acht worden genomen. Een dergelijke mogelijkheid is dus niet wenselijk zonder beveiligingsmaatregel. Voor het overige wordt verwezen naar de verantwoording.

De heer Raf Terwingen (CD&V) c.s. dient amendement nr. 44 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt dit artikel aan te vullen met de bepaling dat de zittingen van de correctionele rechtbank kunnen worden gehouden "in de zetel van een rechtbank van eerste aanleg van

sous-amendement à l'amendement n° 41 suite à l'avis du Conseil d'État. Il est référé à la justification.

Art. 211/2 (*nouveau*)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 42 (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer un article 211/1 modifiant l'article 71 du Code judiciaire. Cet amendement prévoit qu'en fonction des nécessités du service, le président des juges de paix et des juges au tribunal de police délègue un juge de paix suppléant qui y consent pour exercer ses fonctions à titre complémentaire dans un autre canton de l'arrondissement. Il est référé à la justification.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 131 (DOC 54 2259/006) qui est un sous-amendement à l'amendement n° 42 suite à l'avis du Conseil d'État. Il est référé à la justification.

Art. 211/3 (*nouveau*)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 43 (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer un article 211/3 complétant l'article 72ter du Code judiciaire. Cet amendement est retiré.

Art. 212

Cet article modifie l'article 76 du Code judiciaire concernant la possibilité de faire tenir des audiences de la chambre du conseil en prison concernant les procédures de remise ou d'extradition.

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) dépose l'amendement n° 102 (DOC 54 2259/003) qui vise à supprimer cet article. En effet, les conditions posées par la Cour constitutionnelle dans son arrêt du 14 janvier 2016 subordonnent cette possibilité à deux conditions qui ne sont pas respectées ici. Une telle possibilité n'est donc pas souhaitable sans garde-fou. Il est référé à la justification pour le surplus.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 44 (DOC 54 2259/003) qui vise à compléter cet article prévoyant que des audiences du tribunal correctionnel peuvent être tenues au siège d'un tribunal de première instance du ressort de la cour d'appel

het rechtsgebied van het hof van beroep en (...) dat die zaak aldaar berecht wordt". Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) c.s. dient als subamendement op amendement nr. 44 *amendement nr. 153* (DOC 54 2259/006) in, ter vervanging van de woorden "Indien daartoe aanleiding bestaat" door de woorden "In geval van veiligheidsrisico's".

Art. 213 en 214

Deze artikelen strekken ertoe in deel II, boek I, titel I, hoofdstuk II, van het Gerechtelijk Wetboek, afdeling *Vlbis* te herstellen, met als opschrift: "Tijdelijke verplaatsing van de zetel van een rechtbank of een afdeling", alsmede in dat Wetboek een artikel *86bis* in te voegen, luidende: "Indien de behoeften van de dienst of gevallen van overmacht het rechtvaardigen, kan de Koning, op voorstel of na advies van de korpschef en, naargelang van het geval, van de procureur des Konings of de arbeidsauditeur, alsmede van de hoofdgriffier en van de stafhouder(s) van de orde of ordes van advocaten, bij een in Ministerraad overlegd besluit, de zetel van een afdeling tijdelijk verplaatsen naar een andere gemeente van het arrondissement of het rechtsgebied."

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 214/1 (*nieuw*)

De heer Raf Terwingen (CD&V) c.s. dient *amendement nr. 45* (DOC 54 2259/003) in, tot invoeging van een artikel 214/1 dat artikel *99bis* van het Gerechtelijk Wetboek herstelt.

Mevrouw Katrin Jadin (MR) geeft aan dat dit amendement het volgende in uitzicht stelt: "In het gerechtelijk arrondissement Eupen kunnen de rechters benoemd in de rechtbank van eerste aanleg, in de rechtbank van koophandel en in de arbeidsrechtbank, met hun instemming, opgedragen worden hun ambt uit te oefenen in een vreedegerecht of in de politierechtbank van het arrondissement.". Er wordt verwezen naar de verantwoording.

De heer Raf Terwingen (CD&V) c.s. dient, ingevolge het advies van de Raad van State en als subamendement op amendement nr. 45, *amendement nr. 132* (DOC 54 2259/006) in. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

et qu'une affaire peut y être jugée. Il est référé à la justification.

Mme Carina Van Cauter et consorts déposent *l'amendement n° 152* (DOC 54 2259/006) qui est un sous-amendement à l'amendement n° 44 en vue de remplacer les mots "s'il y a lieu" par les mots "en cas de risque de sécurité".

Art. 213 et 214

Ces articles insèrent une "Section *Vlbis*: Du déplacement temporaire du siège d'un tribunal ou d'une division d'un tribunal" dans la deuxième partie, livre Ier, titre Ier, chapitre II, du Code judiciaire et un article *86bis* prévoyant que si les nécessités du service ou des circonstances de force majeure le justifient, le Roi peut, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, sur proposition ou après avis du chef de corps et, selon le cas, du procureur du Roi ou de l'auditeur du travail ainsi que du greffier en chef et du ou des bâtonniers de l'Ordre ou des Ordres des avocats, transférer temporairement le siège d'une division dans une autre commune de l'arrondissement ou du ressort.

Ces articles ne suscitent pas de commentaire.

Art. 214/1 (*nouveau*)

M. Raf Terwingen et consorts déposent *l'amendement n° 45* (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer un article 214/1 rétablissant l'article *99bis* du Code judiciaire.

Mme Katrin Jadin (MR) indique que cet amendement prévoit que dans l'arrondissement judiciaire d'Eupen, les juges nommés au tribunal de première instance, au tribunal de commerce et au tribunal du travail peuvent être délégués avec leur consentement pour exercer leurs fonctions dans une justice de paix ou le tribunal de police de l'arrondissement. Il est référé à la justification.

M. Raf Terwingen et consorts déposent *l'amendement n° 132* (DOC 54 2259/006) qui est un sous-amendement à l'amendement n° 45 suite à l'avis du Conseil d'État. Il est référé à la justification.

Art. 215

Dit artikel strekt tot wijziging van artikel 101 van het Gerechtelijk Wetboek.

De heer Raf Terwingen (CD&V) c.s. dient amendement nr. 46 (DOC 54 2259/003) in, ter vervanging van dit artikel. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) c.s. dient als subamendement op amendement nr. 46 amendement nr. 153 (DOC 54 2259/006) in, teneinde te bepalen dat sprake moet zijn van een veiligheidsrisico.

Art. 216 tot 219

De artikelen 216 en 217 strekken ertoe in deel II, boek I, titel I, hoofdstuk III, van het Gerechtelijk Wetboek een "Afdeling VI: Tijdelijke verplaatsing van de zetel van een hof of een afdeling van een hof" in te voegen, dat een artikel 113*quater* bevat.

Artikel 218 is een aanvulling op artikel 159, vierde lid, van het Gerechtelijk Wetboek. Artikel 219 strekt ertoe artikel 160 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen.

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 220

Dit artikel strekt ertoe artikel 161, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek te vervangen.

De heer Raf Terwingen (CD&V) c.s. dient amendement nr. 47 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt een technische correctie aan te brengen.

Art. 220/1 (*nieuw*)

De heer Raf Terwingen (CD&V) c.s. dient amendement nr. 48 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt een artikel 220/1 in te voegen tot aanvulling van artikel 164, derde lid. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Art. 221 tot 228

Deze artikelen strekken ertoe een aantal bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen.

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

Art. 215

Cet article vise à modifier l'article 101 du Code judiciaire.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 46 (DOC 54 2259/003) qui vise à remplacer cet article. Il est référé à la justification.

Mme Carina Van Cauter et consorts déposent l'amendement n° 153 (DOC 54 2259/006) qui est un sous-amendement à l'amendement n° 46 en vue de prévoir qu'il doit y avoir un risque de sécurité.

Art. 216 à 219

Les articles 216 et 217 visent à insérer une "Section VI: Du déplacement temporaire du siège d'une cour ou d'une division d'une cour" dans la deuxième partie, livre Ier, titre Ier, chapitre III, du Code judiciaire et un article 113*quater*.

L'article 218 complète l'article 159, alinéa 4 du Code judiciaire. L'article 219 vise à modifier l'article 160 du Code judiciaire.

Ces articles ne suscitent pas de commentaire.

Art. 220

Cet article tend à remplacer l'alinéa 3 de l'article 161 du Code judiciaire.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 47 (DOC 54 2259/003) qui vise une correction technique.

Art. 220/1 (*nouveau*)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 48 (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer un article 220/1 complétant l'article 164, alinéa 3. Il est référé à la justification.

Art. 221 à 228

Ces articles visent à modifier certaines dispositions du Code judiciaires et ils ne font l'objet d'aucun commentaire.

Art. 228/1 (*nieuw*)

Mevrouw Özlem Özen (PS) dient *amendement nr. 109* (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt een artikel 228/1 in te voegen.

Het amendement wordt vervolgens ingetrokken.

Art. 229 tot 232

Deze artikelen strekken ertoe een aantal bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen.

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

Art. 233

Dit artikel strekt ertoe artikel 259*bis*-9 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen.

Mevrouw Özlem Özen (PS) dient *amendement nr. 1* (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt een punt 1°/1 in te voegen om een einde te maken aan een verschil in behandeling tussen de magistraten die worden benoemd na het slagen voor een examen inzake beroepsbekwaamheid en die welke worden benoemd na de gerechtelijke stage. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Art. 234

Dit artikel strekt ertoe wijzigingen in artikel 259*ter* van het Gerechtelijk Wetboek aan te brengen.

Er worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 235

Dit artikel strekt ertoe artikel 259*quater* te wijzigen.

De heer Raf Terwingen (CD&V) c.s. dient *amendement nr. 49* (DOC 54 2259/003) in, dat betrekking heeft op de in artikel 259*quater* bedoelde adviesbevoegdheid.

Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Art. 236 tot 238

Deze artikelen betreffen wijzigingen van de artikelen 259*sexies*, 259*sexies*/1 en 259*septies* van het Gerechtelijk Wetboek.

Art. 228/1 (*nouveau*)

M. Özlem Özen dépose l'*amendement n° 109* (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer un article 228/1. Cet amendement est ensuite retiré.

Art. 229 à 232

Ces articles visent à modifier certaines dispositions du Code judiciaires et ils ne font l'objet d'aucun commentaire.

Art. 233

Cet article vise à modifier l'article 259*bis*-9 du Code judiciaire.

M. Özlem Özen dépose l'*amendement n° 1* (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer un 1°/1 en vue de mettre fin à une discrimination entre les magistrats nommés suite à la réussite de l'examen d'aptitude professionnelle et ceux nommés suite au stage judiciaire. Il est référé à la justification.

Art. 234

Cet article vise à apporter des modifications à l'article 259*ter* du Code judiciaire.

Il ne suscite pas de commentaire.

Art. 235

Cet article tend à modifier l'article 259*quater*.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'*amendement n° 49* (DOC 54 2259/003) qui concerne la compétence d'avis visée à l'article 259*quater*. Il est référé à la justification.

Art. 236 à 238

Ces articles concernent des modifications des articles 259*sexies*, 259*sexies*/1 et 259*septies* du Code judiciaire.

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

Art. 239

Dit artikel strekt ertoe artikel 259octies te vervangen.

De heer Philippe Goffin (MR) c.s. dient amendement nr. 148 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt in § 7 een nieuw lid in te voegen tussen het derde en het vierde lid.

Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Art. 239/1 (nieuw)

De heer Raf Terwingen (CD&V) c.s. dient amendement nr. 50 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt een nieuw artikel 239/1 in te voegen ter vervanging van artikel 263, § 2, 1°, van hetzelfde Wetboek. Het nieuwe artikel strekt ertoe de voorwaarden aan te passen om met een bevordering tot griffier-hoofd van dienst te worden benoemd.

Art. 239/2 (nieuw)

De heer Raf Terwingen (CD&V) c.s. dient amendement nr. 51 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt een nieuw artikel 239/2 in te voegen ter vervanging van artikel 266, § 2, 1° van het Gerechtelijk Wetboek. Het nieuwe artikel strekt ertoe de voorwaarden aan te passen om met een bevordering tot secretaris-hoofd van dienst te worden benoemd.

Art. 239/3 (nieuw)

De heer Raf Terwingen (CD&V) c.s. dient amendement nr. 52 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt een nieuw artikel 239/3 in te voegen ter aanvulling van artikel 274, § 4, eerste lid, teneinde het bijkomend vergelijkend examengedeelte doeltreffender te organiseren.

Art. 240 tot 249

Deze artikelen strekken ertoe een aantal bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen.

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

Ils ne suscitent pas de commentaire.

Art. 239

Cet article tend à remplacer l'article 259octies.

M. Philippe Goffin et consorts déposent l'amendement n° 148 (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer un nouvel alinéa au § 7, entre les alinéas 3 et 4. Il est référé à la justification.

Art. 239/1 (nouveau)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 50 (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer un nouvel article 239/1 remplaçant l'article 263, § 2, 1° du même Code. Cet amendement prévoit d'adapter les conditions pour être nommé greffier-chef de service par promotion.

Art. 239/2 (nouveau)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 51 (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer un nouvel article 239/2 remplaçant l'article 266, § 2, 1° du Code judiciaire. Cet amendement prévoit d'adapter les conditions de promotion à la fonction de secrétaire-chef de service.

Art. 239/3 (nouveau)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 52 (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer un nouvel article 239/3 complétant l'article 274, § 4, alinéa 1er en vue d'organiser l'épreuve comparative complémentaire de manière plus efficiente.

Art. 240 à 249

Ces articles visent à modifier certaines dispositions du Code judiciaires et ils ne font l'objet d'aucun commentaire.

Art. 249/1 (*nieuw*)

De heer Raf Terwingen (CD&V) c.s. dient amendement nr. 53 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt een nieuw artikel 249/1 in te voegen tot wijziging van artikel 383 van het Gerechtelijk Wetboek.

Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Art. 250 tot 254

Deze artikelen strekken ertoe een aantal bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen.

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

Art. 254/1

De heer Raf Terwingen (CD&V) c.s. dient amendement nr. 54 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt een artikel 254/1 in te voegen ter aanvulling van artikel 1727 van het Gerechtelijk Wetboek, teneinde te bepalen dat de uittreedende leden van de federale bemiddelingscommissie zitting houden tot de aanwijzing van de nieuwe leden.

De heer Raf Terwingen (CD&V) c.s. dient amendement nr. 133 (DOC 54 2259/006) in, dat er gezien de opmerkingen van de Raad van State toe strekt amendement nr. 54 te subamenderen.

De heer Christian Brotcorne (cdH) dient amendement nr. 147 (DOC 54 2259/006) in, dat ertoe strekt amendement nr. 54 te subamenderen om aan de opmerkingen van de Raad van State tegemoet te komen.

HOOFDSTUK 2

Wijzigingen van de wet van 22 maart 1999 betreffende de identificatieprocedure via DNA-analyse in strafzaken

Art. 255 en 256

De heer Raf Terwingen c.s. dient de amendementen nrs. 134 tot 136 (DOC 54 2259/006) in, die ertoe strekken dit hoofdstuk 2 en de erin vervatte artikelen 255 en 256 weg te laten. Die bepalingen zijn immers al opgenomen in de wet tot wijziging van het Wetboek van strafvordering en van de wet van 22 maart

Art. 249/1 (*nouveau*)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 53 (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer un nouvel article 249/1 modifiant l'article 383 du Code judiciaire. Il est référé à la justification.

Art. 250 à 254

Ces articles visent à modifier certaines dispositions du Code judiciaires et ils ne font l'objet d'aucun commentaire.

Art. 254/1

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 54 (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer un article 254/1 en vue de compléter l'article 1727 du Code judiciaire afin de prévoir que les membres sortants de la commission fédérale de médiation tiennent des audiences jusqu'à la désignation des nouveaux membres.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 133 (DOC 54 2259/006) qui vise à sous-amender l'amendement n° 54 en tenant compte des remarques du Conseil d'État.

M. Christian Brotcorne (cdH) dépose l'amendement n° 147 (DOC 54 2259/006) qui vise à sous-amender l'amendement n° 54 pour répondre aux remarques du Conseil d'État.

CHAPITRE 2

Modifications de la loi du 22 mars 1999 relative à la procédure d'identification par analyse ADN en matière pénale

Art. 255 et 256

M. Raf Terwingen et consorts déposent les amendements n°s 134 à 136 (DOC 54 2259/006) visant la suppression de ce chapitre 2 et des articles 255 et 256. En effet, ces dispositions ont déjà été reprises dans la loi modifiant le Code d'instruction criminelle et la loi du 22 mars 1999 relative à la procédure d'identification

1999 betreffende de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken, met het oog op de oprichting van een DNA-gegevensbank "Intervenanten" (DOC 54 2087/001).

HOOFDSTUK 3

Wijzigingen van de wet van 31 januari 2007 inzake de gerechtelijke opleiding en tot oprichting van het Instituut voor gerechtelijke opleiding

Art. 256/1 (*nieuw*)

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 55 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt een artikel 256/1 in te voegen, teneinde het opschrift van de wet van 31 januari 2007 inzake de gerechtelijke opleiding en tot oprichting van het Instituut voor gerechtelijke opleiding te wijzigen. Met het oog op de uitvoering van de beleidsnota van de minister van eind 2015 dienen de colleges immers méér te worden betrokken bij de werking van de gemeenschappelijke steundiensten, meer bepaald het Instituut voor gerechtelijke opleiding. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Art. 256/2 (*nieuw*)

Ter vervanging van amendement nr. 56 (DOC 2259/003) dient *de heer Raf Terwingen c.s. amendement nr. 137* (DOC 54 2259/006) in, dat ertoe strekt een artikel 256/2 in te voegen. Dit amendement beantwoordt aan een opmerking van de Raad van State. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Art. 257

Dit artikel strekt ertoe artikel 7, tweede lid, van de wet van 31 januari 2007 te vervangen.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 57 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt artikel 7 aan te vullen, teneinde te bepalen dat de laureaten van het examen inzake beroepsbekwaamheid en van het mondeling evaluatie-examen waarvan de geldigheid nog niet is verstreken, door het Instituut kunnen worden toegelaten tot de opleidingen waarvan de lijst door hem is bepaald.

Art. 257/1 (*nieuw*)

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 58 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt een artikel

par analyse ADN en matière pénale, en vue de créer une banque de données ADN "Intervenants" (DOC 54 2087/001).

CHAPITRE 3

Modifications de la loi du 31 janvier 2007 sur la formation judiciaire et portant création de l'Institut de formation judiciaire

Art. 256/1 (*nouveau*)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 55 (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer un article 256/1 modifiant l'intitulé de la loi du 31 janvier 2007 sur la formation judiciaire et portant création de l'Institut de formation judiciaire. En effet, en vue de la mise en œuvre de la note de politique du ministre de fin 2015, les collèges doivent être impliqués davantage dans le fonctionnement des services d'appui communs, notamment l'Institut de formation judiciaire. Il est référé à la justification.

Art. 256/2 (*nouveau*)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 137 (DOC 54 2259/006) qui vise à insérer un article 256/2 en remplacement de l'amendement n° 56 (DOC 54 2259/003). Cet amendement fait suite à une remarque du Conseil d'État. Il est référé à la justification.

Art. 257

Cet article vise à compléter l'article 7, alinéa 2, de la loi du 31 janvier 2007.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 57 (DOC 54 2259/003) qui vise à compléter l'article 7 en vue de prévoir que les lauréats de l'examen d'aptitude professionnelle et de l'examen oral d'évaluation dont la durée de validité n'est pas expirée peuvent être autorisés par l'Institut à participer aux formations dont il fixe la liste.

Art. 257/1 (*nouveau*)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 58 (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer

257/1 in te voegen, teneinde een artikel 8/1 in te voegen in de wet van 31 januari 2007. Met dit nieuwe artikel wordt voor de colleges/de minister de mogelijkheid gecreëerd het IGO in te schakelen in het kennisbeheer.

Als subamendement op amendement nr. 58 dient *de heer Raf Terwingen c.s. amendement nr. 138* (DOC 54 2259/006) in, dat ertoe strekt rekening te houden met de opmerkingen van de Raad van State.

Art. 258

Dit artikel beoogt artikel 11, § 1, van dezelfde wet te wijzigen.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 59 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt dit artikel te vervangen, teneinde de raad van bestuur van het Instituut voor gerechtelijke opleiding zodanig te wijzigen dat de colleges en het Hof van Cassatie erbij kunnen worden betrokken.

Als subamendement op amendement nr. 59 dient *de heer Raf Terwingen c.s. amendement nr. 139* (DOC 54 2259/006) in, dat ertoe strekt rekening te houden met de opmerkingen van de Raad van State.

Art. 258/1 (nieuw)

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 60 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt een nieuw artikel 258/1 in te voegen, teneinde artikel 26 van de wet van 31 januari 2007 te vervolledigen. De mogelijkheid dat de colleges het IGO zullen kunnen aanwenden als platform voor de uitrol van hun kennisbeheeractiviteiten, moet immers worden opgenomen in de beschrijving van de bevoegdheden van het wetenschappelijk comité.

Art. 259

Dit artikel beoogt artikel 27, derde lid, 2°, van dezelfde wet te wijzigen.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 61 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt dit artikel te vervangen, teneinde artikel 27 zodanig te wijzigen dat het aantal leden van het wetenschappelijk comité wordt uitgebreid. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

un article 257/1 nouveau en vue d'insérer un article 8/1 dans la loi du 31 janvier 2007. Cet article concrétise la possibilité pour les Collèges/le ministre d'impliquer l'IFJ dans la gestion des connaissances.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 138 (DOC 54 2259/006) qui vise à sous-amender l'amendement n° 58 en vue de tenir compte des remarques du Conseil d'État.

Art. 258

Cet article modifie l'article 11, § 1er de la même loi.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 59 (DOC 54 2259/003) qui vise à remplacer l'article en vue d'apporter des adaptations au conseil d'administration de l'Institut de formation judiciaire afin que les collèges et la Cour de cassation puissent y être impliqués.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 139 (DOC 54 2259/006) qui vise à sous-amender l'amendement n° 59 en vue de tenir compte des remarques du Conseil d'État.

Art. 258/1 (nouveau)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 60 (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer un article 258/1 nouveau en vue de compléter l'article 26 de la loi du 31 janvier 2007. En effet, la possibilité pour les collèges d'utiliser l'IFJ comme plateforme pour le développement de leurs activités en matière de gestion des connaissances a pour conséquence que cela doit être prévu dans la description des compétences du comité scientifique.

Art. 259

Cet article vise à modifier l'article 27, alinéa 3, 2° de la même loi.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 61 (DOC 54 2259/003) qui vise à remplacer cet article en vue de modifier l'article 27 afin d'élargir le nombre de membres du comité scientifique. Il est référé à la justification.

Art. 260 en 261

Deze artikelen beogen de artikelen 42 en 43 van de wet van 31 januari 2007 te wijzigen.

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

HOOFDSTUK 4

Wijzigingen van de wet van 10 april 2014 tot wijziging van sommige bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het invoeren van een nieuwe geldelijke loopbaan voor het gerechtspersoneel en van een mandatensysteem voor de hoofdgriffiers en de hoofdsecretarissen

Art. 262 tot 269

Deze artikelen hebben betrekking op wijzigingen van de wet van 10 april 2014 tot wijziging van sommige bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het invoeren van een nieuwe geldelijke loopbaan voor het gerechtspersoneel en van een mandatensysteem voor de hoofdgriffiers en de hoofdsecretarissen

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

HOOFDSTUK 5

Overgangsbepalingen

Art. 270

Dit artikel voorziet in een bepaling aangaande de benoeming van de korpschefs die zijn aangewezen op het tijdstip van de inwerkingtreding van artikel 235 van deze wet.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 62 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt dit artikel te wijzigen. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Art. 271 en 272

Deze artikelen voorzien in overgangsbepalingen.

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

Art. 260 et 261

Ces articles visent à apporter des modifications aux articles 42 et 43 de la loi du 31 janvier 2007.

Ils ne font l'objet d'aucun commentaire.

CHAPITRE 4

Modifications de la loi du 10 avril 2014 modifiant certaines dispositions du Code judiciaire en vue d'instaurer une nouvelle carrière pécuniaire pour le personnel judiciaire ainsi qu'un système de mandats pour les greffiers en chef et les secrétaires en chef

Art. 262 à 269

Ces articles concernent des modifications de la loi du 10 avril 2014 modifiant certaines dispositions du Code judiciaire en vue d'instaurer une nouvelle carrière pécuniaire pour le personnel judiciaire ainsi qu'un système de mandats pour les greffiers en chef et les secrétaires en chef.

Ils ne font l'objet d'aucun commentaire.

CHAPITRE 5

Dispositions transitoires

Art. 270

Cet article prévoit une disposition concernant la nomination des chefs de corps désignés au moment de l'entrée en vigueur de l'article 235 de la présente loi.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 62 (DOC 54 2259/003) qui vise à apporter des modifications à l'article 270. Il est référé à la justification.

Art. 271 et 272

Ces articles prévoient des dispositions transitoires et ne font l'objet d'aucun commentaire.

HOOFDSTUK 6

Temporele werking

Art. 273

Dit artikel bevat de inwerkingtredingsbepalingen.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 63 (DOC 54 2259/003) in, alsook amendement nr. 140 (DOC 54 2259/006), dat een subamendement is op amendement nr. 63. Deze amendementen strekken ertoe de in artikel 273 vastgestelde inwerkingtredingsbepalingen te wijzigen. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

TITEL 19

Wijzigingen van de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering

Art. 274

Dit artikel heeft tot doel in artikel 3, 9°, laatste zin, van de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering, de woorden "Titel III" te vervangen door de woorden "Titel II".

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

Art. 274/1 tot 274/3 (*nieuw*)

De heer Raf Terwingen c.s. dient de amendementen nrs. 79 tot 81 (DOC 54 2259/003) in, die beogen de artikelen 274/1 tot 274/3 in te voegen.

Amendement nr. 79 tot invoeging van artikel 274/1 strekt ertoe artikel 14 van de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering te vervangen. Amendement nr. 80 tot invoeging van artikel 274/2 beoogt artikel 29 te wijzigen. Amendement nr. 81 tot invoeging van artikel 274/3 heeft tot doel artikel 44, § 2, aan te vullen. Er wordt verwezen naar de schriftelijke verantwoording van die amendementen.

Art. 275

Dit artikel beoogt wijzigingen aan te brengen in artikel 47, § 2.

De heer M. Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 82 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt dit artikel te vervangen teneinde een tweede wijziging aan te

CHAPITRE 6

Application temporelle

Art. 273

Cet article contient des dispositions d'entrée en vigueur.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 63 (DOC 54 2259/003) et l'amendement n° 140 (DOC 54 2259/006) qui est un sous-amendement à l'amendement n° 63. Ces amendements modifient les dispositions d'entrée en vigueur prévues à l'article 273. Il est référé à la justification.

TITRE 19

Modifications de la loi du 5 mai 2014 relative à l'internement

Art. 274

Cet article vise à remplacer, dans l'article 3, 9°, dernière phrase, de la loi du 5 mai 2014 relative à l'internement, les mots "Titre III" par les mots "Titre II".

Il ne fait l'objet d'aucun commentaire.

Art. 274/1 à 274/3 (*nouveaux*)

M. Raf Terwingen et consorts déposent les amendements n° 79 à 81 (DOC 54 2259/003) qui visent à insérer les articles 274/1 à 274/3.

L'amendement n° 79 qui insère l'article 274/1 vise à remplacer l'article 14 de la loi du 5 mai 2014 relative à l'internement. L'amendement n° 80 qui insère l'article 274/2 vise à modifier l'article 29. L'amendement n° 81 qui insère l'article 274/3 vise à compléter l'article 44, § 2. Il est référé aux justifications écrites de ces amendements.

Art. 275

Cet article vise à apporter des modifications à l'article 47, § 2.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 82 (DOC 54 2259/003) qui vise à remplacer cet article en vue de prévoir une seconde modification

brengen in artikel 47 betreffende het beheer van de internering. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Art. 275/1 tot 275/3 (*nieuw*)

De heer Raf Terwingen c.s. dient de amendementen nrs. 83 tot 85 (DOC 54 2259/003) in, die ertoe strekken de artikelen 275/1 tot 275/3 in te voegen.

Amendement nr. 83 tot invoeging van artikel 275/1 beoogt artikel 51 van de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering, dat gaat over de fase van het verder beheer van de internering, aan te vullen. Amendement nr. 84 tot invoeging van artikel 275/2 strekt ertoe artikel 54 betreffende de hoogdringendheidsprocedure bij de kamer voor de bescherming van de maatschappij te wijzigen. Amendement nr. 85 tot invoeging van artikel 275/3 voorziet in een aanvulling van artikel 57, § 3, betreffende de fase van de opvolging en de controle van de nadere regels van uitvoering. Er wordt verwezen naar de schriftelijke verantwoording van deze amendementen.

Art. 276 en 277

Deze artikelen strekken er respectievelijk toe de artikelen 58 en 64 van de wet betreffende de internering te wijzigen.

Er worden geen opmerkingen over gemaakt.

Art. 277/1 (*nieuw*)

Mevrouw Carina Van Cauter dient amendement nr. 150 (DOC 54 2259/007) in, waarbij beoogd wordt een nieuw artikel 277/1 in te voegen teneinde artikel 65, tweede lid, aan te vullen.

Bij een voorlopige aanhouding op bevel van de procureur des Konings kan een geïnterneerde patiënt enkel naar de gevangenis worden overgebracht. Soms is het echter belangrijk om ook in crisissituaties de zorg verder te zetten, weliswaar in een veilige omgeving.

Omwille van de continuering van zorg kan de plaatsing in een FPC bij een voorlopige aanhouding een meerwaarde zijn. Momenteel maakt artikel 65 enkel gewag van artikel 3, 4°, a), waarmee de psychiatrische afdeling van een gevangenis wordt bedoeld. Dit amendement wil de inrichtingen bedoeld in de punten b en c) daar aan toevoegen. Dit zijn de door de federale overheid georganiseerde inrichting of afdeling tot bescherming van de maatschappij en het door de federale overheid georganiseerde forensisch psychiatrische centrum,

à l'article 47 concernant la gestion de l'internement. Il est référé à la justification.

Art. 275/1 à 275/3 (*nouveaux*)

M. Raf Terwingen et consorts déposent les amendements n° 83 à 85 (DOC 54 2259/003) qui visent à insérer les articles 275/1 à 275/3.

L'amendement n° 83 qui insère l'article 275/1 vise à compléter l'article 51 de la loi du 5 mai 2014 relative à l'internement, qui concerne la phase de gestion ultérieure de l'internement. L'amendement n° 84 qui insère l'article 275/2 vise à modifier l'article 54 concernant la procédure d'urgence auprès de la chambre de protection sociale. L'amendement n° 85 qui insère l'article 275/3 vise à compléter l'article 57, § 3 concernant la phase de suivi et de contrôle des modalités d'exécution. Il est référé aux justifications écrites de ces amendements.

Art. 276 et 277

Ces articles visent à modifier respectivement les articles 58 et 64 de la loi relative à l'internement.

Ils ne donnent lieu à aucun commentaire.

Art. 277/1 (*nouveau*)

Mme Carina Van Cauter dépose l'amendement n° 150 (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer un article 277/1 nouveau en vue de compléter l'article 65, alinéa 2.

En cas d'arrestation provisoire sur ordre du procureur du Roi, la personne internée ne peut être qu'incarcérée. Or, il est parfois important que cette personne continue à être soignée, y compris en cas de crise, mais dans un environnement sûr.

En cas d'arrestation provisoire, le placement en CPL apporterait une plus-value à l'égard de la continuité des soins. L'article 65 en vigueur renvoie seulement à l'article 3, 4°, a), relatif à l'annexe psychiatrique de la prison. Le présent amendement tend à y ajouter les institutions visées aux points b) et c). Il s'agit des établissements ou des sections de défense sociale organisés par l'autorité fédérale et des centres de psychiatrie légale organisés par l'autorité fédérale, désignés par arrêté délibéré en Conseil des ministres, sur la proposition des ministres

aangewezen bij een besluit vastgelegd na overleg in de Ministerraad op voorstel van de voor Justitie en Volksgezondheid bevoegde ministers.

Dit amendement biedt dus aan de procureur des Konings de mogelijkheid om in elk dossier een afweging te maken. Waar mogelijk krijgt hij met deze aanpassing de mogelijkheid om de maatschappij op korte termijn te beschermen maar tevens kan hij de zorg voor de patiënt verder zetten.

Art. 278

Dit artikel strekt ertoe het woord “raadsman” te vervangen door het woord “advocaat” in artikel 75, § 1, eerste lid.

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 278/1 (nieuw)

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 86 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt een nieuw artikel 278/1 in te voegen dat beoogt artikel 76, laatste lid van de interneringswet, te wijzigen. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Art. 279

Dit artikel strekt ertoe artikel 77 van dezelfde wet te wijzigen.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 87 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt dit artikel te vervolledigen. Het amendement heeft betrekking op het berekenen van de proefperiode voor een veroordeelde met een terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank die ook een internering lopende heeft of die door de kamer voor de bescherming van de maatschappij wordt geïnterneerd. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Art. 280

Dit artikel strekt ertoe artikel 77/8, § 2, van dezelfde wet te wijzigen.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 88 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt dit artikel te vervangen. Er wordt verwezen naar de geschreven verantwoording met betrekking tot de drie voorgenomen wijzigingen.

qui ont la Justice, la Santé publique et les Affaires sociales dans leurs attributions.

Le présent amendement permettra dès lors au procureur du Roi de prendre une décision pondérée dans chaque dossier spécifique. Cette modification lui permettra de protéger la société à court terme, dans la mesure du possible, tout en assurant la continuité des soins au patient.

Art. 278

Cet article vise à remplacer le mot “conseil” par le mot “avocat” dans l’article 75, § 1er, alinéa 1er.

Il ne fait l’objet d’aucun commentaire.

Art. 278/1 (nouveau)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l’amendement n° 86 (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer un article 278/1 nouveau visant à modifier l’article 76, dernier alinéa de la loi internement. Il est référé à la justification.

Art. 279

Cet article tend à modifier l’article 77 de la même loi.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l’amendement n° 87 (DOC 54 2259/003) qui vise à compléter cet article. L’amendement concerne le calcul du délai d’épreuve pour un condamné avec une mise à disposition du tribunal de l’application des peines qui a également un internement en cours ou qui est interné par la chambre de protection sociale. Il est référé à la justification.

Art. 280

Cet article tend à modifier l’article 77/8, § 2 de la même loi.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l’amendement n° 88 (DOC 54 2259/003) qui vise à remplacer cet article. Il est référé à la justification écrite concernant les trois modifications envisagées.

Art. 281 en 282

Deze artikelen strekken ertoe wijzigingen aan te brengen in respectievelijk artikelen 77/9 en 78 van de interneringswet.

Over deze artikelen worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 283

Dit artikel strekt ertoe wijzigingen aan te brengen in artikel 79, § 1, van dezelfde wet.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 89 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt dit artikel te vervangen. Er wordt verwezen naar de verantwoording van het amendement.

Art. 283/1 (*nieuw*)

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 90 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt een artikel 283/1 in te voegen. Dit artikel beoogt artikel 81 te vervolledigen met een paragraaf 3 die luidt: "Heeft de betrokkene geen advocaat gekozen, dan wijst de voorzitter er ambtshalve een voor hem aan". Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Art. 281 et 282

Ces articles visent à modifier respectivement les articles 77/9 et 78 de la loi internement.

Ils ne font l'objet d'aucun commentaire.

Art. 283

Cet article tend à modifier l'article 79, § 1er de la même loi.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 89 (DOC 54 2259/003) qui vise à remplacer cet article. Il est référé à la justification de l'amendement.

Art. 283/1 (*nouveau*)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 90 (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer un article 283/1. Cet article vise à compléter l'article 81 par un paragraphe 3 prévoyant que "si l'intéressé n'a pas fait choix d'avocat, le président lui en désigne un d'office". Il est référé à la justification.

TITEL 20

Wijziging van het Strafwetboek teneinde een gedeeld beroepsgeheim in te stellen in het kader van een casusoverleg

Mevrouw Özlem Özen (PS) geeft eerst en vooral aan dat haar betoog louter betrekking heeft op de inhoud van het wetsontwerp. Het ligt niet in haar bedoeling te oordelen over het werk van het Antwerpse hulpverleningscentrum voor slachtoffers van huiselijk geweld.

Volgens de spreekster gaat dit wetsontwerp wat de opheffing van het beroepsgeheim betreft veel verder dan nodig om de hulpverleners van voormeld centrum rechtszekerheid te bieden. Zo is uit de hoorzittingen gebleken dat dat centrum zich richt tot slachtoffers die ermee hebben ingestemd dat het beroepsgeheim van die hulpverleners wordt opgeheven ten aanzien van de overheid, of die op zijn minst hebben aanvaard dat dat geheim niet geldt tussen de diverse overheden onderling. De spreekster is dan ook verwonderd dat dit wetsontwerp de toestemming van de betrokkene niet opneemt als een voorwaarde voor de opheffing van het beroepsgeheim.

Voorts geeft mevrouw Özen aan voorstander te zijn van een denkoefening over het gedeelde beroepsgeheim. Dat beroepsgeheim zou evenwel alleen mogen worden gedeeld als zulks in het belang van de betrokkene is. Volgens de spreekster bewerkstelligt dit wetsontwerp een taakverwarring: het verlenen van hulp aan de betrokkene en de vervolging van misdrijven zijn aparte taken, die onderling niet mogen worden verwisseld. De spreekster beklemtoont dat ook de besturen van de *Fédération Wallonie-Bruxelles* dat bezwaar hebben geopperd tijdens de hoorzittingen; bovendien is tevens de Raad van State die mening toegedaan. In zijn advies inzake het wetsvoorstel betreffende het casusoverleg tussen dragers van een beroepsgeheim (DOC 54 1910/002) – het wetsvoorstel dat aan deze tekst ten grondslag ligt – heeft de Raad er immers op gewezen dat er een “fundamenteel verschil [bestaat] tussen een overleg tussen hulpverleners onderling en een overleg tussen hulpverleners en politionele en gerechtelijke overheden”.

Volgens de spreekster is het thans duidelijk dat de meerderheid niet opteert voor het “delen” van het beroepsgeheim, maar dat ze gaat voor de “mededeling” van dat geheim aan de overheden. Het door de meerderheid ingediende amendement nr. 65 (DOC 54 2259/003) neemt alle twijfel in dat verband weg.

De spreekster wijst op de huidige stand van de wetgeving inzake beroepsgeheim. Zij beklemtoont dat

TITRE 20

Modification du Code pénal en vue d’instaurer le partage du secret professionnel dans le cadre de la concertation de cas

Mme Özlem Özen (PS) souligne tout d’abord que son intervention a trait uniquement au contenu du projet de loi. Il ne s’agit pas de porter un jugement sur le travail mené par le centre anversois d’aide aux victimes de violence intrafamiliales.

L’oratrice estime que le projet va beaucoup plus loin en termes de levée du secret professionnel que ce qui est nécessaire pour offrir une sécurité juridique aux intervenants de ce centre. Il est par exemple ressorti des auditions que ce centre s’adresse à des victimes qui ont consenti à révéler leur secret aux autorités ou qui ont à tout le moins accepté que ce secret soit partagé entre diverses autorités. L’oratrice s’étonne dès lors que le consentement de la personne concernée ne constitue pas une condition à la levée du secret professionnel dans le dispositif en projet.

Mme Özen se dit d’autre part favorable à une réflexion autour du partage du secret professionnel. Un tel partage ne devrait cependant être permis que dans l’intérêt de la personne concernée. Elle estime que le présent projet introduit une confusion des rôles: l’aide à la personne et la poursuite des infractions sont des missions distinctes qui ne peuvent être confondues. Elle souligne que cette objection a également été émise par l’administration de la Fédération Wallonie-Bruxelles au cours des auditions, ainsi que par le Conseil d’État. Ce dernier soulignait en effet dans son avis relatif à la proposition de loi relative à la concertation de cas organisée entre dépositaires d’un secret professionnel (DOC 54 1910/2), proposition à l’origine du présent texte, l’existence d’une “différence fondamentale entre une concertation entre services d’aide et une concertation entre les services d’aide et les autorités policières et judiciaires...”.

Pour l’oratrice, il apparaît désormais clairement que la majorité n’opte pas pour la voie du “partage” de secret professionnel. C’est la solution de la “communication” du secret aux autorités qui est retenue. L’amendement n°65 introduit par la majorité (DOC 54 2259/3) lève toute hésitation à cet égard.

L’oratrice rappelle l’état actuel de la législation en matière de secret professionnel. Elle souligne le fait

het beroepsgeheim ook, en zelfs in de eerste plaats, de slachtoffers beschermt. Veel slachtoffers weigeren momenteel nog steeds een klacht in te dienen uit vrees voor represailles, omdat ze zich schamen of omdat ze vrezen dat hun gezin zal worden ontwricht of dat ze zullen worden gestigmatiseerd. Uit recent onderzoek naar ernstig seksueel geweld blijkt dat, wanneer het slachtoffer beslist actie te ondernemen, hij/zij eerst een persoon in vertrouwen neemt die wettelijk door het beroepsgeheim gebonden is (een psycholoog, arts of leerkracht), en pas lang daarna een klacht indient. Deze keuzemogelijkheid werkt echt bevredigend voor de slachtoffers.

Het is dus fundamenteel die vertrouwensrelatie te vrijwaren. Het beroepsgeheim beschermt dus in de eerste plaats de persoon die een geheim toevertrouwt, en niet de beroepsbeoefenaar.

Bovendien herinnert mevrouw Özen eraan dat het beroepsgeheim niet absoluut is. Er bestaan al uitzonderingen, zoals de staat van behoefte, de bijstand aan een persoon in gevaar of de bescherming van een persoon in een toestand van zwakte. Het aanvoeren van die uitzonderingen veronderstelt de inachtneming van strikte voorwaarden waarbij de in het geding zijnde belangen nauwgezet worden afgewogen. Neemt de beroepsbeoefenaar die voorwaarden niet in acht, dan stelt hij zich bloot aan een strafrechtelijke veroordeling.

Het wetsontwerp breekt met die regeling. De spreekster vindt dat de voorwaarden die met de opheffing van het beroepsgeheim gepaard gaan, zeer licht uitvallen. De beroepsbeoefenaar zal niet langer bij wet verplicht zijn de belangen nauwgezet tegen elkaar af te wegen.

De spreekster is van mening dat niet is tegemoetgekomen aan de opmerkingen die de Raad van State heeft geformuleerd in zijn advies over het wetsvoorstel betreffende het casusoverleg tussen dragers van een beroepsgeheim (DOC 54 1910/002).

Zij twijfelt aan de verklaringen van de regering en van de meerderheid, als zouden de ontworpen bepalingen geen rechtstreeks effect hebben en er slechts toe strekken een raamwerk te bieden voor toekomstige wetten, decreten of ordonnances aangaande het delen van het beroepsgeheim tussen meerdere beroepsbeoefenaars. Volgens haar is het duidelijk dat de tekst een rechtstreekse impact heeft op de procureur des Konings, die in de praktijk de bevoegdheid krijgt om elke drager van een beroepsgeheim ertoe te brengen zich aan dat beroepsgeheim te onttrekken. Daartoe volstaat het immers te voorzien in "overleg" waarvan hij zelf de regels, de deelnemers en de follow-up bepaalt. Volgens

que le secret professionnel protège aussi, voire surtout, les victimes. De nombreuses victimes refusent encore aujourd'hui de porter plainte par crainte de représailles, car elles ont honte, peur de voir une situation familiale bouleversée, ou d'être stigmatisées. Une étude récente démontre que dans le cadre de violences sexuelles graves, si la victime décide d'agir, la démarche de la plainte arrive bien après celle de se confier à une personne tenue légalement par le secret professionnel (psychologue, médecin, professeur). Ce choix apporte un réel taux de satisfaction aux victimes.

Il est donc fondamental de préserver l'existence de cette relation de confiance. Le secret professionnel protège donc au premier chef la personne qui se confie et non le professionnel.

Mme Özen rappelle en outre que le secret professionnel n'est pas absolu. Des exceptions sont déjà prévues comme l'état de nécessité, l'assistance à une personne en danger, ou la protection d'une personne dans un état de faiblesse. L'invocation de ces exceptions suppose le respect de conditions strictes fondées sur une balance entre les intérêts en jeu. À défaut de respect de celles-ci, le professionnel s'expose à une condamnation pénale.

Le projet de loi marque une rupture avec ce régime. L'oratrice juge les conditions mises à la levée du secret très légères. Le professionnel ne sera plus légalement tenu de réaliser la balance des intérêts.

L'oratrice estime que les remarques émises par le Conseil d'État dans son avis relatif à la proposition de loi relative à la concertation de cas organisée entre dépositaires d'un secret professionnel ne sont pas rencontrées (DOC 54 1910/2).

Elle met en doute les déclarations du gouvernement et de la majorité selon lesquelles les dispositions en projet n'auraient pas d'effet direct et ne viseraient qu'à donner un cadre aux futures lois, décrets ou ordonnances concernant un partage du secret entre professionnels. Il apparaît clairement, selon elle, que le texte a un effet direct pour le procureur du Roi qui se voit confier en pratique le pouvoir de délier tout dépositaire d'un secret professionnel. Il lui suffit en effet de créer une "concertation" dont il détermine lui-même les règles, les participants et le suivi. Pour l'oratrice, les prérogatives du procureur sont arbitraires et ne sont soumises à aucun contrôle. Les conditions auxquelles le secret peut

de spreekster zijn de voorrechten van de procureur willekeurig en aan geen enkele controle onderworpen. De voorwaarden waaronder het geheim kan worden bekendgemaakt, stellen niet veel voor, zijn onnauwkeurig en dus geenszins afdwingbaar ten aanzien van de dragers van het geheim.

In fine zal geen enkele patiënt nog de zekerheid hebben dat de geheimen die hij zijn arts toevertrouwt, door de wet zullen worden beschermd. Dit wetsontwerp leidt ertoe dat de vertrouwensrelatie, die tot dusver werd beschermd door artikel 458 van het Strafwetboek, wordt verbroken en dat het beroepsgeheim wordt uitgehoid.

Voor mevrouw Özen staat het nieuwe artikel 458ter volledig haaks op de bestaande wettelijke uitzonderingen.

Ten eerste volstaat het dat de houder van het geheim zich bevangen voelt door een “ongerustheid”. Die ongerustheid – een bij uitstek subjectief gevoel – kan door eender welk al dan niet ernstig feit zijn veroorzaakt. Zij hoeft niet op objectieve elementen te berusten.

Anderzijds mag de beroepsbeoefenaar de geheime informatie aan de autoriteiten melden, ongeacht hoe bezorgd hij is. Dat strookt niet met de kritiek die de Raad van State heeft geuit op voormeld wetsvoorstel (DOC 54 1910/002). De Raad van State had immers opgemerkt dat in de tekst “geen voorwaarden [worden] gesteld inzake mogelijke situaties of misdrijven [...], graad van ernst, frequentie of complexiteit van de feiten of de situatie, voorafgaande stappen die gevolgd moeten worden, mogelijke deelnemers aan het overleg, enzovoort”.

De spreekster is het evenmin eens met het feit dat de betrokkene geen toestemming moet verlenen. Ze geeft als voorbeeld de relatie tussen een arts en zijn patiënt. Wanneer de arts geheime informatie vrijgeeft zonder dat de patiënt daartoe de toestemming heeft gegeven, wordt het vertrouwen geschonden dat de patiënt in de arts moet kunnen hebben en dat hem daadwerkelijke toegang tot medische verzorging garandeert. Nochtans gaat het hier om een fundamenteel recht dat wordt gewaarborgd door artikel 23 van de Grondwet. Zo had de Raad van Staat in voornoemd advies (DOC 54 1910/002) opgemerkt dat “[de] vraag rijst of gelet hierop in bepaalde gevallen de essentie van het beroepsgeheim niet dreigt te worden aangetast, en of er derhalve ook geen onevenredige aantasting van het recht op eerbiediging van het privéleven, beschermd bij artikel 22 van de Grondwet, en het recht op sociale bijstand, beschermd bij artikel 23 van de Grondwet, voorhanden is, terwijl in de toelichting bij het voorstel uitdrukkelijk wordt aangegeven dat niet wordt geraakt aan de uitgangspunten van de rechtsfiguur van het

être divulgués sont légères et imprécises et n’ont donc aucun caractère contraignant à l’égard des dépositaires.

In fine, aucun patient ne pourra plus avoir la certitude que les secrets qu’il confie à son médecin seront encore protégés par la loi. Ce projet a pour effet de rompre la relation de confiance jusque-là protégée par l’article 458 du code pénal et de vider le secret professionnel de son sens.

Pour Mme Özen, le nouvel article 458ter est en totale rupture avec les exceptions légales actuelles.

Il suffit premièrement que le dépositaire du secret soit pris d’une “inquiétude”. Cette “inquiétude”, sentiment subjectif par excellence, peut avoir été suscitée par n’importe quel fait, qu’il soit sérieux ou non. Elle ne doit pas reposer sur des éléments objectifs.

D’autre part, le professionnel peut révéler le secret aux autorités quelle que soit la gravité de son inquiétude. Ce qui ne répond pas aux critiques émises par le Conseil d’État sur la proposition n° 1910, précitée (DOC 54 1910/2). Le Conseil d’État avait en effet relevé que le texte ne fixait “aucune condition concernant les situations ou infractions potentielles, le degré de gravité, la fréquence ou la complexité des faits ou de la situation, les démarches préalables à entreprendre, les éventuels participants à la concertation, etc.”.

Pour l’oratrice, le fait que le consentement de la personne concernée ne soit pas requis pose également problème. Elle prend l’exemple de la relation entre un patient et son médecin. La divulgation du secret sans le consentement du patient brise la confiance que ce dernier doit pouvoir placer dans celui qui lui garantit l’accès effectif aux soins de santé. Or il s’agit là d’un droit fondamental garanti par l’article 23 de la Constitution. Le Conseil d’État avait ainsi relevé dans l’avis précité (DOC 54 1910/2) que: “La question se pose de savoir si on ne risque pas ainsi, dans certains cas, de porter atteinte à l’essence du secret professionnel et si dès lors il ne s’agit pas d’une atteinte disproportionnée au droit au respect de la vie privée, protégé par l’article 22 de la Constitution, et au droit à l’aide sociale, protégé par l’article 23 de la Constitution, alors que les développements de la proposition mentionnent expressément que cette dernière ne modifie en rien les principes de la figure juridique du secret professionnel. Compte tenu du champ d’application très étendu de la réglementation proposée, cette atteinte ne peut en tout cas pas toujours

beroepsgeheim. Gelet op het zeer brede toepassingsgebied van de voorgestelde regeling, kan deze aantasting in ieder geval niet steeds worden verantwoord door de overweging dat het opzet van het casusoverleg louter hulpverlenend of preventief van aard is”.

Vervolgens gaat mevrouw Özen in op het advies dat de Raad van State heeft uitgebracht over amendement nr. 64, dat werd ingediend door de meerderheid (DOC 54 2259/003). De Raad van State beveelt aan in de wet op te nemen welke gevolgen moeten worden gegeven aan het overleg, aangezien dat betrekking heeft op persoonlijke gegevens. Hij raadt eveneens aan om in de tekst van artikel 458ter te preciseren dat het overleg kan leiden tot de vervolging van de misdrijven waarvoor dat overleg werd georganiseerd. Voor de spreekster ondermijnt die opmerking de essentie van overleg. Het is duidelijk dat de beroepsbeoefenaars de belangen van hun patiënten niet langer zullen kunnen verdedigen in het kader van het overleg.

Ten slotte merkt mevrouw Özen op dat het volgens de tekst mogelijk blijft om overleg te organiseren zonder dat daarmee enig misdrijf gemoeid is, “met het oog op de bescherming van de fysieke en psychische integriteit van de persoon of van derden”. Dat wil zeggen dat overleg mogelijk wegens niet nader bepaalde gedragingen. De Raad van State had nochtans in zijn eerste advies (DOC 54 1910/002) benadrukt dat die bepaling te ruim is.

De heer Christian Brotcorne (cdH) herinnert aan het fundamentele belang van het beroepsgeheim. Hij stelt vast dat het beroepsgeheim recent herhaaldelijk onder vuur kwam, aangezien het op een heel aantal vlakken werd ingeperkt.

Dergelijke beperkingen kunnen in sommige omstandigheden gerechtvaardigd zijn. Het is onaanvaardbaar dat sommigen zich achter het beroepsgeheim kunnen verschuilen om hun verantwoordelijkheid te ontlopen wanneer hogere belangen, zoals het behoud van andermans integriteit, op het spel staan. Als voorbeeld citeert de spreker gevallen van seksueel misbruik van minderjarigen die niet worden aangegeven door mensen die zich achter het beroepsgeheim verschuilen. Dergelijke gevallen werden vastgesteld tijdens de werkzaamheden van de commissie “seksueel misbruik”, hetgeen heeft geleid tot maatregelen. De strijd tegen het terrorisme kan eveneens een beperking van het beroepsgeheim rechtvaardigen.

De heer Brotcorne meent dat bij het aannemen van om het even welke wet die beoogt het beroepsgeheim in te perken, de grootst mogelijke voorzichtigheid is geboden en een evenwicht moet worden gezocht.

être justifiée par le fait que l’objectif de la concertation de cas s’inscrirait dans un cadre purement préventif ou dans celui d’une assistance.”.

Mme Özen évoque ensuite l’avis rendu par le Conseil d’État sur l’amendement n°64 introduit par la majorité (DOC 54 2259/003). Le Conseil d’État recommande d’inscrire dans la loi le suivi qui sera donné à la concertation, cette dernière portant sur des données personnelles. Il recommande également de préciser dans le corps-même de l’article 458ter que la concertation pourra mener à la poursuite des infractions pour lesquelles elle a été organisée. Pour l’oratrice, cette remarque ébranle le principe-même de la concertation. Il apparaît clairement que les professionnels ne seront plus en mesure de garantir la défense des intérêts de leur patient dans le cadre de la concertation.

Enfin Mme Özen note que le texte maintient la possibilité d’organiser des concertations en dehors de toute infraction, “en vue de protéger l’intégrité physique et psychique de la personne ou de tiers”, c’est-à-dire en raison de comportements indéfinis. Le caractère trop large de cette disposition avait pourtant été souligné par le Conseil d’État dans son premier avis (DOC 54 1910/2).

M. Christian Brotcorne (cdH) rappelle l’importance fondamentale du secret professionnel. Il constate que ce dernier a récemment fait l’objet d’attaques répétées puisque son étendue a été limitée dans toute une série de domaines.

De telles limitations peuvent se justifier dans certaines circonstances. L’on ne peut admettre que le secret professionnel constitue un roc derrière lequel certains se retranchent pour échapper à leur responsabilité, alors même que des intérêts supérieurs, comme la préservation de l’intégrité d’autrui, sont en jeu. L’orateur donne l’exemple de cas d’abus sexuels sur des mineurs n’ayant pas été dénoncés par des personnes se retranchant derrière le secret professionnel. De tels cas ont été constatés lors des travaux de la commission “abus sexuels” et des mesures ont été prises. La lutte contre le terrorisme peut également justifier une limitation du secret professionnel.

Pour M. Brotcorne, toute loi visant à restreindre le secret professionnel doit être adoptée avec la plus grande prudence, dans la recherche d’un équilibre.

In de huidige tekst is volgens hem dat evenwicht zoek. Men beoogt hier niet de voornaamste belangen van onze samenleving te beschermen. Het beroepsgeheim is niet langer absoluut. Degene die kennis heeft van het geheim, kan de geheimhouding doorbreken om in rechte te getuigen of wanneer zich bijzondere omstandigheden voordoen, zoals de bescherming van slachtoffers van seksueel misbruik of de strijd tegen het terrorisme. De wetgever heeft aldus een antwoord geboden op alle problemen waarmee onze samenleving werd geconfronteerd; bijkomende bijstellingen zijn noch nodig, noch gerechtvaardigd. Het antwoord dat men via deze tekst wenst toe te voegen, staat niet in verhouding tot de belangen die worden beschermd door het beroepsgeheim en schendt de persoonlijke levenssfeer.

De spreker merkt voorts op dat het gekozen criterium van de zware straf te ruim is. Deze notie omvat alle straffen van meer dan drie jaar.

De spreker vestigt er ook de aandacht op dat het overleg niet alleen bij of krachtens de wet, het decreet of een ordonnantie kan worden georganiseerd, maar ook bij een met redenen omklede toestemming van de procureur des Konings, die aldus buitensporig veel macht krijgt. Hij kan immers in zijn eentje een beslissing nemen die anders voorbehouden is aan de wetgever. De heer Brotcorne herinnert eraan dat, ondanks hun magistratenstatuut en hun onafhankelijkheid, de parketten een hiërarchische structuur vormen die onder het gezag staat van de minister van Justitie, ook al is het zo dat de laatstgenoemde louter een positief injunctierecht heeft.

Tot slot komt uit het laatste door de meerderheid ingediende amendement (amendement nr. 64, DOC 54 2259/003) duidelijk naar voren dat de geheimen die in het kader van het overleg worden meegedeeld, op grond van de verzamelde informatie aanleiding kunnen geven tot de strafrechtelijke vervolging van de misdrijven waarvoor het overleg wordt georganiseerd.

De heer Brotcorne komt vervolgens terug op de voorgeschiedenis van deze bepalingen. Hij herinnert eraan dat het aanvankelijk om een wetsvoorstel ging, waarvan de tekst was overgenomen in het "Pot-Pourri IV"-wetsontwerp en vervolgens daaruit was verwijderd. Na talrijke wijzigingen komen deze artikelen in dit wetsontwerp opnieuw aan de oppervlakte.

Volgens de spreker zijn die bepalingen bedoeld om tegemoet te komen aan een vraag van Vlaanderen. Uit de hoorzittingen is gebleken dat de *Fédération Wallonie-Bruxelles* er een totaal andere benadering op nahoudt. Alle in die Federatie actieve sprekers waren de mening toegedaan dat de tekst haaks staat op het door de Federatie gevoerde beleid. Dit beleid is echter

Il estime que le présent texte ne respecte pas cet équilibre. Il n'est pas question en l'espèce de protéger des intérêts majeurs de notre société. Le secret professionnel n'est plus absolu. Le détenteur du secret a la possibilité de rompre le secret afin de témoigner en justice ou dans des circonstances particulières comme la protection de victimes d'abus sexuels ou la lutte contre le terrorisme. Le législateur a ainsi répondu à l'ensemble des problèmes auxquels notre société a été confrontée et des aménagements supplémentaires ne sont ni nécessaires ni justifiés. La réponse qu'entend apporter ce texte est disproportionnée par rapport aux enjeux que protège le secret professionnel et porte atteinte à la vie privée.

Il relève ensuite que la notion de peine lourde retenue est trop large. Elle englobe toutes les peines supérieures à trois ans.

L'orateur relève en outre que la concertation peut être organisée, non seulement par ou en vertu de la loi, du décret ou d'une ordonnance, mais également moyennant une autorisation motivée du procureur du Roi. Les pouvoirs ainsi conférés au procureur du Roi sont exorbitants. Il peut seul prendre une décision réservée par ailleurs au législateur. M. Brotcorne rappelle qu'en dépit de leur statut de magistrat, et de leur indépendance, les parquets constituent une structure hiérarchisée, placée sous l'autorité du ministre de la Justice, même si ce dernier ne dispose que d'un pouvoir d'injonction positif.

Enfin, il apparaît clairement suite au dernier amendement (amendement n°64, DOC 54 2259/003) déposé par la majorité que les secrets communiqués dans le cadre de la concertation peuvent donner lieu, à partir des éléments recueillis, à la poursuite pénale des délits pour lesquels la concertation est organisée.

M. Brotcorne revient ensuite sur l'historique de ces dispositions. Il rappelle qu'il s'agissait à l'origine d'une proposition de loi, dont le texte avait été repris dans le projet de loi "Pot-Pourri IV", puis retiré de ce projet. Après de nombreuses modifications, ces articles réapparaissent dans le présent projet.

Pour l'orateur, ces dispositions ont pour objectif de répondre à une demande de la Flandre. Les auditions ont mis en lumière une approche radicalement différente en Fédération Wallonie-Bruxelles. L'ensemble des intervenants actifs en Fédération Wallonie-Bruxelles ont estimé que le texte allait à l'encontre des politiques menées au sein de la Fédération. Or ces politiques

ontwikkeld op basis van een model dat, zoals uit de hoorzittingen is gebleken, niet ter discussie staat en waarover binnen de Federatie eensgezindheid bestaat.

Tot slot twijfelt de spreker aan de haalbaarheid en de doeltreffendheid van de voorgestelde maatregelen. Het overleg zal mensen samenbrengen die worden gedreven door totaal verschillende en soms tegenstrijdige doelstellingen. De inschakeling en bescherming die hulpverleners voor ogen hebben staan mijlenver verwijderd van de vervolging en repressie waar de politie en Justitie op inzetten. Bovendien gelden voor hen andere deontologische regels. Na het door de meerderheid ingediende amendement (amendement nr. 64, DOC 54 2259/003) is het duidelijk dat het doel van het overleg de vervolging van misdrijven is. Het is dus best mogelijk dat de hulpverleners in het werkveld weigeren ertoe bij te dragen.

De heer Marcel Cheron (Ecolo-Groen) heeft vragen bij de terminologie die in het wetsontwerp wordt gehanteerd. De tekst gebruikt het begrip “ordonnantie”, terwijl doorgaans naar dit soort norm wordt verwezen als “de in artikel 134 van de Grondwet bedoelde regel”.

De vermelding van het decreet en van de ordonnantie duiden op de bevoegdheid van de deelstaten om te beslissen overleg te organiseren. Wat gebeurt er als één gewest van dit recht gebruik maakt en een ander niet? Hoe zal het overleg in dat geval verlopen? Zal het een wederzijdse opzet hebben? Welke actoren zullen samen aan tafel gaan zitten? De heer Cheron geeft aan dat de Raad van State die bedenking ook heeft gemaakt.

De heer Raf Terwingen (CD&V) benadrukt eerst dat het strikt genomen niet gaat om een gedeeld beroepsgeheim. Die terminologie verwijst naar een andere rechtsfiguur. Er is een amendement in die zin ingediend.

De spreker heeft begrip voor de argumenten van mevrouw Özen en de heer Brotcorne over de omzichtige houding die men dient aan te nemen in het licht van de met het beroepsgeheim beschermde belangen. Hij vindt het belangrijk dat het debat over dit wetsontwerp niet wordt verward met dat over de bestrijding van het terrorisme. Deze tekst heeft een ander doel. Hij komt tegemoet aan een zeer prangende vraag van de actoren op het terrein. De spreker herinnert eraan dat er in feite al casusoverleg wordt georganiseerd, inzonderheid op het gebied van intrafamiliaal geweld. Het gaat om een diep gewortelde praktijk, hoewel inderdaad gangbaarder in Vlaanderen. De terreinactoren die bij dit overleg betrokken zijn, hebben meegedeeld dat het huidige wettelijke kader ontoereikend is en geen oplossing voor die overlegmomenten biedt.

sont développées à partir d'un modèle qui, comme les auditions l'ont démontré, n'est pas remis en cause et fait l'unanimité au sein de la Fédération.

Enfin, l'orateur doute de la praticabilité et de l'efficacité des mesures proposées. Les concertations vont rassembler des personnes mues par des objectifs tout à fait différents et parfois contradictoires. Le but de réinsertion et de protection qui anime les professionnels de l'aide s'écarte grandement de l'objectif de poursuite et de répression qui est celui de la police et de la justice. Ces intervenants sont en outre soumis à des règles de déontologie différentes. Suite à l'amendement déposé par la majorité (amendement n°64, DOC 54 2259/003), il est clair que la finalité de la concertation est la poursuite des infractions. Les professionnels de l'aide risquent donc bien de refuser d'y contribuer.

M. Marcel Cheron (Ecolo-Groen), s'interroge sur la terminologie utilisée par le projet. Le texte utilise la notion “d'ordonnance”, alors que l'on se réfère généralement à ce type de norme comme “la règle visée à l'article 134 de la Constitution”.

La mention du décret et de l'ordonnance mettent en évidence la compétence des entités fédérées pour décider de la mise en place d'une concertation. Que se passera-t-il dès lors si une région fait usage de cette prérogative et une autre pas. Comment se déroulera alors la concertation? Aura-t-elle un caractère mutuel? Quels acteurs réunira-t-elle? M. Cheron rappelle que le Conseil d'État avait soulevé cette même question.

M. Raf Terwingen (CD&V) souligne tout d'abord qu'il ne s'agit pas à proprement parler de secret professionnel partagé. Cette terminologie renvoie à une autre figure juridique. Un amendement a été introduit en ce sens.

L'orateur se dit sensible aux arguments de Mme Özen et de M. Brotcorne quant à l'attitude prudente qu'il convient d'adopter face aux intérêts protégés par le secret professionnel. Il insiste sur le fait que le débat qui entoure le présent projet ne peut se confondre avec celui relatif à la lutte contre le terrorisme. Ce texte a un autre objectif. Il répond à une demande très forte des acteurs de terrain. L'orateur rappelle que des concertations de cas sont dans les faits déjà organisées particulièrement en matière de violence intrafamiliale. Il s'agit d'une pratique bien ancrée, quoiqu'il semble en effet que la Flandre soit davantage concernée. Les acteurs de terrain, actifs dans ces concertations, ont fait savoir que le cadre légal actuel était insuffisant et n'offrait pas de solution pour ces moments de concertation.

De spreker herinnert eraan dat deze artikelen ertoe strekken een raamwerk tot stand te brengen dat vervolgens door de deelstaten bij decreet of ordonnantie nader kan worden ingevuld. Door de aan procureur des Konings geboden mogelijkheid kan het al bestaande overleg worden voortgezet en kan men daarbij ook voordeel halen uit de bij dit wetsontwerp aangebrachte verbeteringen.

Inzake de vrij beperkt bevonden opmerkingen van de Raad van State vindt de spreker dat de ingediende amendementen er op bevredigende wijze aan beantwoorden.

Tot besluit vindt de spreker dat het wetsontwerp erin slaagt een goed evenwicht te bewaren. Het maakt het enerzijds mogelijk de geheimhoudingsplicht op te heffen zonder te ver te gaan. Anderzijds beantwoordt het aan de behoeften van de sociale helpers, die thans aan dermate grote moeilijkheden het hoofd moet bieden dat ze niet in staat zijn hun taak te vervullen, namelijk hulp bieden aan wie dat nodig heeft.

Mevrouw Sophie De Wit (N-VA) sluit zich aan bij de redenering van de heer Terwingen. De hoorzittingen hebben aangetoond dat de actoren op het terrein vragende partij zijn. De resultaten van de al uitgevoerde experimenten (CO3-project, Protocol van Moed) zijn heel positief. Waarom zou men dan ook de belanghebbenden het rechtskader weigeren waar ze om vragen? Het wetsontwerp biedt bovendien alle nodige juridische waarborgen.

De heer Christian Brotcorne (cdH) blijft ervan overtuigd dat dit wetsontwerp hoofdzakelijk tot doel heeft Vlaanderen een oplossing op maat te verschaffen. Het is echter niet afgestemd op de praktijk in het veld, noch met het decreetgevend raamwerk van de *Fédération Wallonie-Bruxelles*. Volgens de spreker beschikt Vlaanderen, op grond van artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, over de (op zijn minst impliciete) noodzakelijke bevoegdheid om dienaangaande rechtstreeks wetgevend op te treden. Hij begrijpt dan ook niet waarom nog een federaal wetgevend initiatief nodig is.

De heer Marcel Cheron (Ecolo-Groen) plaatst vraagtekens bij het feit dat decreten en ordonnanties op voet van gelijkheid worden geplaatst met de beslissing van de procureur des Konings. Zal de procureur des Konings nog het vermogen hebben te handelen, indien de materie al is geregeld bij wet of bij een daarmee gelijkstaande norm? Zo ja, over hoeveel armslag zal hij dan beschikken?

M. Terwingen rappelle que ces articles ont pour objectif de définir un cadre, qui pourra ensuite être précisé par les entités fédérées, par décret ou ordonnance. Quant à la possibilité offerte au procureur du Roi, elle permettra d'encadrer des concertations déjà existantes pour qu'elles puissent se poursuivre en bénéficiant des améliorations apportées par le présent projet.

Quant aux remarques du Conseil d'État, jugées relativement restreintes, l'orateur estime que les amendements introduits y répondent de façon satisfaisante.

En conclusion, l'orateur estime que le projet parvient à maintenir un bon équilibre. Il permet d'une part de lever le secret professionnel, sans aller trop loin. Il répond d'autre part aux besoins des aidants sociaux, aujourd'hui confrontés à des difficultés telles qu'il leur est impossible de remplir leur tâche, à savoir aider les personnes qui en ont besoin.

Mme Sophie De Wit (N-VA) se rallie au raisonnement développé par M. Terwingen. Les auditions ont démontré une demande des acteurs de terrain. Les résultats des expériences déjà réalisées (projet CO3, Protocol van Moed) sont très positifs. Pourquoi dès lors refuser aux intervenants le cadre légal qu'ils réclament? Le projet offre en outre toutes les garanties juridiques nécessaires.

M. Christian Brotcorne (cdH) reste convaincu que ce projet a essentiellement pour objectif d'offrir une solution sur mesure à la Flandre. Il est par contre en inadéquation tant avec la pratique sur le terrain qu'avec le cadre décrétoal en Fédération Wallonie-Bruxelles. Selon l'orateur, la Flandre dispose, en vertu de l'article 10 de la loi spéciale de réformes institutionnelles du 8 août 1980, de la compétence (à tout le moins implicite) nécessaire afin de légiférer directement en la matière. Il dit ne pas comprendre la volonté de passer par un cadre fédéral.

M. Marcel Cheron (Ecolo-Groen) s'interroge sur le fait de placer sur le même pied la loi, le décret et l'ordonnance d'une part, et la décision du procureur du Roi d'autre part. Le procureur du Roi aura-t-il encore la capacité d'agir si la matière a déjà été réglée par la loi ou une norme équivalente? Dans l'affirmative, quelle sera sa marge de manœuvre?

Mevrouw Özlem Özen (PS) is verwonderd over wat de heer Terwingen heeft gezegd. Volgens die laatste zou de Raad van Staat slechts beperkte kritiek hebben geleverd op het wetsontwerp. Volgens de spreekster mogen de adviezen die over dit wetsontwerp worden uitgebracht, niet worden losgekoppeld van de eerder over het oorspronkelijke wetsvoorstel uitgebrachte adviezen (te weten het wetsvoorstel betreffende het casusoverleg tussen dragers van een beroepsgeheim, DOC 54 1910/001).

Gesteld wordt dat het de bedoeling is om dankzij deze tekst een juridisch raamwerk op te zetten dat alle nodige garanties biedt. Waarom wordt de betrokkene derhalve echter niet om toestemming gevraagd?

Volgens de heer Raf Terwingen (cdH) zou het geen zin hebben de mogelijkheid het beroepsgeheim op te heffen afhankelijk te maken van de toestemming van de betrokkene. Er mag worden verondersteld dat indien de betrokkene zijn toestemming verleent, hij dan ook bereid zal zijn zich zelf rechtstreeks tot de politie te wenden. Het is integendeel de bedoeling de hulpverlener de mogelijkheid te bieden de verantwoordelijkheid te nemen om de feiten bekend te maken wanneer de betrokkene dat niet doet.

Hij betreurt dat sommigen dit debat in communautair vaarwater schijnen te willen brengen. Het klopt dat de voorbeelden van reeds opgedane ervaringen betrekking hadden op Vlaanderen, maar dat wil nog niet zeggen dat het doel van communautaire aard is. Het is onontbeerlijk een en ander via federale wetgeving te regelen. De kern van het probleem zit hem immers in de wetgeving betreffende het beroepsgeheim, dat wil zeggen in het Strafwetboek, wat een federale materie is. Het wettelijk kader dat zal worden uitgebouwd, zal iedereen ten goede komen, zowel in het noorden als in het zuiden van het land.

In verband met de aan de procureur des Koning toegekende prerogatieven ligt het voor de hand dat die laatste die prerogatieven alleen zal mogen uitoefenen met inachtneming van de wet. Die maatregel wordt vanuit een pragmatische benadering voorgesteld. Hij heeft tot doel de procureur de mogelijkheid te bieden om voor het al lopende overleg snel een juridisch raamwerk vast te stellen, in afwachting dat de wetgever optreedt.

De heer Koen Geens, minister van Justitie, neemt akte van de meningsverschillen die over dit vraagstuk blijven bestaan.

Hij betreurt ten zeerste de communautaire wending die sommigen aan dit debat geven. Het door de minister verdedigde wetsontwerp komt het gehele grondgebied

Mme Özlem Özen (PS) s'étonne des propos de M. Terwingen selon lesquels le Conseil d'État n'aurait critiqué l'avant-projet que de façon restreinte. Elle estime que l'on ne peut isoler les avis rendus sur ce projet des avis précédemment émis relatifs à la proposition de loi originelle (proposition de loi relative à la concertation de cas organisée entre dépositaires d'un secret professionnel, DOC 54 1910).

L'on affirme vouloir mettre en place, grâce à ce texte, un cadre juridique offrant toutes les garanties nécessaires. Mais pourquoi dès lors ne pas demander l'autorisation de la personne concernée?

Pour M. Raf Terwingen (cdH) conditionner la possibilité de lever le secret professionnel à l'accord de la personne n'aurait pas de sens. L'on peut supposer que si la personne donne son accord elle sera également prête à s'adresser elle-même directement à la police. Le but est au contraire de permettre à l'aidant de prendre la responsabilité de divulguer les faits quand la personne concernée ne le fait pas.

Il regrette que certains semblent vouloir déplacer ce débat sur le terrain communautaire. S'il est exact que les exemples d'expérience déjà menées concernaient la Flandre, l'objectif n'est pas pour autant communautaire. Le passage par une législation fédérale est indispensable. Le nœud du problème se situe en effet dans la législation relative au secret professionnel, c'est-à-dire dans le code pénal, qui est une matière fédérale. Le cadre légal qui sera créé profitera à tous, tant au nord qu'au sud du pays.

Quant aux prérogatives octroyées au procureur du Roi, il est évident que ce dernier ne pourra les exercer que dans le respect de la loi. Cette mesure est proposée dans une approche pragmatique. Elle a pour objectif de permettre au procureur de fixer rapidement un cadre juridique aux concertations déjà en cours dans l'attente d'une intervention du législateur.

M. Koen Geens, ministre de la Justice, prend acte des divergences d'opinion qui persistent sur cette problématique.

Il regrette vivement la tournure communautaire donnée par certains à ce débat. Le projet défendu par le ministre l'est au profit de l'ensemble du territoire. Des

ten goede. Verschijnselen zoals radicalisering of huise-lijk geweld zijn niet specifiek Vlaams; ze komen in het hele land voor. Het is niet de bedoeling tegemoet te komen aan een verzoek van het CO3-project of van het Protocol van Moed in Antwerpen, doch het knelpunt inzake de lokale *taskforces* en inzake de Lokale Integrale Veiligheidscellen te regelen voor heel ons land.

Hij herinnert eraan dat het niet de bedoeling is het beroepsgeheim volledig op te heffen; dat zou een on-evenwichtige maatregel zijn. Het oogmerk bestaat erin een oplossing te bieden aan de professionele hulpver-leners die zich in een kiese situatie bevinden. Hij wijst erop dat het wetsontwerp geen verplichting tot spreken instelt, maar wel een spreekrecht. De in uitzicht gestelde regeling bestaat er namelijk in dat strafrechtelijke im-muniteit wordt verleend aan wie zou beslissen om in het kader van overleg af te stappen van zijn beroepsgeheim.

Volgens de minister mag de problematische aard van bepaalde situaties niet worden genegeerd of ontkend. De minister geeft het voorbeeld van scholen die plots de veroordeling wegens kinderpornografie vernemen van één van hun leerkrachten die nog aan de slag is. Dergelijke situaties veroorzaken verontwaardiging bij de gehele bevolking. In dat soort gevallen is het verkieslijk dat een procureur die de leerkracht verdenkt, zo spoedig mogelijk in het geheim contact kan opnemen met de school om te vernemen of de onderwijsinstelling proble-men heeft vastgesteld, zonder dat de schooloverheid daarom verplicht is te spreken.

De minister vermeldt nogmaals de parallel tussen dit wetsontwerp en het recent aangenomen wetsvoorstel betreffende het beroepsgeheim van de sociaal assisten-ten en de beheerders van de sociale zekerheid (wets-voorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering om de strijd tegen het terrorisme te bevorderen, DOC 54 2050/1). Hij is verbaasd over de zware kritiek van de heer Brotcorne, want zijn fractie heeft het voormelde wetsvoorstel toch gesteund. Dat voorstel beoogde een antwoord te bieden voor gelijkaardige problemen als de voormelde. Het was bijvoorbeeld de bedoeling dat de sociaal assistenten melding kunnen doen wanneer ze aanwijzingen van radicalisering opmerken. De twee teksten hanteren een gelijkaardige benadering.

Dit wetsvoorstel beoogt een omvattende oplossing te bieden die geldt voor het hele grondgebied en die niet wordt beperkt tot sommige feiten (zoals terrorisme) of tot sommige welomschreven beroepen. De strikte opvatting van het beroepsgeheim zoals het aanvan-kelijk was gedefinieerd, evolueert naar een benadering die de werkelijkheid meer recht aandoet. De minister meent derhalve dat deze bepalingen een belangrijke vooruitgang betekenen.

phénomènes comme la radicalisation ou les violences intrafamiliales ne sont pas propres à la Flandre, ils concernent l'ensemble du pays. Il ne s'agit pas de répondre à une demande du pojet CO3 ou du Protocol van Moed à Anvers, mais bien de régler le problème des *taskforces* locales et des cellules locales de sécurité intégrale pour l'ensemble de notre pays.

Il rappelle que l'objectif n'est pas une levée totale du secret professionnel, mesure qui serait déséquilibrée. Il s'agit d'offrir une solution à des professionnels de l'aide qui se trouvent dans une situation délicate. Il rappelle que le projet n'introduit pas une obligation de parler, mais un droit de parler. Le dispositif prévu consiste en effet à accorder une immunité pénale à la personne qui déciderait de se départir de son secret professionnel dans le cadre d'une concertation.

L'on ne peut, selon le ministre, ignorer ou nier le caractère problématique de certaines situations. Le ministre donne l'exemple d'écoles qui apprennent de façon soudaine la condamnation d'un de leur profes-seurs, encore en exercice, pour des faits de pédopor-nographie. De telles situations provoquent l'indignation de l'ensemble de la population. Il est préférable dans ce genre de cas que le procureur qui soupçonne l'ensei-gnant puisse prendre contact le plus tôt possible, dans le secret, avec l'école, afin de savoir si l'établissement a constaté des problèmes, sans que les autorités de l'école ne soient pour autant tenues de parler.

Le ministre revient sur le parallèle dressé entre ce projet et la proposition de loi récemment adoptée relative au secret professionnel des assistants sociaux et des gestionnaires de la sécurité sociale (proposition de loi modifiant le Code d'instruction criminelle en vue de pro-mouvoir la lutte contre le terrorisme, DOC 54 2050/1). Il s'étonne des propos très critiques de M. Brotcorne alors que son groupe a soutenu la proposition précitée. Cette dernière visait à apporter une réponse à des problèmes similaires à ceux évoqués plus haut. Il s'agissait par exemple de permettre aux assistants sociaux témoins d'éléments indiquant une certaines radicalisation, de pouvoir s'exprimer à ce sujet. L'approche des deux textes est semblable.

Le présent projet vise à apporter une solution globale qui ne soit plus limitée à certains faits comme le terro-risme, ou à certaines professions bien définies, et qui vaut pour l'ensemble de notre territoire. L'on s'éloigne de la conception stricte du secret professionnel tel que défini à l'origine pour se diriger vers une approche plus en phase avec la réalité. Le ministre estime que ces dispositions constituent dès lors un progrès important.

De heer Christian Brotcorne (cdH) vindt het goed dat men rekening houdt met de behoeften van de spelers in het veld, maar dan moet men echter luisteren naar alle betrokkenen.

De steun van zijn fractie voor het voormelde wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering om de strijd tegen het terrorisme te bevorderen, ontkent hij niet. Hij beklemtoont echter dat deze twee teksten verschillende contexten hebben. Het wetsvoorstel in kwestie kon men rechtvaardigen vanuit een zeer bijzondere doelstelling van algemeen belang, namelijk de strijd tegen het terrorisme. Dit wetsontwerp gaat daarentegen te ver.

Hij waarschuwt voor pragmatische maatregelen die zijn ingegeven door de vrees van de bevolking ten gevolge van de recente gebeurtenissen in ons land.

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 65 (DOC 54 2259/003) in.

Dit amendement strekt ertoe het opschrift van titel 20 van het wetsontwerp te wijzigen, teneinde elke verwarring te voorkomen tussen het meedelen van geheimen in het kader van casusoverleg enerzijds, en het jurisprudentiële concept van het gedeeld beroepsgeheim anderzijds.

Art. 284

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 285

Mevrouw Özlem Özen (PS) dient amendement nr. 110 (DOC 54 2259/003) in.

Dit amendement strekt ertoe voorwaarden te schep­pen waaronder het beroepsgeheim écht kan worden gedeeld; in tegenstelling tot het ontworpen artikel maakt dit amendement het evenwel niet mogelijk het beroepsgeheim op te heffen. Voorts beoogt het de vertrouwensband in stand te houden tussen een persoon en de professional die hij/zij in vertrouwen heeft genomen. Tegelijk wordt echter die professional de mogelijkheid geboden andere professionals te raadplegen, binnen een kader bepaald door een wet, decreet of ordonnan­tie en in het belang van degene die die professional in vertrouwen heeft genomen.

M. Christian Brotcorne (cdH) dit approuver la démarche qui consiste à tenir compte de la demande des acteurs de terrain. Il convient cependant alors d'écouter l'ensemble des protagonistes.

Il ne nie pas que son groupe ait soutenu la proposition de loi modifiant le Code d'instruction criminelle en vue de promouvoir la lutte contre le terrorisme, précitée. Il insiste cependant sur les différences de contexte dans lesquels ces deux textes s'inscrivent. La proposition en question pouvait se justifier au regard de l'objectif d'intérêt général tout à fait particulier que constitue la lutte contre le terrorisme. Le présent projet va au contraire trop loin.

Il met en garde contre les mesures pragmatiques qui seraient guidées par la volonté de répondre aux craintes de la population suite aux événements auxquels notre pays a été récemment confronté.

L'amendement n° 65 (DOC 54 2259/3) est introduit par M. Raf Terwingen et consorts.

Il vise à modifier l'intitulé du titre 20 du projet afin d'éviter toute confusion entre la communication de secret dans le cadre d'une concertation de cas et la figure jurisprudentielle du secret professionnel partagé.

Art. 284

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

Art. 285

Mme Özlem Özen (PS) introduit l'amendement n° 110 (DOC 54 2259/3).

Cet amendement vise à organiser un réel partage du secret professionnel. Il ne permet pas, contrairement à l'article en projet, la levée du secret professionnel. Cet amendement préserve le lien de confiance entre la personne et le professionnel auquel elle s'est confiée tout en permettant au professionnel de consulter, dans cadre défini par la loi, le décret ou l'ordonnance, d'autres professionnels, et ce dans l'intérêt de la personne qui s'est confiée.

Mevrouw Özlem Özen (PS) dient *subamendement nr. 150* (DOC 54 2259/XXX) in. Dit op amendement nr. 110 ingediende subamendement beoogt tegemoet te komen aan de opmerkingen van de Raad van State, door te verduidelijken dat de professionals niet tot een akkoord moeten komen en dat zij het beroepsgeheim moeten bewaren inzake vertrouwelijke informatie die bij het overleg werd meegedeeld.

Tevens wordt gepreciseerd dat de betrokkene die ermee instemt dat de procureur des Konings participeert aan het overleg, het risico loopt te worden vervolgd. Daarom moet de betrokkene vooraf een advocaat raadplegen.

In fine zal het parket waarschijnlijk bovenal worden ingeschakeld wanneer de betrokkene hoe dan ook al het risico loopt te worden vervolgd en wanneer de inbreng van het parket andere oplossingen kan aanreiken dan een veroordeling in strafzaken.

De heer Raf Terwingen (CD&V) c.s. dient *amendement nr. 64* (DOC 54 2259/003) alsook *subamendement nr. 141* (DOC 54 22589/006) in.

Subamendement nr. 141 strekt ertoe de bepalingen van amendement nr. 64 te verfijnen door het schrappen van de passage “Onverminderd het tweede lid, maken de deelnemers tijdens het overleg afspraken over het gevolg dat aan het overleg wordt verleend en over de vertrouwelijkheid waarmee tijdens het overleg uitgewisselde informatie moet worden behandeld.”. Een dergelijke bepaling hoort immers niet thuis in het wetsontwerp, dat een algemeen raamwerk beoogt vast te stellen.

Zowel amendement nr. 64 als subamendement nr. 141 strekken er voor het overige toe te verduidelijken dat de geheimen die tijdens dit overleg worden meegedeeld, uitsluitend aanleiding kunnen geven tot de strafrechtelijke vervolging van de misdrijven waarvoor het overleg werd georganiseerd.

De heer Terwingen wijst erop dat er een fout is geslopen in de vertaling van het subamendement, waardoor de Franse tekst niet strookt met de Nederlandse. De Nederlandse tekst is de correcte tekst.

Amendement nr. 64 strekt tevens tot verduidelijking van de begrippen “openbare veiligheid” en “veiligheid van de Staat”, teneinde tegemoet te komen aan de kritiek en de bedenkingen die tijdens de hoorzittingen werden geuit.

Mevrouw Özlem Özen (PS) vraagt zich af wat er gebeurt wanneer bij een overleg over een welbepaald

Mme Özlem Özen (PS) introduit le *sous-amendement n° 149* (DOC 54 2259/6). Ce sous-amendement à l’amendement n° 110 vise à répondre aux remarques formulées par le Conseil d’État en précisant que les professionnels ne sont pas tenus d’aboutir à un accord, et qu’ils restent tenus au secret quant aux informations confidentielles communiquées dans le cadre de la concertation.

Il est également précisé que la personne concernée qui accepte la participation du procureur du Roi à la concertation s’expose au risque d’être poursuivie. C’est pour cette raison que la personne concernée devra au préalable consulter un avocat.

In fine, la participation du parquet aura vraisemblablement surtout lieu lorsque la personne concernée est déjà soumise au risque d’être poursuivie et que cette participation permettra la recherche de solutions alternatives à une condamnation pénale

L’amendement n° 64 (DOC 54 2259/3) ainsi que le *sous-amendement n°141* (DOC 54 2259/006) sont introduits par *M. Raf Terwingen (CD&V) et consorts*.

Le sous-amendement n°141 affine les dispositions de l’amendement n°64 en y supprimant le passage suivant “les participants à cette concertation conviennent au cours de celle-ci de la suite qui peut être réservée à la concertation et de la confidentialité avec laquelle l’information échangée pendant la concertation doit être traitée.”. Une telle disposition n’a en effet pas sa place dans le dispositif en projet qui a pour objectif de fixer un cadre général.

L’amendement n°64 et le sous-amendement n°141 visent pour le surplus à préciser que les éléments révélés lors de la concertation ne peuvent donner lieu à la poursuite pénale que des seuls délits pour lesquels la concertation a été organisée.

M. Terwingen attire l’attention sur une erreur survenue dans la traduction du sous-amendement dont il ressort une discordance entre les textes français et néerlandais. La version néerlandaise est la version correcte.

L’amendement 64 vise également à préciser les notions de “sécurité publique” et de “sécurité de l’État” afin de répondre aux critiques et interrogations émises au cours des auditions.

Mme Özlem Özen (PS) se demande si, à l’occasion d’une concertation concernant un délit A, on découvre

misdrijf aan het licht komt dat de persoon nog een ander misdrijf heeft gepleegd. Kan de betrokkene dan voor dat andere misdrijf worden vervolgd? Zal worden overlegd op grond van een vooraf bepaalde agenda? Duidelijkheid ter zake is aangewezen.

De heer Raf Terwingen (CD&V) geeft aan dat het overleg wordt beperkt tot de misdrijven waarvoor het overleg wordt georganiseerd. De tekst is duidelijk in dat verband.

De minister voegt eraan toe dat het parket de bedoeling van het overleg zal moeten omschrijven. Bij een overleg over seksuele misdrijven op minderjarigen zal moeten worden verduidelijkt welke bepalingen van het Strafwetboek werden geschonden.

Mevrouw Annick Lambrecht (sp.a) dient *amendement nr. 13* (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt te bepalen dat de lokale integrale-veiligheidscellen gevoelige informatie over terroristische misdrijven mogen delen.

Art. 286

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

TITEL 21 (NIEUW)

De heer Raf Terwingen c.s. dient *amendement nr. 91* (DOC 54 2259/003) in, tot invoeging van een Titel 21, "Wijziging van het Burgerlijk Wetboek".

De indiener verwijst naar de verantwoording van amendement nr. 92.

Art. 287 (nieuw)

De heer Raf Terwingen c.s. dient *amendement nr. 92* (DOC 54 2259/003) in, tot invoeging van een artikel 287. Dit artikel strekt tot wijziging van artikel 1317 van het Burgerlijk Wetboek, teneinde de definitie van de gekwalificeerde elektronische handtekening bij de tijd te brengen. Voor het overige verwijst de indiener naar de verantwoording.

TITEL 22 (NIEUW)

De heer Raf Terwingen c.s. dient *amendement nr. 93* (DOC 54 2259/003) in, dat de invoeging beoogt van titel 22 "Wijziging van de wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd op 16 maart 1968,

un délit B, on pourra poursuivre la personne pour ce délit B? La concertation se fera-t-elle sur base d'un ordre du jour bien déterminé à l'avance? Il ne faut pas être trop vague à cet égard.

M. Raf Terwingen (CD&V) indique qu'on se limite "aux délits pour lequel la concertation a été organisée". Le texte est clair à ce propos.

Le ministre ajoute que le parquet devra décrire la finalité dans le cadre de laquelle a lieu la concertation. Si on parle de délinquance sexuelle sur des mineurs, il faudra clarifier en indiquant les dispositions du code pénal concernées.

L'amendement n°13 (DOC 54 2259/3) est introduit par *Mme Annick Lambrecht (sp.a)*. Il vise à permettre le partage d'informations sensibles relatives à des actes terroristes par les cellules locales de sécurité intégrale.

Art. 286

Cet article ne donne lieu à aucune observation.

TITRE 21 (NOUVEAU)

M. Raf Terwingen et consorts déposent *l'amendement n° 91* (DOC 54 2259/003), qui vise à insérer le titre 21 "Modification du Code civil".

Il est référé à la justification de l'amendement n° 92.

Art. 287 (nouveau)

M. Raf Terwingen et consorts déposent *l'amendement n° 92* (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer l'article 287. Cet article modifie l'article 1317 du Code civil en vue d'actualiser la définition de la signature électronique qualifiée. Il est référé à la justification pour le surplus.

TITRE 22 (NOUVEAU)

M. Raf Terwingen et consorts déposent *l'amendement n° 93* (DOC 54 2259/003), qui vise à insérer le titre 22 "Modification de la loi relative à la police de la circulation routière, coordonnée le 16 mars 1968, en

wat het bevel tot betalen betreft". Er wordt verwezen naar de verantwoording van amendement nr. 94.

Art. 288 (*nieuw*)

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 94 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt artikel 288 in te voegen. Dit artikel beoogt artikel 65/1, derde lid, van de wet betreffende de politie over het wegverkeer te wijzigen en heeft betrekking op de wijze van verzending van het bevel tot betalen. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Als subamendement op amendement nr. 94 dient *de heer Raf Terwingen c.s. amendement nr. 142 (DOC 54 2259/006) in, dat ertoe strekt een technische verbetering aan te brengen om rekening te houden met een opmerking van de Raad van State.*

TITEL 23 (*NIEUW*)

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 95 (DOC 54 2259/003) in, dat de invoeging beoogt van titel 23 "Wijziging van de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten". Er wordt verwezen naar de verantwoording van amendement nr. 96.

Art. 289 (*nieuw*)

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 96 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt artikel 289 in te voegen. Dit artikel beoogt artikel 109 van de wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie te wijzigen en strekt ertoe de inwerkingtreding van de bepalingen van die wet omtrent de uitvoering van de vrijheidsstraffen van drie jaar of minder uit te stellen tot 1 oktober 2019. Dit geeft de nodige tijd aan zowel het Parlement, dat het ontwerp van strafuitvoeringswetboek moet bespreken, als het veld, dat de nodige voorbereidingen moet treffen.

De heer Christian Brotcorne (cdH) is van mening dat de inwerkingtreding van deze beginselwet, waar al jarenlang naar wordt uitgekeken, niet nog eens mag worden uitgesteld. Het is de enige manier om recidive aan te pakken en te waken over een reclasseringsbeleid. De straftijd moet dienen voor de heropvoeding van de veroordeelde. Tevens moet deze wet worden benut om radicalisering in de gevangenis tegen te gaan. Waarom

ce qui concerne l'ordre de paiement". Il est référé à la justification de l'amendement n° 94.

Art. 288 (*nouveau*)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 94 (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer l'article 288. Cet article modifie l'article 65/1, aliéna 3, de la loi relative à la police de la circulation routière et il concerne le mode de transmission de l'ordre de paiement. Il est référé à la justification.

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 142 (DOC 54 2259/006) qui est un sous-amendement à l'amendement n° 94 et qui vise une correction technique afin de répondre à une remarque du Conseil d'État.

TITRE 23 (*NOUVEAU*)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 95 (DOC 54 2259/003), qui vise à insérer le titre 23 "Modification de la loi du 17 mai 2006 relative au statut juridique externe des personnes condamnées à une peine privative de liberté et aux droits reconnus à la victime dans le cadre des modalités d'exécution de la peine". Il est référé à la justification de l'amendement n° 96.

Art. 289 (*nouveau*)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 96 (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer l'article 289. Cet article modifie l'article 109 de la loi relative au statut juridique externe et il vise à reporter l'entrée en vigueur des dispositions de cette loi concernant l'exécution des peines privatives de liberté de trois ans ou moins au 1er octobre 2019. Ceci permet au parlement qui doit débattre du code des exécutions des peines et au terrain qui doit effectuer les préparations nécessaires de disposer du temps dont ils ont besoin.

M. Christian Brotcorne (cdH) considère qu'on ne peut pas à nouveau reporter l'entrée en vigueur de cette loi de principes qu'on attend depuis des années. C'est la seule manière de lutter contre la récidive et de veiller à une politique de réinsertion. Le temps de la peine doit servir à la rééducation de la personne condamnée. Cette loi doit aussi servir à lutter contre la radicalisation en prison. Pourquoi ne trouve-t-on pas les moyens humains

wordt in de wet dan niet voorzien in de personele en budgettaire middelen om een en ander in de praktijk te brengen, wetende dat de regering eens te meer heeft beslist de strafmaat te verhogen en de voorwaardelijke invrijheidstelling ingewikkelder te maken? De spreker betreurt die discrepantie tussen het gewenste beleid, dat er uiteindelijk nooit komt, en het daadwerkelijke beleid.

De minister herinnert eraan dat de regering al veel vooruitgang heeft geboekt in verband met de rechtspositie van de geïnterneerden. Bovendien wil hij de wet op de interne rechtspositie van de gedetineerde nog dit jaar ten uitvoer leggen. Wat de externe rechtspositie betreft, slaat het uitstel slechts op de korte straffen van minder dan drie jaar. De minister herinnert eraan dat het strafrecht en de strafrechtprocedure, alsook de strafkamer, zo snel mogelijk zullen worden hervormd.

De heer Christian Brotcorne (cdH) hoopt dat eveneens de strafmaat zal worden herzien.

De minister geeft aan dat daar werk van wordt gemaakt. Er zullen méér alternatieven voor straffen worden uitgewerkt, aangezien men niet steeds een aanvullende straf zal kunnen opleggen.

De heer Christian Brotcorne (cdH) herinnert er in verband met de bijkomende beveiligingsperiode aan dat die niet veel zin meer heeft, aangezien de strafmaat en de voorwaarden voor voorwaardelijke invrijheidstelling stelselmatig worden aangescherpt.

TITEL 24 (NIEUW)

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 97 (DOC 54 2259/003) in, dat de invoeging beoogt van titel 24 "Wijzigingen van de wet van 25 december 2016 houdende de wijziging van verscheidene bepalingen betreffende de zakelijke zekerheden op roerende goederen". Er wordt verwezen naar de verantwoording van de amendementen nrs. 98 en 99.

Art. 290 (nieuw)

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 98 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt artikel 290 in te voegen. Dit artikel beoogt artikel 18 van de wet van 25 december 2016 te vervangen. Dit amendement wordt ingediend naar aanleiding van advies nr. 19/2016 van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (punt 13).

et budgétaires d'agir, sachant que le gouvernement a décidé une nouvelle fois d'augmenter les peines et de rendre la libération conditionnelle plus compliquée? L'orateur regrette fortement cette différence entre la politique souhaitée qui ne voit jamais le jour et la politique réellement pratiquée.

Le ministre rappelle que le gouvernement a déjà fortement progressé sur le statut des internés. En outre, il souhaite encore mettre en œuvre cette année la loi sur le statut interne du détenu. Concernant le statut juridique externe, le report ne vise que les courtes peines en dessous de trois ans. Le ministre rappelle que le droit pénal et la procédure pénale seront réformés dans les meilleurs délais, ainsi que la chambre criminelle.

M. Christian Brotcorne (cdH) espère aussi qu'on reverra l'échelle des peines.

Le ministre indique qu'on y travaille. On va développer plus d'alternatives aux peines, car on ne peut pas toujours aller vers une peine additionnelle.

M. Christian Brotcorne (cdH) rappelle, concernant la peine de sûreté, qu'elle n'a plus beaucoup d'intérêt dans la mesure où on augmente systématiquement le niveau des peines et les conditions pour bénéficier de la libération conditionnelle.

TITRE 24 (NOUVEAU)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 97 (DOC 54 2259/003), qui vise à insérer le titre 24 "Modifications de la loi du 25 décembre 2016 modifiant diverses dispositions relatives aux sûretés réelles mobilières". Il est référé à la justification des amendements n°s 98 et 99.

Art. 290 (nouveau)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 98 (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer l'article 290. Cet article remplace l'article 18 de la loi du 25 décembre 2016. Cet amendement fait suite à l'avis n° 19/2016 de la commission pour la protection de la vie privée (point 13).

Art. 291 (*nieuw*)

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 99 (DOC 54 2259/003) in, dat ertoe strekt artikel 291 in te voegen. Dit artikel beoogt in dezelfde wet een artikel 70/1 in te voegen, teneinde artikel 36 in werking te doen treden op 31 december 2016. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

TITEL 25 (*NIEUW*)

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 143 (DOC 54 2259/006) in, dat amendement nr. 100 (ingetrokken) vervangt en dat beoogt titel 25 "Wijzigingen van het Wetboek van economisch recht" in te voegen. Er wordt verwezen naar de verantwoording van de amendementen nrs. 144 en 145.

Art. 292 (*nieuw*)

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 144 (DOC 54 2259/006) in, dat amendement nr. 101 (ingetrokken) vervangt en dat tot doel heeft artikel 292 in te voegen. Dit artikel strekt ertoe artikel VI.783 van het Wetboek van economisch recht te herstellen. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

Art. 293 (*nieuw*)

De heer Raf Terwingen c.s. dient amendement nr. 145 (DOC 54 2259/006) in, dat ertoe strekt artikel 293 in te voegen. Dit artikel beoogt artikel XIV.50 van het Wetboek van economisch recht te herstellen. Er wordt verwezen naar de verantwoording.

IV. — **STEMMINGEN**

TITEL 1

Algemene bepaling

Artikel 1

Artikel 1 wordt eenparig aangenomen.

Art. 291 (*nouveau*)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 99 (DOC 54 2259/003) qui vise à insérer l'article 291. Cet article insère un article 70/1 dans la même loi afin de prévoir que l'article 36 entre en vigueur le 31 décembre 2016. Il est référé à la justification.

TITRE 25 (*NOUVEAU*)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 143 (DOC 54 2259/006), qui remplace l'amendement n° 100 (retiré) et qui vise à insérer le titre 25 "Modifications du Code de droit économique". Il est référé à la justification des amendements n°s 144 et 145.

Art. 292 (*nouveau*)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 144 (DOC 54 2259/006) qui remplace l'amendement n° 101 (retiré) et vise à insérer l'article 292. Cet article vise à rétablir l'article VI.783 du Code de droit économique. Il est référé à la justification.

Art. 293 (*nouveau*)

M. Raf Terwingen et consorts déposent l'amendement n° 145 (DOC 54 2259/006) qui vise à insérer l'article 293. Cet article vise à rétablir l'article XIV.50 du Code de droit économique. Il est référé à la justification.

IV. — **VOTES**TITRE 1ER*Disposition générale*Article 1er

L'article 1er est adopté à l'unanimité.

TITEL 2

Wijziging van een aantal bepalingen van het Burgerlijk Wetboek en van het Gerechtelijk Wetboek, in het bijzonder met het oog op de invoering van een voorafgaand geschiktheidsvonnis in de procedure voor binnenlandse adoptie

HOOFDSTUK 1

Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek

Art. 2

Amendement nr. 14 wordt eenparig aangenomen.

Het aldus geamendeerde artikel 2 wordt eenparig aangenomen.

Art. 3

Amendement nr. 103 wordt verworpen met 9 tegen 2 stemmen en 1 onthouding.

Artikel 3 wordt eenparig aangenomen.

Art. 4 tot 7

Deze artikelen worden eenparig aangenomen.

Art. 8

Amendement nr. 107 wordt verworpen met 9 tegen 2 stemmen en 1 onthouding.

Artikel 8 wordt eenparig aangenomen.

Art. 9 en 10

Deze artikelen worden eenparig aangenomen.

Art. 11

Amendement nr. 113, dat artikel 11 vervangt, wordt eenparig aangenomen. Derhalve vervallen de amendementen nrs. 106, 2 en 15.

Art. 12

Artikel 12 wordt eenparig aangenomen.

TITRE 2

Modification de certaines dispositions du Code civil et du Code judiciaire relatives à l'adoption, notamment en vue d'introduire un jugement d'aptitude préalable dans la procédure d'adoption interne

CHAPITRE 1ER**Modifications apportées au Code civil**

Art. 2

L'amendement n° 14 est adopté à l'unanimité.

L'article 2, tel qu'amendé, est adopté à l'unanimité.

Art. 3

L'amendement n° 103 est rejeté par 9 voix contre 2 et une abstention.

L'article 3 est adopté à l'unanimité.

Art. 4 à 7

Ces articles sont adoptés à l'unanimité.

Art. 8

L'amendement n° 107 est rejeté par 9 voix contre 2 et une abstention.

L'article 8 est adopté à l'unanimité.

Art. 9 et 10

Ces articles sont adoptés à l'unanimité.

Art. 11

L'amendement n° 113, qui remplace l'article 11, est adopté à l'unanimité. Par conséquent, les amendements n°s 106, 2 et 15 sont sans objet.

Art. 12

L'article 12 est adopté à l'unanimité.

HOOFDSTUK 2

Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek

Art. 13 tot 33

Deze artikelen worden eenparig aangenomen.

Art. 34

Amendement nr. 104 wordt verworpen met 9 tegen 2 stemmen en 1 onthouding.

Artikel 34 wordt eenparig aangenomen.

Art. 35 tot 43

Deze artikelen worden eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 3

Slotbepalingen

Art. 44 en 45

Deze artikelen worden eenparig aangenomen.

Art. 46

Amendement nr. 105 wordt verworpen met 9 tegen 3 stemmen.

Amendement nr. 16 wordt eenparig aangenomen.

Het aldus geamendeerde artikel 46 wordt eenparig aangenomen.

CHAPITRE 2

Modifications au Code judiciaire

Art. 13 à 33

Ces articles sont adoptés à l'unanimité.

Art. 34

L'amendement n° 104 est rejeté par 9 voix contre 2 et une abstention.

L'article 34 est adopté à l'unanimité.

Art. 35 à 43

Ces articles sont adoptés à l'unanimité.

CHAPITRE 3

Dispositions finales

Art. 44 et 45

Ces articles sont adoptés à l'unanimité.

Art. 46

L'amendement n° 105 est rejeté par 9 voix contre 3.

L'amendement n° 16 est adopté à l'unanimité.

L'article 46, tel qu'amendé, est adopté à l'unanimité.

TITEL 3

Wijziging van artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek betreffende de verjaring van schuldvorderingen wegens levering van goederen en diensten via distributienetten voor water, gas of elektriciteit of de levering van elektronische communicatiediensten, omroeptransmissie- en omroepdiensten via elektronische communicatienetwerken

Art. 47

De amendementen nrs. 108, 3 en 8 worden verworpen met 9 tegen 3 stemmen. Amendement nr. 66 wordt verworpen met 9 tegen 2 stemmen en 1 onthouding.

Artikel 47 wordt aangenomen met 9 tegen 2 stemmen en 1 onthouding.

TITEL 4

Wijziging van het Wetboek van internationaal privaatrecht

HOOFDSTUK 1

Naam en voornamen

Art. 48

Artikel 48 wordt eenparig aangenomen.

Art. 49

Amendement nr. 4 wordt verworpen met 9 tegen 3 stemmen.

Amendement nr. 74 wordt eenparig aangenomen.

Het aldus geamendeerde artikel 49 wordt eenparig aangenomen.

TITRE 3

Modification de l'article 2277 du Code Civil concernant la prescription des créances pour la fourniture de biens et de services via des réseaux de distribution d'eau, de gaz ou d'électricité ou la fourniture de services de communications électroniques ou de services de radiotransmission ou de radio- et télédiffusion via des réseaux de communications électroniques

Art. 47

Les amendements n°s 108, 3 et 8 sont rejetés par 9 voix contre 3. L'amendement n° 66 est rejeté par 9 voix contre 2 et une abstention.

L'article 47 est adopté par 9 voix contre 2 et une abstention.

TITRE 4

Modification du Code de droit international privé

CHAPITRE 1ER**Nom et prénoms**

Art. 48

L'article 48 est adopté à l'unanimité.

Art. 49

L'amendement n° 4 est rejeté par 9 voix contre 3.

L'amendement n° 74 est adopté à l'unanimité.

L'article 49, tel qu'amendé, est adopté à l'unanimité.

HOOFDSTUK 2

**Aanpassing van het Wetboek van internationaal
privaatrecht aan verschillende Europese
verordeningen**

Art. 50

Amendement nr. 5 wordt verworpen met 9 tegen
3 stemmen.

Artikel 50 wordt eenparig aangenomen.

Art. 51 tot 59

Deze artikelen worden achtereenvolgens eenparig
aangenomen.

HOOFDSTUK 3

Inwerkingtreding

Art. 60

Artikel 60 wordt eenparig aangenomen.

TITEL 5

*Diverse wijzigingen op het gebied van het
familierecht en met betrekking tot de familierechtbank*

HOOFDSTUK 1

Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek

Art. 61 en 62

Deze artikelen worden achtereenvolgens eenparig
aangenomen.

Art. 62/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 75, tot invoeging van artikel 62/1,
wordt eenparig aangenomen.

Art. 63

Artikel 63 wordt eenparig aangenomen.

CHAPITRE 2

**Adaptation du Code de droit international
privé à différents règlements européens**

Art. 50

L'amendement n° 5 est rejeté par 9 voix contre 3.

L'article 50 est adopté à l'unanimité.

Art. 51 à 59

Ces articles sont successivement adoptés à
l'unanimité.

CHAPITRE 3

Entrée en vigueur

Art. 60

L'article 60 est adopté à l'unanimité.

TITRE 5

*Modifications diverses en matière de droit de la
famille et relatives au tribunal de la famille*

CHAPITRE 1ER**Modifications du Code civil**

Art. 61 et 62

Ces articles sont adoptés à l'unanimité.

Art. 62/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 75, qui insère l'article 62/1, est
adopté à l'unanimité.

Art. 63

L'article 63 est adopté à l'unanimité.

Art. 64

Amendement nr. 114 en het aldus geamendeerde artikel 64 worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 65 tot 67

Deze artikelen worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 2

Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek

Art. 68 tot 70

Deze artikelen worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 71

Amendement nr. 115, ter vervanging van artikel 71, wordt eenparig aangenomen.

Art. 72

Artikel 72 wordt eenparig aangenomen.

Art. 72/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 17, tot invoeging van artikel 72/1, wordt eenparig aangenomen.

Art. 73

Amendement nr. 18, ter vervanging van artikel 73, wordt eenparig aangenomen.

Art. 74 tot 79

Deze artikelen worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 79/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 6, tot invoeging van artikel 79/1, wordt verworpen met 10 tegen 2 stemmen.

Art. 64

L'amendement n° 114 et l'article 64, tel qu'amendé, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 65 à 67

Ces articles sont adoptés à l'unanimité.

CHAPITRE 2

Modifications du Code judiciaire

Art. 68 à 70

Ces articles sont adoptés à l'unanimité.

Art. 71

L'amendement n° 115, qui remplace l'article 71, est adopté à l'unanimité.

Art. 72

L'article 72 est adopté à l'unanimité.

Art. 72/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 17, qui insère l'article 72/1, est adopté à l'unanimité.

Art. 73

L'amendement n° 18, qui remplace l'article 73, est adopté à l'unanimité.

Art. 74 à 79

Ces articles sont adoptés à l'unanimité.

Art. 79/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 6, qui vise à insérer un article 79/1, est rejeté par 10 voix contre 2.

Art. 79/2 (*nieuw*)

Amendement nr. 7, tot invoeging van artikel 79/2, wordt verworpen met 10 tegen 2 stemmen.

Art. 80 tot 83

Deze artikelen worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 3

**Wijzigingen van het Wetboek van
internationaal privaatrecht**

Art. 84 en 85

Deze artikelen worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 4

Wijzigingen van het Consulair Wetboek

Art. 85/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 76, tot invoeging van artikel 85/1, wordt eenparig aangenomen.

Art. 86 tot 88

Deze artikelen worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 5

**Wijziging van het Wetboek van de Belgische
nationaliteit**

Art. 89

Artikel 89 wordt eenparig aangenomen.

Art. 79/2 (*nouveau*)

L'amendement n° 7, qui vise à insérer un article 79/2, est rejeté par 10 voix contre 2.

Art. 80 à 83

Ces articles sont adoptés à l'unanimité.

CHAPITRE 3

**Modifications du Code de droit
international privé**

Art. 84 et 85

Ces articles sont adoptés à l'unanimité.

CHAPITRE 4

Modifications du Code consulaire

Art. 85/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 76, qui insère l'article 85/1, est adopté à l'unanimité.

Art. 86 à 88

Ces articles sont adoptés à l'unanimité.

CHAPITRE 5

**Modification du Code de la
nationalité belge**

Art. 89

L'article 89 est adopté à l'unanimité.

TITEL 6

Naam- en voornaamsveranderingen

HOOFDSTUK 1

Wijzigingen van de wet van 15 mei 1987 betreffende de namen en voornamen

Art. 90 tot 95

Amendement nr. 77 (*partim*), dat ertoe strekt de artikelen 90 tot 95 weg te laten, wordt eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 2

Wijzigingen van het Wetboek van registratie-, hypotheek- en griffierechten

Art. 96 tot 102

Amendement nr. 77 (*partim*), dat ertoe strekt de artikelen 96 tot 102 weg te laten, wordt eenparig aangenomen.

TITEL 7

Legaten

HOOFDSTUK 1

Wijziging van het Burgerlijk Wetboek

Art. 103

Amendement nr. 19 wordt aangenomen met 9 stemmen en 2 onthoudingen.

Het aldus geamendeerde artikel 103 wordt aangenomen met 9 stemmen en 2 onthoudingen.

HOOFDSTUK 2

Wijziging van het keizerlijk decreet van 18 februari 1809 betreffende de congregaties of huizen van ziekenverplegende vrouwen

Art. 104

Amendement nr. 116, ter vervanging van artikel 104, wordt aangenomen met 9 stemmen en 2 onthoudingen.

TITRE 6

*Changements de nom et de prénom*CHAPITRE 1ER**Modifications de la loi du 15 mai 1987 relative aux noms et prénoms**

Art. 90 à 95

L'amendement n° 77 (*partim*), qui vise à supprimer les articles 90 à 95, est adopté à l'unanimité.

CHAPITRE 2

Modifications du Code des droits d'enregistrement, d'hypothèque et de greffe

Art. 96 à 102

L'amendement n° 77 (*partim*), qui vise à supprimer les articles 96 à 102, est adopté à l'unanimité.

TITRE 7

*Legs*CHAPITRE 1ER**Modification du Code civil**

Art. 103

L'amendement n° 19 est adopté par 9 voix et 2 abstentions.

L'article 103, tel qu'amendé, est adopté par 9 voix et 2 abstentions.

CHAPITRE 2

Modification du décret impérial du 18 février 1809 relatif aux congrégations ou maisons hospitalières de femmes

Art. 104

L'amendement n° 116, qui remplace l'article 104, est adopté par 9 voix et 2 abstentions.

HOOFDSTUK 3

Wijziging van het keizerlijk decreet van 6 november 1813 op de bewaring en beheer der goederen welke de geestelijkheid in verschillende delen van het keizerrijk bezit

Art. 105

Amendement nr. 117, ter vervanging van artikel 105, wordt aangenomen met 9 stemmen en 2 onthoudingen.

HOOFDSTUK 4

Wijzigingen van de wet van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen

Amendement nr. 20 wordt eenparig aangenomen.

Art. 106 tot 108

De artikelen 106 tot 108 worden achtereenvolgens aangenomen met 11 stemmen en 1 onthouding.

HOOFDSTUK 5

Overgangsbepaling

Art. 109

Artikel 109 wordt aangenomen met 11 stemmen en 1 onthouding.

TITEL 8

Verzoeken betreffende de grensoverschrijdende maatregelen inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid en de bescherming van kinderen

Art. 110 tot 114

Deze artikelen worden eenparig aangenomen.

CHAPITRE 3

Modification du décret impérial du 6 novembre 1813 sur la conservation et administration des biens que possède le clergé dans plusieurs parties de l'Empire

Art. 105

L'amendement n° 117, qui remplace l'article 105, est adopté par 9 voix et 2 abstentions.

CHAPITRE 4

Modifications de la loi du 27 juin 1921 concernant les associations sans but lucratif, les associations internationales sans but lucratif et les fondations

L'amendement n° 20 est adopté à l'unanimité.

Art. 106 à 108

Les articles 106 à 108 sont adoptés par 11 voix et une abstention.

CHAPITRE 5

Disposition transitoire

Art. 109

L'article 109 est adopté par 11 voix et une abstention.

TITRE 8

Demandes concernant les mesures transfrontières relatives à la responsabilité parentale et la protection des enfants

Art. 110 à 114

Ces articles sont adoptés à l'unanimité.

TITEL 9

Wijzigingen met betrekkingen tot de verklaring tot aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving of verwerping van een nalatenschap en invoering van een centraal erfrechtregister

HOOFDSTUK 1

Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek inzake de verklaringen van aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving en verwerping van een nalatenschap

Art. 115

Amendement nr. 9 wordt ingetrokken.

De amendementen nrs. 10 en 111 worden achtereenvolgens verworpen met 9 tegen 3 stemmen.

Artikel 115 wordt aangenomen met 10 tegen 2 stemmen.

Art. 116

Artikel 116 wordt aangenomen met 10 tegen 2 stemmen.

HOOFDSTUK 2

Invoering van een centraal erfrechtregister

Art. 117 tot 122

Deze artikelen worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 123

Amendement nr. 112, dat ertoe strekt artikel 123 te vervangen, wordt eenparig aangenomen.

Art. 124 en 125

Deze artikelen worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

TITRE 9

Modifications relatives à la déclaration d'acceptation sous bénéfice d'inventaire ou à la renonciation à une succession et à la création d'un registre central successoral

CHAPITRE 1ER

Modifications du Code civil relatives aux déclarations d'acceptation sous bénéfice d'inventaire d'une succession et de renonciation à une succession

Art. 115

L'amendement n° 9 est retiré.

Les amendements n° 10 et 111 sont successivement rejetés par 9 voix contre 3.

L'article 115 est adopté par 10 voix contre 2.

Art. 116

L'article 116 est adopté par 10 voix contre 2.

CHAPITRE 2

Introduction d'un registre central successoral

Art. 117 à 122

Ces articles sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 123

L'amendement n° 112, qui remplace l'article 123, est adopté à l'unanimité.

Art. 124 et 125

Ces articles sont successivement adoptés à l'unanimité.

HOOFDSTUK 3

Opheffing van artikel 1185 van het Gerechtelijk Wetboek inzake de verklaringen van verwerping van een nalatenschap

Art. 126

Dit artikel wordt eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 4

Kosteloze verklaringen van verwerping

Art. 127 en 128

Deze artikelen worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 5

Wijziging van de wet van 25 ventôse jaar XI tot regeling van het notarisambt

Art. 129

Amendement nr. 11 wordt verworpen met 9 tegen 2 stemmen en 1 onthouding.

Artikel 129 wordt eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 6

Overgangsbepaling

Art. 130

Artikel 130 wordt aangenomen met 10 tegen 2 stemmen.

HOOFDSTUK 7

Inwerkingtreding

Art. 131

Artikel 131 wordt aangenomen met 10 tegen 2 stemmen.

CHAPITRE 3

Abrogation de l'article 1185 du Code judiciaire relative aux déclarations de renonciation à une succession

Art. 126

Cet article est adopté à l'unanimité.

CHAPITRE 4

Déclarations de renonciation gratuites

Art. 127 et 128

Ces articles sont successivement adoptés à l'unanimité.

CHAPITRE 5

Modification de la loi du 25 ventôse an XI contenant organisation du notariat

Art. 129

L'amendement n° 11 est rejeté par 9 voix contre 2 et une abstention.

L'article 129 est adopté à l'unanimité.

CHAPITRE 6

Disposition transitoire

Art. 130

L'article 130 est adopté par 10 voix contre 2.

CHAPITRE 7

Entrée en vigueur

Art. 131

L'article 131 est adopté par 10 voix contre 2.

TITEL 10

Notariaat

HOOFDSTUK 1

Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek

Art. 132 en 133

De artikelen 132 en 133 worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 2

Opheffing van de wet van 16 floréal jaar IV (5 mei 1796) en van artikel 16 van TITEL III van het decreet van 29 september – 6 oktober 1791

Art. 134 en 135

De artikelen 134 en 135 worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

TITEL 11

Diverse procedurele bepalingen

HOOFDSTUK 1

Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek

Art. 136 tot 140

De artikelen 136 tot 140 worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 141

Amendement nr. 118 wordt aangenomen met 11 stemmen tegen 1.

Het aldus geamendeerde artikel 141 wordt eenparig aangenomen.

Art. 142 en 143

Deze artikelen worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

TITRE 10

*Notariat*CHAPITRE 1ER**Modifications du Code civil**

Art. 132 et 133

Les articles 132 et 133 sont successivement adoptés à l'unanimité.

CHAPITRE 2

Abrogation de la loi du 16 floréal an IV (5 mai 1796) et de l'article 16 du Titre III du décret des 29 septembre – 6 octobre 1791

Art. 134 et 135

Les articles 134 et 135 sont successivement adoptés à l'unanimité.

TITRE 11

*Dispositions procédurales diverses*CHAPITRE 1ER**Modifications du Code judiciaire**

Art. 136 à 140

Les articles 136 à 140 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 141

L'amendement n° 118 est adopté par 11 voix contre une.

L'article 141, tel qu'amendé, est adopté à l'unanimité.

Art. 142 et 143

Ces articles sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 143/1

De amendementen nrs. 67 en 71 worden ingetrokken. Amendement nr. 119, dat ertoe strekt artikel 143/1 in te voegen, wordt aangenomen met 9 tegen 2 stemmen en 1 onthouding. Bijgevolg vervalt amendement nr. 146.

Art. 144

Artikel 144 wordt aangenomen met 11 stemmen en 1 onthouding.

Art. 145

Artikel 145 wordt aangenomen met 10 stemmen tegen 1 en 1 onthouding.

Art. 146 tot 148

De artikelen 146 tot 148 worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 149

Amendement nr. 68 wordt verworpen met 9 tegen 3 stemmen.

Artikel 149 wordt aangenomen met 9 tegen 3 stemmen.

Art. 150

Amendement nr. 69 wordt verworpen met 9 tegen 3 stemmen. Amendement nr. 12 wordt ingetrokken.

Artikel 150 wordt aangenomen met 9 tegen 3 stemmen.

Art. 151

Artikel 151 wordt aangenomen met 10 stemmen tegen 1 en 1 onthouding.

Art. 152

Artikel 152 wordt eenparig aangenomen.

Art. 143/1

Les amendements n°s 67 et 71 sont retirés. L'amendement n° 119, qui insère l'article 143/1, est adopté par 9 voix contre 2 et une abstention. Par conséquent, l'amendement n° 146 est sans objet.

Art. 144

L'article 144 est adopté par 11 voix et une abstention.

Art. 145

L'article 145 est adopté par 10 voix contre une et une abstention.

Art. 146 à 148

Les articles 146 à 148 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 149

L'amendement n° 68 est rejeté par 9 voix contre 3.

L'article 149 est adopté par 9 voix contre 3.

Art. 150

L'amendement n° 69 est rejeté par 9 voix contre 3. L'amendement n° 12 est retiré.

L'article 150 est adopté par 9 voix contre 3.

Art. 151

L'article 151 est adopté par 10 voix contre une et une abstention.

Art. 152

L'article 152 est adopté à l'unanimité.

Art. 153

Artikel 153 wordt aangenomen met 9 stemmen tegen 1 en 2 onthoudingen.

Art. 153/1 tot 153/6

De amendementen nrs. 21 tot 26, tot invoeging van de artikelen 153/1 tot 153/6, worden aangenomen met 9 stemmen tegen 1 en 2 onthoudingen.

Art. 154 en 155

Deze artikelen worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 156

Artikel 156 wordt aangenomen met 11 stemmen tegen 1.

Art. 157

De amendementen nrs. 120 en 72 worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 158

Artikel 158 wordt aangenomen met 11 stemmen tegen 1.

Art. 159

Artikel 159 wordt eenparig aangenomen.

Art. 160

Artikel 160 wordt aangenomen met 9 stemmen tegen 1 en 2 onthoudingen.

Art. 161

Artikel 161 wordt eenparig aangenomen.

Art. 153

L'article 153 est adopté par 9 voix contre une et 2 abstentions.

Art. 153/1 à 153/6

Les amendements n° 21 à 26, qui insèrent les articles 153/1 à 153/6, sont adoptés par 9 voix contre une et 2 abstentions.

Art. 154 et 155

Ces articles sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 156

L'article 156 est adopté par 11 voix contre une.

Art. 157

Les amendements n°s 120 et 72 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 158

L'article 158 est adopté par 11 voix contre une.

Art. 159

L'article 159 est adopté à l'unanimité.

Art. 160

L'article 160 est adopté par 9 voix contre une et 2 abstentions.

Art. 161

L'article 161 est adopté à l'unanimité.

HOOFDSTUK 2

Wijziging van het Burgerlijk Wetboek

Art. 162

Artikel 162 wordt aangenomen met 11 stemmen tegen 1.

HOOFDSTUK 3 (NIEUW)

Wijziging van het Wetboek van strafvordering

Amendement nr. 27, tot invoeging van hoofdstuk 3, wordt aangenomen met 10 stemmen tegen 1 en 1 onthouding.

Art. 162/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 28, tot invoeging van artikel 162/1, wordt aangenomen met 10 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 162/2 (*nieuw*)

Amendement nr. 73, tot invoeging van artikel 162/2, wordt eenparig aangenomen.

TITEL 12

Wijziging van de wet van 25 ventôse jaar XI op het notarisambt en van diverse wetten met het oog op de modernisering en de werklastermindering van Justitie

HOOFDSTUK 1

Wijzigingen van de wet van 25 ventôse jaar XI op het notarisambt

Art. 163

Artikel 163 wordt aangenomen met 11 stemmen en 1 onthouding.

Art. 164

Artikel 164 wordt eenparig aangenomen.

CHAPITRE 2

Modification du Code civil

Art. 162

L'article 162 est adopté par 11 voix contre une.

CHAPITRE 3 (NOUVEAU)

Modification du Code d'instruction criminelle

L'amendement n° 27, qui insère le chapitre 3, est adopté par 10 voix contre une et une abstention.

Art. 162/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 28, qui insère l'article 162/1, est adopté par 10 voix et 2 abstentions.

Art. 162/2 (*nouveau*)

L'amendement n° 73, qui insère l'article 162/2, est adopté à l'unanimité.

TITRE 12

Modification de la loi du 25 ventôse an XI contenant organisation du notariat et des lois diverses en vue de la modernisation et la réduction de la charge de travail de justice

CHAPITRE 1ER**Modifications de la loi du 25 ventôse an XI contenant organisation du notariat**

Art. 163

L'article 163 est adopté par 11 voix et une abstention.

Art. 164

L'article 164 est adopté à l'unanimité.

Art. 165

De amendementen nrs. 121, 70 en 29 worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 166 tot 172

De artikelen 166 tot 172 worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 172/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 36, tot invoeging van artikel 172/1, wordt eenparig aangenomen.

Art. 172/2 (*nieuw*)

Amendement nr. 122 wordt eenparig aangenomen.

Amendement nr. 37, tot invoeging van artikel 172/2, wordt eenparig aangenomen.

Art. 172/3 (*nieuw*)

Amendement nr. 38, tot invoeging van artikel 172/3, wordt eenparig aangenomen.

Art. 172/4 (*nieuw*)

Amendement nr. 39, tot invoeging van artikel 172/4, wordt eenparig aangenomen.

Art. 172/5 (*nieuw*)

Amendement nr. 40, tot invoeging van artikel 172/5, wordt eenparig aangenomen.

Art. 173 tot 175

De artikelen 173 tot 175 worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 175/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 123 wordt eenparig aangenomen.

Het aldus geamendeerde amendement nr. 30, tot invoeging van artikel 175/1, wordt eenparig aangenomen.

Art. 165

Les amendements n°s 121, 70 et 29 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 166 à 172

Les articles 166 à 172 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 172/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 36, qui insère l'article 172/1, est adopté à l'unanimité.

Art. 172/2 (*nouveau*)

L'amendement n° 122 est adopté à l'unanimité.

L'amendement n° 37, tel qu'amendé, qui insère l'article 172/2, est adopté à l'unanimité.

Art. 172/3 (*nouveau*)

L'amendement n° 38, qui insère l'article 172/3, est adopté à l'unanimité.

Art. 172/4 (*nouveau*)

L'amendement n° 39, qui insère l'article 172/4, est adopté à l'unanimité.

Art. 172/5 (*nouveau*)

L'amendement n° 40, qui insère l'article 172/5, est adopté à l'unanimité.

Art. 173 à 175

Les articles 173 à 175 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 175/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 123 est adopté à l'unanimité.

L'amendement n° 30, tel qu'amendé, qui insère l'article 175/1, est adopté à l'unanimité.

Art. 176

Amendement nr. 31 wordt eenparig aangenomen.

Het aldus geamendeerde artikel 176 wordt eenparig aangenomen.

Art. 177

Amendement nr. 32 wordt ingetrokken. Amendement nr. 124, tot vervanging van artikel 177, wordt eenparig aangenomen.

Art. 178

Amendement nr. 33 wordt ingetrokken. Amendement nr. 125 wordt eenparig aangenomen.

Het aldus geamendeerde artikel 178 wordt eenparig aangenomen.

Art. 178/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 34, tot invoeging van artikel 178/1, wordt eenparig aangenomen.

Art. 179 tot 189

De artikelen 179 tot 189 worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 2

Andere wijzigingen

Art. 190 en 191

De artikelen 190 en 191 worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 192

Amendement nr. 78 wordt eenparig aangenomen.

Het aldus geamendeerde artikel 192 wordt eenparig aangenomen.

Art. 176

L'amendement n° 31 est adopté à l'unanimité.

L'article 176, tel qu'amendé, est adopté à l'unanimité.

Art. 177

L'amendement n° 32 est retiré. L'amendement n° 124, qui remplace l'article 177, est adopté à l'unanimité.

Art. 178

L'amendement n° 33 est retiré. L'amendement n° 125 est adopté à l'unanimité.

L'article 178, tel qu'amendé, est adopté à l'unanimité.

Art. 178/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 34, qui insère l'article 178/1, est adopté à l'unanimité.

Art. 179 à 189

Les articles 179 à 189 sont successivement adoptés à l'unanimité.

CHAPITRE 2

Autres modifications

Art. 190 et 191

Les articles 190 et 191 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 192

L'amendement n° 78 est adopté à l'unanimité.

L'article 192, tel qu'amendé, est adopté à l'unanimité.

Art. 193 tot 196

De artikelen 193 tot 196 worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 3

Opheffingsbepaling

Art. 197

Artikel 197 wordt eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 4

Overgangsbepalingen

Art. 198

Amendement nr. 35 wordt ingetrokken. Amendement nr. 126 wordt eenparig aangenomen.

Het aldus geamendeerde artikel 198 wordt eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 5

Inwerkingtreding

Art. 199

Artikel 199 wordt eenparig aangenomen.

TITEL 13

Wijziging van het Wetboek van strafvordering

Art. 200

Artikel 200 wordt aangenomen met 11 stemmen en 1 onthouding.

Art. 201

Artikel 201 wordt aangenomen met 10 stemmen tegen 1 en 1 onthouding.

Art. 193 à 196

Les articles 193 à 196 sont successivement adoptés à l'unanimité.

CHAPITRE 3

Disposition abrogatoire

Art. 197

L'article 197 est adopté à l'unanimité.

CHAPITRE 4

Dispositions transitoires

Art. 198

L'amendement n° 35 est retiré. L'amendement n° 126 est adopté à l'unanimité.

L'article 198, tel qu'amendé, est adopté à l'unanimité.

CHAPITRE 5

Entrée en vigueur

Art. 199

L'article 199 est adopté à l'unanimité.

TITRE 13

Modification du Code d'instruction criminelle

Art. 200

L'article 200 est adopté par 11 voix et une abstention.

Art. 201

L'article 201 est adopté par 10 voix contre une et une abstention.

TITEL 14

*Opheffing van artikel 84, tweede lid, van het
Strafwetboek*

Amendement nr. 127 wordt aangenomen met 10 stemmen tegen 1 en 1 onthouding.

Art. 201/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 128, tot invoeging van artikel 201/1, wordt aangenomen met 9 tegen 2 stemmen en 1 onthouding.

Art. 202

Artikel 202 wordt aangenomen met 10 stemmen tegen 1 en 1 onthouding.

Art. 203

Amendement nr. 129 wordt aangenomen met 9 tegen 2 stemmen en 1 onthouding.

Het aldus geamendeerde artikel 203 wordt aangenomen met 10 stemmen tegen 1 en 1 onthouding.

TITEL 15

Omzetting van de richtlijn 2013/40/EU van het Europees Parlement en van de Raad van 12 augustus 2013 over aanvallen op informatiesystemen en ter vervanging van Kaderbesluit 2005/222/JBZ van de Raad in Belgisch recht

HOOFDSTUK 1

Doel

Art. 204

Artikel 204 wordt eenparig aangenomen.

Art. 205 tot 207

De artikelen 205 tot 207 worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

TITRE 14

*Abrogation de l'article 84, alinéa 2,
du Code pénal*

L'amendement n° 127 est adopté par 10 voix contre une et une abstention.

Art. 201/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 128, qui insère l'article 201/1, est adopté par 9 voix contre 2 et une abstention.

Art. 202

L'article 202 est adopté par 10 voix contre une et une abstention.

Art. 203

L'amendement n° 129 est adopté par 9 voix contre 2 et une abstention.

L'article 203, tel qu'amendé, est adopté par 10 voix contre une et une abstention.

TITRE 15

Transposition en droit belge la Directive 2013/40/UE du Parlement européen et du Conseil du 12 août 2013 relative aux attaques contre les systèmes d'information et remplaçant la décision-cadre 2005/222/JAI du Conseil

CHAPITRE 1ER**Objet**

Art. 204

L'article 204 est adopté à l'unanimité.

Art. 205 à 207

Les articles 205 à 207 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 208

Amendement nr. 151 wordt eenparig aangenomen.

Het aldus geamendeerde artikel 208 wordt eenparig aangenomen.

TITEL 16

Wijziging van de uitleveringswet van 15 maart 1874

Art. 209 en 210

De artikelen 209 en 210 worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

TITEL 17

Wijziging van de wet van 9 december 2004 betreffende de internationale politieële verstrekking van gegevens van persoonlijke aard en informatie met gerechtelijke finaliteit, de wederzijdse internationale rechtshulp in strafzaken en tot wijziging van artikel 90ter van het Wetboek van strafvordering

Art. 211

Artikel 211 wordt aangenomen met 9 tegen 3 stemmen.

TITEL 18

Rechterlijke organisatie

HOOFDSTUK 1

Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek

Art. 211/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 130 wordt aangenomen met 10 stemmen tegen 1 en 1 onthouding.

Het aldus geamendeerde amendement nr. 41, tot invoeging van artikel 211/1, wordt aangenomen met 10 stemmen tegen 1 en 1 onthouding.

Art. 208

L'amendement n° 151 est adopté à l'unanimité.

L'article 208, tel qu'amendé, est adopté à l'unanimité.

TITRE 16

Modifications de la loi du 15 mars 1874 sur les extraditions

Art. 209 et 210

Les articles 209 et 210 sont successivement adoptés à l'unanimité.

TITRE 17

Modification de la loi du 9 décembre 2004 sur la transmission policière internationale de données à caractère personnel et d'informations à finalité judiciaire, l'entraide judiciaire internationale en matière pénale et modifiant l'article 90ter du Code d'instruction criminelle

Art. 211

L'article 211 est adopté par 9 voix contre 3.

TITRE 18

Organisation judiciaire

CHAPITRE 1ER

Modifications du Code judiciaire

Art. 211/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 130 est adopté par 10 voix contre une et une abstention.

L'amendement n° 41, tel qu'amendé, qui insère l'article 211/1, est adopté par 10 voix contre une et une abstention.

Art. 211/2 (*nieuw*)

Amendement nr. 131 wordt aangenomen met 11 stemmen tegen 1.

Het aldus geamendeerde amendement nr. 42, tot invoeging van artikel 211/2, wordt aangenomen met 11 stemmen tegen 1.

Art. 211/3 (*nieuw*)

Amendement nr. 43, tot invoeging van artikel 211/3, wordt ingetrokken.

Art. 212

Amendement nr. 102 wordt verworpen met 9 tegen 3 stemmen.

Amendement nr. 152 wordt aangenomen met 11 stemmen tegen 1.

Het aldus geamendeerde amendement nr. 44, tot vervanging van artikel 212, wordt aangenomen met 9 tegen 3 stemmen.

Art. 213 en 214

De artikelen 213 en 214 worden achtereenvolgens aangenomen met 9 tegen 3 stemmen.

Art. 214/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 132 wordt eenparig aangenomen. Het aldus geamendeerde amendement nr. 45, dat de invoeging van artikel 214/1 beoogt, wordt eenparig aangenomen.

Art. 215

Amendement nr. 153 wordt eenparig aangenomen. Het aldus geamendeerde amendement nr. 46, dat de vervanging van artikel 215 beoogt, wordt aangenomen met 11 stemmen tegen 1.

Art. 216

Artikel 216 wordt aangenomen met 10 tegen 2 stemmen.

Art. 211/2 (*nouveau*)

L'amendement n° 131 est adopté par 11 voix contre une.

L'amendement n° 42, tel qu'amendé, qui insère l'article 211/2, est adopté par 11 voix contre une.

Art. 211/3 (*nouveau*)

L'amendement n° 43, qui tend à insérer l'article 211/3, est retiré.

Art. 212

L'amendement n° 102 est rejeté par 9 voix contre 3.

L'amendement n° 152 est adopté par 11 voix contre une.

L'amendement n° 44, tel qu'amendé, qui remplace l'article 212, est adopté par 9 voix contre 3.

Art. 213 et 214

Les articles 213 et 214 sont successivement adoptés par 9 voix contre 3.

Art. 214/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 132 est adopté à l'unanimité. L'amendement n° 45, tel qu'amendé, qui insère l'article 214/1, est adopté à l'unanimité.

Art. 215

L'amendement n° 153 est adopté à l'unanimité. L'amendement n° 46, tel qu'amendé, qui remplace l'article 215, est adopté par 11 voix contre une.

Art. 216

L'article 216 est adopté par 10 voix contre 2.

Art. 217

Artikel 217 wordt aangenomen met 9 tegen 3 stemmen.

Art. 218 en 219

De artikelen 218 en 219 worden aangenomen met 10 stemmen en 2 onthoudingen.

Art. 220

Amendement nr. 47 wordt eenparig aangenomen.

Het aldus geamendeerde artikel 220 wordt eenparig aangenomen.

Art. 220/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 48, dat artikel 220/1 beoogt in te voegen, wordt aangenomen met 10 stemmen tegen 1 en 1 onthouding.

Art. 221 tot 228

De artikelen 221 tot 228 worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 228/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 109, dat de invoeging van artikel 228/1 beoogt, wordt ingetrokken.

Art. 229 en 230

Deze artikelen worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 231

Artikel 231 wordt aangenomen met 9 tegen 3 stemmen.

Art. 232

Dit artikel wordt eenparig aangenomen.

Art. 217

L'article 217 est adopté par 9 voix contre 3.

Art. 218 et 219

Les articles 218 et 219 sont adoptés par 10 voix et 2 abstentions.

Art. 220

L'amendement n° 47 est adopté à l'unanimité.

L'article 220, tel qu'amendé, est adopté à l'unanimité.

Art. 220/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 48, qui insère l'article 220/1, est adopté par 10 voix contre une et une abstention.

Art. 221 à 228

Les articles 221 à 228 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 228/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 109, qui insère l'article 228/1, est retiré.

Art. 229 et 230

Ces articles sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 231

L'article 231 est adopté par 9 voix contre 3.

Art. 232

Cet article est adopté à l'unanimité.

Art. 233

Amendement nr. 1 wordt verworpen met 9 tegen 3 stemmen.

Artikel 233 wordt aangenomen met 9 tegen 2 stemmen en 1 onthouding.

Art. 234

Artikel 234 wordt eenparig aangenomen.

Art. 235

Amendement nr. 49 wordt aangenomen met 11 stemmen tegen 1.

Het aldus geamendeerde artikel 235 wordt aangenomen met 11 stemmen tegen 1.

Art. 236 tot 238

Deze artikelen worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 239

Amendement nr. 148 wordt aangenomen met 10 tegen 2 stemmen.

Het aldus geamendeerde artikel 239 wordt aangenomen met 9 tegen 3 stemmen.

Art. 239/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 50, dat ertoe strekt een artikel 239/1 in te voegen, wordt eenparig aangenomen.

Art. 239/2 (*nieuw*)

Amendement nr. 51, dat ertoe strekt een artikel 239/2 in te voegen, wordt eenparig aangenomen.

Art. 239/3 (*nieuw*)

Amendement nr. 52, dat de invoeging van een artikel 239/3 beoogt, wordt aangenomen met 11 stemmen tegen 1.

Art. 233

L'amendement n° 1 est rejeté par 9 voix contre 3.

L'article 233 est adopté par 9 voix contre 2 et une abstention.

Art. 234

L'article 234 est adopté à l'unanimité.

Art. 235

L'amendement n° 49 est adopté par 11 voix contre une.

L'article 235, tel qu'amendé, est adopté par 11 voix contre une.

Art. 236 à 238

Ces articles sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 239

L'amendement n° 148 est adopté par 10 voix contre 2.

L'article 239, tel qu'amendé, est adopté par 9 voix contre 3.

Art. 239/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 50, qui vise à insérer un article 239/1, est adopté à l'unanimité.

Art. 239/2 (*nouveau*)

L'amendement n° 51, qui vise à insérer un article 239/2, est adopté à l'unanimité.

Art. 239/3 (*nouveau*)

L'amendement n° 52, qui vise à insérer un article 239/3, est adopté par 11 voix contre une.

Art. 240 en 241

Deze artikelen worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 242 tot 244

De artikelen 242 tot 244 worden achtereenvolgens aangenomen met 9 tegen 3 stemmen.

Art. 245 tot 249

Deze artikelen worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 249/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 53, dat de invoeging van artikel 249/1 beoogt, wordt eenparig aangenomen.

Art. 250 tot 253

Deze artikelen worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 254

Artikel 254 wordt aangenomen met 11 stemmen tegen 1.

Art. 254/1

Amendement nr. 147 wordt verworpen met 9 tegen 3 stemmen.

Amendement nr. 133 wordt eenparig aangenomen. Het aldus geamendeerde amendement nr. 54, dat ertoe strekt artikel 254/1 in te voegen, wordt aangenomen met 10 stemmen tegen 1 en 1 onthouding.

HOOFDSTUK 2

**Wijzigingen van de wet van
22 maart 1999 betreffende de
identificatieprocedure via DNA-analyse in
strafzaken**

Amendement nr. 134, dat ertoe strekt hoofdstuk 2 weg te laten, wordt eenparig aangenomen.

Art. 240 et 241

Ces articles sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 242 à 244

Les articles 242 à 244 sont successivement adoptés par 9 voix contre 3.

Art. 245 à 249

Ces articles sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 249/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 53, qui insère l'article 249/1, est adopté à l'unanimité.

Art. 250 à 253

Ces articles sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 254

L'article 254 est adopté par 11 voix contre une.

Art. 254/1

L'amendement n° 147 est rejeté par 9 voix contre 3.

L'amendement n° 133 est adopté à l'unanimité. L'amendement n° 54, tel qu'amendé, qui insère l'article 254/1, est adopté par 10 voix contre une et une abstention.

CHAPITRE 2

**Modifications de la loi du 22 mars 1999
relative à la procédure d'identification par analyse
ADN en matière pénale**

L'amendement n° 134, qui supprime le chapitre 2, est adopté à l'unanimité.

Art. 255 en 256

De amendementen nrs. 135 en 136, die ertoe strekken de artikelen 255 en 256 weg te laten, worden eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 3

Wijzigingen van de wet van 31 januari 2007 inzake de gerechtelijke opleiding en tot oprichting van het Instituut voor gerechtelijke opleiding

Art. 256/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 55, dat de invoeging van artikel 256/1 beoogt, wordt eenparig aangenomen.

Art. 256/2 (*nieuw*)

Amendement nr. 56 wordt ingetrokken. Amendement nr. 137, dat de invoeging van artikel 256/2 beoogt, wordt eenparig aangenomen.

Art. 257

Amendement nr. 57 wordt eenparig aangenomen.

Het aldus geamendeerde artikel 257 wordt eenparig aangenomen.

Art. 257/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 138 wordt eenparig aangenomen. Het aldus geamendeerde amendement nr. 58, dat de invoeging van artikel 257/1 beoogt, wordt eenparig aangenomen.

Art. 258

Amendement nr. 139 wordt aangenomen met 11 stemmen tegen 1. Het aldus geamendeerde amendement nr. 59, dat de vervanging van artikel 258 beoogt, wordt aangenomen met 11 stemmen tegen 1.

Art. 258/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 60, dat de invoeging van artikel 258/1 beoogt, wordt eenparig aangenomen.

Art. 255 et 256

Les amendements n°s 135 et 136, qui suppriment les articles 255 et 256, sont adoptés à l'unanimité.

CHAPITRE 3

Modifications de la loi du 31 janvier 2007 sur la formation judiciaire et portant création de l'Institut de formation judiciaire

Art. 256/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 55, qui insère l'article 256/1, est adopté à l'unanimité.

Art. 256/2 (*nouveau*)

L'amendement n° 56 est retiré. L'amendement n° 137, qui insère l'article 256/2, est adopté à l'unanimité.

Art. 257

L'amendement n° 57 est adopté à l'unanimité.

L'article 257, tel qu'amendé, est adopté à l'unanimité.

Art. 257/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 138 est adopté à l'unanimité. L'amendement n° 58, tel qu'amendé, qui insère l'article 257/1, est adopté à l'unanimité.

Art. 258

L'amendement n° 139 est adopté par 11 voix contre une. L'amendement n° 59, tel qu'amendé, qui remplace l'article 258, est adopté par 11 voix contre une.

Art. 258/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 60, qui insère l'article 258/1, est adopté à l'unanimité.

Art. 259

Amendement nr. 61, dat de vervanging van artikel 259 beoogt, wordt eenparig aangenomen.

Art. 260 en 261

Deze artikelen worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 4

Wijzigingen van de wet van 10 april 2014 tot wijziging van sommige bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het invoeren van een nieuwe geldelijke loopbaan voor het gerechtspersoneel en van en (sic) mandatsysteem voor de hoofdgriffiers en de hoofdsecretarissen

Art. 262 tot 265

Deze artikelen worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 266

Artikel 266 wordt aangenomen met 11 stemmen tegen 1.

Art. 267 tot 269

Deze artikelen worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

HOOFDSTUK 5

Overgangsbepalingen

Art. 270

Amendement nr. 62 wordt aangenomen met 11 stemmen tegen 1.

Artikel 270 wordt eenparig aangenomen.

Art. 271 en 272

De artikelen 271 en 272 worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 259

L'amendement n° 61, qui remplace l'article 259, est adopté à l'unanimité.

Art. 260 et 261

Ces articles sont successivement adoptés à l'unanimité.

CHAPITRE 4

Modifications de la loi du 10 avril 2014 modifiant certaines dispositions du Code judiciaire en vue d'instaurer une nouvelle carrière pécuniaire pour le personnel judiciaire ainsi qu'un système de mandats pour les greffiers en chef et les secrétaires en chef

Art. 262 à 265

Ces articles sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 266

L'article 266 est adopté par 11 voix contre une.

Art. 267 à 269

Ces articles sont successivement adoptés à l'unanimité.

CHAPITRE 5

Dispositions transitoires

Art. 270

L'amendement n° 62 est adopté par 11 voix contre une.

L'article 270 est adopté à l'unanimité.

Art. 271 et 272

Les articles 271 et 272 sont successivement adoptés à l'unanimité.

HOOFDSTUK 6

Temporele werking

Art. 273

Amendement nr. 140 wordt aangenomen met 11 stemmen tegen 1.

Het aldus geamendeerde amendement nr. 63 wordt aangenomen met 11 stemmen tegen 1.

Het aldus geamendeerde artikel 273 wordt aangenomen met 11 stemmen tegen 1.

TITEL 19

Wijzigingen van de wet van 5 mei 2014 betreffende de internering

Art. 274

Artikel 274 wordt eenparig aangenomen.

Art. 274/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 79, tot invoeging van artikel 274/1, wordt aangenomen met 11 stemmen tegen 1.

Art. 274/2 (*nieuw*)

Amendement nr. 80, tot invoeging van artikel 274/2, wordt eenparig aangenomen.

Art. 274/3 (*nieuw*)

Amendement nr. 81, tot invoeging van artikel 274/3, wordt eenparig aangenomen.

Art. 275

Amendement nr. 82, dat ertoe strekt artikel 275 te vervangen, wordt eenparig aangenomen.

Art. 275/1 (*nieuw*) tot 275/3 (*nieuw*)

De amendementen nrs. 83 tot 85, tot invoeging van de artikelen 275/1 tot 3, worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

CHAPITRE 6

Application temporelle

Art. 273

L'amendement n° 140 est adopté par 11 voix contre une.

L'amendement n° 63, tel qu'amendé, est adopté par 11 voix contre une.

L'article 273, tel qu'amendé, est adopté par 11 voix contre une.

TITRE 19

Modifications de la loi du 5 mai 2014 relative à l'internement

Art. 274

L'article 274 est adopté à l'unanimité.

Art. 274/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 79, qui insère l'article 274/1, est adopté par 11 voix contre une.

Art. 274/2 (*nouveau*)

L'amendement n° 80, qui insère l'article 274/2, est adopté à l'unanimité.

Art. 274/3 (*nouveau*)

L'amendement n° 81, qui insère l'article 274/3, est adopté à l'unanimité.

Art. 275

L'amendement n° 82, qui remplace l'article 275, est adopté à l'unanimité.

Art. 275/1 (*nouveau*) à 275/3 (*nouveau*)

Les amendements n°s 83 à 85, qui insèrent les articles 275/1 à 3, sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 276 en 277

De artikelen 276 en 277 worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 277/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 150, tot invoeging van artikel 277/1, wordt eenparig aangenomen.

Art. 278

Artikel 278 wordt eenparig aangenomen.

Art. 278/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 86, tot invoeging van artikel 278/1, wordt eenparig aangenomen.

Art. 279

Amendement nr. 87 wordt eenparig aangenomen.

Het aldus geamendeerde artikel 279 wordt eenparig aangenomen.

Art. 280

Amendement nr. 88, dat de vervanging van artikel 280 beoogt, wordt eenparig aangenomen.

Art. 281 en 282

De artikelen 281 en 282 worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Art. 283

Amendement nr. 89, dat de vervanging van artikel 283 beoogt, wordt eenparig aangenomen.

Art. 283/1 (*nieuw*)

Amendement nr. 90, dat de invoeging van artikel 283/1 beoogt, wordt eenparig aangenomen.

Art. 276 et 277

Les articles 276 et 277 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 277/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 150, qui insère l'article 277/1, est adopté à l'unanimité.

Art. 278

L'article 278 est adopté à l'unanimité.

Art. 278/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 86, qui insère l'article 278/1, est adopté à l'unanimité.

Art. 279

L'amendement n° 87 est adopté à l'unanimité.

L'article 279, tel qu'amendé, est adopté à l'unanimité.

Art. 280

L'amendement n° 88, qui remplace l'article 280, est adopté à l'unanimité.

Art. 281 et 282

Les articles 281 et 282 sont successivement adoptés à l'unanimité.

Art. 283

L'amendement n° 89, qui remplace l'article 283, est adopté à l'unanimité.

Art. 283/1 (*nouveau*)

L'amendement n° 90, qui insère l'article 283/1, est adopté à l'unanimité.

TITEL 20

Wijziging van het Strafwetboek teneinde een gedeeld beroepsgeheim in te stellen in het kader van een casusoverleg

Amendement nr. 65 wordt aangenomen met 9 tegen 2 stemmen en 1 onthouding.

Art. 284

Dit artikel wordt aangenomen met 9 tegen 2 stemmen en 1 onthouding.

Art. 285

De amendementen nrs. 149 en 110 worden achtereenvolgens verworpen met 11 stemmen tegen 1.

Amendement nr. 13 wordt verworpen met 10 stemmen en 1 onthouding.

De amendementen nrs. 141 en 64 worden achtereenvolgens aangenomen met 9 tegen 3 stemmen.

Het aldus geamendeerde artikel 285 wordt aangenomen met 9 tegen 3 stemmen.

Art. 286

Artikel 286 wordt aangenomen met 10 stemmen tegen 1 en 1 onthouding.

TITEL 21 (NIEUW)

Amendement nr. 91, tot invoeging van titel 21, wordt eenparig aangenomen.

Art. 287 (nieuw)

Amendement nr. 92, tot invoeging van artikel 287, wordt eenparig aangenomen.

TITEL 22 (NIEUW)

Amendement nr. 93, tot invoeging van titel 22, wordt eenparig aangenomen.

TITRE 20

Modification du Code pénal en vue d'instaurer le partage du secret professionnel dans le cadre de la concertation de cas

L'amendement n° 65 est adopté par 9 voix contre 2 et une abstention.

Art. 284

Cet article est adopté par 9 voix contre 2 et une abstention.

Art. 285

Les amendements n°s 149 et 110 sont successivement rejetés par 11 voix contre une.

L'amendement n° 13 est rejeté par 10 voix et une abstention.

Les amendements n°s 141 et 64 sont successivement adoptés par 9 voix contre 3.

L'article 285, tel qu'amendé, est adopté par 9 voix contre 3.

Art. 286

L'article 286 est adopté par 10 voix contre une et une abstention.

TITRE 21 (NOUVEAU)

L'amendement n° 91, qui insère le titre 21, est adopté à l'unanimité.

Art. 287 (nouveau)

L'amendement n° 92, qui insère l'article 287, est adopté à l'unanimité.

TITRE 22 (NOUVEAU)

L'amendement n° 93, qui insère le titre 22, est adopté à l'unanimité.

Art. 288 (*nieuw*)

Amendement nr. 142 wordt eenparig aangenomen. Het aldus geamendeerde amendement nr. 94, tot invoeging van artikel 288, wordt eenparig aangenomen.

TITEL 23 (*NIEUW*)

Amendement nr. 95, tot invoeging van titel 23, wordt aangenomen met 10 tegen 2 stemmen.

Art. 289 (*nieuw*)

Amendement nr. 96, tot invoeging van artikel 289, wordt aangenomen met 9 tegen 3 stemmen.

TITEL 24 (*NIEUW*)

Amendement nr. 97, tot invoeging van titel 24, wordt eenparig aangenomen.

Art. 290 (*nieuw*)

Amendement nr. 98, tot invoeging van artikel 290, wordt eenparig aangenomen.

Art. 291 (*nieuw*)

Amendement nr. 99, tot invoeging van artikel 291, wordt eenparig aangenomen.

TITEL 25 (*NIEUW*)

Amendement nr. 100 wordt ingetrokken. Amendement nr. 143, tot invoeging van titel 25, wordt eenparig aangenomen.

Art. 292 (*nieuw*)

Amendement nr. 101 wordt ingetrokken. Amendement nr. 144, tot invoeging van artikel 292, wordt eenparig aangenomen.

Art. 293 (*nieuw*)

Amendement nr. 145, tot invoeging van artikel 293, wordt eenparig aangenomen.

Art. 288 (*nouveau*)

L'amendement n° 142 est adopté à l'unanimité. L'amendement n° 94, tel qu'amendé, qui insère l'article 288, est adopté à l'unanimité.

TITRE 23 (*NOUVEAU*)

L'amendement n° 95, qui insère le titre 23, est adopté par 10 voix contre 2.

Art. 289 (*nouveau*)

L'amendement n° 96, qui insère l'article 289, est adopté par 9 voix contre 3.

TITRE 24 (*NOUVEAU*)

L'amendement n° 97, qui insère le titre 24, est adopté à l'unanimité.

Art. 290 (*nouveau*)

L'amendement n° 98, qui insère l'article 290, est adopté à l'unanimité.

Art. 291 (*nouveau*)

L'amendement n° 99, qui insère l'article 291, est adopté à l'unanimité.

TITRE 25 (*NOUVEAU*)

L'amendement n° 100 est retiré. L'amendement n° 143, qui insère le titre 25, est adopté à l'unanimité.

Art. 292 (*nouveau*)

L'amendement n° 101 est retiré. L'amendement n° 144, qui insère l'article 292, est adopté à l'unanimité.

Art. 293 (*nouveau*)

L'amendement n° 145, qui insère l'article 293, est adopté à l'unanimité.

*
* *

In de aangenomen artikelen worden wetgevings-technische en taalkundige verbeteringen aangebracht.

Op verzoek van de heer *Christian Brotcorne (cdH)* zal de commissie, overeenkomstig artikel 83.1 van het Reglement van de Kamer, overgaan tot een tweede lezing van het wetsontwerp. Met het oog daarop wenst de commissie te beschikken over een nota van de Juridische Dienst.

De rapporteurs,

Özlem ÖZEN
Stefaan VAN HECKE
Christian BROTCORNE

De voorzitter,

Philippe GOFFIN

*
* *

Des corrections d'ordre légistique et linguistique ont été apportées aux articles adoptés.

A la demande de *M. Christian Brotcorne (cdH)*, la commission procédera à une deuxième lecture du projet de loi conformément à l'article 83.1 du Règlement de la Chambre. A cet effet, la commission souhaite disposer d'une note du service juridique.

Les rapporteurs,

Özlem ÖZEN
Stefaan VAN HECKE
Christian BROTCORNE

Le président,

Philippe GOFFIN

**BIJLAGE — HOORZITTINGEN VAN 7 EN
14 FEBRUARI 2017 ET 25 APRIL 2017**

**1. — HOORZITTING VAN 7 FEBRUARI 2017
(VOORMIDDAG)**

A. Inleidende uiteenzettingen

**1) Uiteenzetting van de heer Jean-Louis Desmecht,
voorzitter van het College van hoven en rechtbanken**

De heer Jean-Louis Desmecht, voorzitter van het College van hoven en rechtbanken, stipt aan dat zijn instelling een nieuwkomer in het gerechtelijk landschap is. De rol van het College wordt bepaald bij artikel 181 van het Gerechtelijk Wetboek, en behelst de begeleiding van het toekomstige autonome beheer van de hoven en rechtbanken.

Uitgaande van die bevoegdheid zal de spreker ingaan op de diverse aspecten van het wetsontwerp.

a. Artikel 221 van het wetsontwerp, over de samenstelling van het College van hoven en rechtbanken

De spreker is verheugd over deze bepaling. De recente ervaring in het College heeft immers aangetoond dat er onvermijdelijk organisatorische problemen ontstaan wanneer een collegelid verhinderd is. Het is een uitstekende zaak dat wordt voorzien in een lijst met opvolgers en in plaatsvervangings.

b. De gerechtelijke stage

Het College van hoven en rechtbanken heeft onlangs vertegenwoordigers van de gerechtelijk stagiairs ontmoet en deelt hun bekommelingen.

Een heel belangrijk aspect betreft de afstemming tussen de organisatie van de gerechtelijke stage en het autonoom beheer van de hoven en rechtbanken.

Er zij aan herinnerd dat bij de onderhandelingen over het autonoom-beheersmodel, een principeakkoord werd bereikt met de minister van Justitie op een tweetalig model; dat model zal wellicht later bij wet worden verankerd. Concreet houdt dat in dat elk van de beide Colleges in hoofdzaak de bekommelingen met betrekking tot het eigen korps ter harte zal moeten nemen; bijgevolg zal het gemeenschappelijk beheer de uitzondering zijn en betrekking hebben op aspecten met kennelijk belang om gemeenschappelijk op te treden.

Aangaande de gerechtelijke stage is het College van hoven en rechtbanken er vragende partij voor dat

**ANNEXE — AUDITIONS DES 7 ET
14 FÉVRIER 2017 ET 25 AVRIL 2017**

1. — AUDITION DU 7 FÉVRIER 2017 (MATIN)

A. Exposés introductifs

**1) Exposé de M. Jean-Louis Desmecht, président
du Collège des cours et tribunaux**

M. Jean-Louis Desmecht, président du Collège des cours et tribunaux, précise que son institution est récente dans la constellation de l'organisation judiciaire. Son rôle est défini à l'article 181 du Code judiciaire et englobe l'accompagnement de la future gestion autonome des cours et tribunaux.

C'est sous cet angle de compétence qu'il abordera les points du projet de loi.

a. L'article 221 du projet relatif à la composition du Collège des cours et tribunaux

L'orateur se félicite de l'existence de cette disposition puisque l'expérience récente du Collège a démontré que lorsqu'un membre du collège est empêché, cela pose incontestablement des problèmes d'organisation. Le fait de prévoir une liste de successeurs et de prévoir une suppléance est une excellente mesure.

b. Le stage judiciaire

Le Collège des cours et tribunaux a rencontré récemment des représentants des stagiaires judiciaires et partage les préoccupations de ces derniers.

Un aspect essentiel concerne l'adéquation entre l'organisation du stage judiciaire et la gestion autonome des cours et tribunaux.

Il faut rappeler que dans le cadre de la négociation sur le modèle de gestion autonome, un accord de principe a été atteint avec le ministre de la Justice sur un modèle dual, modèle qui sera probablement consacré ultérieurement par une loi. Concrètement, cela implique que chacun des deux Collèges aura mission majoritairement d'assumer les préoccupations propres à son corps. En conséquence, la gestion commune sera l'exception et portera sur des terrains où il y a un intérêt manifeste à agir de concert.

Concernant le stage judiciaire, le Collège des cours et tribunaux est demandeur pour que, lors de

wanneer het autonoom beheer op 1 januari 2019 zoals gepland in werking zal treden, er eveneens zou mogen gewerkt volgens een tweeledig model, en dat elk van de beide colleges inspraak zou mogen hebben in de organisatie van de stage en de toewijzing van stagiairs voor de hoven en rechtbanken.

De spreker voegt eraan toe dat het College in zijn advies het wenselijk had geacht dat de stagiairs, na afloop van hun stage, plaatsvervangend rechter zouden mogen blijven. Die mogelijkheid werd intussen in het wetsontwerp opgenomen, wat hij toejuicht.

Het College maakt zich daarentegen wel zorgen over de status van gerechtelijk attaché, die voor onbepaalde tijd zou worden toegekend. Er wordt immers uitdrukkelijk gesproken over de oprichting van een nieuwe categorie van vastbenoemd personeel. Dat zorgt bij het College tot grote ongerustheid over diverse zaken, onder meer en vooral het probleem van de aantrekkelijkheid van de functie. Het College vreest dat wanneer die bepaling wordt gehandhaafd, veel potentiële kandidaten zullen worden afgeschrikt, los van de ermee verbonden nadelen voor de gerechtelijk stagiairs.

Over het algemeen wil de spreker de alarmbel luiden: de dagelijkse ervaring in het veld toont aan dat, om verlerlei redenen, de aantrekkelijkheid van het gerechtelijk ambt onmiskenbaar afneemt.

De spreker stipt aan dat niet alleen de personeelsformaties tot amper 90 % worden ingevuld, maar bovendien melden zich voor heel wat gepubliceerde vacatures geen kandidaten, of hooguit één; zo zijn in het gerechtelijk arrondissement Henegouwen momenteel drie rechtersambten vacant bij de politierechtbank, en hoewel die vacatures al meermaals zijn gepubliceerd heeft zich geen enkele kandidaat gemeld.

De gerechtelijke stage – de toegangspoort bij uitstek tot de gerechtelijke ambten – moet dus aantrekkelijker en werkbaarder worden, zodat meer mensen zich ge-roepen voelen de stap te zetten.

c. Einde van het mandaat van de korpschefs

Evenals de Hoge Raad voor de Justitie en andere instanties is het College van hoven en rechtbanken geen voorstander van de bepalingen inzake het einde van het mandaat van de korpschefs, zoals zij thans zijn geformuleerd. Het gaat hier weliswaar om een zeer complex en mogelijk onoplosbaar vraagstuk.

Het bestaande model heeft al snel zijn beperkingen getoond. Zodra het met horten en stoten van start is

l'entrée en vigueur de la gestion autonome prévue le 1er janvier 2019, celui-ci puisse également fonctionner sur un modèle dual et que chacun des deux Collèges puisse avoir la main relativement à son organisation du stage et l'attribution de stagiaires pour les cours et tribunaux.

L'orateur ajoute que dans son avis, le Collège avait estimé souhaitable que les stagiaires, au terme de leur stage, puissent rester juges suppléants. Ceci a été ajouté au projet de loi, ce dont il se félicite.

En revanche, le Collège est préoccupé par la création du statut à durée indéterminée d'attaché judiciaire. On parle en effet explicitement de la création d'une nouvelle catégorie de personnel statutaire. Ceci suscite, au sein du Collège, une profonde inquiétude sous différents aspects dont principalement le problème de l'attractivité de la fonction. Le Collège craint qu'en cas de maintien de cette disposition, elle soit de nature à décourager de nombreuses candidatures potentielles, outre l'inconfort que cela générerait pour les stagiaires judiciaires.

De manière générale, l'orateur souhaite tirer une sonnette d'alarme: l'expérience quotidienne sur le terrain démontre qu'il y a manifestement, pour des raisons multiples, une chute dans l'attractivité de la fonction judiciaire.

Outre la difficulté des cadres limités à 90 %, l'orateur fait observer que nombreuses places vacantes publiées ne trouvent pas de candidat ou alors un seul candidat. À titre exemplatif, dans l'arrondissement judiciaire du Hainaut, il y a actuellement trois places de juge vacantes au tribunal de police. Ces vacances ont déjà été publiées à plusieurs reprises mais aucun candidat ne s'est manifesté.

Il faut donc rendre le stage judiciaire, voie d'accès privilégiée aux fonctions judiciaires, plus attractif et praticable et, de la sorte, susciter des vocations.

c. La fin de mandat des chefs de corps.

Le Collège des cours et tribunaux, à l'instar du Conseil Supérieur de la Justice et d'autres organes, n'est pas favorable aux dispositions relatives à la fin de mandat des chefs de corps, en leur forme actuelle. Il faut admettre qu'il s'agit d'une question très complexe à résoudre, voire même impossible.

Le modèle actuel a très vite montré ses limites. Dès ses premiers balbutiements, il est apparu que le

gegaan, werd duidelijk dat het elders inzetten van de korpschefs wier mandaat afliep echt moeilijk was, hetzij om ze binnen het rechtsgebied te houden waaronder zij ressorteerden, hetzij in het licht van hun overstap naar andere functies. Hoewel dat model onmiskenbaar aan wijziging toe is, doet het wetsontwerp niettemin veel andere problemen rijzen, zoals het (nog lang niet opgeloste) vraagstuk van de evaluatie, het verschil in bezoldiging bij het mogelijk elders inzetten van de korpschefs naargelang van het soort uitgeoefend mandaat, alsook het verschil in behandeling.

Het College is echter vooral ongerust over de weerslag van die bepalingen op de werking van de hoven van beroep en de arbeidshoven. Indien het voorliggende wetsontwerp niet wordt gewijzigd, zullen de korpschefs na hun mandaat kunnen opteren voor een overstap naar het ambt van voorzitter van een kamer of naar het ambt van raadsheer bij een hof van beroep. Daardoor zullen de hoven van beroep grotendeels bestaan uit voormalige korpschefs; dat is niet het soort samenstelling dat voor de goede werking ervan mag worden verwacht, zoals overduidelijk blijkt uit de situatie in Brussel.

Kortom, het bestaande systeem is onbevredigend, maar het in het wetsontwerp voorgestane stelsel is al evenmin aangewezen, en wel om diverse redenen – onder meer de redenen die hierboven zijn uiteengezet.

Uitgaande van die vaststelling stelt de spreker voor zich grondig te bezinnen over de hele zaak. Het vergelijkend recht kan oplossingen aanreiken. Frankrijk beschikt over 36 hoven van beroep en nog veel meer rechtbanken van eerste aanleg; er heeft zich al snel een groep van korpschefs gevormd die doorheen heel Frankrijk trekt; zo kan het best zijn dat een korpschef eerst in Rijsel en later in Montpellier aan de slag is. Anders dan in België maakt de grootte van Frankrijk dat ook mogelijk. De spreker merkt op dat de kleinere oppervlakte van België en de twee taalrollen in ons land het er niet makkelijker op maken een oplossing aan te reiken voor het knelpunt dat rijst bij het einde van het mandaat van de korpschefs.

Het model van autonoom beheer, waarvan de onderhandeling aan de gang is, zal overduidelijk vereisen dat werk wordt gemaakt van een status van korpschef, meer aanleunend bij die van een manager. Voor korpschefs zal dus een functieprofiel moeten worden opgesteld dat binnen een volstrekt nieuwe context volledig aansluit bij dat van een manager.

reclassement des chefs de corps en fin de mandat créait un réel problème, que ce soit au plan de leur maintien dans la juridiction dont ils émanaient ou de leur départ vers d'autres fonctions. S'il y avait bien lieu de modifier ce modèle, le projet de loi pose toutefois problème sur de nombreux aspects. Il y a la question de l'évaluation- qui est loin d'être tranchée-, de la différence de traitement dans la réaffectation possible des chefs de corps en fonction du type de mandat exercé et de l'inégalité de traitement.

Mais, c'est surtout le sort du fonctionnement des cours d'appel et du travail, impacté par ces dispositions, qui préoccupe le Collège. Si le projet actuel est maintenu, les chefs de corps en fin de mandat auront la possibilité d'opter pour le reclassement dans une fonction soit de président de chambre, soit de conseiller à la cour d'appel. Ceci aura pour effet que les cours d'appel seront très largement composées d'anciens chefs de corps, ce qui n'est pas le type de composition que l'on peut espérer pour son bon fonctionnement. Le cas de Bruxelles est flagrant à cet égard.

En conclusion, le système actuel ne donne pas satisfaction mais le système préconisé dans le projet de loi n'est pas davantage indiqué, pour diverses raisons dont celles évoquées ci-dessus.

Partant de ce constat, l'orateur propose en conséquence de se livrer à une réflexion approfondie sur cette problématique et de s'inspirer du droit comparé. La France dispose de 36 cours d'appel et de tribunaux en première instance encore bien plus nombreux. Il s'y est rapidement créé un cercle des chefs de corps qui voyage à travers la France entière. Il n'est pas rare de voir un chef de corps actif à Lille et plus tard, à Montpellier. La dimension du pays le permet, ce qui n'est pas le cas de la Belgique. L'orateur fait observer que l'exiguïté de notre territoire et ses deux rôles linguistiques ne facilitent pas la résolution du problème de la fin de mandat des chefs de corps.

Le modèle de gestion autonome, qui est en cours de négociation, va manifestement exiger que l'on mette en place un statut de chef de corps qui soit plus spécifiquement un manager. Les chefs de corps devront donc être inscrits dans un profil de fonction qui s'apparente pleinement à celui d'un manager, dans un contexte tout à fait neuf.

2) Uiteenzetting door de heer Ignacio De La Serna, voorzitter van het College van procureurs-generaal

De heer Ignacio De La Serna, voorzitter van het College van procureurs-generaal, zal op drie aspecten ingaan.

1. De gerechtelijke stage

Het College van procureurs-generaal heeft op 20 oktober 2016 over het wetsontwerp van de minister een negatief advies uitgebracht. Toch blijken er geen fundamentele wijzigingen in te zijn aangebracht.

Nochtans was er geenszins nood aan de inrichting van een extra en totaal overbodige status voor niet-tijdig voorgedragen of benoemde gerechtelijk stagiairs. Het blijft heel eenvoudig het – overigens tijdelijk – “overschot” aan gerechtelijk stagiairs (trouwens uitsluitend aan Nederlandstalige kant) weg te werken: de personeelsformaties van de rechtbanken van eerste aanleg en van de parketten van de procureurs des Konings en arbeidsauditeurs boven 90 % invullen.

Het mag dan al kloppen dat de nieuw gecreëerde status van gerechtelijk attaché goed bedoeld is, het maakt de statutaire en financiële onzekerheid voor de gerechtelijk stagiairs en kandidaat-gerechtelijk stagiairs gewoonweg nog groter.

Onder gelding van de vigerende regeling kunnen de gerechtelijk stagiairs na 6 maanden worden aangesteld en na 18 maanden tot substituut worden benoemd. In werkelijkheid worden zij evenwel vaak pas twee of drie jaar na het begin van de stage benoemd, dus na afloop van verscheidene verlengingen.

Door te voorzien in een status van “gerechtelijk attaché” na een stage van twee jaar voorkomt het wetsontwerp weliswaar daadwerkelijk de verlengingen en de daarmee samenhangende onzekerheid; anderzijds ontstaat aldus een onzekere, financieel erg onaantrekkelijke status aangezien die niet in de tijd is beperkt.

Alsof de bij het wetsontwerp in uitzicht gestelde gerechtelijke stage nog niet onaantrekkelijk genoeg is, wordt bovendien gekozen voor strengere inschrijvingsvoorwaarden voor het vergelijkend toegangsexamen (twee jaar beroepservaring, in plaats van één jaar¹). Voorts wordt de duur van de gerechtelijke stage, die voortaan dezelfde zou zijn voor het openbaar ministerie en voor de zetel, op twee jaar gebracht; dat is dus een verlenging van de stage met zes maanden voor

¹ Artikel 239 van het wetsontwerp: vervanging van artikel 259octies van het Gerechtelijk Wetboek, meer bepaald § 1.

2) Exposé de M. Ignacio De La Serna, président du Collège des procureurs-généraux

M. Ignacio De La Serna, président du Collège des procureurs-généraux, entend revenir sur 3 points.

1. Le stage judiciaire

Bien que, le 20 octobre 2016, le Collège des procureurs généraux ait émis un avis négatif quant au projet formulé par le ministre, il s'avère qu'aucune modification fondamentale n'y a été apportée.

Pourtant, il n'était absolument pas nécessaire d'instaurer un statut supplémentaire totalement superflu pour les stagiaires judiciaires n'étant pas proposés ou nommés à temps. La solution au surplus – temporaire – de stagiaires judiciaires, qui est, d'ailleurs, un problème exclusivement néerlandophone, demeure très simple: il convient de prévoir un remplissage des cadres des tribunaux de première instance et des parquets des procureurs du Roi et des auditeurs du travail supérieur à 90 %.

Le statut d'attaché judiciaire nouvellement créé part certes d'une bonne intention mais il ne fait qu'accroître l'insécurité statutaire et financière pour les stagiaires judiciaires et les candidats stagiaires judiciaires.

Dans le régime actuel, les stagiaires judiciaires peuvent être commissionnés après 6 mois et nommés substitués après 18 mois. Mais, en réalité, ils ne sont bien souvent nommés substitués que 2 ans ou 3 ans après le début stage et donc après avoir connu plusieurs prolongations.

En prévoyant un statut d'attaché judiciaire après un stage de deux ans, le projet de loi évite certes les prolongations et l'incertitude y afférent mais en revanche il crée un statut précaire, financièrement très peu attractif et qui risque de se prolonger puisqu'il n'est pas limité dans le temps.

Comme si le stage judiciaire prévu par le projet n'était pas encore suffisamment peu attractif, il a également été opté pour des conditions d'inscription plus lourdes au concours, plus précisément, deux ans d'expérience professionnelle au lieu d'une seule année¹. En outre, la durée du stage désormais unique pour le Ministère public et pour le Siège est portée à deux ans, ce qui constitue une prolongation de 6 mois pour le candidat souhaitant devenir substitut. Ce rallongement considérable du

¹ Article 239 du projet de loi: remplacement de l'article 259octies du Code judiciaire, plus particulièrement du § 1er.

de kandidaten die substituut willen worden. Die forse verlenging van de vereiste stagetijd om tot magistratuur bij het openbaar ministerie te worden benoemd, dreigt heel bekwame kandidaten te ontmoedigen, omdat die misschien weinig geneigd zijn in te stemmen met een onzekere situatie die nog langer dan voorheen uitvalt. Het openbaar ministerie haalt nieuwe mensen echter hoofdzakelijk bij de gerechtelijk stagiairs. Doorgaans gebeuren maar weinig indienstnemen onder degenen die zijn geslaagd voor het examen inzake beroepsbekwaamheid, want dit examen is moeilijker.

Het bij het wetsontwerp in uitzicht gestelde, niet in de tijd beperkt hybride statuut dreigt dus potentiële kandidaten te ontmoedigen.

2. Korpschefs wier mandaat is afgelopen

Het College van procureurs-generaal en het College van het openbaar ministerie wensen eveneens te reageren op het advies dat de Hoge Raad voor de Justitie ambtshalve heeft uitgebracht over de situatie van de korpschefs wier mandaat is afgelopen. De beide Colleges zijn het niet met dat advies eens. Het openbaar ministerie steunt het idee van de minister om een regeling te treffen voor de korpschefs wier mandaat is afgelopen. België is niet het enige land waar men zich over dat vraagstuk buigt. In Frankrijk wordt de korpschef van het openbaar ministerie in de eerste graad van de hogere rechtsinstantie benoemd, met de opdracht zijn ambt uit te oefenen in de rechtsinstantie die hem is toegewezen.

Men had misschien kunnen veronderstellen dat met de hervorming van het gerechtelijk landschap en de vermindering van het aantal korpschefs, het aantal sollicitanten voor de vacatures zou toenemen, maar het tegendeel bleek waar. Het komt immers wel vaker voor dat er voor de vacature van korpschef maar één gegadigde is. Zulks betekent dat de functie niet langer echt aantrekkelijk is. De situatie van de korpschef na diens mandaat is een van de redenen die deze functie onaantrekkelijk maakt.

Het voorstel van de Hoge Raad voor de Justitie – een betere bezoldiging van de korpschefs – is zeker een oplossing, maar vermoedelijk weinig haalbaar in deze budgettaire moeilijke tijden.

De kritiek van de Hoge Raad voor de Justitie is ongegrond om de volgende redenen.

1° De minister heeft geantwoord op de opmerking van de Raad van State over de mogelijke ongrondwettigheid van de dubbele benoeming, door voor de korpschefs van het openbaar ministerie in eerste aanleg (procureur des

temps nécessaire pour pouvoir être nommé magistrat au Ministère public risque de décourager les candidats très qualifiés, peu enclins à accepter une situation précaire plus longue qu'auparavant. Or, c'est principalement parmi les stagiaires judiciaires que le ministère public puise ses nouvelles recrues. Il y a généralement peu de recrutements parmi les personnes ayant passé l'examen d'aptitude, celui-ci étant plus difficile.

Le statut hybride, non limité dans le temps, proposé dans le projet de loi risque donc de décourager les candidats potentiels.

2. L'après-mandat des chefs de corps

Le Collège des procureurs généraux et le Collège du ministère public souhaitent également réagir à l'avis d'office du Conseil supérieur de la Justice concernant l'après-mandat. Ils ne partagent pas cet avis. Le Ministère public soutient l'idée du ministre de régler la situation de l'après-mandat des chefs de corps. La Belgique n'est pas seule à se préoccuper de cette question. En France, le chef de corps au Ministère public est nommé au premier grade de la juridiction supérieure avec mandat d'exercer sa fonction dans la juridiction qui lui est attribuée.

On aurait pu imaginer qu'avec la réforme du paysage judiciaire et la diminution du nombre de chefs de corps, le nombre de candidats aux places déclarées vacantes allait augmenter. Que du contraire. En effet, il n'est pas rare que pour une place vacante de chef de corps, il n'y ait qu'un candidat. Cela signifie que la fonction n'est plus aussi attractive. Le sort actuel réservé au chef de corps après son mandat est une des raisons qui rend peu attractive cette fonction.

La proposition du Conseil supérieur de la Justice, à savoir une meilleure rémunération des chefs de corps, est certes une solution mais probablement peu réalisable en ces temps budgétaires difficiles.

Les critiques du Conseil supérieur de la Justice ne sont pas fondées pour les raisons suivantes:

1° Le ministre a répondu à la remarque du Conseil d'État relative à l'éventuelle inconstitutionnalité de la double nomination en prévoyant un avis du procureur général pour les chefs de corps du ministère public en

Konings en arbeidsauditeurs) te voorzien in het advies van de procureur-generaal². De memorie van toelichting is daarover duidelijk.

Er kan moeilijk sprake zijn van ongrondwettigheid als de Hoge Raad voor de Justitie ervan op de hoogte wordt gebracht dat zijn voordracht een “dubbele benoeming” meebrengt, en als die Raad bovendien ter zake nuttige adviezen ontvangt. Bij de beoordeling van de kandidaten kan de Hoge Raad voor de Justitie dan ook rekening houden met hun vaardigheden inzake management en met hun juridische kennis.

2° Het College van procureurs-generaal betreurt dat de Hoge Raad voor de Justitie vreest dat een korpschef aan het einde van zijn mandaat niet langer bij machte zou zijn een juridische reflectie te verrichten. Die vrees is ongegrond. De korpschefs moeten thans immers meer in hun mars hebben dan louter managementkwaliteiten. De uitoefening van de functie vereist eveneens, op elk moment, gespecialiseerde juridische kennis, zoals:

— Tijdens de wekelijkse vergaderingen van het College van procureurs-generaal en het openbaar ministerie heeft twee derde van de punten op de agenda betrekking op nieuwe wetgeving en rechtspraak, alsook op omzendbrieven en memo's die daarover moeten worden geschreven; de “Salduz-wet” is in dat opzicht relevant;

— Tijdens de ressortvergaderingen van de procureurs-generaal met de procureurs des Konings en de arbeidsauditeurs worden alle juridische vraagstukken omtrent nieuwe wetgeving of nieuwe rechtspraak besproken, om een oplossing uit te werken; zo werd in Bergen tijdens een van die vergaderingen beslist in het belang van de wet een voorziening in te stellen ten opzichte van een twijfelachtige rechtspraak die voor de kamer van inbeschuldigingstelling nadelig kon zijn.

Het is dus heel belangrijk dat een korpschef ook een goede jurist is, omdat hij dagelijks te maken heeft met rechtsvragen waarvan de oplossing in de praktijk belangrijke gevolgen zal hebben. Het omgekeerde aangeven zou erop neerkomen te ontkennen wat werkelijk de functie van korpschef bij het openbaar ministerie is.

3° Stellen dat als gevolg van de dubbele benoeming van de korpschefs (hogere instantie en instantie waar de functie wordt uitgeoefend) de magistraten van eerste aanleg geen toegang meer tot hogere functies zullen

² Artikel 235 van het wetsontwerp: “In artikel 259^{quater} van hetzelfde Wetboek, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 4 mei 2016, worden de volgende wijzigingen aangebracht”.

première instance (procureurs du Roi et auditeurs du travail)². L'exposé des motifs est clair à ce propos.

Il peut difficilement être question d'une inconstitutionnalité si le Conseil supérieur de la Justice est informé du fait que sa proposition entraînerait une “double nomination” et reçoit en outre les avis utiles à cet égard. Lors de l'évaluation des candidats, le Conseil supérieur de la Justice peut donc tenir compte des aptitudes de ceux-ci en matière de management et en ce qui concerne les connaissances juridiques.

2° Le Collège des procureurs généraux déplore que le Conseil supérieur de la Justice craigne qu'un chef de corps ne soit plus en mesure de mener une réflexion juridique à la fin de son mandat. Cette crainte n'est pas fondée. En effet, de nos jours, les chefs de corps ne doivent pas se contenter de posséder uniquement des qualités managériales. L'exercice de la fonction exige aussi, à tout moment, des connaissances pointues sur le plan juridique:

— En guise d'exemple, au cours des réunions hebdomadaires du Collège des procureurs généraux et du ministère public, deux tiers des points fixés à l'ordre du jour ont trait aux nouvelles législations et à la jurisprudence ainsi qu'aux circulaires et aux mémos devant être rédigés à ce sujet. La loi Salduz est un exemple pertinent à cet égard;

— Pendant les réunions de ressort des procureurs généraux avec les procureurs du Roi et les auditeurs du travail, l'ensemble des questions juridiques qui se posent à l'occasion d'une nouvelle législation ou d'une jurisprudence novatrice sont examinées en vue de rechercher une solution. Ainsi, à Mons, au cours d'une de ces réunions, il a été décidé d'introduire un pourvoi dans l'intérêt de la loi face à une jurisprudence critiquable et préjudiciable de la Chambres des mises en accusation;

Il est donc essentiel qu'un chef de corps soit un bon juriste parce qu'il est quotidiennement confronté à des questions de droit dont la résolution auront des conséquences importantes dans la pratique. Admettre le contraire serait nier ce que représente réellement la fonction de chef de corps au Ministère public.

3° s'imaginer qu'en raison de la double nomination des chefs de corps (juridiction supérieure et juridiction d'exercice) les magistrats de première instance n'auront plus accès à des fonctions supérieures est une erreur

² Article 235 du projet de loi: “À l'article 259^{quater} du même Code, modifié en dernier lieu par la loi du 4 mai 2016, les modifications suivantes sont apportées”.

hebben, is om verschillende redenen een vergissing. In de eerste plaats is het aantal mandaten van korpschef sinds de hervorming van het gerechtelijk landschap sterk afgenomen. Vervolgens beëindigen ze niet allemaal tegelijk hun mandaat; sommigen kiezen bij het einde van hun mandaat voor opruststelling, of ze zullen dat wellicht moeten doen. Tot slot zullen de huidige korpschefs al gemachtigd zijn om, op basis van de huidige wetgeving, te kiezen voor terugkeer naar hun oude functie³.

Wat meer specifiek het openbaar ministerie betreft, zou het natuurlijk mogelijk zijn de procureurs-generaal te laten kiezen tussen een aanwijzing als eerste advocaat-generaal of een benoeming in een zogenoemde hogere functie, namelijk bij het parket-generaal bij het Hof van Cassatie.

3. Het gedeeld beroepsgeheim

De spreker geeft aan dat de reacties die hij soms in de pers leest over de opheffing van het beroepsgeheim hem doen schrikken. Dat was onlangs nog het geval over de OCMW's die hun beroepsgeheim zullen moeten opheffen en verdenkingen van radicalisering of terrorisme zullen moeten melden.

Hoewel hij voor het beroepsgeheim gewonnen is, is hij van mening dat een te strikte afbakening moet worden voorkomen. Informatie over de mishandeling van kinderen of over familiaal geweld moet op overlegvergaderingen van de verschillende betrokken actoren vrij kunnen worden besproken.

Het College brengt bijgevolg een positief advies uit.

Hij wil echter een technische opmerking formuleren. Op pagina 227, vierde alinea van DOC 54 2259/001, in de memorie van toelichting, ontbreekt de Franse tekst van de belangrijke zinsnede "*en het daaruit voortvloeiende bewijs wordt dan ook rechtmatig verkregen (et la preuve qui en découle est dès lors obtenue légitimement)*".

3) Uiteenzetting van de heer Christian Denoyelle en mevrouw Magali Clavie, vertegenwoordigers van de Hoge Raad voor de Justitie

De heer Christian Denoyelle verwijst naar de uitgebreide nota en het schema opgesteld door de Hoge Raad voor de Justitie.

³ Artikel 259*quater*, § 5, Ger. W.: "De uittredende korpschef kan op zijn verzoek door de Koning opnieuw benoemd worden, desnoods in overtal, in het ambt waarin hij het laatst was benoemd voor zijn aanwijzing tot korpschef".

pour différentes raisons. Tout d'abord, le nombre de mandats de chefs de corps a fortement diminué depuis la refonte du paysage judiciaire. Ensuite, ils ne finissent pas tous leur mandat au même moment. Une partie des chefs de corps choisiront ou devront incontestablement choisir, au terme de leur mandat, pour une mise à la retraite et, enfin, les chefs de corps actuels seront déjà habilités, sur la base de la législation actuelle, à opter pour un retour dans leur ancienne fonction.³

En ce qui concerne spécifiquement le ministère public, il serait, bien entendu, possible de laisser aux procureurs généraux le choix entre une désignation en tant que premier avocat général ou une nomination dans une fonction dite supérieure, à savoir le parquet général près la Cour de cassation.

3. Partage du secret professionnel

L'orateur se dit effrayé des réactions qu'il lit parfois dans la presse lorsqu'il est question de la levée du secret professionnel. C'était encore le cas récemment en ce qui concerne les CPAS qui devront lever le secret professionnel et signaler leurs suspicions de radicalisation ou de faits de terrorisme.

S'il est partisan du secret professionnel, il faut toutefois éviter de créer des cloisons. Lorsqu'il est question de maltraitance d'enfants ou de violence familiale, il faut pouvoir faire sauter ce verrou au cours des réunions de concertation entre les différents acteurs concernés.

En conséquence, l'avis du Collège est positif.

Il souhaite toutefois formuler une remarque d'ordre technique. A la page 227, troisième et dernier alinéa, de l'exposé des motifs, la version française de l'important passage "*en het daaruit voortvloeiende bewijs wordt dan ook rechtmatig verkregen (et la preuve qui en découle est dès lors obtenue légitimement)*" est manquante.

3) Exposé de M. Christian Denoyelle et Mme Magali Clavie, représentants du Conseil supérieur de la Justice

M. Christian Denoyelle renvoie à la note détaillée et au schéma élaborés par le Conseil supérieur de la Justice.

³ Article 259*quater*, § 5, Code jud.: "Le chef de corps sortant peut à sa demande, être à nouveau nommé par le Roi, au besoin en surnombre, à la fonction à laquelle il avait été nommé en dernier lieu avant sa désignation à la fonction de chef de corps".

Wel wenst hij een aantal punten van zijn nota nader toe te lichten.

a. De verjaringstermijn van de facturen van nutsbedrijven.

Artikel 47 van het wetsontwerp is voor de burgers van groot belang, ook als is dit een technische materie.

De HRJ stelt het op prijs dat de wetgever poogt om hierin duidelijkheid te scheppen. In het verleden waren zowel de rechtsleer als de rechtspraak immers uiteenlopend en bestond er discussie over een verjaringstermijn (van één jaar of vijf jaar) voor dit soort facturen.

In het wetsontwerp heeft de minister geopteerd voor een verjaringstermijn van vijf jaar, ook al pleiten verschillende armoedeorganisaties voor een verkorte verjaringstermijn van één jaar.

In de praktijk stelt men vast dat de dagvaardingen voor het innen van deze bedragen vaak worden uitgebracht net voor het einde van de verjaringstermijn. Vaak betreffen deze facturen daarenboven een verbruik van veel langer geleden. Dit is problematisch voor de consument.

De HRJ pleit bijgevolg voor een redelijke termijn van twee jaar. Een tweejarige termijn is beter voor de consument die niet enkel een reeks documenten moet bewaren maar die ook nog de mogelijkheid moet kunnen hebben om bij zijn bank de nodige rekeninguittreksels op te vragen.

Deze verjaringstermijn is ook redelijk voor de leveranciers zelf want zij kunnen hierin een jaarafrekening maken en hun jaarlijkse factuur opstellen, en eventueel de nodige rechtzettingen doen.

Daarenboven zou deze verjaringstermijn beginnen te lopen vanaf de vervalddag van de jaarlijkse regularisatie.

b. De beperking van de mogelijkheid om verzet aan te tekenen (artikel 150 van het wetsontwerp)

Aan dit punt is gesleuteld ten opzichte van het voorontwerp, naar aanleiding van de opmerkingen van de Raad van State.

Over de omvang van het huidige artikel 806 van het Gerechtelijk wetboek is veel discussie in de rechtsleer.

Toch blijven de bepalingen van artikel 150 van het wetsontwerp zeer streng. Een burger kan immers goede redenen hebben om verstek te laten gaan, waaronder

Il tient toutefois à préciser certains points de cette note.

a. Le délai de prescription des factures des entreprises d'utilité publique

L'article 47 du projet de loi est très important pour les citoyens, bien qu'il s'agisse d'une matière technique.

Le CSJ se réjouit que le législateur tente de faire la clarté sur ce point. Dans le passé, tant la doctrine que la jurisprudence étaient en effet partagées et le délai de prescription (d'un an ou de cinq ans) de ce type de factures était sujet à controverse.

Dans le projet de loi, le ministre a opté pour un délai de prescription de cinq ans, même si plusieurs organisations de lutte contre la pauvreté plaident en faveur d'un délai de prescription réduit d'un an.

Dans la pratique, on constate que les citations en recouvrement de ces montants interviennent souvent juste avant l'expiration du délai de prescription. De plus, ces factures concernent souvent une consommation beaucoup plus ancienne, ce qui est problématique pour le consommateur.

Le CSJ plaide dès lors en faveur d'un délai raisonnable de deux ans. Un délai de deux ans est plus acceptable pour le consommateur qui, non seulement, doit conserver une série de documents mais qui doit également pouvoir avoir encore la possibilité de se procurer auprès de sa banque les extraits de compte nécessaires.

Ce délai est également raisonnable pour les fournisseurs eux-mêmes, car il leur permettrait de procéder au décompte annuel et de dresser leur facture annuelle, et éventuellement de procéder aux rectifications utiles.

En outre, ce délai de prescription prend cours à dater de l'échéance de la facture de régularisation annuelle.

b. La limitation de la possibilité de former opposition (article 150 du projet de loi)

Ce point a été modifié par rapport à l'avant-projet à la suite des observations du Conseil d'État.

Les avis divergent, dans la doctrine, sur la portée de l'actuel article 806 du Code judiciaire.

Les dispositions de l'article 150 du projet de loi restent toutefois très strictes. Un citoyen peut en effet avoir de bonnes raisons de faire défaut, notamment pour cause

gezondheidsredenen, afwezigheid wegens vakanties of problemen met de post in geval van verzoekschrift.

Met het voorliggende wetsontwerp kan de burger alleen verzet aantekenen als er geen mogelijkheid tot beroep tegen het vonnis is.

De HRJ acht dit zeer verregaand.

c. De tijdelijke verplaatsing van de zetel van een rechtbank of een afdeling

Artikel 214 in het wetsontwerp is zeer ruim en te algemeen opgesteld. Op het terrein bestaat de vrees dat deze tijdelijke verplaatsing een definitieve verplaatsing zal worden.

d. De toegang tot de magistratuur

Mevrouw Magali Clavie, vertegenwoordigster van de Hoge Raad voor de Justitie, wijst erop dat men op drie manieren kan toetreden tot de magistratuur: via het vergelijkend toelatingsexamen kan een kandidaat een stageplaats krijgen; wie over meer ervaring beschikt, kan via het examen inzake beroepsbekwaamheid direct toetreden tot de magistratuur, en de advocaten met een langere loopbaan kunnen deelnemen aan een evaluatie-examen.

De gerechtelijke stage wordt elk jaar door de Hoge Raad voor de Justitie georganiseerd. De minister bepaalt voor dat jaar het aantal beschikbare stageplaatsen.

In het wetsontwerp stelt de minister voor zich op nagenoeg discretionaire wijze de mogelijkheid toe te eigenen de stage te doen organiseren dan wel zulks niet te doen. In dat verband zou hij zijn beslissing nemen op grond van het aantal kandidaten die in het vorige jaar weliswaar zijn geslaagd, maar die nog geen stageplaats hebben gekregen, alsook op grond van de reserve van gerechtelijk attachés.

Volgens de spreekster doet deze regeling problemen rijzen: wie is geslaagd voor het toelatingsexamen, maar geen stageplaats heeft gekregen, alsook de gerechtelijk attachés (ex-stagiairs die weliswaar geslaagd zijn voor hun stage, maar die niet benoemd zijn) zijn misschien niet de kandidaten met wier benoeming tot magistraat de HRJ instemt, al zeker niet omdat ze de concurrentie zullen aangaan met kandidaten die geslaagd zijn voor het examen inzake beroepsbekwaamheid.

De betrokkenen dreigen dan ook eeuwig gerechtelijk attachés te blijven.

de raisons de santé, d'absence pendant les vacances, de problèmes de la poste en cas de requête.

En vertu du projet de loi à l'examen, le citoyen ne pourra former opposition que si le jugement n'est pas susceptible d'appel.

Le CSJ estime que le projet de loi va très loin.

c. Le déplacement temporaire du siège d'un tribunal ou d'une division

L'article 214 du projet de loi est très large et sa formulation est trop générale. Il existe une crainte sur le terrain que ce déplacement temporaire devienne définitif.

d. L'accès à la magistrature

Mme Magali Clavie, représentante du Conseil Supérieur de la Justice, rappelle qu'il existe 3 voies d'accès à la magistrature: le concours ouvrant la possibilité de commencer un stage, l'examen d'aptitude permettant aux personnes plus expérimentées d'accéder directement à la magistrature et un examen d'évaluation pour les avocats ayant une plus longue carrière.

Le stage judiciaire est organisé chaque année par le Conseil supérieur de la Justice. Le ministre précise le nombre de places de stagiaires disponibles pour l'année.

Dans le projet de loi, le ministre propose de s'approprier, de manière quasi discrétionnaire, la possibilité de faire organiser le stage ou de ne pas le faire. Sa décision serait prise sur base du nombre de lauréats de l'année précédente, mais non classés en ordre utile, ainsi que sur la réserve d'attachés judiciaires.

L'oratrice juge cette disposition problématique: les lauréats du stage non classés en ordre utile ou les attachés judiciaires (ex-stagiaires ayant réussi le stage mais non nommés) ne sont peut-être pas les candidats qui vont recueillir l'adhésion du CSJ pour une nomination à une place de magistrat. Ceci est d'autant plus vrai qu'ils vont entrer en concurrence avec des candidats ayant réussi l'examen d'aptitude.

Ces personnes risquent dès lors de rester indéfiniment dans la catégorie d'attaché judiciaire.

Op grond van die bestaande reserve, die voldoende kandidaten bevat, zal de minister dus kunnen beslissen geen nieuw vergelijkend toelatingsexamen te organiseren. Zal die reserve echter ook voldoende kwalitatief hoogstaande kandidaten bevatten?

Voorts meent de spreekster dat het probleem van de onvolledige personeelsformaties – in veel gevallen is de bezetting al tot onder de 90 % gedaald – aldus nog zal vergroten. Het risico bestaat dat de HRJ geen nieuwe kandidaten zal willen benoemen als hun profiel onvoldoende wordt bevonden.

Bovendien creëert het wetsontwerp een nieuwe categorie van “bijna”-magistraten met een laag loon en een beperkte onafhankelijkheid.

e. De toekomst van de korpschefs na afloop van hun mandaat

De functie van korpschef is grondig veranderd sinds 2014. De manageraspecten van het ambt hebben sterk aan belang gewonnen ten aanzien van de gerechtelijke aspecten ervan.

Voor de korpschefs zijn de manageraspecten van hun ambt dus belangrijker dan de rest gedurende een termijn van vijf jaar, en zelfs van tien jaar bij hernieuwing van het mandaat.

Het is van fundamenteel belang over een goede korpschef te beschikken, zowel met het oog op het beheer van het werk en een goede samenwerking tussen de magistraten, als om de burgers een kwaliteitsvolle rechtsbedeling te bieden.

In het kader van de vorige toekenning van de mandaten van korpschef, in 2014, stelde de HRJ vast dat zich veel minder kandidaten voor dat ambt hadden gemeld. Het ambt is dus niet meer zo aantrekkelijk.

Daarom heeft de minister beslist dat ambt op te waarderen, waarbij hij heeft geopteerd voor een valorisatie na afloop van het mandaat van korpschef.

Volgens de spreekster moet dat ambt ook tijdens de uitoefening van het mandaat worden gevaloriseerd, met name door een weddeverhoging. De GRECO (Groep van Staten tegen Corruptie) pleit trouwens voor een dergelijke verhoging.

De minister heeft niet daarvoor geopteerd en heeft louter de postmandaatperiode geregeld door te voorzien in een nagenoeg automatische bevordering naar de hogere graad.

Puisque cette réserve existera et sera quantitativement suffisante, elle permettra ainsi au ministre de décider de ne pas organiser un nouveau concours. Mais sera-t-elle pour autant qualitativement suffisante?

Par ailleurs, l'oratrice estime que l'on aggravera encore davantage le problème des cadres incomplets, déjà bien souvent en-deça du seuil de 90 %. Le CSJ risque de ne pas vouloir nommer de nouveaux candidats si leur profil n'est pas jugé satisfaisant.

De plus, le projet de loi crée une nouvelle catégorie de “quasi” magistrats, c-à-d des magistrats à faible salaire et à faible indépendance.

e. Le sort des chefs de corps à l'issue de leur mandat

La fonction de chef de corps a fondamentalement changé depuis 2014. Les fonctions managériales ont pris beaucoup d'importance par rapport aux fonctions juridictionnelles.

Pour les chefs de corps, la fonction managériale l'emporte donc sur le reste pendant une période de 5 ans, voire 10 ans en cas de renouvellement du mandat.

Avoir un bon chef de corps est fondamental, que ce soit au niveau de la gestion du travail et de la bonne harmonie entre les magistrats qu'au niveau de la qualité de la justice rendue aux citoyens.

Lors de la précédente attribution des mandats relatifs à la nomination de chefs de corps en 2014, le CSJ a constaté une très nette baisse du nombre des candidats à cette fonction. La fonction n'est plus tellement attractive.

Le ministre a donc décidé de valoriser cette fonction et a opté pour une valorisation à l'issue du mandat de chef de corps.

L'oratrice pense, pour sa part, qu'il faut également veiller à valoriser cette fonction pendant le mandat, notamment par le biais d'une valorisation salariale. Le GRECO (Groupe d'États contre la Corruption) préconise d'ailleurs une telle valorisation.

Le ministre n'a pas choisi cette voie et a uniquement réglé la fin du mandat en prévoyant une promotion quasi automatique à l'échelon supérieur.

De HRJ keurt die keuze niet goed en heeft talrijke bezwaren opgeworpen, waaronder één grondwettelijk en wettelijk bezwaar, alsook een aantal praktische bezwaren. De bevordering naar een hogere graad zal bovendien veel negatieve gevolgen hebben.

Hoewel de minister zijn wetsontwerp op bepaalde punten al heeft bijgestuurd – waarin de spreekster zich kan vinden -, kan men er niet omheen dat die bevordering een soort van “kunstgreep” blijft. De HRJ wordt weliswaar om advies gevraagd inzake de kwalificatie van de korpschef voor de bevordering naar de hogere graad na afloop van zijn mandaat, maar dat advies moet wel tien jaar vooraf worden verleend. Dat is volstrekt onmogelijk en weinig geloofwaardig.

Tot besluit geeft de spreekster aan dat de HRJ zijn advies constructief heeft opgevat en denkpistes aanreikt om het ambt van korpschef te valoriseren en de betrokkenen waarborgen te bieden. Het is belangrijk dat men kan rekenen op goede korpschefs (zij hebben immers geen makkelijke taak), en dat zij, hetzij garanties krijgen wanneer zij hun oorspronkelijke functie weer opnemen, hetzij het perspectief krijgen dat zij hun managementervaring ten dienste kunnen stellen van andere magistraten of andere structuren.

4) Uiteenzetting van de heer Dirk Chabot, vertegenwoordiger van de Orde van Vlaamse balies

De heer Dirk Chabot, vertegenwoordiger van de Orde van Vlaamse balies, benadrukt dat de OVB, net zoals bij de vorige potpourri-wetsontwerpen het geval was, constructieve feedback wil geven en de minister voluit wil steunen in zijn streven om Justitie naar de 21ste eeuw te brengen.

De spreker verwijst naar het digitaal platform voor advocaten dat in 2017 een grote vlucht gaat nemen.

Tal van bepalingen uit het wetsontwerp kunnen de volmondige goedkeuring wegdragen van de OVB. Ze zijn terug te vinden in de nota.

Met een aantal bepalingen uit het wetsontwerp heeft de OVB daarentegen meer moeite en vraagt zij een bijsturing in de door haar gewenste zin. Die bepalingen worden hierna toegelicht.

1. Titel 4 – Wijziging van het Wetboek van Internationaal Privaatrecht

De artikelen 48 tot en met 60 van het wetsontwerp beogen enerzijds de verwijzingsregels voor de vaststelling van de naam en voornamen op één lijn te

Le CSJ n’approuve pas la voie choisie. Le CSJ a relevé de nombreux arguments contre ce choix, dont un d’ordre constitutionnel et légal et d’autres d’ordre pratique. La promotion à l’échelon supérieur aura en outre de nombreuses conséquences négatives.

Le ministre a déjà corrigé son projet de loi sur certains aspects, ce qu’elle salue, mais il n’en demeure pas moins que cette promotion reste une sorte d’ “entourloupe”. Certes, on demande l’avis du CSJ sur la qualification du chef de corps pour la promotion à l’échelon supérieur à l’issue de son mandat, mais cet avis doit être rendu 10 ans à l’avance. C’est totalement impossible et peu crédible.

Pour conclure, l’oratrice signale que le CSJ a voulu être constructif dans son avis et propose des pistes de réflexion pour valoriser et offrir des garanties aux chefs de corps. Ce qui importe, c’est de pouvoir compter sur de bons chefs de corps, dont la tâche n’est pas aisée, et qu’à l’issue de leur mandat, ils puissent soit obtenir des garanties en cas de retour dans leurs fonctions initiales, soit des perspectives leur permettant de mettre à profit d’autres magistrats ou d’autres structures leurs expériences managériales.

4) Exposé de M. Dirk Chabot, représentant de “l’Orde van Vlaamse balies”

M. Dirk Chabot, représentant de “l’Orde van Vlaamse balies”, souligne que, tout comme pour les précédents projets de loi “pot-pourri”, l’OVB tient à donner un feedback constructif et à soutenir pleinement le ministre dans son ambition d’amener la Justice au 21e siècle.

L’orateur renvoie à la plateforme numérique dédiée aux avocats, qui se développera considérablement en 2017.

De nombreuses dispositions du projet de loi peuvent compter sur l’entier soutien de l’OVB. Ces dispositions figurent dans la note.

En revanche, l’OVB est plus réservé par rapport à un certain nombre de dispositions et demande qu’elles soient modifiées dans le sens qu’il souhaite. Ces dispositions sont commentées ci-après.

1. Titre 4 – Modification du Code de droit international privé

Les articles 48 à 60 du projet de loi visent, d’une part, à aligner les règles de conflit de lois relatives à la détermination du nom et des prénoms sur la jurisprudence

brengen met de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en anderzijds, de uniformisering door de overname van bevoegdheids- en collisieregels van Europese verordeningen inzake echtscheiding en scheiding van tafel en bed, onderhoudsverplichtingen, erfopvolging en verbintenissen.

De OVB gaat principieel akkoord met de voorgestelde wijzigingen aan het Wetboek van Internationaal Privaatrecht, al wijst ze erop dat de verwijzing zonder meer naar Europese verordeningen – opgesteld in een EU-context – in de praktijk voor verwarring kan zorgen wanneer het WIPR wordt gehanteerd in een casus met internationale (niet-Europese) aanknopingspunten.

Deze bemerking brengt de OVB ertoe aan te dringen op een wetgevend initiatief ter coördinatie van de verschillende regelgevingen inzake internationaal privaatrecht, zodat de diverse actoren binnen Justitie aan de hand van één duidelijk instrument het overzicht hebben van alle toepasselijke regels van het IPR per materie.

2. Titel 5 – Diverse wijzigingen op het gebied van het familierecht en met betrekking tot de familierechtbank

Hoewel de OVB geen probleem heeft met de aangebrachte punctuele wijzigingen, wenst ze haar suggestie te herhalen dat er initiatieven zouden worden genomen om tot een meer eenvormige werkwijze en een meer gelijklopende interpretatie van de wettelijke procedureregels bij de verschillende familierechtbanken in ons land te komen.

Het OVB beoogt meer specifiek een allesomvattende evaluatie van de werking van de familierechtbanken. Men kan in de praktijk immers vaststellen dat er nog veel verschillende gebruiken bestaan in de diverse rechtbanken doorheen het land, wat het voor de advocaten moeilijk maakt om hun cliënten correct te informeren over de gang van zaken in de familierechtbank.

In de artikelen 70 tot 72 van het wetsontwerp wordt de bevoegdheid van de vrederechter afgeschaft inzake vorderingen betreffende de onderhoudsuitkeringen die verband houden met het recht op een leefloon. Luidens de memorie van toelichting zullen de standaardregels van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing zijn op de geschillen inzake de terugvordering en invordering van het leefloon. Aan de bevoegdheid van de familierechtbank inzake “gewone” geschillen over onderhoudsverplichtingen wordt niet geraakt.

de la Cour de justice de l'Union européenne et de la Cour européenne des droits de l'homme, et d'autre part, à uniformiser le Code de droit international privé en intégrant les règles de compétence et de conflits de loi issues des règlements européens traitant du divorce et de la séparation de corps, des obligations alimentaires, des successions et des obligations contractuelles.

L'OVB souscrit en principe aux modifications proposées du Code de droit international privé, tout en soulignant que le renvoi pur et simple à des règlements européens – rédigés dans le contexte de l'UE – peut être source de confusion en pratique lorsque le CDIP est appliqué dans un cas présentant des critères de rattachement internationaux (non européens).

Cette observation pousse l'OVB à insister pour qu'une initiative législative soit prise afin de coordonner les différentes réglementations en matière de droit international privé, de manière à ce que les divers acteurs au sein de la Justice aient, au moyen d'un seul instrument clair, une vue globale de toutes les règles du DIP applicables par matière.

2. Titre 5 – Modifications diverses en matière de droit de la famille et relatives au tribunal de la famille

Bien que l'OVB n'ait aucune objection à l'encontre des modifications ponctuelles proposées, il tient à suggérer à nouveau que des initiatives soient prises pour aboutir à une pratique plus uniforme et une interprétation plus homogène des règles de procédure légales au sein des différents tribunaux de la famille dans notre pays.

L'OVB songe plus spécifiquement à une évaluation globale du fonctionnement des tribunaux de la famille. On constate en effet dans la pratique qu'une multitude d'usages subsistent au sein des différents tribunaux de notre pays, ce qui complique la tâche des avocats, qui ont parfois du mal à fournir à leurs clients des informations correctes concernant l'état des lieux au tribunal de la famille.

Les articles 70 à 72 du projet de loi à l'examen suppriment la compétence du juge de paix concernant les demandes afférentes aux pensions alimentaires liées au droit au revenu d'intégration sociale. L'exposé des motifs précise que les règles par défaut du Code judiciaire s'appliquent aux contentieux relatifs à la récupération et au recouvrement du revenu d'intégration sociale. Il n'est pas porté atteinte à la compétence du tribunal de la famille concernant les litiges “ordinaires” afférents aux obligations alimentaires.

De OVB betreurt, zoals eerder uiteengezet in haar standpunt ten aanzien van het voorontwerp potpourri V, dat de bevoegdheid voor geschillen inzake de terugvordering en invordering van leefloon niet wordt toegewezen aan de arbeidsrechtbank, die het meeste expertise heeft om daarover te oordelen.

3. Titels 9 (Wijzigingen met betrekking tot de verklaring tot aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving of verwerping van een nalatenschap en invoering van een centraal erfrechtregister) en 10 (Notariaat)

Verwerpingen van nalatenschap of verklaringen van aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving zijn voortaan niet langer raadpleegbaar in de registers van de griffie, maar slechts in het Centraal Erfrechtregister, in te richten en te beheren door de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat. De OVB dringt erop aan dat het wetsontwerp uitdrukkelijk de toegang tot dit erfrechtregister voorziet voor advocaten. Deze toegang dient snel, efficiënt en zo mogelijk gratis te zijn; en kan perfect georganiseerd worden via het Digitaal Platform voor de Advocaat.”

In het artikel 132 schaft men de neerlegging af van een gelijkvormig afschrift van het proces-verbaal van de opening en van de staat van eigenhandige en internationale testaments samen met een gewaarmerkte fotokopie van deze testaments, hetgeen diende te gebeuren ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement waar de erfenis is opgevalen.

Het OVB begrijpt dat de minister wil besparen en efficiënter tewerk wil gaan. Om die reden worden een aantal mogelijkheden voorzien op de griffie van de rechtbank van eerste aanleg afgeschaft en vervangen door het Centraal Register voor Testamenten.

Zoals verwoord in het standpunt naar aanleiding van het voorontwerp, lijkt het de OVB essentieel dat aan advocaten toegang zou worden verschaft tot het Centraal Register voor Testamenten in de schoot van de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat, zodat advocaten weten bij welke notaris ze terechtkunnen voor informatie omtrent een bepaald testament. Net als notarissen zouden advocaten kennis moeten kunnen nemen van de geregistreerde testaments eens een persoon overlijdt. Het komt immers vaak voor dat een advocaat geconsulteerd wordt voor advies in het kader van een opgevalen nalatenschap. Ook hier kan voor de praktische uitwerking gedacht worden aan het digitaal platform advocaten, dat op gecertificeerde en vertrouwelijke wijze toelaat om toegang te krijgen tot dergelijke bronnen.

Ainsi qu’il l’a déjà indiqué précédemment au sujet de l’avant-projet de loi pot-pourri V, l’OVB déplore que la compétence relative aux litiges afférents à la récupération et au recouvrement du revenu d’intégration ne soit pas attribuée au tribunal du travail, qui dispose de la plus grande expertise en la matière.

3. Titres 9 (Modifications relatives à la déclaration d’acceptation sous bénéfice d’inventaire ou à la renonciation à une succession et à la création d’un registre central successoral) et 10 (Notariat)

Les renonciations à une succession ou déclarations d’acceptation sous bénéfice d’inventaire ne sont désormais plus consultables dans les registres du greffe, mais uniquement dans le registre central successoral, qui sera organisé et géré par la Fédération royale du notariat belge. L’OVB insiste pour que le projet de loi prévoie expressément l’accès à ce registre successoral pour les avocats. Cet accès doit être rapide, efficace et, si possible, gratuit; il peut parfaitement être organisé par le biais de la “*Digitaal Platform voor de Advocaat*”.

L’article 132 supprime le dépôt d’une copie conforme du procès-verbal de l’ouverture et de l’état dans lequel se trouvent les testaments olographes ou internationaux, ainsi que d’une photocopie certifiée conforme de ces testaments, qui devait avoir lieu au greffe du tribunal de première instance de l’arrondissement dans lequel la succession s’est ouverte.

L’OVB comprend le souhait du ministre de réaliser des économies et de garantir une plus grande efficacité. C’est pour ce motif que le projet de loi à l’examen supprime un certain nombre de possibilités actuellement prévues au niveau du greffe du tribunal de première instance pour les proposer au niveau du Registre central des Testamenten.

Ainsi qu’il l’avait déjà indiqué dans son avis sur l’avant-projet de loi, l’OVB juge essentiel de permettre aux avocats d’avoir accès au Registre central des testaments créé au sein de la Fédération royale du notariat belge, afin qu’ils sachent à quel notaire s’adresser pour obtenir des informations concernant un testament déterminé. Tout comme les notaires, les avocats devraient, dès le décès d’une personne, pouvoir prendre connaissance des testaments enregistrés. En effet, il arrive souvent qu’un avocat soit consulté dans le cadre de l’ouverture d’une succession. On pourrait ici aussi avoir recours en pratique à la plateforme numérique des avocats, qui offre un accès certifié et confidentiel à ce type de sources.

4. Titel 11 – Diverse procedurele bepalingen

De spreker verwijst meer specifiek naar de artikelen 141, 150 en 151.

In artikel 141 wordt de sanctie veralgemeend op de niet-naleving van de conclusiekalender, zijnde de werking uit de debatten zonder meer. De OVB verzet zich tegen overmatig strenge sancties op de niet-naleving van de conclusiekalender. Ze merkt daarbij op dat een zekere flexibiliteit in bepaalde gevallen net een oplossing dichterbij kan brengen. Een te rigide procedureregeling is bovendien niet altijd kostenbeperkend.

Artikel 150 bevat een zeer ingrijpende beperking van de mogelijkheid om verzet te doen. Het stelt namelijk voor om artikel 1047, eerste lid Gebr. zodanig te wijzigen dat verzet niet langer mogelijk is tegen ieder verstekvonnis, maar alleen tegen verstekvonnissen die in laatste aanleg zijn geweest. Tegen een appellabel verstekvonnis zou daardoor in het geheel geen verzet meer kunnen worden gedaan.

Het voorontwerp bevatte reeds een (weliswaar minder strenge maar toch al zeer verregaande) beperking van de mogelijkheid om verzet te doen door het enkel nog toe te laten in geval er omstandigheden zijn buiten de wil van de verzetdoende partij.

De OVB meent dat deze verstrengde regel de toetsing van de Europese verordening 805/2004 tot invoering van een Europese executoriale titel voor niet-betwiste schuldvorderingen niet doorstaat.

Daarom vraagt de OVB de wetgever om de huidige regeling minstens ongewijzigd te laten.

Indien de wetgever toch van oordeel is dat de mogelijkheden tot verzet beperkt zouden moeten worden, pleit de OVB in ondergeschikte orde voor een overname van het strafrechtelijk verzet in de tweede potpourri-wet, waardoor dit onderdeel van het wetsontwerp duidelijk geïnspireerd is.

Tijdens de totstandkoming van potpourri II was op strafprocesrechtelijk gebied immers precies dezelfde problematiek aan de orde maar verkoos de wetgever een meer verdedigbaar criterium om verzet ongedaan te verklaren, namelijk de afwezigheid van een “wettige reden van verschoning” (artikelen 171 en 187 § 6 Sv.).

Artikel 151 behandelt de appellabiliteit van beslissingen alvorens recht te doen ex artikel 1050 Ger.W., “tenzij de rechter anders bepaalt”. Dit betekent dat hij

4. Titre 11 – Dispositions procédurales diverses

L'intervenant renvoie plus spécifiquement aux articles 141, 150 et 151.

L'article 141 généralise la sanction applicable au non-respect du calendrier d'échange de conclusions, qui consiste à écarter purement et simplement des débats les conclusions litigieuses. L'OVB est opposé à l'idée d'infliger des sanctions trop sévères en cas de non-respect de ce calendrier. Il souligne à cet égard que dans certains cas, la flexibilité permet précisément de se rapprocher d'une solution. Une réglementation procédurale trop rigide n'entraînera en outre pas toujours de réduction des coûts.

L'article 150 limite de manière drastique la possibilité de faire opposition. Il prévoit en effet de modifier l'article 1047, alinéa 1er, du Code judiciaire de façon à ce que seuls les jugements par défaut rendus en dernier ressort puissent encore faire l'objet d'une opposition. Il deviendrait dès lors totalement impossible de faire opposition d'un jugement par défaut susceptible d'appel.

L'avant-projet de loi prévoyait déjà une limitation (certes moins sévère mais tout de même très importante) de la possibilité de faire opposition, en subordonnant celle-ci à l'existence de circonstances indépendantes de la volonté du défaillant.

L'OVB juge le durcissement de cette règle contraire au règlement européen 805/2004 portant création d'un titre exécutoire européen pour les créances incontestées.

Il demande dès lors au législateur de maintenir à tout le moins la réglementation actuelle.

Si le législateur devait malgré tout estimer qu'il y a lieu de limiter les possibilités d'opposition, l'OVB demande à titre subsidiaire l'intégration, dans le projet de loi à l'examen, des règles de l'opposition en matière pénale contenues dans la loi pot-pourri II, dont cette partie du projet s'inspire manifestement.

En effet, la même question se posait en matière pénale lors de la genèse de la loi pot-pourri II. Le législateur a choisi à l'époque un critère plus défendable pour déclarer l'opposition non avenue, à savoir l'absence d'“excuse légitime” (articles 171 et 187, § 6, du Code d'instruction criminelle).

L'article 151 traite de la possibilité d'interjeter appel de décisions avant dire droit inscrite à l'article 1050 du Code judiciaire, en vertu duquel l'appel ne peut être

dit ook ambtshalve kan, en dus in deze niet afhankelijk is van de wil van partijen. Tevens worden de artikelen 1397 en 1398 Ger.W. in dezelfde zin aangepast.

Dit bouwt voort op de regeling die in de eerste potpourri-wet werd voorgesteld.

De OVB steunt deze wijziging niet. Wanneer bijvoorbeeld destructieve onderzoeksdaaden een dusdanige impact hebben dat ze irreversibele gevolgen hebben moet men daar op een flexibele manier van kunnen afwijken. De mogelijkheid tot beroep tegen dergelijke beslissingen moet behouden blijven.

Artikel 151 gaat een stap verder omdat de rechter hiervan ambtshalve kan afwijken. De OVB waarschuwt in dit verband voor een uitholling van het beschikkingsbeginsel.

5. Titel 18 – de rechterlijke organisatie

De OVB heeft als algemene bedenking bij het luik rechterlijke organisatie dat ze de stellige indruk heeft dat tal van bepalingen op de feiten vooruitlopen op het al lang in het vooruitzicht gestelde *Masterplan Gerechtsgebouwen*, dat nochtans een speerpunt vormde in het Justitieplan dat de minister meer dan een jaar geleden presenteerde.

Veel maatregelen worden als tijdelijk voorgesteld zonder dat men duidelijk maakt wat dit precies betekent.

De OVB zou in die omstandigheden veeleer verkiezen dat er kleur wordt bekend en dat er een einde wordt gemaakt aan de heersende onduidelijkheid, zodat rechtzoekenden, magistraten, advocaten en de andere juridische actoren eindelijk weten waar ze aan toe zijn.

De regering moet duidelijk maken waar ze nog op welk niveau recht wil laten spreken, zodat het maatschappelijk debat daarover kan worden gevoerd.

Artikel 212 creëert de mogelijkheid om zittingen van de raadkamer inzake overleverings- en uitleveringsprocedures in de gevangenis te laten plaatsvinden. In de memorie van toelichting wordt daarbij overwogen dat de burgerlijke partijen niet tussenkomen in zulke procedures, zodat de bezorgdheid dat een zitting in de gevangenis voor hen een belastende ervaring kan zijn, komt te vervallen (MvT, p. 165). De OVB betreurt de verdere uitbreiding van artikel 76 Ger.W. en herhaalt haar standpunt dat het vermoeden van onschuld en de

formé qu'après le jugement définitif, "sauf si le juge en décide autrement". Cela signifie que le juge peut également recourir d'office à cette possibilité d'exception. Il ne dépend donc pas à cet égard de la volonté des parties. Les articles 1397 et 1398 du Code judiciaire sont également adaptés en ce sens.

Cette réglementation s'inscrit dans le droit fil de celle proposée dans la première loi pot-pourri.

L'OVB ne soutient pas cette modification. Lorsque par exemple des mesures d'instruction destructrices ont un impact tel qu'elles ont des conséquences irréversibles, il est nécessaire de pouvoir déroger à la règle de manière flexible. Il convient de maintenir la possibilité d'interjeter appel de ce type de décisions.

Or, l'article 151 va plus loin en autorisant le juge à recourir d'office à la possibilité d'exception. L'OVB estime qu'une telle réglementation risque de vider le principe dispositif de sa substance.

5. Titre 18 – L'organisation judiciaire

En ce qui concerne l'organisation judiciaire, l'OVB a d'une manière générale la nette impression que de nombreuses dispositions anticipent sur le *Masterplan* bâtiments judiciaires prévu de longue date, qui constitue pourtant le fer de lance du plan Justice présenté il y a plus d'un an par le ministre.

De nombreuses mesures sont présentées comme étant provisoires, sans précision de ce qu'il y a lieu d'entendre par là.

Dans ces circonstances, l'OVB préférerait nettement que l'on annonce la couleur et que l'on mette un terme au flou actuel, de sorte que les justiciables, les magistrats, les avocats et les autres acteurs judiciaires sachent finalement à quoi s'en tenir.

Le gouvernement doit préciser où et quel niveau il souhaite que le droit soit dit, afin que le débat sociétal puisse être mené en la matière.

L'article 212 permet à la chambre du conseil de tenir audience en prison dans le cadre de procédures de remise ou d'extradition. L'exposé des motifs indique que les parties civiles n'interviennent pas dans de telles procédures, ce qui répond à la préoccupation selon laquelle une audience en prison peut être une expérience éprouvante (Exposé des motifs, p. 165). L'OVB regrette la nouvelle extension de l'article 76 du Code judiciaire et réitère son point de vue selon lequel la présomption d'innocence et l'impartialité du juge sont

onpartijdigheid van de rechter ernstig in het gedrang komen wanneer hij de verdachte in de gevangenis zelf berecht.

In het arrest van het Grondwettelijk Hof van 14 januari 2016 worden twee zeer belangrijke voorwaarden gesteld aan de mogelijkheid om zitting te houden in de gevangenis, namelijk dat de zittingen alleen in het administratieve gedeelte van het gevangensterrein mogen plaatsvinden; en dat de rechter *in concreto* moet vaststellen dat er inderdaad sprake is van feitelijke veiligheidsredenen om de zitting in de gevangenis te laten doorgaan.

De OVB vraagt de wetgever dan ook ten stelligste aan om die voorwaarden uitdrukkelijk in artikel 76 Ger.W. te preciseren, zodat de *ratio legis* duidelijk is en zittingen in de gevangenis geen automatisme worden.

Artikel 214 van het wetsontwerp voegt een nieuw artikel 86*bis* in het Gerechtelijk Wetboek in, dat bepaalt dat de Koning de zetel van een afdeling van een rechtbank (en in voorkomend geval de rechtbank zelf indien die slechts een zetel telt) via een in de Ministerraad overgelegd besluit tijdelijk kan verplaatsen naar een andere gemeente van het arrondissement of het rechtsgebied.

De OVB is tevreden dat werd ingegaan op haar verzoek om hierover, gelet op de grote impact voor de betrokken rechtzoekenden en hun raadslieden, ook het advies van de stafhouder(s) van de betrokken Orde(s) te vragen, zoals trouwens ook de Raad van State had aanbevolen in zijn advies.

De OVB begrijpt dat omstandigheden van overmacht, behoefte van de dienst, efficiëntie, goed beheer van het patrimonium en van de infrastructuur in hoofde van de minister van Justitie en de magistratuur kunnen worden ingeroepen als motief voor een overplaatsing, maar meent dat de dienstverlening van de openbare dienst die Justitie is voor de rechtzoekenden nooit in het gedrang mag komen en minstens als bijkomend criterium zou moeten gelden.

De OVB blijft betreuren dat geen duidelijke einddatum wordt bepaald van dergelijke tijdelijke verplaatsing. De vrees bestaat immers dat een tijdelijke overplaatsing van een zetel van een afdeling van een rechtbank wellicht zal resulteren in een definitieve afschaffing van die zetel. De OVB verzet zich in elk geval met klem tegen een verlenging van de tijdelijke verplaatsing *ad perpetuam*.

gravement compromises lorsque le suspect est jugé au sein même de la prison.

L'arrêt rendu le 14 janvier 2016 par la Cour constitutionnelle pose deux conditions importantes afin de pouvoir tenir audience en prison, à savoir que les audiences ne peuvent avoir lieu que dans la partie administrative de la prison; et que le juge doit constater concrètement qu'il y a de réels motifs de sécurité pour faire tenir l'audience en prison.

L'OVB demande dès lors vivement au législateur de préciser expressément ces conditions dans l'article 76 du Code judiciaire, de telle sorte que la *ratio legis* soit claire et que les audiences en prison ne deviennent pas un automatisme.

L'article 214 du projet de loi insère dans le Code judiciaire un nouvel article 86*bis* qui dispose que le Roi peut, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, transférer temporairement le siège d'une division d'un tribunal (et, le cas échéant, le tribunal même s'il ne comporte qu'un siège) dans une autre commune de l'arrondissement ou du ressort.

L'OVB se réjouit que l'on ait accédé à sa demande, vu l'impact important pour les justiciables et leurs conseils, de demander également l'avis du bâtonnier de l'Ordre concerné ou des bâtonniers des ordres concernés, comme l'avait d'ailleurs recommandé le Conseil d'État dans son avis.

L'OVB comprend que des circonstances de force majeure, les nécessités du service, le besoin d'efficacité, la bonne gestion du patrimoine et de l'infrastructure puissent être invoqués dans le chef du ministre de la Justice et de la magistrature comme motif de déplacement, mais il estime que le service public qu'est la Justice pour les justiciables ne peut jamais être compromis et devrait, à tout le moins, avoir valeur de critère complémentaire.

L'OVB persiste à regretter qu'aucune échéance claire ne soit fixée pour un tel transfert temporaire. On peut en effet craindre que le transfert temporaire d'un siège d'une division d'un tribunal aboutisse en fin de compte à la suppression définitive de ce siège. L'OVB s'oppose en tout cas avec force contre une prolongation *ad perpetuam* du transfert temporaire.

5) Uiteenzetting van de heer Eric Balate, vertegenwoordiger van AVOCATS.be

De heer Eric Balate, vertegenwoordiger van AVOCATS.be, stipt aan dat AVOCATS.BE een aantal wijzigingen steunt die volledig gepast lijken, meer bepaald wat de uitzondering op de uitvoerbaarheid van de beslissingen inzake tuchtaangelegenheden betreft.

AVOCATS.BE is daarentegen sterk gekant de verre gaande beperking van het recht om verzet aan te tekenen en zal ter zake een aantal opmerkingen formuleren.

1. De wijzigingen in verband met de verklaring van aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving of inzake de verwerping van een nalatenschap en de instelling van een centraal erfrechtregister

Inzake de verklaring van verwerping of van aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving ten overstaan van een notaris (artikelen 115 en 116 van het wetsontwerp tot wijziging van de artikelen 784 en 793 van het Gerechtelijk Wetboek) begrijpt AVOCATS.be niet dat, nu vereenvoudiging wordt overwogen, de dubbele keuze van de burger wordt afgeschaft.

De verklaring van verwerping van een nalatenschap of van aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving van een nalatenschap kan vandaag worden gedaan ten overstaan van de griffier van de rechtbank van eerste aanleg of ten overstaan van de notaris. Het wetsontwerp voorziet dat die verklaring voortaan ten overstaan van de notaris moet worden gedaan, in een authentieke akte. Dit dubbele systeem werkte perfect en de afschaffing ervan blijft onbegrijpelijk. Zo konden de burgers die het financieel moeilijk hebben, vrij goedkoop een einde maken aan invorderingsprocedures van schulden bij een nalatenschap waarin het passief groter is dan het actief.

Het behoud van de dubbele mogelijkheid zou nuttig zijn om de burger te beschermen, zeker omdat de notariële oplossing veel duurder is dan de verklaring bij de griffie.

Naar het voorbeeld van de OVB pleit de spreker er eveneens voor om de advocaten toegang te verlenen tot het centraal erfrechtregister, meer bepaald via het digitale platform.

2. Meerdere procedurele bepalingen

De aanneming van de "potpourri I-wet" heeft voor onduidelijkheid gezorgd bij de rechtscolleges over de positie die de rechter bij een verstek kon innemen.

5) Exposé de M. Eric Balate, représentant d'AVOCATS.be

M. Eric Balate, représentant d'AVOCATS.be, signale que AVOCATS.BE soutient une série de modifications qui semblent tout à fait appropriées, notamment en ce qui concerne l'exception au caractère exécutoire des décisions en matière disciplinaire.

En revanche, AVOCATS.BE est fondamentalement opposé la limitation drastique du droit de former opposition et entend formuler un certain nombre d'observations.

1. Les modifications relatives à la déclaration d'acceptation sous bénéfice d'inventaire ou à la renonciation à une succession et la création d'un registre central successoral

Concernant la déclaration de renonciation ou d'acceptation sous bénéfice d'inventaire exclusivement devant notaire (articles 115 et 116 du projet modifiant les articles 784 et 793 du code judiciaire), AVOCATS.be ne comprend pas, au moment où l'on envisage la simplification, que le double choix du citoyen soit supprimé au profit du seul acte notarié.

Actuellement, la déclaration de renonciation à une succession ou d'acceptation sous bénéfice d'inventaire d'une succession peut se faire soit devant le greffier du tribunal de première instance soit devant le notaire. Pourtant, le projet prévoit que désormais cette déclaration devra se faire devant notaire, dans un acte authentique. Ce système double fonctionnait parfaitement et son abandon reste incompréhensible. Il permettait pour les citoyens les plus précarisés, de mettre un terme, moyennant un faible coût, à des procédures de recouvrement de créances dans le cadre d'une succession où le passif excède l'actif.

En termes de protection du citoyen, le maintien de la double voie serait une chose utile, d'autant plus que la voie notariale est nettement plus coûteuse que celle de la déclaration au greffe.

A l'instar de l'OVB, l'orateur plaide également pour un accès des avocats au registre central successoral et notamment via la plateforme digitale.

2. Diverses dispositions procédurales

L'adoption du potpourri I a créé un certain nombre de désordres au sein des juridictions quant à la manière dont le juge pouvait se positionner dans le cadre d'un défaut.

Men ging er steeds van uit dat de rechter de afwezige partij beschermt. Artikel 806 van het Gerechtelijk Wetboek, zoals gewijzigd in 2015, strekt ertoe deze bevoegdheid van de rechter in sterke mate te wijzigen.

Feit is dat de magistraten zich al gauw afvroegen wat ze konden doen bij verstek, in het bijzonder wanneer de openbare orde ter sprake komt.

Hierbij kunnen twee opmerkingen worden gemaakt.

In een arrest van 13 december 2016 stelt het Hof van Cassatie dat bij de toepassing van artikel 806 van het Gerechtelijk Wetboek, het indienen van een kennelijk ongegronde vordering of van een kennelijk ongegrond verweer in strijd is met de openbare orde. De interpretatie van dit arrest kan heel wat vragen doen rijzen. Het Parlement moet tijdens zijn analyse rekening houden met dit arrest, dat dateert van na de indiening van het wetsontwerp.

Volgens AVOCATS.be biedt het Hof van Cassatie met dit arrest de rechter opnieuw de mogelijkheid de beschermer te worden van de partij die verstek geeft.

De memorie van toelichting van het wetsontwerp wekt verbazing, aangezien daarin ingestemd wordt met een stelling van de rechtsleer die men in oktober 2015 niet wou verdedigen.

Juristen verwijzen vaak naar de interpretaties van de wetgever; daarom is het de taak van het Parlement klaarheid te scheppen. Het Hof van Cassatie biedt een interessante denkpiste inzake de bescherming van de persoon die verstek laat gaan.

Bovendien kan de situatie die thans ontstaat door artikel 806 van het Gerechtelijk Wetboek, leiden tot tegenstrijdigheden met het Europees recht doordat de bevoegdheid van de rechter afgeleid wordt van een clause die als onrechtmatig kan worden beschouwd.

Het Europese Hof oordeelt sinds juni 2000 dat bij verstek de rechter de mogelijkheid om zijn bevoegdheid na te gaan niet kan worden ontzegd. Er dient bijgevolg te worden op toegezien dat geen oplossingen worden aangenomen die in strijd zijn met het Europees recht.

3. De afschaffing van het verzetrecht

De spreker merkt op dat hierover in de memorie van toelichting geen enkel cijfer staat. AVOCATS.be geeft aan dat het verzet weliswaar een zelden gebruikt rechtsmiddel is, maar dat betekent niet dat het moet worden afgeschaft.

On a toujours pensé que le juge était le protecteur de celui qui était absent. L'article 806 du Code judiciaire, tel que modifié en 2015, tend à modifier singulièrement ce pouvoir du juge.

Il faut constater que rapidement, les magistrats se sont demandés ce qu'ils pouvaient faire dans le cas du défaut et, particulièrement, lorsque l'on invoquait la question de l'ordre public.

Deux observations s'imposent.

La Cour de cassation, par un arrêt du 13 décembre 2016, a considéré que pour l'application de l'article 806 C.J., l'introduction d'une demande manifestement non fondée ou d'une défense manifestement non fondée est contraire à l'ordre public. Cet arrêt, dans son interprétation, peut conduire à de multiples questions. Postérieur au dépôt du projet de loi, il doit être pris en compte dans les réflexions du parlement.

AVOCATS.be estime pour sa part que, par son arrêt, la Cour de cassation permet au juge de redevenir le protecteur de la partie qui fait défaut.

L'exposé des motifs du projet de loi est étonnant dans la mesure où il se rallie à une thèse doctrinale que l'on ne voulait pas défendre en octobre 2015.

Les juristes se référant souvent aux interprétations du législateur, il appartiendra au parlement de clarifier les choses. La Cour de cassation offre une voie de réflexion intéressante dans la perspective de la protection de la personne défaillante.

De plus, la situation créée aujourd'hui par l'article 806 CJ peut conduire à des contradictions avec le droit européen, dès lors que la compétence du juge se déduit d'une clause susceptible d'être qualifiée d'abusive.

Depuis juin 2000, la Cour européenne a estimé que, par défaut, le juge ne pouvait être privé de la possibilité d'examiner sa compétence. Il faut en conséquence veiller à ne pas adopter des solutions indignes du droit européen.

3. La suppression du droit d'opposition

L'orateur fait remarquer qu'aucun chiffre n'est fourni à cet égard dans l'exposé des motifs. AVOCATS.be constate que, certes, l'opposition n'est pas une voie de recours fréquemment utilisée. Ce n'est pas pour autant qu'il faut le supprimer.

Het verzetrecht is de mogelijkheid, voor wie niet naar de rechtbank kon komen of geen advocaat kon raadplegen, om toch zijn argumenten naar voren te brengen. Op grond waarvan wordt iemand dit basisrecht ontnomen?

Er wordt niet echt vaak verzet aangetekend. Waarom dit recht dan niet behouden? Het biedt vaak kwetsbare personen de kans hun rechten te doen gelden.

Het is overigens niet nutteloos eraan te herinneren dat een partij die vaak verstek laat gaan in geschillen voor de burgerlijke rechtbanken, de Staat of een van zijn geledingen is. Het neemt dikwijls meer tijd in beslag vóór een dagvaarding de bevoegde dienst bereikt, dan de termijn die bij wet wordt opgelegd om te verschijnen. De Staat zou dus het verzetrecht verliezen, wat des te complexer is daar de vonnissen uitvoerbaar zijn.

Een belangrijk vraagstuk betreft de faillissementen: heel veel faillissementen worden bij verstek uitgesproken. Voortaan zal de gefailleerde beroep moeten aantekenen ter voorkoming van de onherstelbare effecten die wellicht al hebben plaatsgevonden wanneer het hof van beroep een uitspraak doet.

Kortom, er bestaat geen geldige reden om het gewone beroepsmiddel dat het verzetrecht is, af te schaffen. Het biedt de mogelijkheid rekening te houden met de belangen van personen die, menselijk gezien, op een bepaald ogenblik in hun verleden verstek hebben laten gaan.

AVOCATS.be geeft aan dat, wat de advocaten betreft, een dergelijk fundamenteel recht moet worden gehandhaafd.

6) Uiteenzetting van de heer Tom Decaigny, mevrouw Bénédicte Poncin en de heer Renaud Mossay, vertegenwoordigers van de gerechtelijk stagiairs

Ter inleiding stelt de heer Tom Decaigny dat hij ervan overtuigd is dat de gerechtelijke stage de ideale, en zeker de meest gebalanceerde, toegang is tot de magistratuur.

Hij verheugt er zich bijgevolg over dat er wordt gezocht naar een oplossing voor de problematiek van het einde van de stage, wanneer de stagiair niet onmiddellijk tot magistraat kan benoemd worden.

De spreker wenst vervolgens de nadruk te leggen op twee belangrijke punten in het wetsontwerp: het statuut van gerechtelijke attaché en de overgangsbepaling van

Le droit d'opposition, c'est la possibilité, pour celui qui n'a pas pu se rendre au tribunal ou consulter un avocat, de faire valoir ses arguments. A quel titre le prive-t-on de ce droit fondamental?

Si le nombre d'oppositions n'est pas très élevé, pourquoi ne pas le maintenir? Il permettra à des personnes souvent fragilisées de pouvoir faire valoir leurs droits.

Par ailleurs, il n'est pas inutile de rappeler qu'une partie qui fait souvent défaut dans les litiges devant les juridictions civiles, c'est l'État ou ses démembrements. Le temps nécessaire pour qu'une citation parvienne au service compétent est souvent plus long que celui requis par la loi pour comparaître. L'État se verrait donc privé du droit d'opposition, ce qui est d'autant plus complexe que les jugements sont exécutoires.

Une matière importante concerne la faillite: le nombre de faillites prononcées par défaut est très important. A l'avenir, le failli devra faire appel pour éviter les effets irrémédiables qui seront probablement déjà consommés lorsque la cour d'appel se prononcera.

Il n'existe en conclusion aucun motif légitime pour supprimer la voie de recours ordinaire qu'est le droit d'opposition. Il permet de rencontrer les intérêts des personnes qui, humainement, à un moment donné de leur histoire, sont défailtantes.

AVOCATS.be affirme que du point de vue des avocats, un droit aussi fondamental doit être maintenu.

6) Exposé de M. Tom Decaigny, Mme Bénédicte Poncin et M. Renaud Mossay, représentants des stagiaires judiciaires

En guise d'introduction, M. Tom Decaigny affirme être convaincu que le stage judiciaire constitue l'accès idéal, et certainement le plus équilibré, à la magistrature.

Il se réjouit dès lors qu'une solution soit recherchée à la problématique de la fin du stage, lorsque le stagiaire ne peut pas immédiatement être nommé magistrat.

L'orateur souhaite ensuite mettre l'accent sur deux points importants du projet de loi, à savoir: le statut d'attaché judiciaire et la disposition transitoire de

artikel 271, zesde lid, die ook betrekking heeft op de gerechtelijke stage en van toepassing zal zijn op de huidige stagiairs.

1. Het statuut van gerechtelijk attaché

Er zijn momenteel 128 gerechtelijke stagiairs, waaronder 14 in verlenging. 1 stagiair is al aan een derde verlenging toe. Een spreiding van de stagiairs over de jaren 2012 tot 2016 is te vinden in de tabel in de nota.

Het huidige systeem bestaat erin dat, als een stage beëindigd wordt na 18 of 36 maanden en de persoon niet onmiddellijk benoemd kan, drie verlengingen van de stage mogelijk zijn. De wet van februari 2016 heeft het aantal verlengingen immers opgetrokken van twee tot drie. Dit betekent *in concreto* dat de stage voor de stagiairs die voor de lange stage van 36 maanden hebben geopteerd nog eens verlengd kan worden met 18 maanden (3 x 6 maanden).

Volgens de spreker gelden de volgende bezwaren tegen het invoeren van het statuut van gerechtelijk attaché:

1. De problematiek van de onafhankelijkheid die we moeten vereisen van magistraten.

In het wetsontwerp wordt een nieuwe categorie van statutair gerechtspersoneel gecreëerd, met gerechtelijke stagiairs die niet meer in opleiding zijn. Dit nieuwe statuut is van onbepaalde duur.

De invulling hiervan gebeurt als volgt: voor het openbaar ministerie voorziet men de mogelijkheid van een aanstelling van een gerechtelijk attaché door de procureur-generaal voor de uitoefening van het ambt van het openbaar ministerie. Wie gerechtelijk attaché wordt op het openbaar ministerie oefent bijgevolg de functies uit van substituut. Na zes maanden stage op een parket doet de stagiair al nachtdiensten, weekend en dagdiensten en mag hij rekwireren en dagvaardingen uitbrengen namens het openbaar ministerie.

Voor de zetel voorziet men dat de gerechtelijke attachés mogen deelnemen aan de beraadslaging en de functie mogen uitoefenen van plaatsvervangend rechter. Dit betekent concreet dat deze gerechtelijke attachés worden ingeschakeld in de collegiale kamers om er de functie van rechter uit te oefenen.

Het wetsontwerp creëert op die manier een categorie van personeelsleden die noch de statutaire waarborgen, noch de onafhankelijkheid hebben van een magistratuur maar wel de kernbevoegdheden uitoefenen van de gerechtelijke macht.

l'article 271, alinéa 6, qui a également trait au stage judiciaire et qui s'appliquera aux stagiaires actuels.

1. Le statut d'attaché judiciaire

Il y a actuellement 128 stagiaires judiciaires, le stage de 14 d'entre eux ayant été prolongé. Un stagiaire en est déjà à sa troisième prolongation. Une ventilation des stagiaires pour les années 2012 à 2016 figure dans le tableau de la note.

Le système actuel prévoit la possibilité de prolonger trois fois le stage s'il prend fin après 18 ou 36 mois et que l'intéressé ne peut pas être nommé immédiatement. La loi de février 2016 a en effet porté le nombre de prolongations de deux à trois, ce qui signifie concrètement que, pour les stagiaires qui ont opté pour le stage long d'une durée de 36 mois, celui-ci peut encore être prolongé une fois de 18 mois (3 x 6 mois).

L'orateur formule les objections suivantes à l'encontre de l'instauration du statut d'attaché judiciaire:

1. La problématique de l'indépendance qui nous devons exiger de la part des magistrats.

Le projet de loi crée une nouvelle catégorie de personnel judiciaire statutaire, c'est-à-dire des stagiaires judiciaires qui ne sont plus en formation. Ce nouveau statut est à durée indéterminée.

Concrètement, pour le ministère public, il est prévu que le procureur général peut désigner un attaché judiciaire pour exercer les fonctions du ministère public. Le stagiaire qui devient attaché judiciaire au ministère public exerce par conséquent les fonctions de substitut. Après six mois de stage dans un parquet, il effectue déjà des services de nuit, de week-end et de jour et il peut requérir et assigner au nom du ministère public.

Pour le siège, il est prévu que les attachés judiciaires peuvent participer aux délibérations et exercer la fonction de juge suppléant. Cela signifie concrètement que ces attachés judiciaires sont intégrés aux chambres collégiales pour y exercer la fonction de juge.

Le projet de loi crée ainsi une catégorie de membres du personnel qui n'ont ni les garanties statutaires, ni l'indépendance des magistrats, mais qui exercent néanmoins les compétences essentielles du pouvoir judiciaire.

De spreker verwijst naar het standpunt van de Hoge Raad voor de Justitie waarin in dit verband van “quasi magistraten” wordt gesproken.

Bekeken vanuit van het standpunt van de gerechtelijke stagiair die vervolgens attaché zouden worden, kan men alleen maar vaststellen dat dit leidt tot een situatie van ongelijkheid. Een ongelijke verloning en een ongelijk statuut voor identiek dezelfde jobinhoud dan een substituut of een rechter.

De spreker verwijst per analogie naar een arrest van 1 september 2008 (nr. 123/2008) van het Grondwettelijk hof dat over een gelijkaardige situatie oordeelde.

2. De memorie van toelichting is dubbelzinnig: er wordt enerzijds voorzien in een tijdelijk opvangstatuut voor een uitzonderlijke situatie, maar tegelijkertijd verwijst men naar het feit dat het gebruikelijk is dat stagiairs verlengingen doormaken. Er wordt dus aangegeven dat het doorlopen van een periode als gerechtelijk attaché als normaal wordt beschouwd. Dit principe “als normaal” in de wet verankeren zal leiden tot structurele problemen. De dynamiek binnen de wettekst bestaat erin dat deze attachés stelselmatig zullen worden ingeschakeld om de kernbevoegdheden van de gerechtelijke macht uit te oefenen tegen een lagere verloning en met minder waarborgen.

3. Door dit nieuwe statuut wordt de toegangsweg tot de gerechtelijke stage veel minder aantrekkelijk. Eventuele kandidaten weten dat ze na twee jaar terecht kunnen komen in dit statuut van gerechtelijk attaché, met een minder gunstige situatie en waarbij ze niet eens weten of ze naar de zetel of het OM zullen gaan. Hier speelt niet alleen de verloning een belangrijke rol, maar ook de onzekerheid van het “wachstatuut” van onbepaalde duur.

4. De oorzaak van het probleem, namelijk het gebrek aan vacante plaatsen voor magistraten, wordt met het statuut van gerechtelijk attaché niet aangepakt.

Zeker aan Nederlandstalige kant komen kandidaten-magistraten weinig aan bod voor een benoeming. In Antwerpen, bijvoorbeeld, zijn er twee vacante plaatsen bij het openbaar ministerie, waarvoor 20 kandidaturen werden ingediend. Er is eveneens één vacante plaats voor de zetel, waarvoor 10 kandidaturen werden ingediend.

Er is bijgevolg een grote instroom van beginnende stagiairs die, bij het einde van hun stage, geconfronteerd worden met een onvoldoende aantal plaatsen voor een eventuele benoeming als magistraat.

L'orateur renvoie au point de vue du Conseil supérieur de la justice, dans lequel on parle de “quasi-magistrats”.

Si l'on considère les nouvelles mesures sous l'angle du stagiaire judiciaire qui deviendrait ensuite attaché, force est de constater que l'on est en présence d'une situation d'inégalité. Une rémunération inégale et un statut inégal pour un contenu de la fonction identique à celle d'un substitut ou d'un juge.

L'orateur renvoie, par analogie, à un arrêt du 1er septembre 2008 (n° 123/2008) de la Cour constitutionnelle, qui s'est prononcée sur une situation similaire.

2. L'exposé des motifs est ambigu. D'une part, il prévoit un statut d'accueil provisoire en cas de situation exceptionnelle mais, d'autre part, il renvoie au fait qu'il est habituel que les stages soient prolongés. Il indique donc qu'une période de travail en qualité d'attaché judiciaire est jugée normale. Inscrire ce principe de “normalité” dans la loi sera source de problèmes structurels. La dynamique du texte de la loi est que ces attachés seront systématiquement appelés à exercer les compétences essentielles du pouvoir judiciaire mais que leur rémunération sera plus faible et qu'ils auront moins de garanties.

3. Ce nouveau statut rendra l'accès au stage judiciaire beaucoup moins attractif. Les candidats éventuels sauront en effet que ce statut d'attaché judiciaire pourra leur être appliqué après deux ans, et qu'ils pourront donc se trouver dans une situation moins favorable, sans savoir, par ailleurs, s'ils prendront la direction du siège ou du ministère public. Ce qui importe, en l'occurrence, ce n'est pas seulement la rémunération, ce sont aussi les incertitudes liées à ce “statut d'attente” à durée indéterminée.

4. Le statut d'attaché judiciaire ne permettra pas de régler le problème initial, c'est-à-dire le manque d'emplois de magistrat vacants.

Les candidats magistrats auront peu de chances d'être nommés, surtout du côté néerlandophone. À Anvers, par exemple, vingt candidatures ont été déposées pour deux emplois vacants au ministère public et dix candidatures ont été enregistrées pour un emploi vacant au siège.

Par conséquent, un grand nombre de stagiaires débutants seront confrontés, en fin de stage, au manque d'emplois vacants en vue d'une éventuelle nomination en qualité de magistrat.

2. De overgangsbepaling van artikel 271, zesde lid van het wetsontwerp

Wie met de nieuwe wetgeving aan een gerechtelijke stage zal beginnen weet waar hij aan begint. Dit geldt uiteraard niet voor de 128 stagiairs die hun stage nog lopen, al dan niet in verlenging. Deze stagiairs hebben gekozen voor de huidige uitgebalanceerde en met waarborgen omringde toegangsweg tot de magistratuur die de stage is. Zij worden nu geconfronteerd met artikel 271, zesde lid, van het wetsontwerp dat een overgangsbepaling inhoudt waardoor zij kunnen terugvallen op het statuut van gerechtelijk attaché met alle bezwaren die daartegen werden uiteengezet. Zulks staat op gespannen voet met het vertrouwensbeginsel.

De spreker stelt ten slotte dat, als dit wetsontwerp wet zou worden, de stagiairs die in 2016 zijn gestart en geopteerd hebben voor de lange stage van drie jaar, zullen uitstromen in 2019. Voor de stagiairs die in 2017 onder dit nieuwe stelsel zouden starten, is de duur van de lange stage beperkt tot twee jaar. Dit heeft tot gevolg dat de lichte van 2016 en van 2017 samen op de markt zullen komen om te solliciteren voor vacatures bij de zetel. Het aantal kandidaten zal bijgevolg nog groter zijn dan vandaag.

De spreker is van oordeel dat er meer constructieve oplossingen mogelijk zijn voor het einde van de stage en formuleert twee suggesties.

Een eerste optie is om, met behoud van de bestaande verlengingen, een stagiair in overtal te benoemen in het corps waar hij of zij de stage beëindigt, op voorwaarde dat deze vervolgens daadwerkelijk blijft solliciteren voor relevante plaatsen.

Een tweede optie sluit aan bij het huidige gebruik: als een persoon, na twee of drie verlengingen, nog steeds niet benoemd is wordt hij aangesteld als parketjurist als hij stage liep op het parket of als referendaris als hij stage liep bij de zetel. Deze praktijk zou in de wet ingeschreven kunnen worden.

7) Uiteenzetting door mevrouw Aurore Lebeau, voorzitter van de vzw "Syndicat des avocats pour la démocratie"

Mevrouw Aurore Lebeau, voorzitter van de vzw "Syndicat des avocats pour la démocratie"; wenst in verband met verscheidene aspecten het standpunt van het Syndicat des avocats pour la démocratie uiteen te zetten.

2. La disposition transitoire de l'article 271, alinéa 6, du projet de loi

Les personnes qui débiteront un stage judiciaire sous la nouvelle législation savent dans quoi elles s'engagent. Il n'en va évidemment pas de même pour les 128 stagiaires dont le stage est toujours en cours, qu'il s'agisse d'une prolongation ou pas. Ces stagiaires ont choisi la voie d'accès à la magistrature actuelle, équilibrée et entourée de garanties, qu'est le stage. Ils sont désormais confrontés à l'article 271, alinéa 6, du projet de loi, qui comporte une disposition transitoire en vertu de laquelle ils peuvent opter pour le statut d'attachés judiciaires, avec toutes les réserves formulées à cet égard. Cela va à l'encontre du principe de confiance.

L'orateur ajoute enfin que, si le projet de loi à l'examen devenait loi, les stagiaires qui ont débuté en 2016 et ont opté pour le stage long de trois ans, termineront celui-ci en 2019. Pour les stagiaires qui débuteraient en 2017 selon le nouveau régime, la durée du stage long se limite à deux ans. Il s'ensuit que les promotions de 2016 et 2017 arriveront simultanément sur le marché pour postuler pour les emplois vacants au siège. Le nombre de candidats sera par conséquent encore plus important qu'à l'heure actuelle.

L'orateur considère qu'il doit être possible de trouver des solutions plus constructives concernant la fin du stage, et formule deux suggestions.

Une première option consisterait à nommer, avec maintien des prolongations existantes, un stagiaire en surnombre dans le corps où il termine son stage, à condition qu'il continue ensuite véritablement à postuler pour des emplois pertinents.

Une deuxième option rejoint l'usage actuel: lorsqu'une personne, au terme de deux ou trois prolongations, n'a toujours pas été nommée, elle est désignée en tant que juriste du parquet si elle a effectué son stage au parquet ou en tant que référendaire si elle a effectué son stage au siège. Cette pratique pourrait être inscrite dans la loi.

7) Exposé de Mme Aurore Lebeau, présidente de l'asbl "Syndicat des avocats pour la démocratie"

Mme Aurore Lebeau, présidente de l'asbl "Syndicat des avocats pour la démocratie", entend développer le point de vue du Syndicat des avocats pour la démocratie sur plusieurs points.

a. Verzet

Artikel 150 van het wetsontwerp houdt een belangrijke wijziging in van artikel 1047 van het Gerechtelijk Wetboek, dat betrekking heeft op het verzet in burgerlijke zaken. Momenteel kan dezelfde rechtbank in alle verstekvonnissen de zaak opnieuw berechten, indien de niet-verschenen partij binnen een termijn van één maand, te rekenen van de betekening van het vonnis, overgaat tot dagvaarding om verzet te doen. De draagwijdte van het verzet is nu al beperkt, om misbruik te voorkomen. In bepaalde gevallen bepaalt het Gerechtelijk Wetboek dat het vonnis geacht wordt op tegenspraak te zijn uitgesproken, zelfs indien één van de partijen tijdens de pleidooizitting afwezig is; zulks is het geval met artikel 747 van het Gerechtelijk Wetboek, dat bepaalt dat het vonnis geacht wordt op tegenspraak te zijn wanneer bij beschikking het tijdsverloop van de rechtspleging en de datum voor het pleidooi werden vastgelegd, alsmede met artikel 804 van het Gerechtelijk Wetboek, dat bepaalt dat de rechtspleging op tegenspraak is ten aanzien van een partij die op een vorige terechtzitting is verschenen en die ter griffie of ter zitting conclusies heeft neergelegd.

Het wetsontwerp beoogt die verzetsmogelijkheid af te schaffen (dat wil zeggen de mogelijkheid opnieuw voor dezelfde rechter te verschijnen), behalve voor de beslissingen waartegen geen beroep openstaat. In tegenstelling tot wat bij het voorontwerp van wet het geval was, wordt niet langer enig onderscheid gemaakt naargelang de betekening aan de niet-verschenen persoon al dan niet aan de persoon is gedaan.

Dat een partij verstek laat gaan, is niet noodzakelijkerwijs aan haar nalatigheid te wijten. De dagvaardingstermijn bedraagt voor een niet-dringende zaak 8 dagen en 2 dagen voor een dringende (of dringend geachte) zaak. Indien de rechtzoekende enkele dagen met vakantie vertrekt of indien hij in het ziekenhuis is opgenomen, zal hij pas na de terechtzitting kennis nemen van de dagvaarding. Ook ongeletterdheid kan een belemmering vormen, evenals problemen bij de post.

Die afschaffing van het verzet heeft echter grote gevolgen:

— De bevoegdheden van de bij verstek oordelende rechter worden beperkt bij artikel 806 van het Gerechtelijk Wetboek. Het klopt dat het wetsontwerp diens bevoegdheden enigszins uitbreidt, maar die blijven niettemin beperkt tot de middelen die hij krachtens de wet ambtshalve mag toepassen;

a. L'opposition

L'article 150 du projet de loi comporte une modification importante de l'article 1047 du code judiciaire, qui traite de l'opposition en matière civile. Actuellement, tous les jugements rendus par défaut sont susceptibles d'être à nouveau jugés par le même tribunal, si le défaillant cite en opposition dans un délai d'un mois à dater de la signification du jugement. La portée de l'opposition est déjà limitée, afin d'éviter les abus. Le code judiciaire prévoit, dans certains cas, que le jugement est réputé contradictoire même si l'une des parties est absente lors de l'audience de plaidoiries: c'est le cas de l'article 747 du code judiciaire, qui prévoit que le jugement est réputé contradictoire lorsqu'une ordonnance a fixé le calendrier de procédure et la date de plaidoirie et de l'article 804 du code judiciaire, qui indique que si une des parties a comparu à une audience précédente et a déposé au greffe ou à l'audience des conclusions, la procédure est à son égard contradictoire.

Le projet de loi entend supprimer cette possibilité de faire opposition, c'est-à-dire de retourner devant le même juge, sauf pour les décisions qui ne sont pas susceptibles d'appel. Contrairement à l'avant-projet de loi, il ne fait plus aucune distinction selon que la personne défaillante ait ou non été touchée à personne.

Le défaut d'une partie n'est pas nécessairement dû à sa négligence. Les délais de citation sont de 8 jours pour une affaire non urgente et de 2 jours pour une affaire urgente (ou réputée urgente). Si le justiciable part quelques jours en vacances ou s'il est hospitalisé, il ne prendra connaissance de la citation qu'après l'audience. L'illettrisme peut également constituer un obstacle, ainsi que les problèmes postaux.

Or, cette suppression de l'opposition entraîne des effets non négligeables:

— Les pouvoirs du juge statuant par défaut sont limités par l'article 806 du code judiciaire. Certes, le projet de loi élargit quelque peu ses pouvoirs, mais ceux-ci restent limités aux moyens qu'il peut, en vertu de la loi, appliquer d'office.

— De niet-verschijnende partij zal een aanleg verliezen: zij zal haar argumenten nog slechts voor één enkele rechter kunnen doen gelden, namelijk de rechter in beroep;

— Doorgaans zijn de definitieve vonnissen uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande het beroep (artikel 1397 van het Gerechtelijk Wetboek), terwijl het verzet opschortende werking heeft. De vrijwel volledige afschaffing van het verzet impliceert dus dat tegen de niet-verschijnen partij, die niet de gelegenheid zal hebben gehad haar argumenten voor de rechter te doen gelden, uitvoeringsmaatregelen (zoals een uitzetting of een beslag) zullen kunnen worden genomen, zelfs indien de rechter haar in hoger beroep uiteindelijk gelijk geeft;

— Een zittingsdag voor de pleidooien verkrijgen duurt in beroep doorgaans langer dan in eerste aanleg. De behandeling van een eenvoudige zaak zal dus veel langer aanslepen;

— Het dossier zal worden behandeld door een rechter die geografisch verder van de rechtzoekende verwijderd is.

Het wetsontwerp leidt derhalve tot ernstige beperkingen inzake toegankelijkheid van het gerecht en inzake een eerlijk proces.

Voorts dreigt de maatregel de rechtscolleges in hoger beroep te overstelpen. Die rechtscolleges zijn bedoeld om kennis te nemen van de meer ingewikkelde zaken en hun rollen zijn nu al overbelast: de met de maatregel nagestreefde doeltreffendheid zal niet worden gehaald. In dat verband kan een parallel worden getrokken met de bij de potpourri II-wet opgelegde beperkingen in strafzaken.

b. De aan de Koning verleende mogelijkheid om de zetel van een gerecht of een afdeling tijdelijk te verplaatsen

Krachtens artikel 214 van het wetsontwerp kan de Koning, indien behoeften van de dienst of overmacht het vereisen, de zetel van een gerecht of van een gerechtshof tijdelijk verplaatsen. Die bepaling is strijdig met artikel 13 van de Grondwet, dat het volgende bepaalt: "Niemand kan tegen zijn wil worden afgetrokken van de rechter die de wet hem toekent."

Voorts doet die bepaling moeilijkheden rijzen inzake de toegankelijkheid van een rechtbank: de afdeling kan worden verplaatst naar ongeacht welke gemeente van het arrondissement of van het rechtsgebied; dat zou de afstand van de rechtzoekende tot zijn rechtbank aanzienlijk kunnen doen toenemen.

— La personne défaillante va perdre un degré de juridiction: elle n'aura l'occasion de faire valoir ses arguments que devant un seul juge, le juge d'appel.

— En règle générale, les jugements définitifs sont exécutoires par provision nonobstant appel (article 1397 du code judiciaire), tandis que l'opposition a un effet suspensif. La quasi suppression de l'opposition implique donc que la personne défaillante, qui n'aura pas eu l'occasion de faire valoir ses contestations devant le juge, pourra faire l'objet de mesures d'exécution, telle une expulsion ou une saisie, et ce, même si le Juge d'appel lui donne raison en bout de course.

— Il faut, en règle générale, plus de temps pour obtenir une date d'audience de plaidoiries en appel qu'en première instance. Le traitement d'une affaire simple prendra donc beaucoup plus de temps.

— Le dossier sera traité par un juge plus éloigné, géographiquement, du justiciable.

Le projet de loi entraîne dès lors de graves restrictions en matière d'accès à la justice et de procès équitable.

D'autre part, la mesure risque d'encombrer les juridictions d'appel. Ces juridictions sont destinées à connaître des affaires plus complexes et leurs rôles sont déjà surchargés: l'efficacité recherchée par la mesure ne sera donc pas rencontrée. A cet égard, on peut dresser un parallèle avec les restrictions imposées à l'opposition en matière pénale par Pot Pourri II.

b. La possibilité donnée au Roi de déplacer temporairement le siège d'un tribunal ou d'une division

L'article 214 du projet de loi permet au Roi, pour les nécessités du service ou si des circonstances de force majeure le justifient, de déplacer temporairement le siège d'un tribunal ou d'une division de Tribunal. Cette disposition est contraire à l'article 13 de la constitution, qui stipule: "Nul ne peut être distrait, contre son gré, du juge que la loi lui assigne"

Elle pose par ailleurs problème en termes d'accès à un tribunal: la division peut être transférée dans n'importe quelle commune de l'arrondissement ou du ressort, ce qui pourrait éloigner considérablement le justiciable de son tribunal.

B) Vragen en betogen van de leden

Mevrouw Özlem Özen (PS) constateert dat in het potpourri V-wetsontwerp verscheidene thema's aan bod komen waarvoor allemaal grondige reflectie wenselijk zou zijn.

Zij wil ingaan op het delen van het beroepsgeheim. Welke meerwaarde biedt het wetsontwerp ten opzichte van het vigerende artikel 458*bis* van het Strafwetboek, dat nu al de mogelijkheid biedt van het beroepsgeheim af te stappen, met name bij mishandeling of misbruik van minderjarigen?

Valt niet te vrezen dat iemand voortaan het niet langer aandurft een maatschappelijk werker, een arts of een psycholoog in vertrouwen te nemen? Krachtens deze nieuwe bepaling zal een verzoek tot overleg immers volstaan om de vertrouwensrelatie te onthullen en om het beroepsgeheim op te heffen.

De heer Stefaan van Hecke (Ecolo-Groen) merkt op dat veel opmerkingen werden geuit door de verschillende sprekers over het verstek en het verzet. Hij deelt deze bezorgdheid. De commissie zal hier goed moeten over nadenken.

Ook de wijzigingen aan de gerechtelijke stage zijn meermaals aan bod gekomen, niet alleen door de vertegenwoordigers van de gerechtelijke stagiairs. Dit toont aan dat de problematiek veel ruimer is en in het perspectief van de kwaliteit van de justitie en de rechtspraak onderzocht moet worden.

Verder wenst de spreker een aantal punctuele vragen te stellen.

Kunnen de vertegenwoordigers van de gerechtelijke stagiairs cijfers bezorgen over het gemiddelde aan verlengingen voordat een stagiair benoemd wordt? Na afloop van de stage, wat is de gemiddelde duur vooraleer de kandidaat-magistraat met succes benoemd wordt?

Kunnen de OVB en AVOCATS.be hun standpunt toelichten over de verjaring van de schuldvorderingen na vijf jaar? Deze problematiek belangt voornamelijk de vrederechters aan. De Hoge Raad voor de Justitie suggereert een verjaringstermijn van twee jaar.

De spreker wenst ook hun standpunt te kennen over het einde van het mandaat van de korpschef. Wat is trouwens het standpunt van de advocatuur hierover?

Advocaten worden eveneens geconfronteerd met de problematiek van het beroepsgeheim. Door de

B) Questions et interventions des membres

Mme Özlem Özen (PS) constate que plusieurs thématiques sont abordées dans le potpourri V et mériteraient toutes une réflexion approfondie.

Elle souhaite revenir sur le partage du secret professionnel. Quelle valeur ajoutée apporte le projet de loi par rapport à l'actuel article 458 bis du Code pénal, qui permet déjà de se délier du secret professionnel, notamment dans les cas de maltraitance ou d'abus sur les mineurs?

Ne craint-on pas qu'à l'avenir, une personne n'ose plus se confier à un assistant social, un médecin, un psychologue? Cette nouvelle disposition prévoit en effet qu'une demande de concertation suffira pour que la relation de confiance soit dévoilée et le secret professionnel levé.

M. Stefaan van Hecke (Ecolo-Groen) relève que bon nombre des observations formulées par les différents orateurs portaient sur le défaut et l'opposition. Il partage ces inquiétudes. La commission devra mener une bonne réflexion en la matière.

Les modifications apportées au stage judiciaire ont, elles aussi, été évoquées à maintes reprises, pas seulement par les représentants des stagiaires judiciaires. Cela montre que la problématique est bien plus vaste et doit être examinée dans la perspective de la qualité de la Justice et de la jurisprudence.

L'intervenant souhaite également poser une série de questions ponctuelles.

Les représentants des stagiaires judiciaires peuvent-ils communiquer des statistiques sur les prolongations dont bénéficie un stagiaire, en moyenne, avant d'être nommé? À l'issue du stage, quelle est la durée moyenne du stage du candidat magistrat avant sa nomination effective?

OVB et AVOCATS.be pourraient-ils expliciter leur point de vue sur la prescription des créances après cinq ans? Cette problématique concerne essentiellement les juges de paix. Le Conseil supérieur de la Justice suggère de fixer le délai de prescription à deux ans.

L'intervenant demande également ce que les ordres pensent de la fin du mandat de chef de corps. Quel est, du reste, le point de vue des avocats à ce propos?

Les avocats sont également confrontés à la problématique du secret professionnel. Or, en entrant en

toepassing van het wetsontwerp zullen de advocaten op dit punt ook betrokken zijn. Wat denken de experts hierover?

Betreffende de verjaring van de schuldvorderingen vraagt de spreker aan het College van de zetel of zij dit reeds onderling hebben besproken. Zijn er hierover specifieke adviezen te geven?

De heer Christian Brotcorne (cdH) gaat opnieuw in op het vraagstuk van de gerechtelijke stage. Zeer onlangs hebben wij aangenomen dat referendarissen of parketjuristen het openbaar ministerie mogen vertegenwoordigen voor de politierechtbanken. Bij die gelegenheid werd er herhaaldelijk op gewezen dat aldus een nieuwe categorie van magistraten, met een specifiek statuut, zou worden opgericht.

De minister heeft opgeworpen dat het de bedoeling was de vereisten van het werk op te vangen en het parket in staat te stellen zich op zijn kerntaken toe te spitsen.

De spreker heeft het gevoel dat hetzelfde refrein wordt afgespeeld naar aanleiding van de invoering van het statuut van gerechtelijk attaché, ook al wordt dat als tijdelijk voorgesteld.

Men gaat hier duidelijk uit de bocht op grond van budgettaire overwegingen.

De vertegenwoordiger van de gerechtelijk stagiairs heeft erop gewezen dat er in werkelijkheid te veel kandidaat-stagiairs voor het aantal vacante betrekkingen waren. Dat verschijnsel lijkt zich vooral in Vlaanderen voor te doen.

Hoe wordt momenteel bepaald hoeveel personen voor de gerechtelijke stage in aanmerking zullen komen? Wordt dat aantal vastgelegd naargelang van een toekomstprognose en van het aantal plaatsen die zullen moeten worden ingevuld? Worden eventueel te veel plaatsen voor de gerechtelijke stage opengesteld, aangezien ook de twee andere toegangspoorten tot de magistratuur mogelijk zijn? Gaat het dan ook om een verkeerde aanpak met betrekking tot dat aantal plaatsen? Maakt men via de twee andere kanalen méér kans op een benoeming?

De spreker verneemt hierover graag het standpunt van de deskundigen en heeft oor naar de suggestie de stagiairs die hun stage hebben beëindigd, in overtal te benoemen.

Mevrouw Van Cauter (Open Vld) stelt vast dat de OVB in zijn nota opmerkingen maakt over de veralgemening

application, le projet de loi va également concerner les avocats en la matière. Qu'en pensent les experts?

En ce qui concerne la prescription des créances, l'intervenant demande au Collège du siège si la question a déjà été examinée en interne. Les experts ont-ils des avis spécifiques en la matière?

M. Christian Brotcorne (cdH) revient sur la problématique du stage judiciaire. Tout récemment, on a voté que des référendaires ou des juristes de parquet puissent représenter le ministère public devant les tribunaux de police. A cette occasion, il a maintes fois été rappelé qu'on créait ainsi une nouvelle forme de magistrats avec un statut particulier.

Le ministre a objecté qu'il s'agissait de répondre aux nécessités du travail et de permettre au parquet de se focaliser sur ses missions essentielles.

L'orateur a le sentiment que l'on répète le même schéma à l'occasion de la création du statut d'attaché judiciaire, même s'il est présenté comme temporaire.

Il y a manifestement une dérive liée à des considérations budgétaires.

Le représentant des stagiaires judiciaires a évoqué qu'il y avait en réalité trop de candidats-stagiaires pour le nombre de places vacantes. Le phénomène semble plus prononcé en Flandre.

Comment détermine-t-on actuellement le nombre de personnes qui pourront être admises au stage judiciaire? Ce nombre est-il apprécié en fonction d'une prédiction sur l'avenir et du nombre de places qui seront à pourvoir? Ouvre-t-on éventuellement trop de places au stage judiciaire, les deux autres voies d'accès à la magistrature étant également possibles? S'agit-il dès lors d'une mauvaise gestion de ce nombre de places? Les deux autres filières ont-elles plus de chance d'aboutir à une nomination?

L'orateur aimerait connaître l'avis des experts sur cette question et se dit sensible à la suggestion de nommer en surnombre les stagiaires ayant terminé leur stage.

Mme Van Cauter (Open Vld) constate que, dans sa note, l'OVB émet des observations concernant la

van de sancties in geval van niet naleving van de conclusiekalender.

Is het zo dat wanneer partijen in onderlinge toestemming afwijken van een bepaalde conclusiekalender en elkaar ruimere conclusietermijnen toestaan, de voorgestelde bepaling de rechter toch verplicht, ondanks dit akkoord, om de conclusies ambtshalve uit de debatten te weren? Is het daartegen dat de OVB zich verzet?

Mevrouw Sonja Becq (CD&V) komt terug op de problematiek van de gerechtelijke stagiairs. Zij vraagt zich af hoe dit optimaal opgelost kan worden. De vertegenwoordiger van de stagiairs is voorstander van een benoeming in overtal maar de andere sprekers hebben geen alternatieven gesuggereerd.

Er is manifest een spanningsveld tussen een verplichte opleiding en het aantal beschikbare plaatsen als magistraat.

De vertegenwoordigers van de Hoge Raad voor de Justitie hebben erop gewezen dat de stagiairs aan het einde van de stage daarenboven worden geëvalueerd door de HRJ en dat hun rangschikking invloed heeft op een mogelijke benoeming.

De spreekster heeft een algemene vraag: is het gebruikelijk dat sommige gerechtelijke stagiairs de stage als een bijkomende opleiding beschouwen en bijgevolg op het einde van hun stage andere functies dan magistraat bekleden? Met andere woorden, bestaat er een uitstroom van stagiairs naar andere functies dan gerechtelijke functies?

Als de gerechtelijke stagiairs niet allemaal onmiddellijk benoemd kunnen worden, welke andere mogelijkheden stellen de experts voor?

C. Antwoorden en debat

De heer Jean-Louis Desmecht, voorzitter van het College van de hoven en rechtbanken, komt terug op vraag omtrent de verjaring van de schuldvorderingen. Als vertegenwoordiger van de vrederechters in het College verklaart hij zich akkoord met de analyse van de Hoge Raad voor de Justitie.

De verjaringstermijn zou volgens hem bijgevolg herleid moeten worden tot twee jaar. Het principe van de verjaring heeft een rechtstreekse invloed op de veiligheid van de beoordelingen in een zaak. Hoe meer tijd er verloopt, hoe moeilijker het wordt voor de partijen om bewijzen aan te brengen.

généralisation des sanctions lorsque les délais impartis pour l'échange de conclusions ne sont pas respectés.

Est-il exact que lorsque les parties dérogent, d'un commun accord, à un délai déterminé pour l'échange de conclusions et s'accordent mutuellement des délais plus longs, la disposition proposée obligera quand même le juge, nonobstant cet accord, à écarter d'office ces conclusions des débats? Est-ce contre cette mesure que l'OVB s'insurge?

Mme Sonja Becq (CD&V) revient sur la problématique des stagiaires judiciaires. Elle s'interroge sur la meilleure façon de résoudre cette question. Le représentant des stagiaires est partisan d'une nomination en surnombre mais les autres orateurs n'ont pas suggéré d'alternatives.

Il y a manifestement un champ de tension entre une formation obligatoire et le nombre de postes de magistrat disponibles.

Les représentants du Conseil supérieur de la Justice ont souligné que les stagiaires sont en outre évalués par le Conseil supérieur de la Justice à la fin de leur stage et que leur classement a une incidence sur une éventuelle nomination.

L'intervenante a une question d'ordre général: est-il courant que certains stagiaires judiciaires considèrent le stage comme une formation complémentaire et par conséquent occupent, à la fin de leur stage, une autre fonction que celle de magistrat? En d'autres termes, observe-t-on des départs de stagiaires vers fonctions autres que judiciaires?

Si les stagiaires judiciaires ne peuvent pas être tous nommés immédiatement, quelles autres possibilités les experts proposent-ils?

C. Réponses et débat

M. Jean-Louis Desmecht, président du Collège des cours et tribunaux, revient sur la question relative à la prescription des créances. En sa qualité de représentant des juges de paix au sein du Collège, il souscrit à l'analyse du Conseil supérieur de la Justice.

Selon lui, le délai de prescription devrait dès lors être ramené à deux ans. Le principe de la prescription a une incidence directe sur la sécurité des appréciations dans une affaire. Plus le temps passe, plus il est difficile pour les parties de produire des preuves.

De spreker gaat eveneens opnieuw op de gerechtelijke stage in en wil een schijnbare tegenstrijdigheid uitklaren. De vertegenwoordiger van de gerechtelijk stagiairs heeft gewezen op het grote aantal kandidaten in bepaalde rechtsgebieden in Vlaanderen, terwijl hijzelf heeft verwezen naar de schaarste aan kandidaten voor bepaalde ambten in Wallonië.

Het gaat hier om een schijntegenstelling, om twee redenen. In de eerste plaats moet een onderscheid worden gemaakt naargelang van het type rechtscollege. Een van de voorwaarden om het ambt van vrederechter of van rechter bij de politierechtbank te mogen uitoefenen, is dat de kandidaat minstens 35 jaar oud moet zijn. Daaruit valt meteen af te leiden dat de gerechtelijk stagiairs slechts hoogst zelden voor dat ambt in aanmerking komen. Door die leeftijdsvoorwaarde vallen haast alle gerechtelijk stagiairs automatisch buiten het wervingsgebied. Slechts de twee andere kanalen schieten over, te weten het examen inzake beroepsbekwaamheid en de ervaren kandidaat-advocaten (waarbij die laatsten slechts maximaal 12 % mogen uitmaken van het totale aantal magistraten binnen een rechtsgebied).

De tweede reden houdt verband met de geografische ligging van onze gerechten. In de grote steden is er overduidelijk een groot aantal kandidaten voor het ambt van magistraat. Dat geldt voor alle grote steden van het land.

De wervingsproblemen doen zich voor in de afgelegen rechtsgebieden. Dat geldt bijvoorbeeld voor de kleinste steden in de grensgebieden.

De spreker benadrukt het belang van de voor de democratie zo belangrijke nabijheidsrechtspraak die wordt belichaamd door de vrederechters en de politierechters. Zij dienen dan ook specifiek te worden behandeld in het licht van het ambt; de leeftijdsvoorwaarde is daar onlosmakelijk mee verbonden.

De spreker heeft nog een laatste beschouwing: met het oog op autonoom beheer in bijzonder stringente budgettaire omstandigheden lijkt het momenteel helaas niet echt realistisch te zijn een maatregel te nemen waarbij de gerechtelijk stagiairs in overtal zouden worden benoemd.

De heer Ignacio De La Serna, voorzitter van het College van procureurs-generaal, gaat dieper in op de gevoelige kwestie van het beroepsgeheim. Artikel 458bis van het Strafwetboek stelt dat de betrokkene ontheven is van het beroepsgeheim wanneer er gevaar bestaat voor de minderjarige.

L'orateur revient également sur le stage judiciaire et souhaite éclaircir une contradiction qui n'en est pas une. Le représentant des stagiaires judiciaires a évoqué la pluralité de candidats dans certaines juridictions au nord du pays alors que lui-même a fait état de la pénurie de candidats pour certaines fonctions en Wallonie.

Cette contradiction n'est qu'apparente pour deux raisons. Il faut d'abord faire une distinction entre le type de juridictions. Parmi d'autres conditions, la fonction de juge de paix et de juge auprès du tribunal de police n'est ouverte qu'aux candidats de 35 ans au moins. On peut en déduire aussitôt que les stagiaires judiciaires n'entrent que très rarement en considération pour cette fonction. Cette condition d'âge exclut quasiment automatiquement les stagiaires judiciaires du champ de recrutement. Il ne reste que les deux autres voies, à savoir l'examen d'aptitude et les candidats-avocats expérimentés (ces derniers ne pouvant représenter que 12 % de l'ensemble des magistrats d'un ressort).

La deuxième raison est liée à la situation géographique de nos juridictions. Dans les métropoles, on observe très nettement un nombre important de candidats pour une fonction de magistrat. Cela vaut pour toutes les grandes villes du royaume.

La difficulté de recrutement apparaît dans des juridictions plus retirées d'un point de vue géographique. C'est le cas dans les plus petites villes aux confins des frontières, par exemple.

L'orateur insiste sur l'importance du juge de proximité, cher à la démocratie, que représentent le juge de paix et le juge de police. Ils méritent dès lors un sort spécifique au regard de la fonction, dont la condition d'âge est partie intégrante.

La dernière considération de l'orateur porte sur ce qui suit: dans une approche de gestion autonome dans des conditions budgétaires extrêmement strictes, il paraît, en l'état actuel, malheureusement peu réaliste d'envisager une mesure de nomination en surnombre des stagiaires judiciaires.

M. Ignacio De La Serna, président du Collège des procureurs-généraux, aborde la question sensible du secret professionnel. L'article 458bis du Code pénal prévoit que la personne est déliée du secret professionnel lorsqu'il y a une situation de péril pour le mineur.

Het in het wetsontwerp voorgestelde nieuwe artikel 458ter is het resultaat van een situatie die zich heeft voorgedaan in Antwerpen, waar de verschillende actoren in het algemeen veel overleggen.

De spreker vindt het belangrijk vooraf te kunnen handelen, zelfs vóór er ernstig gevaar dreigt. Het beroepsgeheim moet kunnen worden opgeheven tussen de actoren, zodat ze informatie kunnen uitwisselen.

Hij vreest persoonlijk geen situatie waarin de mensen niet meer zullen durven praten met de houders van het beroepsgeheim.

Aangaande de situatie van een korpschef van wie het mandaat afloopt, herinnert de spreker eraan dat er bij het openbaar ministerie een sterke hiërarchie bestaat. Een politiecommissaris die zonechef geworden is, wordt bij afloop van zijn mandaat opnieuw commissaris en niet inspecteur.

De heer Christian Denoyelle, voorzitter van de Hoge Raad voor de Justitie, wenst een opmerking te maken over het beroepsgeheim. In zijn hoedanigheid van jeugdrechter in Antwerpen wil hij getuigen over het belang van een gedeeld beroepsgeheim.

Een jeugdrechter is per definitie op het kruispunt tussen welzijn en justitie. In zijn praktijk als jeugdrechter heeft hij te vaak vastgesteld dat in moeilijke familiale dossiers, verschillende instanties bezig waren met hetzelfde gezin maar zonder het van elkaar te weten. Op die manier komen er kinderen in gevaar.

De spreker pleit voor het bevorderen van een overleg tussen de verschillende instanties die bezig zijn met eenzelfde gezin. Dit zal veel problemen oplossen.

Antwerpen en Limburg zijn een voorbeeld op gebied van dit overleg en boeken goede resultaten.

Mevrouw Magali Clavie, vertegenwoordigster van Hoge Raad voor de Justitie, komt terug op de oplossingen voor gerechtelijk stagiairs die niet worden benoemd op het einde van hun stage.

De meest voor de hand liggende oplossing is de onverwijld bekende bekendmaking van de vacante plaatsen, of van ten minste 90 % daarvan. Dat gebeurt vandaag niet.

Een tweede oplossing, die al in de praktijk wordt toegepast, is de aanwerving van stagiairs als parketjuristen of referendarissen. Dit is een bevredigende oplossing en

Le nouvel article 458ter, proposé dans le projet de loi, est la résultante d'une situation qui s'est produite à Anvers où il y a généralement beaucoup de concertation entre les différents acteurs.

L'orateur estime qu'il est important de pouvoir agir en amont, avant même qu'il y ait un péril grave. Il faut pouvoir décroïsonner le secret professionnel entre les acteurs et leur permettre d'échanger des informations.

Il ne craint personnellement pas que l'on arrive à une situation où les gens n'oseront plus se confier aux titulaires du secret professionnel.

Revenant sur la situation des chefs de corps en fin de mandat, l'orateur rappelle que le ministère public est un corps extrêmement hiérarchisé. Lorsqu'un commissaire de police devient chef de zone, il redevient commissaire et non pas inspecteur à la fin de son mandat.

M. Christian Denoyelle, président Conseil supérieur de la Justice, souhaite faire une observation au sujet du secret professionnel. En sa qualité de juge de la jeunesse à Anvers, il voudrait témoigner de l'importance d'un secret professionnel partagé.

Par définition, un juge de la jeunesse se situe à mi-chemin entre le bien-être et la justice. La pratique de sa profession lui a trop souvent permis de constater que dans des dossiers familiaux difficiles, plusieurs instances s'occupaient sans le savoir de la même famille. Les enfants sont de la sorte mis en danger.

L'intervenant plaide en faveur d'une concertation entre les différentes instances qui s'occupent d'une même famille. Cette concertation permettra de résoudre de nombreux problèmes.

Les arrondissements d'Anvers et du Limburg sont exemplaires dans le domaine de la concertation et enregistrent de bons résultats.

Mme Magali Clavie, Conseil Supérieur de la Justice, revient sur les solutions à apporter aux stagiaires judiciaires non nommés à l'issue de leur stage.

La solution qui s'impose en premier lieu est de publier sans délai les places vacantes, au moins à concurrence de 90 %. Ce n'est pas le cas actuellement.

Une seconde solution, déjà appliquée dans la pratique, est le recrutement des stagiaires en tant que juristes de parquet ou de référendaires. Cette solution

de spreekster ziet dan ook het nut niet van de geplande nieuwe categorie gerechtelijk attachés.

Wat het door de minister vastgelegde aantal stagiairs betreft, heeft de spreekster nooit de indruk gehad dat er te veel gerechtelijk stagiairs waren.

Wel moet het principe worden aanvaard dat de gerechtelijk stagiairs moeten mededingen met de kandidaten die via de andere twee loopbaantrajecten toegang krijgen tot de magistratuur. Die concurrentie is moeilijk, maar gezond.

De spreekster herinnert eraan dat de gerechtelijk stagiair geen absoluut recht heeft om na de stage magistraat te worden. De HRJ heeft hier een zware verantwoordelijkheid, aangezien hij de magistraten voor het leven benoemt. De raad moet ook de moed opbrengen ongeschikte kandidaten niet te benoemen.

Door voorrang te verlenen aan de stagiairs zou men de magistratuur trouwens een te eenzijdige invulling geven.

De heer Dirk Chabot, vertegenwoordiger van de OVB, stelt vast dat de wetsebepaling over de verjaringstermijn van de schuldvorderingen een aanpassing is aan de heersende rechtspraak van tweeërlei aard die veel onduidelijkheid schiep. In het wetsontwerp werd voor één van de twee opties gekozen. Keuze die een zuivere politieke keuze is en dus geen opmerkingen van de OVB behoeven.

De problematiek van het beroepsgeheim werd inderdaad niet verder uitgewerkt door de OVB. Het gaat hierbij immers in de eerste plaats niet over het beroepsgeheim van de advocaat. De strafmaat voorzien in het wetsontwerp betreft ook het beroep van de advocaat maar wordt verzwagd, waar de spreker zich in kan vinden. Het casusoverleg tussen justitie, hulpverlening en politie, voorzien in de voorgestelde bepaling heeft niet zozeer betrekking op de advocatuur.

De bepaling inzake de conclusiekalender stelt wel een probleem voor de OVB. De partijen kunnen een procedure immers vaak proces-economischer aanpakken. Naast de hypothese van een ziekte in hoofde van één van de advocaten kan het ook gebeuren dat de partijen een minnelijke regeling aan het uitwerken zijn en hiervoor nog wat tijd nodig hebben. De rechter moet de nodige flexibiliteit hebben om de partijen de kans te gunnen om tot dergelijk akkoord te komen. Wat bovendien een win-winsituatie oplevert voor iedereen.

est satisfaisante et l'oratrice ne comprend dès lors pas la nécessité de créer une nouvelle catégorie d'attachés judiciaires.

Quant au nombre de stagiaires déterminé par le ministre, l'oratrice déclare n'avoir jamais eu le sentiment qu'il y avait trop de stagiaires judiciaires.

Il faut toutefois admettre le principe que les stagiaires judiciaires doivent pouvoir être mis en concurrence avec les candidats issus des deux autres voies d'accès à la magistrature. Cette concurrence est certes difficile mais saine.

L'oratrice rappelle que le stagiaire judiciaire n'a pas un droit absolu à devenir magistrat à l'issue du stage. Le CSJ a une lourde responsabilité puisqu'il nomme des magistrats à vie. Il doit aussi avoir le courage de ne pas nommer les candidats qui ne conviendraient pas.

De plus, en privilégiant les stagiaires, on donnerait une vision trop uniforme de la condition de la magistrature.

M. Dirk Chabot, représentant de l'OVB, constate que la disposition légale relative au délai de prescription des créances est un ajustement à la jurisprudence dominante à deux options caractérisée par un grand manque de clarté. Une de ces deux options a été choisie dans le projet de loi. Le choix est purement politique et ne nécessite donc pas de remarques de l'OVB.

La problématique du secret professionnel n'a effectivement pas été approfondie par l'OVB. Il ne s'agit d'ailleurs pas en premier lieu du secret professionnel de l'avocat. La peine prévue par le projet de loi à l'examen concerne également la profession d'avocat, mais est renforcée, ce dans quoi l'intervenant peut se retrouver. La concertation de cas entre la justice, l'aide et la police, prévue dans la disposition proposée, ne porte pas tellement sur la profession d'avocat.

La disposition relative au calendrier des conclusions pose en revanche un problème à l'OVB. Les parties peuvent en effet souvent aborder une procédure de façon à ce qu'elle soit moins onéreuse. Outre l'hypothèse où l'un des avocats tombe malade, il peut également arriver que les parties soient occupées à élaborer un règlement à l'amiable et aient donc encore besoin d'un peu de temps pour le réaliser. Le juge doit se montrer suffisamment flexible pour permettre aux parties de parvenir à un tel accord, ce qui donne une situation de *win-win* pour tout le monde.

Het huidige voorstel werkt dit tegen.

De heer Eric Balate, vertegenwoordiger van AVOCATS.be, herinnert eraan dat, in het kader van de verjaringstermijn van de schuldvorderingen, de tijd in het nadeel kan spelen van de eventuele schuldenaar.

Een lange verjaringstermijn is gunstig voor de schuldeiser, maar nadelig voor de schuldenaar die alle moeite ter wereld zal hebben om de eventuele betaling van de schuldvordering te bewijzen.

Het gaat hier echter om een politieke keuze van de regering en de wetgever.

De spreker gaat vervolgens in op het einde van het mandaat van de korpschefs. Hij vindt persoonlijk dat de mensen die de functie van korpschef uitoefenen, hun hoedanigheid van magistraat geenszins verliezen. Dankzij de visie op justitie die ze in de loop van hun mandaat hebben verworven, bieden ze daarentegen een onmiskenbare meerwaarde.

Daarom moet worden voorkomen dat de korpschefs op een zijspoor worden gezet na afloop van hun mandaat en moet integendeel worden gegarandeerd dat justitie kan bogen op hun verbeterde kwaliteiten.

Hij herinnert eraan dat de korpschefs die mandaten in het algemeen belang uitoefenen.

De heer Tom Decaigny, vertegenwoordiger van de gerechtelijke stagiairs, verwijst naar het cijfermateriaal (jaren 2012 tot 2016) in zijn nota. Hieruit blijkt dat bijvoorbeeld één stagiair van 2012 voor de derde keer verlengd werd met als gevolg dat de stage zal lopen tot maart 2017.

Het is echter moeilijk om gemiddelden naar voren te brengen. Dit zou een te statisch beeld van de situatie weergeven.

Voor de cijfers van 2016 over de doorstroming van Nederlandstalige stagiairs, bijvoorbeeld, lijkt de doorstroming naar het parket min of meer in orde te zijn. Maar men moet bij deze cijfers ook rekening houden met de verlaging van het kader naar 90 % en de specifieke maatregelen die in 2016 werden genomen, namelijk de terro-plaatsen. Dit heeft tot gevolg dat er nu in een aantal Vlaamse rechtbanken veel meer personen moeten uitstromen (benoemingen elders of pensioneringen) vooraleer ze vervangen kunnen worden. De verwachting voor 2017 is bijgevolg dat er veel minder plaatsen vacant zullen worden verklaard.

La proposition actuelle n'y contribue pas.

M. Eric Balate, représentant d'AVOCATS.be, rappelle qu'en matière de prescription des créances, le temps qui s'écoule est un facteur de complications pour le débiteur éventuel.

Un délai de prescription de longue durée est favorable au créancier mais fragilisera le débiteur qui aura beaucoup de peine à prouver le paiement éventuel de la créance.

Cette question relève toutefois d'un choix politique du gouvernement et du législateur.

L'orateur revient ensuite sur la question de la fin de mandat des chefs de corps. Il estime, à titre personnel, que ceux qui exercent la fonction de chef de corps ne perdent en rien leur qualité de magistrat. Bien au contraire, ils apportent une plus-value indéniable par la vision de la justice qu'ils ont acquise au cours de leur mandat.

Il faut dès lors éviter que les chefs de corps ne se retrouvent sur une voie de garage à l'issue de leur mandat et, au contraire, garantir que la justice puisse compter sur leurs qualités bonifiées.

Il rappelle que les chefs de corps exercent ces mandats dans l'intérêt général.

M. Tom Decaigny, représentant des stagiaires judiciaires, renvoie aux chiffres (années 2012 à 2016) figurant dans sa note. Il en ressort, par exemple, qu'un stagiaire de 2012 a été prolongé pour la troisième fois, si bien que son stage durera jusqu'en mars 2017.

Il est cependant difficile de donner des moyennes. Cela donnerait une image trop statique de la situation.

En ce qui concerne les chiffres de 2016 relatifs aux stagiaires néerlandophones, l'accès au parquet semble relativement correct. Concernant ces chiffres, il ne faut toutefois pas perdre de vue que le cadre a été ramené à 90 % et que des mesures spécifiques ont été prises en 2016, à savoir la création de places dans le cadre de la lutte contre le terrorisme. Il s'ensuit que, dans un certain nombre de tribunaux flamands, les départs doivent être nettement plus nombreux (nominations à un autre poste ou mises à la pension) avant de pouvoir pourvoir aux remplacements. On s'attend dès lors à ce qu'en 2017, les places déclarées vacantes soient nettement moins nombreuses.

De gerechtelijke stagiairs beseffen maar al te goed dat er op middellange termijn een vrij groot probleem rijst voor de doorstroom, te meer omdat de toestroom aan stagiairs blijft bestaan.

Op de vraag of er teveel stagiairs zijn antwoordt de spreker dat hij zich hierover moeilijk kan uitspreken.

Hij treedt mevrouw Clavie wel bij wanneer zij stelt dat een benoeming tot magistraat geen automatisme mag zijn. Gedurende de stage worden de stagiairs voortdurend geëvalueerd. Zij kunnen perfect tegengehouden worden indien zij niet voldoen. Dit is de essentie zelf van de stage.

Een alternatieve uitstroom na de stage bestaat maar is meestal tijdelijk. Sommige stagiairs opteren voor een tijdelijke terugkeer naar hun vorige job in afwachting van een benoeming.

Slechts in zeer uitzonderlijke gevallen verkiezen stagiairs op het einde van hun stage een andere carrière dan binnen de rechterlijke macht. Er zijn weinig mensen die de stage als een extra opleiding zien.

Wat de verlenging van de stage betreft, verduidelijkt mevrouw Poncin, vertegenwoordiger van de gerechtelijk stagiairs, dat het tot dusver gebruikelijk was dat de stagiairs tijdens de tweede verlenging van hun stage worden benoemd.

Vorig jaar nam het Parlement bij dringendheid een wijziging aan van artikel 259 van het Gerechtelijk Wetboek, om een derde stageverlenging mogelijk te maken.

De minister van Justitie legt het aantal stageplaatsen vast in overleg met de minister van Financiën.

Mevrouw Özlem Özen (PS) verduidelijkt dat haar fractie zich niet verzet tegen het delen van informatie tussen de verschillende actoren om kindermishandeling te vermijden.

Maar het in uitzicht gestelde artikel 458ter van het Strafwetboek bepaalt dat het volstaat dat de houder van het beroepsgeheim een al dan niet ernstig feit onrustwekkend vindt, zonder dat zulks noodzakelijkerwijze verband houdt met een misdrijf.

Het is moeilijk om die begrippen te definiëren. De memorie van toelichting blijft vrij vaag en vermeldt de

Les stagiaires judiciaires se rendent très bien compte qu'à moyen terme, l'accès à la magistrature posera sérieusement problème, d'autant que les stagiaires continuent d'affluer.

À la question de savoir s'il y a trop de stagiaires, l'orateur répond qu'il peut difficilement se prononcer sur ce sujet.

Il se rallie cependant aux propos Mme Clavie qui estime que la nomination en tant que magistrat ne peut être automatique. Les stagiaires font l'objet d'une évaluation permanente pendant leur stage. Ils peuvent parfaitement être bloqués s'ils ne satisfont pas. C'est l'essence même du stage.

Il existe une alternative à l'accès à la magistrature à l'issue du stage, mais elle est généralement temporaire. Certains stagiaires optent pour un retour temporaire à leur ancien emploi dans l'attente d'une nomination.

Ce n'est que très exceptionnellement qu'à l'issue de leur stage, les stagiaires choisissent une autre carrière plutôt qu'une carrière au sein de l'ordre judiciaire. Ils sont peu nombreux à considérer le stage comme une formation supplémentaire.

Mme Poncin, représentante des stagiaires judiciaires, précise qu'en matière de prolongation de stage, les stagiaires étaient jusqu'à présent nommés au cours de leur seconde prolongation.

L'année dernière, le parlement a voté en urgence une modification de l'article 259 du Code judiciaire, permettant ainsi une troisième prolongation du stage.

Concernant le nombre de places de stagiaires, cette décision dépend du ministre de la Justice en concertation avec le ministre des Finances.

Mme Özlem Özen (PS) précise que son groupe n'est pas opposé au partage d'informations entre les différents acteurs afin d'éviter une maltraitance d'enfants.

Mais le nouvel article 458ter du Code pénal précise qu'il suffit que le dépositaire soit pris d'une inquiétude, suscitée par n'importe quel fait, sérieux ou non, sans que cette inquiétude soit nécessairement liée à une infraction.

Ces notions sont difficilement déterminables. L'exposé des motifs reste assez flou et évoque la

morele vrijwaring van personen, de veiligheid van goederen, de vrijwaring van de belangen van derde Staten enzovoort.

Hoe kan worden voorkomen dat het nieuwe artikel 458ter tot misbruiken leidt? Zou de opheffing van die immuniteit eventueel aanleiding kunnen geven tot een rechtsvordering?

De heer Raf Terwingen (CD&V) verheugt zich over de tussenkomst van de voorzitter van de Hoge Raad voor de Justitie betreffende de noodzaak van een gedeeld beroepsgeheim.

Hij begrijpt het standpunt van de PS in dit verband bijgevolg niet.

Het wetsontwerp voorziet immers geen verplichte meldingsplicht.

2. — HOORZITTING VAN 7 FEBRUARI 2017 (NAMIDDAG)

A. Inleidende uiteenzettingen

1) *Uiteenzetting door de heer Jean-François van Drooghenbroeck, hoogleraar aan de UCL*

De heer Jean-François van Drooghenbroeck, hoogleraar aan de UCL, onderschrijft volledig de relevantie en de bewoording van de meeste wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek die in het zogenaamde “Potpourri V”-wetsontwerp worden voorgesteld. Het wetsontwerp zorgt opnieuw voor samenhang en doeltreffendheid en voor het verdwijnen van een aantal misvattingen, zonder een spoor van politieke connotatie. Het overgrote deel van die bepalingen komt de rechtzoekenden en de beroepsbeoefenaars ten goede.

De spreker is ook ingenomen met de vervanging van het woord “opmerkingen” door het woord “conclusies” in artikel 775 van het Gerechtelijk Wetboek (artikel 143 van het wetsontwerp), maar wenst een rechtzetting van de toelichting, waarin wordt gesteld: “Evenmin kan er sprake zijn van een syntheseconclusie, aangezien artikel 748bis, zoals gewijzigd bij de wet van 19 oktober 2015, niet toepasselijk is op de conclusies die genomen worden buiten de in artikel 747 bedoelde conclusietermijnen” (memorie van toelichting, blz. 115). Zoals terecht werd gedaan tijdens de voorbereidende werkzaamheden van potpourriwet I-wet (van 19 oktober 2015), zou men er beter aan herinneren dat de partijen in het kader van de heropening van de debatten syntheseconclusies mogen (maar niet moeten) indienen, zolang zij er geen niet ter zake doende verzoeken of overwegingen in verwerken.

sauvegarde morale des personnes, la sécurité des biens et la sauvegarde des intérêts d'états tiers etc.

Comment éviter des abus éventuels par rapport à l'article 458ter en devenir? Cette levée d'immunité pourrait-elle éventuellement mener à une action judiciaire?

M. Raf Terwingen (CD&V) se réjouit de l'intervention du président du Conseil supérieur de la Justice concernant la nécessité du partage du secret professionnel.

Il ne comprend dès lors pas le point de vue du PS à cet égard.

Le projet de loi ne prévoit, en effet, pas d'obligation de dénonciation.

2. — AUDITION DU 7 FEVRIER 2017 (APRÈS-MIDI)

A. Exposés introductifs

1) *Exposé de M. Jean-François van Drooghenbroeck, professeur à l'UCL*

M. Jean-François van Drooghenbroeck, professeur à l'UCL, approuve sans réserve la pertinence et l'écriture de la plupart des modifications apportées au Code judiciaire par ce projet de loi dit “pot-pourri V”. Il restaure de la cohérence et de l'efficacité et dissipe plusieurs malentendus sans connotation politique. Dans la grande majorité de ses dispositions, ce projet sert les justiciables et les praticiens.

L'orateur salue aussi le remplacement du mot “observations” par le mot “conclusions” dans l'article 775 du Code judiciaire (art. 143 du projet), tout en souhaitant que soit rectifié le commentaire selon lequel “il ne peut pas s'agir non plus de conclusions de synthèse étant donné que l'article 748bis, modifié par la loi du 19 octobre 2015, ne s'applique pas aux conclusions qui sont prises en dehors des délais pour conclure visés à l'article 747” (exposé des motifs, p. 115). Il conviendrait plutôt de rappeler, comme cela fut fait opportunément lors des travaux préparatoires de la loi pot-pourri I du 19 octobre 2015, que les parties peuvent (mais ne doivent pas) tracer des conclusions de synthèse dans le cadre de la réouverture des débats, pour autant qu'elles n'y injectent pas des demandes ou des développements étrangers à son objet.

De heer van Drooghenbroeck formuleert allereerst een bezwaar in verband met de artikelen 77 en 78 van het wetsontwerp. Hij is het inhoudelijk eens met de bij artikel 78 van het wetsontwerp aangebrachte wijziging (te weten in de eerste volzin van artikel 1253ter/5 van het Gerechtelijk Wetboek, in de Franse tekst, de woorden “à titre provisoire, les mesures” vervangen door de woorden “les mesures provisoires”), maar vraakt daarentegen de verantwoording die bij die rechtzetting wordt gegeven, als zou het gaan om maatregelen “die de familierechtbank ten gronde neemt en niet slechts ten voorlopige titel”. De rechtspraak en het merendeel van de rechtsspecialisten volgen die leer gelukkig niet⁴.

Een voorlopige beslissing gelijkstellen met een beslissing ten gronde komt neer op een oxymoron dat het door de wetgever ingestelde en gewilde onderscheid tussen de verschillende beslissingen die de familierechtbank kan nemen (met name inzake procedure en kracht van gewijsde) verstoort. “Voorlopige maatregelen” (die vallen onder artikel 1253ter/5 van het Gerechtelijk Wetboek) bestempelen als “inhoudelijke beslissingen”, zou men die maatregelen (die in wezen voorlopig zijn, in afwachting van de uitspraak ten gronde) toch kracht van gewijsde geven in de zin van artikel 19, eerste lid, en 24 van het Gerechtelijk Wetboek, of zou er onmiddellijk hoger beroep tegen kunnen worden ingesteld op grond van artikel 1050, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek.

De in artikel 1253ter/4, § 2, 1° tot 6°, bedoelde maatregelen mogen dan al worden bevolen in de loop van een procedure, doordat zij kracht van gewijsde hebben zijn zij daarom niet minder duurzaam in de zin van de artikelen 19 tot 27 van het Gerechtelijk Wetboek. Die duurzaamheid kan alleen worden ontzenuwd door de “nieuwe elementen” waarvan sprake in artikel 1253ter/7 van hetzelfde Wetboek.

Alleen de maatregelen bedoeld in de artikelen 1253ter/4, § 2, 7°, en 1253ter/5 kunnen worden beschouwd als “voorlopig” vanwege de onbestendigheid ervan, wat hen die kracht van gewijsde ontnemt. Men mag niet tornen aan de eenduidige betekenis van de begrippen, zeker wanneer die in een zelfde wetboek worden gebruikt. Het begrip “voorlopige” maatregel

⁴ J. Sosson, “Indemnité d’occupation et aliments: un couple déton(n)ant...”, in: *La liquidation des régimes matrimoniaux* (o.l.v. J. Sosson en P. Van den Eynde), Brussel, Larcier, 2017, blz. 305, nr. 5; Y.-H. Leleu, “Le contrat de bail et le statut du couple”, in: *Le bail dans la pratique* (o.l.v. B. Kohl), Brussel, Larcier, 2016, nr. 22; A.-Ch. Van Gysel, “Les urgences et le provisoire dans le droit de la famille”, in: *Le Tribunal de la famille et de la jeunesse* (o.l.v. A.-Ch. Van Gysel), Brussel, Larcier-Anthémis, 2014, blz. 95 e.v.. Brussel, (41e Famrb.), 30 mei 2016, *T.Fam.*, 2016, blz. 208; Brussel (41e Famrb.), 15 november 2016, *J.T.*, 2017, blz. 9; Brussel (41e Famrb.), 11 oktober 2016, *R.G.* nr. 2016/FA/493, onuitgegeven.

Le professeur van Drooghenbroeck formule tout d’abord une objection concernant les articles 77 et 78 du projet de loi. S’il approuve la lettre de la modification que l’article 78 du projet suggère d’apporter à la phrase liminaire de l’article 1253ter/5 du Code judiciaire (remplacement des mots “à titre provisoire” par les mots “mesures provisoires”), il récuse par contre la justification donnée à cette retouche, selon lequel il s’agirait de mesures que le tribunal de la famille prend au fond et pas seulement à titre provisoire. La jurisprudence et la doctrine majoritaires ne suivent heureusement pas cet enseignement⁴.

Assimiler une décision provisoire à une décision au fond est un oxymore brouillant complètement les distinctions opérées et voulues par le législateur – notamment en termes de procédure, et d’autorité de la chose jugée – entre les différentes décisions susceptibles d’être prises par le tribunal de la famille. Qualifier de “*décisions de fond*” les “*mesures provisoires*” régies par l’article 1253ter/5 du Code judiciaire, revient à considérer que ces mesures – par essence provisoires dans l’attente du jugement au fond – seraient pourtant revêtues de l’autorité de la chose jugée au sens de l’article 19 al. 1er, et 24 du Code judiciaire ou qu’elles seraient immédiatement susceptibles d’appel conformément à l’article 1050, alinéa 2, du Code judiciaire.

Les mesures visées par l’article 1253ter/4, § 2, 1° à 6° ont beau être ordonnées au cours d’une procédure, elles n’en ont pas moins vocation à une pérennité qui leur confère une autorité de chose jugée, au sens des articles 19 à 27 du Code judiciaire, que seuls les “éléments nouveaux” visés par l’article 1253ter/7 du même Code peuvent énerver.

Seules les mesures visées par les articles 1253ter/4, § 2, 7° et 1253ter/5 peuvent être qualifiées de “provisoires” en raison de la précarité qu’elles présentent et qui les prive de cette autorité de chose jugée. Il convient que les notions conservent un sens univoque, a fortiori lorsqu’elles sont employées au sein d’un même Code. La notion de mesure “provisoire” qui apparaît

⁴ J. Sosson, “Indemnité d’occupation et aliments: un couple déton(n)ant...”, in *La liquidation des régimes matrimoniaux* (sous la dir. de J. Sosson et P. Van den Eynde), Bruxelles, Larcier, 2017, p. 305, n°5; Y.-H. Leleu, “Le contrat de bail et le statut du couple”, in *Le bail dans la pratique* (sous la dir. de B. Kohl), Bruxelles, Larcier, 2016, n°22, d’A.-Ch. Van Gysel, “Les urgences et le provisoire dans le droit de la famille”, in *Le Tribunal de la famille et de la jeunesse* (sous la dir. de A.-Ch. Van Gysel), Bruxelles, Larcier-Anthémis, 2014, pp. 95 et s. Bruxelles, (41ème ch. fam.), 30 mai 2016, *T. Fam.*, 2016, p. 208; Bruxelles (41ème ch. fam.), 15 novembre 2016, *J.T.*, 2017, p. 9; Bruxelles (41ème ch. fam.), 11 octobre 2016, *R.G.* n° 2016/FA/493, inédit.

in artikel 584 van het Gerechtelijk Wetboek over de rechtspraak van in kortgeding vonnissende rechtbanken past alleen voor de maatregelen die met toepassing van artikel 1253ter/5 van datzelfde Wetboek worden genomen. Het is daarentegen onverenigbaar met de regeling inzake de maatregelen die onder artikel 1253ter/4, § 2, 1° tot 6°, vallen. Mocht men de in artikel 1253ter/5 bedoelde maatregelen als maatregelen “ten gronde” beschouwen, dan zou het volstaan dat de rechtzoekende of de rechter zich baseert op artikel 19, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek om die kwalificatie op volstrekt “mechanische” wijze ongedaan te maken.

Samengevat is de beslissing van de familierechtbank vóór, tijdens of na de echtscheiding – het heeft voortaan weinig belang – een definitieve maatregel waarmee het geschil wordt beslecht; ofwel gaat het nog maar om een “voorlopige maatregel” in de zin van artikel 1253ter/5, die uiteraard geen enkele kracht van gewijsde heeft.

Naar de letter is de met de laatste bepaling beoogde wijziging dus volkomen verantwoord en zelfs een goede zaak, maar dient men (1) af te stappen van de verantwoording ter schraging van die wijziging en (2) de laatste onhandige vermeldingen van het bijvoeglijk naamwoord “voorlopig(e)” in de artikelen 1254, § 1, zesde lid, en 1256, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek weg te laten.

De spreker komt vervolgens terug op de hervorming met betrekking tot het verzet, dat bij dit wetsontwerp nagenoeg wordt afgeschaft. Gelet op artikel 2 van hetzelfde Wetboek rijst een eerste essentiële vraag waarop in de memorie van toelichting bij het wetsontwerp geen antwoord te vinden is: hoe ver zou die hervorming reiken? Is ze algemeen of handhaaft ze daarentegen de (talrijke) bijzondere regelingen voor verzet tegen bij verstek gewezen beslissingen die zijn vervat in andere wetgeving dan het Gerechtelijk Wetboek? Het gaat hier om een politieke keuze. In het eerste geval moeten de genoemde wetten grondig worden gecoördineerd en bijgewerkt. In het tweede geval ontstaat misschien het gevaar dat men asymmetrische regelingen naast elkaar gaat leggen, met een beroep tot vernietiging of prejudiciële vragen bij het Grondwettelijk Hof tot gevolg. Die keuze moet worden uitgeklaard.

Op zich beschouwd is de afschaffing van het verzet voor alle vonnissen waartegen beroep mogelijk is, zoals bepaald bij artikel 150 van het wetsontwerp, volgens professor van Drooghenbroeck niet vatbaar voor fundamentele kritiek.

Net zoals de Europese wetgever er al geruime tijd akte van heeft genomen, hebben veel Staten dat verzet uit hun positief recht geschrapt dan wel sterk beperkt.

à l'article 584 du Code judiciaire à propos de la juridiction des référés ne sied qu'aux mesures régies par l'article 1253ter/5 de ce même Code. Elle est par contre incompatible avec le régime des mesures régies par l'article 1253ter/4, § 2, 1° à 6°. Si les mesures visées à l'article 1253ter/5 devaient être considérées comme des mesures “de fond”, il suffirait au justiciable ou au juge de les fonder sur l'article 19, alinéa 3, du Code judiciaire, pour neutraliser cette qualification, de manière tout à fait instrumentale.

En résumé, soit la décision prise par le tribunal de la famille avant, pendant ou après le divorce (peu importe désormais) est une mesure définitive qui tranche le litige, soit elle n'est encore qu'une “mesure provisoire” au sens de l'article 1253 ter/5 (qui n'a bien sûr aucune autorité de chose jugée).

Prise à la lettre, la modification qu'il est proposé d'apporter à cette dernière disposition est donc parfaitement justifiée, et même heureuse, mais il conviendrait: (1) de récuser la justification avancée à l'appui de cette modification et (2) supprimer les dernières mentions maladroites à l'adjectif “provisoire(s)” subsistant aux articles 1254, § 1er, alinéa 6, et 1256, alinéa 1er, du Code judiciaire.

L'orateur revient ensuite sur la réforme de l'opposition, qui est quasiment supprimée par ce projet de loi. Eu égard à l'article 2 du même Code, une première question essentielle vient à l'esprit, qui ne trouve pas de réponse dans l'exposé des motifs du projet: quelle serait la portée de cette réforme? Serait-elle générale ou laisserait-elle au contraire subsister les (innombrables) régimes particuliers d'opposition à décisions par défaut prescrits par des lois étrangères au Code judiciaire? Il s'agit d'un choix politique. Dans le premier cas, un important travail de coordination et de toilettage desdites lois serait indispensable. Dans le second cas, il y aurait peut-être matière à comparaison de régimes asymétriques et risque de recours en annulation ou de questions préjudicielles à la Cour constitutionnelle. C'est donc un choix à clarifier.

Considérée isolément, la suppression de l'opposition pour tous les jugements susceptibles d'appel, telle qu'elle est prévue par l'article 150 du projet de loi, ne se heurte selon le professeur van Drooghenbroeck à aucune critique fondamentale.

Ainsi que le législateur européen en a pris acte depuis longtemps, bon nombre d'États ont rayé ou considérablement raréfié ce recours de leur droit positif. Ainsi

In het wetsontwerp wordt aangegeven⁵ dat zulks onder meer het geval is in de Franse *Nouveau code de procédure civile*, waarvan de artikelen 473 en 571 een nog beperkender regeling instellen dan het ontworpen artikel 150: op grond van deze artikelen kan alleen nog verzet worden aangetekend tegen verstekvonnissen die in laatste aanleg en op niet aan de persoon betekende dagvaarding zijn gewezen⁶.

Aangezien het recht op beroep niet gewaarborgd is bij artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en dat recht evenmin door onze hooggerichtshoven tot algemeen rechtsbeginsel verheven is⁷, is het *a fortiori* niet beneden de Europese waardigheid de in eerste aanleg bij verstek veroordeelde rechtzoekende te oriënteren naar het instellen van hoger beroep, maar er wel voor te zorgen dat hij nog verzet kan aantekenen wanneer hij in laatste aanleg wordt veroordeeld.

Wanneer de wetgever – zoals in dit geval – de toegang tot het verzet schrappt of beperkt, en vooropgesteld dat hij een rechtmatig doel nastreeft, moet hij er alleen op toezien dat hij de essentie van het recht op toegang tot de rechter en de gelijkheid van de rechtzoekenden in acht neemt. Het ontworpen artikel 150 stelt kennelijk geen enkele vorm van discriminatie in en doet evenmin afbreuk aan de essentie van het recht op toegang tot de rechter.

Volgens de spreker is het trouwens beter het verzet te schrappen zoals het ontworpen artikel 150 beoogt, veeleer dan de rechtzoekende, de advocaat en de rechter te doen vastlopen in een niet te doorgronden casuïstiek over de “verschoonbaarheid” van het verstek als voorwaarde voor de ontvankelijkheid van het verzet. Uiteraard kan niet worden uitgesloten dat de rechtzoekende die verstek geeft, te maken heeft gehad met overmacht of andere uitzonderlijke omstandigheden, maar het lijkt beter daar, geval per geval en toegesneden op de persoon, rekening mee te houden wanneer het beroep tegen de bij verstek genomen beslissing op zijn ontvankelijkheid wordt getoetst.

Niettemin moet de bescherming van de verstekgevende rechtzoekende algemener worden geëvalueerd, net zoals het wetsontwerp en, in navolging daarvan, de Raad van State en de Hoge Raad voor de Justitie dat ook doen. De bijna volledige opheffing van het verzet zoals bedoeld bij het ontworpen artikel 150, komt immers bovenop de inperking van de bevoegdheden van

⁵ Blz. 118.

⁶ Y. Desdevises, *Carence des parties: jugements par défaut, jugements réputés contradictoires, opposition*, J.-Cl. Proc. Civ., Parijs, Litec, 2003.

⁷ G. Closset-Marchal, *La compétence en droit judiciaire privé*, 2e ed., Brussel, Larcier, blz. 361 en volgende., nrs. 470 en volgende en geciteerde referenties.

que le note l’auteur du projet⁵, tel est notamment le cas du Nouveau Code de procédure civile français qui en ses articles 473 et 571 instaure un régime plus restrictif encore que celui de l’article 150 en projet, n’ouvrant plus l’opposition qu’aux seuls jugements par défaut de dernier ressort pris sur citation non signifiée à personne⁶.

Le droit au recours n’étant pas garanti par l’article 6 de la Convention européenne des droits de l’Homme, et ne se trouvant pas davantage hissé au rang de principe général du droit par nos cours suprêmes⁷, il n’y a a fortiori aucune indignité européenne à canaliser le justiciable condamné par défaut en premier ressort vers l’appel, tout en lui ménageant encore l’opposition lorsque sa condamnation est prononcée en dernier ressort.

Lorsqu’il supprime ou restreint, comme en l’espèce, l’accès au recours, et pourvu qu’il poursuive un but légitime, le législateur ne doit veiller qu’à ménager l’essence du droit d’accès au juge et l’égalité des justiciables. Il semble que l’article 150 en projet n’engendre aucune discrimination, pas plus qu’il ne porte atteinte à l’essence du droit d’accès au juge.

L’orateur pense d’ailleurs qu’il est préférable de supprimer l’opposition comme l’envisage l’article 150 du projet, plutôt que d’enliser le justiciable, l’avocat et le juge dans une casuistique insondable sur l’“excusabilité” du défaut conditionnant la recevabilité de l’opposition. On ne peut évidemment exclure que le justiciable défaillant ait été victime d’un cas de force majeure ou d’autres circonstances exceptionnelles, mais il paraît préférable d’en tenir compte, au cas par cas et sur mesure, au stade de l’examen de la recevabilité du recours ouvert contre la décision par défaut.

Cela étant, il convient, à l’instar de l’auteur du projet et à sa suite le Conseil d’État et le Conseil supérieur de la Justice, d’évaluer plus globalement la protection du justiciable défaillant. Car la quasi suppression de l’opposition envisagée par l’article 150 du projet vient s’ajouter à la restriction des pouvoirs du juge statuant par défaut (art. 806, C. jud.) et à l’abolition de l’effet suspensif de

⁵ (p. 118).

⁶ Y. Desdevises, *Carence des parties: jugements par défaut, jugements réputés contradictoires, opposition*, J.-Cl. Proc. Civ., Paris, Litec, 2003.

⁷ G. Closset-Marchal, *La compétence en droit judiciaire privé*, 2ème éd., Bruxelles, Larcier, pp. 361 et s., nn° s 470 et s. et réf. citées.

de rechter die bij verstek uitspraak doet (artikel 806 van het Gerechtelijk Wetboek) en de opheffing van de schorsende werking van het principe van het beroep, beide maatregelen die al werden ingesteld bij de zogenaamde “potpourri I-wet” van 19 oktober 2015.

Zoals de Hoge Raad voor de Justitie heeft opgemerkt⁸, moet eerst volle duidelijkheid worden gecreëerd over de dubbelzinnigheid die in het wetsontwerp heerst ten aanzien van de eerste kwestie (de bij artikel 806 van het Gerechtelijk Wetboek omschreven bevoegdheden van de rechter die bij verstek uitspraak doet).

Het ontworpen artikel 145 beoogt terecht het voormelde artikel 806 aan te vullen met de zinsnede “met inbegrip van de rechtsregels die de rechter krachtens de wet ambtshalve kan toepassen”, naast “de openbare orde”. Het is immers een goede zaak dat de bij verstek oordelende rechter de mogelijkheid wordt geboden (en dat hem zelfs wordt bevolen⁹) niet alleen de verweermiddelen van openbare orde op te werpen, maar ook de middelen die hem in specifieke teksten (*lex specialis*) worden aangereikt en waarin hij wordt verzocht die middelen ambtshalve op te werpen, waardoor elke controverse wordt voorkomen. Volgens de spreker is deze tekst bijzonder relevant. De huidige tekst van artikel 806 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt immers niet volledig de rol van de rechter die bij verstek uitspraak doet. Naast deze basistekst moet tevens rekening worden gehouden met andere bijzondere bepalingen die de betrokken rechter er uitdrukkelijk toe verplichten een welbepaald middel op te werpen. Deze laatste bepalingen hebben voorrang op artikel 806 of, om het preciezer te formuleren, nemen de rol ervan over en schrijven de rechter voor wat van hem wordt verwacht, zonder dat hij zich voortdurend moet afvragen of de openbare orde al dan niet op het spel staat. Ter illustratie daarvan kunnen een aantal voorbeelden worden aangevoerd: ambtshalve overzicht van de exceptie van onbevoegdheid ingesteld bij artikel 630, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, van de exceptie van aanhangigheid (artikel 565 van het Gerechtelijk Wetboek), van de ambtshalve samenvoeging van twee samenhangende zaken (artikel 856, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek) en incidenten in verband met de verdeling van de zaken (artikel 88, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek).

Zoals de Raad van State echter heeft opgemerkt, is dit wetsontwerp, wat dat aspect betreft, even dubbelzinnig als de voorbereidende werkzaamheden van

principe de l'appel (art. 1397, al. 2, C. jud.) déjà opérées par la loi dite “pot-pourri I” du 19 octobre 2015.

Ainsi que l'a relevé le Conseil supérieur de la Justice⁸, l'ambiguïté du projet de loi sur la première question (les pouvoirs du juge statuant par défaut tels qu'ils sont définis par l'article 806 du Code judiciaire) appelle tout d'abord une sérieuse clarification.

C'est à juste titre que l'article 149 du projet propose l'insertion, dans l'article 806 précité, de l'incise “y compris les règles de droit que le juge peut, en vertu de la loi, appliquer d'office” aux côtés de “l'ordre public”. Il est heureux, en effet, de permettre (voire d'enjoindre⁹) au juge statuant par défaut de soulever, non seulement les moyens et défenses d'ordre public, mais aussi les moyens que des textes particuliers (*lex specialis*) l'invitent explicitement à soulever d'office, et ce faisant de couper court à toute controverse. Selon l'orateur, ce texte est très pertinent. En effet, dans sa version actuelle, l'article 806 du Code judiciaire ne dit pas tout de l'office du juge statuant par défaut. Il convient, à côté de ce texte matriciel, de tenir compte d'autres dispositions spéciales qui investissent explicitement ledit juge du devoir de soulever tel ou tel moyen, ces dernières dispositions prennent le pas sur, ou plus exactement le relais de, l'article 806, dictant au juge la mission attendue de lui sans qu'il faille se demander indéfiniment si l'ordre public est ou non en jeu. Plusieurs illustrations de cette idée viennent à l'esprit: relevé d'office du déclinatoire de compétence institué par l'article 630, al. 2, du Code judiciaire, de l'exception de litispendance (art. 565, C. jud.), de la jonction d'office de deux causes connexes (art. 856, al. 2, C. jud.), de l'incident de répartition (art. 88, § 2, C. jud.).

Mais ainsi que le Conseil d'État l'a relevé, l'auteur du projet renoue avec l'ambiguïté imprégnant déjà sur ce même point les travaux préparatoires de la loi

⁸ Advies van de HRJ van 17 oktober 2016, blz. 3.

⁹ Aangezien de meeste van die specifieke teksten (zij het niet allemaal) in dwingende bewoordingen zijn opgesteld, zou het overigens, ter wille van de duidelijkheid, aanbeveling verdienen het ontworpen artikel 150 als volgt te herschrijven: “met inbegrip van de rechtsregels die de rechter ambtshalve moet toepassen”.

⁸ P. 3 de son avis du 17 octobre 2016.

⁹ La plupart de ces textes particuliers (mais non tous) s'expriment de manière impérative, l'article 150 en projet gagnerait du reste, pour toute clarté, à être réécrit comme il suit: “y compris les règles de droit qu'il appartient au juge d'appliquer d'office”.

de “potpourri I-wet”, wanneer de wijziging van artikel 806 van het Gerechtelijk Wetboek (zie artikel 145 van het wetsontwerp) - een wijziging die zelf een voorwaarde vormt voor de bijna volledige afschaffing van het verzet – erin wordt verantwoord door het feit dat de wetgever het eens is met de interpretatie van het vigerende artikel 806 van het Gerechtelijk Wetboek door professor Georges de Leval, professor Jacques van Compennolle en professor Frédéric Georges (blz. 117-118).

Die interpretatie luidt immers als volgt: *“concernant l’aspect procédural, le juge doit vérifier si le défaut n’est pas la conséquence d’une irrégularité même étrangère à l’ordre public procédural”* en “[...] en reconnaissant au juge statuant par défaut les mêmes prérogatives qu’au juge statuant de manière contradictoire on doit admettre que le juge statuant par défaut a le pouvoir de rechercher lui-même, à partir des faits tirés du dossier et donc simplement allégués, la règle de droit appropriée”, zodat “[...] la portée de l’article 806 pourrait être résumée de la manière suivante: sous la réserve du contrôle de la régularité de sa saisine et de sa compétence territoriale, les pouvoirs du juge statuant par défaut sont ceux du juge statuant de manière contradictoire”¹⁰..

Uit deze stelling, die de indiener van het wetsontwerp naar eigen zeggen onderschrijft, vloeit voort dat de rechter die bij verstek uitspraak doet, zowel ten gronde als wat de procedure betreft, *alle* verweermiddelen moet opwerpen die een zogenaamd “actieve” rechter overeenkomstig de rechtspraak van het Hof van Cassatie ambtshalve moet opwerpen wanneer hij uitspraak doet op tegenspraak, zelfs wanneer geen enkele uitdrukkelijke tekst of de openbare orde in het geding is en ondanks het feit dat, bijvoorbeeld, artikel 861 van het Gerechtelijk Wetboek de rechter *verbiedt* de nietigheid van een proceshandeling op te werpen. Deze interpretatie is in strijd met het nieuwe artikel 806. Het is dus wenselijk dat de indiener van het wetsontwerp duidelijk stelt dat artikel 806 van het Gerechtelijk Wetboek, zoals het wordt aangevuld door artikel 145 van het wetsontwerp, de bij verstek uitspraak doende rechter wel degelijk verbiedt een middel op te werpen dat noch de openbare orde noch een uitdrukkelijke tekst hem aanmaant ambtshalve op te werpen.

De heer van Drooghenbroeck beschouwt de huidige bescherming van de niet-verschijnende rechtzoekende als toereikend. Het doet noch aan de rechtzoekende, noch aan de magistratuur afbreuk dat men de rol van de bij verstek uitspraak doende rechter beperkt tot de lijst van verweermiddelen van openbare orde en dat men voor het overige aanneemt dat de betrokkene

“pot-pourri I”, lorsqu’il prétend justifier la modification de l’article 806 du Code judiciaire (art. 145 du projet), qui elle-même conditionnerait la quasi suppression de l’opposition, par l’adhésion du législateur à l’interprétation conférée à l’actuel article 806 du Code judiciaire par les Professeurs Georges de Leval, Jacques van Compennolle et Frédéric Georges (pp. 117-118).

En effet, aux termes de cette interprétation, “concernant l’aspect procédural, le juge doit vérifier si le défaut n’est pas la conséquence d’une irrégularité même étrangère à l’ordre public procédural” et “[...] en reconnaissant au juge statuant par défaut les mêmes prérogatives qu’au juge statuant de manière contradictoire on doit admettre que le juge statuant par défaut a le pouvoir de rechercher lui-même, à partir des faits tirés du dossier et donc simplement allégués, la règle de droit appropriée”, en sorte que “[...] la portée de l’article 806 pourrait être résumée de la manière suivante: sous la réserve du contrôle de la régularité de sa saisine et de sa compétence territoriale, les pouvoirs du juge statuant par défaut sont ceux du juge statuant de manière contradictoire”¹⁰.

Il suit donc de cette thèse, à laquelle l’auteur du projet dit se rallier, que le juge statuant par défaut devrait, sur le fond comme sur la procédure, soulever *tous* les moyens et défenses que le juge dit “actif” doit, conformément à la jurisprudence de la Cour de cassation, relever d’office lorsqu’il statue contradictoirement, même lorsqu’aucun texte exprès ni l’ordre public n’est en jeu, et alors pourtant, par exemple, que l’article 861 du Code judiciaire *interdit* au juge de soulever la nullité qui affecterait un acte de procédure. Cette interprétation est en contradiction avec le nouvel article 806. Il est donc souhaitable que l’auteur du projet précise clairement que l’article 806 du Code judiciaire, tel qu’il aura été complété par l’article 145 du projet, interdit bien au juge statuant par défaut de soulever un moyen que ni l’ordre public ni un texte exprès ne l’invite à soulever d’office.

M. van Drooghenbroeck considère la protection actuelle du justiciable défaillant comme satisfaisante. Il n’est indigne, ni pour le justiciable ni pour la magistrature, de limiter le rôle du juge statuant par défaut au relevé des moyens et défenses d’ordre public et de laisser présumer pour le reste l’absence de contestation de l’intéressé. Cette restriction paraît d’autant

¹⁰ G. DE LEVAL, J. VAN COMPENNOLLE EN FR. GEORGES, *La loi du 19 octobre 2015 modifiant le droit de la procédure civile et portant des dispositions diverses en matière de justice*, op. cit., blz. 798, nr. 6.

¹⁰ G. DE LEVAL, J. VAN COMPENNOLLE ET FR. GEORGES, “La loi du 19 octobre 2015 modifiant le droit de la procédure civile et portant des dispositions diverses en matière de justice”, op. cit., p. 798, n° 6

de uitspraak niet betwist. Deze beperking lijkt des te meer aanvaardbaar daar, enerzijds, artikel 150 van het wetsontwerp de verweermiddelen van openbare orde aanvult met de middelen die uitdrukkelijk door teksten aan de rechter worden toegewezen en, anderzijds, het Hof van Cassatie onomwonden heeft gesteld dat “in de context van artikel 806 Gerechtelijk Wetboek [...] het inwilligen van een kennelijk ongegronde vordering of een kennelijk ongegrond verweer strijdig [is] met de openbare orde”¹¹.

Het verzet en de bijbehorende toetsing met volle rechtsmacht zouden weliswaar verdwijnen, maar ze zouden blijven bestaan voor verstekvonnissen in laatste instantie en het beroep zou in ruime mate blijven bestaan voor de niet-verschijnende verweerder, wat eveneens een toetsing met volle rechtsmacht meebrengt waarbij de rechten van de verdediging ten volle in acht worden genomen¹².

De instelling van het beroep schort de uitvoerbaarheid van het verstekvonnis weliswaar niet langer op, zoals de uitoefening van het verzet dat wel nog doet (artikel 1397, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek).

Het valt echter dadelijk op dat in de praktijk voor de meeste verstekvonnissen altijd de voorlopige tenuitvoerlegging geldt, alsook dat de artikelen 157 en 159 van het wetsontwerp de bescherming van de niet-verschijnende rechtzoekende in dit geval aanzienlijk versterken. In het eerste geval gebeurt dat door te voorzien in de mogelijkheid voor de bij verstek uitspraak doende rechter om het beroep tegen zijn beslissing ambtshalve een opschortende werking te verlenen, in het tweede geval door te voorzien in opschortende beroeps- en verzetstermijnen.

Toch zou de bescherming van de niet-verschijnende rechtzoekende kunnen worden geoptimaliseerd door twee bijkomende begeleidingsmaatregelen. Ten eerste zou de rechter die uitspraak doet bij verstek de bevoegdheid moeten hebben de niet verschenen rechtzoekende nogmaals op te roepen. Artikel 803 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt thans dat “[d]e niet verschenen partij tegen wie op de inleidende zitting geen verstek is gevorderd, [...] op schriftelijk verzoek van de tegenpartij, door de griffier bij gerechtsbrief [wordt] opgeroepen ter zitting waartoe de zaak is verdaagd of waarop zij achteraf is bepaald”. De spreker stelt voor dat de rechter de partij ambtshalve opnieuw kan oproepen.

plus acceptable que, d’une part, l’article 150 du projet adjoint aux moyens et défenses d’ordre public ceux que des textes exprès défèrent aux mains des juges et que, d’autre part, la Cour de cassation n’a guère tardé à préciser que “in de context van artikel 806 Gerechtelijk Wetboek is het inwilligen van een kennelijk ongegronde vordering of een kennelijk ongegrond verweer strijdig met de openbare orde”¹¹.

L’opposition et son contrôle de pleine juridiction disparaîtraient certes. Mais ils subsisteraient pour les jugements rendus par défaut en dernier ressort et l’appel demeurerait largement ouvert au défendeur défaillant, qui lui aussi entraîne un contrôle de pleine juridiction, entièrement respectueux des droits de la défense¹².

L’exercice de l’appel n’est certes plus suspensif de la force exécutoire du jugement par défaut, comme l’est resté l’exercice de l’opposition (art. 1397, al. 1er, C. jud.).

Mais l’on observe aussitôt, d’une part qu’en pratique, la plupart des jugements par défaut ont toujours été assortis de l’exécution provisoire, et d’autre part, que les articles 157 et 159 du projet viennent ici substantiellement renforcer la protection du justiciable défaillant en prévoyant, pour l’un, la possibilité offerte au juge statuant par défaut la possibilité d’accorder d’office un effet suspensif à l’appel qui serait formé contre sa décision et pour l’autre, un effet suspensif aux délais d’appel et d’opposition.

Cela dit, la protection du justiciable défaillant pourrait être optimisée, par l’adjonction des deux mesures d’accompagnement. Premièrement, on pourrait accorder au juge statuant par défaut un pouvoir de reconvoication du justiciable défaillant. L’article 803 du Code judiciaire prévoit actuellement que la partie défaillante contre laquelle le défaut n’a pas été pris à l’audience d’introduction, est convoquée, sous pli judiciaire, par le greffier, à la demande écrite de la partie adverse, pour l’audience à laquelle la cause a été remise ou ultérieurement fixée. L’orateur propose la possibilité de reconvoication d’office par le juge.

¹¹ Cass. (2de K.), 13 december 2016, P.16 0421.N.; P. Thiriar, “Art. 806. Ger. W., weg ermee!”, *R.W.*, 2016-2017, blz. 762.

¹² E.H.R.M., 24 juni 1993, *Schuler-Zraggen vs. Suisse*, § 52; Cass., 14 januari 2005, *Arr. Cass.*, 2005, blz. 77; Cass., 13 september 1999, *Arr. Cass.*, 1999, blz. 1095).

¹¹ Cass. (2ème ch.), 13 décembre 2016, P.16 0421.N.; P. Thiriar, “Art. 806. Ger. W., weg ermee!”, *R.W.*, 2016-2017, p. 762.

¹² C.E.D.H., 24 juin 1993, *Schuler-Zraggen c. Suisse*, § 52; Cass., 14 janvier 2005, *Arr. Cass.*, 2005, p. 77; Cass., 13 septembre 1999, *Arr. Cass.*, 1999, p. 1095).

Men zou nog iets verder kunnen gaan – en de bescherming nog versterken – door artikel 803 te vervangen door een regel die is geïnspireerd op artikel 471 van de Franse *Nouveau Code de procédure civile*, en die grosso modo het volgende bepaalt: “Wanneer het niet zeker is dat de gedinginleidende akte de niet-verschijnende verweerder in staat heeft gesteld zich te verdedigen, kan die verweerder, op initiatief van de verzoeker of bij ambtshalve beslissing van de rechter, opnieuw worden uitgenodigd om te verschijnen bij dagvaarding. De rechter kan de betrokkene ook bij gerechtsbrief in kennis stellen van de gevolgen van zijn verzuim.”.

Tot slot stelt de spreker voor om artikel 57, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen, teneinde het uitgangspunt voor de rechtsmiddelen in geval van “overmacht of andere buitengewone omstandigheden” uit te stellen. Bedoeling zou zijn om, enerzijds, de recente versoepeling van de rechtspraak van het Hof van Cassatie aangaande de impact van de overmacht bij de toepassing van de rechtsmiddelen te bekrachtigen en, anderzijds, voor zover nodig, ons recht definitief in overeenstemming te brengen met de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie¹³.

2) Uiteenzetting van de heer Dominique Mougenot, hoogleraar aan de UNamur

De heer Dominique Mougenot, hoogleraar aan de UNamur, vindt dat, wat de meeste bepalingen met betrekking tot het gerechtelijk recht betreft, het wetsontwerp nuttige preciseringen of verduidelijkingen aanbrengt, die een einde maken aan de controverses.

Wat het nieuwe artikel 806 van het Gerechtelijk Wetboek betreft, is er een misverstand mogelijk. De indiener van het wetsontwerp geeft immers aan dat hij zich kan terugvinden in het standpunt dat de professoren de Leval, van Compernelle en Georges uiteenzetten in het artikel verschenen in het *Journal des tribunaux* (“La loi du 19 octobre 2015 modifiant le droit de la procédure civile et portant des dispositions diverses en matière de justice”, *J.T.*, 2015, blz. 798). In dat artikel verdedigen de auteurs de stelling dat het nieuwe artikel 806 de rechter die uitspraak doet bij verstek identieke bevoegdheden toekent als de rechter die uitspraak doet op tegenspraak. Sinds een vijftiental jaar heeft het Hof van Cassatie echter aanzienlijk de bevoegdheden uitgebreid van de op tegenspraak oordelende rechter, waarbij hij ambtshalve middelen in feite en in rechte over de grond van de zaak mag aanvoeren, zelfs in materies die geen verband houden met de openbare orde. De intentie van de wetgever lijkt dan ook weinig duidelijk of zelfs tegenstrijdig. In de memorie van toelichting van

De manière plus audacieuse (et protectrice), l'article 803 pourrait être remplacé par une règle inspirée de l'article 471 du Nouveau Code de procédure civile français et prévoir en substance que: “Lorsqu'il est douteux que l'acte introductif l'ait mis en mesure de se défendre, le défendeur défaillant peut, à l'initiative du demandeur ou sur décision prise d'office par le juge, être à nouveau invité à comparaître par citation. Le juge peut aussi faire informer l'intéressé, par pli judiciaire, des conséquences de son abstention”.

Enfin, l'orateur propose de modifier l'article 57, alinéa 1er, du Code judiciaire afin de reporter le point de départ des voies de recours en cas de “force majeure ou autres circonstances extraordinaires”. Il s'agirait, d'une part, de consacrer les assouplissements récents de la jurisprudence de la Cour de cassation sur l'incidence de la force majeure dans l'exercice des voies de recours, et d'autre part – pour autant que de besoin – de mettre définitivement notre droit en conformité avec la jurisprudence de la Cour de Justice de l'Union européenne¹³.

2) Exposé de M. Dominique Mougenot, professeur à l'UNamur

M. Dominique Mougenot, professeur à l'UNamur, considère que, pour l'essentiel de ses dispositions touchant au droit judiciaire, le projet apporte des précisions ou des clarifications utiles, de nature à mettre un terme aux controverses.

Concernant le nouvel article 806 du Code judiciaire, il y a un malentendu potentiel. En effet, l'auteur du projet dit pouvoir se rallier à la position exposées par les professeurs de Leval, van Compernelle et Georges, dans l'article paru au *Journal des tribunaux* (“La loi du 19 octobre 2015 modifiant le droit de la procédure civile et portant des dispositions diverses en matière de justice”, *J.T.*, 2015, p. 798). Dans cet article, les auteurs défendent la thèse selon laquelle l'article 806 nouveau accorde au juge statuant par défaut des pouvoirs identiques à ceux du juge statuant de manière contradictoire. Or, depuis une quinzaine d'années, la Cour de cassation a considérablement étendu les pouvoirs du juge statuant de manière contradictoire, lui permettant de soulever d'office des moyens de fait et de droit relatifs au fond de l'affaire, même dans des matières qui ne touchent pas à l'ordre public. Dès lors, l'intention du législateur paraît peu claire, voire contradictoire. Dans l'exposé des motifs du projet à l'origine de la loi du 19 octobre 2015, l'auteur du projet défend la thèse selon laquelle le juge

¹³ HvJ-EU (4de K.), 17 december 2015, *Imtech Marine Belgium NV vs. Radio Hellenic SA*, zaak C-300/14, hier § 42.

¹³ C.J.U.E (4ème ch.), 17 décembre 2015, *Imtech Marine Belgium NV c. Radio Hellenic SA*, aff. C-300/14, ici § 42.

het wetsontwerp dat ten grondslag ligt aan de wet van 19 oktober 2015 verdedigt de indiener van het wetsontwerp de stelling dat de bij verstek oordelende rechter alleen middelen van openbare orde mag aanvoeren. In de memorie van toelichting van dit wetsontwerp verklaart de indiener ervan dat hij zich kan aansluiten bij een in de rechtsleer vertolkte mening volgens welke het optreden van de bij verstek uitspraak doende rechter op één lijn wordt geplaatst met dat van de op tegenspraak uitspraak doende rechter, met als gevolg dat de bij verstek uitspraak doende rechter andere dan middelen van openbare orde zou mogen aanvoeren, net zoals de op tegenspraak uitspraak doende rechter dat kan. Die scheeftrekking maakt de intentie van de wetgever weinig bevattelijk en vereist een nieuwe verduidelijking.

In verband met de territoriale bevoegdheid heerst een controverse omtrent de ambtshalve controle door de bij verstek uitspraak doende rechter van diens suppletieve territoriale bevoegdheid. De indiener van het wetsontwerp verwijst naar het arrest van het Hof van Cassatie van 13 juni 1985 (*Pas.*, 1985, I, blz. 1315), dat de rechter verplicht zijn territoriale bevoegdheid na te gaan, zelfs zonder dat het wettelijk vermoeden bestaat dat de bevoegdheid in geval van verstek wordt betwist. Dit arrest en de rechtspraak die eruit voortvloeit, sluiten evenwel aan bij een opvatting over verstekvonnissen dat de niet-verschene partij geacht wordt de vordering te betwisten. Die opvatting over het verstek wordt momenteel veroordeeld bij de wet van 19 oktober 2015. Het is mogelijk dat het Hof van Cassatie zijn rechtspraak op een nieuwe grondslag herhaalt, maar in de huidige stand van zaken is de grondslag van het arrest 1985 verval- len. Wil men voorkomen dat de controverse voor de feitenrechters en de arrondissementsrechtbanken blijft voortduren, is het dan ook belangrijk te preciseren of de bij verstek uitspraak doende rechter daadwerkelijk zijn territoriale bevoegdheid moet nagaan (ook al is dit niet verplicht en ook al is de openbare orde niet in het geding) in het kader van het nieuwe artikel 806 dat de bevoegdheden van de bij verstek uitspraak doende rechter beperkt tot de controle van de bepalingen van openbare orde.

Hetzelfde geldt wanneer het erop aankomt na te gaan of de zaak op regelmatige wijze voor de rechter aanhangig werd gemaakt. De wet van 19 oktober 2015 heeft immers alle absolute nietigheden afgeschaft, en verhindert aldus dat de bij verstek uitspraak doende rechter een bij het Gerechtelijk Wetboek bepaald nietigheidsmiddel kan invoeren. Welke aspecten kunnen aldus nog door de bij verstek uitspraak doende rechter worden nagegaan in verband met de geldigheid van de aanhangigmaking bij de rechter? Dat punt moet eveneens worden verduidelijkt om elke controverse omtrent de intentie van de wetgever te voorkomen.

statuant par défaut ne peut soulever que des moyens d'ordre public. Dans l'exposé des motifs du présent projet, l'auteur du projet déclare pouvoir se rallier à une opinion doctrinale qui aligne l'office du juge statuant par défaut sur celui du juge statuant de manière contradictoire, avec pour conséquence que le juge statuant par défaut serait autorisé à soulever des moyens étrangers à l'ordre public, tout comme peut le faire le juge statuant de manière contradictoire. Cette distorsion rend l'intention du législateur peu compréhensible et nécessite une nouvelle clarification.

En ce qui concerne la compétence territoriale, la vérification d'office par le juge statuant par défaut de sa compétence territoriale supplétive est sujette à controverse. L'auteur du projet fait référence à l'arrêt de cassation du 13 juin 1985 (*Pas.*, 1985, I, p. 1315) qui oblige le juge à vérifier sa compétence territoriale, même en l'absence de présomption légale de contestation de compétence en cas de défaut. Toutefois, cet arrêt, et la jurisprudence qui en découle, s'inscrit dans une conception du défaut selon laquelle le défaillant est présumé contester la demande. Or, cette conception du défaut est actuellement condamnée par la loi du 19 octobre 2015. Il est possible que la Cour de cassation réitère sa jurisprudence sur un nouveau fondement mais, en l'état, le fondement de l'arrêt de 1985 est caduc. Il est dès lors important, si on veut éviter la poursuite de controverses devant les juges du fond et les tribunaux d'arrondissement, de préciser si le juge statuant par défaut doit effectivement vérifier sa compétence territoriale, bien que celle-ci ne soit ni impérative, ni d'ordre public, dans le cadre du nouvel article 806 qui limite les pouvoirs du juge statuant par défaut à la vérification des dispositions d'ordre public.

Il en va de même pour la vérification de la régularité de la saisine du juge. En effet, la loi du 19 octobre 2015 a supprimé toutes les nullités absolues, empêchant dès lors le juge statuant par défaut de soulever d'office un moyen de nullité prévu par le Code judiciaire. Quels sont dès lors les points relatifs à la régularité de la saisine du juge qui peuvent encore être vérifiés par le juge statuant par défaut? Ce point nécessite aussi une clarification pour éviter toute controverse concernant l'intention du législateur.

Aangaande artikel 235, dat voorziet in de uitgestelde benoeming van de korpschefs in een gerecht met een hogere graad, is de heer Mougénot van mening dat die bepaling weinig wenselijke effecten kan hebben. In dat verband verwijst hij naar het ambtshalve advies over de bepalingen van het potpourri V-wetsontwerp inzake het lot van de korpschefs na afloop van hun mandaat, zoals dat werd goedgekeurd door de algemene vergadering van de Hoge Raad voor de Justitie van 26 januari 2017.

Vervolgens gaat de heer Mougénot in op artikel 150, waarbij wordt bepaald dat tegen de voor beroep vatbare vonnissen niet langer verzet kan worden aangekend. De verdwijning van het verzet doet weliswaar geen problemen rijzen aangaande het voeren van een eerlijk proces of aangaande de overeenstemming met het Europees procesrecht, maar dat betekent niet dat er geen gevolgen zijn voor de rechten van de rechtzoekenden.

Het uitgangspunt van de reflectie is dat het verzet een weinig gebruikt verweermiddel is. Het wetsontwerp bevat geen enkele statistiek over het aantal verzetten in burgerlijke zaken. De luttele cijfers die de spreker heeft kunnen bemachtigen, geven aan dat het aantal verzetten zeker minder dan 10 % van de gewezen verstekvonnissen vertegenwoordigt, en in sommige gerechten zelfs minder dan 5 %. In het licht van die cijfers zou men kunnen stellen dat het nagenoeg afschaffen van het verzet geen enkel echt praktisch gevolg zal hebben en kan worden goedgekeurd. Toch is de spreker van mening dat die wijziging juridische en praktische moeilijkheden zal meebrengen en dat dit verweermiddel, gelet op de beperkte impact ervan op de werklast van de rechters, beter als dusdanig zou worden behouden.

Inzake juridische moeilijkheden noemt de heer Mougénot bijvoorbeeld het feit dat het verzet wordt geregeld in heel wat bijzondere wetten (bijvoorbeeld artikel 14 van de faillissementswet van 8 augustus 1997: "Tegen de vonnissen bedoeld in het eerste lid kan verzet worden gedaan door de verstekdoende partijen"). Moeten die bepalingen worden geïnterpreteerd als bijzondere wetten die van de nieuwe algemene regel zullen afwijken en die specifieke verzetregelingen in stand zullen houden? *Quid* met de bepalingen van de wet van 31 januari 2009 betreffende de continuïteit van de ondernemingen, die verzet verbieden? Moeten die bepalingen *a contrario* aldus worden gelezen dat verzet mogelijk blijft in alle gevallen die niet door die artikelen worden beoogd? Zo neen, moet een en ander zo snel mogelijk worden uitgeklaard, omdat het anders snel tot controverse zal komen. Zo ja, is het gevaar groot dat zal worden gewezen op een ongewettigd verschil in behandeling. Waarom zou een gefailleerde immers wel verzet kunnen aantekenen, en iemand die tot de betaling

Concernant l'article 235 prévoyant la nomination différée des chefs de corps dans une juridiction de plus haut degré, M. Mougénot est d'avis que cette disposition est susceptible d'entraîner des effets pervers peu souhaitables. Il se réfère à cet égard à l'avis d'office sur les dispositions du projet de loi Pot-pourri V relatives au sort réservé aux chefs de corps au terme de leur mandat, approuvé par l'Assemblée générale du Conseil supérieur de la Justice le 26 janvier 2017.

M. Mougénot aborde ensuite l'article 150, supprimant l'opposition pour les jugements susceptibles d'appel. Si la disparition de l'opposition ne pose pas de problème en termes de procès équitable et de conformité avec le droit processuel européen, cela ne veut pas dire qu'elle soit sans effet sur les droits des justiciables.

Le point de départ de la réflexion est que l'opposition est un recours peu fréquemment utilisé. Aucune statistique du nombre d'oppositions en matière civile n'est présentée dans le projet. Les quelques chiffres que l'orateur a pu obtenir indiquent que les oppositions représentent certainement moins de 10 % des jugements par défaut prononcés, et même moins de 5 % dans certaines juridictions. Face à ces chiffres, on pourrait soutenir que la quasi-suppression de l'opposition n'entraînera aucune conséquence pratique réelle et peut être approuvée. L'orateur est cependant d'avis que cette modification va entraîner des difficultés juridiques et pratiques et que, vu le faible impact de cette voie de recours sur la charge de travail des juges, il vaut mieux la conserver telle quelle.

En matière de difficultés juridiques, M. Mougénot cite par exemple le fait que l'opposition est organisée dans de nombreuses lois spéciales (par exemple, l'article 14 de la loi du 8 août 1997 sur les faillites: "Les jugements prévus à l'alinéa premier sont susceptibles d'opposition par les parties défaillantes"). Ces dispositions doivent-elles être interprétées comme des lois spéciales qui dérogeront à la nouvelle règle générale et maintiendront des régimes spécifiques d'opposition? Qu'en est-il des dispositions de la loi du 31 janvier 2009 sur la continuité des entreprises qui interdisent l'opposition? Ces dispositions doivent-elles être interprétées *a contrario* comme maintenant l'opposition dans tous les cas qui ne sont pas visés par ces articles? Si la réponse est négative, un urgent travail de toilettage s'impose, pour éviter la naissance rapide de controverses. Si la réponse est affirmative, le risque qu'une discrimination injustifiée soit relevée est important. Pourquoi le failli pourrait-il faire opposition alors qu'une personne faisant l'objet d'une lourde condamnation au paiement

van een fikse geldboete is veroordeeld, niet, terwijl die veroordeling kan leiden tot de inbeslagname van diens hele vermogen en tot diens insolventie?

De afschaffing van het verzet beantwoordt echter aan geen enkele reële juridische noodzaak. Die afschaffing zal de werklast van de rechters niet gevoelig veranderen. Bovendien vermindert die afschaffing de werklast van de rechterlijke orde niet, maar verplaatst ze. Door de hervorming wordt het beroep tegen verstekvonnissen immers omgezet in hoger beroep. Maar zelfs al vormen die geschillen een numeriek klein deel, dan nog is het niet oordeelkundig de appelrechters te belasten met het beheer van dat beroep, aangezien de termijnen voor de vaststelling van de rechtsdag bij de hoven van beroep meestal langer zijn dan bij de rechtbanken van eerste aanleg, wat van dien aard is dat de totale duur van de rechtspleging vermoedelijk langer zal worden.

Het wetsontwerp beoogt de rechter de bevoegdheid te geven om aan het hoger beroep automatisch een schorsende werking te verlenen. Het is niet onmogelijk dat sommige rechters de afschaffing van het verzet compenseren door het schorsend beroep van de strafuitvoering. Twee hypothesen kunnen zich dan aandienen:

— De rechter heeft geen schorsende werking aan het beroep gegeven. In dat geval wordt een schorsend beroep vervangen door een niet-schorsend beroep, terwijl de vooruitzichten op een beslissing verderaf komen te liggen. De rechten van de niet-verschijnende verdedigende partij worden dan door de hervorming verminderd;

— De rechter heeft wel schorsende werking aan het beroep gegeven. De vragende partij wordt dan bestraft, aangezien ze langer op een bevestigingsbeslissing zal moeten wachten, zonder te kunnen uitvoeren.

In beide gevallen wordt een partij door deze verandering mogelijk nadelig beïnvloed.

Wanneer artikel 1066 de appelrechter verplicht de zaak in korte debatten te behandelen, wordt de druk op hem nog vergroot. Men kan bij wijze van voorbeeld het beroep tegen faillissementsverklaringen noemen (artikel 1066, tweede lid, 5°). Verzet in dit soort zaken komt vaker voor dan de andere vormen van verzet (meer dan 10 % van de verstekvonnissen), wat kan worden verklaard door de potentieel rampzalige effecten van een faillissementsvonnis voor een onderneming. Het is dus uitermate belangrijk die dossiers snel te behandelen. Als in die zaken het verzet echter wordt afgeschaft, zal die wijziging tot gevolg hebben dat het beheer van die dossiers naar de hoven wordt verschoven. Het blijkt dat ze het al bij de huidige stand van de wetgeving moeilijk

d'une somme d'argent ne le pourrait pas, alors que cette condamnation peut causer la saisie de tout son patrimoine et son insolvabilité?

Or, la suppression de l'opposition ne répond à aucun besoin judiciaire réel. La suppression de l'opposition ne modifiera pas de manière sensible la charge de travail des juges. En outre, la suppression de l'opposition ne réduit pas la charge de travail pour l'ordre judiciaire mais la déplace. En effet, la réforme transforme le recours contre les jugements par défaut en appel. Or, même si ce contentieux est numériquement peu important, le fait de charger les juges d'appel de la gestion de ce recours n'apparaît pas judicieux dès lors que les délais de fixation sont généralement plus longs devant les juridictions d'appel que devant les juridictions de premier degré, ce qui est de nature à augmenter la durée totale de la procédure.

Le projet accorde au juge le pouvoir de conférer d'office un effet suspensif à l'appel. Il n'est pas impossible que certains juges compensent la disparition de l'opposition en l'appel suspensif de l'exécution. Deux hypothèses pourront alors se présenter:

— Le juge n'a pas accordé d'effet suspensif à l'appel. Dans cas, un recours suspensif est remplacé par un recours non suspensif, alors que les perspectives d'obtenir une décision sont plus éloignées. Les droits du défendeur défailant seront amoindris par la réforme.

— Le juge a accordé un effet suspensif à l'appel. Le demandeur est alors pénalisé, puisqu'il devra attendre plus longtemps une décision de confirmation, sans pouvoir exécuter.

Dans les deux cas, une partie est susceptible d'être préjudiciée par ce changement.

Lorsque l'article 1066 oblige la juridiction d'appel à traiter la cause en débats succincts, la pression est encore accrue sur la juridiction d'appel. On peut citer à titre d'exemple les recours contre les jugements déclaratifs de faillite (art. 1066, al. 2, 5°). Les oppositions en cette matière sont plus nombreuses que les autres formes d'opposition (plus de 10 % des jugements prononcés par défaut), ce qui peut s'expliquer par les effets potentiellement catastrophiques d'un jugement déclaratif de faillite pour une entreprise. Il est donc impératif de traiter ces dossiers rapidement. Or, si on considère que l'opposition est supprimée en cette matière, cette modification reportera la gestion de ces dossiers sur les cours. Il s'avère que, déjà dans l'état actuel de la

hebben om de bij artikel 1066 opgelegde termijn van drie maanden in acht te nemen. In de toekomst zullen die beroepen door de afschaffing van het verzet talrijker worden, wat voor de rechtzoekenden in een ernstig nadeel dreigt uit te monden als de beslissingen niet op korte termijn kunnen worden genomen.

3) Uiteenzetting door de heer Davy Simons, vertegenwoordiger van het “Family Justice Center Antwerpen”

“Zoals het nu loopt kan het niet meer verder. We verzuipen in het werk en het heeft geen resultaat”. Deze uitspraak van een politiecommissaris verwoordt het algemeen gevoel in Antwerpen enkele jaren geleden. Alle diensten werkten wel heel hard in hun dossiers van intrafamiliaal geweld, maar zonder veel effect. Uit een casusanalyse van 45 dossiers bijvoorbeeld, bleken 48 diensten actief te zijn, zonder regie.¹⁴

Vanuit dit draagvlak werd in 2010 een nieuwe werkwijze geïntroduceerd: de ketenaanpak. In 2012 startte een operationeel team onder de naam CO3, wat staat voor Cliënt Centrale Organisatie tussen 3 sectoren: de lokale besturen, hulpverlening en politie/justitie. Het team bestaat uit telkens 1 afgevaardigde van de lokale politie, parket, justitiehuis, CAW, OCMW, onder de coördinatie van stad Antwerpen en de provincie Antwerpen. Dit team bespreekt complexe dossiers volgens een gedeeld proces (keten). Ook vaste vertegenwoordigers van het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling, CGG VAGGA, CIG De Stobbe en het Agentschap Jongerenwelzijn sluiten hierbij aan. De doelgroep is gezinnen, waar er naast het geweld en de onveilige situatie ook problemen zijn op verschillende leefdoelmeinen, waardoor een gecombineerde aanpak van hulpverlening – politie en justitie noodzakelijk is. Dit samenwerkingsverband maakt een geïntegreerd plan van aanpak op voor gans het cliëntensysteem, vanuit één gezamenlijke doelstelling: het stoppen van geweld, voorkomen van herhaling en versterken van cliënten. Een gemandateerde casusregisseur coördineert de uitvoering van dit plan.

Onderzoek¹⁵ én slachtoffers van intrafamiliaal geweld evalueerden deze werking als positief. Het gevolg is dat het project nog verder kon groeien naar een *Family Justice Center*, naar het model uit San Diego, waar alle gespecialiseerde hulp- en dienstverlening samenwerkend onder één dak, om een beter, gecoördineerd

législation, elles peuvent difficilement respecter le délai de trois mois imposé par l'article 1066. A l'avenir, ces recours seront plus nombreux, du fait de la suppression de l'opposition, ce qui risque d'entraîner un préjudice grave pour les justiciables si des décisions ne peuvent être prises à bref délai.

3) Exposé de M. Davy Simons, représentant du “Family Justice Center Antwerpen”

“Les choses ne peuvent pas continuer comme ça. Nous croulons sous le travail en vain”. Cette déclaration d'un commissaire de police traduit le sentiment général qui régnait à Anvers il y a quelques années. Les efforts considérables fournis par tous les services dans les dossiers de violences intrafamiliales n'avaient guère d'effets. Il est, par exemple, ressorti d'une étude de cas de 45 dossiers que 48 services étaient actifs, sans coordination.¹⁴

Sur cette base, une nouvelle méthode de travail a été introduite en 2010, à savoir l'approche multisectorielle. En 2012, une équipe opérationnelle a été mise sur pied sous le nom de CO3, ce qui correspond à “Organisation centrale client” entre 3 secteurs: les administrations locales, les services d'assistance et la police/justice. L'équipe est à chaque fois composée d'un délégué de la police locale, du parquet, de la maison de justice, du CAW, du CPAS, sous la coordination de la ville et de la province d'Anvers. Cet équipe examine des dossiers complexes selon un processus partagé (chaîne). Des représentants permanents du *Vertrouwenscentrum Kindermishandeling*, du CGG VAGGA, du CIG De Stobbe et de l'Agence du bien-être des jeunes y sont également associés. Le groupe cible est composé de familles qui, outre la violence et l'insécurité, connaissent des problèmes dans divers domaines, ce qui nécessite une approche combinée de l'assistance, de la police et de la justice. Cette structure de coopération établit un plan d'approche intégré pour l'ensemble du système de clients, à partir d'un objectif commun: mettre fin aux violences, empêcher qu'elles ne se reproduisent et renforcer les clients. Un administrateur de cas mandaté coordonne la mise en œuvre de ce plan.

Selon une étude¹⁵ et des victimes de violences intrafamiliales, ce système était positif. Il s'ensuit que le projet a pu évoluer et devenir un *Family Justice Center*, inspiré du modèle existant à San Diego, où tous les services d'aide et d'assistance spécialisés travaillent sous le même toit afin de proposer une aide

¹⁴ Rapportage casuonderzoek: intrafamiliaal geweld in casu. *Inflecto*, 2012.

¹⁵ Onderzoek naar de effecten van ketensamenwerking binnen het CO3-project. E. Roevens, I. Aertssen, KULeuven, 2013.

¹⁴ Rapportage étude de cas: *intrafamiliaal geweld in casu. Inflecto*, 2012.

¹⁵ *Onderzoek naar de effecten van ketensamenwerking binnen het CO3-project* (. E. Roevens, I. Aertssen, KULeuven, 2013.

aanbod te bieden. Naast het CO3-team, worden in Antwerpen nu ook gespecialiseerde teams van het CAW en OCMW gehuisvest en worden trainingen en ondersteuning aan slachtoffers geboden. Deze samenwerkingsvorm noemt Veilig Thuis. Het is in de ketenaanpak van CO3 dat de focus ligt op het delen van informatie tussen hulpverlening, politie en justitie. De afgelopen 4 jaar werden 426 gezinnen aangemeld en in 308 dossiers werd een plan van aanpak opgesteld waarvan er ondertussen 145 positief zijn afgesloten. De gemiddelde doorlooptijd van een dossier is 16 maanden. Men merkt daarbij op dat politie en parket de meeste aanmeldingen doen (221/52 %) en dat de hulpverlening instaat voor het plan van aanpak (274/89 %). Een perfecte samenwerking tussen veiligheids- en hulpverlenende diensten.

Een van de doelstellingen van het project was om een werkwijze te vinden m.b.t. het delen van informatie.

In deze discussie over het beroepsgeheim zijn de vaststellingen, gebaseerd op eigen ervaringen en onderzoek:¹⁶

1° Slachtoffers en zelfs plegers hebben geen probleem met het delen van informatie;

2° Hulpverleners nemen een te defensieve houding aan en kennen vaak de wettelijke mogelijkheden niet;

3° De huidige interpretatie van het beroepsgeheim is een extra risicofactor in situaties van verontrusting.

Vooraf in complexe dossiers waar verschillende diensten dreigen naast elkaar te werken is het essentieel om informatie te delen. Dit is nodig opdat alle betrokken professionals hetzelfde verhaal horen en een totaalbeeld krijgen. Cliënten vertellen immers niet overal hetzelfde. Positief gevolg is dat de dienstverlening meer geïntegreerd en vlotter toegankelijk is, de continuïteit in de hulpverlening verbetert en dat de veiligheid

¹⁶ Wanneer het onvoorspelbare onvoorstelbaar reëel wordt. Analyse van ervaringen met gezinsdrama's, H. Van Puyenbroeck, 2016. *Waarheid, durven of doen? Ervaringen van jongeren en ouders met jeugdhulp*, Kinderrechtencommissariaat, 2016.

Vuisten vol liefde. De ketenaanpak van CO3 door de ogen van slachtoffers van partnergeweld. C. Janssens, scriptie Vives, 2014. *Family Justice Centers: een nieuw interventiemodel voor huiselijk geweld*, V. Bogaert, scriptie KULeuven, 2015. *De zoektocht naar hulp. Een onderzoek naar het traject dat slachtoffers van intrafamiliaal geweld moeten afleggen*, S. De Bruyne, scriptie UA, 2015.

coördonnée. Outre l'équipe du projet CO3, des équipes spécialisées du CAW et du CPAS sont également hébergées à Anvers et des formations et une assistance sont offertes aux victimes. Cette forme de collaboration est dénommée *Veilig Thuis*. L'approche en chaîne de CO3 se focalise sur le partage d'informations entre les services d'assistance, la police et la justice. Au cours des quatre années écoulées, 426 familles ont été signalées et un plan d'action a été établi dans 308 dossiers, dont 145 ont connu une issue positive dans l'intervalle. La durée de traitement moyenne d'un dossier est de 16 mois. On remarque qu'en la matière, la police et le parquet signalent la majorité des cas (221/52 %) et que les services d'assistance se chargent du plan d'action (274/89 %). Une parfaite collaboration entre services de sécurité et d'assistance.

L'un des objectifs du projet était de trouver une méthode de partage des informations.

Dans la discussion relative au secret professionnel, les constatations se fondent sur des expériences et analyses personnelles:¹⁶

1° Les victimes et même les auteurs n'ont aucun problème à partager des informations;

2° Les services d'aide adoptent une attitude trop défensive et ne connaissent souvent pas les possibilités légales;

3° L'interprétation actuelle du secret professionnel est un facteur de risque supplémentaire dans les situations d'inquiétude.

Le partage d'informations est particulièrement essentiel dans les dossiers complexes dans lesquels différents services risquent de travailler en parallèle. Ce partage est nécessaire afin que tous les professionnels concernés prennent connaissance de la même histoire et bénéficient d'une vue d'ensemble. Les clients ne racontent en effet pas toujours la même chose. Cela a pour conséquence positive que l'assistance est

¹⁶ *Wanneer het onvoorspelbare onvoorstelbaar reëel wordt. Analyse van ervaringen met gezinsdrama's*, H. Van Puyenbroeck, 2016. *Waarheid, durven of doen? Ervaringen van jongeren en ouders met jeugdhulp*, Commissariat flamand aux droits de l'enfant, 2016.

Vuisten vol liefde. De ketenaanpak van CO3 door de ogen van slachtoffers van partnergeweld. C. Janssens, thèse Vives, 2014. *Family Justice Centers: een nieuw interventiemodel voor huiselijk geweld*, V. Bogaert, thèse KULeuven, 2015. *De zoektocht naar hulp. Een onderzoek naar het traject dat slachtoffers van intrafamiliaal geweld moeten afleggen*, S. De Bruyne, thèse UA, 2015.

van slachtoffers en kinderen verhoogt. Veiligheid is immers een eerste voorwaarde voor een succesvolle begeleiding.

De werkwijze houdt in dat de discussie over het delen van informatie vanuit een andere invalshoek wordt benaderd. Veel hulpverleners gaan uit van het idee dat zij geen informatie mogen delen, tenzij een aantal uitzonderingen (zoals de noodtoestand). De uitgangspunt is dat informatie wél gedeeld kan worden, mits aan volgende voorwaarden voldaan:

1° Het delen van informatie gebeurt vanuit een gezamenlijke doelstelling;

2° De organisaties ondertekenen daarvoor een protocol/samenwerkingsverklaring;

3° Slachtoffers moeten toestemming geven, plegers worden minstens geïnformeerd;

4° Professionals die aan een CO3-overleg deelnemen, ondertekenen een geheimhoudingsverklaring;

5° Er zijn wettelijke mogelijkheden om informatie te delen, met name artikel 422*bis* (schuldig verzuim) en artikel 458*bis* (spreekrecht bij geweld op kwetsbare personen);

6° Een deontologische code geldt als leidraad voor het handelen;

7° Moeilijke beslissingen worden getoetst aan een moreel charter.

Het is een werkwijze onder de lokale partners, maar een specifiek wettelijk kader biedt meer duidelijkheid. Daarnaast wil de spreker ook het belang van de deontologische code en moreel charter benadrukken. Het delen van informatie is immers niet alleen een juridische, maar ook een morele kwestie. Veel hulpverleners willen bijvoorbeeld geen informatie delen, zelfs niet als ze zich kunnen beroepen op de huidige wettelijke mogelijkheden. Dat is geen juridische, maar een morele keuze. Daarom is het belangrijk dat naast de juridische en formele aspecten, er ook aandacht gaat naar het opzetten van een cultuur waarin informatie kan gedeeld worden. Deze cultuur begint met delen van een aantal waarden in een deontologische code, met name: "CO3 werkt samen, volgens een *integere* en *transparante* manier, waarin de *cliënt centraal* staat en de *veiligheid* van kinderen altijd leidend is."

d'avantage intégrée et mieux accessible, que la continuité de l'assistance est améliorée et que la sécurité des victimes et des enfants s'accroît. Un accompagnement réussi passe en effet tout d'abord par la sécurité.

La méthode de travail implique qu'on aborde la discussion sur le partage des informations sous un autre angle. De nombreux prestataires partent du principe qu'ils ne peuvent partager aucune information, sauf à titre exceptionnel (par exemple en cas d'urgence). On part du principe que les informations peuvent être partagées pour autant que les conditions suivantes soient remplies:

1° Le partage d'informations doit poursuivre un objectif commun;

2° Les organisations signent, à cette fin, un protocole/une déclaration de coopération;

3° Les victimes doivent donner leur accord et les auteurs sont au moins informés;

4° Les professionnels participant à la concertation CO3 signent une déclaration de confidentialité;

5° La loi autorise le partage des informations, c'est-à-dire l'article 422*bis* (abstention coupable) et l'article 458*bis* (droit de parole en cas de violences commises sur les personnes vulnérables);

6° Le fil conducteur de la démarche est un code de déontologie;

7° Des décisions difficiles sont prises à la lumière d'une charte morale.

Il s'agit d'une méthode de travail entre des partenaires locaux mais un cadre légal spécifique la clarifierait davantage. L'intervenant souhaite également souligner l'importance du code de déontologie et de la charte morale. En effet, la question du partage des informations n'est pas seulement de nature juridique, elle est aussi de nature morale. Par exemple, de nombreux prestataires ne souhaitent pas partager leurs informations, même lorsque les dispositions légales actuelles le leur permettent. Il ne s'agit pas d'un choix de nature juridique mais bien d'un choix d'ordre moral. C'est pourquoi il importe d'être attentif non seulement aux questions juridiques et formelles mais aussi à la mise en place d'une culture permettant le partage d'informations, fondée sur le partage de certaines valeurs inscrites dans un code de déontologie: les parties prenantes de CO3 travaillent ensemble avec intégrité et transparence; le client est au cœur de leurs activités et la sécurité des enfants est leur fil conducteur.

Het delen van informatie wordt altijd aan deze principes afgetoetst, casus per casus. Als er dan toch nog een dilemma is, wordt een moreel beraad georganiseerd om te bepalen wat moreel juist is. Hiermee komen we tegemoet aan de rechten, wensen en belangen van alle betrokkenen.

In het moreel charter is vastgelegd wat de opdracht is (bijvoorbeeld cliënten versterken) en welke de dilemma's (bijvoorbeeld een slachtoffer wil geen aangifte doen, maar de situatie voor de kinderen is onveilig), gevaren (bijvoorbeeld stereotypering) en principes (bijvoorbeeld het parket en de rechter roepen de pleger ter verantwoording voor zijn gedrag, CO3 zorgt mee voor herstel en re-integratie) zijn.

Naast het juridische kader (als structuur) is er ook nood aan een samenwerkingskader (als cultuur).

De spreker eindigt met een citaat uit het onderzoek over gezinsdrama's: "In deze quasi onmogelijkheid tot samenwerking wordt hulpverlening blind voor de gevaren ten aanzien van het kind." Het delen van informatie, is dan een noodzaak.

4) Uiteenzetting door mevrouw Veerle Cielen, substituut van de procureur des konings (Limburg)

Mevrouw Veerle Cielen, substituut van de procureur des konings (Limburg), geeft aan dat de ketenaanpak die in Limburg wordt toegepast, is gebaseerd op het model uit Antwerpen dat net werd uitgelegd.

Om intrafamiliaal geweld succesvol aan te pakken, is een wettelijk kader nodig om informatie te delen met hulpverleners en *vice versa*. Het parket beoogt met haar aanpak van intrafamiliaal geweld om het geweld te doen stoppen, veiligheid te creëren, recidive te vermijden en vervolgen waar nodig. Het is absoluut niet de bedoeling om in eerste instantie repressief op te treden want dat leidt tot situaties waar bijvoorbeeld de gewelddadige partner jaren na de feiten een straf thuis moet uitzitten met een enkelband. Dit zijn geen wenselijke situaties voor een gezin dat ondertussen een nieuw evenwicht heeft gevonden.

Er wordt gefocust op een alternatieve aanpak: bemiddeling in strafzaken, probatiemaatregelen en autonome probatie. Het is belangrijk om snel op te treden en een signaal te geven. Er wordt dan ook maximaal gebruik gemaakt van het tijdelijk huisverbod in deze materie.

Uit ervaring blijkt dat om dat intrafamiliaal geweld succesvol te kunnen aanpakken multidisciplinair

Le partage de l'information se fait toujours en fonction de ces principes, au cas par cas. Si un dilemme se pose malgré tout, on organise une délibération morale afin de déterminer ce qui est moralement juste. Ce faisant, nous rencontrons les droits, souhaits et intérêts de toutes les personnes concernées.

La charte morale précise quelle est la mission (par exemple, renforcer les clients) et quels sont les dilemmes (par exemple, une victime ne veut pas faire de déclaration, mais la situation présente des dangers pour les enfants), les dangers (par exemple, des stéréotypes) et les principes (par exemple, le parquet et le juge demandent à l'auteur de justifier son comportement, CO3 contribue à la réparation et à la réintégration).

Outre le cadre juridique (comme structure), on a également besoin d'un cadre de coopération (comme culture).

L'orateur conclut par une citation tirée de l'enquête sur les drames familiaux: "Dans cette quasi-impossibilité de coopérer, l'aide n'a pas conscience des dangers courus par l'enfant" (traduction). Le partage de l'information se révèle alors une nécessité.

4) Exposé de Mme Veerle Cielen, substitue du procureur du Roi (Limbourg)

Mme Veerle Cielen, substitue du procureur du Roi (Limbourg), indique que l'approche en chaîne appliquée dans le Limbourg est basée sur le modèle d'Anvers qui vient d'être exposé.

Afin de lutter avec succès contre les violences intrafamiliales, il faut un cadre légal pour partager les informations avec les services d'aide et *vice versa*. Par son approche des violences intrafamiliales, le parquet vise à faire cesser les violences, à créer la sécurité, à éviter la récidive et à poursuivre quand c'est nécessaire. L'objectif n'est absolument pas d'intervenir de façon répressive en première intention car cela conduit à des situations dans lesquelles, par exemple, le partenaire violent doit, des années après les faits, purger une peine à domicile en portant un bracelet électronique. Ce sont des situations peu souhaitables pour une famille qui, dans l'intervalle, a trouvé un nouvel équilibre.

L'accent est mis sur une approche alternative: médiation pénale, mesures probatoires et probation autonome. Il importe d'intervenir vite et de lancer un signal. Il est donc recouru au maximum à l'interdiction provisoire de résidence dans cette matière.

L'expérience montre que, pour pouvoir combattre efficacement la violence intrafamiliale, une collaboration

samenwerken absoluut noodzakelijk is. Bij gezinnen waar intrafamiliaal geweld voorkomt, zijn vaak verschillende hulporganisaties betrokken. Het gaat ook dikwijls over gezinnen met kinderen onder toezicht van de jeugdrechter die ook betrokken zijn bij OCMW, CAW, CGG.

In Limburg is er al zeer lang sprake van samenwerking, maar dat was vroeger enkel op het niveau van de doorverwijzing naar de hulpverlening. Het proefproject Link werd opgestart in september 2013 naar het model van het Antwerpse CO3. Link richt zich op complexe en onveilige situaties die een gecombineerde aanpak nodig hebben. De deelnemende diensten (justitiehuis, CAW, centrum kindermishandeling, jongerenwelzijn, VGGZ, politie en parket) gaan die situaties aanpakken volgens een ketenaanpak met de bedoeling het geweld te doen stoppen en herhaling te voorkomen. Tot nu toe zijn er in Limburg 75 gezinnen aangemeld, er werden in 55 dossiers een plan van aanpak opgesteld en 26 dossiers werden ondertussen afgerond. Link is een goede samenwerking voor de complexe situaties, maar dit garandeert zeker geen snelle aanpak.

Het *Family Justice Center* Limburg staat in de steigers, dit zou in het najaar 2017 realiteit worden. Het doel daarvan is om alle slachtoffers en alle andere leden van het cliëntsysteem efficiënter toegang te verlenen tot alle noodzakelijke diensten om hun veiligheid te garanderen. De bedoeling is dat het *Family Justice Center* vertrekt vanuit één bepaalde locatie om het aantal keer dat het slachtoffer zijn verhaal moet vertellen, te beperken. Slachtoffers zijn vragende partij om niet telkens opnieuw hun verhaal te moeten doen en vinden het geen probleem dat informatie gedeeld wordt zolang ze daarvan op de hoogte zijn. De meerwaarde is een uniforme en integrale aanpak waarbij de veiligheid van de betrokkenen centraal staat en een gecoördineerd traject dat uitgewerkt wordt met maximale betrokkenheid van de cliënten. Alle processen-verbaal die opgesteld worden voor intrafamiliaal geweld worden overgemaakt aan het *Family Justice Center* waar door politie een risicotaxatie gebeurt op basis van een daarvoor ontwikkeld risicotaxatie-instrument. In de verontrustende dossiers – dossiers waar voor herhaling wordt gevreesd – wordt een casusoverleg georganiseerd en een snelle opstart van de hulpverlening.

De problemen die nu worden vastgesteld zijn de trage doorstroming van de informatie, bijvoorbeeld bij gezinnen onder toezicht van de jeugdrechter, waar het lang duurt voor de informatie over de politietussenkomsten bij de jeugdconsulent terechtkomt. Het is de bedoeling

pluridisciplinaire est absolument indispensable. Dans les familles confrontées à la violence intrafamiliale, plusieurs organisations d'aide sont souvent impliquées. Il s'agit aussi souvent de familles avec des enfants placés sous la surveillance du juge de la jeunesse et qui ont également affaire au CPAS, aux *Centra voor Algemeen Welzijnswerk* (CAW) et aux *Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg* (CGG).

Au Limbourg, la collaboration existe depuis très longtemps déjà, mais elle se limitait auparavant à l'orientation vers les services d'aide. Le projet pilote Link a été lancé en septembre 2013, sur le modèle du CO3 à Anvers. Link se concentre sur les situations complexes et dangereuses, qui requièrent une approche combinée. Les services participants (maisons de justice, CAW, centre pour l'enfance maltraitée, *jongerenwelzijn*, *Vereniging Geestelijke Gezondheidszorg vzw* (VGGZ), police et parquet) prennent en charge ces situations selon une approche multisectorielle, en vue de mettre un terme à la violence et d'éviter la récurrence. Jusqu'à présent, 75 familles ont été signalées dans le Limbourg et dans 55 dossiers, un plan d'approche a été élaboré. Entre-temps, 26 dossiers ont été clôturés. Si le projet Link offre une collaboration efficace en cas de situations complexes, il ne garantit nullement une approche rapide.

Le *Family Justice Center* du Limbourg est en chantier et devrait voir le jour à l'automne 2017. Le but du centre est de faciliter l'accès de toutes les victimes et de tous les autres membres du système des clients à tous les services nécessaires pour garantir leur sécurité. L'objectif est que le *Family Justice Center* opère depuis un seul site déterminé pour limiter le nombre de fois où la victime devra raconter son histoire. Les victimes demandent à ne pas devoir recommencer à chaque fois le récit des événements, et elles ne voient aucun problème à ce que les informations soient partagées, pour autant qu'elles en soient informées. L'avantage est une approche uniforme et intégrale dans laquelle la sécurité des intéressés occupe une place centrale, ainsi que la mise en place d'une trajectoire coordonnée à laquelle les clients sont associés au maximum. Tous les procès-verbaux établis pour violence intrafamiliale sont transmis au *Family Justice Center*, où la police procède à une évaluation des risques à l'aide d'un instrument spécialement développé à cette fin. Dans les dossiers préoccupants – les dossiers dans lesquels on craint une récurrence –, une concertation de cas est organisée et l'aide est déclenchée rapidement.

Les problèmes que l'on constate aujourd'hui proviennent de la lenteur de la transmission des informations, par exemple dans le cas de familles placées sous la surveillance d'un juge de la jeunesse, où il faut attendre longtemps pour que les informations relatives

om met het *Family Justice Center* de doorstroming van informatie sneller te laten verlopen.

In de praktijk wordt zeer weinig beroep gedaan op artikel 458*bis*. De spreekster is verantwoordelijk voor de sectie Jeugd en Gezin van het parket Limburg en ze vertelt dat er in het voorbije jaar minder dan 5 meldingen via 458 bis zijn geweest. Het artikel 458*bis* is een instrument dat de hulpverleners beperkt kennen en waar ze niet graag gebruik van maken.

De ketenaanpak heeft voor de hulpverleners het voordeel dat ze – in tegenstelling tot het gebruik van artikel 458*bis* – de zaken niet moeten afgeven aan parket en politie maar ook zelf betrokken blijven. Dit is voor hen drempelverlagend.

5) *Uiteenzetting door dhr. Tom Vander Beken, professor aan de UGent*

1. *Bijkomende rechtvaardigingsgronden voor de schending van het beroepsgeheim*

Als de wetgever meent dat bijkomende rechtvaardigingsgronden voor het misdrijf schending van het beroepsgeheim noodzakelijk zijn, dan kunnen die bij wet worden ingevoerd. Verwijzingen naar verdere uitwerkingen bij wet, decreet of ordonnantie zijn om dezelfde reden mogelijk.

Het mogelijk maken van een rechtvaardiging van het misdrijf indien geheimen worden meegedeeld in het kader van een overleg dat wordt georganiseerd “bij een met redenen omklede toestemming van de procureur des Konings” is een opmerkelijke ingreep. Op die manier geeft de wetgever een delegatie aan het openbaar ministerie (en aan het beleid) die bijzonder en verregaand is. Artikel 458 van het Strafwetboek heeft bewust het spreekrecht beperkt tot getuigenissen “in rechte” en op die manier mededelingen aan het openbaar ministerie uitgesloten. Via het beoogde artikel 458*ter* van het Strafwetboek wordt die beperking nu in belangrijke mate ongedaan gemaakt. Dit zorgt ervoor dat het openbaar ministerie meer dan ooit de centrale actor wordt bij de toepassing van het beroepsgeheim. De klemtoon lijkt daarbij, ondanks de forse verhoging van de strafmaat, minder op de handhaving van het beroepsgeheim te liggen dan op de uitbreiding van de mogelijkheden om geheimen bekend te kunnen maken: met het ontwerp zal het openbaar ministerie zowel spreekrecht kunnen geven (met inbegrip van een uitnodiging/verzoek om te spreken) als inbreuken op de spreekplicht (o.m. ex artikel 422*bis* van het Strafwetboek) kunnen vervolgen.

aux interventions policières parviennent au conseiller à la jeunesse. L'objectif du *Family Justice Center* est d'accélérer cette transmission.

En pratique, l'article 458*bis* est très peu invoqué. L'oratrice, qui est responsable de la section Jeunesse et Famille du parquet du Limbourg, souligne que, l'an dernier, le parquet a enregistré moins de 5 signalements basés sur l'article 458*bis*. Cet article 458*bis* est un instrument trop peu connu des services d'aide, qu'ils rechignent à utiliser.

Pour ces derniers, l'approche multisectorielle présente l'avantage que, contrairement à l'article 458*bis* – ils ne doivent pas remettre les dossiers entre les mains du parquet et de la police, mais qu'ils continuent à y être associés. Ils y voient un facteur d'accessibilité.

5) *Exposé de M. Tom Vander Beken, professeur à l'UGent*

1. *Causes supplémentaires de justification pour la violation du secret professionnel*

Si le législateur estime nécessaire de prévoir des causes supplémentaires de justification pour la violation du secret professionnel, il peut les instaurer par la loi. Pour les mêmes raisons, il peut être renvoyé aux modalités plus précises prévues dans une loi, un décret ou une ordonnance.

Permettre la justification de l'infraction en cas d'échange de secrets dans le cadre d'une concertation organisée avec “autorisation motivée du procureur du Roi” est une mesure étonnante. Ce faisant, le législateur donne délégation au ministère public (et, partant, au politique), une délégation à la fois singulière et étendue. L'article 458 du Code pénal a délibérément limité le droit de parole aux témoignages “en justice”, de sorte que les communications au ministère public en sont exclues. L'article 458*ter* proposé du Code pénal supprime en grande partie cette limitation. Cette disposition fait du ministère public, aujourd'hui plus que jamais, l'acteur central pour l'application du secret professionnel. À cet égard, l'accent réside moins, malgré la forte augmentation du taux de peine, sur le contrôle du respect du secret professionnel que sur l'élargissement des possibilités de divulgation de secrets: avec ce projet, le ministère public pourra à la fois accorder un droit de parole (ou adresser une invitation/une demande de parler) et poursuivre les violations du devoir de parole (notamment sur la base de l'article 422*bis* du Code pénal).

Het gebruik van de term “overleg” (in het ontwerp) en de verwijzingen naar “casusoverleg” (in de voorbereidende stukken) zijn enigszins misleidend. Aangezien het gebruik van de informatie die uit het genoemd “overleg” is verkregen, beperkt lijkt te blijven tot een justitiële finaliteit (voor de “vervolging”, zie verder), gaat het eerder om “mededeling van informatie” of om “bekendmaking van geheimen” dan om een echt overleg of multilaterale uitwisseling van informatie.

Het ontwerp wil enkel bijkomende rechtvaardiging aanbieden voor inbreuken op het beroepsgeheim. Aan houders van andere geheimen die in het kader van andere wetten tot discretie of geheimhouding verplicht zijn (bv. houders van een veiligheidsmachtiging), geeft het ontwerp geen spreekrecht.

2. Informatie-uitwisseling en gebruik van informatie

2.1 Een regeling voor informatie-uitwisseling

Wanneer er een nood is om te kunnen spreken (en te kunnen luisteren) die de gevallen van noodtoestand en andere uitzonderingen op 458(*bis*) van het Strafwetboek (en 422*bis* van het Strafwetboek) te buiten gaan, is een aanpassing van de wet noodzakelijk. Het voorliggende wetsontwerp komt daaraan tegemoet en kan bovendien een wettelijke basis geven aan bepaalde vormen van informatie-uitwisseling die nu in de illegaliteit (moeten) gebeuren.

Het voorliggende wetsontwerp biedt zeker rechtszekerheid aan hen die in die gevallen gebonden zijn door het beroepsgeheim. Strafrechtelijke vervolging voor een inbreuk op het beroepsgeheim in het kader van een in de wet genoemd overleg, zal niet meer mogelijk zijn.

2.2 Gebruik van informatie van en over het casusoverleg

Het ontwerp biedt de geheimhouder de zekerheid dat hij “in het kader” van een casusoverleg mededelingen mag doen, maar geeft weinig aanknopingspunten over de modaliteiten, invulling en vooral gevolgen van een dergelijke mededeling. Het ontwerp stipuleert dat een wet, decreet, ordonnantie of toestemming van de procureur verder zullen bepalen wie aan het overleg kan deelnemen en met welke finaliteit en volgens welke modaliteiten die zal plaatsvinden.

Het ontwerp is in artikel 458*ter*, § 2, tweede lid, van het Strafwetboek enkel expliciet over het feit dat de deelnemers aan het overleg “tot geheimhouding” zijn

L’emploi du mot “concertation” (dans le projet) et les renvois à la “concertation de cas” (dans les documents préparatoires) peuvent induire en erreur. Étant donné que l’utilisation des informations obtenues à partir de la “concertation” précitée semble être limitée à une finalité en justice (pour les “poursuites”, voir plus loin), il s’agit d’une “communication d’informations” ou de la “publication de secrets” plutôt que d’une réelle concertation ou d’un échange multilatéral d’informations.

Le projet vise seulement à fournir un motif supplémentaire d’enfreindre le secret professionnel. Il ne confère pas le droit de parler aux dépositaires de secrets tenus à la discrétion ou au secret en vertu d’autres lois (exemples: personnes possédant une habilitation de sécurité).

2. Échange d’informations et utilisation des informations

2.1 Réglementation concernant l’échange d’informations

Il convient de modifier la loi pour les cas de besoin de parole (et d’écoute) allant au-delà des cas d’urgence et des autres exceptions aux articles 458, 458*bis* et 422*bis* du Code pénal. Le projet de loi à l’examen répond à ce besoin et peut en outre conférer un fondement légal à certaines formes d’échange d’informations (devant être effectuées dans l’illégalité à l’heure actuelle.

Le projet de loi à l’examen offre une sécurité juridique certaine aux personnes tenues au secret professionnel dans ces circonstances. Les poursuites pénales pour les infractions au secret professionnel commises dans le cadre d’une concertation prévue par la loi ne pourront plus avoir lieu.

2.2 Utilisation des informations provenant de la concertation de cas et la concernant

Le projet garantit au titulaire d’un secret qu’il peut effectuer certaines communications “dans le cadre” d’une concertation de cas mais fournit peu de repères à propos des modalités de ces communications, de leur contenu et surtout de leurs conséquences. Le projet dispose qu’une loi, un décret, une ordonnance ou une autorisation du procureur du Roi détermineront qui pourra participer à la concertation, avec quelle finalité et selon quelles modalités la concertation aura lieu.

Dans l’article 458*ter*, § 2, alinéa 2, proposé, du Code pénal, le projet de loi est uniquement explicite sur le fait que les participants à la concertation sont tenus

verplicht wat betreft de “tijdens het overleg meege-deelde informatie” en dat overtreding daarvan met (de verhoogde) straffen uit artikel 458 van het Strafwetboek wordt gesanctioneerd. Er zijn evenwel vragen, die een algemeen antwoord behoeven dat niet naar een verdere specifieke uitwerking in andere wetten, decreten ordonnances of toestemmingen van de procureur kan worden doorgeschoven:

— Meedelen van een geheim of informatie in het kader van of tijdens het overleg:

Geldt de geheimhoudingsplicht voor alle “informatie” zoals 458ter, § 2 suggereert en niet enkel voor meegedeelde “geheimen” zoals in artikel 458ter, § 1 is bepaald? Geldt de geheimhoudingsplicht bv. ook voor de loutere mededeling van een deelname aan het casusoverleg zelf? Artikel 458ter, § 1 heeft het over mededelingen “in het kader” van een overleg, terwijl artikel 458ter, § 2 over informatie die “tijdens” een overleg is meegedeeld. Is er een bijzondere reden voor deze verschillen in libellering tussen beide onderdelen van artikel 458ter van het Strafwetboek?

— Geheimhouding: Het ontwerp beklemtoont het geheim karakter van de informatie die tijdens/in het kader van het overleg is meegedeeld door het verder meedelen ervan zelf als een inbreuk op het beroepsgeheim te kwalificeren. Artikel 458ter, § 2 *in fine* nuanceert deze geheimhoudingsplicht door te bepalen dat het overleg een strafrechtelijke vervolging niet in de weg staat. Hoewel de inhoud en reikwijdte van die passus niet geheel duidelijk is – de wetgever wil wellicht aangeven dat de informatie die uit een dergelijk overleg wordt gehaald, en niet het overleg zelf, voor vervolging kan worden gebruikt – lijkt op die manier bepaald te zijn dat politie of parket informatie die zij van een geheimplichtige (bv. een hulpverlener) krijgt in rechte (voor vervolging) kan gebruiken. Aangezien het ontwerp geen andere uitzonderingen op de geheimhoudingsplicht vermeldt, lijken politie of veiligheidsdiensten niet voor bestuurlijke doeleinden gebruik te mogen maken van op een overleg verkregen informatie. In dat geval lijkt het voor die diensten dan ook wellicht beter om de informatie via andere (wettelijke) kanalen op te vragen of te bekomen. Verder is het niet helder hoe de uitwisseling en het beheer van informatie in het kader van een vervolging precies zal gebeuren? Komt de informatie uit het overleg in een (gerechtelijk) dossier? Zo ja, zal het dossier transparant (kunnen) zijn over de oorsprong van de informatie? Is deze informatie in een latere fase toegankelijk voor de verdediging? Valt de verzameling

“au secret à l’égard des informations communiquées durant la concertation” et que toute violation de ce secret sera punie des peines (augmentées) prévues à l’article 458 du Code pénal. Certaines questions nécessitent toutefois une réponse générale qui ne peut pas être reportée à un développement spécifique dans d’autres lois, décrets, ordonnances ou autorisations du procureur:

— Communication d’un secret ou d’informations dans le cadre de la concertation ou durant celle-ci:

L’obligation de secret s’applique-t-elle à toutes les “informations”, comme le suggère l’article 458ter, § 2, proposé, et pas uniquement aux “secrets” communiqués, ainsi que le prévoit l’article 458ter, § 1er. L’obligation de secret s’applique-t-elle, par exemple, également à la simple communication d’une participation à la concertation de cas? L’article 458ter, § 1er, parle de communications “dans le cadre” d’une concertation, alors que l’article 458ter, § 2, parle d’informations communiquées “durant” la concertation. Y a-t-il une raison particulière qui justifie ces différences de formulation entre les deux parties de l’article 458ter du Code pénal?

— Secret: Le projet souligne le caractère secret des informations communiquées durant/dans le cadre de la concertation en qualifiant leur communication même de violation du secret professionnel. L’article 458ter, § 2, *in fine* nuance cette obligation de secret en précisant que la concertation n’empêche pas les poursuites pénales. Bien que la teneur et la portée de ce passage ne soient pas tout à fait claires – le législateur veut probablement indiquer que les informations tirées d’une telle concertation, et pas la concertation elle-même, peuvent être utilisées aux fins de poursuites –, il semble qu’il soit ainsi précisé que la police ou le parquet peut utiliser les informations obtenues d’une personne tenue au secret (par exemple, un membre des services d’aide) en droit (aux fins de poursuites). Étant donné que le projet de loi ne mentionne aucune autre exception à l’obligation de secret, la police ou les services de sécurité ne semblent pas autorisés à utiliser les informations obtenues lors d’une concertation à des fins administratives. Dans ce cas, il semble dès lors sans doute préférable que ces services demandent ou obtiennent les informations par le biais d’autres canaux (légaux). En outre, on ne perçoit pas clairement quelles sont les modalités précises de l’échange et de la gestion des informations dans le cadre de poursuites. Les informations issues de la concertation sont-elles consignées dans un dossier (judiciaire)? Si oui, le dossier sera-t-il (pourra-t-il être) transparent sur l’origine des informations? Ces

en het gebruik van deze informatie onder enige vorm van (justitiële) controle?

Omgekeerd, lijkt het zo te zijn dat een hulpverlener of andere actor omwille van de geheimhoudingsplicht geen informatie van politie, parket of van andere deelnemer die tijdens of in het kader van een casusoverleg werd verkregen, in zijn of haar werking kan gebruiken. In de praktijk zal dat niet eenvoudig zijn. Wat moet de betrokkene doen als een overleg zijn/haar (informatie)positie t.a.v. zijn cliënt of patiënt verandert? Kan de hulpverlener die nieuwe informatie, die buiten de finaliteit van de eigen functie kan vallen, delen met collega's, eventueel in het kader van een gedeeld beroepsgeheim? Kan de hulpverlener die nieuwe informatie verder verrijken en in die vorm opnieuw inbrengen op het overleg? Mag/moet dergelijke informatie ergens bij die hulpverlener of zijn organisatie worden vastgelegd in een (patiënten)dossier? Zal de cliënt/patiënt van de hulpverlener daarover iets kunnen lezen in een dossier?

— **Praktijk en vertrouwensband:** De verplichting tot geheimhouding van wat tijdens of in het kader van een overleg wordt vernomen, heeft hoe dan ook verregaande gevolgen voor de wijze waarop een geheimplichtige de vertrouwensband met zijn cliënt/patiënt zal kunnen invullen. Het ontwerp lijkt de hulp- of zorgverlener in belangrijke mate te zien als een soort informant die mag of gevraagd wordt om te “klikken” over een geheim van zijn/haar cliënt of patiënt. Het ontwerp lijkt ervan uit te gaan dat de hulpverlener deze bekendmaking in geen enkel geval mag delen met de cliënt of patiënt. Voor een relatie waarin de vertrouwensband essentieel is (en trouwens om die reden door de wetgever strafrechtelijk beschermd wordt), is een dergelijk verzwijgen allerminst evident. Zwijgen (en in voorkomend geval ook mogelijk ook liegen) over een deelname aan een casusoverleg, over de reden van die deelname en over wat daar gezegd wordt (ook al heeft het enkel betrekking op wat door de hulpverlener zelf gezegd wordt en niet op wat die er verneemt) is moeilijk verenigbaar met het opbouwen en in stand houden van een vertrouwensband. Dat blijkt o.m. uit de evaluatie van het Protocol van Moed (OP DE BEECK I. en PUT, J. (2013). *Samenvatting evaluatieonderzoek “Protocol van Moed”, een experiment inzake het spreekrecht en het casusgebonden overleg bij situaties van kindermishandeling, Steunpunt WVG, KU Leuven*): “De draaiboeken benadrukken dat, bij melding of het aanvragen van een overleg over intrafamiliale kindermishandeling, de cliënt en/of andere betrokkenen op de hoogte moeten worden gebracht, op voorwaarde dat de veiligheid van het kind hierdoor niet in het gedrang komt [...] Het is de hulpverlener die de

informaties seront-elles accessibles à la défense dans une phase ultérieure? La collecte et l'utilisation de ces informations seront-elles soumises à une quelconque forme de contrôle (judiciaire)?

Inversement, il semble qu'un intervenant ou un autre acteur ne puisse pas, en raison de l'obligation de secret, utiliser dans l'exercice de sa fonction des informations de la police, du parquet ou d'un autre participant qui ont été obtenues durant ou dans le cadre de la concertation, ce qui ne sera pas simple en pratique. Que doit faire l'intéressé lorsqu'une concertation modifie sa position (d'information) à l'égard de son client ou patient? L'intervenant peut-il partager ces nouvelles informations, qui peuvent sortir de la finalité de sa fonction, avec des collègues, éventuellement dans le cadre d'un partage du secret professionnel? L'intervenant peut-il continuer à enrichir ces informations et les apporter à nouveau sous cette forme à la concertation? Ces informations doivent/peuvent-elles être consignées par cet intervenant ou son organisation quelque part dans un dossier (du patient)? Le client/patient de l'intervenant pourra-t-il en prendre connaissance dans un dossier?

— **Pratique et lien de confiance:** L'obligation de secret à l'égard des informations recueillies durant ou dans le cadre d'une concertation a de toute façon d'importantes conséquences sur la manière dont une personne tenue au secret pourra établir un lien de confiance avec son client/patient. Le projet semble considérer l'intervenant ou le prestataire de soins en grande partie comme une sorte d'informateur, à qui on demande ou on peut demander de “moucharder” et de révéler un secret de son client ou patient. Le projet semble considérer que l'intervenant ne peut en aucun cas en avertir son client ou patient. Dans la perspective d'une relation dans laquelle le lien de confiance est essentiel (et est d'ailleurs, pour cette raison, protégé par le législateur), une telle omission n'est pas du tout évidente. Le silence (et, le cas échéant, également le mensonge éventuel) sur une participation à une concertation de cas, sur la raison de cette participation et sur ce qui s'y dit (même si cela concerne uniquement ce que l'intervenant lui-même y dit et pas ce qu'il y apprend) est difficilement compatible avec l'établissement et le maintien d'un lien de confiance. C'est ce qui ressort notamment de l'évaluation du “Protocol van Moed” (OP DE BEECK I. et PUT, J. (2013). *Samenvatting evaluatieonderzoek “Protocol van Moed”, een experiment inzake spreekrecht en het casusgebonden overleg bij situaties van kindermishandeling, Steunpunt WVG, KU Leuven*): “Les manuels soulignent qu'en cas de signalement ou de demande de concertation relative à la maltraitance intrafamiliale des enfants, le client et/ou d'autres personnes concernées doivent être informés, à condition que cela ne mette pas en péril la sécurité de l'enfant [...] C'est l'intervenant qui

cliënt op de hoogte moet brengen van de acties die in het kader van het Protocol worden genomen. [...] (p. 6)

Voorts komt uit het onderzoek naar voor dat het Protocol van Moed negatieve gevolgen kan hebben voor de vertrouwensrelatie met de cliënt, waardoor vanuit de hulpverlening niet meer met deze cliënt gewerkt kan worden.” (p. 13) Indien dit ontwerp wet wordt, zullen hulp- en zorgverleners hun praktijk en deontologisch kader moeten bijstellen en anders denken en communiceren over het vertrouwen dat zij kunnen geven. Omwille van transparantie over de eigen rol en de noodzaak de wettelijke geheimhoudingsplicht na te leven, is het denkbaar dat elke hulp- of zorgverlener bij de start van een traject melding maakt van het bestaan en implicaties van artikel 458ter van het Strafwetboek en aangeeft dat het kan zijn dat in de loop van het hulpverleningsproces een casuoverleg wordt opgestart en dat op dat moment info met politie en justitie kan worden gedeeld zonder dat de cliënt/patiënt daarvan op de hoogte wordt gebracht.

6) **Uiteenzetting van de heer Henri Bosly, hoogleraar aan de UCL**

De heer Henri Bosly geeft aan dat het beroepsgeheim moet in acht worden genomen omdat de vertrouwensrelatie tussen de mensen die sociale hulp of geneeskundige zorg vragen en de psycho-medisch-sociale actoren slechts mogelijk is wanneer die actoren de vertrouwelijke mededelingen die ze bij de uitoefening van hun functie vernemen, geheim houden.

Volgens artikel 8.1 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden is het recht op geheimhouding niet absoluut. De inmenging van enig openbaar gezag in de uitoefening van dit recht is toegestaan, voor zover ze bij de wet is voorzien (legaliteitsbeginsel) of ze in een democratische samenleving noodzakelijk is (evenredigheidsbeginsel) in het belang van één of ander wettig doel dat wordt opgesomd in artikel 8.2. van hetzelfde verdrag. Indien de wetgever dus kan voorzien in uitzonderingen op de plicht van de dragers van dit beroepsgeheim om die vertrouwelijke mededelingen niet te onthullen, kan hij hun echter enkel “spreekrecht” geven indien hij te beschermen sociale waarden op die manier even goed of zelfs beter kan beschermen dan het geheim mogelijk maakt.

Indien de wet voorziet in een bijkomende machtiging voor de sociale actoren om geheimen te onthullen zonder een strafbaar feit te plegen, valt in de praktijk te vrezen dat mensen die hulp vragen hun sociale gesprekspartners niet volledig vertrouwen en hun geen

doit informer le client des actions entreprises dans le cadre du Protocole. [...]” (p. 6) [traduction]

Il ressort par ailleurs de l'étude que le *Protocol van Moed* peut avoir des effets négatifs sur la relation de confiance avec le client, ce qui peut entraîner l'impossibilité de poursuivre le travail d'aide avec ce client.” (p. 13) (traduction libre). Si le projet de loi à l'examen est adopté, les prestataires d'aide ou de soins devront adapter leur pratique et leur cadre déontologique et penser et communiquer autrement quant à la confiance qu'ils sont en mesure d'accorder. On pourrait imaginer que pour des motifs de transparence quant à son propre rôle et en raison de la nécessité de se conformer à l'obligation de secret que la loi lui impose, chaque prestataire d'aide ou de soins signale dès le début d'un trajet l'existence et les implications de l'article 458ter du Code pénal, ainsi que la possibilité qu'une concertation de cas soit lancée au cours du processus d'aide, et qu'il précise que des informations pourront à ce moment être partagées avec la police et la justice sans que son client/patient en soit informé.

6) **Exposé de M. Henri Bosly, professeur à l'UCL**

M. Henri Bosly indique que le respect du secret professionnel est nécessaire parce que la relation de confiance entre les personnes qui demandent de l'aide sociale ou qui demandent d'être soignées et les intervenants psycho-médico-sociaux n'est possible que si ces derniers respectent le secret des confidences qu'ils ont apprises dans l'exercice de leur fonction.

Selon l'article 8.1 de la Convention européenne des droits de l'homme le droit au secret n'est pas absolu. L'ingérence de l'autorité publique dans l'exercice de ce droit est permise pour autant qu'elle soit prévue par la loi (principe de légalité), qu'elle constitue une mesure qui, dans une société démocratique, est nécessaire (principe de proportionnalité) à l'un ou l'autre des buts légitimes énumérés par l'article 8.2. du même article. Dès lors, si le législateur peut prévoir des exceptions à l'obligation pour les dépositaires de ces secrets de pas révéler ces confidences, il ne peut toutefois leur accorder “le droit de parole” que s'il peut ainsi sauvegarder des valeurs sociales qui méritent d'être protégées autant si pas davantage que rend possible le secret.

Dans la pratique, si la loi crée une permission supplémentaire pour les intervenants sociaux de révéler des secrets sans commettre d'infraction pénale, on doit craindre que les personnes qui demandent de l'aide, aient une confiance limitée dans leurs interlocuteurs

vertrouwelijke informatie zullen meedelen, vooral over feiten die hun in de toekomst eventueel kunnen worden verweten.

Wat het juridische aspect van dit probleem betreft, wijst de spreker op artikel 422*bis* van het Strafwetboek, dat hij die verzuimt hulp te verlenen of te verschaffen aan iemand die in groot gevaar verkeert, straft.

De wetgever doet er goed aan om het overleg tussen de professionals uit de gezondheidszorg en uit de sociale hulpsector enerzijds en de politiediensten en het parket anderzijds te steunen. Dit overleg is één van de middelen om complexe conflicten tussen de personen op te lossen. Het is een teken van een democratische, moderne en pluralistische maatschappij. Maar dit overleg moet goed worden georganiseerd. Elke verwarring tussen de beroepen moet worden voorkomen: de sociale actoren bieden enkel hulp, politie en parket sporen daders van inbreuken op. Dit veronderstelt niet enkel duidelijkheid om de verwarring tussen de functies te voorkomen, maar ook een wederzijds respect vanwege alle deelnemers aan dit overleg.

De spreker vraagt zich eerst en vooral af of het wel nodig is dat het ontworpen artikel 285 een artikel 458*ter* in het Strafwetboek invoegt, aangezien het moet worden vervolledigd met een wet, een decreet of een ordonnantie om dat overleg te regelen en onder meer de doelstelling en de nadere regels ervan te verduidelijken, alsook om te bepalen wie eraan kan deelnemen. Om goed te begrijpen waarover het gaat, zal men artikel 458*ter* én de specifieke wet inzake dat overleg moeten doornemen. Waarom niet alles in die specifieke wet opnemen? Met het oog op de toepasselijkheid van de uitzondering die is vervat in artikel 458 van het Strafwetboek, zoals gewijzigd bij artikel 284 van het ter bespreking voorliggende wetsontwerp, zou het volstaan dat deze specifieke wet de opheffing van de geheimhouding toestaat onder de erin bepaalde voorwaarden. Bovendien zou men weten op welk overleg de regel van toepassing is; een overleg over kindermishandeling is iets anders dan een overleg over radicalisering. De spreker concludeert dat het niet nodig is de tekst van het nieuwe artikel 458*ter* van het Strafwetboek aan te nemen, en dat het beter is zulks niet te doen.

Het overleg wordt niet nader bepaald, waardoor dat begrip te vaag blijft; het zou dan ook betrekking kunnen hebben op vormen van overleg waarin klaarblijkelijk niet is voorzien. Bij het doornemen van het verslag van de voorbereidende werkzaamheden van het wetsontwerp blijkt weliswaar dat gewag werd gemaakt van kindermishandeling, partnergeweld en preventie van radicalisering, maar dat zijn slechts voorbeelden. Men zou op zijn minst moeten bepalen dat het om casusoverleg gaat.

sociaux et évitent de leur faire des confidences, surtout celles concernant des faits qui pourraient éventuellement leur être reprochés à l'avenir.

Dans l'environnement juridique de ce problème, l'intervenant rappelle l'article 422*bis* du Code pénal qui punit celui qui s'abstient de venir en aide ou de procurer une aide à une personne exposée à un péril grave.

Le législateur paraît bien inspiré quand il soutient la concertation entre les professionnels de la santé et de l'aide sociale d'une part et les services de police et le parquet d'autre part. Cette concertation constitue l'une des modalités de règlement des conflits complexes entre des personnes. Cette modalité est l'un des signes d'une société démocratique, moderne et pluraliste. Mais cette concertation doit être bien organisée. Pas de confusion dans les métiers, les intervenants sociaux font de l'aide uniquement, la police et le parquet recherchent les auteurs des infractions. Cela suppose non seulement de la clarté pour éviter la confusion des fonctions mais aussi un respect mutuel de la part de tous les participants à cette concertation.

L'intervenant se demande tout d'abord si l'article 285, § 1er ajoutant l'article 458*ter*, § 1er, dans Code pénale est bien nécessaire dès lors qu'il doit être complété par une loi, un décret ou une ordonnance qui organisera cette concertation et précisera notamment sa finalité, ses modalités et les participants. Pour bien comprendre les enjeux il faudra lire l'article 458*ter* et la loi spécifique à la concertation en question. Pourquoi ne pas tout mettre dans la loi spécifique? Il suffirait que celle-ci autorise la révélation des secrets aux conditions qu'elle précise pour que l'exception contenue dans l'article 458 du Code pénal tel qu'il a été modifié par l'article 284 du projet de loi en discussion soit applicable. En outre, on saurait à quelle concertation la règle s'appliquera: ainsi la concertation concernant la maltraitance des enfants n'est pas la même chose que la concertation concernant la radicalisation. En conclusion, il n'est pas nécessaire d'adopter le texte du nouvel article 458*ter*, § 1er du Code pénal et qu'il est préférable de ne pas le faire.

La concertation n'est pas autrement précisée ce qui est trop vague et pourrait s'appliquer à des formes de concertation manifestement non prévues. Certes, la lecture des travaux préparatoires du projet évoque la maltraitance d'enfants, la violence au sein des couples et la prévention de la radicalisation. Mais ce ne sont que des exemples. Il faudrait au moins ajouter qu'il s'agit de la concertation de cas.

Het wetsontwerp merkt de met redenen omklede toestemming van de procureur des Konings aan als een rechtvaardigingsgrond op zich, wat merkwaardig is. Artikel 458 van het Strafwetboek bepaalt dat de getuigenis in rechte een uitzondering vormt op de bestrafing wegens de opheffing van de geheimhouding. De rechtspraak interpreteert die tekst gewoonlijk in die zin dat die getuigenis beperkt is tot de getuigenis voor een rechter, en niet geldt voor een getuigenis die in hoorzitting wordt afgelegd voor een parketmagistraat. Wanneer de procureur des Konings bovendien in het kader van de bijzondere opsporingsmethoden de politiediensten toestemming kan verlenen om bepaalde misdrijven te plegen, dan is dat op voorwaarde dat die misdrijven absoluut noodzakelijk zijn en dat ze in verhouding moeten staan tot het beoogde doel. Die verduidelijkingen zouden moeten worden toegevoegd.

Het wetsontwerp bepaalt dat de communicatie moet gebeuren in het kader van het overleg. Betekent zulks dat die communicatie altijd moet plaatsvinden tijdens het overleg? Helemaal niet. De toelichting van de gevallen mag anoniem gebeuren, zoals wordt aangegeven in de memorie van toelichting. Bovendien kunnen de meldingen worden doorgegeven na de overlegvergadering, wanneer de sociale partners daartoe na rijp beraad hebben beslist.

De ontworpen paragraaf twee van artikel 458ter van het Strafwetboek, ten slotte, bepaalt dat voor de deelnemers aan het overleg de geheimhouding geldt ten aanzien van informatie die wordt meegedeeld tijdens het overleg, en dat iedere persoon die dit geheim schendt, gestraft zal worden met de sancties die zijn vermeld in artikel 458 van het Strafwetboek. Er is sprake van een spreekverbod. Is er een tegenstrijdigheid tussen het spreekrecht van artikel 458ter, § 1, en het spreekverbod als bedoeld in paragraaf twee van datzelfde artikel? De letterlijke lezing van de ontworpen paragrafen 1 en 2 van artikel 458ter lijkt een dergelijke interpretatie te rechtvaardigen. Deze twee paragrafen hebben voor gevolg dat ze elkaar tenietdoen. Dat valt moeilijk te geloven. Er moet dus een andere interpretatie mogelijk zijn: een interpretatie die twee soorten beroepsgeheim onderscheidt met een verschillende draagwijdte. Er is een verschil tussen het beroepsgeheim van de arts of de advocaat, enerzijds, en het beroepsgeheim van de politieagent of de parketmagistraat, anderzijds. Verduidelijking is hier absoluut nodig. Ook moet duidelijk worden gemaakt wat bedoeld wordt met de zin "Het overleg staat een strafrechtelijke vervolging niet in de weg". Om welke vervolging gaat het? Voor welke misdrijven? In welke gevallen?

Le projet fait de l'autorisation motivée du procureur du Roi une cause de justification en elle-même. Disposition curieuse. Quand à l'article 458 du Code pénal fait du témoignage en justice une exception à la pénalisation de la révélation des secrets, la jurisprudence interprète habituellement ce texte comme étant limité au témoignage fait devant un juge et ne s'appliquant pas à l'audition devant un magistrat du parquet. En outre, quand dans les méthodes particulières de recherche le procureur du Roi peut autoriser les services de police à commettre certaines infractions, c'est à la condition qu'elles soient absolument nécessaires et qu'elles soient proportionnelles à l'objectif visé. Ces précisions devraient être ajoutées.

Le projet indique que la communication doit se faire dans le cadre de la concertation. Est-ce à dire que celle-ci doit toujours avoir lieu pendant la concertation? Certainement pas. La présentation des cas peut se faire de manière anonyme comme l'indique l'exposé des motifs. Et le signalement peut être effectué après la réunion de concertation quand les intervenants sociaux prennent cette décision réflexion faite.

Enfin, le paragraphe deux de l'article 458ter du Code pénal en projet précise que les participants à la concertation sont tenus au secret à l'égard des informations communiquées durant la concertation et toute personne violant ce secret sera punie des peines prévues à l'article 458 du Code pénal. Il y a là une interdiction de parler. Faut-il y voir une contradiction entre le droit à la parole de l'article 458ter, § 1er, et l'interdiction de parler visée au paragraphe deux de la même disposition? La lecture littérale des paragraphes 1er et 2 de l'article 458ter en projet paraît justifier pareille interprétation. Ces deux paragraphes ont pour effet de s'annuler l'un l'autre. C'est difficilement croyable. Il doit donc y avoir une autre interprétation. Une interprétation qui évoquerait deux types de secret professionnel dont l'étendue serait différente. Il y a une différence entre le secret professionnel du médecin ou de l'avocat d'une part et le secret professionnel du policier ou du magistrat de parquet d'autre part. Une clarification s'impose impérativement. Une clarification s'impose aussi à propos de la phrase: la concertation n'empêche pas les poursuites pénales. De quelles poursuites s'agit-il? A propos de quelles infractions? Dans quels cas?

8) Uiteenzetting van de heer Benoît Dejemeppe, voorzitter van de Nationale Raad van de Orde der Artsen

De heer Benoît Dejemeppe, voorzitter van de Nationale Raad van de Orde der Artsen, geeft aan dat het probleem erin bestaat of er overeenstemming is tussen de behoeften en de bepaling van het besproken artikel 458ter. Het gaat om een zeer algemeen overleg dat verwijst naar allerlei mogelijke en denkbare uitingen van bezorgdheid omtrent de openbare orde en veiligheid. Het wetsontwerp stelt geen enkel persoonlijk criterium vast voor de deelnemers aan het overleg, net zo min als het het toepassingsveld ervan met voldoende nauwkeurigheid definieert. Dit zou kunnen worden gebruikt in een hele reeks anders sectoren dan het familierecht, bijvoorbeeld de militaire sector of de Veiligheid van de Staat.

Het aangegeven oogmerk is de bescherming van de fysieke of mentale integriteit van de persoon. Om welke persoon gaat het? De patiënt? De persoon over wie de patiënt heeft gesproken? Een familielid? In de medische sector bestaat er al een systeem van gedeeld geheim. Daar wordt gebruik gemaakt van een elektronisch medisch dossier dat het mogelijk maakt informatie te delen die gedekt wordt door het beroepsgeheim. Dat vormt op dit ogenblik geen probleem, aangezien uitgegaan wordt van het idee dat het beroepsgeheim de autonomie van de persoon beschermt en personen, wanneer ze meerderjarig zijn, zich akkoord kunnen verklaren met de mededeling van de gegevens. Het vraagstuk van het gedeeld geheim in het kader van de zorgverlening moet wettelijk worden geregeld.

Het tweede aspect is de bescherming van de lichamelijke of geestelijke integriteit van derden. Zulks kan rechtvaardigen dat het beroepsgeheim wordt doorbroken, zoals nu al gebeurt bij een "noodtoestand", een begrip dat vrij ruim wordt geïnterpreteerd door de hoven en rechtbanken. In dat verband benadrukt de spreker dat het noodzakelijk is zorgverleners te beschermen, want ze zijn vaak het slachtoffer van agressie. Het ware denkbaar dat het nieuwe casusoverleg zou kunnen dienen om dat doel te halen, maar die omslachtige en ingewikkelde procedure is voor dit geval overduidelijk niet geschikt, en wordt daar ook niet voor overwogen.

Ten slotte is het de bedoeling de openbare veiligheid en de veiligheid van de Staat te beschermen. "Openbare veiligheid" is een moeilijk te definiëren begrip. De meeste bestaande strafrechtelijke bepalingen zijn uitgewerkt om de openbare veiligheid te beschermen. Welke mate van aantasting van de openbare veiligheid kan de doorbreking van het beroepsgeheim verantwoorden? Dat staat niet vermeld in de parlementaire voorbereiding.

8) Exposé de M. Benoît Dejemeppe, président du Conseil national de l'Ordre des médecins

M. Benoît Dejemeppe, président du Conseil national de l'Ordre des médecins, indique que le problème est de savoir s'il y a une adéquation entre les besoins et la disposition de l'article 458ter en discussion. Il s'agit d'une concertation très générale qui renvoie à toutes sortes de manifestations possibles et imaginables de soucis pour l'ordre et la sécurité publique. Le projet de loi ne fixe aucun critère personnel concernant les participants à la concertation, pas plus qu'il n'en définit avec suffisamment de précision le champ d'application. Cela pourrait être utilisé dans toute une série d'autres secteurs que le droit de la famille, par exemple le secteur militaire ou la Sûreté de l'État.

La finalité précisée est la protection de l'intégrité physique ou mentale de la personne. De quelle personne s'agit-il? S'agit-il du patient, de la personne dont le patient a parlé, d'un membre de la famille. Dans le secteur médical, il y a déjà un régime du secret partagé. Il existe un dossier médical électronique qui permet un partage de l'information couverte par le secret professionnel. Cela ne pose pas de problèmes actuellement, étant donné qu'on part de l'idée que le secret professionnel protège l'autonomie de la personne et celles-ci, lorsqu'elles sont majeures, peuvent marquer leur accord avec la communication des données. Il faudrait régler légalement la question du secret partagé dans le cadre de la dispensation des soins.

Le second aspect est la protection de l'intégrité physique ou mentale de tiers. Cela peut justifier qu'on rompe le secret, comme c'est déjà le cas pour l'état de nécessité qui est interprété assez largement par les cours et tribunaux. A cet égard, l'orateur insiste sur la nécessité de protéger les professionnels de la santé qui sont régulièrement victimes d'agression. On pourrait y concevoir que le nouveau cadre de concertation de cas puisse servir à rencontrer cet objectif, mais cette procédure lourde et compliquée n'est manifestement ni adéquate ni envisagée pour ce cas de figure.

Enfin, la finalité de la protection de la sécurité publique ou de la sécurité de l'État. La sécurité publique est une notion difficile à définir. La plupart des dispositions pénales existantes sont faites pour protéger la sécurité publique. Quel est le niveau d'atteinte à la sécurité publique qui pourrait justifier de rompre le secret? Cela n'est pas dit dans les travaux préparatoires.

Hoe moet de verplichting tot geheimhouding worden afgewogen tegenover het spreekrecht? Voor artsen is dat een kiese aangelegenheid, behalve als het gaat om de hoofdreden van die bepaling, namelijk mishandelde kinderen beschermen. Die procedure is vrij ingewikkeld om ten uitvoer te leggen. Het overleg wordt beschermd door het beroepsgeheim, maar hoe zal voor *follow-up* worden gezorgd als niemand met de buitenwereld mag spreken? Wat wordt verstaan onder de stelling dat het overleg strafrechtelijke vervolging niet verhindert? Indien de vertrouwelijke informatie mag worden gebruikt om vervolging in te stellen, dan is het wetsontwerp tegenstrijdig, want elke deelnemer die het geheim doorbreekt, kan een strafrechtelijke sanctie opgelegd krijgen.

Biedt het wetsontwerp aan wie kennis heeft van een geheim (bijvoorbeeld de arts) een initiatiefmogelijkheid om het overleg op gang te trekken? Zou iemand die van een geheim kennis heeft en die de procureur des Konings zou verzoeken de organisatie van overleg toe te staan, aldus het geheim niet schenden? Wat gebeurt er voorts als de organisatie van dat soort overleg wordt geweigerd? Is de betrokkene in een dergelijk geval strafbaar?

Tot slot gaat het volgens de heer Dejemeppe om een algemene bepaling, die vandaag weliswaar door heel goede bedoelingen is ingegeven, maar in de toekomst door anderen zou kunnen worden aangewend voor andere doeleinden; dat houdt een gevaar in. Ware het niet raadzamer een en ander op te nemen in de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming? Zulks zou veel beter zijn toegespitst op wat met deze tekst wordt nagestreefd.

Indien het wetsontwerp ongewijzigd wordt aangenomen, dreigt pragmatisme de essentie van het beroepsgeheim te vermorzelen: het vertrouwen in de discretie van wie als zorgverlener een noodzakelijke openbare taak uitoefent. De bedoeling is goed, de uitwerking niet.

B. Vragen en betogen van de leden

Mevrouw Özlem Özen (PS) vraagt zich af waarin de échte meerwaarde van dit wetsontwerp schuilt ten opzichte van het bestaande artikel 458*bis* van het Strafwetboek. Wat zal een procureur des Konings beletten van dat overleg gebruik te maken in het raam van een gerechtelijk misdrijf? Welke waarborg heeft de persoon die iets in vertrouwen meedeelt, dat wat werd gezegd niet wordt bekendgemaakt bij de overheid? De spreekster vreest dat die maatregel zal leiden tot terughoudendheid bij het slachtoffer, dat zich niet langer tot een vertrouwenspersoon zal kunnen wenden.

Comment arbitrer le conflit entre l'obligation de garder le secret et le droit de parole? D'un point de vue des médecins, c'est une opération difficile à faire, en dehors de la raison principale de cette disposition qui est la protection des enfants sujets à maltraitance. Cette procédure est assez compliquée à mettre en œuvre. La concertation est protégée par le secret professionnel, mais comment va-t-on assurer un suivi si personne ne peut parler à l'extérieur? Qu'entend-on par "la concertation n'empêche pas les poursuites pénales"? "Si l'information confidentielle peut être utilisée pour exercer des poursuites, le projet est contradictoire puisque tout participant qui rompt le secret est passible d'une sanction pénale.

Enfin, la loi permet-elle une initiative dans le chef du détenteur du secret, par exemple le médecin, en vue de provoquer la concertation? Le détenteur du secret qui solliciterait du procureur du Roi qu'il autorise l'organisation d'une concertation, ne violerait-il pas, ce faisant, le secret? Et que se passe-t-il en cas de refus d'organiser une telle concertation? Est-il punissable dans un tel cas?

En conclusion, M. Dejemeppe estime qu'il s'agit d'une disposition générale, qui part aujourd'hui d'une très bonne intention mais pourrait demain être utilisée par d'autres personnes et à d'autres fins, ce qui constitue un danger. Ne serait-il pas plus judicieux de prévoir cela dans la loi sur la protection de la jeunesse du 8 avril 1965? Cela viserait beaucoup mieux la finalité envisagée ici.

S'il est adopté dans l'état, le projet de loi risque de sacrifier sur l'autel du pragmatisme l'essence du secret professionnel: la confiance dans la discrétion des personnes dont la profession de santé est de nécessité publique. C'est une fausse bonne idée.

B. Questions et interventions des membres

Mme Özlem Özen (PS) se demande quelle est la véritable valeur ajoutée de ce projet de loi par rapport à l'actuel article 458 bis du Code pénal. Qu'est-ce qui empêchera un procureur du Roi d'utiliser cette concertation dans le cadre d'une infraction judiciaire? Quelle sera la garantie pour la personne qui s'est confiée que la personne ne révélera pas aux autorités ce qui a été dit. L'intervenante craint que cette mesure ne crée une réticence de la part d'une victime qui ne pourra plus se confier auprès d'une personne de confiance.

Dit nieuwe artikel 458ter is veel te ruim opgevat en moet worden voorzien van flankerende maatregelen. Het staat volledig haaks op de bestaande wettelijke uitzonderingen, aangezien het volstaat dat wie weet heeft van een geheim, zich zorgen maakt, als gevolg van eender welk feit, ernstig of niet. Die bezorgdheid hoeft niet in verband te staan met een door een misdrijf bepaald gedrag, maar moet strekken tot de bescherming van hetzij de – niet nader te bepalen – lichamelijke of geestelijke integriteit van een persoon, hetzij de openbare veiligheid of de veiligheid van de Staat; begrippen die volstrekt onbepaalbaar zijn. In de memorie van toelichting worden onder meer hoogst vage begrippen gehanteerd: morele vrijwaring van personen, veiligheid en vrijwaring van goederen, vrijwaring van de belangen van de landen waarmee België gemeenschappelijke doeleinden nastreeft. Dit wetsontwerp slaagt er niet in die begrippen nader te definiëren; hooguit worden limitatief enkele voorbeelden opgesomd.

Niet alle sprekers schijnen dezelfde mening te hebben aangaande het nieuwe artikel 458ter. Hoe kan de tekst van dat artikel worden verbeterd, om misbruik te voorkomen?

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) vraagt zich af of men niet beter was afgebleven van het artikel 806 van het Gerechtelijk Wetboek. De eerste wijzigingen werden aangebracht met de potpourri I en nu worden er opnieuw bepalingen gewijzigd.

De initiële bedoeling was om enkele wijzigingen aan te brengen in verband met de betekening binnen het jaar van een verstekvonnis. Er was binnen de commissie een consensus om dat te doen. Uiteindelijk is men verder gegaan met de vraag in welke gevallen een rechter dan wel bij verstek een uitspraak kan doen.

Nu komt er opnieuw een wijziging van dat artikel 806 met de verstrenging van het verzet en de bijna opheffing van de verzetprocedures. Deze wijziging zou van toepassing zijn voor 5 à 10 % van de zaken waar na een verstekprocedure verzet is aangetekend. Welk probleem tracht men nu eigenlijk op te lossen? Gaat dit de efficiëntie ten goede komen?

De spreker vraagt zich af of er, naast de betekening binnen het jaar, wel echt een noodzaak was om dat artikel 806 te wijzigen. Creëert men eigenlijk niet meer problemen dan men er oplost?

Wat het beroepsgeheim betreft, is het duidelijk dat er noden zijn op het terrein. Zijn de initiatieven die nu al bestaan, zoals de Lokale Integrale Veiligheidscellen

Ce nouvel article 458ter est bien trop vaste et doit être encadré. Il est en totale rupture avec les exceptions légales actuelles, puisqu'il suffit que le dépositaire du secret soit pris d'une inquiétude. L'inquiétude peut avoir été suscitée par n'importe quel fait, qu'il soit sérieux ou non. Elle ne doit pas être liée à un comportement déterminé par une infraction, mais doit viser la protection soit de l'intégrité physique ou mentale d'une personne qui ne doit pas être déterminable, soit de la sécurité publique ou de la sécurité de l'État, concepts qui sont totalement indéterminables. Dans l'exposé des motifs, on cite entre d'autres choses des notions complètement vagues: la sauvegarde morale des personnes, la sécurité et la sauvegarde des biens, la sauvegarde des intérêts des pays avec lesquels la Belgique poursuit des objectifs communs. Ce projet de loi est incapable de circonscrire ces concepts puisqu'il cite des exemples de façon limitative.

Les différents intervenants ne semblent pas tous partager la même opinion concernant le nouvel article 458ter. Comment pourrait-on l'améliorer afin d'éviter les abus?

M. Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) se demande s'il n'aurait pas été plus judicieux de maintenir tel quel l'article 806 du Code judiciaire. Les premières modifications ont été apportées par la loi pot-pourri I et voici que le projet de loi à l'examen en propose de nouvelles.

L'objectif initial était d'apporter plusieurs modifications concernant la signification dans l'année des jugements par défaut. Il existait en la matière un consensus au sein de la commission. On est finalement allé plus loin en se demandant dans quels cas un juge peut rendre un jugement par défaut.

Le projet de loi à l'examen modifie à nouveau cet article 806 en durcissant les règles relatives à l'opposition et en supprimant presque les procédures d'opposition. Cette modification concernerait 5 à 10 % des dossiers dans lesquels une opposition a été formée après une procédure par défaut. Mais quel est exactement le problème auquel on tente de remédier? Ces mesures permettront-elles de gagner en efficacité?

L'intervenant se demande s'il était vraiment nécessaire de modifier cet article 806, hormis en ce qui concerne la signification dans l'année. N'est-on pas en réalité en train de créer plus de problèmes qu'on n'en résout?

En ce qui concerne le secret professionnel, il est clair qu'il y a des besoins à cet égard sur le terrain. Les initiatives déjà existantes, comme par exemple les

(LIVC's), illegaal aan het werken? Men moet toch zien dat dit in de toekomst geen problemen zou vormen bij processen.

Er werden veel opmerkingen gegeven over onduidelijkheden in de tekst, hoe zou men daar in de praktijk dan mee omgaan? De spreker vreest dat men met deze tekst problemen zou creëren en misschien de doos van Pandora zou openen. Eerder overleg had misschien tot een betere tekst geleid.

De tekst voorziet twee mogelijkheden; ofwel heeft men een wet, een decreet of een ordonnantie die zal bepalen in welke gevallen een casusoverleg mogelijk is, ofwel is het de procureur die de toestemming kan geven. Indien er geen wetten zouden komen, heeft de procureur zeer veel macht. Riskeert men zo niet om grote verschillen te hebben tussen de arrondissementen?

Daarnaast is de spreker ongerust over hoe men zal omgaan met de concepten die minder precies zijn omschreven zoals de openbare veiligheid. Zo stelt elke bevestiging in theorie een probleem van openbare veiligheid.

Indien het artikel 458ter gecreëerd wordt, moet dat een sterke juridische basis vormen zodat iedereen op het terrein weet wat wel en niet kan. De huidige tekst biedt teveel ruimte voor interpretatie en is onvoldoende rechtszeker.

De heer Raf Terwingen (CD&V) merkt op dat de meningen verdeeld zijn wat de doorbreking van het beroepsgeheim betreft. Is het omdat er in Vlaanderen al verschillende proefprojecten aan de gang zijn dat er van die kant minder terughoudendheid is?

De spreker is overtuigd dat de voorliggende tekst nuttig is en legt uit dat artikel 458bis een totaal verschillende finaliteit heeft dan artikel 458ter. Ieder beroepsgeheim heeft voor iedere drager een andere omvang, maar vallen alle beroepsgeheimen niet onder hetzelfde artikel van het strafwetboek?

Daarnaast is het zo dat elk beroep op zijn manier met zijn beroepsgeheim omgaat en voorliggende tekst biedt nog steeds die mogelijkheid.

Het wetsontwerp beschrijft duidelijk dat er regelgevende kaders moeten zijn van wanneer de doorbreking van het beroepsgeheim kan worden toegepast, of dat dit geregeld wordt door de procureur des Konings. Dit

Cellules locales de sécurité intégrale (CSIL), travaillent-elles aujourd'hui dans l'illégalité? Il faut tout de même veiller en la matière à ce qu'aucun problème ne se pose dans le futur en cas de procès.

Il a beaucoup été question des imprécisions qui jalonnent le texte. Comment compte-t-on appréhender ce problème en pratique? L'intervenant craint que ce projet de loi suscite des difficultés. Il risque même d'ouvrir la boîte de Pandore. Le texte aurait peut-être été de meilleure qualité si des concertations avaient été menées plus tôt.

Le projet de loi à l'examen prévoit deux possibilités: ou il y aura une loi, un décret ou une ordonnance qui indiquera quand une concertation de cas est possible, ou c'est le procureur qui pourra donner son autorisation. Si aucune loi n'est adoptée en la matière, le procureur aura énormément de pouvoir. Ne risque-t-on pas de créer ainsi des disparités importantes entre les arrondissements?

L'intervenant se dit par ailleurs préoccupé par la façon dont seront appliqués les concepts définis de façon moins précise, comme la sécurité publique. Ainsi, en théorie, toute manifestation comporte un risque pour la sécurité publique.

Si l'article 458ter voit le jour, il devra constituer une base juridique robuste, afin que l'ensemble des acteurs de terrain sachent ce qui est autorisé et ce qui ne l'est pas. Le texte actuel est trop sujet à interprétation et il n'offre pas suffisamment de sécurité juridique.

M. Raf Terwingen (CD&V) fait observer que les avis sont partagés en ce qui concerne la rupture du secret professionnel. Est-ce en raison des différents projets-pilotes déjà lancés sur son territoire que la Flandre se montre moins réticente?

L'intervenant est persuadé de l'utilité du texte à l'examen. Il explique que l'article 458bis a une finalité totalement différente de celle de l'article 458ter. Le secret professionnel a une portée différente pour chaque personne qui en est dépositaire, mais tous les secrets professionnels ne relèvent-ils pas du même article du Code pénal?

Par ailleurs, chaque profession use de son secret professionnel à sa manière et le texte à l'examen offre toujours cette possibilité.

Le projet de loi à l'examen précise clairement qu'il doit y avoir des cadres réglementaires pour les cas de rupture du secret professionnel ou que c'est réglé par le procureur du Roi. Cela signifie en effet que l'évaluation

betekent inderdaad dat dit per arrondissement anders kan worden ingeschat, maar dat heeft te maken met ieder optreden van de procureur en vormt niet noodzakelijk een probleem.

De mogelijkheid tot het doorbreken van het beroepsgeheim vergroten voor de hulpverleners houdt wel het gevaar in dat de vertrouwensband met de slachtoffers onder druk komt te staan. Het is dan ook belangrijk dat de slachtoffers goed worden geïnformeerd over welke informatie de hulpverlener met wie gaat delen.

Het wetsontwerp biedt hulpverleners die dat willen het nodige comfort om, in het belang van verschillende zaken, hun beroepsgeheim te doorbreken voor overleg. Misschien kan de tekst op een aantal punten nog worden verbeterd, maar het is belangrijk om de noden van het terrein te beantwoorden.

In voorliggende tekst zijn advocaten uitgesloten van de mogelijkheden die artikel 458ter biedt, misschien moeten artsen dezelfde uitzondering genieten?

De spreker vraagt zich ook af of artikel 458bis momenteel van toepassing is op de advocaat.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) begrijpt de noodzaak aan casusoverleg wanneer het gaat over het jeugdbeschermingsrecht, maar ook in de gevallen van de LIVC's. Uit het verleden blijkt duidelijk dat niet altijd de juiste informatie kon gedeeld worden of is doorgestroomd. De spreker denkt bijvoorbeeld aan een justitieassistent die belast is met de controle van de voorwaarden van een voorwaardelijke invrijheidsstelling en die kennis heeft van een aantal feitelijke elementen, maar niet kan vragen aan de politie om een controle uit te oefenen omdat dit niet te maken heeft met de strikte opvolging van de voorwaarden waarmee ze belast is en ze zich gehouden voelt door een beroepsgeheim.

Het beroepsgeheim is belangrijk en heeft zijn nut, maar in de gevallen waar er gevaar is voor de integriteit van een persoon of de veiligheid van de Staat moet men toch een oplossing kunnen vinden ter bescherming van de Staat en zijn burgers.

Indien de verschillende sprekers suggesties hebben om de tekst te verbeteren, zal de commissie deze zeker in overweging nemen, maar niets doen is absoluut geen optie.

Mevrouw Sophie Dewit (N-VA) is geschrokken over wat er gezegd werd over de LIVC's. Die LIVC's zijn, net als de initiatieven zoals CO3 en Link, gekomen uit noodzaak en creativiteit. Voor de LIVC's is het wel nog

peut être différente d'un arrondissement à l'autre, mais cela dépend de l'action du procureur et ne constitue pas nécessairement un problème.

Accroître la possibilité qu'ont les services d'aide de rompre le secret professionnel fait courir le danger de mettre à mal le lien de confiance tissé avec les victimes. Il est dès lors important que les victimes soient bien averties des informations que le service d'aide va transmettre et de leur(s) destinataire(s).

Le projet de loi à l'examen offre aux services d'aide qui le veulent tout le confort voulu pour rompre, dans l'intérêt de l'une ou l'autre partie, leur secret professionnel aux fins de concertation. Le texte est peut-être encore améliorable sur plusieurs points, mais il est important de répondre aux besoins du terrain.

Dans le texte à l'examen, les avocats sont exclus des possibilités offertes par l'article 458ter, peut-être faut-il appliquer la même exception aux médecins?

Le membre se demande si l'article 458bis s'applique actuellement aux avocats.

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) comprend la nécessité de la concertation de cas lorsqu'il s'agit du droit de la protection de la jeunesse, mais aussi dans les cas des CSLI. L'expérience montre clairement que ce ne sont pas toujours les bonnes informations qui ont été partagées ou transférées. L'intervenante pense par exemple à une assistante de justice qui est chargée du contrôle des conditions d'une libération conditionnelle et qui a connaissance d'un certain nombre d'éléments factuels, mais qui ne peut pas demander à la police d'exercer un contrôle parce qu'il n'y a pas de lien avec le strict suivi des conditions dont elle a la charge et qu'elle se sent tenue par le secret professionnel.

Le secret professionnel est important et a son utilité, mais dans les cas où il y a mise en danger de l'intégrité d'une personne ou de la sécurité de l'État, il faut quand même pouvoir trouver une solution pour protéger l'État et ses citoyens.

Si les différents orateurs ont des suggestions d'amélioration du texte, la commission les prendra certainement en considération, mais ne rien faire ne constitue absolument pas une option.

Mme Sophie Dewit (N-VA) se dit effrayée par les propos tenus au sujet des CSLI qui sont nées par nécessité et grâce à la créativité, à l'instar des initiatives telles que CO3 et Link. La situation des CSLI est

verschillend want deze zijn verplicht bij omzendbrief van de minister. Dit soort initiatieven heeft totaal geen zin als er geen overleg kan gepleegd worden en geen informatie kan gedeeld worden. De spreekster vraagt zich ook af hoe er daarna moet worden omgegaan met de informatie die gedeeld werd en vraagt of er tips zijn in dat verband. Soms zal het nodig zijn om verder te gaan dan enkel het delen van informatie, bijvoorbeeld in radicaliseringsdossiers, en het kan best duidelijk zijn hoe men dan te werk moet gaan. Momenteel gaat elk lokaal bestuur daar op een andere manier mee om, maar er zou toch enige vorm van uniformiteit moeten kunnen worden toegepast. Hoe kan men dit best regelen? Aan de hand van wetgeving of van samenwerkingsprotocollen met het parket?

De heer Philippe Goffin (MR) vraagt zich af hoe het bestaande experiment in verband met huiselijk geweld ook elders kan worden toegepast.

C. Antwoorden en debat

De heer Jean-François van Drooghenbroeck vindt dat het nuttig was zich de vraag te stellen naar de bevoegdheden van de bij verstek vonnissende rechter en wetgevend op te treden. Men raakt aan het heel symbolische vraagstuk van de verhouding tussen de rechtzoekende en de dienstverlening door het gerecht. Tot voor kort werd het met alle niet-verschijnende rechtzoekenden uiterst begripvol omgegaan, ongeacht hun eventuele nalatigheid. De niet-verschijnende rechtzoekenden werden beter behandeld dan wie wel verscheen: hij hoefde immers geen advocatenkosten te betalen, vond in de rechter een goede pleitbezorger en had daarenboven recht op schorsend verzet. Het ging in feite om overbescherming.

Bovendien moet men erop toezien het Belgisch recht harmonieus in de Europese gerechtelijke context in te passen. Een arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 16 juni 2016 (Pebros Servizi Srl vs. Aston Martin Lagonda Ltd, C-511/14, §§ 34-45) moest bepalen of het verstekvonnis een niet-betwiste uitvoerbare titel is in de zin van de Europese instrumenten. Het Hof oordeelde dat er geen sprake is van betwisting bij de niet-verschijnende verweerder. Er staat dus ook iets op het spel op het vlak van het Europees gerechtelijk recht, aangezien ons positief recht zich niet buiten de gangbare rechtspleging kan plaatsen.

Daarnaast is er het statistische argument. De spreker is ervan overtuigd dat het aantal gevallen van verzet voor de nabije rechters hoger is dan 5 à 10 %. Al gaat het maar om kleine stapjes vooruit, ze zijn betekenisvol.

cependant différente, dès lors qu'elles sont imposées par voie de circulaire ministérielle. Ce genre d'initiatives est complètement inutile en l'absence de concertation et de partage d'informations. L'intervenante s'interroge également sur ce qu'il y a lieu de faire par la suite des informations partagées et demande si des conseils peuvent être donnés en la matière. Il sera quelquefois nécessaire d'aller au-delà du simple partage d'informations, par exemple dans les dossiers de radicalisation, et il est préférable de savoir précisément comment procéder dans ce cas. Si actuellement chaque administration locale procède d'une manière différente, une certaine forme d'uniformité devrait malgré tout pouvoir être appliquée. Comment serait-il préférable de régler cette question? Par le biais de la législation ou de protocoles de coopération avec le parquet?

M. Philippe Goffin (MR) se demande comment l'expérience existante en matière de violence intrafamiliale peut s'appliquer à d'autres domaines.

C. Réponses et débat

M. Jean-François van Drooghenbroeck est d'avis qu'il était utile de se poser la question des pouvoirs du juge statuant par défaut et de légiférer. On touche à la question très symbolique des rapports entre le justiciable et le service public de la justice. Jusqu'il y a peu, tous les justiciables défailants bénéficiaient d'une extraordinaire sollicitude, qu'importe leur éventuelle négligence. Tout justiciable défailant était mieux traité que celui qui comparaisait: en effet, il n'avait pas de frais d'avocat, trouvait en la personne du juge un avocat hors pair et avait droit de surcroît à une opposition suspensive. Il s'agissait d'une surprotection.

En outre, il faut veiller à ce que notre droit s'inscrive harmonieusement dans l'espace judiciaire européen. Un arrêt de la Cour de justice européenne du 16 juin 2016 (Pebros Servizi Srl c. Aston Martin Lagonda Ltd, C-511/14, §§ 34-45) devait définir si le jugement par défaut est un titre exécutoire non contesté au sens des instruments européens. La Cour a considéré qu'il y a une absence de contestation dans le chef du défendeur défailant. C'est donc aussi un enjeu de droit judiciaire européen, notre droit positif ne pouvant s'exclure du jeu normal de la circulation des décisions judiciaires.

En outre, il y a l'argument statistique. L'orateur est convaincu que, devant les juges de proximité, le nombre d'oppositions serait plus élevé que 5 à 10 %. De plus, même s'il s'agit de petits pas, ils ne sont pas

Men wint tijd omdat er nu teveel gemak en rechterlijke bescherming is, en dat is een goede zaak. Voorts kon tegen die 5 à 10 % verstekvonnissen ook beroep worden ingesteld; die statistiek moet dus worden verdubbeld. De maatregel blijft hoe dan ook verantwoord voor de (zelfs heel uitzonderlijke) gevallen van debiteurs die verzet aantekenen, louter om de betaling van de schuldverdring uit te stellen.

De heer Dominique Mougenot wijst erop dat het Hof van Cassatie een maximalistisch standpunt verdedigde, volgens hetwelk de rechter die bij verstek uitspraak doet, alle elementen moet opwerpen die de niet-verschijnende partij had kunnen aandragen, met inbegrip van de elementen die de betrokkene niet had kunnen opwerpen bij een uitspraak op tegenspraak. Die bescherming was overdreven en niet gerechtvaardigd. In die zin is de hervorming dus zinvol.

Moet men ervan uitgaan dat de rechter die op tegenspraak vonnist en de rechter die bij verstek vonnist, gewoon gelijk handelen? Of moet de rechter ertoe worden verplicht zich te beperken tot de verdediging van de openbare orde en aan de wettelijke bepalingen die de rechter ertoe verplichten zich ambtshalve uit te spreken? Met betrekking tot de werklast maakt dat zeer weinig verschil. De bij de potpourri I-wet ingestelde hervorming levert de rechters in het veld slechts een vrij beperkte tijds winst op.

De spreker merkt op dat tegen de vonnissen van de vrederechters minder vaak verzet wordt aangetekend dan bijvoorbeeld tegen de beslissingen van de rechtbanken van koophandel. Volgens hem wordt bovendien geen vooruitgang geboekt, aangezien het beroep alleen maar wordt “verschoven”, aangezien het verzet wordt vervangen door een beroep. Alleen in een beperkt aantal gevallen waarin sprake is van een dubbel beroep, kan effectief tijd worden gewonnen.

Mevrouw Veerle Cielen legt uit dat de toestemming van de cliënten wordt gevraagd voor er een casusoverleg plaatsvindt. Het gebeurt soms dat er sprake is van een verdachte die geen toestemming wil geven, maar dat er toch een casusoverleg georganiseerd wordt omdat het gaat over gevaarlijke situaties voor kinderen. Die persoon wordt daar altijd over geïnformeerd.

Het voorliggend wetsontwerp biedt de mogelijkheid om het beroepsgeheim te doorbreken, maar verplicht daar niemand toe. Het beantwoordt ook aan een reële vraag van de hulpverlening.

De informatie die gedeeld wordt binnen “link” is niet dezelfde dan de informatie die de cliënt met de hulpverlener heeft gedeeld. De vragen die beantwoord worden

négligeables pour autant. On récupère du temps sur un excès de luxe et de protection judiciaire, ce qui n’est pas mal. Par ailleurs, ces 5 à 10 % de jugements sur opposition étaient eux-mêmes susceptibles d’appel. Cette statistique doit donc être doublée. Quoiqu’il en soit, la mesure demeure justifiée pour les cas – même très exceptionnels – de débiteurs qui forment opposition dans le seul but de retarder le paiement de sa créance.

M. Dominique Mougenot rappelle que la Cour de cassation défendait une position maximaliste dans laquelle le juge statuant par défaut devait soulever tout ce que le défaillant aurait pu soulever, en ce compris ce qu’il n’aurait pas pu soulever en statuant contradictoirement. Cette protection était exagérée et non justifiée. La réforme est donc utile à cet égard.

Faut-il s’en tenir à une égalité d’office entre le juge statuant contradictoirement et le juge statuant par défaut? Ou faut-il contraindre le juge à s’en tenir uniquement à la défense de l’ordre public et aux dispositions légales qui obligent le juge à statuer d’office? Cela fait très peu de différence en termes de charge de travail. Le gain de temps de la réforme mise en œuvre par la loi “Pot-pourri 1” pour les juges de terrain est relativement limité.

L’orateur indique que le taux d’opposition est plus bas devant les juges de paix que devant les juridictions commerciales, par exemple. Par ailleurs, pour lui, on ne gagne rien étant donné qu’on ne fait que déplacer le recours en remplaçant l’opposition par un appel. Ce n’est que dans l’hypothèse limitée où il y aurait eu un double recours qu’on peut effectivement gagner du temps.

Mme Veerle Cielen indique que l’accord des clients est demandé avant qu’une concertation de cas n’ait lieu. Il arrive quelquefois qu’un suspect ne veuille pas marquer son accord, mais qu’une concertation de cas soit malgré tout organisée, en raison du danger que la situation présente pour les enfants. La personne concernée en est toujours informée.

Le projet de loi à l’examen offre la possibilité de rompre le secret professionnel, mais n’y oblige personne. Il répond également à une demande réelle des services d’aide.

Les informations partagées au sein de “Link” ne sont pas les mêmes que les informations partagées par le client avec les services d’aide. Au cours de la

in het overleg zijn bijvoorbeeld of de persoon meewerkt aan de hulpverlening, of er probleeminzicht is enz. Het gaat niet over de concrete communicatie met de betrokken hulpverlener.

Wat het jeugdbeschermingsrecht betreft, is de eerste doelstelling om het geweld stop te zetten. Dat lukt enkel in samenwerking met de hulpverlening. Het overleg heeft meerwaarde voor het parket, voor de hulpverlening en voor de cliënten zelf.

Wat gebeurt er met de gedeelde informatie? In zaken van introfamiliaal geweld wordt op basis van de gedeelde informatie een plan van aanpak opgesteld. In een plan van aanpak kan bijvoorbeeld staan dat er gewerkt moet worden aan het alcoholprobleem van moeder en vader. Er wordt dan gekeken op welke manier het doel bereikt kan worden: probatiemaatregel, bemiddeling in strafzaken, ...

De spreekster wenst de Nederlandse aanpak "ZSM – Zorgvuldig, snel en op maat" te vermelden. Het betreft een aanpak die het parket in Nederland toepast op introfamiliaal geweld maar ook op andere algemene criminaliteitsvormen. Onmiddellijk na de feiten zit het parket samen met reclasering en hulpverlening om zo snel mogelijk, in overleg, een richting te geven aan de zaak. Deze aanpak is zeer interessant omdat er op zeer korte termijn een oplossing komt zowel voor slachtoffer als verdachte en niet pas jaren later zoals dit nu het geval is.

Mevrouw Carina Van Cauter (Open Vld) vraagt zich af of er dan wel voldoende informatie gedeeld wordt, want bijvoorbeeld bij een alcoholprobleem moet toch kunnen geschetst worden of de aanpak efficiënt is. Het parket moet voldoende informatie hebben om beslissingen te nemen.

Mevrouw Veerle Cielen legt uit dat er in zulke gevallen in het overleg wordt gedeeld of de persoon meewerkt met de hulpverlening of niet. Ook de inschatting van de hulpverlener over hoe gevaarlijk de situatie is voor het kind wordt gedeeld.

De heer Tom Vander Beken wenst niet in te gaan op de wenselijkheid van dit type overleg en concentreert zich vooral op de vraag of de wet moet worden aangepast om dit type overleg te laten plaatsvinden.

concertation, il est par exemple demandé si la personne coopère avec les services d'aide, s'il y a une prise de conscience du problème, etc. Il ne s'agit pas de la communication concrète avec le membre du service d'aide concerné.

En ce qui concerne le droit de la protection de la jeunesse, le premier objectif est de mettre fin à la violence, ce qui ne réussit qu'en collaboration avec l'assistance. La concertation présente une plus-value pour le parquet, l'assistance et les clients eux-mêmes.

Qu'advient-il des informations communiquées? Dans les dossiers de violences intrafamiliales, un plan d'approche est élaboré sur la base des informations communiquées. Il peut, par exemple, y être mentionné qu'il faut s'atteler au problème d'alcool de la mère et du père. Il est ensuite examiné de quelle manière l'objectif peut être atteint: mesure probatoire, médiation pénale,...

L'oratrice souhaite mentionner l'approche néerlandaise "ZSM – *Zorgvuldig, snel en op maat*" (Avec soin, rapide et sur mesure). Il s'agit d'une approche que le parquet applique, aux Pays-Bas, à la violence intrafamiliale mais aussi à d'autres formes générales de criminalité. Immédiatement après les faits, le parquet se réunit avec les services en charge de la réinsertion et de l'assistance afin de donner une orientation au dossier dans les plus brefs délais. Cette approche est très intéressante dès lors qu'elle fournit une solution à très brève échéance tant pour la victime que pour le suspect et non des années plus tard comme c'est le cas actuellement.

Mme Carina Van Cauter (Open Vld) se demande si suffisamment d'informations sont bel et bien communiquées, parce que, dans le cas d'un problème d'alcool par exemple, il faut toutefois pouvoir se représenter si l'approche est efficace. Le parquet doit avoir suffisamment d'informations à sa disposition pour prendre des décisions.

Mme Veerle Cielen explique que, dans de tels cas, il est communiqué, dans le cadre de la concertation, si la personne en question collabore ou non avec l'assistance. L'évaluation du danger que représente la situation pour l'enfant, réalisée par l'assistant, est également communiquée.

M. Tom Vander Beken ne souhaite pas aborder la question de l'opportunité de ce type de concertation et se concentre essentiellement sur la question de savoir si la loi doit être adaptée afin que ce type de concertation ait lieu.

De spreker denkt dat voor de overlegvormen die besproken werden, zoals de LIVC's, het wenselijk is om een wetgevend kader te creëren. De voorliggende tekst biedt mogelijkheden, maar bevat ook nog veel onduidelijkheden. Gaat het om een "overleg" of een "mededeling van informatie"? Dit lijkt een semantische discussie maar ze is niet zonder belang. Ook de vermelding van "vervolgning" leidt tot veel vragen. Het is waarschijnlijk beter om deze zin uit de wettekst et schrappen. Men kan ook nadenken over het beheer van de informatie en de nodige procedures, maar dat zijn geen bepalingen die hun plaats hebben in het strafwetboek.

Er zijn inderdaad veel soorten beroepsgeheim. Het beroepsgeheim verhindert mensen niet altijd om daar iets mee te doen. Een politieambtenaar of een magistraat die kennis heeft van bepaalde feiten kan daar mee handelen, anders kunnen zij hun werk niet doen en dat geldt ook voor anderen. Dit ontwerp verandert dat niet fundamenteel. Het is ook zo dat hoe meer men probeert te regelen in de wet, hoe meer vragen er rijzen. Het artikel 458ter is misschien ook niet de plaats waar alles geregeld moet worden. Het betreft een artikel ter bij het artikel over het beroepsgeheim. Andere wetten kunnen andere aspecten regelen.

De heer Henri Bosly vindt het overleg tussen de professionals uit de gezondheidszorg en uit de sociale hulpverlening, de politiediensten en het parket een positief initiatief dat moet worden voortgezet.

Het wetsontwerp blijft beperkt tot de wijziging van enkele bepalingen van het Strafwetboek en dat is vandaag ook het kader van de bespreking.

Aangezien de tekst bepaalt dat een wet, een decreet of een ordonnantie het type overleg, de voorwaarden waarin het overleg verloopt, de deelnemers en de voorwaarden van de onthulling van het geheim vastlegt, stelt de spreker voor dat die specifieke wet nog een stap verder gaat en ook de gevallen vastlegt waarin het geheim krachtens de wet mag worden onthuld. Het voordeel hiervan is dat de betrokken partijen weten welk type overleg het is en alle aspecten ervan kunnen onderzoeken. Anders weet men echt niet waar men aan begint.

Er bestaat al een wetgevend arsenaal wat de noodzakelijke onthulling betreft: artikel 422bis van het Strafwetboek straft wie verzuimt hulp te verlenen aan iemand die in groot gevaar verkeert. Indien de hulp enkel kan worden verleend door de onthulling van die

L'orateur pense qu'il est souhaitable de créer un cadre législatif pour les formes de concertation qui ont été examinées, telles que les CLSI par exemple. Bien que le texte à l'examen offre des possibilités, il renferme encore de nombreuses imprécisions. S'agit-il d'une "concertation" ou d'une "communication d'informations"? Cette discussion semble relever de la sémantique, mais n'est pas sans importance. L'utilisation du terme de "poursuites" suscite également nombre d'interrogations. Il est vraisemblablement préférable de supprimer cette phrase du texte de loi. Bien qu'il soit également permis de réfléchir à la gestion de l'information et aux procédures nécessaires, il ne s'agit pas de dispositions qui ont leur place dans le Code pénal.

Il existe en effet de nombreux types de secret professionnel. Celui-ci n'empêche pas toujours les gens d'exploiter des informations. Un fonctionnaire de police ou un magistrat qui a connaissance de certains faits peut exploiter ceux-ci, sans quoi il ne pourrait pas effectuer son travail, et cela vaut également pour d'autres métiers. Le projet de loi à l'examen ne change pas fondamentalement ce principe. Il est également un fait que plus on essaie de légiférer, plus on soulève des questions. L'article 458ter n'est peut-être pas non plus l'endroit où tout doit être réglé. Il s'agit d'un article "ter" de l'article relatif au secret professionnel. D'autres lois peuvent régler d'autres aspects.

M. Henri Bosly pense que le soutien de la concertation entre les professionnels de la santé, de l'aide sociale, des services de police et du parquet est une initiative positive, qui doit être poursuivie.

La proposition est limitée à la modification de certaines dispositions du Code pénal et c'est dans ce cadre que la discussion est portée aujourd'hui.

Puisque le texte prévoit qu'une loi, un décret ou une ordonnance précise le type de concertation, les conditions dans laquelle elle se déroule, quels sont les participants et les conditions de la révélation, l'intervenant propose que cette loi particulière fasse un pas de plus et indique également les cas dans lesquels il y a autorisation, au nom de la loi, de révéler le secret. Cela aurait l'avantage d'être cerné sur un type de concertation dont on aurait connaissance et dont on pourrait examiner les tenants et les aboutissants plutôt que d'acheter un chat dans un sac qui est à moitié fermé.

En ce qui concerne la nécessité de révéler, il existe déjà un arsenal législatif: l'article 422bis du Code pénal punit pénalement la personne qui n'apporte pas un secours à une personne en danger grave. Si la manière d'apporter le secours ne peut être autre que de révéler

informatie en dus de schending van het beroepsgeheim, dan is het toegestaan.

Waarom is er een specifiek artikel voor de advocaten? Een arrest van het Grondwettelijk Hof van 5 december 2013 (2013/163) vernietigt artikel 458*bis* van het Strafwetboek wat de advocaten betreft, doch enkel in zoverre het van toepassing is op de advocaat die houder is van vertrouwelijke informatie van zijn cliënt, dader van het misdrijf dat is gepleegd in de zin van dat artikel, wanneer die informatie mogelijkwijds incriminerend is voor die cliënt.

De heer Davy Simons is ervan overtuigd dat er nood is aan een wettelijk kader, zeker omdat veel hulpverleners de mogelijkheden van artikel 458*bis* niet kennen of niet willen gebruiken. De cijfers die voor Limburg vandaag werden geciteerd, 5 meldingen voor de hele provincie, spreken voor zich.

Het CO3-project in Antwerpen krijgt dan ook soms de kritiek dat er in de illegaliteit gewerkt wordt, maar voor de spreker is vooral het gevoel van de slachtoffers belangrijk en die lijken tevreden.

De kritieken op voorliggend wetsontwerp vertrekken meestal van de “wat als?”-vraag, maar zijn niet allemaal even gegrond. Zo is men ongerust over de vertrouwensband tussen hulpverlener en slachtoffer, maar uit de praktijk blijkt dat dat probleem zich niet stelt en dat de slachtoffers net tevreden zijn dat ze niet telkens opnieuw hun verhaal moeten doen en van het kastje naar de muur worden gestuurd. Mensen worden regelmatig naar 10 à 15 verschillende plaatsen gestuurd.

Uit onderzoek blijkt dat de twee plaatsen waar de slachtoffers het minst graag naartoe gaan de rechtbank en het politiekantoor zijn. Dat is ook niet verwonderlijk als men denkt dat ze naar een onbekende locatie moeten gaan en zeer intieme zaken moeten vertellen aan onbekende personen om toch maar iets te kunnen bereiken.

Voor sommige slachtoffers wordt het aflopen van de verschillende diensten bijna een dagtaak en het is dan ook niet verwonderlijk dat velen op den duur afhaken.

Wanneer men zich afvraagt of dit wetsontwerp geen doos van Pandora opent, meent de spreker dat niets doen veel erger zou zijn. De spreker verwijst naar de studie “Wanneer het onvoorspelbare onvoorstelbaar reëel wordt. Analyse van ervaringen met gezinsdrama’s” van H. Van Puyenbroeck. In die analyses is er een duidelijke rode draad te vinden: alle informatie was beschikbaar om die gezinsdrama’s te voorkomen. Jammer genoeg

cette information et donc de violer le secret professionnel, c’est autorisé.

Pourquoi y-a-t-il un article spécifique pour les avocats? Un arrêt de la Cour constitutionnelle du 5 décembre 2013 (2013/163) annule l’article 458*bis* du Code pénal en ce qui concerne les avocats mais uniquement en ce qu’il s’applique à l’avocat dépositaire de confidences de son client, auteur de l’infraction qui a été commise au sens de cet article, lorsque ces informations sont susceptibles d’incriminer ce client.

M. Davy Simons est convaincu qu’il faut mettre en place un cadre légal, d’autant que de nombreux services d’aide ne connaissent pas ou ne veulent pas utiliser les possibilités de l’article 458*bis*. Les chiffres qui ont été cités aujourd’hui pour le Limbourg, soit 5 signalements pour l’ensemble de la province, sont éloquentes.

Le “projet CO3” à Anvers se voit dès lors parfois reprocher de travailler dans l’illégalité, mais, pour l’intervenant, c’est principalement le sentiment des victimes qui est important et celles-ci semblent contentes.

Les critiques émises à l’égard du projet de loi à l’examen partent la plupart du temps de la question “*quid si?*”, mais elles ne sont pas toutes justifiées. D’aucuns sont ainsi préoccupés par le lien de confiance entre le dispensateur d’aide et la victime, mais il ressort de la pratique que ce problème ne se pose pas et que les victimes sont justement contentes de ne pas devoir répéter sans cesse leur histoire et de ne pas être ballotées de droite à gauche. Les gens sont régulièrement envoyés dans 10 à 15 endroits différents.

Il ressort d’une étude que le tribunal et le bureau de police sont les deux endroits où les victimes apprécient le moins de se rendre. Ce n’est pas étonnant lorsqu’on sait qu’elles doivent se rendre dans un lieu inconnu et raconter des détails très intimes à des personnes inconnues, pour espérer obtenir quand même quelque chose.

Pour certaines victimes, parcourir les différents services devient presque une corvée quotidienne. Il n’est dès lors pas étonnant qu’à la longue, nombre d’entre elles jettent l’éponge.

Si l’on se demande si le projet de loi à l’examen n’ouvre pas la boîte de Pandora, l’orateur estime que l’inaction serait bien plus grave. L’orateur renvoie à l’étude “*Wanneer het onvoorspelbare onvoorstelbaar reëel wordt. Analyse van ervaringen met gezinsdrama’s*” de H. Van Puyenbroeck. Un fil rouge parcourt clairement ces analyses: toutes les informations permettant de prévenir ces drames familiaux étaient disponibles.

is het omdat veel hulpverleners van uit een defensieve houding geen informatie willen of durven delen dat die gezinsdrama's gebeuren.

De beste manier om met cliënten of organisaties om te gaan is zo transparant mogelijk te werken. Wanneer een hulpverlener van uit deze visie op transparantie tegen zijn cliënt zegt dat de situatie te complex is om ze alleen aan te pakken en de toestemming vraagt om ze te bespreken met andere diensten is het zeer uitzonderlijk dat de cliënt weigert. Het CAW Antwerpen bijvoorbeeld, is een grote voorstander van deze aanpak omdat de hulpverleners niet meer alleen staan in de aanpak van zeer complexe situaties.

Het is in 2017, een tijdperk waar alles gedeeld wordt via smartphone en sociale media, eigenlijk vreemd dat alles gedeeld kan worden behalve datgene wat absoluut noodzakelijk is.

Hoe kan men misbruiken vermijden? Door het delen van de informatie te beperken tot "need-to-know". Het is voldoende om te weten dat iemand de agressietherapie volgt en het is niet nodig om te weten wat daar in die therapie besproken wordt. Het is belangrijk om samen te werken op basis van vertrouwen. Er is vertrouwen in de deskundigheid van de therapeut en dat is zo voor alle hulpverleners rond de tafel.

Er is een juridische basis nodig om de legitimiteit van de projecten te garanderen, maar er is ook nood aan een afsprakenkader dat bepaalt hoe er gewerkt wordt met het delen van informatie. De complexiteit van de situaties is soms zo surrealistisch dat niet allemaal in een wet kan worden voorzien.

De spreker wil ook duidelijk stellen dat er geen verplichting is voor organisaties om deel te nemen aan het overleg.

Het toepassen van de aanpak van CO3 kan zeker ook in andere domeinen. Het is de complexiteit van de casuïstiek die de aanpak bepaalt. Zijn er veel problemen en veel diensten betrokken, dan is een zeer intensieve samenwerking nodig.

De nood voor deze wetgeving laat zich in de praktijk zeker voelen. De tekst geeft een legitimiteit aan het werk dat nu gedaan wordt en het draagt bij tot een betere dienstverlening. Daarnaast is het vooral belangrijk dat de slachtoffers zich geholpen voelen en het blijkt duidelijk uit bevragingen dat slachtoffers veel tevredener zijn over dit soort multidisciplinaire samenwerking.

De heer Benoît Dejemepe vindt dat de voorliggende tekst voornamelijk dient om het werk van de

Malheureusement, ces drames familiaux ont lieu parce que, sur la défensive, de nombreux services d'aide ne veulent pas ou n'osent pas partager d'informations.

La meilleure façon d'agir avec les clients ou les organisations consiste à travailler en toute transparence. Lorsque, se fondant sur cette vision de transparence, le service d'aide explique au client que la situation est trop complexe pour l'aborder seul et qu'il demande son accord pour l'examiner de concert avec d'autres services, il est très exceptionnel que le client refuse. Le CAW d'Anvers est, par exemple, un grand partisan de cette approche, parce que les services d'aide ne sont plus seuls à aborder des situations très complexes.

En 2017, à l'heure où tout se partage par le smartphone et les médias sociaux, il est finalement étonnant que tout puisse se partager, sauf ce qui est absolument indispensable.

Comment éviter les abus? En limitant le partage des informations au "need-to-know". Il suffit de savoir qu'une personne suit la thérapie d'agression, mais il n'est pas nécessaire de connaître les points examinés dans le cadre de cette thérapie. On a confiance dans l'expertise du thérapeute et tel est le cas pour tous les dispensateurs d'aide réunis autour de la table.

Il est nécessaire de disposer d'une base juridique pour garantir la légitimité des projets, mais il faut également un cadre conventionnel définissant les modalités du partage d'informations. La complexité des situations est quelquefois tellement surréaliste que la loi ne peut tout prévoir.

L'orateur tient également à préciser clairement que les organisations ne sont pas obligées de participer à la concertation.

La méthode de CO3 peut certainement aussi s'appliquer dans d'autres domaines. C'est la complexité des cas qui détermine la méthode. Une coopération très intense est nécessaire lorsque de nombreux problèmes se posent et que de nombreux services sont concernés.

La nécessité de cette législation est certainement perceptible en pratique. Ce texte confère une légitimité au travail effectué aujourd'hui et il contribuera à améliorer le service. En outre, il importe surtout que les victimes se sentent aidées et il ressort clairement de certaines enquêtes que les victimes sont beaucoup plus satisfaites de ce type de coopération multidisciplinaire.

M. Benoît Dejemepe estime que le texte en discussion servira principalement à sécuriser le travail des

sociale hulpverleners te beveiligen. Het probleem met de vandaag besproken ontwerpen betreft het gedeeld geheim. Helaas werd het spoor van het gedeeld geheim niet gevolgd, want dat is in veel gevallen al mogelijk. Algemeen wordt trouwens beschouwd dat de geheimhouding niet bedoeld is ter bescherming van daders van feiten ten aanzien van hun slachtoffers. De rechtspraak ter zake is duidelijk, het beroepsgeheim dient niet om te verhinderen dat slachtoffers geholpen worden, ongeacht of er sprake is van een noodsituatie of niet.

De bescherming van het gedeeld geheim verdient beter dan te worden toevertrouwd aan de procureur des Konings, want deze is niet belast met preventie maar met het onderzoek en de vervolging van misdrijven. De grote parketten beschikken over een afdeling die belast is met de jeugdbescherming; dit is een sociaal departement, dat aan preventiewerk doet. De andere departementen van het parket spitsen zich niet toe op dat aspect.

De spreker denkt niet dat er veel overleg zal kunnen plaatsvinden in andere domeinen, omdat de politie al heel veel werk heeft. De toepassing voor andere domeinen is niet onmogelijk. Men dient er zich bewust van te zijn dat deze wetgeving dit in de toekomst mogelijk zal maken.

Het is dan ook zeer belangrijk om bewust te zijn van de gevaren die dit soort voorstellen met zich meebrengen. De spreker stelt voor om de tekst te beperken tot de bescherming van de mentale en fysieke integriteit van derden. Andere aspecten zoals veiligheid van de staat en openbare veiligheid kunnen beter anders worden geregeld. Dit wetsvoorstel opent een te grote waaier aan mogelijkheden en men mag niet vergeten op lange termijn te denken.

Voor het opstellen van artikel 458*bis* werd er zeer lang overleg gepleegd en dit heeft lang geduurd, toch ziet men vandaag dat de uitwerking in de praktijk niet werkt. Dit moet men dan ook in het achterhoofd houden bij het eventueel creëren van een artikel 458*ter*.

Wat de tweede paragraaf van de nieuwe bepalingen over het beroepsgeheim betreft, zou moeten kunnen worden aangegeven dat alleen de informatie die strikt noodzakelijk is voor de uitoefening van de strafvordering aan de procureur des Konings mogen worden meegedeeld.

intervenants sociaux. Le problème que rencontrent les projets présentés aujourd'hui est celui du secret partagé. Malheureusement, la piste du secret partagé n'a pas été suivie, car c'est une chose déjà possible dans de nombreux cas. On considère d'ailleurs, en général, que le secret n'est pas là pour protéger les auteurs de faits à l'égard des victimes. La jurisprudence en la matière est claire, le secret professionnel n'est pas là pour empêcher de porter une aide aux victimes indépendamment même de l'état de nécessité.

La protection du secret partagé mérite mieux que d'être confiée au procureur du Roi, car il n'est pas chargé de la prévention mais bien de la recherche et de la poursuite des infractions. Il y a, dans les grands parquets, une section en charge de la protection de la jeunesse et qui est un département social qui fait de la prévention. Les autres départements du parquet ne se concentrent pas sur cet aspect.

L'intervenant ne pense pas que beaucoup de concertations pourront avoir lieu dans d'autres domaines puisque la police a déjà les mains pleines. Mais l'application à d'autres domaines n'est pas impossible et il faut être conscient du fait que cette législation le permettra à l'avenir.

Il est dès lors très important d'être conscient des risques que présentent les propositions de cette nature. L'intervenant propose de limiter le texte à la protection de l'intégrité mentale et physique des tiers. Il vaudra mieux régler les autres questions ailleurs, concernant par exemple la sûreté de l'État et la sécurité publique. La proposition de loi à l'examen ouvre un éventail de possibilités trop étendu et on ne peut pas oublier d'envisager l'avenir.

Une très longue concertation a précédé la rédaction de l'article 458*bis* mais bien que celle-ci ait été longue, on observe aujourd'hui que sa mise en œuvre ne donne pas satisfaction en pratique. Il ne faudra pas l'oublier lors de la rédaction d'un éventuel article 458*ter*.

En ce qui concerne le deuxième paragraphe des nouvelles dispositions concernant le secret professionnel, il faudrait pouvoir indiquer que seules les informations strictement nécessaires à l'exercice de l'action publique peuvent être communiquées au procureur du Roi.

3. HOORZITTING VAN 14 FEBRUARI 2017

A. Inleidende uiteenzettingen

1. Uiteenzetting door mevrouw Liliane Baudart, Algemeen bestuurder hulpverlening aan de jeugd (Franstalige gemeenschap)

Mevrouw Liliane Baudart, Algemeen bestuurder hulpverlening aan de jeugd (Franstalige gemeenschap), herinnert eraan dat de filosofie van de hulpverlening aan de jeugd, zoals deze werd ontwikkeld door de Franstalige communautaire wetgever, berust op het principe van de subsidiariteit van de gerechtelijke sfeer ten opzichte van de maatschappelijke en vrijwillige bijstand¹. Het beroepsgeheim is één van de hoekstenen van het beschermingsstelsel dat werd ingevoerd door het besluit van 4 maart 1991.²

Het beroepsgeheim is een maatregel van openbare orde die niet beperkt blijft tot de bescherming van personen maar die ook bedoeld is om het vertrouwen te beschermen dat de burger moet hebben ten opzichte van bepaalde vertrouwenspersonen. De notie van het beroepsgeheim staat bovendien ook beschreven in de deontologische code voor de hulpverlening aan de jeugd.

Aanpassingen van en uitzonderingen op het beroepsgeheim zijn echter voorzien om de betrokkene in staat te stellen om te reageren indien deze met gevaarlijke situaties wordt geconfronteerd:

— Bij **volstreekte noodzaak**: wanneer er een ernstig en dwingend gevaar voor derden of voor de begunstigde van de bijstand bestaat, kan de professional gemachtigd worden om het beroepsgeheim op te heffen en de bevoegde instantie te waarschuwen indien deze niet in staat is om alleen of met de hulp van derden de persoon te beschermen. Deze uitzondering werd ingevoerd

¹ Vanuit dat standpunt ging de Administratie Générale de l'Aide à la Jeunesse samenwerkingsprotocollen aan met andere partijen uit de sociale sector: teams van S.O.S. Enfants, OCMW, Child Focus...

² Aan de hand van deze richtlijn verduidelijken zowel het besluit met betrekking tot de hulpverlening aan de jeugd (artikel 57) als de wet van 6 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, de opvang van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit pleegden en het vergoeden van de daardoor veroorzaakte schade (artikel 77) expliciet dat elke persoon die zijn medewerking verleent aan het toepassen van het besluit of van de wet onderworpen is aan artikel 458 en 458bis van het Wetboek van strafrecht. De notie van het beroepsgeheim wordt bovendien gebruikt binnen de deontologische code voor hulpverlening aan de jeugd (artikel 6, 7, 8, 11, 12, besluit van de regering van de Franse gemeenschap van 15 mei 1997 tot bepaling van de deontologische code voor de hulpverlening aan de jeugd en tot invoering van de deontologische commissie voor de hulpverlening aan de jeugd) en begeleidt dagelijks de handelingen van de betrokkenen.

3. AUDITION DU 14 FEVRIER 2017

A. Exposés introductifs

1. Exposé de Mme Liliane Baudart, Administratrice générale de l'aide à la jeunesse (Communauté française)

Mme Liliane Baudart, Administratrice générale de l'aide à la jeunesse (Communauté française), rappelle que la philosophie de l'aide à la jeunesse, telle qu'elle a été développée par le législateur communautaire francophone, repose sur le principe de subsidiarité de la sphère judiciaire par rapport à l'aide sociale et volontaire¹. Le secret professionnel est une des pierres angulaires du système de protection mis en place par le décret du 4 mars 1991.²

Le secret professionnel est une règle d'ordre public qui ne se limite pas à la protection des personnes mais tend à protéger la confiance que le citoyen doit nécessairement avoir envers certains confidents. La notion du secret professionnel est par ailleurs inscrite tout au long du Code de déontologie de l'aide à la jeunesse.

Des modalités et des exceptions au secret professionnel sont cependant prévues afin de permettre à l'intervenant de faire face aux situations de danger qu'il rencontre:

— **L'état de nécessité**: lorsqu'il existe un danger grave et imminent pour autrui ou le bénéficiaire de l'aide, le professionnel peut être autorisé à lever le secret professionnel et à alerter l'autorité compétente s'il n'est pas en mesure, seul ou avec l'aide d'autrui de protéger la personne. Cette exception a été créée par la doctrine et la jurisprudence de la Cour de cassation et permet

¹ Dans cette optique, l'administration générale de l'aide à la jeunesse a conclu des protocoles de collaboration avec d'autres acteurs de la sphère sociale: équipes S.O.S. Enfants, CPAS, Child Focus, ...

² C'est en suivant cette ligne directrice que tant le décret relatif à l'aide à la jeunesse (article 57) que la loi du 6 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse, à la prise en charge des mineurs ayant commis un fait qualifié infraction et à la réparation du dommage causé par ce fait (article 77) précisent explicitement que toute personne qui apporte son concours à l'application du décret ou de la loi est soumise aux articles 458 et 458bis du Code pénal. La notion du secret professionnel est par ailleurs inscrite tout au long du Code de déontologie de l'aide à la jeunesse (articles 6, 7, 8, 11, 12, arrêté du gouvernement de la Communauté Française du 15 mai 1997 fixant le Code de déontologie de l'aide à la jeunesse et instituant la commission de déontologie de l'aide à la jeunesse) et guide l'action des intervenants au quotidien.

door de doctrine en de jurisprudentie van het Hof van Cassatie en maakt het ook mogelijk de bevoegde instantie te waarschuwen wanneer de betrokkene van mening is het gevaar niet zonder hulp te kunnen vermijden. De betrokkene moet zelf nagaan of hij al dan niet moet spreken, met het risico daarna vervolgd te worden wegens het niet verlenen van bijstand aan derden in nood indien hij niet spreekt of voor schending van het beroepsgeheim indien hij wel gesproken heeft terwijl de situatie dat niet rechtvaardigde. Vanuit juridisch standpunt gaat het om een rechtvaardigingsgrond die het mogelijk maakt om vast te stellen dat er geen schending is van artikel 458 van het Wetboek van strafrecht indien aan de voorwaarden wordt voldaan.

— **Artikel 458bis van het Wetboek van strafrecht:** ten gevolge van de jurisprudentie van het Hof van Cassatie voegde de wetgever een gelijkaardige uitzondering als de volstreekte noodzaak toe aan het wetboek van strafrecht voor bepaalde gevallen van mishandeling van minderjarigen. Dit artikel verduidelijkt en kadert de houding die de professional moet aannemen indien deze weet heeft van een schending van een van de beoogde artikelen van het Wetboek van strafrecht.

— Het mechanisme dat in het leven wordt geroepen door het besluit van 4 maart 1991 betreffende de hulpverlening aan de jeugd (artikel 38 en 39) evenals door de Brusselse verordening van 29 april 2004 betreffende de hulpverlening aan de jeugd (artikel 8 en 9) stelt de Adviseur van hulpverlening aan de jeugd in staat om het parket te vragen om de situatie te juridiseren wanneer hij vaststelt dat het kind in gevaar is en er geen akkoord bestaat vanwege of samenwerking met het gezin in het kader van het bijstandsprogramma.

— Het gedeeld beroepsgeheim: men erkent dat de professional ertoe gebracht kan worden om samen te werken met andere betrokken partijen om de situatie beter te kunnen aanpakken. Zo voorzien het besluit van 14 juni 2004 betreffende de bijstand aan jongeren die het slachtoffer zijn van mishandeling³ en de Deontologische

ainsi d'alerter l'autorité compétente lorsque l'intervenant estime qu'il n'est pas en mesure seul d'éviter le danger. L'intervenant doit évaluer s'il doit parler ou non au risque d'être ensuite poursuivi pour non-assistance à personne en danger s'il ne parle pas ou de violation du secret professionnel s'il a parlé alors que la situation ne le justifiait pas. D'un point de vue juridique, il s'agit d'une cause de justification permettant de conclure à l'absence de violation de l'article 458 du Code pénal si ces conditions sont réunies.

— **L'article 458bis du Code pénal:** suite à la jurisprudence de la Cour de cassation, le législateur a inséré une exception similaire à l'état de nécessité dans le Code pénal pour certains cas de maltraitance de mineurs. Cet article a pour mérite de préciser et encadrer l'attitude que devra avoir le professionnel qui a connaissance d'une infraction à l'un des articles du Code pénal visés.

— Le mécanisme instauré par le décret du 4 mars 1991 relatif à l'aide à la jeunesse (articles 38 et 39) ainsi que par l'ordonnance bruxelloise du 29 avril 2004 relative à l'aide à la jeunesse (articles 8 et 9) permet au Conseiller de l'aide à la jeunesse de demander au parquet la judiciarisation de la situation lorsqu'il constate un état de danger pour l'enfant et l'absence d'accord ou de collaboration de sa famille au programme d'aide.

— Le secret professionnel partagé: il est admis que le professionnel peut être amené à travailler en collaboration avec d'autres intervenants pour une meilleure prise en charge de la situation. Ainsi, le décret du 14 juin 2004 relatif à l'Aide aux enfants victimes de maltraitance³ et le Code de déontologie de l'aide à la

³ Artikel 3, § 2 van het besluit van 14 juni 2004 betreffende de hulp aan kinderen die het slachtoffer zijn van mishandeling: "Om deze hulp te organiseren, kan elke optredende persoon die met een mishandelingssituatie of risicosituatie geconfronteerd wordt, zich richten tot een van de volgende specifieke organen of diensten om zich te laten begeleiden, oriënteren of aflossen bij de zorgverlening: het psycho-medisch-sociaal centrum, de dienst voor de promotie van de gezondheid op school, het team SOS Kinderen, de consulent of iedere andere gespecialiseerde competente optredende persoon. Elke coördinatie moet discreet verlopen en mag alleen maar betrekking hebben op de informatie die onmisbaar is voor de zorgverlening. De aflossing van de zorgverlening moet meegedeeld worden aan het kind, zijn familie en de familiekring waarin het leeft tenzij dit nadelig is voor het belang van het kind."

³ Article 3, § 2 du décret du 14 juin 2004 relatif à l'Aide aux enfants victimes de maltraitance: "Afin d'organiser cette aide, tout intervenant confronté à une situation de maltraitance ou à risques peut interpellier l'une des instances ou services spécifiques suivants aux fins de se faire accompagner, orienter ou relayer dans la prise en charge: le centre psycho-médico-social, le service de promotion de la santé à l'école, l'équipe "SOS Enfants", le conseiller ou tout autre intervenant compétent spécialisé. Toute coopération doit s'exercer dans la discrétion et ne porter que sur des informations indispensables à la prise en charge. Sauf si cela porte atteinte à l'intérêt de l'enfant, le relais dans la prise en charge doit être porté à la connaissance de l'enfant, de sa famille et de son milieu familial de vie."

code voor de hulpverlening aan de jeugd⁴ expliciet deze mogelijkheid. In het kader daarvan en op bepaalde, strenge voorwaarden (onder meer het akkoord van de betrokken persoon evenals het feit dat de andere betrokkene ook onderworpen is aan het beroepsgeheim)⁵ kan de professional bepaalde informatie die deze ontvangen heeft ook delen.

Zo bestaan er meerdere instrumenten in het huidige systeem waardoor betrokkenen bij de hulpverlening aan jongeren kunnen samenwerken of informatie kunnen doorgeven aan de instanties in geval van noodzaak of het uitblijven van medewerking van personen, hetgeen een gepaste garantie vormt wanneer de interveniënten alleen niet meer in staat zijn om de veiligheid van de begunstigden of derden te verzekeren.

jeunesse⁴ prévoient explicitement cette faculté. Dans ce cadre, et à certaines conditions strictes (notamment l'accord de la personne concernée ainsi que le fait que l'autre intervenant soit également soumis au secret professionnel)⁵ le professionnel pourra partager certaines informations qu'il a reçues.

Ainsi, plusieurs instruments existent dans le système actuel permettant aux acteurs de l'aide à la jeunesse de collaborer ou de transmettre des informations aux autorités en cas d'état de nécessité ou d'absence de collaboration des personnes ce qui constitue une garantie adéquate lorsque les intervenants ne sont plus en mesure d'assurer seuls la sécurité des bénéficiaires ou d'autrui.

⁴ Artikel 7 van het besluit van de regering van de Franse gemeenschap van 15 mei 1997 tot vaststelling van de ethische gedragsregels inzake hulpverlening aan de jeugd en tot instelling van de Commissie voor advies inzake ethische gedragsregels voor de hulpverlening aan de jeugd: "Onverminderd de bepalingen van artikel 12, mag geen inlichting van persoonlijke, medische, familiale aard, in school- en beroepsverband, en van sociale, economische, etnische, religieuze en filosofische aard over een persoon die de hulp geniet, worden onthuld. Zij mag enkel aan personen die tot het beroepsgeheim gehouden zijn, worden medegedeeld, indien deze mededeling noodzakelijk is om de doelstellingen van de verleende hulp te kunnen bereiken en indien de persoon die de hulp geniet, en in voorkomend geval zijn wettelijke vertegenwoordigers, daar vooraf op de hoogte van worden gebracht.

De identiteit van de optredende personen die inlichtingen hebben over een persoon die de hulp geniet, moet ter kennis van deze en, in voorkomend geval, van zijn wettelijke vertegenwoordigers, worden gebracht." (wij onderlijnen).

⁵ De voorwaarden voor het gedeeld beroepsgeheim zijn de volgende: de andere interveniënt moet ook onderworpen zijn aan het beroepsgeheim, de opdrachten van de andere interveniënt moeten dezelfde doelstellingen nastreven, alleen informatie die noodzakelijk is voor team- of groepswerk mag meegedeeld worden in het belang van de persoon en het akkoord van de betrokken persoon is vereist.

⁴ Article 7 de l'arrêté du gouvernement de la Communauté Française du 15 mai 1997 fixant le Code de déontologie de l'aide à la jeunesse et instituant la commission de déontologie de l'aide à la jeunesse: "Sans préjudice des dispositions prévues à l'article 12, tout renseignement de nature personnelle, médicale, familiale, scolaire, professionnelle, sociale, économique, ethnique, religieuse, philosophique, relatif à un bénéficiaire de l'aide ne peut être divulgué. Il ne peut être transmis qu'à des personnes tenues au secret professionnel, si cette communication est rendue nécessaire par les objectifs de l'aide dispensée et si elle est portée préalablement à la connaissance du bénéficiaire et, s'il échet, de ses représentants légaux.

L'identité des intervenants qui sont détenteurs de renseignements de nature personnelle au sujet d'un bénéficiaire doit être portée à la connaissance de celui-ci et, s'il échet, de ses représentants légaux." (nous soulignons).

⁵ Les conditions du secret professionnel partagés sont les suivantes: l'autre intervenant doit également être soumis au secret professionnel, les missions de l'autre intervenant doivent s'inscrire dans les mêmes objectifs, seules les informations nécessaires au travail en équipe ou en réseau peuvent être communiquées dans l'intérêt de la personne, l'accord de la personne concernée est nécessaire.

De concrete invoering van dit systeem maakte het voorwerp uit van een interventieprotocol tussen de medische, psychologische en sociale sector en de gerechtelijke sector⁶ teneinde ieders rollen en opdrachten te verduidelijken bij het concreet invoeren van de contacten tussen de verschillende betrokkenen⁷.

Wat de strijd tegen de radicalisering betreft, geeft het Algemeen bestuur Hulpverlening aan de jeugd aan dat men niet mag afwijken van het interventiestrategieën dat wordt voorzien door het voornoemde protocol, ervan uitgaand dat dit dankzij het mechanisme van de volstreekte noodzaak voorziet in instrumenten waarmee de interveniënten van de hulpverlening aan de jeugd de instanties kunnen waarschuwen wanneer dat noodzakelijk is.

Het algemeen bestuur hulpverlening aan de jeugd is aldus overtuigd dat het invoegen van een artikel 458ter in het wetboek van strafrecht voor de organisatie van het casusoverleg geen nut heeft voor de Franstalige sector van de hulpverlening aan de jeugd maar daarentegen een belangrijk gevaar vormt ervoor daar het op termijn de volledige hulpverlening zou doen mislukken zoals deze aanvankelijk werd opgebouwd in de Franse gemeenschap doordat de vertrouwensrelatie die moet bestaan tussen de begunstigde en de professional onherroepelijk wordt aangetast.

Het wetsontwerp roept zo tal van opmerkingen op:

— Ten eerste houdt dit wetsontwerp de partijen bezig wat betreft de verdeling van de bevoegdheden (artikel 128 van de Grondwet). Zoals de Raad van State⁸ terecht aangeeft, hebben de gevolgen van de wijziging, hoewel het strafrecht en de strafrechtelijke procedure federale bevoegdheden zijn, vooral betrekking op gemeenschapszaken.

⁶ Interventieprotocol tussen de medische, psychologische en sociale sector en de gerechtelijke sector, 2007. Dit interventieprotocol maakte het voorwerp uit van een omzendbrief (12/2007) binnen de parketten die onder de Franstalige hoven van beroep vallen.

⁷ In geval van mishandeling voorziet artikel 3 van het besluit van 14 juni 2004 betreffende de hulpverlening aan jongeren die het slachtoffer zijn van mishandeling, in hoofde van de intervenient, een verplichting om aan het kind dat slachtoffer is hulp en bescherming te bieden om deze mishandeling te voorkomen of te beëindigen. Bovendien voert dit besluit in artikel 4 een coördinatiecommissie in voor de hulpverlening aan kinderen die het slachtoffer zijn van mishandeling binnen elk gerechtelijk arrondissement. Deze commissies groeperen ook de twee sectoren (gerechtelijke sector en medische, psychologische en sociale sector) teneinde de procedures voor het aanpakken van situaties van mishandeling te verbeteren.

⁸ Advies van de afdeling wetgeving van de Raad van State nr. 60 253/3 betreffende het wetsvoorstel betreffende het casusoverleg tussen dragers van een beroepsgeheim, Parl. doc., Kamer, 54-1910/2, p. 4.

La mise en œuvre concrète de ce système a fait l'objet d'un protocole d'intervention entre le secteur médico-psycho-social et le secteur judiciaire⁶ afin de préciser les rôles et missions de chacun dans la mise en place concrète de l'articulation des différents acteurs⁷.

En ce qui concerne la lutte contre le radicalisme, l'administration générale de l'aide à la jeunesse postule qu'il n'y a pas lieu de déroger au canevas d'intervention prévu par le protocole précité, estimant que celui dispose, grâce au mécanisme de l'état de nécessité, des instruments permettant aux intervenants de l'aide à la jeunesse d'avertir les autorités lorsque cela se révèle nécessaire.

L'administration générale de l'aide à la jeunesse est ainsi convaincue que l'insertion d'un article 458ter dans le Code pénal permettant l'organisation de la concertation de cas ne présente pas d'utilité pour le secteur francophone de l'aide à la jeunesse mais constitue au contraire un danger important pour celui-ci car il mettrait, à terme, en échec l'intégralité du dispositif d'aide tel qu'il a été pensé en Communauté française en s'attaquant irrémédiablement à la relation de confiance qui doit se tisser entre le bénéficiaire et le professionnel.

Le projet de loi appelle ainsi de nombreuses remarques:

— Premièrement, ce projet de loi est interpellant en ce qui concerne la répartition des compétences (article 128 de la Constitution). Comme le relève le Conseil d'état⁸ très justement, bien que le droit pénal et la procédure pénale sont des compétences fédérales, les conséquences de la modification toucheront très largement des matières communautaires.

⁶ Protocole d'intervention entre le secteur médico-psycho-social et le secteur judiciaire, 2007. Ce protocole d'intervention a fait l'objet d'une circulaire (12/2007) au sein des parquets des ressorts de Cours d'appel francophones.

⁷ Ainsi en cas de maltraitance, l'article 3 du décret du 14 juin 2004 relatif à l'aide aux enfants victimes de maltraitance prévoit, dans le chef de l'intervenant, une obligation d'apporter, à l'enfant victime, aide et protection afin de prévenir ou de mettre fin à la dite-maltraitance. Ce décret institue en outre à l'article 4 une commission de coordination de l'aide aux enfants victimes de maltraitance au sein de chaque arrondissement judiciaire. Ces commissions regroupent également les deux secteurs (judiciaire et médico-psycho-social) afin d'améliorer les procédures de prises en charge des situations de maltraitance.

⁸ Avis de la section législation du Conseil d'État n° 60 253/3 du 18 novembre 2016 sur la proposition de loi relative à la concertation de cas organisée entre dépositaires d'un secret professionnel, *Doc. parl.*, Chambre, 54-1910/2, p. 4.

Uit de uiteenzetting van de motieven⁹ blijkt dat het ontwerp voor het invoegen van een artikel 458ter beantwoordt aan een vraag die uitsluitend afkomstig is uit het Nederlandstalige gedeelte van het land. De permanente overlegconferentie mishandeling¹⁰, voorgezeten door mevrouw Geneviève ROBESCO, advocaat-generaal bij het hof van beroep in Luik, met leden uit de medische, psychologische, sociale sector en de gerechtelijke wereld (parket en jeugdrechtbanken) achtte het niet noodzakelijk een gelijkaardig mechanisme in te voeren als dat beschreven in artikel 458ter van het wetboek van strafrecht waarvan sprake.

De logica achter de Staatshervorming houdt ook de vrijheid in voor elke gemeenschap om zijn eigen beleid uit te werken inzake de hulpverlening aan de jeugd. Indien een Gemeenschap een specifiek beleid wenst uit te werken, hoeft dat niet in te houden dat de andere gemeenschappen daarin volgen.

In dit geval zal dit wetsontwerp een zeer grote impact hebben op de sector van de hulpverlening aan de jeugd. Het wetsontwerp voorziet dat het overleg georganiseerd moet worden door een wet, een besluit of een verordening en bepaalt bovendien ook dat het georganiseerd moet worden middels een gemotiveerde machtiging vanwege de Procureur des Konings. Zo kan het georganiseerd worden vanaf het in werking treden van artikel 285 van het wetsontwerp op initiatief van de Procureur des Konings.

— Het wetsontwerp beoogt het invoeren van casusoverleg met een gerechtelijke autoriteit waarbij strafrechtelijke gevolgen kunnen ontstaan voor de begunstigen.

Het gaat hier om een andere hypothese dan het gedeeld beroepsgeheim. Om daar aanspraak op te kunnen maken, moeten alle interveniënten immers opdrachten uitvoeren met dezelfde doelstellingen voor ogen¹¹. De hypothese is ook anders dan deze van de volstreekte noodzaak of het juridiseren in het kader van de artikelen 38 en 39 van het besluit van 4 maart 1991 inzake

⁹ *Wetsontwerp houdende vereenvoudiging, harmonisering, informatisering en modernisering van bepalingen van burgerlijk recht en van burgerlijk procesrecht alsook van het notariaat, en houdende diverse bepalingen inzake justitie, Parl. Doc., Kamer, 54-2259/1, pp. 217 en 218; Wetsontwerp betreffende het casusoverleg tussen dragers van een beroepsgeheim, Parl. Doc., Kamer, 54-1910/001, pp. 5 en volgende.*

¹⁰ Er werden twee werkgroepen (een Franstalige en een Nederlandstalige) opgericht conform een beslissing genomen in 1997 door de interministeriële conferentie voor de bescherming van de rechten van het kind ten gevolge van het rapport van de Nationale Commissie tegen Seksuele Uitbuiting van Kinderen. .

¹¹ De aard van de opdrachten van de medewerkers in de hulpverlening aan de jeugd verschillen fundamenteel van die van politie of parket.

Ainsi, il ressort de l'exposé des motifs⁹ que le projet d'insertion de l'article 458ter répond à une demande venant exclusivement de la région de langue néerlandophone du pays. La conférence permanente de concertation maltraitance¹⁰, présidée par Madame Geneviève ROBESCO, avocat général près la cour d'appel de Liège, regroupant des membres du secteur médico-psycho-social et de la sphère judiciaire (Parquet et Tribunaux de la jeunesse), n'a pas jugé nécessaire d'instaurer un mécanisme similaire à celui imaginé par l'article 458ter du Code pénal dont question.

La logique de la réforme de l'État implique la liberté de chaque communauté de développer sa propre politique en matière d'aide à la jeunesse. Ainsi, si une Communauté souhaite développer une politique particulière, cela ne doit pas impliquer que les autres communautés suivent la même voie.

En l'espèce, ce projet de loi aura un impact très important sur le secteur de l'aide à la jeunesse. De plus, si le projet de loi prévoit que la concertation devra être organisée par une loi, un décret ou une ordonnance, il prévoit également qu'elle peut être organisée moyennant une autorisation motivée du Procureur du roi. Elle pourra ainsi être organisée dès l'entrée en vigueur de l'article 285 du projet de loi à l'initiative du Procureur du roi.

— Le projet de loi vise à instaurer des concertations de cas avec une autorité judiciaire, susceptible d'engager des poursuites pénales à l'encontre des bénéficiaires.

Il s'agit ici d'une hypothèse différente de celle du secret professionnel partagé puisque pour avoir recours à celui-ci, tous les intervenants doivent poursuivre des missions s'inscrivant dans les mêmes objectifs¹¹. L'hypothèse est également différente de celle de l'état de nécessité ou du recours à la judiciarisation dans le cadre des articles 38 et 39 du décret du 4 mars 1991 re-

⁹ *Projet de loi portant simplification, harmonisation, informatisation et modernisation de dispositions de droit civil et de procédure civile ainsi que du notariat, et portant diverses mesures en matière de justice, Doc. parl., Chambre, 54-2259/1, pp. 217 et 218; Proposition de loi relative à la concertation de cas organisée entre dépositaires d'un secret professionnel, Doc. parl., Chambre, 54-1910/001, pp. 5 et suivantes.*

¹⁰ Deux groupes de travail (francophone et néerlandophone) ont été constitués conformément à une décision prise en 1997 par la Conférence interministérielle pour la protection des droits de l'enfant suite au rapport de la Commission nationale contre l'exploitation sexuelle des enfants. .

¹¹ La nature des missions des travailleurs de l'aide à la jeunesse diffèrent fondamentalement de celles de la police ou du parquet.

hulpverlening aan de jeugd of artikel 8 en 9 van de Brusselse verordening van 29 april 2004 inzake hulpverlening aan de jeugd (vermits in dit laatste geval de juridisering een interventie inhoudt van de jeugdrechtbank in het belang van het kind). Het gaat dus wel degelijk om het opheffen van het beroepsgeheim vermits de politie of het parket deze informatie zullen kunnen gebruiken buiten de context van de hulprelatie.

Dusdanig voert het wetsontwerp een overlegmechanisme in dat het falen inhoudt van het hele beschermingssysteem dat werd ingevoerd door het besluit van 4 maart 1991 inzake hulpverlening aan de jeugd.

Bovendien druist dit mechanisme in tegen een constante jurisprudentie van het Hof van Cassatie dat als absoluut principe stelde dat de psychologische en sociale onderzoeken uitgevoerd op verzoek van een mandaterende overheid (Jeugdrechtbank, adviseur hulpverlening aan de jeugd en directeur hulpverlening aan de jeugd) niet voor andere doeleinden gebruikt mogen worden dan het zoeken, in het belang van de minderjarige, naar de meest geschikte maatregelen voor diens opvoeding en behandeling.¹²

— De afdeling wetgeving van de Raad van State¹³ geeft in zijn advies aan dat het voorgestelde artikel 458ter opgesteld is in zeer ruime bewoordingen waardoor de mensen die een overleg willen organiseren over een zeer brede beweegruimte beschikken. Daardoor kan men het beroepsgeheim volledig uithollen.

Ook de noties van “openbare veiligheid” of “staatsveiligheid” worden niet nader omschreven door het wetsontwerp waardoor deze concepten ruim geïnterpreteerd kunnen worden en er een risico bestaat op veralgemening van het gebruik ervan bij overleg.

Het bestuur hulpverlening aan de jeugd deelt ook het standpunt dat wordt uitgedrukt door de afdeling wetgeving van de Raad van State en maakt zich zorgen over de potentiële schending van fundamentele rechten

¹² Het Hof van Cassatie meent immers dat "(...) [vert.] de aard van deze onderzoeken, de indringing die zij inhouden in het privé en familielevens en de vertrouwelijkheid die de wet hen toekent om de overdracht van volledige informatie aan de mandaterende overheid te garanderen, verhindert het gebruik ervan voor doeleinden, ongeacht dewelke, anders dan waarvoor ze werden gerealiseerd" (Cass., 21 september 2016, R.G. P.15 1123.F/2, p. 3), en overwoog tevens dat de vertrouwelijkheid die de wet toekent aan deze informatie bedoeld is om "[vert.] de overdracht van volledige informatie aan de mandaterende overheid te garanderen" (Cass., 19 oktober 2005, R.G. P.05 1287.F, www.juridat.be).

¹³ Advies van de afdeling wetgeving van de Raad van State nr. 60 253/3 betreffende het wetsvoorstel betreffende het casuoverleg tussen dragers van een beroepsgeheim, Parl. doc., Kamer, 54-1910/2, p. 5. en volgende.

latif à l'aide à la jeunesse ou des articles 8 et 9 de l'ordonnance bruxelloise du 29 avril 2004 relative à l'aide à la jeunesse (puisque dans ce dernier cas, la judiciarisation implique une intervention du Tribunal de la jeunesse dans l'intérêt de l'enfant). Il s'agit donc bien d'une levée de l'obligation au secret puisque la police ou le parquet pourront utiliser ces informations en dehors du contexte de la relation d'aide.

Ce faisant, le projet de loi instaure un mécanisme de concertation susceptible de mettre en échec l'ensemble du système de protection mis en place par le décret du 4 mars 1991 relatif à l'aide à la jeunesse.

Ce mécanisme est par ailleurs contraire à une jurisprudence constante de la Cour de cassation qui a posé en principe absolu que les investigations psychosociales réalisées à la demande d'une autorité mandante (Tribunal de la jeunesse, Conseiller de l'aide à la jeunesse et Directeur de l'aide à la jeunesse) ne peuvent être utilisées pour une autre finalité que la recherche, dans l'intérêt du mineur, des mesures les plus appropriées pour son éducation et son traitement.¹²

— La section législation du Conseil d'état¹³ relève dans son avis que l'article 458ter proposé est rédigé dans des termes très larges ce qui permet une latitude très importante aux personnes souhaitant organiser une concertation risquant par-là de vider le secret professionnel de sa substance.

De même, les notions de “sécurité publique” ou de “sécurité de l'état” ne sont pas définies par le projet de loi, permettant une interprétation large de ces concepts et un risque de généralisation du recours à la concertation.

L'administration de l'aide à la jeunesse partage entièrement le point de vue exprimé par la section législation du Conseil d'État et s'inquiète fortement des violations potentielles des droits fondamentaux tels que le droit

¹² La Cour de cassation considère en effet que "(...) la nature de ces investigations, l'ingérence qu'elles impliquent dans la vie privée et familiale et la confidentialité que la loi leur assigne pour garantir la transmission d'une information complète à l'autorité mandante, prohibe leur utilisation à des fins, quelles qu'elles soient, autres que celles pour lesquelles elles ont été réalisées" (Cass., 21 septembre 2016, R.G. P.15 1123.F/2, p. 3), elle a également considéré que la confidentialité que la loi assigne à ces informations a pour but de "garantir la transmission d'une information complète à l'autorité mandante" (Cass., 19 octobre 2005, R.G. P.05 1287.F, www.juridat.be).

¹³ Avis de la section législation du Conseil d'État n° 60 253/3 du 18 novembre 2016 sur la proposition de loi relative à la concertation de cas organisée entre dépositaires d'un secret professionnel, *Doc. parl.*, Chambre, 54-1910/2, pp. 5 et suivantes.

zoals het recht op privacy (artikel 22 van de Grondwet) en het recht op maatschappelijke bijstand (artikel 23 van de Grondwet) die het overleg zou kunnen genereren.

— Tenslotte bestaat er nog tegenspraak tussen alinea 2 en 3 van de tweede paragraaf van artikel 285 van het wetsontwerp. Alinea 2 geeft aan dat de deelnemers aan het overleg tot geheimhouding gebonden zijn met het oog op de informatie die tijdens het overleg wordt meegedeeld terwijl alinea 3 bepaalt dat “het overleg strafrechtelijke vervolging niet uitsluit”. Dat houdt in dat alleen de maatschappelijke werkers gebonden zijn door het beroepsgeheim terwijl de leden van het parket hetgeen werd toevertrouwd mogen gebruiken om een vervolging op te starten?

Tot slot meent het algemeen bestuur hulpverlening aan de jeugd dat waar het wetsontwerp de invoering van een artikel 458ter in het wetboek van strafrecht overweegt, het nutteloos is met het oog op de reeds bestaande mechanismen in de sector van de hulpverlening aan de jeugd. Het is bovendien des te gevaarlijker daar het beroepsgeheim sterk wordt uitgehold, en dat geldt dus ook voor de vertrouwensrelatie die noodzakelijk is voor de correcte uitvoering van de opdrachten toevertrouwd aan de Franse gemeenschap inzake hulpverlening aan de jeugd. Deze vertrouwensrelatie beschermt *in fine* de kinderen.

2. Uiteenzetting door Mevrouw Annie Devos, algemeen bestuurder van de Justitiehuizen (Franse gemeenschap)

Mevrouw Annie Devos, algemeen bestuurder van de Justitiehuizen (Franse gemeenschap), geeft aan dat er binnen de Administration Générale des Maisons de Justice (AGMJ) drie types medewerkers zijn die betrokken zouden kunnen zijn bij de wijziging van het wetboek van strafrecht inzake het beroepsgeheim, zoals voorgenomen in het wetsontwerp: de Justitiehuizen, de gesubsidieerde partners, en CAPREV (Centrum voor ondersteuning en opvang van personen die betrokken zijn bij radicalisme en extremisme met gewelddadig gevolg)¹⁴.

Dat houdt voor deze drie ernstige moeilijkheden in, die hun professionele positie in gevaar kunnen brengen en zelfs het uiteindelijke doel van hun opdracht in het gedrang kunnen brengen.

1. De justitiehuizen

Artikel 458ter geeft aan dat de partijen bij het overleg samen moeten overeenkomen welk gevolg gegeven kan

¹⁴ Een nota in de bijlage beschrijft hun respectievelijke opdrachten.

au respect de la vie privée (article 22 de la Constitution) et le droit à l'aide sociale (article 23 de la Constitution) que les concertations pourront générer.

— Il existe enfin une contradiction entre les alinéas 2 et 3 du deuxième paragraphe de l'article 285 du projet de loi. L'alinéa 2 précise que les participants à la concertation sont tenus au secret à l'égard des informations communiquées durant la concertation tandis que l'alinéa 3 dispose “la concertation n'empêche pas les poursuites pénales”. Cela implique-t-il que seuls les travailleurs “sociaux” sont tenus au secret alors que les membres du parquet peuvent faire état de ce qui a été confié pour diligenter des poursuites?

En conclusion, l'administration générale de l'aide à la jeunesse estime qu'en ce qu'il vise à insérer un article 458ter dans le Code pénal, le projet de loi en question est inutile au regard des mécanismes déjà existants dans le secteur de l'aide à la jeunesse. Il est de plus dangereux en ce qu'il fragilise gravement le secret professionnel et par là, la relation de confiance nécessaire au bon exercice des missions confiées à la Communauté française en matière d'aide à la jeunesse, une relation de confiance qui, *in fine*, protège les enfants.

2. Exposé de Madame Annie Devos, administratrice générale des Maisons de Justice (Communauté française)

Madame Annie Devos, administratrice générale des Maisons de Justice (Communauté française), expose qu'au sein de l'Administration Générale des Maisons de Justice (AGMJ), trois types de collaborateurs pourraient être concernés par la modification du Code pénal en matière de secret professionnel, telle que proposée dans le projet de loi: les Maisons de justice, les partenaires subventionnés, le CAPREV (Centre d'aide et de prise en charge des personnes concernées directement ou indirectement par le radicalisme et les extrémismes violents)¹⁴.

Pour les trois, cela pose de sérieuses difficultés, qui pourraient mettre leur positionnement professionnel en péril et même compromettre la finalité de leurs missions.

1. Les Maisons de justice

L'article 458ter énonce que les parties à la concertation devront convenir ensemble de la suite qui pourra

¹⁴ Une note en annexe détaille leurs missions respectives.

worden aan het overleg. De gegevens die tijdens dit overleg worden uitgewisseld, moeten geheimgehouden worden.

Het werk van de justitieassistent belast met een onderzoek of strafrechtelijke begeleiding is een sociaal werk onder gerechtelijk mandaat. In het kader van de strafrechtelijke begeleiding en onderzoeken is de justitieassistent verplicht om de mandaterende overheid in te lichten. Doordat deze onder mandaat werkt, *“heeft hij verplichtingen ten opzichte van de instantie die hem de opdracht gaf en alleen ten opzichte van deze. Hij moet alle relevante elementen met het oog op het ontvangen mandaat doorgeven”*¹⁵.

Alle relevante elementen worden door de justitieassistent gerapporteerd, in context geplaatst en verduidelijkt in zijn schriftelijk rapport aan de mandaterende overheid. Dat is een van de essentiële basisprincipes van zijn werk: de justitieassistent heeft geen geheimen ten opzichte van de mandaterende overheid. Artikel 458ter § 2, alinea 2 bepaalt evenwel dat de deelnemers gehouden zijn aan de geheimplicht met betrekking tot de inlichtingen die tijdens het overleg worden meegedeeld.

We moeten daarbij onderscheid maken tussen twee situaties.

1) De justitieassistent die deelneemt aan een casusoverleg deelt daarbij informatie mee (actieve deelname). In dat geval moet duidelijk zijn dat hoewel de ontwerp-tekst zegt dat de uitgewisselde informatie onderworpen is aan geheimhouding dit niet kan verhinderen dat de justitieassistent deze informatie ook doorgeeft aan zijn mandaterende overheid, rekening houdend met diens wettelijke verplichting¹⁶ om verslag uit te brengen en met het naleven van het tegenstrijdige karakter van de procedures voor de bevoegde instanties om voorwaardelijke bepalingen toe te kennen, in te roepen of te herzien.

2) De justitieassistent die deelneemt aan het casusoverleg ontvangt daarbij informatie (passieve deelname). Dan moet men, geval per geval en op basis van het ontwerp dat voorziet dat de deelnemers overeenkomen over het gevolg dat gegeven moet worden aan het overleg, beslissen of men deze informatie kan gebruiken in zijn werk met de justitiabele en of men deze mag vermelden in zijn rapporten aan de mandaterende

être donnée à la concertation. Les informations échangées au cours de cette concertation seront, elles, soumises au secret.

Or le travail de l’assistant de justice chargé d’une mission d’enquête ou de guidance pénale est un travail social sous mandat judiciaire. Dans le cadre des guidances et des enquêtes pénales, l’assistant de justice a un devoir d’information de l’autorité mandante. Le fait de travailler sous mandat, *“lui impose des obligations par rapport à l’autorité qui lui a confié sa mission et uniquement par rapport à elle. Il doit lui transmettre tout élément pertinent par rapport au mandat reçu”*¹⁵.

Tout élément pertinent est rapporté, contextualisé et explicité par l’assistant de justice dans son rapport écrit à l’autorité mandante. C’est l’un des principes de base essentiels de son travail: l’assistant de justice n’a pas de secret à l’égard de son autorité mandante. Or l’article 458ter § 2, alinéa 2 dispose que les participants sont tenus au secret à l’égard des informations communiquées durant la concertation.

Deux cas de figure doivent être distingués.

1) L’assistant de justice qui participe à une concertation de cas y communique des informations (participation active). Dans ce cas, il doit être clair que lorsque le texte en projet dit que les informations échangées sont soumises au secret, cela ne saurait faire obstacle à ce que l’assistant de justice fasse aussi état de ces informations à son autorité mandante, compte tenu de son obligation légale¹⁶ de faire rapport et du respect du caractère contradictoire des procédures devant les instances compétentes pour octroyer, aménager ou révoquer les dispositifs conditionnels.

2) L’assistant de justice qui participe à la concertation de cas y reçoit des informations (participation passive). Il faudra alors, au cas par cas, sur la base du projet qui prévoit que les participants conviennent de la suite qui peut être réservée à la concertation, décider s’il peut utiliser ces informations dans son travail avec le justiciable et en faire état dans ses rapports à l’autorité mandante (ce qui devrait être la règle), ou s’il faut considérer que

¹⁵ Omzendbrief ter verduidelijking van de deontologische principes van de justitieassistent van 28/07/2003.

¹⁶ Wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten, art. 62, § 3 al. 2; Wet van 5 mei 2014 betreffende de internering, art. 57, § 4 al. 2; wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie, art. 11; wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, art. 38 § 1.

¹⁵ Circulaire précisant les principes déontologiques de l’assistant de justice du 28/07/2003.

¹⁶ Loi du 17 mai 2006 relative au statut juridique des personnes condamnées à une peine privative de liberté et aux droits reconnus à la victime dans le cadre des modalités d’exécution de la peine, art. 62 § 3 al.2; Loi du 5 mai 2014 relative à l’internement, art. 57 § 4 al.2; Loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation, art.11; loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive, art.38 § 1er.

overheid (wat de regel zou moeten zijn) dan wel of men ervan moet uitgaan dat de informatie geen dienst kan doen in dit kader omdat ze de goede afloop van een lopend onderzoek of de veiligheid van personen in het gevaar kan brengen.

Indien de justitieassistent de justitiabele daar niet van mag op de hoogte stellen, kan hij dit ook niet vermelden in zijn rapport aan de mandaterende overheid omwille van het tegenstrijdige karakter van de procedure die de justitiabele het recht geeft zijn dossier in te kijken. Dit is een echt probleem want dit verbod, dat afbreuk doet aan het tegenstrijdige karakter van elke procedure, onder meer voor de strafuitvoeringsrechtbank, de probatiecommissie of de onderzoeksrechter maakt een proces of een rechtvaardige beslissing onmogelijk vermits de mandaterende overheid dingen weet die zij niet los kan zien van haar beraadslagingen terwijl deze zaken niet aan de justitiabele werden meegedeeld.

Daardoor komt de justitieassistent in een zeer problematische situatie terecht die zijn professionele positie ondermijnt, vermits hij geneigd zou kunnen zijn relevante informatie verborgen te houden voor de mandaterende overheid enerzijds en de justitiabele anderzijds. De kern van het werk van de justitieassistent bestaat er echter in om met de justitiabele de elementen die hij te weten is gekomen te verduidelijken en te verifiëren vermits deze enkel in context zinvol zijn en omdat dit het eigenlijke doel is van de maatschappelijke bijstand.

2. De gesubsidieerde partnerdiensten

Het Besluit van de Franse gemeenschap van 13 oktober 2016 betreffende de erkenning en de subsidiëring van partners die hulp verlenen aan justitiabelen bepaalt onder meer de opdrachten van sociale bijstand, psychologische bijstand, hulp bij contacten en communicatie. De partners zijn door de Regering erkende organismen die deze opdrachten vervullen voor de justitiabele.

In artikel 51 van het Besluit wordt bepaald dat elke partner die personeel tewerkstelt in zijn arbeidsreglement deontologische regels moet opnemen die gericht zijn op het garanderen van het naleven van het principe van neutraliteit, gelijke behandeling alsook het beroepsgeheim en die bedoeld zijn om belangenconflicten te vermijden. Men verduidelijkt daarbij dat de deontologische regels die vastgelegd worden door de regering van de Franse gemeenschap niet afwijken van de deontologische regels die voorzien worden in andere juridische teksten en men verwijst daar ook uitdrukkelijk naar.

De partner die voor een dergelijk overleg wordt gevraagd, wordt in een moeilijke positie gebracht. De

les informations ne peuvent servir dans ce cadre car elles mettraient la bonne fin d'une enquête en cours ou la sécurité de personnes en péril.

Si l'assistant de justice ne peut en informer le justiciable, il ne pourra pas non plus le consigner dans son rapport à l'autorité mandante, en raison du caractère contradictoire de la procédure, qui donne droit au justiciable de lire son dossier. C'est un véritable problème car cette interdiction, portant atteinte au caractère contradictoire de toute procédure, notamment devant le tribunal d'application des peines, la commission de probation ou le juge d'instruction, rend impossible un procès ou une décision équitable puisque l'autorité mandante saurait des choses dont elle ne peut faire abstraction dans son délibéré, alors que ces choses n'ont pas été portées à la connaissance du justiciable.

Cela met l'assistant de justice dans une situation très problématique, qui mine son positionnement professionnel, puisqu'il pourrait être amené à cacher des informations pertinentes à l'autorité mandante d'une part et au justiciable d'autre part. Or l'essence même du travail de l'assistant de justice consiste à clarifier et travailler avec le justiciable les éléments portés à sa connaissance car ils n'ont de sens que contextualisés et parce que c'est là l'objet même de la guidance sociale.

2. Les services partenaires subventionnés

Le Décret de la Communauté française du 13 octobre 2016 relatif à l'agrément et au subventionnement des partenaires apportant de l'aide aux justiciables définit notamment les missions d'aide sociale, d'aide psychologique, d'aide au lien et d'aide à la communication. Les partenaires sont les organismes agréés par le Gouvernement pour offrir ces missions au justiciable.

Le Décret dispose, en son article 51, que tout partenaire qui emploie du personnel prévoit dans son règlement de travail des règles de déontologie qui visent à garantir le respect du principe de neutralité, de l'égalité de traitement, ainsi que du secret professionnel et qui tendent à éviter les situations de conflit d'intérêt. Il précise que les règles déontologiques arrêtées par le gouvernement de la Communauté française ne dérogent pas aux règles déontologiques consacrées par d'autres textes juridiques et y renvoie explicitement.

Le partenaire sollicité pour un tel type de concertation sera mis dans une position difficile. L'impact pourrait être

impact zou des te groter kunnen zijn wanneer het type dienst dat de partner levert een "pure" bijstandsdienst is, van bijstand aan personen, die de totale vertrouwelijkheid garandeert van alles wat de justitiabele vertelt, onder voorbehoud van de uitzonderingen die reeds aanvaard worden door de jurisprudentie evenals artikel 458*bis* van het Wetboek van strafrecht.

De deontologische regels waarnaar het Besluit verwijst, zoals bijvoorbeeld de deontologische code voor psychologen, bepalen onder andere de voorwaarden voor het gedeeld beroepsgeheim. Daartoe behoren: de verplichting om het geheim enkel te delen met personen die een gemeenschappelijke opdracht uitvoeren, hetzij een bijstandsofdracht en het akkoord van de justitiabele, zowel wat het voorwerp van het delen betreft als de identiteit van de personen met wie het geheim gedeeld zal worden.

Een dienst voor slachtofferhulp zou enkel kunnen deelnemen aan een dergelijk overleg op voorwaarde dat op voorhand werd overeengekomen met het slachtoffer wat men al dan niet wil delen met politie en gerecht¹⁷.

De deelname aan casusoverleg waarbij het de bedoeling is deze regels niet na te leven zou de realisatie van de opdracht op zich al in een slecht daglicht plaatsen en zou het werk en de bestaansredenen van deze diensten tot nul herleiden.

Zo ook, maar dan in omgekeerde richting, zou de dienst in een onhoudbare situatie kunnen terechtkomen waarbij deze met de betrokken justitiabele niet meer zou kunnen praten over relevante informatie die tijdens het overleg naar boven komt.

3. CAPREV

Van de drie opdrachten van de CAPREV zijn de twee eerste, het telefonisch onthaal evenals de hulp en bijstand aan naasten, strikt vertrouwelijk. Ze bieden een garantie van vertrouwelijkheid aan de opgevangen, beluisterde, geholpen en behandelde personen. Dat is een absolute voorwaarde voor de doeltreffendheid en effectiviteit van hun interventie.

De toepassing van artikel 458*ter* zou de integraliteit van het systeem kunnen ondermijnen en aantasten.

¹⁷ Zie Rik Torfs, tijdens de werken van de parlementaire commissie over seksueel misbruik in een gezagsverhouding: "Cruciaal is wel dat het meldingsrecht geen angst mag doen ontstaan om naar een vertrouwenspersoon te gaan. Als het slachtoffer aarzelt om naar een vertrouwenspersoon te stappen omdat men dan uit handen geeft wat er met de informatie gebeurt, is er wel degelijk een probleem." (*Doc. Parl.*, Senaat, 2011-2012, nr. 5-30/4, p.12.).

d'autant plus grand que le type de service qu'assure le partenaire est un service d'aide "pure", d'aide aux personnes, qui garantit la confidentialité totale des confidences du justiciable, sous réserve des exceptions déjà admises par la jurisprudence ainsi que de l'article 458*bis* du Code pénal.

Les règles de déontologie auxquelles le Décret fait référence, tel par exemple le Code de déontologie des psychologues, déterminent entre autres les conditions du secret professionnel partagé. Parmi celles-ci: l'obligation de ne partager le secret qu'avec des personnes qui poursuivent une mission commune, soit une mission d'aide, et l'accord du justiciable, tant sur l'objet du partage que sur l'identité des personnes avec lesquelles le secret sera partagé.

Un service d'aide aux victimes ne pourrait participer à une telle concertation qu'à la seule condition d'avoir pu convenir préalablement avec la victime ce qu'elle souhaite partager ou non avec la police et la justice¹⁷.

La participation à des concertations de cas qui aurait pour effet le non-respect de ces règles mettrait à mal la réalisation de la mission même et réduirait à néant le travail et la raison d'être de ces services.

De même, mais en sens inverse, le service pourrait être dans une situation intenable à ne pouvoir aborder avec le justiciable concerné des informations pertinentes apprises lors de la concertation.

3. Le CAPREV

Parmi les trois missions du CAPREV, les deux premières, l'accueil téléphonique ainsi que l'aide et la prise en charge des proches, sont strictement confidentielles. Elles offrent la garantie de la confidentialité aux personnes accueillies, écoutées, aidées, prises en charge. C'est une condition sine qua non de l'efficacité et de l'effectivité de son intervention.

L'application de l'article 458*ter* serait de nature à miner l'intégralité du dispositif et à le rendre caduque.

¹⁷ Cfr Rik Torfs, au cours des travaux de la commission parlementaire sur les abus sexuels dans une relation d'autorité: "Il est crucial que le droit de signalement ne fasse pas redouter à la victime de se rendre auprès d'une personne de confiance si la victime hésite à ce faire parce qu'en agissant de la sorte elle perd le contrôle sur ce qui sera fait des informations qu'elle aura fournies, il y a réellement un problème." (*Doc. Parl.*, Sénat, 2011-2012, n° 5-30/4, p.12.).

Het vertrouwen beschamen houdt niet alleen een ethisch en deontologisch probleem in maar leidt ook tot het verlies van alle geloofwaardigheid waardoor de gebruikers zich van de dienst zouden afwenden. Dat zou volkomen contraproductief zijn, ook met het oog op de veiligheid. De opmerking van Rik Torfs die in een nota (nota 17) is vermeld, is op dit gebied dus volkomen relevant. Men mag de rollen niet verwarren, iedereen moet de eigen rol vervullen. Enerzijds de diensten die instaan voor de openbare veiligheid, anderzijds zij die instaan voor hulp en die een luisterend oor bieden. Deze vertrouwelijkheid afschaffen zou de veiligheid in gevaar brengen.

4. Conclusie

Titel 20 van het wetsontwerp “Potpourri V” (“Wijziging van het Strafrecht met het oog op het invoeren van het gedeeld beroepsgeheim in het kader van casusoverleg”) doet zijn naam geen eer aan. Het gaat immers over het opheffen van het beroepsgeheim, niet over het delen ervan. Het gedeeld beroepsgeheim vergt andere voorwaarden waaraan niet voldaan wordt door het beoogd casusoverleg.

In alle gevallen kunnen de medewerkers van het AGMJ of de partnerdiensten die worden uitgenodigd om deel te nemen aan een overleg georganiseerd door een wet, een decreet of een verordening, of door de procureur des Konings, de uitnodiging aanvaarden of weigeren. Indien zij deze aanvaarden, kunnen zij kiezen wat ze wel en niet zeggen, vermits het casusoverleg gepaard gaat met het recht op, niet de plicht tot spreken. Dat is wat uitdrukkelijk gezegd wordt in de commentaar bij wetsontwerp Potpourri V. De deontologie zal de positie van de professional bepalen (diens werk kan daarbij gaan van maatschappelijke bijstand tot maatschappelijk werk onder mandaat).

3. Uiteenzetting door mevrouw Jinske Verhellen, professor aan UGent

Als inleiding stelt *mevrouw Jinske Verhellen, professor aan UGent*, dat zij zich zal beperken tot de bepalingen van het wetsontwerp waarbij wijzigingen worden aangebracht aan het Wetboek internationaal privaatrecht.

— De naam

De invoering van de keuzevrijheid in de materie van de naam is positief. Toch gaan de wijzigingen minder ver dan gehoopt en zijn ze niet altijd even consequent.

Het wetsontwerp wijzigt artikel 37 WIPR (toepasselijk recht voor de vaststelling van de naam in België) en

En effet, trahir la confiance pose non seulement un problème éthique et déontologique, mais entraîne également la perte de toute crédibilité, ce qui amène les usagers à se détourner du Service. Ce serait totalement contre-productif, même d'un point de vue sécuritaire. La remarque de Rik Torfs reprise en note infrapaginale (note 17) est tout aussi pertinente en cette matière. Il ne faut pas confondre les rôles et chacun a le sien. D'une part les services qui assurent la sécurité publique, d'autre part ceux qui assurent l'aide et offrent un lieu de parole. Supprimer des lieux de confidentialité met en danger la sécurité.

4. Conclusion

Le titre 20 du projet de loi “Pot-pourri V” (“Modification du Code pénal en vue d’instaurer le partage du secret professionnel dans le cadre de la concertation de cas”) porte mal son nom. Il s’agit d’une levée du secret professionnel et non d’un partage. Le secret professionnel partagé requiert d’autres conditions, qui ne sont pas réunies par les concertations de cas envisagées.

Dans tous les cas, les collaborateurs de l’AGMJ ou les services partenaires invités à participer à une concertation organisée par une loi, un décret ou une ordonnance, ou par le procureur du Roi, pourront accepter ou refuser l’invitation. S’ils l’acceptent, ils pourront choisir ce qu’ils disent et ce qu’ils ne disent pas, puisque la concertation de cas introduit un droit à la parole et non un devoir de parole. C’est ce que disent explicitement les commentaires du projet de loi Pot-pourri V. C’est sa déontologie qui déterminera le positionnement du professionnel (dont les bases de travail peuvent aller de l’aide sociale au travail social sous mandat).

3. Exposé de Mme Jinske Verhellen, professeur à l’UGent

En introduction, *Mme Jinske Verhellen, professeur à l’UGent*, explique qu’elle se limitera aux dispositions du projet de loi apportant des modifications au code de droit international privé.

— Le nom

L’introduction de la liberté de choix en matière de nom est positive. Cependant, les modifications vont moins loin qu’espéré et ne sont pas toujours très cohérentes.

Le projet de loi modifie l’article 37 Code DIP (droit applicable à la détermination du nom et des prénoms en

artikel 39 (erkenning van buitenlandse naamsvaststellingen en -veranderingen). Aan artikel 38 (toepasselijk recht voor de naamverandering in België) wordt niets gewijzigd.

Artikel 37 WIPR krijgt een tweede paragraaf waardoor personen met meerdere nationaliteiten een keuze krijgen. Het is positief dat de wetgever de keuze niet beperkt tot meerdere EU-nationaliteiten (althans niet in artikel 37 WIPR). De wens om de naam, en bij uitbreiding de identiteit van personen een permanent karakter te geven in het internationale rechtsverkeer geldt immers zowel voor het Belgisch-Spaanse kind als voor het Belgisch-Hondurese kind.

De keuze neemt de vorm aan van een keuze tussen nationaliteiten, wat ook meteen § 2, derde lid, van het gewijzigde artikel 37 verklaart (in geval van onenigheid of bij afwezigheid van keuze is artikel 3 toepasselijk). Dit is anders dan bijvoorbeeld artikel 22,1 van de Europese Erfrechtverordening dat gaat over rechtskeuze: *“Een persoon kan als het recht dat zijn erfopvolging in het geheel beheerst, het recht van de staat kiezen, waarvan hij op het tijdstip van de rechtskeuze of op het tijdstip van overlijden de nationaliteit bezit. Een persoon die meer dan een nationaliteit bezit, kan het recht kiezen van een van de staten waarvan hij op het tijdstip van de rechtskeuze de nationaliteit bezit.”*

Door deze formulering trekt de wetgever de idee van de wilsautonomie – die uitvoerig aan bod komt in de memorie van toelichting – niet helemaal door. Er wordt eigenlijk gewoon een afwijking op de algemene regeling van de nationaliteitsconflicten ingevoerd. Door de wijziging van artikel 37 WIPR voert het wetsontwerp een specifieke regel in die afwijkt van de algemene bepaling in artikel 3 WIPR.

Zoals de Raad van State (Advies, p. 351) terecht opmerkte, verdient het de aanbeveling om dit ook uitdrukkelijk zo te formuleren (“In afwijking van artikel 3, ...”).

De regeling van het nationaliteitsconflict in geval van twee of meer nationaliteiten wordt enkel voor de naam gewijzigd: voor de vaststelling van de naam kan de persoon kiezen tussen de meerdere nationaliteiten. De gekozen nationaliteit wordt dan als aanknopingsfactor gebruikt om het toepasselijk naamrecht te vinden. Hierdoor maakt het wetsontwerp een duidelijke keuze voor de regeling van het nationaliteitsconflict en dus niet

Belgique) et l’article 39 (reconnaissance de la détermination ou du changement de nom et de prénoms intervenu à l’étranger). Aucune modification n’est apportée à l’article 38 (droit applicable au changement de nom ou de prénoms en Belgique).

L’article 37 Code DIP est complété d’un deuxième paragraphe qui laisse le choix aux personnes ayant plusieurs nationalités. Une bonne nouvelle est que le législateur ne limite pas le choix à plusieurs nationalités de l’UE (du moins pas dans l’article 37 Code DIP). Le souhait de donner au nom et, par extension, à l’identité des personnes un caractère permanent dans les échanges juridiques internationaux s’applique en effet à la fois pour l’enfant belgo-espagnol et pour l’enfant belgo-hondurien.

Le choix adopte la forme d’un choix entre nationalités, ce qui explique d’emblée le paragraphe 2, alinéa 3 de l’article 37 modifié (en cas de désaccord ou en cas d’absence de choix, l’article 3 est d’application). Il en va autrement, par exemple, de l’article 22,1 du Règlement (UE) 650/12 du Parlement européen et du Conseil relatif à la compétence, la loi applicable, la reconnaissance et l’exécution des décisions, et l’acceptation et l’exécution des actes authentiques en matière de successions et à la création d’un certificat successoral européen qui traite du choix de loi: *“Une personne peut choisir comme loi régissant l’ensemble de sa succession la loi de l’État dont elle possède la nationalité au moment où elle fait ce choix ou au moment de son décès. Une personne ayant plusieurs nationalités peut choisir la loi de tout État dont elle possède la nationalité au moment où elle fait ce choix ou au moment de son décès.”*

Par cette formulation, le législateur n’exécute pas pleinement l’idée de l’autonomie de volonté – qui est longuement développée dans l’Exposé des Motifs. En réalité, une dérogation au régime général des conflits de nationalité est simplement introduite. Par la modification de l’article 37 Code DIP, le projet de loi introduit une règle spécifique qui déroge à la disposition générale de l’article 3 Code DIP.

Comme l’a fait remarquer à juste titre le Conseil d’État (Avis, p. 351), il est recommandé de le formuler aussi expressément (“Par dérogation à l’article 3, ...”).

Le régime du conflit de nationalité en cas de deux nationalités ou plus est modifié uniquement pour le nom: pour la détermination du nom, la personne peut choisir entre les plusieurs nationalités. La nationalité choisie est alors utilisée comme critère de rattachement afin de trouver le droit applicable en matière de nom. De ce fait, le projet de loi opère un choix manifeste pour le régime du conflit de nationalité et donc pas pour la possibilité

voor de mogelijkheid van rechtskeuze (tussen bv. de wet van de nationaliteit of die van de gewone verblijfplaats).

Dit is een gemiste kans. Door het behoud van de nationaliteitsaanknopning en de invoering van de wilsautonomie onder de vorm van een keuze tussen de nationaliteiten, zullen alleen personen met meerdere nationaliteiten een keuze kunnen maken. Wanneer de wetgever de wilsautonomie echt een plaats wil geven, is de invoering van een keuze tussen het recht van de nationaliteit of dat van de gewone verblijfplaats meer aangewezen. Deze keuze zien we trouwens terugkomen in de wijziging van artikel 39 WIPR (zie verder). De memorie van toelichting (p. 40) stelt dat dergelijke rechtskeuze het werk van de overheden complexer zou maken. Dit is niet juist. In vele gevallen kan dergelijke keuzemogelijkheid immers leiden tot een keuze voor het Belgische recht als het recht van het land waar bijvoorbeeld het kind wiens naam de ambtenaar moet vaststellen (in de geboorteakte), zijn of haar gewone verblijfplaats heeft.

Als de wetgever toch de afwijkende regeling op artikel 3 WIPR behoudt, zal in de toekomst de vraag rijzen om deze afwijkende regeling uit te breiden naar andere aspecten van het personeel statuut (huwelijk, afstamming, etc.) en zal dus op langere termijn een aanpassing van artikel 3 onvermijdelijk zijn.

De keuze moet worden geformuleerd in een geschrift op het ogenblik dat de vaststelling van de naam voor de eerste keer aan de Belgische overheid wordt voorgelegd. Het tweede deel van deze zin ('op het ogenblik dat de vaststelling van de naam of de voornamen van de persoon voor de eerste keer aan de Belgische overheid wordt voorgelegd') zou wel eens problemen in de praktijk kunnen opleveren. De spreekster verwijst naar volgend voorbeeld: de geboorte van een kind wordt aangegeven bij een Belgische ambtenaar van de burgerlijke stand. Na de vaststelling van de afstammingsband – via de verwijzingsregel van artikel 62 WIPR – blijkt dat de vader en de moeder elk hun nationaliteit doorgeven aan het kind waardoor het kind twee nationaliteiten heeft. De ouders kunnen dan tussen deze twee nationaliteiten kiezen voor de vaststelling van de naam. Zal er een informatieplicht voor de ambtenaar van de burgerlijke stand zijn om de ouders op die keuzemogelijkheid te wijzen (de memorie spreekt van een omzendbrief, p. 41)? Want als de keuze op dat moment niet wordt uitgedrukt, kan ze nadien niet meer worden gemaakt. Conclusie: artikel 37, § 2, tweede lid wordt best beperkt tot "De keuze wordt uitdrukkelijk geformuleerd in een gedagtekend en ondertekend geschrift".

Verder bouwend op het voorbeeld van hierboven kan ook de vraag gesteld worden of het niet beter zou zijn

du choix de loi (entre, par exemple, la loi de la nationalité ou celle de la résidence habituelle).

C'est une opportunité manquée. Par le maintien du critère de la nationalité et l'introduction de l'autonomie de volonté sous la forme d'un choix entre les nationalités, seules les personnes avec plusieurs nationalités pourront opérer un choix. Si le législateur veut réellement donner une place à l'autonomie de volonté, l'introduction d'un choix entre le droit de la nationalité et celui de la résidence habituelle est plus indiquée. Par ailleurs, nous retrouvons ce choix dans la modification de l'article 39 Code DIP (voir plus loin). L'Exposé des Motifs (p. 40) stipule qu'un tel choix de loi compliquerait le travail des autorités. Ce n'est pas exact. Dans de nombreux cas, une telle possibilité de choix peut en effet conduire à un choix pour le droit belge comme le droit du pays où, par exemple, l'enfant dont le nom doit être constaté par le fonctionnaire (dans l'acte de naissance) possède sa résidence habituelle.

Si le législateur conserve néanmoins le régime dérogatoire à l'article 3 Code DIP, on pourra demander à l'avenir d'étendre ce régime dérogatoire à d'autres aspects du statut personnel (mariage, filiation, etc.) et une adaptation de l'article 3 sera donc inévitable à plus long terme.

Le choix doit être formulé dans un écrit au moment où la détermination du nom est soumise pour la première fois à l'autorité belge. La deuxième partie de cette phrase ("au moment où la détermination du nom ou des prénoms de la personne est soumise pour la première fois à l'autorité belge") pourrait éventuellement poser des problèmes éthiques. L'oratrice renvoie à l'exemple suivant: la naissance d'un enfant est déclarée auprès d'un fonctionnaire belge de l'état civil. Après la détermination du lien de filiation – par la règle de conflit de lois de l'article 62 Code DIP – il apparaît que le père et la mère transmettent chacun leur nationalité à l'enfant de telle sorte que celui-ci a une double nationalité. Dès lors, les parents peuvent choisir entre ces deux nationalités pour la détermination du nom. Y aura-t-il une obligation d'information pour le fonctionnaire de l'état civil de signaler cette possibilité de choix aux parents (l'exposé des motifs parle d'une circulaire, p. 41)? En effet, si le choix n'est pas exprimé à ce moment, il ne pourra plus être opéré par la suite. Conclusion: il est préférable de limiter l'article 37, § 2, deuxième alinéa "Le choix est formulé de manière expresse, dans un écrit daté et signé".

En se fondant encore sur l'exemple précédent, on peut également se demander s'il ne vaudrait pas mieux

om in § 2, eerste lid te schrijven “rekening te houden met de nationaliteit die de persoon of zijn wettelijke vertegenwoordiger(s) kiest (kiezen)”, omdat het vaak gaat over de vaststelling van de naam van een kind. Dit blijkt ook trouwens uit artikel 37, § 2, lid 3: in geval van onenigheid of bij afwezigheid van keuze, is artikel 3 toepasselijk. De term “onenigheid” doelt ongetwijfeld op onenigheid tussen ouders.

Artikel 38 WIPR over de naamsverandering wordt niet gewijzigd. Toch is het belangrijk om de keuze die de wetgever maakt, consequent door te trekken naar “het geheel” van de naam, dus ook naar de naamsverandering. Wat de naamsverandering van Belgen betreft, is er uiteraard de exclusieve bevoegdheid van de Belgische autoriteiten (FOD Justitie). Men mag evenwel niet vergeten dat er ook andere situaties van naamsverandering zijn, bv. in geval van een adoptie van een meerderjarige, huwelijk, etc.

Ook in die situaties kan de nationaliteitsaanknopning om de toepassing van artikel 3 WIPR vragen. Zullen we hier dan wel de algemene regel van artikel 3 laten spelen en geen keuze tussen de nationaliteiten toelaten? Het lijkt bijgevolg aangewezen om ook in artikel 38 een alinea in te voegen, zoals nu wordt voorgesteld in artikel 37. Of – en dit is een stap verder – consequent in de artikelen 37 en 38 WIPR een echte rechtskeuze invoeren tussen het recht van de nationaliteit of dat van de gewone verblijfplaats.

In artikel 39 WIPR worden verschillende zaken gewijzigd. Goed is dat meteen in § 1 ook wordt verwezen naar buitenlandse “akten”. Om in lijn te zijn met de algemene bepalingen inzake de erkenning van buitenlandse vonnissen en akten, zou er niet alleen naar artikel 25 maar ook naar artikel 27 moeten worden verwezen. Artikel 25 is immers de kernbepaling voor de erkenning van buitenlandse rechterlijke beslissingen en artikel 27 voor de erkenning van buitenlandse authentieke akten. Nu verwijst het wetsontwerp voor akten enkel naar de artikelen 18 (wetsontduiking) en 21 (openbare orde).

De verwijzing naar artikel 27 is hoogstwaarschijnlijk niet opgenomen om te vermijden dat er via artikel 27 WIPR opnieuw naar artikel 37 zou worden verwezen. Dit is een gevolg van de conflictenrechtelijke controle die artikel 27 WIPR voorschrijft.

Artikel 37 laat enkel een keuze toe tussen nationaliteiten en dus geen rechtskeuze tussen het recht van de nationaliteit of het recht van de gewone verblijfplaats. En die rechtskeuze wil de wetgever nu wel invoeren/

rédiger le § 2, premier alinéa comme suit “il est tenu compte de la nationalité choisie par elle ou son ou ses représentants légaux parce qu’il s’agit souvent de la détermination du nom d’un enfant. Par ailleurs, cela ressort aussi clairement de l’article 37, § 2, alinéa 3: en cas de désaccord ou en cas d’absence de choix, l’article 3 est applicable. Le terme “désaccord” vise assurément un désaccord entre les parents.

L’article 38 Code DIP à propos du changement de nom et prénoms ne sera pas modifié. Cependant, il est important d’appliquer avec cohérence le choix qu’opère le législateur à “l’ensemble” du nom, donc aussi au changement de nom. En ce qui concerne le changement de nom des Belges, il relève naturellement de la compétence exclusive des autorités belges (SPF Justice). Cependant, on ne peut pas oublier qu’il existe également d’autres situations de changement de nom, par exemple en cas d’adoption d’un majeur, de mariage, etc.

Dans de telles situations, le rattachement à la nationalité peut également exiger l’application de l’article 3 Code DIP. Ferons-nous jouer dans ce cas la règle générale de l’article 3 sans autoriser de choix entre les nationalités? Il semble par conséquent indiqué d’insérer également dans l’article 38 un alinéa semblable à celui qui est aujourd’hui proposé à l’article 37. Ou – et c’est un pas plus loin -d’introduire avec cohérence dans les articles 37 et 38 Code DIP un véritable choix de loi entre le droit de la nationalité et celui de la résidence habituelle.

L’article 39 Code DIP a subi différentes modifications. Une bonne chose est que d’emblée, le § 1er renvoie également à des “actes” étrangers. Pour s’aligner avec les dispositions générales relatives à la reconnaissance de jugements et actes étrangers, il ne faudrait pas seulement faire référence à l’article 25 mais aussi à l’article 27. En effet, l’article 25 est la disposition de base pour la reconnaissance de décisions judiciaires étrangères et l’article 27 pour la reconnaissance d’actes authentiques étrangers. Pour le moment, le projet de loi pour les actes renvoie uniquement aux articles 18 (fraude de la loi) et 21 (ordre public).

Il est très vraisemblable que la référence à l’article 27 n’ait pas été insérée pour éviter de faire à nouveau référence à l’article 37 via l’article 27 Code DIP. C’est une conséquence du contrôle de conflits de lois que prescrit l’article 27 Code DIP.

L’article 37 permet seulement un choix entre les nationalités et donc pas un choix de loi entre le droit de la nationalité ou le droit de la résidence ordinaire. Or, le législateur veut désormais introduire/accepter ce choix

aanvaardt als het gaat om akten uit het buitenland. In die zin krijgt men opnieuw een afwijkende regeling op de algemene bepalingen van het WIPR; een afwijkende regeling die gemotiveerd wordt aan de hand van de rechtspraak van het Hof van Justitie en het EHRM (memorie, p. 42); een afwijkende regeling die opnieuw beperkt wordt tot het domein van de naam. Misschien zou het goed zijn als men die afwijking echt beoogt om dit meteen ook duidelijk te maken door de invoering van “in afwijking van artikel 27”.

Deze afwijkingen zorgen nu voor een complexe bepaling voor de erkenning van buitenlandse akten en rechterlijke beslissingen:

— Artikel 39, § 1, 1° en 2° wringen: 1° voert een rechtskeuze in voor de nationale wet en 2° voert een rechtskeuze in tussen de nationaliteit en de gewone verblijfplaats (op het tijdstip van de beslissing/akte). Nu gebeurt de toetsing aan de gekozen wet; een keuze die twee verschillende vormen aanneemt. In tegenstelling tot artikel 37 WIPR wordt de nationaliteitsaanknopning niet als uitgangspunt genomen. Wat als er geen keuze mogelijk is/gemaakt is in het buitenland?

— Dan volgt de alinea die de rechtskeuze beperkt voor Belgen tenzij in het scenario Garcia Avello (twee EU-nationaliteiten) of Grunkin/Paul (gewone verblijfplaats). Deze regeling is strenger dan de regeling in artikel 37 (waar de keuze tussen de nationaliteiten geldt zonder onderscheid Belgische/EU of niet-EU nationaliteit). Dit is niet logisch. Enerzijds laat artikel 39 meer keuze toe (naast nationaliteit ook gewone verblijfplaats), maar anderzijds is het strikter dan artikel 37 wat de nationaliteiten betreft. Deze alinea zou best weggelaten worden.

— Artikel 39, § 1, laatste alinea voert plots de renvoi in (in afwijking van artikel 16 WIPR). Waarom? De Memorie geeft geen verklaring (p. 47). Deze renvoi staat op gespannen voet met de rechtskeuze.

— Het wetsontwerp introduceert een nieuw begrip in het WIPR: de erkenning van “administratieve beslissingen”. Dit leidt ook tot artikel 39, § 2 WIPR dat eigenlijk neerkomt op een precisering van artikel 27, § 1, vierde lid. Het zou goed zou zijn om het onderscheid tussen rechterlijke beslissingen en authentieke akten consequent aan te houden (Afdeling 6 van de Algemene Bepalingen WIPR). Een andere mogelijkheid zou zijn om de passage in artikel 39, § 2 van het wetsontwerp op te nemen in artikel 27 zelf. Artikel 39, § 1 verwijst (bewust) niet naar artikel 27 en plots duikt artikel 27 op in § 2.

de loi s'il s'agit d'actes provenant de l'étranger. En ce sens, le régime déroge à nouveau aux dispositions générales du Code DIP; un régime dérogatoire qui est motivé à l'aide de la jurisprudence de la Cour de Justice et de la Conv. eur. D.H. (Exposé des Motifs, p. 42); un régime dérogatoire qui est à nouveau limité au domaine du nom. Peut-être serait-il bon que l'on vise réellement cette dérogation pour l'affirmer clairement d'emblée par l'introduction d'un “par dérogation à l'article 27”.

Ces dérogations entraînent pour le moment une disposition complexe pour la reconnaissance d'actes étrangers et de décisions judiciaires:

— Concilier l'article 39, § 1er, 1° et 2°: le 1° introduit un choix de loi pour la loi nationale et le 2° introduit un choix de loi entre la nationalité et la résidence habituelle (au moment de la décision/de l'acte). À présent, le rapprochement est effectué avec la loi choisie; un choix qui adopte deux formes différentes. Contrairement à l'article 37 Code DIP, le rattachement à la nationalité n'est pas pris comme point de départ. Qu'advient-il si aucun choix n'est possible/effectué à l'étranger?

— Vient alors l'alinéa qui limite le choix de loi pour les Belges sauf dans le scénario Garcia Avello (deux nationalités de l'UE) ou Grunkin/Paul (résidence habituelle). Ce régime est plus strict que le régime de l'article 37 (où le choix entre les nationalités est d'application sans distinction belge/UE ou nationalité hors UE). Ce n'est pas logique. D'une part, l'article 39 permet plus de choix (en plus de la nationalité, la résidence habituelle) mais, par ailleurs, il est plus strict que l'article 37 qui concerne les nationalités. Il vaudrait mieux supprimer cet alinéa.

— L'article 39, § 1er, dernier alinéa introduit tout à coup le renvoi (par dérogation à l'article 16 Code DIP). Pourquoi? L'Exposé des Motifs ne donne pas d'explication (p. 47). Ce renvoi est en contradiction avec le choix de loi.

— Le projet de loi introduit une nouvelle notion dans le Code DIP: la reconnaissance des “décisions administratives”. Cela conduit également à l'article 39, § 2 Code DIP qui revient en réalité à une précision de l'article 27, § 1er, quatrième alinéa. Il serait bon d'appliquer avec cohérence la distinction entre décisions judiciaires et actes authentiques (Section 6 des Dispositions générales Code DIP). Une autre possibilité serait d'insérer le passage à l'article 39, § 2 du projet de loi dans l'article 27 lui-même. L'article 39, § 1er ne renvoie (intentionnellement) pas à l'article 27 et l'article 27 apparaît tout à coup au § 2.

— Artikel 39, § 1, derde lid zal zorgen voor nodeloze complicaties in de praktijk. Eerst moet worden gekeken naar de keuze “op het tijdstip van de beslissing of de akte” (zie artikel 39, § 1, 1° en 2°) en vervolgens moet deze keuze door de betrokkene worden “bevestigd”. Dit is een overbodige bepaling.

De spreekster concludeert dat artikel 39 WIPR altijd een complexe bepaling is geweest en dat voorliggend wetsontwerp zeker niet zorgt voor vereenvoudiging (wat nochtans het uitgangspunt van Potpourri is).

— Aanpassing WIPR aan Europese verordeningen

Het is goed dat het WIPR in verschillende bepalingen verwijst naar Europese verordeningen en internationale verdragen met universele werking. Het WIPR erkent in artikel 2 dat IPR-bepalingen van internationale verdragen en Europese wetgeving voorrang hebben op het WIPR. Strikt genomen zijn dergelijke verwijzingen dus niet nodig.

Voor de rechtspracticus is het echter door de veelheid aan regels een ingewikkeld kluwen geworden. Er zijn immers IPR-regels op verschillende plaatsen: in internationale verdragen, in Europese verordeningen en tot slot in het eigen WIPR. Om die reden alleen al zijn de verwijzingen naar Europese verordeningen en internationale verdragen in het WIPR een pluspunt.

Het voorliggend wetsontwerp gaat terecht op die ingeslagen weg verder. Door het WIPR verder aan te passen aan Europese verordeningen kan het de didactische duidelijkheid nóg vergroten.

Opvallend – en enigszins te betreuren – is dat het wetsontwerp “naargelang de verordening” het WIPR op een andere manier aanpast. Dit bemoeilijkt de leesbaarheid van het WIPR. Nochtans was didactische duidelijkheid/structuur een van de initiële doelstellingen van het WIPR. Hieronder wordt kort op die verschillende aanpak gewezen.

Rome III-verordening – In de materie van de echtscheiding (artikelen 55-56 Wetboek IPR) is er de Rome III-verordening. Het huidige wetsontwerp verwijst – ten onrechte – niet naar die verordening. Hiervoor geeft de memorie van toelichting (p. 48) drie argumenten:

— Problematiek van de partnerschappen: De wetgever wil de aanpassing van het WIPR uitstellen “wegens de interferenties die er in ons recht zouden kunnen zijn met de regeling die geldt voor de partnerschappen”. De Memorie verwijst naar het onderscheid tussen

— L’article 39, § 1er, troisième alinéa entraînera des complications inutiles en pratique. Tout d’abord, il faut examiner le choix “au moment de la décision ou de l’acte” (voir article 39, § 1er, 1° et 2°) et, ensuite, ce choix doit être “confirmé” par l’intéressé. C’est une disposition superflue.

L’oratrice conclut que l’article 39 Code DIP a toujours été une disposition complexe et que le présent projet de loi ne contribuera certainement pas à la simplifier (ce qui est pourtant le point de départ de la loi dite Pot-pourri).

— Adaptation du Code DIP aux règlements européens

Le renvoi du Code DIP dans différentes dispositions à des règlements européens et conventions internationales de portée universelle est une bonne chose. Le Code DIP reconnaît à l’article 2 que les dispositions de DIP de conventions internationales et de la législation européenne prévalent sur le Code DIP. À strictement parler, de telles références ne sont donc pas nécessaires.

Pour le praticien du droit, la multitude de règles en a cependant fait un enchevêtrement complexe. En effet, on trouve des règles de DIP à différents endroits: dans les conventions internationales, dans les règlements européens et, enfin, dans notre propre Code DIP. Pour ces seules raisons, les références aux règlements européens et aux conventions internationales dans le DIP sont un avantage.

Le présent projet de loi poursuit à juste titre sur la voie empruntée. En continuant à adapter le Code DIP aux règlements européens, sa clarté didactique peut s’en trouver encore améliorée.

Il faut remarquer – et quelque peu déplorer – que le projet de loi adapte d’une autre manière le Code DIP “en fonction du règlement”. Cela complique la lisibilité du Code DIP. Pourtant, la clarté didactique/structure était l’un des objectifs initiaux du Code DIP. Nous reviendrons brièvement ci-dessous sur cette approche différente.

Règlement de Rome III – le règlement de Rome III a été adopté en matière de divorce (articles 55-56 Code DIP). Le présent projet de loi ne renvoie pas – à tort – à ce règlement. L’Exposé des Motifs (p. 48) formule trois arguments pour s’en expliquer:

— Problématique des partenariats: le législateur veut différer l’adaptation du Code DIP “en raison des interférences que cela pouvait avoir, dans notre droit, avec le régime applicable aux partenariats.”. L’Exposé des Motifs renvoie à la distinction entre les partenariats

partnerschappen die een band scheppen evenwaardig aan het huwelijk en partnerschappen die dit niet doen.

“Voor de eerstgenoemde partnerschappen gelden dezelfde regels van internationaal privaatrecht als voor het huwelijk (zie inzonderheid in dit verband de memorie van toelichting betreffende artikel 58, Parl.St. Senaat 2003-2004, nr. 3-27/1). Het gevolg daarvan is dat het technisch onmogelijk is om het wetboek aan te passen aan de “Rome III”-verordening zonder uitdrukkelijke bepalingen erin op te nemen die de ontbinding regelen van partnerschappen die met het huwelijk worden gelijkgesteld”.

Omwille van de (buitenlandse) partnerschappen die als huwelijk worden beschouwd, meent de wetgever dat artikel 55 WIPR niet zomaar kan verdwijnen. Argument hiervoor zou kunnen zijn dat vanuit Europees perspectief de Rome III-verordening niet zomaar uit te breiden valt naar deze partnerschappen. En dus – in die redenering – Rome III zou gelden voor de ontbinding van huwelijken en artikel 55 WIPR voor de ontbinding van partnerschappen die niet onder artikel 58 e.v. WIPR vallen. In die redenering had men voor dezelfde oplossing kunnen kiezen als deze die nu in het wetsontwerp wordt uitgewerkt voor onderhoudsverplichtingen. En dus bepalen dat de Rome III-verordening de verwijzingsregels biedt voor de ontbinding van het huwelijk en dat de verwijzingsregels van artikel 55 WIPR gelden in gevallen waarin Rome III niet van toepassing is.

— Toekomstige inwerkingtreding van de verordening vermogensrechtelijke gevolgen van partnerschappen: Deze verordening zal inderdaad een aanpassing van het WIPR vragen, maar die aanpassing zal losstaan van de artikelen 55-56 WIPR die louter gaan over de “ontbinding” van het huwelijk.

— Eventuele hervorming van de wettelijke samenwoning: Deze hervorming in het Belgisch materieel recht sluit niet uit dat het WIPR nu reeds in lijn wordt gebracht met de Rome III-verordening.

Alimentatieverordening (Haags Protocol) – In tegenstelling tot de aanpassing aan de Erfrechtverordening en de Rome I-verordening (hieronder) maakt het wetsontwerp een onderscheid tussen onderhoudsvorderingen die onder de verordening vallen en deze die daarbuiten vallen. Voor de laatste categorie voorziet het wetsontwerp in een afzonderlijke bevoegdheidsregel (art. 73, § 2) en verwijzingsregel (art. 75). Het is niet meteen

qui créent un lien équivalant au mariage et ceux qui ne créent pas un tel lien.

Les premiers partenariats sont “soumis aux mêmes règles de droit international privé que le mariage (voir notamment sur ce point l’Exposé des motifs relatif à l’article 58, Doc. Sen. 2003-2004 n° 3-27/1). Il en résulte qu’il n’est pas techniquement possible d’adapter le Code au règlement Rome III sans y insérer des dispositions expresses réglant les dissolutions des partenariats assimilés au mariage.”.

En raison des partenariats (étrangers) qui sont considérés comme un mariage, le législateur estime que l’article 55 Code DIP ne peut disparaître purement et simplement. Un argument en ce sens pourrait être que, dans une perspective européenne, le règlement de Rome III ne peut être étendu d’office à de tels partenariats. Et donc – fort de ce raisonnement, le règlement de Rome III serait d’application à la dissolution de mariage et l’article 55 Code DIP à la dissolution de partenariats qui ne relèvent pas des articles 58 et suiv. Code DIP. Si l’on suit ce raisonnement, on aurait pu opter pour la même solution que celle aujourd’hui envisagée dans le projet de loi pour les obligations alimentaires. Et donc stipuler que le règlement de Rome III propose les règles de conflits de loi pour la dissolution du mariage et que les règles de conflits de loi de l’article 55 Code DIP entrent en jeu dans les cas où le règlement de Rome III n’est pas d’application.

— L’entrée en vigueur future du règlement aura des conséquences de nature patrimoniale sur les partenariats: en effet, ce règlement demandera une adaptation du Code DIP mais cette adaptation sera indépendante des articles 55-56 Code DIP qui traitent uniquement de la “dissolution” du mariage.

— Réforme éventuelle de la cohabitation légale: cette réforme dans le droit matériel belge n’exclut pas que le Code DIP soit déjà aligné avec le règlement de Rome III.

Règlement sur les obligations alimentaires (Protocole de La Haye) – contrairement à l’adaptation au règlement relatif au droit successoral et au règlement de Rome I (ci-dessous), le projet de loi opère une distinction entre les créances alimentaires qui relèvent du règlement et les autres. Pour cette dernière catégorie, le projet de loi prévoit une règle attributive de compétence distincte (art. 73, § 2) et une règle de conflits de loi (art. 75). Il

duidelijk over welke onderhoudsvorderingen het kan gaan en waarvoor de opvangregel bijgevolg zal gelden.

De spreekster denkt eveneens dat de regel in artikel 75 beter § 2 zou worden van artikel 74. Op die manier is er een parallel met artikel 73.

Erfrechtverordening en Rome I-verordening – In de materie van het erfrecht en het contractenrecht maakt het wetsontwerp de bepalingen van de Erfrechtverordening en Rome I-verordening ook toepasselijk op vorderingen inzake erfopvolging en contractuele verbintenissen die van het toepassingsgebied van de verordeningen zijn uitgesloten. Dat is een andere techniek dan in geval van de Alimentatieverordening. Het is niet duidelijk waarom de wetgever het WIPR op verschillende manieren aanpast aan de verschillende verordeningen.

— Adoptie/kafala

De *kafala* komt aan bod in de memorie van toelichting (p. 69-72).

Artikel 68, tweede lid WIPR wordt aangepast om duidelijkheid te brengen op het vlak van de toestemming in geval van toepassing van artikel 361-5 BW (bepaling die werd ingevoerd om de adoptie mogelijk te maken van kinderen uit landen die de adoptie niet kennen – landen die de *kafala* kennen)f. De afwijkende regeling in het tweede lid geldt voor alle toestemmingen (niet enkel meer de toestemming van de geadopteerde). Dit valt toe te juichen.

Deze aanpassing blijft evenwel vertrekken vanuit de idee dat de *kafala* moet omgezet worden in een adoptie.

Een *kafala* verschilt evenwel fundamenteel van een adoptie. Naar de toekomst toe moet dan ook ingezet worden op de effectieve toepassing van het Haags Kinderbeschermingsverdrag van 1996 dat op 1 september 2014 in België in werking is getreden. Dit vraagt enerzijds om formele afspraken tussen het federale en gemeenschapsniveau, zoals de Raad van State reeds aangaf in zijn adviezen over de voorontwerpen van wet tot instemming en tenuitvoerlegging van het Haags Kinderbeschermingsverdrag.

Anderzijds moet in *kafala*-dossiers meer aandacht gaan naar de erkenning van de *kafala* zelf (art. 24 Haags Kinderbeschermingsverdrag).

ne définit pas clairement d'emblée de quelles créances alimentaires il peut s'agir et à quoi la règle d'accueil s'appliquera par conséquent.

L'oratrice pense également que la règle de l'article 75 devrait de préférence devenir le § 2 de l'article 74. De cette manière, un parallèle est possible avec l'article 73.

Règlement relatif au droit successoral et règlement de Rome I – en matière de droit successoral et de droit des contrats, le projet de loi rend les dispositions du règlement relatif au droit successoral et du règlement de Rome I applicable également aux créances en matière de succession et aux obligations contractuelles qui sont exclues du champ d'application des règlements. C'est une technique différente du règlement relatif aux créances alimentaires. On ne sait pas bien pourquoi le législateur adapte le Code DIP de différentes manières aux différents règlements.

— Adoption/kafala

La *kafala* est abordée dans l'Exposé des Motifs (p. 69-72).

L'article 68, deuxième alinéa du Code DIP sera adapté pour apporter plus de clarté sur le plan du consentement en cas d'application de l'article 361-5 C. civ. (disposition qui a été introduite pour permettre l'adoption d'enfants provenant de pays qui ne connaissent pas l'adoption – les pays qui connaissent uniquement la *kafala*). Le régime dérogatoire dans le deuxième alinéa s'applique pour tous les consentements (et non plus uniquement le consentement de l'adopté). Il faut saluer cette adaptation.

Toutefois, cette adaptation continue de partir de l'idée que la *kafala* doit être transformée en adoption.

Cependant, une *kafala* diffère fondamentalement d'une adoption. À l'avenir, il faudra donc miser sur l'application effective de la Convention de La Haye de 1996 sur la protection des enfants qui est entrée en vigueur le 1er septembre 2014 en Belgique. Cela demande, d'une part, des accords formels entre le fédéral et la Communauté, comme le Conseil d'État l'a déjà indiqué dans son avis sur les avant-projets de loi portant approbation et exécution de la Convention de La Haye de 1996 sur la protection des enfants.

Par ailleurs, dans les dossiers de *kafala*, il faut s'intéresser davantage à la reconnaissance de la *kafala* elle-même (art. 24 Convention de La Haye de 1996 sur la protection des enfants).

Specifiek voor de *kafala* voorziet het Kinderbeschermingsverdrag in een bijkomende procedure (art. 33). De effectieve toepassing in België van het Haags Kinderbeschermingsverdrag zal mee bepaald worden door de verblijfsrechtelijke gevolgen die een erkende *kafala* eventueel kan meebrengen. Beslissingen inzake asiel en verblijf vallen expliciet buiten het toepassingsgebied van het Haags Kinderbeschermingsverdrag (art 4, j).

De Belgische verblijfsreglementering voorziet (voorlopig) niet in een effectieve procedure met het oog op de overbrenging van een kind op basis van een *kafala*. In het belang van het kind zal moeten worden nagedacht over de mogelijkheden om de *kafala* in bestaande procedures gezinshereniging of procedures om humanitaire redenen te integreren. En zo volgt de verblijfsreggeving het familierecht en niet omgekeerd (omzetting *kafala* in adoptie om verblijfsrechtelijke redenen). Naar de toekomst toe blijft de spreekster graag ter beschikking om mee na te denken over de implementatie van dit verdrag.

— Wijzigingen Gerechtelijk Wetboek

De spreekster wijst op de verwijzing in artikel 73 van het wetsontwerp naar artikel 4, § 2, WIPR voor de invulling van het begrip gewone verblijfplaats in artikel 629bis, § 2/1 Ger.W. om de intern-territoriale bevoegdheid te bepalen voor afstammingsvorderingen (gewone verblijfplaats van het kind).

Deze bepaling gebruikt in eerste instantie de woonplaats, vervolgens de gewone verblijfplaats en bij gebrek aan beiden is de familierechtbank van Brussel bevoegd. Het wetsontwerp verwijst enkel voor de gewone verblijfplaats naar het WIPR en dus niet voor het begrip woonplaats.

Geldt daarvoor dan artikel 32 Ger.W. (de plaats waar de persoon in de bevolkingsregisters is ingeschreven als hebbende aldaar zijn hoofdverblijf)? Artikel 32 Ger.W. heeft immers ook definitie van het begrip verblijfplaats (iedere andere vestiging, zoals de plaats waar de persoon kantoor houdt of een handels- of nijverheidszaak drijft).

4. Uiteenzetting door de heer Marc Fallon, professor aan de UCL

Bij wijze van inleiding merkt de heer Marc Fallon, professor aan de UCL, op dat de wetgever, om internationaal privaatrechtelijke situaties te regelen,

La Convention de La Haye de 1996 sur la protection des enfants prévoit spécifiquement pour la *kafala* une procédure supplémentaire (art. 33). L'application effective en Belgique de la Convention de La Haye de 1996 sur la protection des enfants sera notamment déterminée par les conséquences, en matière de droit de séjour, que peut entraîner éventuellement une *kafala* reconnue. Les décisions en matière d'asile et de séjour sont expressément exclues du champ d'application de la Convention de La Haye de 1996 sur la protection des enfants (art 4, j).

La réglementation belge en matière de séjour ne prévoit pas (pour le moment) de procédure effective en vue de la transmission d'un enfant sur la base d'une *kafala*. Dans l'intérêt de l'enfant, il faudra réfléchir aux possibilités d'intégrer la *kafala* dans les procédures existantes de regroupement familial ou les procédures pour des raisons humanitaires. Et c'est ainsi que la réglementation en matière de séjour suit le droit familial et non l'inverse (transformation de la *kafala* en adoption pour des raisons inhérentes au droit de séjour). À l'avenir, l'oratrice se tiendra volontiers à disposition pour réfléchir à propos de la mise en œuvre de cette convention.

— Modifications du Code judiciaire

L'oratrice souligne le renvoi, dans l'article 73 du projet de loi, à l'article 4, § 2, Code DIP pour le contenu de la notion de résidence habituelle de l'article 629bis, § 2/1 C. jud. Afin de déterminer la compétence territoriale interne pour les actions en filiation (résidence habituelle de l'enfant).

Cette disposition utilise en premier lieu le domicile, ensuite la résidence habituelle et, à défaut des deux, le tribunal familial de Bruxelles est compétent. Le projet de loi renvoie uniquement, pour la résidence habituelle, au Code DIP et donc pas à la notion de domicile.

L'article 32 C. jud. (le lieu où la personne est inscrite dans les registres de population comme y ayant sa résidence principale) est-il application à cet effet? L'article 32 C. jud. contient en effet aussi la définition de la notion de résidence (tout autre établissement, comme le lieu où la personne a un bureau ou exerce une activité commerciale ou industrielle).

4. Exposé de monsieur Marc Fallon, professeur à l'UCL

A titre introductif, monsieur Marc Fallon, professeur à l'UCL, fait observer que lorsque le législateur doit régler des situations de droit international privé, il se

geconfronteerd wordt met een impasse of zelfs een relatieve machteloosheid, vermits deze actief is op lokaal niveau maar moet denken aan het globaal niveau.

De nationale wetten zijn enkel bindend voor de nationale jurisdicties. Deze jurisdicties worden evenwel geconfronteerd met allerhande geschillen waarbij internationale situaties aan bod komen. Deze situaties ontstaan vaak uit rechten die verworven worden in een ander land, met zijn eigen regels voor het internationaal privaatrecht.

De regels die in België de bevoegdheid van jurisdicties bepalen of die aangeven welk recht van toepassing is in internationale zaken, kunnen verschillen van die van andere landen; deze hebben hun eigen regels om wets- en jurisdictieconflicten weg te werken.

Daardoor ontstaan vaak moeilijkheden voor mensen in internationaal verkeer. Door de toenemende personenmobiliteit ontstaat thans een reële volatilité in internationale situaties, iets wat exponentieel meer voorkomt in vergelijking met het begin van de vorige eeuw.

Met het oog op deze vaststelling moet de wetgever op zoek gaan naar oplossingen die het algemeen belang en het individueel belang met elkaar verzoenen.

Het wetsontwerp werd uitgewerkt met hulp van de academische wereld voor wat betreft de bepalingen in verband met de naam. Voorts is de memorie van toelichting zeer duidelijk in dat verband; ze geeft aan dat ons land sinds 2004 de technieken voor wetsconflicten zeer goed beheerst; dat geldt zowel voor de administratie als voor de hoven en rechtbanken.

Tegelijkertijd moeten we erkennen dat de ter tafel liggende kwestie erg complex is. Er komt een nieuw element vanuit de ontwikkeling binnen het Europees recht van fundamentele rechten.

Met dit wetsontwerp wil de overheid dan ook de huidige regels aanpassen aan de vereisten die voortvloeien uit het Europese recht inzake fundamentele rechten.

Dit Europees recht omvat enerzijds het recht van de Europese Unie zoals het geïnterpreteerd wordt door het Gerechtshof van de Europese Unie maar ook het recht op de privacy (artikel 8 EVRM).

De spreker wenst te herinneren aan twee voorbeelden om het wetsontwerp te illustreren:

trouve face à une impasse, voire un aveu de relative impuissance, puisqu'il agit au niveau local tout en devant penser au niveau global.

En effet, les lois nationales n'ont de force obligatoire que pour les juridictions nationales. Or, ces juridictions doivent connaître de toutes sortes de contentieux impliquant des situations internationales. Ces situations sont souvent nées de droits acquis dans un pays étranger qui connaît ses propres règles de droit international privé.

Les règles qui déterminent en Belgique la compétence des juridictions ou le droit applicable dans les cas internationaux peuvent différer de celles d'autres pays, qui ont leurs propres règles de solution des conflits de lois et de juridictions.

Ceci soulève des difficultés pour les personnes en circulation internationale. La mobilité croissante des personnes crée désormais une véritable volatilité des situations internationales, dont le nombre a augmenté de manière exponentielle par rapport au début du siècle dernier.

Face à ce constat, le législateur doit chercher des solutions qui concilient l'intérêt général et l'intérêt individuel.

Le projet de loi a été élaboré avec l'assistance du monde académique pour ce qui concerne les dispositions relatives au nom. Par ailleurs, l'exposé des motifs est d'une grande clarté et confirme que depuis 2004, il y a une très bonne maîtrise des techniques de conflit de lois en Belgique, au sein de l'administration autant que des cours et tribunaux.

Dans le même temps, il faut bien reconnaître que la question à l'examen est particulièrement complexe. Un élément nouveau vient du développement, en droit européen, des droits fondamentaux.

Par le projet de loi, le gouvernement propose en conséquence d'adapter les règles actuelles aux exigences qui découlent du droit européen des droits fondamentaux.

Ce droit européen comporte d'un côté, le droit de l'Union européenne tel qu'il est interprété par la Cour de Justice de l'Union européenne, mais aussi le droit à la vie privée (article 8 CEDH).

L'orateur souhaite rappeler deux cas emblématiques illustrant le projet de loi:

— Het eerste geval betreft een Duitser die geboren werd in Denemarken (Arrest Grunkin-Paul van 14 oktober 2008 van het Europees Gerechtshof). Volgens de Duitse regels inzake wetsconflicten werd de naam van deze persoon geregeld door het Duitse recht. Het Duitse systeem is identiek met het Belgische systeem inzake de aanduiding van het toepasselijke recht, namelijk het recht van de nationaliteit. Voor de Duitse burgerlijke stand moest de naam van deze persoon vastgelegd worden volgens de regels van het Duitse Burgerlijke wetboek. Die in Denemarken geboren Duitser verbleef daar echter daadwerkelijk en duurzaam. Zijn naam was in Denemarken in de geboorteakte geregistreerd volgens het Deense recht, dat toepasselijk is op grond van de Deense regel inzake wetsconflicten; het uitgangspunt daarbij is de gebruikelijke verblijfplaats van de betrokkene. De Duitse burgerlijke stand weigerde evenwel de Deense naam van de persoon in te schrijven. Na een rechtszaak die aanleiding had gegeven tot een prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie van de Europese Unie, oordeelde het Hof dat, wanneer de betrokkene hinder ondervindt wegens een naamverschil tussen de lidstaat waar hij verblijft en die waarvan hij de nationaliteit bezit, laatstgenoemde Staat niet door toepassing van het nationaliteitsrecht mag weigeren de naam te erkennen die de betrokkene op geldige wijze heeft verkregen in de lidstaat van geboorte en in die waar hij daadwerkelijk en duurzaam verblijft.

— Een ander symbolisch arrest is afkomstig van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in 2013 (arrest nr. 32265/10 Henry Kismoun). Het betreft een Frans-Algerijnse persoon die in Frankrijk werd geboren uit een Franse moeder, maar die later erkend werd door zijn Algerijnse vader, Algerijn werd en ook in Algerije woonde. In Algerije kreeg hij een naam volgens Algerijns recht, namelijk “Kismoun”, terwijl zijn moeder hem de naam “Henry” gaf. Bij terugkeer naar Frankrijk vroeg hij de transcriptie van zijn naam volgens Algerijns recht en stootte hij op de weigering door het Franse bestuur. Het Hof in Straatsburg was van mening dat men in Frankrijk de naam moet erkennen zoals deze in Algerije werd vastgelegd, daar de persoon in dat land effectief en duurzaam woonachtig is. Dit arrest herneemt exact de jurisprudentie van het Gerechtshof van de Europese Unie.

Het nieuwe artikel 39 voorziet dat voor vonnissen uitgevaardigd in het buitenland en voornamelijk voor geboorteaktes die in het buitenland worden opgesteld, de naam moet erkend worden zoals deze in dit vonnis of in de buitenlandse akte werd vastgelegd, op bepaalde voorwaarden.

De erkenning is dus niet onvoorwaardelijk.

— Le premier cas concerne un Allemand né au Danemark (Arrêt Grunkin-Paul du 14 octobre 2008 de la Cour de Justice européenne). Selon les règles allemandes de conflit de lois, le nom de cette personne était régi par le droit allemand. Le système allemand est identique au système belge en matière de désignation du droit applicable, à savoir le droit de la nationalité. Pour l'état civil allemand, cette personne devait avoir un nom fixé selon les règles du Code civil allemand. Or, cet Allemand né au Danemark y résidait de manière effective et durable. Son nom avait été enregistré au Danemark dans l'acte de naissance selon le droit danois, applicable en vertu de la règle danoise de conflit de lois se fondant sur la résidence habituelle de la personne. L'état civil allemand a refusé de transcrire le nom danois de la personne. Suite à un recours en justice ayant donné lieu à une question préjudicielle posée à la Cour de Justice de l'Union européenne, cette dernière a estimé que, lorsque la personne éprouve une gêne en raison d'une divergence de noms entre l'État membre de sa résidence et l'État membre de sa nationalité, ce dernier ne peut pas, en appliquant le droit de la nationalité, refuser de reconnaître le nom valablement acquis dans l'État membre de naissance et de résidence effective et durable.

— Un autre arrêt emblématique émane de la Cour européenne des Droits de l'Homme en 2013 (arrêt n° 32265/10 Henry Kismoun). Il s'agit d'un Franco-Algérien, né en France d'une mère française, reconnu ultérieurement par son père algérien, devenu algérien et vivant en Algérie. En Algérie, il acquiert un nom selon le droit algérien, à savoir “Kismoun”, tandis que le nom “Henry” était celui de sa mère. Lors de son retour en France, il demande la transcription de son nom selon le droit algérien et se heurte à un refus de l'administration française. La Cour de Strasbourg a estimé qu'il faut reconnaître en France le nom tel qu'il a été fixé en Algérie, celui-ci étant le pays de résidence effective et durable de la personne. Cet arrêt reprend exactement la jurisprudence de la Cour de Justice de l'Union européenne.

L'article 39 (*nouveau*) prévoit que pour les jugements rendus à l'étranger et pour les actes – de naissance principalement – dressés à l'étranger, il s'agit de reconnaître le nom tel qu'il était fixé dans ce jugement ou dans cet acte étranger, sous certaines conditions.

La reconnaissance n'est donc pas inconditionnelle.

Men moet dus de naam erkennen zoals deze wordt vastgelegd volgens het recht van de nationaliteit van de persoon, ofwel de naam zoals deze werd vastgelegd volgens het recht van de gebruikelijke en effectieve woonplaats van de persoon. Deze bepaling geeft duidelijk aan dat het voorbeeld van de Europese jurisprudentie moet worden gevolgd.

Er bestaat echter een afwijking op deze jurisprudentie. Voor de Belg voorziet artikel 39, alinea 2 dat zijn naam geregeld wordt door het Belgische recht of door het recht van zijn woonplaats op voorwaarde dat het land van verblijf een lidstaat van de Europese Unie is.

Deze beperking voor Belgen is een rechtstreeks gevolg van het arrest Grunkin-Paul maar beoogt evenwel niet de naam die door een Belg wordt verworven buiten de EU.

Volgens de spreker respecteert deze bepaling het voorbeeld niet van het arrest Henry-Kismoun van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

Een andere afwijking die voor Belgen wordt voorzien in het voorgenomen artikel 39 betreft het geval van de meervoudige nationaliteit. Voor een Argentijnse Belg zal artikel 39 bijvoorbeeld de naam niet aanvaarden die door de Belg in het buitenland werd verworven, behalve als deze naam conform is met het Belgische burgerlijk wetboek.

Professor Verhellen heeft aangetoond dat indien de naam in België verworven wordt ten aanzien van een Belgische rechter of een ambtenaar van de Belgische burgerlijke stand, de persoon met meerdere nationaliteiten de naam voortaan mag gebruiken als conform met het recht van elk van zijn nationaliteiten.

Wanneer de naam in het buitenland verworven werd, onderwerpt het wetsontwerp de buitenlandse Belg aan het Belgisch recht. Hij kan niet kiezen voor het recht van de buitenlandse nationaliteit.

Dit vormt een restant van de oplossing die voor 2004 van kracht was in België, het jaar waarin het wetboek voor het internationaal privaatrecht in werking trad. Voor 2004 waren de oplossingen jurisprudentieel en bestond er een constante administratieve praktijk waarbij op het gebied van de identiteit van personen het recht van de nationaliteit radicaal en absoluut werd toegepast. Wanneer een Belg een naam verwierf in het buitenland volgens buitenlands recht, bleef deze toch in alle omstandigheden beheerst door het Belgische recht.

Deze historische context verklaart ongetwijfeld de rigiditeit waarmee de Belg in het buitenland geconfronteerd

Il faut soit reconnaître le nom tel qu'il est fixé selon le droit de la nationalité de la personne, soit reconnaître le nom tel qu'il est fixé selon le droit de la résidence habituelle et effective de la personne. Cette disposition vise manifestement à respecter les enseignements de la jurisprudence européenne.

Il existe toutefois un écart par rapport à cette jurisprudence. Pour le Belge, l'article 39, alinéa 2, prévoit que son nom est régi par le droit belge ou par le droit de sa résidence pourvu que le pays de résidence soit membre de l'Union européenne.

Cette restriction pour le Belge résulte directement de l'arrêt Grunkin-Paul mais ne vise cependant pas le nom acquis par un Belge en dehors de l'UE.

Selon l'orateur, cette disposition ne respecte pas les enseignements de l'arrêt Henry-Kismoun de la Cour européenne des Droits de l'Homme.

Un autre écart prévu pour le Belge dans l'article 39 proposé concerne le cas de la pluri-nationalité. Pour un Belgo-Argentin, par exemple, l'article 39 n'admettra le nom acquis par le Belge à l'étranger que si ce nom est conforme au Code civil belge.

Le professeur Verhellen a démontré que dans le cas où le nom est acquis en Belgique devant un juge belge ou un officier de l'état civil belge, la personne qui a plusieurs nationalités pourra désormais invoquer le nom selon qu'il est conforme au droit de chacune de ses nationalités.

En revanche, lorsque le nom est acquis à l'étranger, le projet de loi soumet le belgo-étranger au droit belge. Il ne lui permet pas de choisir le droit de la nationalité étrangère.

Ceci constitue un reliquat de la solution qui prévalait en Belgique avant 2004, année de l'entrée en vigueur du Code de droit international privé. En effet, avant 2004, les solutions étaient jurisprudentielles et il existait une pratique administrative constante qui voulait qu'en matière d'identité des personnes, le droit de la nationalité s'appliquait de manière radicale et absolue. Par conséquent, lorsque le Belge acquérait un nom à l'étranger selon le droit étranger, il restait régi par le droit belge en toutes circonstances.

Ce contexte historique explique sans doute la rigidité qui frappe le Belge à l'étranger. Une telle rigidité est

wordt. Een dergelijke rigiditeit is evenwel voorbijgestreefd. Voor dit specifieke geval moeten de regels versoepeld worden.

De spreker concludeert dat algemeen genomen de bepalingen van het wetsontwerp opportuun en coherent zijn. In dat verband is hij het eens met oplossing die het wetsontwerp voor artikel 37 aanreikt; volgens hem ware het overdreven geweest om, ter gelegenheid van het op zichzelf staande naamsvraagstuk, een echte wilsautonomie te bekrachtigen die de betrokkene de mogelijkheid zou bieden te kiezen welk recht op zijn nationaliteit of zijn verblijfplaats van toepassing is, wat dan zijn statuut zou bepalen.

Dat is echter niet de richting waarin het wetsontwerp gaat. Het wil de algemene regeling van de wetsconflicten in het Belgische recht niet ingrijpend wijzigen als het gaat om de naam van iemand. Het gaat er niet om iemand het recht te laten kiezen dat van toepassing is op zijn status (recht van de nationaliteit of de woonplaats) maar wel om zich te conformeren aan het Europees recht inzake fundamentele rechten.

Algemeen gesproken voldoet het wetsontwerp aan dit doel maar volgens de spreker moeten er nog wijzigingen worden aangebracht in de bepalingen in verband met de Belg die in het buitenland verblijft (buiten de EU). Er zouden nog andere technische verbeteringen kunnen worden overwogen, meer bepaald in de zin van de opmerkingen die professor Verhellen heeft gemaakt over het nieuwe artikel 39, derde lid.

Wat de echtscheiding betreft, sluit de spreker zich aan bij de opmerking van mevrouw Verhellen. Anders dan op andere gebieden verwijst het wetsontwerp in het Wetboek voor het internationaal privaatrecht niet naar de Rome III-Verordening hoewel deze voor de Belgische rechtbanken het toepasselijke recht bepaalt bij internationale scheidingen.

Vanuit Europees perspectief is deze situatie niet alleen ongemakkelijk maar zelfs compleet illegaal. Een lidstaat mag immers in zijn eigen nationaal recht geen bepalingen hanteren die formeel indruisen tegen de Europese rechtsregels. Artikel 55 van het Wetboek internationaal privaatrecht, in zijn huidige vorm, is niet compatibel met de Rome III-Verordening. Het moet gereviseerd worden door middel van een verwijzing naar de Verordening inzake echtscheidingen.

Er is inderdaad een moeilijkheid bij partnerschappen die gelijkgeschakeld worden aan het huwelijk. Het wetsontwerp zou het toepassingsgebied van de Rome III-Verordening kunnen uitbreiden tot de ontbinding van partnerschappen die gelijkgeschakeld worden aan het

pourtant dépassée et il convient d'assouplir les règles pour ce cas spécifique.

L'orateur conclut que, dans l'ensemble, les dispositions du projet de loi sont opportunes et cohérentes. A cet égard, il approuve la solution retenue par le projet de loi pour l'article 37 et il estime qu'il aurait été excessif de consacrer, à l'occasion de la problématique isolée du nom, une véritable autonomie de la volonté offrant la faculté pour une personne de choisir le droit, de sa nationalité ou de sa résidence, qui va déterminer son statut.

Ce n'est toutefois pas l'orientation du projet de loi. Il vise à ne pas bouleverser l'agencement général des conflits de lois en droit belge lorsqu'il s'agit de la question du nom d'une personne. Il ne s'agit nullement de permettre à une personne de choisir le droit applicable à son statut (droit de la nationalité ou droit de la résidence) mais bien de se conformer au droit européen des droits fondamentaux.

Dans l'ensemble, le projet de loi répond à cet objectif mais selon l'orateur, des amendements devront toutefois être apportés à la disposition relative au Belge résidant à l'étranger (hors UE). D'autres corrections techniques pourraient encore être envisagées, en particulier dans le sens des observations faites par le professeur Verhellen au sujet de l'article 39, alinéa 3, nouveau.

En ce qui concerne le divorce, l'orateur souscrit à l'observation de madame Verhellen. A la différence des autres matières, le projet de loi renonce à renvoyer, dans le Code de droit international privé, vers le règlement Rome III alors que celui-ci régit, devant les tribunaux belges, le droit applicable en cas de divorce international.

Dans une perspective européenne, cette situation est non seulement inconfortable mais totalement illégale. En effet, un État membre ne peut pas avoir, dans son propre droit national, des dispositions qui, de par leur forme, vont à l'encontre des règles de droit européen. L'article 55 du Code de droit international privé, en sa forme actuelle, est incompatible avec le règlement Rome III. Il doit être révisé par une clause de renvoi vers le règlement européen sur le divorce.

Cependant, il y a effectivement une difficulté pour les partenariats d'effets équivalents au mariage. Le projet de loi pourrait étendre le champ d'application du règlement Rome III à la dissolution des partenariats d'effets équivalents au mariage. Il suffirait d'ajouter une

huwelijk. Het zou volstaan een bepaling tot wijziging toe te voegen aan artikel 55 of artikel 58 van het Wetboek internationaal privaatrecht uit 2004 aan te passen.

5. Uiteenzetting door mevrouw Béatrice Bertrand, Direction de l'Adoption – Franse Gemeenschap

Mevrouw Béatrice Bertrand, Direction de l'Adoption – Franse Gemeenschap, wil vier punten van het ter tafel liggende wetsontwerp bespreken.

1. Wat betreft het harmoniseren van de procedures voor het evalueren van de geschiktheid bij interne en internationale adopties

Nog voor er werd gestemd over de wet van 24 april 2003 tot hervorming van de adoptie pleitte het ACC voor dezelfde procedure voor de evaluatie van geschiktheid bij interne en internationale adopties¹⁸; men is deze wijziging sindsdien blijven eisen.

ACC kan zich dus alleen maar verheugen over het feit dat deze wijziging eindelijk wordt opgenomen in een wetsontwerp waarbij alle kandidaat-adoptanten bij "extrafamiliale" adopties (dus de adoptie van een kind dat onbekend is op het moment van de adoptieplannen) het voorwerp uitmaken van een vonnis van geschiktheid voorafgaand aan het verwantschapsproces¹⁹.

2. Wat de evaluatie van de geschiktheid van de adoptanten en de adopteerbaarheid van het kind betreft, bij interne intrafamiliale adoptieprocedures

Bij de interne adoptieprocedures van een kind "waarmee de kandidaat-adoptant vertrouwd is", moet de geschiktheid ook geëvalueerd worden; het ontwerp voorziet terecht dat dit niet op voorhand moet gebeuren maar dat hierover beslist wordt tijdens de adoptieprocedures (dus na het indienen van een verzoek tot adoptie).

Maken het voorwerp uit van een interne intrafamiliale adoptie:

— het kind verwant tot in de 3de graad met de adoptant, diens echtgenoot of samenwonende partner;

¹⁸ Zie uiteenzetting door Danièle GEVAERT, voorzitter ACAI (Ch., 2002-2003, doc. 1366/011, pp.134-142): "[vert.] Indien het ontwerp echt bedoeld is om alle kinderen van dezelfde garanties te laten genieten, zou het toch onbegrijpelijk en onaanvaardbaar zijn dat de adoptanten, in het kader van interne adopties, niet de voorbereiding moeten volgen die door de Gemeenschappen georganiseerd wordt noch het vonnis van geschiktheid moeten verkrijgen na een sociaal onderzoek voorafgaand aan de eigenlijke adoptie."

¹⁹ Zie artikel 2 en 14 tot 40 van het wetsontwerp.

disposition modificative dans l'article 55 ou d'adapter l'article 58 du Code de droit international privé de 2004.

5. Exposé de Mme Béatrice Bertrand, Direction de l'Adoption – Communauté française

Mme Béatrice Bertrand, Direction de l'Adoption – Communauté française, entend développer quatre points du projet de loi dont discussion.

1. En ce qui concerne l'harmonisation des procédures d'évaluation de l'aptitude pour les adoptions internes et internationales

Dès avant le vote de la loi du 24 avril 2003 réformant l'adoption, l'ACC plaidait pour une même procédure d'évaluation de l'aptitude, en adoption interne et en adoption internationale¹⁸; elle n'a cessé de réclamer cette modification depuis lors.

L'ACC ne peut donc que se réjouir que cette modification soit enfin inscrite dans un projet de loi, et que tous les candidats adoptants à une adoption "extrafamiliale" (c'est-à-dire l'adoption d'un enfant non connu au moment du projet d'adoption) fassent l'objet d'un jugement d'aptitude préalable au processus d'apparement¹⁹.

2. En ce qui concerne l'évaluation de l'aptitude des adoptants et de l'adoptabilité de l'enfant, dans les procédures d'adoption interne intrafamiliale

Dans les procédures d'adoption interne d'un enfant "familier du candidat adoptant", l'évaluation de l'aptitude est également nécessaire; le projet prévoit, à juste titre, que celle-ci ne doit pas être préalable, mais qu'elle est décidée en cours de procédure d'adoption (c'est-à-dire après dépôt d'une requête en établissement de l'adoption).

Font l'objet d'une adoption interne intrafamiliale:

— l'enfant apparementé jusqu'au 3e degré à l'adoptant, son conjoint ou son cohabitant;

¹⁸ Voir exposé de Danièle GEVAERT, Présidente de l'ACAI (Ch., 2002-2003, doc. 1366/011, pp.134-142): "Si l'intention du projet est réellement de faire bénéficier tous les enfants de garanties semblables, il serait tout à fait incompréhensible et inacceptable que les adoptants, dans le cadre des adoptions internes, ne doivent pas suivre la préparation organisée par les Communautés ni obtenir le jugement d'aptitude après la réalisation d'une enquête sociale préalablement à l'adoption proprement dite."

¹⁹ Cfr. articles 2 et 14 à 40 du projet de loi.

— het kind dat het dagelijkse leven van de adoptant heeft gedeeld, lang voor er plannen voor adoptie werden gemaakt (bijv. opvanggezin);

— het kind dat sociaal of affectief een band heeft met de adoptant, niet verwant is tot in de 3de graad en/of zijn dagelijkse leven niet heeft gedeeld.

Artikel 3 van het ontwerp regelt de manier waarop de geschiktheid beoordeeld wordt, maar ook de controle van de adopteerbaarheid van het kind en het belang van het kind bij de adoptie.

Het wetsontwerp voorziet dus dat de rechter een sociaal onderzoek vordert. Dit onderzoek heeft zowel verband met de geschiktheid van de kandidaten om het kind dat het voorwerp is van de procedure te adopteren als met de adopteerbaarheid van het kind, het belang van het kind bij de adoptie en eventueel de omstandigheden waarin het contact wordt gelegd²⁰.

Deze twee aspecten van het sociaal onderzoek zijn beide belangrijk; het volstaat niet dat de kandidaten geschikt zijn om het kind te adopteren, deze adoptie moet ook nog in het belang van het kind zijn. De partner van de moeder van een kind kan bijvoorbeeld geschikt zijn voor adoptie maar het is niet noodzakelijk in het belang van het kind om geadopteerd te worden indien dit kind een vader heeft met wie het, ook al is het sporadisch, contact heeft.

Het ontwerp voorziet evenwel dat de rechter beslist of een sociaal onderzoek gevorderd moet worden wanneer het kind dat het voorwerp is van de procedure het kind is van de partner van de adoptant of ermee in de 3de graad verwant is²¹. Het is bijzonder jammer dat het sociaal onderzoek niet bij alle gevallen van intrafamiliale adoptie verplicht is; hoe kan de rechter (die zich moet uitspreken over de geschiktheid en de adopteerbaarheid) dit beoordelen zonder sociaal onderzoek? Enkel door zich te baseren op de uitspraken van de adoptanten? Waarom zou het belang van het kind bij de adoptie door de partner of echtgenoot van een van zijn ouders, of door een van zijn grootouders niet met dezelfde garanties geëvalueerd worden als bij een kind dat door een andere vertrouwde persoon wordt geadopteerd?

Wanneer in de huidige praktijk een sociaal onderzoek (momenteel nog facultatief) wordt bevolen, blijkt dat de situaties voor de adoptie van het kind van de partner of de adoptie door de grootouders meestal erg complex en vaak problematisch zijn (situaties gekenmerkt door geheimen in verband met de familiegeschiedenis,

— l'enfant qui a partagé la vie quotidienne de l'adoptant, bien avant la naissance d'un projet d'adoption (ex. famille d'accueil);

— l'enfant lié socialement ou affectivement à l'adoptant, non apparenté au 3e degré, et/ou n'ayant pas partagé sa vie quotidienne.

L'article 3 du projet règle la question de la manière dont l'aptitude sera évaluée, mais également la question de la vérification de l'adoptabilité de l'enfant, et de son intérêt à être adopté.

Le projet de loi prévoit donc que le juge ordonne une enquête sociale, enquête qui porte tant sur l'aptitude des candidats à adopter l'enfant objet de la procédure, que sur l'adoptabilité de l'enfant, son intérêt à être adopté, et éventuellement sur les circonstances de la mise en relation²⁰.

Ces deux aspects de l'enquête sociale ont tout leur intérêt; il ne suffit pas que des candidats soient aptes à adopter l'enfant, il faut également que cette adoption réponde à son intérêt. Par exemple, le compagnon de la mère d'un enfant peut présenter toutes les aptitudes à l'adoption, mais il n'est pas nécessairement de l'intérêt de l'enfant d'être adopté, si cet enfant a un père avec qui il entretient des relations, même épisodiques.

Le projet prévoit néanmoins que le juge décide de l'opportunité d'ordonner l'enquête sociale, lorsque l'enfant objet de la procédure est l'enfant du conjoint de l'adoptant, ou lui est apparenté au 3e degré²¹. Il est particulièrement dommage que l'enquête sociale ne soit pas obligatoire dans toutes les situations d'adoptions intrafamiliales; en effet, comment le juge (qui doit se prononcer sur l'aptitude et l'adoptabilité) peut-il le faire sans aucune enquête sociale? En se basant uniquement sur les dires des adoptants? Pourquoi l'intérêt de l'enfant à être adopté par le conjoint ou cohabitant d'un de ses parents, ou par un de ses grands-parents, ne serait-il pas évalué avec autant de garanties que celles dont bénéficie l'enfant adopté par un autre familier?

Dans la pratique actuelle, lorsqu'une enquête sociale (actuellement facultative) est ordonnée, il apparaît que les situations d'adoption de l'enfant du conjoint, ou d'adoption par les grands-parents, sont généralement très complexes et souvent problématiques (situations marquées par le secret concernant l'histoire familiale,

²⁰ Artikel 346-1/2, al. 2 van het Burgerlijk wetboek in onderzoek.

²¹ Artikel 346-1/2, al. 3 van het Burgerlijk wetboek, en artikel 1231-6 van het wetboek van strafrecht, in voorbereiding.

²⁰ Article 346-1/2, al. 2 du Code civil en projet.

²¹ Article 346-1/2, al. 3 du Code civil, et article 1231-6 du Code judiciaire, en projet.

verwarring tussen generaties, adoptie om diverse familiale conflicten te regelen...): deze elementen komen vaak aan het licht tijdens het sociaal onderzoek.

Twee recente voorbeelden wijzen op het belang van dit sociaal onderzoek.

1ste voorbeeld: grootouders willen hun minderjarige kleindochter adopteren. Er wordt een sociaal onderzoek bevolen omdat de rechtbank duidelijkheid wenst over de psychologische en sociale geschiktheid van de grootouders. Tijdens het eerste gesprek door de maatschappelijk werkster van ACC wordt zij zich bewust van de complexe familiale situatie: ontkenning van zwangerschap van de moeder van het kind die zich voordoet als de zus van dit kind, geen oog voor het wettelijk kader vanwege de grootvader (gevoel van almachtigheid), infantilisatie van de kinderen van de kandidaat-adoptanten die wel volwassen zijn maar toch een affectieve afhankelijkheid vertonen ten opzichte van hun ouders... Na het eerste rapport over het sociaal onderzoek van ACC (over de geschiktheid van de grootouders maar met daarin een aantal vragen over de plaats van de moeder van het kind, de rechten van het kind om zijn herkomst te kennen) vroeg de rechtbank het ACC om een gespecialiseerde interventie te organiseren bij de moeder van het kind om zich ervan te verzekeren dat zij op de hoogte is van de reële betekenis van de adoptie en om na te gaan of zij daar mee instemt.

2de voorbeeld: een man wenst de dochter (adolescent) van zijn partner te adopteren, het kind uit haar eerste relatie toen ze nog in het buitenland woonde. Er wordt een sociaal onderzoek bevolen omdat de rechtbank duidelijkheid wenst over de psychologische en sociale geschiktheid van de partner. Tijdens het eerste gesprek in de woning van de kandidaat-adoptant met de maatschappelijk werkster van het ACC vraagt zij om de adolescente te ontmoeten ... die begint te huilen. Tijdens een individueel gesprek verklaart de adolescente dat zij niet geadopteerd wil worden uit loyaliteit ten opzichte van haar vader met wie zij nog contact heeft. Tijdens een ander individueel gesprek legt de moeder van het meisje uit dat zij haar vader idealiseert maar dat ze niet op de hoogte is van de levensloop van haar vader (die een nieuw leven is begonnen en ook andere kinderen heeft). De maatschappelijk werkster ontdekt dat een aantal zaken onuitgesproken blijven in het gezin.

De ervaring leert dat het sociaal onderzoek niet wordt gevorderd in functie van de situatie maar eerder volgens de gewoontes in de gerechtelijke arrondissementen (die het ofwel altijd ofwel nooit organiseren).

confusion de générations, adoption visant à régler des conflits familiaux divers, ...); ce n'est souvent qu'au moment de la réalisation de l'enquête sociale que ces éléments apparaissent.

Deux exemples récents de dossiers montrent tout l'intérêt de ces enquêtes sociales.

1er exemple: des grands-parents souhaitent adopter leur petite fille en bas-âge. Une enquête sociale est ordonnée afin d'éclairer le tribunal sur les aptitudes psychologiques et sociales des grands-parents. Lors du premier entretien effectué par la travailleuse sociale de l'ACC, celle-ci se rend compte de la complexité de la situation familiale: déni de grossesse de la mère de l'enfant qui se présente comme étant la sœur de cet enfant, absence de considération du cadre légal par le grand-père (sentiment de toute-puissance), infantilisation des enfants des candidats adoptants qui bien qu'adultes sont maintenus dans une dépendance affective à l'égard de leurs parents, ... Suite au premier rapport d'enquête sociale de l'ACC (portant sur les aptitudes des grands-parents mais posant une série de questions concernant la place de la mère de l'enfant, le droit de l'enfant de connaître ses origines), le tribunal a sollicité de l'ACC la mise en place d'une intervention spécialisée auprès de la mère de l'enfant afin de s'assurer que celle-ci soit informée de la signification réelle de l'adoption et de son éventuel consentement.

2ème exemple: un homme souhaite adopter la fille (adolescente) de sa compagne, enfant qu'elle a eu d'une première union lorsqu'elle vivait à l'étranger. Une enquête sociale est ordonnée afin d'éclairer le tribunal sur les aptitudes psychologiques et sociales du compagnon. Lors du premier entretien effectué au domicile du candidat adoptant par la travailleuse sociale de l'ACC, celle-ci demande à rencontrer l'adolescente ... qui fond en larmes. En entretien individuel, l'adolescente explique qu'elle ne veut pas être adoptée, par loyauté envers son père avec lequel elle continue à entretenir des contacts. Lors d'un autre entretien individuel, la mère de l'adolescente explique que sa fille idéalise son père mais qu'elle n'a pas été informée quant à l'évolution de la vie de son père (qui a notamment refait sa vie et a d'autres enfants). La travailleuse constate une série de non-dits dans la famille.

Actuellement, l'expérience montre que les enquêtes sociales ne sont pas ordonnées en fonction des situations, mais plutôt selon la pratique des arrondissements judiciaires (qui soit ordonnent toujours, soit n'ordonnent jamais).

Om het belang van het kind in alle procedures te kunnen respecteren, benadrukt het ACC het belang van een systematisch sociaal onderzoek in alle procedures voor intrafamiliale, interne adopties.

3. *Wat betreft het opstellen van het rapport van het Openbaar Ministerie*

Al meerdere jaren pleit het ACC ervoor dat het rapport beoogd in artikel 15 van de Conventie van Den Haag (uitgegroeid tot het rapport van het Openbaar ministerie in de wet van 24 april 2003), aan de hand waarvan de centrale instanties in het Land van herkomst de verwantschap zo goed mogelijk kunnen bepalen, een bevoegdheid zou worden van de centrale communautaire instantie en niet van het Parket.

Er zijn verschillende argumenten die voor deze wijziging pleiten:

— de verwantschap is een bevoegdheid van de Gemeenschappen²²;

— om het huidige werk van de Parketten te vereenvoudigen, voorziet een omzendbrief dat zij de elementen van het sociaal onderzoek overnemen om dit rapport op te stellen, hoewel het sociaal onderzoek een ander doel heeft (de rechter informatie bezorgen bij het beoordelen van de geschiktheid) dan het rapport (de buitenlandse instantie inlichten om de verwantschap van een kind zo goed mogelijk te bepalen); dat leidt vaak tot problemen in de praktijk bij het verplicht overmaken van dit rapport aan de centrale instantie van het land van herkomst;

— daar de Parketten meestal overbelast zijn, wordt het rapport van het openbaar ministerie vaak lang na de wettelijke termijn van twee maanden ingediend, waardoor de adoptieprocedure vaak aanzienlijke vertraging oploopt.

Het voorontwerp voorzag dat het opstellen van het rapport in kwestie zou worden toevertrouwd aan de bevoegde communautaire centrale instantie (of de bevoegde Gemeenschap); na advies van de Raad van State zwijgt de wet helaas over dit onderwerp. Een toekomstig samenwerkingsakkoord moet dit probleem dus oplossen.

²² Zo wordt aangegeven door de Raad van Staten in punt 1.2 van de algemene opmerkingen (doc. 2259/001, p. 345).

Pour permettre que l'intérêt de l'enfant soit respecté dans toutes les procédures, l'ACC insiste sur l'importance de systématiser l'enquête sociale dans toutes les procédures d'adoption interne intrafamiliale.

3. *En ce qui concerne la rédaction du rapport du Ministère public*

Depuis plusieurs années, l'ACC plaide pour que le rapport visé à l'article 15 de la Convention de La Haye (devenu rapport du Ministère public, dans la loi du 24 avril 2003), rapport qui doit permettre aux autorités centrales de l'État d'origine de réaliser le meilleur apparemment possible, soit une compétence de l'autorité centrale communautaire, et non du Parquet.

Plusieurs arguments plaident pour cette modification:

— l'apparemment est une compétence relevant des Communautés²²;

— pour simplifier le travail actuel des Parquets, une circulaire prévoit que ceux-ci reprennent les éléments de l'enquête sociale pour établir ce rapport, alors que l'enquête sociale a une finalité différente (éclairer le juge dans la prise du jugement d'aptitude) de la finalité du rapport (éclairer l'autorité étrangère pour réaliser le meilleur apparemment pour un enfant); ce qui pose souvent problème, en pratique, lors de l'envoi obligatoire de ce rapport à l'autorité centrale du pays d'origine;

— enfin, les Parquets étant le plus souvent surchargés, le rapport du ministère public est très souvent rendu bien au-delà du délai légal de deux mois, ce qui a pour effet de retarder parfois considérablement la procédure d'adoption.

L'avant-projet de loi prévoyait que la rédaction du rapport en question serait confiée à l'Autorité centrale communautaire compétente (ou à la Communauté compétente); suite à l'avis du Conseil d'État, la loi est malheureusement muette à ce sujet. Un futur accord de coopération devra donc régler ce problème.

²² Ainsi que le relève le Conseil d'État, au point 1.2. des observations générales (doc. 2259/001, p. 345).

4. Wat betreft artikel 11 van het ontwerp (beschermingsmaatregelen)

Zoals uiteengezet wordt in de commentaar bij dit artikel is het onontbeerlijk, als men gevolg wil geven aan de beschermingsmaatregelen die worden voorzien door artikel 363-1, al. 1 van het Burgerlijk wetboek, om de uitzondering die *in fine* van dit artikel wordt voorzien te moduleren; deze uitzondering is momenteel een open deur voor niet-begeleide adopties, in weerwil met de principes vooropgesteld door de wet van 24 april 2003.

Het zou echter nuttig zijn om in de wijziging aan te geven over welke bevoegde instantie het gaat, namelijk de bevoegde communautaire centrale instantie; het gebrek aan duidelijkheid zou kunnen laten vermoeden dat het gaat om de instantie van het land van herkomst, die aan het begin van de zin wordt genoemd.

Er is evenwel geen decretale wijziging nodig voor de toepassing (vermits het eventuele akkoord dat gegeven moet worden door de bevoegde centrale instantie het akkoord is dat beoogd wordt in artikel 361-3 en 361-5 van het burgerlijk wetboek). Het zou dan ook interessant zijn om dit nieuwe artikel 11 te vermelden in artikel 46 van het ontwerp, bij de artikelen die uitzonderlijk onmiddellijk in werking kunnen treden.

5. Wat betreft de wijzigingen in het internationaal privérecht en de kafalas

Het ACC ondersteunt de voorgestelde wijzigingen, rekening houdend met de problemen die zich in het verleden voordeden in de Vlaamse gemeenschap. De Franse gemeenschap heeft geen bijzondere moeilijkheden ondervonden bij het toepassen van de regels die binnen haar jurisdicties gelden voor de *kafala*.

De erkenning van een *kafala* als voogdij, op basis van de Conventie van Den Haag van 1996, lijkt niet het voorwerp te zijn van de wijziging van de adoptiewet.

6. Uiteenzetting door de heer Erik van Tricht, voorzitter van de Koninklijke Federatie van het Belgisch notariaat en de heer Vincent Dapsens, vicevoorzitter van de Nationale Kamer van notarissen

De heer Erik Van Tricht, voorzitter van de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat, stelt vast dat het wetsontwerp verschillende voorstellen van notarieel belang bevat, waarvan een aantal technisch en van minder politiek belang zijn. Hij zal zich hier niet over uitspreken.

Een eerste onderwerp voorzien in Titel 9 van het wetsontwerp betreft de verwerping van een nalatenschap

4. En ce qui concerne l'article 11 du projet (mesures de sauvegarde)

Ainsi qu'exposé dans le commentaire de cet article, il est indispensable, si l'on veut donner effet aux mesures de sauvegarde prévues par l'article 363-1, al. 1er du Code civil, de modaliser l'exception prévue *in fine* de cet article; en effet, cette exception est actuellement une porte ouverte à des adoptions non encadrées, contrairement aux principes voulus par la loi du 24 avril 2003.

Néanmoins, il serait utile de préciser, dans la modification, de quelle autorité compétente il s'agit, à savoir l'autorité centrale communautaire compétente; le manque de précision pourrait sinon laisser penser qu'il s'agit de l'autorité de l'état d'origine, évoquée au début de la phrase.

Enfin, ne nécessitant aucune modification décrétable pour être applicable (puisque l'accord éventuel à donner par l'Autorité centrale compétente est l'accord visé aux articles 361-3 et 361-5 du Code civil), il serait intéressant de viser ce nouvel article 11 à l'article 46 du projet, dans les articles pouvant exceptionnellement entrer en vigueur immédiatement.

5. En ce qui concerne les modifications en droit international privé et les kafalas

L'ACC soutient les modifications proposées, compte tenu des problèmes qui se sont posés dans le passé en communauté flamande. La communauté française n'a pas rencontré de difficultés particulières en ce qui concerne l'application des règles applicables aux *kafalas* au sein de ses juridictions.

La reconnaissance d'une *kafala* en tant que tutelle, sur base de la convention de La Haye de 1996, ne lui paraît pas être l'objet de la modification de la loi sur l'adoption.

6. Exposé de M. Erik Van Tricht, président de la Fédération Royale du notariat belge et M. Vincent Dapsens, vice-président de la Chambre nationale des Notaires

Monsieur Erik Van Tricht, président de la Fédération royale du Notariat belge, constate que le projet de loi contient différentes propositions d'intérêt notarial dont plusieurs sont d'ordre technique et de moindre importance politique. Il ne se prononcera pas à ce sujet.

Un premier thème prévu dans le Titre 9 du projet de loi concerne la renonciation à une succession et

en de aanvaarding van een nalatenschap onder voorrecht van boedelbeschrijving. Dit zal in de toekomst geschieden ten overstaan van een notaris. De voorgestelde bepalingen streven een dubbel en parallel doel na, namelijk een betere en efficiëntere dienstverlening aan de burgers via de tussenkomst van het notariaat en een vermindering van de werklust voor de rechtbanken.

In de eerste plaats wordt in het wetsontwerp de bevoegdheid van de griffies om deze verklaringen te ontvangen afgeschaft.

Deze verklaringen zullen alleen nog bij een notaris kunnen gebeuren.

De spreker acht dit een gelukkig voorstel. Het gaat immers om een handeling in het kader van de afhandeling van een nalatenschap, een specifieke taak inzake de uitoefening van een erfkeuze door een erfgerechtigde. Zoiets behoort inderdaad niet tot de kernbevoegdheden van de griffies die hiervan dan ook ontlast kunnen worden.

De spreker treedt hieromtrent de memorie van toelichting bij wanneer het stelt dat een erfkeuze niet lichtzinnig mag gebeuren.

Zowel de beneficiaire aanvaarding als de verwerping van een nalatenschap zijn definitieve keuzes waar in principe niet meer op kan terug gekomen worden en waarvan de concrete gevolgen door de burger dienen gekend te zijn alvorens hij zijn keuze maakt.

Gelet op de juridische kennis terzake en de centrale rol die in het kader van de afhandeling van een nalatenschap wordt ingenomen door de notaris, is hij of zij ideaal geplaatst om de erfgerechtigden de noodzakelijke toelichting en raad te verstrekken bij de uitoefening van een erfkeuze.

Terecht voorziet het wetsontwerp dat, bij nalatenschappen met een zeer klein actief of die zelfs deficitair zijn, eventuele handelingen geen extra kosten met zich mogen meebrengen voor de betrokkenen. Daarom wordt er een vrijstelling voorzien van kosten, rechten en taksen. Het notariaat zal zelf bijdragen voor die kosten via het notarieel fonds dat door de notarissen wordt gefinancierd.

Ook de notariële tussenkomst bij deze akte zal bijgevolg gratis zijn voor de burger.

Het hoofdstuk 2 van Titel 9 handelt over akten en attesten van erfopvolging die geregistreerd zullen worden in het centraal erfrechtregister. Ook de Europese erfrechtverklaringen worden hierin opgenomen evenals

l'acceptation sous bénéfice d'inventaire. Cette déclaration se fera à l'avenir devant un notaire. Les dispositions proposées poursuivent un objectif double et parallèle, à savoir un service meilleur et plus efficace au citoyen par l'intervention du notariat et une diminution de la charge de travail pour les tribunaux.

En premier lieu, le projet de loi abroge la compétence des greffes de recevoir ces déclarations.

Ces déclarations ne pourront désormais plus être faites que devant un notaire.

L'orateur estime qu'il s'agit d'une proposition heureuse. En effet, il s'agit d'un acte dans le cadre du règlement d'une succession, une tâche spécifique en matière d'exercice de l'option héréditaire par un successible. En effet, cela n'appartient pas aux compétences clés des greffes qui peuvent donc en être déchargés.

À ce propos, l'orateur adhère à l'Exposé des Motifs lorsqu'il affirme qu'une option héréditaire ne peut être prise à la légère.

Tant l'acceptation sous bénéfice d'inventaire que la renonciation à une succession sont des choix définitifs sur lesquels il n'est en principe plus possible de revenir et dont les conséquences concrètes doivent être connues par le citoyen avant qu'il n'opère son choix.

Étant donné ses connaissances juridiques en la matière et son rôle central dans le cadre de la liquidation d'une succession, le notaire est idéalement placé pour apporter au successible les explications et conseils nécessaires lors de l'exercice d'une option héréditaire.

Le projet de loi prévoit aussi, à juste titre, qu'en cas de succession avec un actif très minime, voire déficitaire, les actes éventuels ne peuvent entraîner de frais supplémentaires pour les intéressés. Par conséquent, une exemption des frais, droits et taxes est prévue. Le notariat peut contribuer lui-même à ces frais par l'intermédiaire du fonds notarié qui est financé par les notaires.

L'intervention notariée dans cet acte sera par conséquent gratuite pour le citoyen.

Le chapitre 2 du Titre 9 traite d'actes et de certificats successoraux qui seront enregistrés dans le registre successoral central, les certificats successoraux européens y seront repris également, de même que les

de verwerpingen en de aanvaardingen onder voorrecht van nalatenschappen. De publiciteit wordt bijgevolg gecentraliseerd. Dit zal zeker en vast een vereenvoudiging zijn voor de toekomst.

Een derde modernisering van de notariswet vloeit voort uit een evaluatie die gevraagd is geweest door de minister van Justitie. Deze evaluatie heeft geleid tot een aantal voorstellen die rechtstreekse of onrechtstreekse dienstverlening aan de burger moeten moderniseren via een aanpassing aan nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen en aan nieuwe technologische mogelijkheden. Op het vlak van administratieve vereenvoudiging verwelkomt het notariaat de afschaffing van een aantal oude procedures zoals het dubbel neerleggen van een repertorium op de rechtbank of het dubbel neerleggen van de handtekening van de notaris bij de gemeente.

Het notariaat juicht de verduidelijking toe die wordt aangebracht aan de uitvoerbare kracht van een notariële akte. De positie van het Hof van Cassatie wordt hieromtrent uitdrukkelijk overgenomen in het wetsontwerp.

Dat een gerechtelijk mandaat kan worden voortgezet door een associé van de aangestelde notaris vermijdt dat partijen terug naar de rechter moeten voor een nieuwe aanstelling wanneer de oorspronkelijke notaris verhinderd is.

Zo is er ook een modernisering van de regels die zeggen voor welke persoon een notaris geen akte mag verlijden omwille van zijn persoonlijke verwantschapsband. In het verleden werd alleen rekening gehouden met huwelijken. De nieuwe regelgeving voorziet ook de nieuwe samenlevingsvormen.

Belangrijker zijn een aantal technische aanpassingen in verband met de Notariële Aktebank. Reeds in het verleden werd voorzien dat akten die niet op papier worden verleden en opgemaakt bewaard blijven in een Notariële Aktebank. Het principe is bijgevolg niet nieuw maar een aantal technische aanpassingen van het wetsontwerp voorzien in een versnelde en gefaseerde inwerkingtreding van deze Aktebank. Eens operationeel, zal de burger steeds onmiddellijk en altijd over alle notariële documenten kunnen beschikken. Dit is een belangrijke stap inzake administratieve vereenvoudiging voor de burger.

In een samenleving waar tijd een kostbaar goed is geworden voor iedere burger en waar vlotte verplaatsingen geen evidentie meer zijn, wordt de mogelijkheid voorzien om via videoconferentie een akte op afstand te verlijden, waarbij iedere cliënt kan blijven rekenen op de bijstand van de eigen notaris in zijn vertrouwde

renonciations à la succession et les acceptations sous bénéfice d'inventaire. La publicité sera par conséquent centralisée. Cela permettra certainement une simplification à l'avenir.

Une troisième modernisation de la Loi sur le notariat découle d'une évaluation qui a été demandée par le ministre de la Justice. Cette évaluation a conduit à plusieurs propositions qui doivent moderniser le service direct ou indirect au citoyen par le biais d'une adaptation aux nouveaux développements sociaux et aux nouvelles possibilités technologiques. Sur le plan de la simplification administrative, le notariat salue l'abrogation de plusieurs anciennes procédures telles que le double dépôt d'un répertoire au tribunal ou le double dépôt de la signature du notaire auprès de la commune.

Le notariat adhère à l'explication qui est apportée à la force exécutoire d'un acte notarié. La position de la Cour de cassation à ce sujet est expressément reprise dans le projet de loi.

La possibilité de poursuite d'un mandat judiciaire par un associé du notaire désigné permet d'éviter que les parties ne doivent se représenter devant le juge pour une nouvelle désignation lorsque le notaire initial est empêché.

Les règles désignant les personnes pour lesquelles un notaire ne peut passer d'acte en raison de son lien de parenté personnel ont également été modernisées. Dans le passé, seuls les mariages étaient pris en compte. Désormais, la nouvelle réglementation vise aussi les nouvelles formes de cohabitation.

Certaines adaptations techniques en rapport avec la Banque des Actes notariés sont plus importantes. Déjà dans le passé, il était prévu que les actes qui ne sont pas passés et établis sur papier étaient conservés dans une Banque des actes notariés. Par conséquent, le principe n'est pas nouveau mais plusieurs adaptations techniques du projet de loi prévoient une entrée en vigueur accélérée et échelonnée de cette Banque des actes notariés. Une fois qu'elle sera opérationnelle, le citoyen pourra toujours disposer de tous les documents notariés sur-le-champ et en toutes circonstances. C'est une étape importante en matière de simplification administrative pour le citoyen.

Dans une société où le temps est devenu un bien précieux pour chaque citoyen et/ou où la fluidité de la circulation n'est pas évidente, il faut prévoir la possibilité de passer un acte à distance par vidéoconférence, chaque client pouvant continuer à compter sur l'assistance de son propre notaire dans l'environnement qui

omgeving. Elke partij zal in dat systeem nog altijd voor een notaris verschijnen. Via de ondertekening van een volmacht voor de notaris blijft de authenticiteit gegarandeerd. Het wetsontwerp voorziet bovendien dat dit kan gebeuren zonder meerkost voor de partijen, wat toe te juichen is.

De heer Vincent Dapsens, vicevoorzitter van de Nationale Kamer van Notarissen, voegt eraan toe dat wat de organisatie van het beroep van notaris betreft het noodzakelijk was om een gepaste publiciteit toe te voegen van het begin, de verlenging en het einde van associaties van notarissen. Deze maatregel werd tot op heden niet systematisch voorzien, waardoor het niet altijd duidelijk was of iemand de hoedanigheid van notaris had en de verleden akte kon authentiek verklaren.

Het wetsontwerp voorziet een systematische toepassing van deze publicatie.

Deze voldoet ook aan andere behoeften. Zo is er de mogelijkheid voor oud-notarissen om binnen de leeftijdsgrenzen die door de wet worden opgelegd een vervanging uit te voeren waardoor deze in bepaalde gevallen ervaring kan aanbrengen die een belangrijke meerwaarde kan inhouden.

Ook het harmoniseren van de pensioenleeftijd met die van de magistraten is een geschikte maatregel.

Dankzij de technologische evoluties kan een moderne en efficiënte controle van de boekhouding van notarissen worden ingevoerd teneinde het publiek beter te beschermen. De Nationale Kamer zal deze nieuwe opdracht ondersteunen door dagelijks de boekhoudkundige gegevens van de studies in het land te verzamelen en deze permanent te analyseren aan de hand van auditsoftware.

De provinciale kamers blijven bevoegd voor de tuchtmaatregelen in dit geval. Zij kunnen bewarende of ondersteunende maatregelen opleggen aan notarissen om zo de financiële belangen van hun klanten te beschermen.

Andere wijzigingen van het wetsontwerp hebben betrekking op de vereenvoudiging van de regels in verband met de sommen die op de rubriekrekening worden geplaatst. Deze vereenvoudiging wordt gerechtvaardigd voor het veralgemenen van de derdenrekening bij notarissen.

Het wetsontwerp verduidelijkt ook bepaalde reglementaire bevoegdheden van de nationale kamer.

lui est familier. Dans ce système, chaque partie comparaitra toujours devant un notaire. Par la signature d'une procuration devant le notaire, l'authenticité restera garantie. Par ailleurs, le projet de loi prévoit que cela peut se faire sans frais supplémentaires pour les parties, ce qu'il faut saluer.

Monsieur Vincent Dapsens, vice-président de la Chambre nationale des Notaires, ajoute qu'en ce qui concerne l'organisation de la profession notariale, il était nécessaire d'ajouter une publicité adéquate du début, de l'extension et de la fin des associations de notaires. En effet, cette mesure n'était jusqu'à présent pas systématiquement prévue si bien qu'il n'était pas toujours clair si une personne avait qualité de notaire et pouvait conférer authenticité à l'acte qu'il recevait.

Le projet de loi prévoit une systématisation de cette publicité.

Il répond à d'autres besoins. Ainsi, la possibilité pour les notaires honoraires, dans les limites d'âge fixées par la loi, d'exercer une suppléance permettra dans certains cas d'apporter une expérience qui représente en général une importante plus-value.

De même, l'harmonisation de l'âge de la pension avec celui des magistrats est une mesure adéquate.

Grace aux évolutions technologiques, un contrôle moderne et efficace de la comptabilité des notaires peut être mise en place dans le but d'assurer une meilleure protection du public. La chambre nationale apportera son appui à cette nouvelle mission en collectant, au jour le jour, les données comptables des études du pays et en les analysant de façon permanente au travers d'un logiciel d'audit.

Les chambres provinciales restent chargées de l'autorité disciplinaire en cette matière. Elles auront la possibilité d'imposer aux notaires des mesures conservatoires ou d'appui qui seront de nature à protéger les intérêts financiers des clients.

D'autres modifications du projet de loi concernent la simplification des règles relatives aux sommes apportées en compte rubriqué. Cette simplification se justifie par la généralisation du compte tiers dans le notariat.

Le projet de loi clarifie également certaines compétences réglementaires de la chambre nationale.

De spreker sluit zich ook aan bij de verduidelijkingen die de tekst aanbrengt op het gebied van de reeds bestaande opdracht van het bijhouden van een authentieke centrale bank van notarissen en de bijzondere aandacht die de tekst besteedt aan de bescherming van de privacy en het beroepsgeheim bij het bijhouden van databases door notarissen. Dat is bovendien verplicht met het oog op de relevante Europese legislatieve evoluties.

Tenslotte worden de bepalingen in verband met het notarieel fonds aangepast aan de veranderingen in de wet die het wetsontwerp voorziet.

De heer Erik Van Tricht wijst op een aantal punten die voor verbetering vatbaar zijn. Hij denkt aan de mogelijkheid tot wettelijke verankering van een evolutie die zich aftekent in de rechtspraak waarbij de notariële aansprakelijkheid wordt gekwalificeerd als minstens deels van contractuele aard. Duidelijkheid op dit vlak zou de burger ten goede komen.

Ook de uitbreiding van de mogelijkheid voor notarissen om zich met elkaar te associëren over de grenzen van een standplaats heen -zodat verschillende notariaten hun krachten kunnen bundelen in het voordeel van de burger- zou door de wetgever overwogen moeten worden.

De heer Vincent Dapsens meldt dat het notariaat onlangs nog een Staten-Generaal organiseerde om een stand van zaken op te maken wat betreft de post-universitaire opleiding van toekomstige notarissen. Het lijkt opportuun om in een wettekst de verbeteringen op te nemen die worden voorgesteld door de Staten-Generaal teneinde een nog gepastere opleiding te verzekeren voor de toekomstige notarissen. Zo kunnen zij hun dienstverlening aan hun cliënten nog verbeteren.

Een laatste punt hangt samen met de voorwaarde van nationaliteit die in 2011 werd afgeschaft voor Europese staatsburgers wat betreft de toetreding tot de titel van kandidaat-notaris. Deze evolutie in de wetgeving heeft enkel betrekking op kandidaat-notarissen die hun opleiding in België volgen. Men moet overwegen om het beroep open te stellen voor Europese staatsburgers die hun opleiding in een ander land van de Europese Unie hebben gevolgd. Dat moet vanzelfsprekend gebeuren binnen een specifiek wettelijk en reglementair kader om ervoor te zorgen dat deze opleiding gelijkaardig is met en van dezelfde kwaliteit als deze die een Belgische kandidaat-notaris genoten heeft.

L'orateur souscrit également aux précisions apportées par le texte en ce qui concerne la mission déjà existante de la tenue d'une banque centrale authentique des notaires et à l'attention particulière apportée par le texte tant à la protection de la vie privée qu'au secret professionnel qui doivent être liés à la tenue des banques de données gérées par le notariat. Ceci s'impose au regard des évolutions législatives européennes en la matière.

Enfin, les dispositions relatives au fonds notarial sont adaptées aux changements de législation liés au projet de loi.

Monsieur Erik Van Tricht épingle certains points susceptibles d'amélioration. Il pense à la possibilité d'ancrage légal d'une évolution qui se dessine dans la jurisprudence, à savoir de qualifier de contractuelle la responsabilité notariale, du moins en partie. La clarté sur ce plan serait profitable pour le citoyen.

L'extension de la possibilité pour les notaires de s'associer au-delà des frontières d'une résidence – de telle sorte que différents notariats puissent unir leurs forces au bénéfice du citoyen – devrait être envisagée par le législateur.

Monsieur Vincent Dapsens signale que le notariat a récemment organisé les États généraux du stage afin de faire un état des lieux de la formation postuniversitaire des futurs notaires. Il paraît opportuun de reprendre dans un texte de loi les améliorations proposées par les États généraux dans le but d'assurer une formation encore plus adéquate aux futurs notaires. Ceci leur permettra d'améliorer leurs services à la clientèle.

Un dernier point est relatif à la condition de nationalité qui, en 2011, a été supprimée pour les ressortissants européens pour l'accession au titre de candidat-notaire. Cette évolution législative ne concerne que les candidats-notaires suivant la filière de formation en Belgique. Il faut envisager l'ouverture de la profession à des ressortissants européens qui auraient suivi leur formation dans un autre pays de l'Union européenne. Ceci devra évidemment se faire dans un cadre légal et réglementaire spécifique pour assurer que cette formation soit similaire et de même qualité que celle qu'aura suivie un candidat-notaire belge.

B. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer Raf Terwingen (CD&V) merkt op dat wat het beroepsgeheim betreft, de adviezen zeer verschillend zijn naargelang de taalgrens. De bepalingen over het beroepsgeheim worden met de LIVC's geassocieerd, maar oorspronkelijk zijn de bepalingen ingevoerd op de uitdrukkelijke vraag van de mensen die op het terrein werkzaam zijn in het kader van de "Family Justice Centers". Bestaan er gelijkaardige initiatieven in de Franse Gemeenschap?

Het wetsvoorstel beoogt een ruim kader te creëren dat de mogelijkheid biedt aan de gemeenschappen om het overleg te organiseren en de finaliteit te bepalen. Op die manier heeft elke gemeenschap ook de keuze om geen gebruik te maken van de mogelijkheden van het gedeeld beroepsgeheim.

Uit de werkzaamheden van de commissie seksueel misbruik bleek duidelijk dat men zeer voorzichtig moet omgaan met het beroepsgeheim zodat de vertrouwensband van het slachtoffer met de hulpverlener niet onder druk komt te staan. Artikel 458ter voorziet, net als artikel 458 bis, dat dat beroepsgeheim kan doorbroken worden in bepaalde gevallen. Het betreft hier een overleg tussen professionelen en in het belang van de hulpzoekende. Dat is een essentieel aspect dat niet vergeten mag worden.

De spreker verwijst eveneens naar de net gestemde wetgeving waarbij OCMW-medewerkers nu zelfs een meldingsplicht hebben in het kader van de strijd tegen het terrorisme. Het wetsvoorstel dat hier ter discussie ligt, gaat veel minder ver en creëert een kader dat overleg mogelijk maakt wanneer de gemeenschappen hiervan gebruik wensen te maken.

De heer Christian Brotcorne (cdH) wenst verduidelijking over drie specifieke punten.

Wat het gedeeld beroepsgeheim en het beoogde doel van het wetsontwerp met de invoeging van artikel 458ter in het wetboek van strafrecht betreft, neemt hij akte van het bezwaar van meerdere sprekers. Tijdens eerdere hoorzittingen werd reeds aangehaald dat dit nieuwe artikel nutteloos was daar zij die het beroepsgeheim delen tot geheimhouding gebonden zijn wat betreft de meegedeelde informatie. Wat zou dan het nut zijn van dit gedeelde beroepsgeheim? Beantwoordt deze bepaling wel echt aan het nagestreefde doel?

Het standpunt van de Franstalige experts over artikel 458ter van het wetboek van strafrecht werd uitgebreid

B. Questions et interventions des membres

Monsieur Raf Terwingen (CD&V) fait remarquer que les avis sont très partagés en fonction de la frontière linguistique en ce qui concerne le secret professionnel. Les dispositions relatives au secret professionnel sont associées aux CSIL mais, à l'origine, les dispositions ont été introduites à la demande expresse des personnes qui travaillent sur le terrain dans le cadre des "Family Justice Centers". Existe-t-il des initiatives similaires dans la Communauté française?

La proposition de loi vise à créer un cadre large qui offre la possibilité aux communautés d'organiser la concertation et de déterminer la finalité. De cette manière, chaque Communauté a également le choix de ne pas faire usage des possibilités du secret professionnel partagé.

Les travaux de la commission sur les abus sexuels ont révélé clairement qu'il fallait utiliser très prudemment le secret professionnel afin de ne pas affecter le lien de confiance de la victime avec l'assistant. L'article 458ter prévoit, tout comme l'article 458bis, que le secret professionnel peut être brisé dans certains cas. Il s'agit en l'occurrence d'une concertation entre professionnels et dans l'intérêt du demandeur d'aide. C'est un aspect essentiel que l'on ne peut oublier.

Par ailleurs, l'orateur renvoie à la législation récemment votée par laquelle les collaborateurs des CPAS peuvent désormais être eux-mêmes soumis à une obligation de déclaration dans le cadre de la lutte contre le terrorisme. La proposition de loi débattue ici va beaucoup moins loin et crée un cadre qui permet une concertation lorsque les Communautés souhaitent en faire usage.

M. Christian Brotcorne (cdH) souhaite des éclaircissements sur trois points spécifiques.

En ce qui concerne le secret professionnel partagé et la finalité poursuivie par le projet de loi en insérant l'article 458ter dans le Code pénal, il prend acte de l'opposition de plusieurs intervenants. Lors des auditions précédentes, il avait déjà été évoqué que ce nouvel article était inutile dans la mesure où ceux qui partagent le secret professionnel sont tenus au secret en ce qui concerne les informations communiquées. Quelle serait dès lors l'utilité de ce secret professionnel partagé? La disposition répond-elle réellement aux finalités poursuivies?

La position des experts francophones sur l'article 458ter du Code pénal a été très largement développée.

besproken. De spreker stelt vast dat dit niet het geval is voor de Nederlandstalige kant van het land. Hij zou graag de mening van de Nederlandstalige experts kennen over het gedeelde beroepsgeheim.

Wat betreft de veralgemening van het verplicht sociaal onderzoek voor alle adopties geeft de spreker bovendien aan dat de magistraat steeds de mogelijkheid heeft om een sociaal onderzoek te vorderen, ook bij adopties waarvoor dat niet verplicht is. Mevrouw Bertrand haalde aan dat zij op dit gebied vreesde voor een te grote ongelijkheid tussen de verschillende gerechtelijke arrondissementen. Kan zij de redenen om een sociaal onderzoek in alle gevallen verplicht te maken nog verder rechtvaardigen?

Wat het afstand doen van nalatenschap of de verklaring van aanvaarding onder beneficie van boedelbeschrijving betreft, neemt dhr. Brotcorne akte van het feit dat het notariaat bereid is om deze nieuwe opdracht op zich te nemen en erover zal waken dat deze nieuwe maatregel niet duurder zal uitvallen voor de burgers. Hebben de twee afgevaardigden van het notariaat een idee van het aantal afwijzingen of aanvaardingen er momenteel bestaat op de griffies van de rechtbanken van eerste aanleg? Bestaat er een opsplitsing tussen de verklaringen die gedaan worden ter griffie en deze die bij de notaris worden gedaan?

Mevrouw Annick Lambrecht (sp.a) wenst eveneens cijfermateriaal over het aantal verklaringen bij de griffie en bij de notarissen.

Een tweede vraag betreft de huidige kostprijs voor de aflegging van een verklaring bij de notaris en de toekomstige kostprijs hiervan, gelet op de nieuwe bepalingen van het wetsontwerp.

De spreekster wenst ook te vernemen waarom er in de toekomst enkel aangifte bij authentieke akte mogelijk zal zijn.

Het wetsontwerp voorziet een vrijstelling voor de nalatenschappen onder het bedrag van 5000 euro. Waarom werd voor dit bedrag gekozen? Wat als erfgenamen ten onrechte verklaren dat een erfenis onder de limiet van 5000 euro valt of omgekeerd?

Een laatste vraag betreft de videoconferenties die in de toekomst mogelijk zullen zijn tussen de notaris en zijn cliënten. De vertegenwoordigers van het notariaat hebben aangekondigd dat dit de kostprijs van hun prestaties niet zal verhogen. Hoe gebeurt de ondertekening van een akte in geval van videoconferentie?

L'intervenant constate que ce n'est pas le cas du côté néerlandophone du pays. Il aimerait connaître l'opinion d'experts néerlandophones sur le secret professionnel partagé.

Par ailleurs, en ce qui concerne la généralisation de l'enquête sociale obligatoire pour toutes les adoptions, l'intervenant signale que le magistrat a, en tout état de cause, la possibilité de solliciter une enquête sociale, même dans les adoptions où elle n'est pas obligatoire. Madame Bertrand a évoqué sa crainte qu'à cet égard, il y ait une trop grande disparité au niveau des différents arrondissements judiciaires. Peut-elle justifier davantage les motifs pour lesquels une enquête sociale devrait être obligatoire dans tous les cas de figure?

Concernant la renonciation à la succession ou la déclaration d'acceptation sous bénéfice d'inventaire, M. Brotcorne prend acte du fait que le notariat est disposé à prendre cette nouvelle mission en charge et veillera à ce que cette nouvelle mesure ne soit pas plus coûteuse pour les citoyens. Les deux représentants du notariat ont-ils une idée du nombre de renoncations ou d'acceptations qui se font actuellement aux greffes des tribunaux de première instance? Existe-t-il une ventilation entre les déclarations faites aux greffes et celles faites dans les études notariales?

Madame Annick Lambrecht (sp.a) souhaite également des chiffres à propos du nombre de déclarations auprès du greffe et des notaires.

Une deuxième question concerne le coût actuel du dépôt d'une déclaration auprès du notaire et son coût futur étant donné les nouvelles dispositions du projet de loi.

L'oratrice souhaite également savoir pourquoi une déclaration ne sera possible à l'avenir que par acte authentique.

Le projet de loi prévoit une exonération pour les successions inférieures à un montant de 5000 EUR. Pourquoi avoir opté pour un tel montant? Qu'en est-il si les héritiers déclaraient à tort qu'un héritage est inférieur à la limite des 5000 EUR ou inversement?

Une dernière question concerne les vidéoconférences qui seront possibles à l'avenir entre le notaire et ses clients. Les représentants du notariat ont annoncé que cela n'augmenterait pas le coût de leurs prestations. Comment la signature d'un acte se déroulera-t-elle en cas de vidéoconférence?

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) merkt op dat er wat het beroepsgeheim betreft, heel kritische vragen worden gesteld, ook door Nederlandstaligen. Er moet een regeling gevonden worden voor het gedeeld beroepsgeheim omdat er situaties zijn waar dit noodzakelijk is. Er moet echter voorzichtig mee worden omgesprongen aangezien er veel afhangt van de modaliteiten en de manier waarop de zaken omschreven worden. Beroepsgeheim is niet iets waar men zomaar licht overheen gaat, maar er is nood aan het creëren van een duidelijk wettelijk kader dat een antwoord biedt op de verschillende kritische vragen die tijdens de hoorzittingen al aan bod kwamen.

Wat de IPR betreft, wijst de spreker op de complexiteit van de materie. De voorgelegde nota's zullen een goede basis vormen voor de verdere werkzaamheden van de commissie in dat verband.

Betreffende de bepalingen over het notariaat is het voor de spreker niet duidelijk waarom deze wijziging noodzakelijk is. De memorie van toelichting biedt op dat vlak ook geen duidelijk antwoord. Voor bepaalde gevallen lijkt de huidige regeling toch eenvoudiger en zou de nieuwe regeling een bijkomende drempel kunnen zijn. Ook over de kosten kan men zich bijkomende vragen stellen. Waarom staat bij de verwerping de grens op netto 5000 euro? Wat met de aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving? Hoeveel gaat dat kosten?

De spreker kan zich niet ontdoen van het gevoel dat Justitie meer en meer van haar taken naar de notarissen doorschuift. Hoe gaat zich dat voor de burger in de toekomst vertalen op vlak van kostprijs?

C. Antwoorden en debat

Mevrouw Liliane Baudart treedt de sprekers bij wat betreft de noodzaak aan overleg tussen de gerechtelijke en de medische en psychosociale sector.

Zij is al meer dan 33 jaar actief in de jeugdzorg. Daar bestaan al jarenlang overlegorganen. Deze werden concreet uitgewerkt in een decreet.

In elk voormalig gerechtelijk arrondissement werden lokale coördinatiecomités opgericht om kinderen die het slachtoffer werden van mishandeling te helpen. Er bestaan zo'n dertien lokale coördinatiecomités die de gerechtelijke en de sociale elementen samenbrengen waarbij ook telkens een aantal mensen uitgenodigd worden.

Monsieur Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) fait remarquer, en ce qui concerne le secret professionnel, que de nombreuses questions critiques sont posées, même par les néerlandophones. Il faut trouver une réglementation pour le secret professionnel partagé parce qu'il y a des situations où celui-ci est nécessaire. Cependant, il faut en faire un usage prudent étant donné qu'il dépend beaucoup des modalités et de la façon dont les choses sont décrites. Le secret professionnel ne peut être traité à la légère mais il est nécessaire de créer un cadre légal clair qui offre une réponse aux différentes questions critiques qui ont déjà été évoquées lors des audiences.

En ce qui concerne le DIP, l'orateur évoque la complexité de la matière. Les notes soumises constitueront une bonne base pour la suite des travaux de la commission à ce propos.

En ce qui concerne les dispositions relatives au notariat, l'orateur ne saisit pas clairement pourquoi cette modification est nécessaire. Sur ce plan, l'Exposé des Motifs n'offre pas non plus de réponse claire. Pour certains cas, la réglementation actuelle semble quand même plus simple et la nouvelle réglementation pourrait constituer un seuil supplémentaire? D'autres questions se posent, même à propos des frais. Pourquoi, en cas de renonciation, la limite est-elle fixée à 5000 € nets? Qu'en est-il en cas d'acceptation sous bénéfice d'inventaire? Combien coûtera-t-elle?

L'orateur ne peut s'empêcher de penser que la justice délègue de plus en plus ses tâches aux notaires. Pour le citoyen, comment cela va-t-il se traduire à l'avenir sur le plan des coûts?

C. Réponses et débat

Mme Liliane Baudart rejoint les intervenants sur la nécessaire concertation entre le secteur judiciaire et le secteur médico-psychosocial.

Depuis plus de 33 ans, elle œuvre dans le secteur de l'aide à la jeunesse. Depuis des années, des dispositifs de concertation ont été mis sur pied. Ils se sont concrétisés dans un décret.

Dans chaque ex-arrondissement judiciaire ont été mises sur pied des commissions locales de coordination pour l'aide aux enfants victimes de maltraitance. Il y a donc treize commissions locales de coordination regroupant la sphère judiciaire et la sphère sociale, avec, chaque fois, une série de personnes invitées.

Aan Franstalige zijde bestaat er één plaats die alle instanties groepeerd die van dichtbij of veraf bezig zijn met het mishandelde kind of, wat de jeugddiensten “situaties met kinderen in gevaar” noemen. Deze permanente mishandelingsconferentie omvat leden uit de staande en zittende magistratuur, afgevaardigden van de betrokken ministers en men nodigt er ook mensen uit, zoals de politie-instanties die recent nog kwamen spreken over de recentste evoluties in hun werk.

De interventies organiseren is één van de doelstellingen van het interventieprotocol dat in 2007 werd ondertekend.

Het is echter een bijzonder delicate kwestie. De spreekster heeft met opzet haar uitspraken geradicaliseerd omdat ze van mening is dat men goed moet uitkijken als men verschillende doelstellingen wil realiseren binnen hetzelfde artikel van het wetboek van strafrecht. Er zijn tegenspraken in het artikel en de spreekster heeft het gevoel dat dit geen fout is van de wetgever; dit is een uiting van de intentie om een dubbele doelstelling na te streven via artikel 458ter van het wetboek van strafrecht.

De spreekster is voorstander van het gedeeld beroepsgeheim. Dat staat ook in de deontologische code.

Het verschil houdt verband met het systematische onderzoek van elk geval. In alle voorbeelden van overleg die zij heeft gegeven, gaat men niet geval per geval onderzoeken. Er kan zeker een illustratie zijn die gebaseerd is op een moeilijke situatie, maar het voorbeeld wordt helemaal anoniem gemaakt met als doel er lessen uit te trekken. Men gaat echter de sterke punten niet associëren met de maatschappelijk werkers die onderzoek moeten voeren naar de timing van een jong meisje dat slachtoffer is geworden van misbruik binnen het gezin en dat tijd nodig heeft om in het gezelschap van een derde, een arts, een SOS-kinderteam of een psycholoog tot het besluit te komen dat ze klacht wil neerleggen tegen haar misbruiker.

Daar ligt het fundamentele verschil. Er zijn vragen die niet behandeld kunnen worden in aanwezigheid van mensen die een andere rol met een ander doel vervullen.

Waarom moet er een wet worden gemaakt over noodzaak? In de gegeven voorbeelden maakt artikel 458bis het al mogelijk om op te treden.

Als men toegeeft dat het ondenkbaar is om elke situatie van gezinsmisbruik geval per geval te behandelen door de onderzoekers en de personen belast met

Il existe du côté francophone un lieu unique qui regroupe toutes les instances s’occupant de près ou de loin de l’enfance maltraitée, ou ce que les services d’aide à la jeunesse appellent les “situations d’enfants en danger”. Cette conférence permanente “maltraitance” comprend des membres de la magistrature debout et assise, des représentants des ministres concernés, et on y invite des personnes telles que les autorités policières qui sont venues exposer récemment les dernières évolutions dans leur travail.

Articuler les interventions constitue l’un des objectifs du protocole d’intervention signé en 2007.

Toutefois, c’est une question particulièrement sensible, et si l’oratrice a volontairement radicalisé son propos, c’est parce qu’elle estime qu’il faut faire attention au fait de poursuivre différents objectifs au sein d’un même article du Code pénal. Il y a des contradictions dans l’article et l’intervenante a le sentiment que ce n’est pas une erreur du législateur; cela traduit son intention de poursuivre un double objectif à travers cet article 458ter du Code pénal.

L’oratrice est favorable au secret professionnel partagé. C’est inscrit dans le Code de déontologie.

La différence tient à l’examen systématique de chaque cas. Dans les exemples de concertation qu’elle a donnés, on n’examine pas au cas par cas. Il peut certes y avoir une illustration à partir d’une situation difficile, mais l’exemple qu’on prendra sera tout à fait anonymisé et le but sera d’en tirer des enseignements. Par contre, on ne va pas associer les forces aux travailleurs sociaux chargés d’examiner le timing de la jeune fille victime d’un abus intrafamilial et qui a besoin de temps pour pouvoir, accompagnée par un tiers, un clinicien, une équipe SOS enfant ou une psychologue, aller jusqu’à décider qu’elle souhaite déposer plainte à l’encontre de son abuseur.

C’est là la différence fondamentale. Il est des questions qui ne doivent pas être abordées en présence de personnes qui ont un rôle à finalité différente.

Pourquoi faut-il légiférer sur l’état de nécessité? Dans les exemples donnés, l’article 458bis permet déjà d’agir.

Si l’on admet qu’il est inimaginable d’examiner au cas par cas chaque situation d’abus intrafamilial en mettant côte à côte des enquêteurs et des personnes chargées

bijstand en zorg bij elkaar te brengen, hoeft er geen artikel 458ter te komen. Artikel 458bis volstaat dan.

Ook op het gebied van radicalisme suggereert de spreekster dat er al een andere bepaling bestaat. Als men wetten wil schrijven, moeten we minstens een onderscheid maken tussen de verschillende problemen en een ander artikel opmaken.

Wat de strijd tegen de radicalisering betreft, is het meer een kwestie van afstemming tussen de regelingen die getroffen worden tussen de veiligheidsagenten, de gerechtelijke instanties en eventueel ook de zorg- en bijstandssector die instaan voor jongeren of volwassenen die klaar zijn om tot actie over te gaan. Zelfs in dat geval blijkt het wetgevende arsenaal voldoende te zijn.

Mevrouw Annie Devos geeft aan dat de justitiehuisen niet meewerken aan de lokale coördinatie-initiatieven die door FOD Binnenlandse Zaken werden opgericht omdat ze een probleem hebben wat betreft het beroepsgeheim. De enige instanties aan wie de justitiehuisen rapporteren, zijn de gerechtelijke instanties. Er werd met het College van Procureurs-Generaal een omzendbrief voorzien, "Infoflux", waarin de informatiestromen tussen de verschillende partners van de strafrechtelijke keten worden geregeld. Als men erin slaagt om de "Info-flux" in te voeren, die momenteel geëvalueerd wordt door het College, kan men al heel wat garanties bieden wat de uitwisseling van informatie betreft.

In het bestudeerde project is het vooral de ruimte voor dubbele loyaliteit die problematisch is. Er is de loyaliteit ten opzichte van de mandaterende overheid, zoals de strafuitvoeringsrechtbank, en tegelijkertijd overleg dat georganiseerd wordt door de Procureur des Konings. Daaruit volgt de vraag wat de bedoeling is van de taken van alle diverse instanties, evenals de coherentie binnen de gehele strafrechtelijke keten ten opzichte van de doelstelling inzake de sociale herinschakeling van de betrokken personen en de openbare veiligheid.

De spreekster kreeg op uitnodiging van het College van Procureurs-Generaal de kans om het *Family Justice Center* in Antwerpen te bezoeken. Het concept leek aantrekkelijk en interessant maar veroorzaakt rechtstreeks moeilijkheden wat het beroepsgeheim betreft. Men begrijpt dat professionals het moeilijk hebben om op een veilige manier informatie uit te wisselen. Wat de efficiëntie op korte termijn betreft, kan het zeker interessant zijn maar toch blijft de vraag van het hoger belang en de bekommernis om de zaken gescheiden te houden. Dat is voor mevr. Devos echt het probleem met het ter tafel liggende ontwerp.

de l'aide et des soins, il n'est pas nécessaire de créer un article 458ter. L'article 458bis suffit.

Même en matière de radicalisme, l'oratrice suggère qu'on intervienne dans une autre disposition. Si l'on veut légiférer, distinguons au moins les problématiques et créons un autre article.

Au niveau de la lutte contre le radicalisme, c'est davantage une question d'articulation entre des dispositions qui sont prises entre les agents de la sûreté, les agents de l'autorité judiciaire et éventuellement les secteurs de soins et de l'aide qui auraient écho de jeunes ou d'adultes prêts à passer à l'acte. Mais même dans ce cas, il semble que l'arsenal législatif est suffisant.

Mme Annie Devos précise que les maisons de justice ne participent pas aux dispositifs de coordination locale mis en place par le SPF Intérieur, parce qu'elles ont un problème au niveau du secret professionnel. Les seules autorités auxquelles les maisons de justice font rapport sont les autorités judiciaires. Il est prévu avec le Collège des Procureurs généraux une circulaire appelée "Info-flux" qui garantit les flux d'informations entre les différents partenaires de la chaîne pénale. Si l'on parvient à respecter la mise en œuvre d' "Info-flux" qui est maintenant en cours d'évaluation auprès du Collège, on peut déjà apporter beaucoup de garanties quant à l'échange d'informations.

Ce qui est problématique dans le projet à l'examen, c'est une espèce de double loyauté à avoir. Il y a la loyauté par rapport à l'autorité mandante, telle que le tribunal d'application des peines, et en même temps une concertation organisée par le Procureur du Roi. Se pose la question de la finalité des missions de chacun, ainsi que la cohérence de l'ensemble de la chaîne pénale par rapport à l'objectif à la fois en termes de réinsertion sociale des personnes concernées et de sécurité publique.

L'oratrice a eu l'occasion de visiter le *Family Justice Center* d'Anvers, à l'invitation du Collège des procureurs-généraux. Le concept paraît séduisant et intéressant mais il met directement en difficulté par rapport au secret professionnel. On comprend les difficultés des professionnels d'arriver à trouver un cadre sécurisé pour pouvoir échanger des informations. En termes d'efficacité à court terme, cela peut présenter un intérêt mais se pose la question de l'intérêt supérieur, ainsi que le souci de ne pas mélanger les genres. Pour Mme Devos, c'est vraiment là le problème du projet à l'examen.

Op democratisch vlak is het belangrijk om de zorgbe- roepen te ondersteunen en te beschermen. Zij vervullen immers een essentiële rol wat de openbare veiligheid betreft. Als mensen de indruk krijgen dat wij allemaal, ongeacht ons beroep, een aanhangsel zijn van de politiediensten, dan vreest de spreekster dat er andere problemen zullen ontstaan.

Mevrouw Bertrand herinnert eraan dat adoptie in de eerste plaats een maatregel is om het kind te bescher- men. Dat principe wordt erkend door alle internationale conventies. Het is dus onontbeerlijk om het belang van het te adopteren kind voorop te stellen. Wat intrafamiliale adoptie betreft moet men zich realiseren dat het vooral gaat om de plannen van volwassenen voor een kind.

In de praktijk heeft de spreekster al vaak vastgesteld dat achter intrafamiliale adoptie een familiegeheim schuilgaat of dat men zo probeert een conflict binnen de familie te regelen, zoals afstand nemen van een weinig aanwezige vader of van de oorspronkelijke familie. Het klopt dat de magistraat voor alle intrafamiliale adopties kan kiezen of hij al dan niet een gerechtelijk onderzoek wil opstarten. Deze beslissing hangt niet samen met de complexiteit van de situaties maar vloeit eerder voort uit de praktijken die men in elke rechtbank erop nahoudt. Er bestaan dus grote verschillen tussen de gerechte- lijke arrondissementen, waarbij sommige magistraten systematisch een onderzoek vorderen en andere nooit.

Volgens de spreekster kan een magistraat de ge- grondheid van een intrafamiliale adoptie evenwel niet beoordelen op basis van het ingediende verzoekschrift. Dat volstaat niet om de complexiteit van de situatie in te schatten.

Het wetsontwerp maakt het sociaal onderzoek ver- plicht voor de twee andere vormen van adoptie en de spreekster juicht dat toe. Zo vermijdt men dat een kind de dupe wordt van illegale contacten.

Men kan zich evenwel terecht afvragen hoe de rech- ter, in het kader van een interfamiliale adoptie zonder sociaal onderzoek de geschiktheid kan beoordelen van de adopterende ouders om een kind te adopteren en het belang van het kind bij de adoptie in kan schatten.

Hoe kan het kind zonder sociaal onderzoek zijn me- ning uiten over deze adoptie? De huidige wet voorziet dat de rechter die een kind jonger dan 12 wil horen een grondig sociaal onderzoek moet vorderen om gewoon al na te gaan of het kind in staat is om zijn mening te geven.

Waarom zou men dan geen sociaal onderzoek vor- deren om na te gaan of de adoptie wel in het belang is

Sur le plan démocratique, il est important de soutenir et de protéger les métiers de l'aide, lesquels jouent un rôle essentiel en termes de sécurité publique. Si les personnes ont l'impression que nous sommes tous, quel que soit le métier, une annexe des services de police, l'intervenante craint que cela ne pose d'autres problèmes.

Madame Bertrand rappelle que l'adoption est avant tout une mesure de protection de l'enfant. Ce principe est reconnu par toutes les conventions internationales. Il est donc indispensable de vérifier l'intérêt de l'enfant à être adopté. Concernant les adoptions intrafamiliales, il est important de réaliser qu'il s'agit avant tout d'un projet des adultes pour un enfant.

Dans sa pratique, l'oratrice a souvent constaté que l'adoption intrafamiliale cache un secret de famille ou vise à régler des conflits familiaux, comme l'écartement d'un père peu présent ou l'écartement de la famille d'ori- gine. Il est exact que pour toutes les adoptions intrafa- miliales, le magistrat peut ordonner ou pas une enquête judiciaire. Cette décision n'est pas liée à la complexité des situations mais découle plutôt des pratiques propres à chaque tribunal. Il existe donc de grandes différences entre les arrondissements judiciaires, certains magis- trats les ordonnant systématiquement, d'autres jamais.

Or, selon l'oratrice, un magistrat ne peut pas évaluer le bien-fondé d'une adoption intrafamiliale sur base du simple dépôt de la requête. Cela n'est pas suffisant pour mesurer la complexité de la situation.

Le projet de loi rend l'enquête sociale obligatoire pour les deux autres formes d'adoption, ce que l'oratrice salue. On évitera qu'un enfant devienne un familier suite à des contacts illégaux.

Il n'en demeure pas moins que l'on peut légitimement se demander comment, dans le cadre d'une adoption intrafamiliale, le juge pourrait, sans enquête sociale, juger de l'aptitude des adoptants à adopter et de l'intérêt de l'enfant à être adopté.

Par ailleurs, sans enquête sociale, comment per- mettre à l'enfant d'exprimer son opinion sur cette adop- tion? La loi actuelle prévoit que le juge, s'il veut entendre un enfant de moins de 12 ans, doit ordonner une enquête sociale approfondie pour vérifier simplement si l'enfant est apte à donner son opinion.

Pourquoi dès lors ne pas ordonner une enquête sociale pour voir si c'est bien l'intérêt de l'enfant d'être

van het kind? Wat de bescherming van het kind betreft, zou dit extra garanties bieden.

De spreekster geeft aan dat de hoorzittingen in de rechtbank kort zijn, terwijl het sociaal onderzoek grondig wordt gevoerd en dus veel nuttige informatie aanbrengt. De weigering om het sociaal onderzoek algemeen te maken voor alle vormen van adoptie hangt ongetwijfeld samen met budgettaire kwesties.

De heer Erik Van Tricht komt terug op de verklaringen van verwerping of aanvaarding onder voorrecht van een nalatenschap. De huidige wetgeving voorziet dat dit in de regel op de griffies van de rechtbanken van eerste aanleg moet gebeuren. In zeer uitzonderlijke gevallen kan deze verklaring, overeenkomstig de huidige wetgeving, gebeuren bij de notaris maar het aantal gevallen is te verwaarlozen.

Het aantal verwerpingen en aanvaardingen onder voorrecht van inventaris bij de rechtbanken van het Rijk zijn de volgende in het jaar 2015: 2 552 aanvaardingen van een nalatenschap onder voorrecht van inventaris en 12 818 verwerpingen van een nalatenschap.

Wel moet er worden aan herinnerd dat erfgenamen in veel gevallen bij een notaris komen voor het afhandelen van een nalatenschap. Als zij wensen te verzaken of te verwerpen moeten zij nog eens supplementair naar de griffie van een rechtbank gaan.

In sommige gevallen gaan de erfgenamen rechtstreeks naar de griffie waar echter geen enkele bijstand wordt geboden bij een toch zeer belangrijke verrichting in een nalatenschap. Men kan er afstand doen van miljoenen euro zonder deze juridische bijstand. Dit is niet de beste bescherming die we de burger moeten bieden.

De constatering dat het gemakkelijker zou zijn om naar de griffie te gaan, onderschrijft de spreker niet. De werkuren van de griffies zijn immers veel beperkter dan de werkuren van een notariaat.

Bovendien raadplegen de meeste erfgenamen überhaupt al een notaris in het kader van een nalatenschap en is de verplichte verklaring aan de griffie een bijkomende administratieve stap.

Betreffende de kostprijs deelt hij de bezorgdheid van de parlementsleden. Om die reden voorziet het wetsontwerp dat de verklaring tot verwerping of tot aanvaarding onder voorrecht niet noodzakelijk een afzonderlijke akte moet zijn. Men kan deze verklaring integreren in het kader van een andere notariële akte, zoals in de akte

adopté? En termes de protection de l'enfant, cela offrirait des garanties supplémentaires.

L'oratrice signale que les audiences au tribunal sont courtes alors que l'enquête sociale représente un travail approfondi, riche en enseignements. Le refus de généraliser les enquêtes sociales à toutes les formes d'adoption est sans doute lié à des questions d'ordre budgétaire.

Monsieur Erik Van Tricht revient sur les déclarations de renonciation à la succession ou d'acceptation sous bénéfice d'inventaire. La législation actuelle prévoit que celles-ci doivent en général être faites au greffe des tribunaux de première instance. Dans des cas très exceptionnels, cette déclaration peut être faite devant notaire, conformément à la législation actuelle, mais le nombre de cas est négligeable.

Le nombre de renonciations à une succession et d'acceptations sous bénéfice d'inventaire auprès des tribunaux du Royaume sont les suivants durant l'année 2015: 2 552 acceptations d'une succession sous bénéfice d'inventaire et 12 818 renonciations à une succession.

Toutefois, il faut rappeler que dans de nombreux cas, les héritiers viennent chez un notaire pour le règlement d'une succession. S'ils souhaitent y renoncer ou la refuser, ils doivent encore s'adresser au greffe d'un tribunal.

Dans certains cas, les héritiers s'adresseront directement au greffe qui ne leur proposera cependant aucune assistance pour une opération néanmoins très importante dans une succession. Il est possible de renoncer à des millions d'euros sans cette assistance juridique. Ce n'est pas la meilleure protection que nous devons offrir aux citoyens.

L'orateur n'adhère pas à la constatation qu'il serait plus facile de s'adresser au greffe. Les horaires d'ouverture des greffes sont en effet beaucoup plus limités que les heures ouvrables d'un notariat.

Par ailleurs, la plupart des héritiers consultent de toute façon un notaire dans le cadre d'une succession et la déclaration obligatoire au greffe est une étape administrative supplémentaire.

En ce qui concerne le coût, il partage l'inquiétude des députés parlementaires. Pour ces raisons, le projet de loi prévoit que la déclaration de renonciation ou d'acceptation sous bénéfice d'inventaire ne doit pas nécessairement être un acte distinct. On peut intégrer cette déclaration dans le cadre d'un autre acte notarié,

van overname door één van de erfgenamen van het onroerend goed van de overledene.

De bedoeling is ook geweest om op evidente wijze, en zonder bijkomende kostprijs, te kunnen verzaken aan verlieslatende nalatenschappen. Om die reden heeft het notariaat beslist om de eventuele kostprijs van deze verzaking voor eigen rekening te nemen. Er zullen evenmin taksen geheven worden op dergelijke verklaring en het Notarieel Fonds voorziet in een storting van 100 euro.

Dit principe geldt niet alleen voor zuiver verlieslatende nalatenschappen maar ook voor nalatenschappen met een beperkt actief tot 5000 euro. In de eerste fase werd geoordeeld dat de deze procedure enkel kon gelden voor deficitair nalatenschappen. Maar de grens is niet altijd gemakkelijk te trekken tussen deficitair en niet deficitair nalatenschap. Om die reden werd beslist dat ook nalatenschappen met een beperkt actief, forfaitair vastgelegd op 5000 euro, zouden worden opgenomen in de kostvrije procedure.

De huidige kostprijs van dergelijke akte van verklaring wordt vandaag niet voorzien in de wet. Dit betekent dat de notarissen op basis van een minimum ereloon van 8,55 euro per akte werken, exclusief administratie en registratiekosten.

In de toekomst zal zelfs die kost kunnen wegvallen in geval de verklaring tot aanvaarding onder voorrecht van inventaris of tot verwerping geïntegreerd wordt in een andere notariële akte.

Waarom een notariële akte? Omdat een notariële akte een vaste datum heeft en omdat zijn uitvoerbare kracht een voordeel is als de verklaring tot verzaking of verwerping geïntegreerd wordt in een andere akte.

Op deze manier zal bovendien uniformiteit gerealiseerd worden zowel tussen nationale nalatenschappen als tussen internationale nalatenschappen.

Tot slot is er in het wetsontwerp ook voorzien in een nieuw register van erfverklaringen waarin alle opgenomen akten authentiek moeten zijn.

Met de videoconferentie wordt voorzien in de mogelijkheid om akten te verlijden op afstand. Het is de bedoeling dat er akte wordt verleden op één enkele plaats, waarbij één partij fysiek aanwezig zal zijn en de andere vertegenwoordigd via een volmacht. Om de kostprijs ervan te beperken werd voorzien dat de volmacht gratis verleden moet worden.

De heer Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) wenst meer uitleg over de hypothese van een akte van

comme dans l'acte de reprise par l'un des héritiers du bien immeuble du défunt.

Le but a également été de pouvoir renoncer de manière évidente et sans frais supplémentaires à des successions déficitaires. C'est pour cette raison que le notariat a décidé de prendre en charge le coût de cette renonciation. Des taxes ne seront pas non plus prélevées sur une telle déclaration et le fond notarié prévoit un versement de 100 €.

Ce principe ne s'applique pas seulement pour les successions purement déficitaires mais aussi pour les successions avec un actif limité jusqu'à 5000 €. Dans la première phase, il a été estimé que cette procédure pouvait être d'application uniquement aux successions déficitaires. Mais la frontière n'est pas toujours si facile à tirer entre les successions déficitaires et non déficitaires. C'est pour cette raison que la décision a été prise de reprendre dans la procédure gratuite les successions avec un actif limité, fixé forfaitairement à 5000 euros.

Le coût actuel d'un tel acte de déclaration n'est pas prévu actuellement dans la loi. Cela signifie que les notaires travaillent sur la base d'honoraires minimaux de 8,55 euros par acte, hors frais d'administration et d'enregistrement.

À l'avenir, ces coûts pourront même disparaître en cas de déclaration d'acceptation sous bénéfice d'inventaire ou de renonciations insérée dans un autre acte notarié.

Pourquoi un acte notarié? Parce qu'un acte notarié a une date certaine et parce que sa force exécutoire est un avantage si la déclaration de renonciation ou de rejet est intégrée dans un autre acte.

De cette manière, l'uniformité sera par ailleurs réalisée à la fois entre les successions nationales et les successions internationales.

Enfin, le projet de loi prévoit également un nouveau registre des déclarations successorales dans lequel tous les actes repris sont authentiques.

La vidéoconférence prévoit la possibilité de passer des actes à distance. Le but est qu'un acte soit passé à un seul endroit, une partie étant présente physiquement à cet endroit et l'autre étant représentée par une procuration. Afin d'en limiter les coûts, il est prévu que la procuration doit être passée gratuitement.

Monsieur Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen) souhaite plus d'explications à propos de l'hypothèse d'un

aanvaarding onder voorrecht van inventaris van een nalatenschap waarbij later toch wordt vastgesteld dat de nalatenschap deficitair is. Valt de erfgenaam dan toch onder de kostvrije procedure?

Worden de huidige tarieven voor de verklaringen in de toekomst gewijzigd?

De heer Van Tricht meent dat deze hypothese goed aantoont dat de bijstand voor de burger zeer belangrijk is. Inderdaad, eens men een nalatenschap heeft aanvaard blijft ze aanvaard. Men kan niet zomaar terug overstappen naar een verwerping. Omgekeerd, indien men een nalatenschap heeft verworpen kan men niet terug overstappen naar een aanvaarding.

De minister heeft om die reden geoordeeld dat de bijstand door een notaris noodzakelijk is.

Over de toekomstige tarieven van de verklaringen kan hij geen bijkomende informatie verschaffen.

De heer Raf Terwingen (CD&V) stelt vast dat hij niet op dezelfde golflengte is dan mevrouw Baudart en mevrouw Devos.

Het is volgens hem belangrijk te benadrukken dat het wetsontwerp voorziet dat de finaliteit van het overleg ook moet bepaald worden door de decreten.

Hij is persoonlijk van oordeel dat artikel 458 bis van het wetboek van strafrecht een oplossing biedt voor een aantal situaties betreffende minderjarigen. Maar niet alle algemene familiale situaties vallen onder de toepassing van dit artikel.

Het beroepsgeheim blijft inderdaad het beroepsgeheim. Daarom is artikel 458ter een vermengde vorm van oplossing waarbij een veiligheidsaspect wordt opgenomen maar ook een curatief aspect.

acte d'acceptation sous bénéfice d'inventaire d'une succession qui constate néanmoins par la suite que la succession est déficitaire. L'héritier bénéficie-t-il quand même de la procédure gratuite?

Les tarifs actuels ont-ils été modifiés pour les déclarations à l'avenir?

Monsieur Van Tricht estime que cette hypothèse démontre bien que l'assistance est très importante pour le citoyen. En effet, une fois que l'on a accepté une succession, elle le reste. On ne peut revenir purement et simplement à une renonciation. Inversement, si l'on a renoncé à une succession, on ne peut revenir à une acceptation.

Pour cette raison, le ministre a estimé que l'assistance d'un notaire était nécessaire.

Il ne peut fournir d'informations supplémentaires à propos des tarifs futurs des déclarations.

Monsieur Raf Terwingen (CD&V) constate qu'il n'est pas sur la même longueur d'onde que Madame Baudart et Madame Devos.

Selon lui, il est important de souligner que le projet de loi prévoit que la finalité de la concertation doit également être déterminée par les décrets.

Il estime personnellement que l'article 458bis du Code pénal offre une solution pour certaines situations relatives aux mineurs. Cependant, toutes les situations familiales générales ne relèvent pas de l'application de cet article.

En effet, le secret professionnel reste le secret professionnel. Par conséquent, l'article 458ter est une forme de solution mixte qui comporte à la fois un aspect de sécurité mais aussi un aspect curatif.

4. HOORZITTING VAN 25 APRIL 2017

A. Hoorzitting met de heer Jean de Codt, eerste voorzitter van het Hof van Cassatie

1. Inleidende uiteenzetting

Ridder Jean de Codt, eerste voorzitter van het Hof van Cassatie, verduidelijkt dat de amendementen nrs. 21 tot 28 (DOC 54 2259/003) strekken tot opheffing van de artikelen 1119 en 1120 van het Gerechtelijk Wetboek. Ze beogen de arresten van het Hof van Cassatie al bij de eerste cassatie onherroepelijk te maken, zowel in strafrechtelijke als in burgerrechtelijke zaken. Tevens zouden ze ertoe strekken de bevoegdheden van het Hof van Cassatie te wijzigen inzake cassatie zonder verwijzing.

Deze amendementen nemen deels de voorstellen over van de nieuwe procureur-generaal bij het Hof van Cassatie. De erin vervatte voorstellen werden eerst, op 10 januari 2017, voorgelegd aan de minister van Justitie, vervolgens, op 17 januari 2017, aan de Kamercommissie voor de Justitie en tot slot, op 27 januari 2017, aan het verenigde Hof bij de installatie ervan.

Die voorstellen werden voorts gepubliceerd in het Rechtskundig weekblad van 4 maart 2017, nr. 27, blz. 1043 tot 1057, onder de duidelijke titel "Modernisering van de cassatieprocedures in het licht van het proceseconomisch gebruik van middelen". Die titel dekt de lading: het ligt in de bedoeling proceseconomisch om te gaan met de middelen.

Volgens ridder Jean de Codt is het niet uitgesloten dat de indieners van deze amendementen de toespraken, de uiteenzettingen en de schriftelijke stukken van de procureur-generaal als enige informatiebron hebben gebruikt.

De procureur-generaal stelde drie wijzigingen voor: 1) ingeval het ontbreken van een antwoord als middel wordt aangewend, kan het Hof de klacht onontvankelijk verklaren bij gebrek aan belang wanneer de verdediging of de uitzondering waarop niet is geantwoord, juridisch ongegrond is (wat door het Hof zal moeten worden beoordeeld); 2) de cassatiearresten met verwijzing van bij de eerste cassatie kracht van gewijsde verlenen en aldus een einde maken aan de bestaande regeling waarbij de verenigde kamers moeten oordelen over een tweede voorziening in cassatie op grond van hetzelfde middel; 3) het Hof van Cassatie in voorkomend geval de mogelijkheid bieden om het recht toe te passen op de feiten zoals die door de feitenrechter werden vastgesteld, en aldus het geschil beslechten veeleer dan de zaak door te verwijzen.

4. AUDITION DU 25 AVRIL 2017

A. Audition de M. Jean de Codt, premier président de la Cour de cassation

1. Exposé introductif

Le chevalier Jean de Codt, premier président de la Cour de cassation, précise que les amendements n°s 21 à 28 (DOC 54 2259/003) tendent à abroger les articles 1119 et 1120 du Code judiciaire. Ils visent à donner aux arrêts de la Cour de cassation un caractère irrévocable dès la première cassation, et cela tant en matière pénale qu'en matière civile. Ils tendent également, semble-t-il, à modifier les attributions de la Cour en matière de cassation sans renvoi.

Ces amendements reprennent, en partie, des propositions émises par le nouveau procureur général près la Cour de cassation, propositions qu'il a fait connaître d'abord au ministre de la Justice le 10 janvier 2017, puis à la commission de la Justice de la Chambre le 17 janvier 2017, et enfin à la Cour assemblée pour son installation le 27 janvier 2017.

Les propositions en question ont par ailleurs été publiée dans le Rechtskundig weekblad du 4 mars 2017, n° 27, pp. 1043 à 1057, sous le titre explicite "Modernisering van de cassatieprocedures in het licht van het proceseconomisch gebruik van middelen". L'intitulé annonce la couleur: l'objectif affiché, c'est l'économie procédurale.

Selon Jean de Codt, il est possible que les signataires de ces amendements n'aient pour seule source d'information que les discours, interventions et écrits du procureur général.

Le procureur général suggérerait trois modifications: 1) en cas de moyen pris d'un défaut de réponse, déclarer le grief irrecevable à défaut d'intérêt si la défense ou l'exception auxquelles il n'a pas été répondu sont juridiquement infondées, ce qu'il appartiendra à la Cour de dire; 2) donner aux arrêts de cassation avec renvoi l'autorité de la chose jugée dès la première cassation et mettre fin, dès lors, au système actuel des chambres réunies sur le second pourvoi étayé du même moyen; 3) permettre à la Cour de cassation, s'il y a lieu, d'appliquer le droit aux faits tels que les juges du fond les ont constatés, et de mettre fin ainsi au litige plutôt que de renvoyer la cause.

Ridder Jean de Codt heeft de algemene vergadering van het Hof bijeengeroepen op 23 februari 2017. Op de agenda stond slechts één punt: is het raadzaam deze voorstellen in overweging te nemen? De zetel van het Hof heeft die vraag negatief beantwoord. Het afschrift van deze beslissing werd op 3 maart 2017 aan de minister van Justitie bezorgd.

Als enig argument wordt aangevoerd dat de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie bovenal de bijzonder moeilijke situatie van de hoven van beroep en de arbeidshoven, die te wijten is aan een gebrek aan voldoende middelen, wil wegwerken. De procureur-generaal voert in dat verband het hof van beroep te Brussel als enige voorbeeld aan. In dat hof van beroep worden momenteel geen burgerrechtelijke zaken meer binnen een redelijke termijn vastgesteld. Volgens de procureur-generaal is het absoluut noodzakelijk de werklast van de appelrechters sterk terug te dringen.

Met betrekking tot dat proceseconomisch argument formuleert de spreker vier opmerkingen.

1. Het hof van beroep te Brussel is een uniek geval. De achterstand in de hoven van beroep te Bergen, Gent, Luik en Antwerpen loopt veel minder hoog op.

2. De arbeidshoven hebben geen achterstand (zij doen een beroep op magistraten van de rechtbanken van hun rechtsgebied); hun beslissingen worden zelden vernietigd.

3. De procureur-generaal verwijst naar geen enkel onderzoek en schuift geen cijfers naar voren waaruit zou blijken dat de werklast in de hoven van beroep en de arbeidshoven sterk zou dalen door één of meer van zijn voorstellen te implementeren. Zoals wordt bevestigd door de gehoorde eerste voorzitters en de werkingsverslagen van de hoven, is de cassatietechniek niet de oorzaak van de hoge werklast van de appelrechters.

4. Toen Dirk Thijs zich kandidaat stelde voor het ambt van procureur-generaal, diende hij een plan 2016-2019 in, met als titel "Continuïteit met eigen accenten na het overlijden van procureur-generaal Patrick Duinslaeger". Dat plan geeft nergens aan dat het raadzaam zou zijn het systeem van de tweede cassatie op te heffen, beslissingen te vernietigen zonder verwijzing of bepaalde middelen op grond van het ontbreken van een antwoord te verwerpen omdat ze zonder belang zouden zijn.

De procureur-generaal mag die voorstellen dan wel om een welbepaalde reden hebben geformuleerd, maar het is in elk geval niet de reden waarnaar hij heeft

Le chevalier de Codt a réuni l'assemblée générale de la Cour le 23 février 2017 avec un seul point à l'ordre du jour: est-il opportun de prendre ces propositions en considération? La réponse du siège de la Cour est négative. Une expédition de cette délibération a été transmise au ministre de la Justice le 3 mars 2017.

Le seul argument invoqué est le suivant: le procureur général de cassation veut remédier essentiellement à "la situation extrêmement difficile des cours d'appel et des cours du travail à défaut de moyens suffisants". Le procureur général ne donne qu'un seul exemple: la cour d'appel de Bruxelles. Dans cette cour d'appel, il n'y a plus, actuellement, de fixation en matière civile dans un délai raisonnable. Le procureur général estime qu'il existe une nécessité impérieuse de diminuer sensiblement la charge de travail des juges d'appel.

Par rapport à cet argument de l'économie procédurale, l'orateur formule quatre observations.

1. Le cas de la cour d'appel de Bruxelles est unique. Il n'y a pas d'arriéré semblable à Mons, Gand, Liège et Anvers.

2. Les cours du travail n'ont pas d'arriéré (elles puisent des magistrats du siège dans les tribunaux de leur ressort) et sont très peu cassées.

3. Aucune étude n'est invoquée, aucun chiffre n'est donné qui permette d'établir que la charge de travail des cours d'appel et des cours du travail diminuerait sensiblement par l'adoption des ou d'une des propositions du procureur général. Comme c'est confirmé par les premiers présidents rencontrés et les rapports de fonctionnement des cours, ce n'est donc pas la technique de cassation qui est responsable du volume de la charge de travail des juges d'appel.

4. Lorsqu'il a fait acte de candidature au mandat de procureur général, Dirk Thijs a déposé un plan 2016-2019 intitulé "Continuïteit met eigen accenten na het overlijden van procureur-generaal Patrick Duinslaeger", qui ne contient pas une ligne sur l'opportunité qu'il y aurait de supprimer le système de la deuxième cassation, de casser sans renvoi ou de rejeter certains défauts de réponse comme dénués d'intérêt.

Si les propositions du procureur général obéissent à une raison précise, ce n'est en tout cas pas celle qu'il a invoquée dans son discours du 27 janvier 2017. Ces

verwezen in zijn toespraak van 27 januari 2017. Deze voorstellen zijn hoe dan ook niet ingebed in het beleid dat in het beheersplan als noodzakelijk wordt aange-merkt om de dienstverlening van het Hof van Cassatie te verbeteren. Dit voelt niet goed aan.

Geen enkel van de drie voorstellen lijkt geschikt. Zelfs al wordt het eerste voorstel niet overgenomen in de amendementen, toch weerspiegelt de absolute ongrondwettigheid ervan de foute redenering die het geheel ondermijnt.

Eerste voorstel

Hier gaat het om de situatie van een kennelijk gebrek aan antwoord, die normalerwijze tot verbreking moet leiden omdat de rechter niet heeft geantwoord op een verweer dat, mocht het gegrond zijn geweest, een impact zou hebben gehad op de afwikkeling van het geschil. Het middel waarop niet werd geantwoord, was misschien niet gegrond maar wel relevant: een antwoord was vereist, en bij ontstentenis daarvan geldt dus verbreking.

De procureur-generaal zegt dat verbreking niet langer nodig is: als de feitenrechter niet heeft geantwoord, zal het Hof dat in zijn plaats doen. Dit is een kwestie van proceseconomie. Uiteraard gaat het hier om de zuivere rechtsmiddelen.

Volgens ridder Jean de Codt is dat voorstel strijdig met artikel 149 van de Grondwet. Door te zeggen dat elk vonnis met redenen wordt omkleed, zegt de Grondwet dat de opgave van de redenen, met inbegrip van het antwoord op de rechtsmiddelen, moet zijn vervat in het vonnis van de feitenrechters. De Grondwet maakt het dus niet mogelijk dat die verantwoording elders dan in het vonnis wordt gevonden, bijvoorbeeld in een arrest van het Hof van Cassatie dat bij een cassatieberoep in de plaats zou treden van de feitenrechter. Dit artikel bevat een regel die niet los kan worden gezien van de taak een oordeel te vellen over een betwisting. Het eerste voorstel van de procureur-generaal is ongrondwettig, in die zin dat het scheidt wat artikel 149 bindt.

Artikel 780 van het Gerechtelijk Wetboek herhaalt louter de bij de Grondwet bepaalde vereiste door te stellen dat het vonnis, op straffe van nietigheid, onder meer het antwoord op de middelen van de partijen moet bevatten. De wet zegt niet dat alleen maar op de juridisch relevante middelen moet worden geantwoord. Voor de rechtzoekende die het middel aanvoert, is dat middel trouwens per definitie relevant; van de rechter verwacht hij dat die hem zou uitleggen waarom het eventueel niet relevant zou zijn.

propositions ne s'inscrivent en tout cas pas dans la politique que le plan de gestion dit nécessaire pour l'amélioration du service rendu par la Cour de cassation. Par rapport à tout cela, comment ne pas être mal à l'aise?

Aucune de ces trois propositions ne paraît adéquate. Même si les amendements ne reprennent pas la première proposition, son inconstitutionnalité radicale donne une idée du vice de raisonnement qui gangrène l'ensemble.

Première proposition

L'hypothèse est celle d'un défaut de réponse avéré qui doit normalement entraîner la cassation parce que le juge n'a pas répondu à une défense qui, si elle était fondée, aurait eu un impact sur la solution du litige. Le moyen auquel il n'a pas été répondu était pertinent, à défaut d'être fondé; il requérait réponse, celle-ci n'y est pas, donc on casse.

Le procureur général dit qu'il ne faut plus casser: si le juge du fond n'a pas répondu, la Cour le fera à sa place. C'est une économie procédurale. Il s'agit bien sûr des moyens de pur droit.

Selon M. de Codt, cette proposition est contraire à l'article 149 de la Constitution. En disant que tout jugement est motivé, la Constitution dit que la motivation, qui comprend la réponse aux moyens de droit, doit se trouver dans le jugement des juges du fond. La Constitution n'admet donc pas que cette motivation puisse être trouvée en dehors du jugement, par exemple dans un arrêt de la Cour de cassation qui viendrait, sur pourvoi, faire le travail du juge du fond. Cet article pose une règle inséparable de la mission de juger une contestation. La première proposition du procureur général est inconstitutionnelle en ce sens qu'elle sépare ce que l'article 149 unit.

L'article 780 du Code judiciaire ne fait que répéter l'exigence constitutionnelle en affirmant que le jugement doit, à peine de nullité, comprendre notamment la réponse aux moyens des parties. La loi ne dit pas qu'il ne faut répondre qu'aux moyens juridiquement performants. D'ailleurs, pour le justiciable qui l'invoque, son moyen est, par définition, performant, et il attend de son juge qu'on lui dise pourquoi ce ne serait éventuellement pas le cas.

Tweede voorstel

Voor de procureur-generaal is dit het meest fundamentele voorstel. Het is opgenomen in de amendementen nrs. 23, 24, 25 en 28. De rechter op verwijzing dient zich vanaf de eerste verbreking te voegen naar het door het Hof beoordeelde rechtspunt. De spreker wijst er voorts op dat het dan wel de bedoeling is dat systeem toe te passen in zowel straf- als burgerlijke zaken, maar dat de indieners van de amendementen hebben nagelaten de opheffing voor te stellen van artikel 440 van het Wetboek van strafvordering, dat betrekking heeft op de procedure die zij willen afschaffen.

Twee argumenten schragen dit voorstel. Het eerste bestaat erin dat onze dubbele-cassatieregeling verder alleen nog bestaat in Frankrijk, Roemenië en Libië. Dit argument stoelt op conformisme en is dan ook heel zwak. De zeldzaamheid van een regel volstaat op zich nooit om haar te veroordelen. Als een procedure als oubollig moet worden bestempeld louter omdat ze zeldzaam is, *quid* dan met de gebruikelijke regel dat de raadsheer-verslaggever zijn voorontwerp van arrest en zijn onderzoeksbevindingen kenbaar maakt aan enkel en alleen het openbaar ministerie?

Het tweede argument is de proceseconomie. De eerste voorzitters van het hof van beroep hebben evenwel *unisono* aangegeven dat zij met de bestaande situatie in feite geen problemen hebben. In geval van verbreking met doorverwijzing gaat van de arresten van het Hof van Cassatie over het algemeen een natuurlijk gezag uit, waarbij de bakens van de debatten meteen zijn uitgezet: slechts zelden gaan advocaten in hun pleidooien in tegen een verbrekingsarrest en mocht dat wel zo zijn, dan verklaren die gevallen de gerechtelijke achterstand bij het hof van beroep te Brussel niet. Meer zelfs: in een toenemend aantal dossiers verkiezen de partijen er niet langer voor te pleiten, maar te schikken.

Over een tijdspanne van 22 jaar gaat het over slechts 21 cassaties in verenigde kamers.

Volgens de procureur-generaal zal hoegenaamd geen revolutie ontstaan wanneer de rechter op verwijzing ertoe zou worden verplicht zich te voegen naar de arresten van het Hof, omdat het Hof nagenoeg altijd in zijn rechtspraak wordt gevolgd. Aangezien deze hervorming erin bestaat op te leggen wat in werkelijkheid al bestaat, is ze in feite nutteloos. Waarom moet de feitenrechter aan onze arresten een gezag ontlennen dat zij al van nature uitstralen, en dat vrij wordt aanvaard door zowel onze hoven van beroep als de advocaten die er komen pleiten? De aangevoerde redenen om de rechter op verwijzing vanaf de eerste verbreking te binden, zijn dus niet overtuigend.

Deuxième proposition

C'est la plus fondamentale pour le procureur général. Elle est reprise dans les amendements n° 23, 24, 25 et 28. Il s'agit de contraindre le juge de renvoi à se conformer, dès la première cassation, au point de droit jugé par la Cour. L'orateur précise d'ailleurs, qu'alors que l'objectif est d'appliquer ce système au pénal comme au civil, les auteurs des amendements omettent de proposer l'abrogation, dans le Code d'instruction criminelle, de l'article 440 qui concerne la procédure qu'ils souhaitent abolir.

Il y a deux arguments à l'appui de cette proposition. Le premier consiste à dire que notre système de double cassation n'existe plus qu'en France, en Roumanie et en Lybie. C'est l'argument du conformisme, qui est très faible. La rareté d'une règle ne suffit jamais, en soi, pour la condamner. Si la rareté d'une procédure était le signe de son obsolescence, alors quid de la règle coutumière voulant que le conseiller rapporteur communique son avant-projet d'arrêt et ses recherches au ministère public et rien qu'au ministère public?

Le deuxième argument, est l'économie procédurale. Cependant, les premiers présidents de cour d'appel ont déclaré unanimement que la situation actuelle ne leur pose, en fait, aucun problème. En cas de cassation avec renvoi, nos arrêts s'imposent très généralement avec une autorité naturelle qui circonscrit d'elle-même les débats: rares sont les cas où des avocats plaident contre un arrêt de cassation et ces cas ne constituent pas un facteur explicatif de l'arriéré de la cour d'appel de Bruxelles. Qui plus est, les parties, dans un nombre croissant de dossiers, choisissent de ne plus plaider mais de transiger.

En 22 ans, on ne parle que de 21 cassations en chambres réunies.

Selon le procureur général, la jurisprudence de la Cour étant pratiquement toujours suivie, obliger le juge de renvoi à se conformer aux arrêts de la Cour ne saurait engendrer une révolution. C'est en effet une réforme inutile puisqu'elle consiste à imposer ce qui existe en réalité déjà. Pourquoi imposer au juge du fond, dans le chef de nos arrêts, une autorité qu'ils ont déjà naturellement, et qui est librement acceptée tant par nos cours d'appel que par les avocats qui y plaident? Les raisons invoquées pour lier le juge de renvoi dès la première cassation ne convainquent donc pas.

Daarentegen bestaan er wel nog steeds geldige redenen om de rechter op verwijzing niet te binden.

1. Gelet op de verschillen die zich qua rechtspraak kunnen voordoen tussen de beide afdelingen van eenzelfde kamer of zelfs tussen twee kamers van het Hof, is het riskant de rechter op verwijzing te binden vanaf de eerste verbreking, vermits die eerste verbreking kan stoelen op een precaire rechtsleer die door een andere vonnisprocedure bij het Hof ongeldig kan worden verklaard.

2. De ontstentenis van een “gewijsde” is een uitvloeisel van het bij de Grondwet opgelegde verbod kennis te nemen van de inhoud. De vrijheid van de feitenrechter om af te wijken van een nog precaire rechtsleer van het Hof van Cassatie sluit aan bij de wil van de grondwetgevende macht om het toezicht van het Hof van Cassatie op de vonnisgerechten aan te vullen met een controle van de vonnisgerechten op het Hof van Cassatie. En het is niet omdat de tweede controle statistisch zelden voorkomt, dat de grondwetgevende macht het bestaan ervan niet langer zou wensen. Het Hof van Cassatie heeft zich immers altijd geschikt naar artikel 147 van de Grondwet, waarbij dat Hof het verbod opgelegd om kennis te nemen van de grond van de zaken. Precies dat kenmerkt het Hof van Cassatie: geen kennismaken van de grond van de zaak.

Om dat non-interventiebeginsel te begrijpen, moet men zich de periode herinneren waarin het werd afgekondigd en voor ogen houden dat binnen het Congres de idee overheerste dat de tekortkomingen in de handelwijze van de regering van het Koninkrijk der Nederlanden geen tweede kans mochten krijgen. Het Nederlandse bewind had aan een kamer bij elk hof van beroep, en vervolgens aan een hooggerechtshof, de bevoegdheid verleend om in geval van voorziening in cassatie niet alleen van het rechtspunt kennis te nemen, maar de aldus getrokken conclusie bovendien op de feiten toe te passen. De toepassing van het definitief beslechte rechtspunt op de feiten werd dan gelijkgesteld met een behandeling van de zaak ten gronde.

Artikel 46 van het Reglement van 15 maart 1815 luidde immers als volgt: “Les arrêts qui prononceront la cassation jugent irrévocablement entre les parties la question de droit et auront sous ce rapport l’autorité de la chose jugée. *Le fond sera jugé soit [par l’instance de cassation] soit devant un juge de paix, tribunal de première instance ou cour d’assises, devant lesquels il ne sera plus permis de plaider que les moyens de fait.*”

Il subsiste en revanche des raisons toujours valables pour ne pas lier le juge de renvoi:

1. Au vu des divergences qui peuvent se manifester entre la jurisprudence des deux sections d’une même chambre ou même entre deux chambres de la Cour, il est risqué de lier le juge de renvoi dès la première cassation, alors que cette première cassation peut reposer sur une doctrine precaire susceptible d’être invalidée par une autre formation de jugement au sein de la Cour.

2. L’absence de “chose jugée” est un corollaire de l’interdiction constitutionnelle de connaître du fond. La liberté pour le juge du fond de s’écarter d’une doctrine encore precaire de la Cour de cassation participe de la volonté du Constituant de compléter le contrôle de la Cour de cassation sur les juridictions de fond, par un contrôle des juridictions de fond sur la Cour de cassation. Et ce n’est pas parce que le deuxième contrôle est statistiquement rare que le Constituant a cessé de vouloir son existence. En effet, la Cour de cassation a toujours obéi à l’article 147 de la Constitution qui lui interdit de connaître du fond des affaires. C’est ce qui définit la Cour de cassation: ne pas connaître du fond.

Pour comprendre ce précepte d’abstention, il faut se rappeler de l’époque où il a été édicté et se souvenir que le Congrès était principalement dominé par l’idée de prévenir le retour des inconvénients reprochés aux actes du gouvernement du Royaume des Pays-Bas. Le régime hollandais avait confié à une chambre dans chaque cour d’appel, puis à une haute cour, le pouvoir non seulement de connaître, en cas de pourvoi en cassation, du point de droit mais encore de l’appliquer aux faits. C’est l’application aux faits du point de droit définitivement jugé que l’on qualifiait alors de connaissance et de jugement du fond.

L’article 46 du Règlement du 15 mars 1815 était, en effet, libellé comme suit: “*Les arrêts qui prononceront la cassation jugent irrévocablement entre les parties la question de droit et auront sous ce rapport l’autorité de la chose jugée. Le fond sera jugé soit [par l’instance de cassation] soit devant un juge de paix, tribunal de première instance ou cour d’assises, devant lesquels il ne sera plus permis de plaider que les moyens de fait.*”

Artikel 147 van de Grondwet werd net geredigeerd om dat systeem te verwerpen¹. Omdat het Nederlandse recht het gezag van gewijsde koppelde aan de bevoegdheid om van de grond van de zaak kennis te nemen, gaat de verwerping van het tweede aspect hand in hand met die van het eerste.

Het is misleidend het over een “modernisering” van de cassatierechtspleging te hebben, terwijl het eigenlijk gaat om een terugkeer naar een systeem dat meer dan twee eeuwen geleden bestond.

Kennisnemen van de grond van de zaak, in de zin van onze Grondwet, staat ermee gelijk dat men het geschil behandelt door een vonnis uit te spreken dat ten behoeve van de partijen een titel vormt, die ze moeten voorleggen om een cassatieverzoek in te dienen. Dat komt erop neer dat het onderscheid wordt uitgevlakt tussen enerzijds de indirecte handeling die erin bestaat het vonnis te beoordelen, en anderzijds de directe handeling die erin bestaat zich in de plaats van de feitenrechter te stellen om zich in diens plaats uit te spreken over een vordering, een verdediging of een exceptie, zelfs al is die louter juridisch.

Volgens het Congres bestaat kennisnemen van de zaak ten gronde er niet alleen in dat een andere feitelijke beoordeling in de plaats komt van die van de rechter in beroep. Van de zaak ten gronde kennisnemen, komt erop neer dat men de plaats van voormelde rechter inneemt, in welk opzicht dan ook.

De twistvraag beslissen – al was het maar binnen de begrenzingen van de feiten zoals die eigenmachtig door de rechter in beroep worden geconstateerd – is dus verboden krachtens een tekst die teruggaat tot onze onafhankelijkheid en die in dat opzicht tot op heden niet is herzien. Het logische gevolg van dat verbod is vanzelfsprekend dat er een verwijzingsverplichting geldt.

De bestaansreden van die regeling moet niet worden gezocht in een streven naar doeltreffendheid tegen minder kosten. De grondwetgever heeft geen beslissing getroffen op grond van een externe of interne doorlichting van de rechtscolleges. Hij beschikte niet over een justitiebarometer, noch over een klachtenbehandelingsdienst of over een tevredenheidspeiling bij de gebruikers.

Het vraagstuk dat de grondwetgever van 1830 heeft willen oplossen, is van een geheel andere orde: evenmin als de andere rechtscolleges, mag het Hof van Cassatie

¹ Mathieu Leclercq, *Du pouvoir attribué à la Cour de cassation par le projet de loi du 22 avril 1856 de mettre fin aux débats judiciaires en ce qui concerne les points de droit*, B.J., 1856, col. 1416, 1418, 1420, 1421.

L'article 147 de la Constitution a précisément été écrit pour rejeter ce système (¹). C'est parce que le droit hollandais liait l'autorité de la chose jugée au pouvoir de connaître du fond que le rejet du second va de pair avec celui de la première.

Il est trompeur de parler d'une "modernisation" de la procédure en cassation alors qu'en réalité, il s'agit de revenir à un système qui a existé il y a plus de deux siècles.

Connaître du fond, au sens de notre charte fondamentale, c'est évoquer la contestation en rendant un jugement qui forme un titre aux parties pour l'objet de leur demande. Cela revient à brouiller la frontière qui distingue, d'une part, l'acte médiat consistant à juger le jugement, et d'autre part, l'acte immédiat qui consiste à se substituer au juge du fond pour se prononcer, à sa place, sur une demande, une défense ou une exception, fût-elle de pur droit.

Dans l'esprit du Congrès, connaître du fond n'est donc pas seulement substituer une autre appréciation en fait à celle du juge d'appel. Connaître du fond, c'est prendre sa place, sous quelque rapport que ce soit.

Décider la contestation, fût-ce dans les limites des faits tels que souverainement constatés par le juge d'appel, est donc interdit par un texte qui remonte à notre indépendance et qui n'a pas été révisé à ce jour sur ce point. Et le corollaire de cette interdiction est évidemment l'obligation de renvoi.

La raison d'être de ce mécanisme ne doit pas être trouvée dans la recherche de l'efficacité à moindre coût. Le Constituant ne s'est pas déterminé sur la base d'un audit externe ou interne des juridictions. Il ne disposait pas d'un baromètre justice, d'un service de traitement des plaintes, d'une enquête de satisfaction des usagers.

La question que le Constituant de 1830 a voulu résoudre est d'un tout autre ordre: pas plus que les autres tribunaux, la Cour de cassation ne doit sortir du cercle

¹ Mathieu Leclercq, *Du pouvoir attribué à la Cour de cassation par le projet de loi du 22 avril 1856 de mettre fin aux débats judiciaires en ce qui concerne les points de droit*, B.J., 1856, col. 1416, 1418, 1420, 1421.

zijn bevoegdhedenpakket te buiten gaan. Hoe kan er echter voor worden gezorgd dat het Hof zich daar opnieuw aan houdt, mocht het zijn bevoegdheden te buiten zijn gegaan? Binnen de orde van rechtscolleges van de Staat heeft het Hof geen hoger gezag boven zich. Artikel 147 van de Grondwet verbiedt het Hof ten gronde kennis te nemen van de zaken en verplicht het die zaken naar een ander rechtscollege te verwijzen²; aldus wordt ervoor gezorgd dat het Hof zijn bevoegdhedenpakket niet te buiten gaat. Met hetzelfde doel treedt de rechter op verwijzing volledig in de plaats van de rechter wiens beslissing werd verbroken, zodat voor hem alles opnieuw kan worden bepleit. Door de zaak terug te schroeven naar het stadium waarin ze zich vóór het bestreden vonnis bevond, heeft het cassatiearrest de bevoegdheden van het Hof uitgeput. Het Hof mag niet verder gaan dan dat, omdat het geen herzieningshof is. In dezen heeft de grondwetgever een door hem gewenst evenwicht ingesteld, dat erin bestaat de hoven en rechtbanken alleen onder de controle van het Hof van Cassatie te plaatsen op voorwaarde dat dit Hof zich op zijn beurt onderwerpt aan de controle door de rechtscolleges ten gronde. De hoeksteen van die structuur is de procedure met verenigde kamers bij een tweede voorziening over hetzelfde middel.

Derde voorstel

Het idee van de procureur-generaal bestaat erin het Hof toe staan de zaak niet naar de rechter op verwijzing door te verwijzen wanneer het mogelijk is het geschil te beslechten door het recht toe te passen op de feiten zoals die bij het bestreden arrest werden vastgesteld.

Dit voorstel stuit tevens op een exceptie van ongrondwettigheid, vermits het toepassen van de rechtsregels op de feiten inhoudt dat in de beoordeling van de zaken zelf wordt getreden, in de zin van artikel 147, op grond waarvan dit verboden is.

Dit voorstel berust eigenlijk op een begripsverwarring: het verbod om in de beoordeling van de zaken zelf te treden wordt herleid tot een verbod om de feiten te beoordelen. Een welbepaalde lezing van artikel 147 wordt vervangen door een andere lezing. Dit is een impliciete herziening.

Het is niet duidelijk of dat wordt beoogd met de amendementen-Terwingen nrs. 21 en 22. In de verantwoording wordt verwezen naar de zeer overtuigend bevonden voorstellen van de heer Dirk Thijs, maar tevens wordt gesteld dat het gaat om *“de invoering van*

² Jean-Joseph Raikem, aangehaald door Régine Beauthier, *La lente conquête d'une suprématie – L'exemple de l'organe de cassation de l'ancien régime au dix-neuvième siècle*, Rev. Dr. ULB, Bruylant, deel 20, 1999-2, blz. 75.

de ses attributions. Mais comment l'y faire rentrer si elle en sortait? Elle n'a pas d'autorité supérieure dans l'ordre des juridictions de l'État. C'est pour la renfermer dans le cercle de ses attributions que l'article 147 lui interdit la connaissance du fond des affaires et l'oblige à renvoyer celles-ci à un autre tribunal². C'est dans le même but que le juge de renvoi est substitué entièrement à celui dont la décision a été cassée, en manière telle que tout peut à nouveau être plaidé devant lui. En remettant la cause dans l'état où elle se trouvait avant le jugement attaqué, l'arrêt de cassation a épuisé les pouvoirs de la Cour. Elle ne peut pas aller au-delà parce qu'elle n'est pas une Cour de révision. Il y a là un équilibre voulu par le Constituant et qui consiste à ne placer les cours et tribunaux sous le contrôle de la Cour de cassation qu'à la condition qu'à son tour celle-ci se soumette au contrôle des juridictions de fond. La clef de voûte de cette architecture est la procédure des chambres réunies en cas de second pourvoi sur le même moyen.

Troisième proposition

L'idée du procureur général est de permettre à la Cour de ne pas renvoyer la cause devant le juge de renvoi lorsqu'il est possible de terminer le litige en appliquant le droit aux faits tels que constatés par l'arrêt attaqué.

Cette proposition se heurte également à une exception d'inconstitutionnalité puisque, appliquer le droit aux faits, c'est connaître du fond, au sens de l'article 147 qui l'interdit.

Cette proposition repose en fait sur une confusion: on réduit l'interdiction de connaître du fond à une interdiction d'apprécier les faits. On remplace une lecture de l'article 147 par une autre lecture. C'est une révision implicite.

Les amendements Terwingen n° 21 et 22 reprennent-ils cette proposition? Ce n'est pas clair. La justification renvoie aux propositions jugées très convaincantes de M. Dirk Thijs, mais il est précisé qu'il s'agit d'instaurer *“la possibilité pour la Cour de casser un jugement sans*

² Jean-Joseph Raikem, cité par Régine Beauthier, *La lente conquête d'une suprématie – L'exemple de l'organe de cassation de l'ancien régime au dix-neuvième siècle*, Rev. Dr. ULB, Bruylant, vol. 20, 1999-2, p. 75.

de mogelijkheid voor het Hof het bestreden vonnis te vernietigen zonder verwijzing naar een feitenrechter indien er “in de zaak zelf” niets meer te beslissen valt”. In werkelijkheid bestaat die mogelijkheid al en het voorstel van de procureur-generaal beperkt zich niet daartoe.

Amendement nr. 22 is overigens op dusdanige wijze gesteld dat de overbodigheid ervan meteen duidelijk wordt: de tekst komt erop neer dat het Hof tot een cassatie zonder verwijzing kan overgaan behalve wanneer een cassatie met verwijzing moet worden uitgesproken. Wat brengt deze bepaling bij? Met deze tekst en de verantwoording ervan kan alleen maar worden vastgesteld dat de bedoeling van de wetgever onzeker is.

Tot besluit geeft ridder Jean de Codt aan dat het Hof van Cassatie vanaf 2018 te maken krijgt met een nieuw statuut, namelijk de beheersautonomie. Deze omwenteling zal een enorme impact hebben op de dagelijkse werking van het Hof. Is het passend, haalbaar en bedachtzaam tegelijk in te zetten op de hervorming die voortvloeit uit de wet van 18 februari 2014 en op de hervorming die zou voortvloeien uit een min of meer volledige omzetting van de voorstellen van de procureur-generaal? Die voorstellen zijn het resultaat van een ongeziene lezing van de artikelen 147 en 149 van de Grondwet. Als de traditionele interpretatie van deze artikelen verdwijnt, verandert de hele controlebevoegdheid van het Hof van aard.

2. Vragen van de leden en antwoorden

De heer Raf Terwingen (CD&V) geeft aan dat hij deze amendementen heeft ingediend vanwege de vermeende voordelen ervan: een grotere doeltreffendheid maar ook een grotere waarde van de arresten van het Hof van Cassatie. De bedoeling was niet alleen om de werklast van de hoven van beroep te verminderen, maar ook die van het Hof van Cassatie zelf. De eerste voorzitter lijkt dat echter niet zo te percipiëren.

Wat heeft de algemene vergadering op 23 februari 2017 concreet beslist?

Ridder Jean de Codt wijst erop dat het Hof die dag nog geen kennis had van de amendementen, die toen nog niet beschikbaar waren, maar wel van de voorstellen die de procureur-generaal al had geformuleerd. Bedoeling was de zetel de kans te geven zijn standpunt over die voorstellen te geven. De in de inleidende uiteenzetting aangehaalde argumenten komen dus voort uit die algemene vergadering.

De heer Raf Terwingen (CD&V) komt terug op het eerste voorstel. Volgens de heer de Codt zou dit

renvoyer l'affaire à un autre juge de fait si, quant au fond de l'affaire, il n'y a plus rien à décider”. En réalité, cette possibilité existe déjà et la proposition du procureur général ne se limite pas à cet objet.

L'amendement n° 22 est d'ailleurs rédigé d'une manière qui en révèle d'emblée le caractère superflu: le texte revient à dire que la Cour peut casser sans renvoi sauf s'il y a lieu de casser avec renvoi. Quelle est la valeur ajoutée de cette disposition? Avec ce texte et sa justification, on ne pourra que constater que la volonté du législateur est demeurée incertaine.

Le chevalier Jean de Codt précise, pour conclure, que la Cour de cassation est confrontée, à l'horizon 2018, à un nouveau statut qui est celui de l'autonomie de sa gestion. Cette révolution aura un impact énorme sur la vie de la Cour. Est-il opportun, gérable, et prudent, de mener de front la réforme découlant de la loi du 18 février 2014 avec celle qui résulterait d'une transposition plus ou moins achevée des propositions du procureur général? Celles-ci procèdent d'une lecture inédite des articles 147 et 149 de la Constitution. Si l'interprétation traditionnelle de ces articles disparaît, c'est l'ensemble du contrôle de la Cour qui changera de nature.

2. Questions des membres et réponses

M. Raf Terwingen (CD&V) indique qu'il a introduit ces amendements au vu des avantages supposés de ceux-ci: un gain en efficacité mais aussi une plus grande valeur des arrêts de la Cour de cassation. L'idée n'était pas seulement de réduire la charge de travail des cours d'appel mais aussi de la cour de cassation elle-même. Cela ne semble cependant pas perçu de cette manière par le premier président.

Qu'a décidé l'assemblée générale du 23 février 2017 concrètement?

M. Jean de Codt précise qu'à cette date, la cour n'avait pas connaissance des amendements qui n'étaient pas encore disponibles mais bien des propositions qu'avait déjà émises le procureur-général. L'intention était de permettre au siège de donner un point de vue sur ces propositions. L'argumentation développée lors de l'exposé introductif découle donc de cette assemblée générale.

M. Raf Terwingen (CD&V) revient sur la première proposition. Celle-ci serait inconstitutionnelle d'après

ongrondwettig zijn. De spreker wijst erop dat dit voorstel niet opgenomen is in de amendementen.

In verband met het derde voorstel, dat in de amendementen is opgenomen, heeft de heer de Codt aangestipt dat de mogelijkheid voor het Hof om een vonnis te vernietigen zonder verwijzing naar een andere feitenrechter indien er over de grond van de zaak niets meer te beslissen valt, in werkelijkheid al bestaat. Hoe zit dat precies?

Ridder Jean de Codt antwoordt dat zulks in strafzaken courant gebeurt. Bij verjaring zal er bijvoorbeeld geen sprake zijn van verwijzing. Op zich is dit geen slecht idee, maar het bestaat al. Als de strekking van het amendement niet ruimer is, hetgeen hij betwijfelt, wat is dan het nut van het amendement? De spreker vermoedt dat de tekst in feite verder wil gaan. In Frankrijk wordt ook getracht het Hof van Cassatie de bevoegdheid te geven een geschil te beslechten door de rechtsregels toe te passen op de feiten. Als dat de bedoeling is, bestaat het risico van ongrondwettigheid ten opzichte van artikel 147.

De heer Raf Terwingen (CD&V) beklemtoont dat hij niet pleit voor een wijziging van de Grondwet, noch voor de invoering van een bepaling die ongrondwettig zou zijn.

Wat het tweede voorstel betreft, heeft de heer de Codt erop gewezen dat het slechts ging om 21 cassaties in verenigde kamers in 22 jaar. Toch denkt de spreker dat er wel degelijk sprake zou zijn van efficiëntiewinst, daar het om vrij belangrijke dossiers gaat.

Voorts beweert de eerste voorzitter van het Hof dat de grondwetgever een evenwicht heeft beoogd, door ervoor te zorgen dat de controle van het Hof van Cassatie op de hoven en rechtbanken gekoppeld is aan de voorwaarde dat het Hof op zijn beurt onderworpen is aan een controle door de vonnisgerechten. De heer Terwingen is niettemin van oordeel dat het Hof van Cassatie, het hoogste rechtscollege van het land, weet wat het doet en geen controle nodig zou moeten hebben om zich ervan te verzekeren dat het niet oordeelt over de grond van de zaak. Kunnen de verschillende kamers van het Hof van Cassatie trouwens niet tot een gemeenschappelijk standpunt komen? Situeert het probleem zich niet bij het Hof van Cassatie zelf?

Ridder Jean de Codt herinnert eraan dat deze voorstellen zeker interessant zijn, maar dat ze volgens hem het gezag van de arresten van het Hof van Cassatie niet zouden vergroten. Het Hof van Cassatie is een ernstig rechtscollege dat zijn werk correct uitvoert. Het is makkelijker dit gezag te verliezen dan het op te bouwen. De

M. de Codt. L'orateur rappelle qu'elle n'est pas reprise dans les amendements.

Concernant la troisième proposition, reprise dans les amendements, M. de Codt a indiqué que la possibilité pour la Cour de casser un jugement sans renvoyer l'affaire à un autre juge de fait si quand au fond de l'affaire il n'y a plus rien à décider, existe déjà en réalité. Qu'en est-il?

M. Jean de Codt répond que cela se fait en fait couramment dans les affaires pénales. Par exemple, en cas de prescription, il n'y aura pas de renvoi. Ce n'est pas une mauvaise idée en soi, mais cela existe déjà. Si la portée de l'amendement ne va pas plus loin, ce dont il doute, quel est l'intérêt de celui-ci? L'orateur soupçonne que le texte veut en fait aller plus loin. En France, on veut aussi donner à la cour de cassation le pouvoir de terminer le litige en appliquant le droit au fait. Si tel est le but, il y a un danger d'inconstitutionnalité par rapport à l'article 147.

M. Raf Terwingen (CD&V) insiste sur le fait qu'il ne plaide pas pour une modification de la Constitution ni pour la mise en place d'une disposition qui serait inconstitutionnelle.

Concernant la seconde proposition, M. de Codt a indiqué qu'on ne parlait que de 21 cassations en chambres réunies en 22 ans. L'orateur est cependant d'avis qu'il y aurait tout de même un gain en efficacité, étant donné qu'il s'agit de dossiers assez importants.

En outre, le premier président dit aussi qu'il y a là un équilibre voulu par le Constituant et qui consiste à ne placer les cours et tribunaux sous le contrôle de la Cour de cassation qu'à la condition qu'à son tour celle-ci se soumette au contrôle des juridictions de fond. Cependant, M. Terwingen considère que la Cour de cassation, plus haute juridiction du pays, sait ce qu'elle fait et ne devrait pas avoir besoin de contrôle pour s'assurer qu'elle ne juge pas du fond. En outre, la Cour de cassation ne peut-elle pas arriver à une position commune entre ses différentes chambres? Le problème ne se situe-t-il pas au sein même de la Cour de cassation?

M. Jean de Codt rappelle que ces propositions sont tout à fait intéressantes. Cependant, il ne pense pas qu'elles soient de nature à augmenter l'autorité des arrêts de la Cour de cassation. La cour est une juridiction sérieuse qui fait bien son travail. Il est plus aisé de perdre cette autorité que de la gagner. Cela prend

opbouw van een dergelijk gezag vergt generaties. De voorgestelde maatregel dreigt contraproductief te zijn, want als het arrest verplicht wordt, zou het zijn natuurlijk gezag kunnen verliezen. De arresten van het Hof van Cassatie worden immers algemeen erkend dankzij hun goede kwaliteit en hun samenhang. Er kunnen binnen het Hof van Cassatie meningsverschillen heersen aangezien het recht nog altijd een complexe materie is, maar er bestaan correctiemechanismen. Het Hof is een rechter en kan slechts bijsturen wanneer zij een gelijkaardige zaak voorgelegd krijgt. Een behandeling in voltallige terechtzitting kan een einde maken aan de contradictie. Deze mechanismen vergen tijd aangezien het Hof een zaak voorgelegd moet krijgen die het mogelijk maakt een synthese te maken. Is het wel verstandig om de rechter naar wie de zaak is verwezen te dwingen het standpunt van het Hof over te nemen terwijl dit nog aan het rijpen is? De tijd is een aspect dat bijdraagt tot de kwaliteit.

B. Hoorzitting met de heer Dirk Thijs, procureur-generaal bij het Hof van Cassatie

1. Inleidende uiteenzetting

De heer Dirk Thijs, procureur-generaal bij het Hof van Cassatie, verwijst naar zijn tussenkomst naar aanleiding van de voorstelling van het jaarverslag van het Hof over 2015 waarin hij verklaarde dat het principe van de scheiding der machten “een aanhoudende constructieve communicatie tussen de drie staatsmachten (veronderstelt) met respect voor ieders bevoegdheden en genomen beleidsopties. De procureur-generaal zegde toen ook zich ter beschikking te houden voor verder overleg in het belang van een optimale werking van de rechtsstaat en de rechterlijke orde in het bijzonder.

De spreker benadrukt ook dat het zijns inziens niet toekomt aan magistraten om op eigen initiatief tussen te komen in lopende wetgevingsprocedures en dat zij de beleidsopties van de wetgevende macht dienen te respecteren.

In de situatie die de aanleiding is geweest voor de voorliggende gedachtewisseling, kan men evenwel vaststellen dat de procureur-generaal wordt gehoord op uitnodiging van de commissieleden en dat de amendementen van de heer Terwingen c.s. in grote mate overeenstemmen met de hervormingsvoorstellen die de procureur-generaal heeft gedaan in zijn installatierede waarnaar wordt verwezen in de verantwoording bij deze amendementen.

des générations pour gagner cette autorité. La mesure proposée risque d’être contre-productive: le fait de rendre l’arrêt obligatoire pourrait lui faire perdre son autorité “naturelle”. Les arrêts de la Cour de cassation s’imposent en effet par leur bonne qualité et leur cohérence. Il peut y avoir des divergences au sein de la Cour de cassation, étant donné que le droit reste une matière compliquée. Cependant, il y a des mécanismes correcteurs. La Cour est un juge et elle ne peut rectifier le tir que lorsqu’elle est saisie d’une affaire semblable. Une audience plénière va pouvoir mettre fin à la contradiction. Ces mécanismes prennent du temps étant donné que la cour doit être saisie d’un cas lui permettant de faire la synthèse. Dans l’intervalle, est-il sage de permettre à une formation de jugement au sein de la cour de contraindre le juge de renvoi à suivre son point de vue alors qu’il risque d’être invalidé par la suite? Le temps fait partie de cet aspect qualitatif.

B. Audition de M. Dirk Thijs, procureur-général près la Cour de cassation

1. Exposé introductif

M. Dirk Thijs, procureur général près la Cour de cassation, renvoie à l’intervention qu’il a prononcée lors de la présentation du rapport annuel 2015 de la Cour dans laquelle il indiquait que le principe de la séparation des pouvoirs “supposait une communication constructive constante entre les trois pouvoirs de l’État dans le respect des compétences et des options politiques de chacun” (traduction). À l’époque, le procureur général a également indiqué qu’il restait à disposition pour poursuivre la concertation dans l’intérêt du fonctionnement optimal de l’état de droit et, en particulier, du pouvoir judiciaire.

L’orateur souligne également qu’à ses yeux, il n’appartient pas aux magistrats d’intervenir d’initiative dans des procédures législatives en cours et qu’ils sont tenus de respecter les options politiques prises par le pouvoir législatif.

Dans la situation qui a donné lieu à l’échange de vues en cours, on constate cependant que le procureur général est entendu à l’invitation des membres de la commission et que les amendements de M. Terwingen et consorts correspondent largement aux propositions de réforme que le procureur général a formulées dans son discours d’installation, et auxquelles il est renvoyé dans la justification des amendements.

De heer Thijs legt uit dat die voorstellen ervan uitgaan dat de piramidale structuur van de rechterlijke orde geenszins inhoudt dat het Hof van Cassatie recht kan spreken vanuit een ivoren toren, zonder oog te hebben voor de werking van de rechtscolleges wier beslissingen het toetst. Die indruk zou kunnen worden gewekt, ook al omwille van het dotatiestelsel dat het Hof werd toegewezen in het kader van het autonoom beheer. De spreker wenst dit te ontkrachten.

In verband met dat laatste, wijst de procureur-generaal erop dat hij zich wel bewust is van de moeilijke situatie waarin de hoven van beroep en de arbeidshoven verkeren. Het Hof van Cassatie en zijn parket kunnen, in het belang van de burger die recht heeft op een snelle en doeltreffende Justitie, niet vanop de zijlijn blijven toekijken. Justitie heeft de opdracht alle beschikbare middelen optimaal aanwenden en alles in het werk te stellen om de gerechtelijke procedures sneller en efficiënter te laten verlopen.

De heer Thijs wijst erop dat de ontworpen wijzigingen voorzien in het voorliggende wetsontwerp het proceseconomisch gebruik van de middelen als hoofddoel hebben. In het licht van die hervormingen heeft de procureur-generaal aan het Hof van Cassatie voorgesteld om de cassatieprocedures bij de tijd te brengen en dit in het belang van de burger én in het belang van de hoven die, in de zaken waarin het Hof een vernietiging uitspreekt, de zaak na verwijzing in de meeste gevallen volledig opnieuw moeten laten pleiten.

Er wordt ook uitgelegd dat de voorstellen van de spreker, derwijze zijn opgesteld dat ze geen verder overleg meer vragen met het Hof van Cassatie, gezien het Hof zelf door zijn rechtspraak in de gelegenheid wordt gesteld uitvoering te geven aan deze voorstellen op een wijze die het Hof het meest gepast acht.

Het eerste voorstel is louter jurisprudentieel van aard en vraagt geen wetgevende tussenkomst. Het Hof kan zelf in zijn rechtspraak gevolg kan geven aan het voorstel om de aangevoerde motiveringsgebreken inhoudelijk te onderzoeken en deze te verwerpen bij gebrek aan belang als blijkt dat het middel, waarop de appelrechters niet geantwoord hebben, faalt naar recht. Deze techniek wordt door de hoogste rechtscolleges van de ons omringende landen met succes toegepast.

Het tweede voorstel (onmiddellijk gezag van gewijsde voor vernietigingsarresten) vraagt evenmin verder overleg. De voorgenomen wijzigingen van de cassatieprocedures zijn vanuit wetgevend oogpunt overigens niet vernieuwend: de techniek van het bindend karakter van het vernietigingsarrest bestaat nu al, zij het dan na een tweede cassatie in Verenigde Kamers op dezelfde

M. Thijs explique que ses propositions partent du principe que la structure pyramidale de l'ordre judiciaire n'implique aucunement que la Cour de cassation peut dire le droit depuis une tour d'ivoire, sans se soucier du fonctionnement des juridictions dont elle contrôle les décisions. Cette impression pourrait être créée, notamment en raison du régime de dotation conféré à la Cour dans le cadre de la gestion autonome. L'orateur tient à contredire cette vision.

En ce qui concerne ce dernier point, le procureur général se dit bien conscient de la situation difficile dans laquelle les cours d'appel et les cours du travail se trouvent. Dans l'intérêt du citoyen qui a droit à une Justice rapide et efficace, la Cour de cassation et son parquet ne peuvent pas se contenter d'observer. La Justice a pour mission d'utiliser tous les moyens disponibles de manière optimale et de mettre tout en œuvre afin de rendre les procédures judiciaires plus rapides et plus efficaces.

M. Thijs souligne que les modifications proposées dans le projet de loi à l'examen ont pour principal objectif d'assurer une utilisation optimale des moyens en termes d'économie de procédure. À la lumière de ces réformes, le procureur général a proposé à la Cour de cassation d'actualiser les procédures de cassation, tant dans l'intérêt du citoyen que dans l'intérêt des cours, qui, dans les affaires où la Cour de cassation prononce une annulation, doivent, dans la plupart des cas, de nouveau faire plaider l'affaire de a à z après le renvoi.

L'orateur explique également que ses propositions sont rédigées d'une manière telle qu'elles ne requièrent plus de nouvelle concertation avec la Cour de cassation, étant donné que la Cour aura elle-même la possibilité, de par sa jurisprudence, de mettre en œuvre ces propositions de la manière qu'elle jugera la plus appropriée.

La première proposition est de nature purement jurisprudentielle et ne requiert aucune intervention législative. La Cour pourra elle-même, dans sa jurisprudence, donner suite à la proposition d'examiner le contenu des défauts de motivation invoqués et de les rejeter à défaut d'intérêt, s'il apert que le moyen auquel les juges d'appel n'ont pas répondu, manque en droit. Cette technique est appliquée avec succès par les plus hautes juridictions des pays voisins.

La deuxième proposition (autorité immédiate de la chose jugée pour les arrêts d'annulation) ne requiert pas davantage de nouvelle concertation. Les modifications envisagées des procédures de cassation ne sont d'ailleurs pas nouvelles d'un point de vue législatif: la technique du caractère contraignant de l'arrêt d'annulation existe d'ores et déjà, fût-ce après une deuxième

gronden als bij de eerste cassatie (zie de artikelen 1120 van het Gerechtelijk Wetboek en 440 van het Wetboek van strafvordering).

De procureur-generaal weerlegt ook het standpunt van de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie die van oordeel is dat de dialoog tussen het Hof en de rechtscolleges daardoor wordt verbroken. Die dialoog is inderdaad onontbeerlijk. Aan de regel op grond waarvan de hoven en rechtbanken niet gebonden zijn door de rechtspraak van het Hof wordt niet geraakt. Alleen zo kan rechtsvinding geschieden en wordt de evolutie van het recht gewaarborgd en rechtsverstarring vermeden.

De heer Thijs wijst erop als de hoven en de rechtbanken het oneens zijn met de beslissing van het Hof er zich meestal op korte termijn wel een nieuwe gelegenheid voordoet voor de rechter om, indien hij dat wijs en nodig acht, in te gaan tegen de beslissing van het Hof zodat de rechtskwestie opnieuw aan het Hof kan worden voorgelegd. Het Hof kan alsdan, vaststellend dat zijn eerste arrest de gerechtelijke vrede niet heeft tot stand gebracht, de rechtskwestie aan een nieuw onderzoek onderwerpen, met kennis van de intussen tot uiting gekomen kritieken in de rechtspraak en de rechtsleer, m.a.w. op een ogenblik dat de zaak rijp is en de feitenrechter en het Hof derhalve niet meer lijnrecht tegenover mekaar staan, zoals dat meestal wel het geval is bij een tweede cassatieberoep in dezelfde zaak. Er bestaat alsdan ook meer kans dat het Hof op zijn rechtspraak, die immers enkel door een gewoon arrest vastligt, zou terugkomen, deze keer uiteraard in voltallige zitting. De procureur-generaal denkt ook dat zijn voorstel geen revolutie zal teweegbrengen, nu vandaag de cassatierechtspraak nagenoeg steeds wordt gevolgd.

Daarenboven mag men de negatieve impact van het bestaande systeem niet uit het oog verliezen. Die impact is er zowel voor de hoven en de rechtbanken, als voor de betrokken partijen.

Immers, onder het huidige systeem dient de verwijzingsrechter in geval van vernietiging de zaak volledig opnieuw te behandelen en te laten pleiten door de partijen.

Aansluitend daarbij worden daarbij de volgende gegevens verstrekt. Op burgerlijk en penaal vlak samen werden er in de huidige stand van de wetgeving sedert 1 januari 1990 door het Hof slechts 23 zaken behandeld in Verenigde Kamers, waarbij het Hof slechts in 2 gevallen op haar rechtspraak is tussengekomen. Wat het aantal door het Hof uitgesproken vernietigingsarresten betreft, zijn er slechts cijfers voorhanden vanaf 1 januari 1995 (12 855 arresten).

cassation en chambres réunies pour les mêmes motifs que lors de la première cassation (voir les articles 1120 du Code judiciaire et 440 du Code d'instruction criminelle).

Le procureur général ne souscrit pas non plus à la thèse du premier président de la Cour de cassation selon laquelle le dialogue entre la Cour et les autres juridictions s'en verrait rompu. Ce dialogue est effectivement essentiel. La règle selon laquelle les cours et tribunaux ne sont pas liés par la jurisprudence de la Cour n'est pas modifiée. Cette règle demeure indispensable pour garantir la découverte et l'évolution du droit et pour empêcher qu'il ne se fige.

M. Thijs souligne que lorsque les cours et tribunaux sont en désaccord avec la décision de la Cour, une nouvelle occasion ne tarde généralement pas à se présenter au juge, qui peut, s'il l'estime opportun et nécessaire, s'écarter de cette décision de telle manière que la question de droit soit de nouveau portée devant la Cour. Constatant que son premier arrêt n'a pas assuré la paix judiciaire, la Cour peut alors réexaminer la question de droit en ayant connaissance des critiques formulées entre-temps dans la jurisprudence et la doctrine. En d'autres termes, elle intervient à un moment où l'affaire est mûre et où les thèses du juge du fond et de la Cour ne sont plus diamétralement opposées comme c'est généralement le cas lors d'un second pourvoi en cassation dans une même affaire. La Cour est alors plus susceptible de revenir, en audience plénière cette fois, sur sa jurisprudence, qui est établie dans un simple arrêt. Le procureur général estime également que sa proposition n'entraînera pas une révolution, étant donné que la jurisprudence de cassation est presque toujours suivie à l'heure actuelle.

De plus, il ne faut pas perdre de vue l'impact négatif du système existant, tant pour les cours et tribunaux que pour les parties à la cause.

En effet, dans le système actuel, le juge de renvoi doit, en cas de cassation, réexaminer entièrement l'affaire et faire replaider les parties.

Le procureur général tient à cet égard à citer quelques chiffres. Dans l'état actuel de la législation, la Cour n'a traité, depuis le 1er janvier 1990, que 23 affaires civiles et pénales en chambres réunies. Elle est revenue sur sa jurisprudence dans deux de ces affaires seulement. En ce qui concerne le nombre d'arrêts de cassation prononcés, les statistiques sont uniquement disponibles à partir du 1er janvier 1995 (12 855 arrêts). Si l'on applique le nombre moyen d'arrêts de cassation rendus

Wanneer men het gemiddeld aantal per jaar uitgesproken vernietigingsarresten in deze periode van 22 jaar (nl. 584 per jaar) doortrekt naar de periode van 1 januari 1990 tot 1 januari 1995, komt men aan een totaal van 15 776 arresten.

Om en bij de 15 776 zaken dienden nagenoeg volledig te worden herpleit voor de hoven van beroep om het Hof van Cassatie toe te laten slechts in 2 zaken op haar initiële rechtspraak terug te komen, dit terwijl de hoven van beroep te kampen hebben met een gerechtelijke achterstand, en het daardoor in bepaalde kamers quasi onmogelijk wordt voor de partijen om hun zaak binnen een redelijke termijn te laten vaststellen.

Ten slotte blijft er onder het huidige systeem lange tijd onzekerheid bestaan over hoe het Hof zich uiteindelijk zal uitspreken over de rechtskwestie, terwijl het Hof precies tot taak heeft rechtszekerheid te brengen.

Nu het Hof in de 23 zittingen van de Verenigde Kamers sedert 1 januari 1990 slechts in 2 gevallen op haar rechtspraak is teruggekomen, impliceert zulks dat eiser in cassatie in de overige 21 zaken die behandeld werden in verenigde kamers, na de procedures in eerste aanleg en in hoger beroep nog 4 bijkomende procedures heeft moeten voeren om een definitieve beslissing te bekomen ingevolge het ingediend cassatieberoep.

De procureur-generaal onderstreept dat deze lijdensweg voor de partijen een afschrikwekkend effect heeft, waardoor het fundamenteel recht op toegang tot het Hof van Cassatie wordt ondergraven. Daardoor wordt de essentiële taak van het Hof gehypothekeerd (het uitoefenen van de controle op de wettigheid van de in laatste aanleg gewezen beslissingen in al de gevallen waarin zulks zich opdringt, ongeacht de financiële draagkracht van de procespartijen).

In het licht van al het bovenstaand, meent de spreker dat zijn voorstel en de wetgevende vertaling ervan, zonder meer voor de hand liggend zijn.

Als gevolg van de onmiddellijk bindende kracht van vernietigingsarresten met betrekking tot het beslechte rechtspunt, zullen jaarlijks een zeshonderdtal zaken niet meer volledig opnieuw moeten worden gepleit voor de hoven van beroep. Daardoor zullen substantieel veel middelen vrijkomen die kunnen worden ingezet in de strijd tegen de gerechtelijke achterstand.

Het bindend maken van de vernietigingsarresten van het Hof met de hieraan gekoppelde voorspelbaarheid van de beslissing van de verwijzingsrechter, zal in vele

chaque année au cours de cette période de 22 ans (à savoir 584 par an) à la période du 1er janvier 1990 au 1er janvier 1995, on obtient un total de 15 776 arrêts.

Environ 15 776 affaires ont dû être presque entièrement replaidées devant les cours d'appel, pour permettre finalement à la Cour de cassation de ne revenir sur sa jurisprudence initiale que dans deux affaires, et ce, alors que les cours d'appel sont confrontées à un arriéré judiciaire tel qu'il est, dans certaines chambres, quasiment impossible pour les parties de faire fixer leur affaire dans des délais raisonnables.

Enfin, le système actuel se caractérise par une longue période d'incertitude quant à la manière dont la Cour tranchera en définitive la question de droit, alors que sa mission consiste précisément à assurer la sécurité juridique.

Le fait que, sur les 23 audiences des chambres réunies qui ont eu lieu depuis le 1er janvier 1990, la Cour ne soit revenue que dans deux cas sur sa jurisprudence implique donc que le demandeur en cassation a, dans les 21 autres affaires qui ont été traitées en chambres réunies, dû diligenter 4 procédures complémentaires après les procédures en première instance et en appel, afin d'obtenir une décision définitive ensuite du pourvoi qu'il avait formé.

Le procureur général souligne que, dans la mesure où ce chemin de croix dissuade les parties de former un pourvoi en cassation, il représente un obstacle au droit fondamental d'accès à la Cour et hypothèque ainsi la tâche essentielle de la Cour, à savoir le contrôle de la légalité des décisions rendues en dernier ressort dans tous les cas où cela s'impose, indépendamment des possibilités financières des parties au procès.

À la lumière de ce qui précède, l'orateur considère que sa proposition et la traduction législative de celle-ci relèvent de l'évidence.

Compte tenu de la force contraignante immédiate des arrêts d'annulation relatifs au point de droit jugé, quelque six cents affaires par an ne devront plus être entièrement replaidées devant les cours d'appel. Cette mesure permettra de dégager d'importants moyens, qui pourront être réinvestis dans la lutte contre l'arriéré judiciaire.

Le caractère contraignant des arrêts d'annulation de la Cour et la prévisibilité de la décision du juge de renvoi qui y est liée dissuaderont dans de nombreux

gevallen de verweerder doen afzien van het opstarten van de procedure voor de verwijzingsrechter bij gebrek aan een redelijke kans tot succes. De verweerder zal er veeleer de voorkeur aan geven een dading te sluiten over de zaak om nutteloze kosten en tijd te besparen. Een groot aantal procedures zullen dus stopgezet worden na het uitgesproken vernietigingsarrest.

Ten slotte zal de voorgenomen wetswijziging met zich meebrengen dat aan de arresten van het Hof dezelfde draagwijdte wordt toegekend als aan de arresten van de andere hoogste rechtscolleges van ons land, namelijk het Grondwettelijk Hof en de Raad van State en wat voorzien wordt voor de verwijzingsarresten na vernietiging van het Benelux-Gerechtshof (cf. artikel 5.26 van de ontwerpverordening procesreglementering voor het Benelux-Gerechtshof).

De procureur-generaal is verbaasd over het plotse verzet dat het management van het Hof uitoefent tegen zijn voorstel. De heer Thijs legt uit dat er in de rechtsleer suggesties in de zin van zijn voorstel zijn gedaan. Onder de auteurs bevinden zich sectievoorzitters van het Hof van Cassatie. Ook heeft voormalig procureur-generaal Leclercq in 2008 al een lans gebroken voor het voorstel door dit op te nemen in het wetgevend verslag 2008 gericht aan het Parlement. Dat werd, zonder tegenstand van het Hof, overgenomen in het jaarverslag van 2008.

Vervolgens gaat de heer Thijs dieper in op zijn derde voorstel inzake de mogelijkheden voor het Hof een cassatie zonder verwijzing uit te spreken. Dit voorstel is evenmin echt vernieuwend nu artikel 1111, vijfde lid, van het Gerechtelijk Wetboek thans reeds voorziet dat *“wanneer cassatie wordt uitgesproken zonder verwijzing, het Hof uitspraak (doet) over de kosten.”* Ook op dit punt is verder overleg overbodig nu het Hof op jurisprudentieel vlak uitvoering zal geven aan dit voorstel. Artikel 1109/1, laatste lid, van het Gerechtelijk Wetboek voorziet voortaan immers slechts in een verwijzing *“indien daartoe aanleiding bestaat”*, notie die door het Hof zelf zal dienen te worden ingevuld, zoals dat overigens thans reeds het geval is op penaal vlak. Het nieuwe artikel 435, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering voorziet met ingang van 1 februari 2015 eveneens slechts in een verwijzing *“indien daartoe aanleiding is”*, hetgeen een ruime beoordelingsmarge laat aan het Hof zelf.

Het Hof past vandaag reeds de mogelijkheid van een vernietiging zonder verwijzing toe ingeval er niets meer te beslissen valt en ook de wetgever heeft deze uitzondering op de verwijzingsplicht erkend zonder dat daarvoor de Grondwet moest worden gewijzigd.

cas le défendeur d'entamer la procédure devant le juge de renvoi faute de chance raisonnable de succès. Le défendeur préférera plutôt conclure une transaction concernant l'affaire dans un souci d'économie de frais inutiles et de temps. Un nombre très important de procédures seront ainsi interrompues une fois l'arrêt d'annulation prononcé.

Enfin, par suite de la modification législative proposée, les arrêts de la Cour auront une portée identique à celle des arrêts rendus par les autres juridictions suprêmes de notre pays que sont la Cour constitutionnelle et le Conseil d'État et à ce qui est prévu pour les arrêts de renvoi après annulation de la Cour de justice Benelux (cf. l'article 5.26 du projet de règlement de procédure de la Cour de justice Benelux).

Le procureur général s'étonne de l'opposition soudaine manifestée par le management de la Cour à l'égard de sa proposition. M. Thijs indique que la doctrine a formulé des suggestions s'inscrivant dans la ligne de sa proposition. Parmi les auteurs, on trouve des présidents de section de la Cour de cassation. L'ancien procureur général Leclercq a également déjà pris position en faveur de la proposition en la reprenant dans le rapport législatif 2008 envoyé au parlement. Cela a été repris dans le rapport annuel 2008, sans que la Cour s'y oppose.

M. Thijs s'attarde ensuite sur sa troisième proposition relative aux possibilités pour la Cour de cassation de prononcer une cassation sans renvoi. Cette proposition n'est pas non plus réellement innovante, dès lors que l'article 1111, alinéa 5, du Code judiciaire prévoit d'ores et déjà que *“lorsque la cassation est prononcée sans renvoi, la Cour statue sur les dépens.”* Il est également superflu de poursuivre la concertation sur ce point, dès lors que la Cour donnera suite à cette proposition sur le plan jurisprudentiel. L'article 1109/1, dernier alinéa, du Code judiciaire ne prévoit désormais plus de renvoi *“sauf s'il y a lieu”*, notion qui devra être interprétée par la Cour, comme c'est au demeurant déjà le cas en matière pénale. Le nouvel article 435 du Code d'instruction criminelle, entré en vigueur le 1er février 2015, ne prévoit le renvoi que *“s'il y a lieu”*, laissant ainsi une large marge d'appréciation à la Cour.

La Cour applique déjà aujourd'hui la possibilité d'une cassation sans renvoi s'il n'y a plus rien à décider et le législateur a lui aussi reconnu cette exception à l'obligation de renvoi sans qu'il ait fallu modifier la Constitution à cette fin.

Bovendien maakt het Hof in zijn rechtspraak thans reeds gebruik van technieken waarbij het in wezen het recht toepast op de feiten (cf. substitutie van motieven, waarbij het Hof zelf een rechtsregel toepast op de door de appelrechters vastgestelde feitelijke gegevens, om tot het besluit te komen dat het aangevochten dictum van de bestreden beslissing overeind blijft).

De mogelijkheid over te gaan tot substitutie van motieven werd recent vastgelegd in het Gerechtelijk Wetboek, zonder dat daaraan een wijziging van de Grondwet is voorafgegaan.

Dat was vanuit wetgevend oogpunt slechts mogelijk door het grondwettelijk verbod om in de beoordeling van de zaak te treden op een soepele wijze te interpreteren, namelijk als een verbod voor het Hof om zelf de feiten vast te stellen en te beoordelen.

De procureur-generaal meent dat de ontworpen wijzigingen hoe dan ook geen aanleiding kunnen geven tot discussies over de onverenigbaarheid van het voorstel met artikel 147 van de Grondwet.

Ook wijst hij erop dat dit derde voorstel om de mogelijkheden van een cassatie zonder verwijzing uit te breiden, enigszins moet worden gerelativeerd. Zoals gewezen Voorzitter Ivan Verougstraete reeds opmerkte, is de verplichte verwijzing proceseconomisch minder storend indien de rechter naar wie verwezen wordt, gebonden zou zijn door de uitspraak van het Hof. De partijen zullen alsdan immers ongetwijfeld nog meer dan nu het geval is een dading sluiten over de zaak, zodat de verwijzing in vele gevallen nog slechts een loutere formaliteit zal zijn.

Samenvattend herhaalt de spreker dat zijn tweede voorstel het meest fundamentele is.

Daaropvolgend zet de procureur-generaal uiteen hoe zijn voorstellen zijn tot stand gekomen. Daarmee wil hij aantonen dat de voorstellen niet op een lichtzinnige wijze werden gedaan, zoals de afwijzende beslissing van het Hof, genomen in zijn algemene vergadering van 23 februari 2017, zou kunnen laten uitschijnen.

De heer Thijs legt uit dat de idee voor de hervormingsvoorstellen weliswaar reeds aan het rijpen was op het ogenblik van de voorbereiding van zijn beleidsplan, maar dat ze er niet werden in opgenomen. De procureur-generaal vond het aangewezen om eerst in alle openheid te onderzoeken of er een voldoende groot draagvlak voor bestond. Met het oog daarop werd er overleg gepleegd met, op één na, alle leden van de

En outre, dans sa jurisprudence, la Cour fait actuellement déjà usage de techniques où, pour l'essentiel, elle applique le droit aux faits (cf. technique de substitution des motifs, par laquelle la Cour applique elle-même une règle de droit aux faits tels qu'ils ont été constatés par les juges d'appel, pour parvenir à la conclusion que le dispositif attaqué de la décision contestée est maintenu).

La possibilité de procéder à une substitution de motifs a été récemment inscrite dans le Code judiciaire, sans qu'il y ait eu au préalable une modification de la Constitution.

Ce ne fut possible sur le plan législatif qu'en interprétant avec souplesse l'interdiction constitutionnelle de connaître du fond des affaires, à savoir comme étant l'interdiction faite à la Cour de constater et d'apprécier elle-même les faits.

Le procureur général estime que les modifications proposées ne peuvent en aucun cas donner lieu à des discussions sur l'incompatibilité de la proposition avec l'article 147 de la Constitution.

Il souligne également qu'il faut, d'une certaine manière, relativiser cette troisième proposition d'extension des possibilités d'une cassation sans renvoi. Comme l'ancien président Ivan Verougstraete l'a déjà fait remarquer, le renvoi obligatoire est moins dérangent sur le plan de l'économie procédurale si le juge auquel la cause est renvoyée devait être lié par la décision de la Cour. Plus indubitablement encore qu'aujourd'hui, les parties transigeront en effet alors sur la cause, de sorte que, dans bon nombre de cas, le renvoi ne constituera plus qu'une simple formalité.

En résumé, l'orateur répète que sa deuxième proposition est la plus fondamentale.

Le procureur général revient ensuite sur la genèse de ses propositions qui, n'ont certainement pas été formulées à la légère, comme la décision de rejet prise le 23 février 2017 par l'assemblée générale de la Cour pourrait le suggérer.

M. Thijs explique que l'idée de ces propositions de réforme était déjà en train de mûrir lors de la préparation de son plan de gestion, mais qu'il a décidé de ne pas les y intégrer pour se donner le temps d'examiner en toute transparence si elles bénéficiaient d'une adhésion suffisante. Une concertation a été menée à cet effet avec tous les membres – sauf un – du groupe de travail procédure de cassation civile. Des contacts informels ont

werkgroep burgerlijke cassatieprocedure. Ook werden er informele contacten gelegd met de hoven van beroep en met de stafhouder en voormalig stafhouder van de balie bij het Hof. Bovendien werden de ideeën tussen oktober 2016 en januari 2017 in divers fora besproken, zonder dat dit aanleiding gaf tot negatieve reacties.

Ook de eerste voorzitter was de voorstellen gunstig gezind en uitte geen bezwaar tegen het voornemen om de voorstellen te laten onderzoeken door de interne werkgroep cassatieprocedure. Die veranderde het geweer van schouder na verspreiding van de tekst van de installatierede van de procureur-generaal aan, onder meer de voormalige voorzitter van het Hof. Vervolgens besliste de eerste voorzitter dat het toekwam aan de algemene vergadering van het Hof om te beslissen over de voorlegging van de voorstellen aan de genoemde werkgroep. Die algemene vergadering zou, tegen alle tradities in, worden gehouden zonder het parket en de procureur-generaal.

Voorafgaand aan de toespraak van de procureur-generaal op zijn installatiezitting van 27 januari 2017 heeft de eerste voorzitter uitgebreid tegen de voorstellen gepleit. Bovendien liet hij voor de genoemde algemene vergadering – die gepland was voor 23 februari – een kritische nota verspreiden van de voormalige voorzitter, waarin de voorstellen op een wetenschappelijk onverantwoorde wijze werden bekritiseerd. Zo werd t.o.v. het voorstel om de vernietigingsarresten onmiddellijk bindend te maken voor de verwijzingsrechter het volgende gesteld: *“La réforme proposée est clairement inopportune. En dehors de rares auteurs qui se sont essentiellement exprimés à la suite de la célébration du 175e anniversaire de la Cour, elle n’est du reste pas prônée par la doctrine.”* Naast de beoogde bijdrage hadden evenwel 7 anderen reeds in die zin geschreven (cf. voetnoot 14 installatierede), waaronder twee sectievoorzitters van het Hof, en voormalig voorzitter I. Verougstraete, terwijl de voormalig voorzitter de enige auteur blijkt te zijn die in de rechtsleer een afwijkend standpunt heeft verdedigd (cf. voetnoot 44 installatierede).

In de algemene vergadering werd het voorstel verworpen om de hervormingen te laten onderzoeken door de interne werkgroep cassatieprocedure (staking der stemmen). De procureur-generaal is van oordeel dat de besluitvorming niet democratisch is tot stand gekomen. Hij meent dan ook dat de indieners van de amendementen geen verwijt kan worden gemaakt de voorstellen te hebben overgenomen. Ze liggen in het verlengde van het beleid dat de minister van Justitie voert.

également été pris avec les cours d’appel, le bâtonnier et l’ancien bâtonnier du barreau de la Cour. Ces idées ont en outre été discutées dans divers forums entre octobre 2016 et janvier 2017, sans que cela ait donné lieu à des réactions négatives.

Le premier président était, lui aussi, favorable à ces propositions et il n’a émis aucune réserve quant à l’idée de les soumettre au groupe de travail interne procédure de cassation. Il a toutefois changé son fusil d’épaule après la diffusion du texte du discours d’installation du procureur général et notamment après sa communication à l’ancien président de la Cour. Le premier président a ensuite décidé qu’il appartenait à l’assemblée générale de la Cour de statuer sur l’opportunité de soumettre les propositions au groupe de travail précité. Contrairement à la tradition, cette assemblée générale se tiendrait en l’absence du parquet et du procureur général.

Préalablement au discours prononcé par le procureur général lors de son audience d’installation du 27 janvier 2017, le premier président a plaidé résolument contre les propositions. Il a en outre fait diffuser avant l’assemblée générale précitée – qui était fixée au 23 février – une note critique rédigée par l’ancien président, critiquant les propositions d’une manière scientifiquement injustifiée. Ainsi, à propos de la proposition visant à rendre les arrêts d’annulation immédiatement contraignants pour le juge de renvoi, la note indique: *“La réforme proposée est clairement inopportune. En dehors de rares auteurs qui se sont essentiellement exprimés à la suite de la célébration du 175e anniversaire de la Cour, elle n’est du reste pas prônée par la doctrine.”* Outre la contribution visée, sept autres personnes s’étaient déjà exprimées par écrit dans ce sens (cf. note 14 du discours d’installation), dont deux présidents de section de la Cour et l’ancien président, I. Verougstraete, l’ancien président étant le seul auteur à avoir défendu un point de vue divergent dans la doctrine (cf. note 44 du discours d’installation).

La proposition visant à soumettre les réformes au groupe de travail interne procédure de cassation a été rejetée par l’assemblée générale (parité des voix). Le procureur général critique le caractère antidémocratique du processus décisionnel. Il estime donc également qu’on ne peut pas reprocher aux auteurs des amendements d’avoir repris les propositions, qui s’inscrivent dans la politique menée par le ministre de la Justice.

2. Vragen van de leden en antwoorden

De heer Raf Terwingen (CD&V) meent te begrijpen dat de algemene vergadering van 23 februari het niet wenselijk achtte een werkgroep op te richten om deze voorstellen te onderzoeken.

De heer Dirk Thijs verduidelijkt dat twee leden niet op de algemene vergadering aanwezig waren. Deze twee leden waren voorstander van de voorstellen en hadden op voorhand hun zienswijze aan het secretariaat van de eerste voorzitter gestuurd, maar die heeft deze documenten niet voorgelezen in strijd met de in de oproepingsbrief vooropgestelde procedure. Eén van de twee leden had aan één van de aanwezige raadsheren volmacht gegeven om in zijn naam te stemmen. Als de voormelde steunbetuiging zou zijn gelezen, zou de uitslag van de stemming anders zijn geweest.

Alle leden hebben zich vervolgens uitgesproken over de wenselijkheid een werkgroep op te richten om de voorstellen te onderzoeken. Zeventien leden waren voorstander van de oprichting ervan, en negen waren tegen. Op het einde van de vergadering heeft de eerste voorzitter inhoudelijk forse kritiek geuit over de voorstellen, waardoor 4 leden van standpunt zijn veranderd en tegen hebben gestemd. Het uiteindelijke resultaat was dus 13 stemmen voor en 13 stemmen tegen. Vervolgens hebben sommigen het woord gevraagd om de grond van de voorstellen te bespreken, en niet louter de wenselijkheid ervan. De eerste voorzitter heeft hen echter het woord geweigerd. De spreker betreurt dat de algemene vergadering aldus verlopen is.

Ook de parketmagistraten en de balie van Cassatie zijn de voorstellen van de procureur-generaal gunstig gezind.

De heer Raf Terwingen (CD&V) komt terug op de twee door de heer de Codt aangehaalde argumenten tegen de voorstellen.

De heer de Codt meent dat wanneer verschillende kamers van het Hof van Cassatie een ander standpunt innemen, het ook voor het Hof van Cassatie nuttig is dat een zaak terug naar een feitenrechter wordt gestuurd. Hij zegt bovendien dat indien het Hof van Cassatie feiten zou beoordelen – wat ongrondwettelijk zou zijn –, de feitenrechter dit zou kunnen betwisten en dit rechtsmiddel opnieuw te berde zou kunnen brengen bij het Hof van Cassatie. Wat denkt de procureur-generaal daarvan?

De heer Dirk Thijs verwijst betreffende het eerste argument naar de statistieken. Daaruit blijkt dat de feitenrechter naar wie de zaak wordt verwezen in de grote meerderheid van de gevallen het standpunt van

2. Questions des membres et réponses

M. Raf Terwingen (CD&V) comprend que l'assemblée générale du 23 février n'a pas jugé opportun de mettre sur pied un groupe de travail afin d'examiner ces propositions.

M. Dirk Thijs précise, concernant cette assemblée générale, que deux membres manquaient à la réunion. Ces deux membres avaient envoyé leur opinion à l'avance au secrétariat du premier président, et cette opinion était favorable aux propositions. Le premier président n'a pas lu ces documents, contrairement à la procédure fixée dans la convocation. Un des deux membres avait donné mandat à un des conseillers présents pour voter en son nom. Si cette opinion favorable avait été lue, l'issue du vote aurait été différente.

Tous les membres se sont ensuite exprimés sur l'opportunité de mettre en place un groupe de travail concernant les propositions. 17 membres étaient favorables à cette mise sur pieds, et 9 étaient contre. A la fin de la réunion, le premier président a fortement critiqué le contenu des propositions, ce qui a eu comme conséquence que 4 membres ont changé leur point de vue et ont voté contre. Le résultat final était donc de 13 voix pour et 13 contre. Ensuite, certains ont demandé à pouvoir prendre la parole afin de discuter du fonds des propositions, et pas seulement de leur opportunité. Le premier président leur a refusé cette prise de parole. L'orateur regrette cette manière de fonctionner de l'assemblée générale.

Les magistrats de parquet et le barreau de cassation sont aussi favorables aux propositions du procureur-général.

M. Raf Terwingen (CD&V) revient sur deux arguments exposés par M. de Codt pour s'opposer aux propositions.

M. de Codt considère le renvoi vers un juge de fonds utile aussi pour la Cour de cassation, lorsque différentes chambres de la Cour de cassation prennent une position divergente. En outre, il a dit que la Cour de cassation, qui jugerait au fonds, ce qui est inconstitutionnel, pourrait se faire taper sur les doigts par le juge du fond qui pourrait invoquer à nouveau ce moyen devant la Cour de cassation. Qu'en pense le procureur général?

M. Dirk Thijs fait référence, concernant le premier argument, aux statistiques. Celles-ci montrent que le juge du fond à qui l'affaire en renvoyée suit dans la grande majorité des cas la position de la Cour. Depuis

het Hof volgt. Sinds 1990 zijn er slechts 23 dossiers waarin de hoven van beroep het standpunt van het Hof van Cassatie niet zijn gevolgd en waarbij de verenigde kamers van het Hof bij elkaar zijn moeten komen. De hoven van beroep zijn zelf vragende partij om aan de arresten van het Hof van Cassatie een bindend karakter te geven om te verhinderen dat de zaak opnieuw voorkomt. Bij de invoering van het Gerechtelijk Wetboek hebben de procureur-generaal en de toenmalige eerste voorzitter hun voorbehoud in verband met het bindend karakter van de cassatiearresten te kennen gegeven, omdat men tegenstrijdige arresten tussen de drie opgerichte kamers vreesde. In de praktijk is gebleken dat dit niet het geval was. Gelet op de reeds besproken statistische gegevens, waaruit blijkt dat de rechtspraak van het Hof nagenoeg steeds wordt gevolgd, zou het onverantwoordelijk zijn te verzuimen om via dit voorstel voordeel te halen uit een dergelijke middelenbesparing. Bovendien is dat voorstel niet nieuw: verscheidene auteurs hebben het in het verleden verdedigd, onder wie twee afdelingsvoorzitters van het Hof. Bovendien heeft de procureur-generaal dat voorstel in 2008 geformuleerd en maakte het deel uit van het jaarverslag dat zonder debat is aangenomen. Er zijn dus voldoende redenen om de stap te zetten. Overigens moet de balie van het Hof van Cassatie in de eerste plaats tegen het probleem optornen.

Wat het tweede argument betreft, geeft de advocaat-generaal aan dat de meeste auteurs vinden dat het verbod om over de grond van de zaak te oordelen soepel moet worden geïnterpreteerd, in die zin dat het Hof het recht moet kunnen toepassen op de feiten zoals die in het bestreden arrest zijn vastgesteld, wat een einde maakt aan de procedure zonder verwijzing. Die regel bestaat al, gelet op de substitutie van motieven. Die praktijk bestaat ook al in alle andere Europese landen, maar wordt vooral in Frankrijk toegepast, hoewel het daar tijd heeft geveerd. Bij ons moet die praktijk nog groeien, gelet op de traditie van het Hof van Cassatie. Het voorstel van de spreker maakt het Hof volledig vrij om in zijn rechtspraak geval per geval te oordelen. Men zal een werkgroep moeten oprichten, zodat het Hof kan uitmaken in welk geval die rechtspraak kan worden toegepast. De afdelingsvoorzitters staan in ieder geval positief ten opzichte van dat voorstel. De werkwijze is overgenomen van de bij het Benelux-Gerechtshof gebruikte methode.

Mocht bovendien artikel 147 van de Grondwet restrictief worden uitgelegd, dan zou het Hof in een hele reeks gevallen geen zitting meer kunnen hebben, met name in de wrakingsgevallen, waarbij het Hof ook de feiten moet onderzoeken. Men moet dat artikel dus met enige realiteitszin interpreteren.

1990, il n'y a que 23 dossiers dans lesquels les cours d'appel n'ont pas suivi la position de la Cour et où la cour de cassation a dû se réunir en chambres réunies. Les cours d'appel sont elles-mêmes demandeuses de donner aux arrêts de cassation un caractère contraignant pour empêcher que l'affaire ne soit plaidée à nouveau. Lors de l'introduction du Code judiciaire, le procureur général et le premier président de l'époque ont fait part de leur réserve quant au fait de donner ce caractère contraignant aux arrêts de cassation, au motif qu'on craignait des arrêts contradictoires entre les trois chambres qui étaient créées. La pratique a montré que cela n'était pas le cas. Au vu des données statistiques mentionnées ci-avant, qui montrent que la jurisprudence de la Cour est pratiquement toujours suivie, il serait irresponsable de ne pas profiter d'une telle économie de moyens par cette proposition. En outre, celle-ci n'est pas neuve: plusieurs auteurs l'ont défendue par le passé, dont deux présidents de section de la Cour. En outre, le procureur général a formulé cette proposition en 2008 et cela avait fait partie du rapport annuel voté sans aucune discussion. Il y a donc suffisamment de raisons pour franchir enfin le pas. C'est bien le barreau de la Cour de cassation qui est confrontée au problème en premier lieu.

Concernant le second argument, le procureur général indique que la plupart des auteurs sont d'avis que l'interdiction de juger sur le fond doit être interprétée de manière souple, au sens où la Cour doit pouvoir appliquer le droit aux faits tels que constatés par l'arrêt attaqué, ce qui met fin à la procédure sans renvoi. Cette règle existe déjà par la substitution de motifs. Dans tous les autres pays européens, cette pratique existe déjà. Elle est fortement appliquée en France mais cela a pris du temps. Cependant, cette pratique doit grandir petit à petit chez nous, au vu de la tradition de la Cour de cassation. La proposition de l'orateur rend la Cour totalement libre dans sa jurisprudence de juger au cas par cas. Il faudra qu'un groupe de travail soit mis sur pied afin que la Cour puisse voir dans quel type de cas cette jurisprudence peut être appliquée. Les présidents de section sont en tout cas positifs vis-à-vis de cette proposition. La méthode de travail a été reprise de la méthode utilisée par la Cour de justice du Benelux.

En outre, si l'article 147 de la Constitution était interprété de manière stricte, la Cour ne pourrait plus siéger dans toute une série de cas, notamment dans les cas de récusation, où la Cour doit aussi examiner les faits. Il faut donc interpréter cet article avec un certain réalisme.

De spreker benadrukt ook dat het belangrijk is de rechten van de verdediging te waarborgen. Meer bepaald beoogt het wetsontwerp het Hof van Cassatie, dat het recht ambtshalve op de feiten wil toepassen zonder dat dit door de parketmagistraten in de schriftelijke conclusies wordt gesuggereerd, te verplichten de zaak uit te stellen tot een latere datum om de partijen in staat te stellen een standpunt in te nemen. De bal ligt dan in het kamp van de partijen. Als de advocaten een verwijzing naar een hof van beroep wensen, moet het Hof van Cassatie niet over de feiten oordelen. Als de advocaten vinden dat het Hof van Cassatie het recht op de feiten moet kunnen toepassen, moet het Hof dat in de praktijk ook doen. Met dat mechanisme kan men de rechten van de rechtzoekende ten volle waarborgen.

De spreker voegt eraan toe dat de samenwerking en de verstandhouding met de eerste voorzitter heel goed is, afgezien van het verschil in opvatting over deze voorstellen. Die confrontatie van standpunten is bovendien nuttig voor de vooruitgang van het recht.

L'orateur insiste aussi sur l'importance de garantir les droits de la défense. La proposition prévoit notamment de contraindre la Cour de cassation, qui veut, d'initiative, appliquer le droit aux faits sans que ce ne soit suggéré par les magistrats de parquet dans les conclusions écrites, de reporter l'affaire à une date ultérieure afin de permettre aux parties de prendre position. La balle est alors dans le camp des parties. Si les avocats souhaitent un renvoi en cour d'appel, la Cour de cassation ne doit pas juger des faits. Si les avocats considèrent que la Cour de cassation doit pouvoir appliquer le droit aux faits, celle-ci doit alors le faire en pratique. Ce mécanisme permet de garantir pleinement les droits du justiciable.

M. Thijs ajoute que la collaboration et l'entente avec le Premier président sont très bonnes, hormis cette différence de point de vue quant à ces propositions. Cette confrontation de points de vue est en outre utile au progrès du droit.